

JANE AUSTEN: EMMA

JANE AUSTEN
EMMA

FORDÍTOTTA CSANAK DÓRA

FEJEZETEK

Első fejezet
Második fejezet
Harmadik fejezet
Negyedik fejezet
Ötödik fejezet
Hatodik fejezet
Hetedik fejezet
Nyolcadik fejezet
Kilencedik fejezet
Tizedik fejezet
Tizenegyedik fejezet
Tizenkettedik fejezet
Tizenharmadik fejezet
Tizennegyedik fejezet
Tizenötödik fejezet
Tizenhatodik fejezet
Tizenhetedik fejezet
Tizennyolcadik fejezet
Tizenkilencedik fejezet
Huszdik fejezet
Huszonegyedik fejezet
Huszonkettedik fejezet
Huszonharmadik fejezet
Huszonnegyedik fejezet
Huszonötödik fejezet
Huszonhatodik fejezet
Huszonhetedik fejezet
Huszonnyolcadik fejezet
Huszonkilencedik fejezet
Harmincadik fejezet
Harmincegyedik fejezet
Harminckettedik fejezet

Harmincharmadik fejezet
Harmincnegyedik fejezet
Harmincötödik fejezet
Harminchatodik fejezet
Harminchetedik fejezet
Harmincnyolcadik fejezet
Harminckilencedik fejezet
Negyvenedik fejezet
Negyvenegyedik fejezet
Negyvenkettedik fejezet
Negyvenharmadik fejezet
Negyvennegyedik fejezet
Negyvenötödik fejezet
Negyvenhatodik fejezet
Negyvenhetedik fejezet
Negyvennyolcadik fejezet
Negyvenkilencedik fejezet
Ötvenedik fejezet
Ötvenegyedik fejezet
Ötvenkettedik fejezet
Ötvenharmadik fejezet
Ötvennegyedik fejezet
Ötvenötödik fejezet

Első fejezet

Emma Woodhouse igazán mindent megkapott az élettől, ami szép és jó: csinos volt, eszes, gazdag, derűs természetű; már huszonegyedik évében járt, de komolyabb baj vagy bánat még sosem érte.

Gyöngéd és elnéző apa kisebbik leányának született, és mikor nővére férjhez

ment, nagyon fiatalon ő lett a ház úrnője. Anyja oly rég meghalt, hogy simogató

kezét halvány emlékként tudta csak felidézni, de helyét olyan kiváló nevelőnő

foglalta el, aki szeretetével csaknem pótolni tudta az édesanyát.

Miss Taylor tizenhat évet töltött Woodhouse-ék házában, nem is nevelőnő volt, inkább a leányok barátnője, nagyon szerette őket, különösen Emmát, ők ketten igazán testvéri meghittségben éltek. Miss Taylort akkor sem vitte rá a lélek, hogy bármit megtiltson neki, amikor még - legalábbis névleg - nevelőnőnek számított, mióta pedig tekintélyének még az árnya is rég eltűnt, kölcsönös baráti szeretetben éltek együtt, s Emma azt tehette, amihez épp kedve támadt; nagyra becsülte ugyan Miss Taylor véleményét, de azért legtöbbször a saját feje után ment.

A baj csak az volt, hogy - így állván a dolgok - Emma mindig megtehetette, amit a fejébe vett, s hajlott arra, hogy a kelleténél elégedettebb legyen önmagával; tartani lehetett tőle, hogy emiatt sok öröme megkeseredik majd később. De ez a veszély még nemigen jelentkezett, úgyhogy Emma a legkevésbé sem látta semmi kárát.

Most érte az első bánat - de ez is szelíden jött, mégcsak nem is igazi kellemetlenség alakjában. Miss Taylor férjhez ment. Miss Taylor elvesztése okozta élete első fájalmát. Kedves barátnője esküvője napján történt először, hogy Emma hosszabb ideig bánatos gondolatokba merült. Az esküvő véget ért, a násznép hazament, ebédre már csak kettesben maradtak apjával, és még reményük sem lehetett, hogy lesz valaki, kívülálló harmadik, aki felvidítja a hosszú estét. Apja ebéd után szokása szerint ledőlt egyet aludni, Emma pedig, mit volt mit tenni, egyedül üldögélt, és veszteségén tünődött. Barátnőjét a házasság a boldogság reményével kecsegtette. Mr. Weston

feddhetetlen jellemű, eléggé vagyonos, kellemes modorú férfi volt, korban is összeillettek; valamicske vigasztalást az a gondolat is jelenthetett Emmának, hogy önfeláldozóan, nagylelkű barátsággal kívánta és támogatta házasságukat; de mégis keserves volt neki a délelőtt. Miss Taylor a nap minden órájában hiányozni fog. Visszagondolt hajdani kedvességére - tizenhat év szeretetére és kedvességére -, hogy tanítgatta, hogy játszott vele öt éves kora óta, hogy szentelte minden képességét foglalkoztatására és szórakoztatására, ha egészséges volt; hogy ápolta mindenféle gyerekbetegsége idején. Nagy hálával tartozott ezekért is, de ha az utolsó hét évre gondolt, arra a teljes bizalomra és tökéletes egyetértésre, amely Isabella férjhezmenetele után alakult ki közöttük, mikor egymáson kívül alig-alig számíthattak más társaságára - még drágább, még gyöngédebb emlékek ébredtek lelkében. Ilyen barátnője, ilyen társnője nem mindenkinek akad; intelligens, művelt, hasznos, gyöngéd, aki részt vesz a család minden gondjában-örömében, s különösen Emma minden örömében, minden tervében, akinek mindent elmondhat, ami csak eszébe jut, s aki úgy szereti őt, hogy sosem talál benne hibát. Hogy is fogja kibírni ezt a változást? Igaz, hogy barátnője csak fél mérföldnyire költözik tőlük: de Mrs. Westontól egy mérföldnyire mégiscsak más, mint Miss Taylорral egy fedél alatt; s bár jó sorsa derűs természettel és kellemes otthonnal áldotta meg, most mégis a szellemi magányosság veszélye fenyegette. Apját gyöngéden szerette, de ő nem jelentett neki társaságot. Sem okos beszélgetésre, sem játékos csevegésre nem volt alkalmas. Egészségi állapota

és öreges szokásai még nagyobbnak tüntették fel az amúgy is tekintélyes
korkülönbséget: Mr. Woodhouse nem fiatalon nősült,
világéletében gyöngélkedett,
ezért került mindenféle, akár testi, akár szellemi megerőltetést, s
szokásai
jóval idősebbnek mutatták koránál. Kedvességéért és szíves
természetéért ugyan
mindenki szerette, szellemi képességei azonban nem szerezhettek
neki barátokat.
Az idősebb Woodhouse leány nem szakadt messze házassága
után; Londonban élt,
csak tizenhat mérföldnyire tőlük, mindennapos érintkezésre
azonban ő is túl
messze volt; hány hosszú októberi és novemberi estét kell
lemorzsolnia Emmának,
amíg Isabella karácsonykor ismét eljön látogatóba férjével és kis
gyermekeivel,
megtelik velük a ház, és neki is lesz megint társasága.
Highburyben, ebben a nagy és népes, szinte városnak is beillő
faluban, melyhez
igazából Hartfield is odatartozott - bár saját füves-bokros parkkal
meg önálló
névvel dicsekedhetett -, nem talált egyenrangú társaságot. A
Woodhouse család
volt itt a legtekintélyesebb. Mindenki felnézett rájuk. Ismerőse sok
akadt a
faluban, mert apja mindenkivel udvariasan viselkedett, de olyan
egy sem, aki
csak fél napra is pótolhatta volna Miss Taylort. Gyászos változás
volt ez, s
Emma nem tehetett mást, csak sóhajtozott, lehetetlen kívánságai
támadtak, mikor
apja végre felébredt, s azután, ha nehezére esett is, vidám arcot
kellett
mutatnia. Az apja kedélye támogatásra szorult. Ideges ember volt,
borongásra
hajló; mindenkit szeretett, akit megszokott, s ezektől nem
szívesen vált meg -
minden változást utált. Minden házasságot kellemetlennek
tartott, mert mindegyik

változást jelentett -, még most sem tudott megbarátkozni saját leányáéval sem,
és csak sajnálkozva emlegette, pedig Isabella igazán szerelmi házasságot kötött;
és most még Miss Taylortól is el kellett válnia. Ártalmatlan önzésből - és mert
álmában sem jutott eszébe, hogy másoknak más véleménye lehet erről a kérdéstről -
képes volt azt hinni, hogy ez az esemény Miss Taylor számára is oly szomorú,
mint neki, s hogy jóval boldogabb lett volna, ha egész hátralevő életét
Hartfieldben töltheti. Emma mosolygott s olyan vidáman csevegett, ahogy csak
tőle telt, hogy elterelje ilyesféle gondolatait, de amikor behozták a teát, az
apja nem állhatta meg, hogy pontosan megismételje, amit már az ebédnél is
mondott:

- Szegény Miss Taylor! Bárcsak megint itt lehetne! De kár, hogy Mr. Weston épp
őt választotta!

- Nincs igaza, papa, igazán! Mr. Weston olyan derűs, kedves, kiváló férfi,
megérdemli, hogy jó felesége legyen, és azt sem kívánhatja, hogy Miss Taylor
örökre velünk éljen és elviselje minden szeszélyemet, amikor a saját házában is
élhet.

- Saját házában? Ugyan minek neki a saját ház? A mienk legalább háromszor
akkora. Te pedig, drágám, sose vagy szeszélyes.

- De hányszor elmegyünk majd meglátogatni őket, aztán meg ők is eljönnek
hozzánk. Állandóan találkozunk majd. Nekünk kell kezdenünk, nagyon hamar el kell
mennünk hozzájuk első vizitbe!

- Drágám, hogy mehetnék én olyan messzire? Randalls nagyon messze van! Félannyi
utat sem tudnék gyalog megtenni.

- De, papa, ki gondol arra, hogy gyalogoljon? Persze hogy kocsival kell mennünk!

- Kocsival! De hát James nem szívesen fog be olyan kis útra, és hol legyenek szegény lovak, míg mi ott vagyunk?

- Majd ellesznek Mr. Weston istállójában, papa. Hiszen tudja, ezt már elintéztük. Tegnap este mindent megbeszéltünk Mr. Westonnal. Azt pedig bizonyosra veheti, hogy James, mivel a leánya ott szolgál, mindig szívesen megy majd Randallsba. Inkább attól tartok, hogy másfelé nem akar majd menni soha. Ez a maga műve, papa. Maga szerezte Hannának a jó helyét. Amíg nem említette, senki sem gondolt Hannára. James hálás is érte!

- Nagyon örülök, hogy eszembe jutott. Szerencse is, mert a világeért sem szeretném, hogy szegény James bármiért mellőzve érezze magát. Abban is bizonyos vagyok, hogy nagyon jó szolgáló lesz a lányból. Udvarias, jó modorú teremtés, nagyon jó a véleményem róla. Ahányszor meglát, mindig pukedlizik és köszön, még hozzá nagyon kedvesen; amikor pedig idejárt hozzád varrni, megfigyeltem, hogy mindig rendesen csukta be az ajtót, és sose csapta be. Bizonyos vagyok benne, hogy kitűnő szolgáló lesz belőle, és szegény Miss Taylort is megvigasztalja, hogy van valaki körülötte, akit megszokott. Tudod, ahányszor James átmegy meglátogatni a lányát, Miss Taylor mindig hallhat majd rólunk. James majd elmondja, hogy vagyunk. Emma mindent megtett, hogy beszélgetésük ne forduljon szomorúbb témákra, s remélte, hogy ha leülnek dámázni, és sikerül úgy-ahogy kellemessé tennie apjának az estét, s neki magának is csak a saját bánatával kell megküzdenie. De alighogy elővették a dámajáték tábláját, látogató érkezett, és ez a szórakozás egyszeriben feleslegessé vált.

Mr. Knightley - értelmes, harminchét-harmincnyolc éves férfi - nemcsak nagyon régi és bizalmas barátja volt a családnak, de lévén Isabella férjének bátyja, szoros kapcsolatban is állt velük. Highburytól körülbelül egy mérföldnyire lakott, gyakran átjött, és mindig szívesen látták, ma pedig még a szokottnál is nagyobb örömmel fogadták, mivel egyenesen Londonból, közös rokonaiktól jött.

Néhány napi távollét után vacsoraidőben érkezett haza, s most átsétált Hartfieldbe elmesélni, hogy a Brunswick Square lakói valamennyien jól vannak. Ez az öröndetes esemény egy időre felvidította Mr. Woodhouse-t. Mr. Knightley derűs kedélye mindig jót tett neki, s "szegény Isabella" és gyermekei hogylétéről érdeklődve minden kérdésére teljesen kielégítő választ kapott.

Tülesve ezeken, Mr. Woodhouse hálásan megjegyezte:

- Milyen kedves magától, Mr. Knightley, hogy ilyen későn átjött meglátogatni bennünket! Attól félek, szörnyű sétája lehetett.
- Dehogya, uram. Szép holdas este van, s olyan enyhe az idő, hogy hátrább is kell rukkolnom a tűztől.
- De bizonyosan nagyon nyirkos és sáros volt az út. Remélem, nem fog megfázni.
- Sáros, uram! Nézze meg a cipőmet. Egyetlen folt sincs rajta.
- Nahát, bámulatos, hisz nálunk rengeteget esett. Míg reggeliztünk, fél óra hosszat zuhogott rettenetes erővel. El is akartam halasztatni az esküvőt.
- Jó, hogy mondja, még nem is gratuláltam. El tudom képzelni, mennyire örülnek mindketten, ezért is nem siettem jó kívánságaimmal. De remélem, minden rendben lezajlott. Hogy viselkedett a násznép? Ki sírt legjobban?
- Ó, szegény Miss Taylor! Szomorú dolog ez!
- Még ha szegény Mr. és Miss Woodhouse-t mondana! Miss Taylort igazán nem

sajnálhatom! Minden tiszteletem az öné meg Emmáé, de ha egyszer függőség vagy függetlenség között választhat! Akárhogy is, csak jobb, ha egyetlen ember kedvét kell keresnie, nem kettőét.

- Különösen, ha egyikük olyan szeszélyes és fárasztó teremtés - mondta Emma tréfásan. - Tudom én, mit forgat a fejében, s ki is mondta volna, ha apám nincs itt.

- Azt hiszem, igazad van, drágám - mondta M. Woodhouse sóhajtván -, attól félek, néha nagyon szeszélyes és fárasztó vagyok.

- Édes, drága papám, csak nem képzeli, hogy magát gondoltam, vagy hogy Mr.

Knightley magára gondolt! Micsoda szörnyű gondolat! Dehogyan, csak magamra

gondoltam. Hisz tudja, Mr. Knightley milyen szívesen talál hibát bennem - de

hisz tréfa az egész -, én is csak tréfából mondtam. Mondunk mi egymásnak

mindenféle csacsiságot!

Mr. Knightley csakugyan azon kevesek egyike volt, akik találtak hibát Emma

Woodhouse-ban, s az egyetlen, aki ezt meg is mondta neki. Bár ez Emmának magának

sem esett valami túlságosan jól, tudta, hogy apja még kevésbé örülne neki, s

ezért a világért sem engedte sejtenie, hogy lányát nem mindenki tartja

tökéletesnek.

- Emma tudja, hogy nem szoktam hízelegni - mondta Mr.

Knightley -, de most

senkire sem céloztam. Miss Taylor megszokta, hogy két személyhez alkalmazkodjék,

most pedig csak egyhez kell alkalmazkodnia. A jelek szerint csak nyerhet a

cserén.

- Nos - mondta Emma, aki szívesen átsiklott a témán -, ha hallani akarja, mi

volt az esküvőn, szívesen elmondom, mert mindnyájan elragadóan viselkedtünk.

Mindenki pontosan érkezett, és legvonzóbb külsejét öltötte fel. Egyetlen könny sem hullott, és még gyászos arcot is alig-alig vágunk. Nem bizony! Mind éreztük, hogy csak fél mérföldnyire leszünk egymástól, s bizonyosra vettük, hogy naponta találkozunk.

- Az én kis Emmám mindent olyan erős lélekkel visel - mondta apja -, de tudja, Mr. Knightley, valójában azért nagyon sajnálja, hogy elveszítette Miss Taylort, s bizonyosra veszem, hogy jobban fog neki hiányozni, mintsem gondolná.

Emma elfordította az arcát, amelyen felváltva ragyogott a könny és a mosoly.

- Nem is lehet, hogy ne hiányozzék Emmának egy ilyen társnő - mondta Mr.

Knightley -, ha ezt elhinnénk róla, nem is szerethetnénk annyira, amennyire

szeretjük. De hát tudja, hogy Miss Taylornak milyen előnyös ez a házasság,

tudja, milyen szerencse Miss Taylor korában, hogy saját otthonában telepedhet

meg, s mennyire fontos neki, hogy nem lesznek anyagi gondjai, így aztán Emma is

belátja, hogy inkább öröme, mint bánatra van oka neki is. Miss Taylor minden

barátja csak örülhet, hogy ilyen jól ment férjhez.

- Ne felejtse el, hogy még más okom is van az öröme - mondta Emma -, méghozzá

nem is kicsiség: az, hogy magam hoztam létre ezt a házasságot.

Tudja, négy évvel

ezelőtt határoztam el, és most megvalósult, és nekem lett igazam, pedig hányan

erősködtek, hogy Mr. Weston úgysem nősül meg többet; hát ez is megvigasztalhat

bármilyen nagy veszteségért.

Mr. Knightley fejcsóválva nézte. Apja szeretettel válaszolt neki:

- Ó, drágám, te csak ne boronálj össze senkit senkivel, és ne jósolj meg előre

semmit, mert amit te mondasz, az mind úgy lesz. Kérlek, több embert most már ne

boronálj össze.

- Azt megígérhetem, papa, hogy magamat nem boronálom össze senkivel, de hogy másokat sem, azt nem ígérhetem. Ez a legjobb szórakozás a világon! Hát még ilyen siker után! Mindenki azt mondta, hogy Mr. Weston nem nősül meg többet. "De nem ám! Mr. Weston, aki olyan régen özvegy már, és aki szemmel láthatóan jól megvan feleség nélkül, mindig van valami elfoglaltsága: a városban üzleti ügyek, itt pedig a barátai; mindenhol szívesen látják, mindig vidám, hiszen ha úgy tartja kedve, egész évben egyetlen estét sem kell egyedül töltenie. Ó, dehogyis, Mr. Weston bizonyosan nem nősül meg még egyszer!" Voltak, akik még valami ígéretet is emlegettek, amit felesége halálos ágyánál tett, mások meg azt állították, hogy a fia meg a nagybácsi nem engedik. Mindenféle kegyes számárságot beszéltek erről a dologról, de én egy árva szót sem hittem el belőle. Azon a szent napon (vagy négy éve történt), amikor Miss Taylor meg én, a Broadway-ösvényen találkoztunk vele, s szitálni kezdett az eső, és ő mint egy igazi lovag elrohant, és szerzett nekünk két esernyőt Mitchell gazdáéktól, akkor határoztam el ezt a dolgot. Attól a perctől kezdve terveztem a partit, és ha már egyszer ilyen sikerem volt, nem várhatja, drága papa, hogy felhagyjak a házasságszerzéssel.

- Nem értem, mit nevez sikernek - mondta Mr. Knightley. - A sikerért fáradozni kell. Mondhatom, értékes munkával töltötte az idejét, ha négy évig ennek a házasságnak a nyélbe ütésén fáradozott. Méltó foglalatosság egy ifjú hölgynek. De ha a maga házasságszerzése, ahogy nevezi, csak annyit jelent - és azt hiszem,

nem tévedek, ha így gondolom -, hogy tervezgette, és egyszer ráérő idejében így szólt magában: "Azt hiszem, Miss Taylornak nagyon jó lenne, ha Mr. Weston elvinné feleségül", és később is hébe-hóba megint eszébe jutott, miért beszél sikerről? Hol a maga érdeme? Mire lehet büszke? Szerencsésen ráhibázott, ez minden, amit mondhatunk.

- És maga még sohasem érezte, milyen öröm és dicsőség, ha valamire ráhibázunk? Sajnálom érte! Okosabbnak hittem. Mert higgye el, a ráhibázás sosem csupán szerencse. Mindig van benne egy kis tehetség is. Ami pedig a szerencsétlen "siker" szót illeti, amelyre annyira haragszik, nem tudom, nincs-e mégis valami kis jogom hozzá. Ön jól lefestette nekünk a két végletet, de én azt hiszem, harmadik lehetőség is van, valahol a semmit-tevés és a mindent-tevés között. Ha nem biztattam volna Mr. Westont, látogasson el gyakran hozzánk, ha nem bátorítom annyiszor, ha nem simítok el apró nehézségeket, lehetséges, hogy végül semmi sem lett volna a dologból. Eléggé ismerheti Hartfieldet, hogy ezt megértse.

- Olyan egyenes lelkű, nyíltszívű emberre, mint Weston, és olyan értelmes, természetes nőre, mint Miss Taylor, nyugodtan rábízhatjuk, hogyan oldják meg a maguk dolgát. Beavatkozásával többet árthatott önmagának, mint amennyi jót tett velük.

- Emma sosem gondol önmagára, ha másokkal jót tehet - vágott közbe Mr. Woodhouse, aki csak félig értette, mit beszélnek -, de kérlek, drágám, ne hozza össze több házasságot, csacsi dolgok ezek, és sajnálatosan feldűlják az ember családi életét.

- Csak még egyet papa: még csak Mr. Eltont nősítem meg.
Szegény Mr. Elton! Hisz
maga is szereti őt, papa. Körül kell néznem neki való feleség után.
Highburyben
nincs olyan nő, aki megérdemelné; most, hogy már egy teljes éve
itt van, és oly
szépen berendezkedett, szégyen, gyalázat lenne, ha engednénk,
hogy még tovább
agglegénykedjék. Elnéztem ma, amikor egybefűzte az új pár kezét:
úgy látszott,
mintha alig várná, hogy valaki neki is megtegye ezt a kedves
szolgálatot. Nagyon
becsülöm Mr. Eltont, s ez az egyetlen lehetőségem, hogy
szívességet tegyek neki.
- Való igaz, hogy Mr. Elton nagyon csinos fiatalember, meg
nagyon derék fiú is,
és én igazán nagyra becsülöm. De ha figyelmes akarsz lenni
hozzá, drágám, hívd
még valamelyik nap vacsorára. Ez sokkal jobb lesz. Gondolom,
Mr. Knightley is
hajlandó lesz találkozni veled.
- Kész örömmel, uram, bármikor - mondta Mr. Knightley nevetve -
, s abban is
teljesen egyetértünk, hogy ez lesz a legjobb. Hívja csak meg
Emma vacsorára,
rakja a tányérjára a csirke meg a hal legjavát, de feleséget csak
hadd válasszon
magának egyedül. Higgye el, egy huszonhat-huszonhét éves
ember már tud
gondoskodni magáról!

Második fejezet

Mr. Weston Highbury szülötte volt, mégpedig olyan tiszteletre
méltó család
sarja, amely az utolsó két-három emberöltő alatt tekintélyt és
vagyonot szerzett.
Jó nevelést kapott, de mivel valami kis örökség jóvoltából ifjan
anyagilag
függetlenné vált, s nem sok kedvet érzett azokhoz a békés
foglalkozásokhoz,
amelyeket bátyjai választottak maguknak, tevékeny, vidám
természete és

társaságkedvelő egyénisége arra készítette, hogy belépjen a megyéjében akkortájt felállított polgárórségbe. Weston kapitány közkedvelt személyiség lett, s amikor katonasorsa úgy hozta, hogy megismerkedett egy tősgyökeres yorkshire-i család leányával, Miss Churchill-lel, s a leány beleszeretett, senki sem lepődött meg, kivéve a leány bátyját és sógornőjét, akik sosem látták még a kapitányt, s akik olyan gögösek voltak, hogy ezt a rokoni kapcsolatot nem nézték jó szemmel. Miss Churchill azonban nagykorú volt, és maga rendelkezett vagyonával - ez persze eltörpült a családi birtok értéke mellett -, nem lehetett lebeszélni a házasságról, ami aztán létre is jött, mérhetetlen bánatára Mr. és Mrs. Churchillnek, akik aztán mégis illő formák között bocsátották szárnyra hűgukat. A házasság nem bizonyult szerencsésnek, nem is hozott valami nagy boldogságot. Mrs. Weston ugyan joggal boldognak mondhatta volna magát, mert olyan melegszívű és gyöngéd természetű férjet kapott, aki úgy érezte, felesége mindent megérdemel viszonzásul, amiért kegyeskedett beleszeretni. Csakhogy a hölgy kétségkívül erős egyénisége ehhez gyengének bizonyult. Elég határozott volt, hogy bátyjával dacolva kieroszakolja akaratát, arra azonban nem elég erős, hogy legyőzze fölösleges sajnálkozását bátyja értelmetlen haragja miatt, s ne hiányolja korábbi otthonának előkelőségét. Nagyobb lábon éltek, mint amit megengedhettek maguknak, de mi volt mindez Enscombe-hoz hasonlítva! Szerette ő a férjét azután is, csak éppen egyszerre szeretett volna Weston kapitány felesége meg az enscombe-i Miss Churchill lenni.

Kiderült, hogy Weston kapitány választotta a rosszabb részt, pedig sokan, különösen Churchillék az ellenkezőjét gondolták, s mikor háromévi házasság után özvegyen maradt, jóval szegényebb volt, mint annak előtte, s ráadásul egy gyermek gondja is rászakadt. Igaz ugyan, hogy a gyermek eltartásának költségeitől hamar megszabadult. A kisfiú, aki örökölte anyja lappangó betegségét, valahogyan a kibékülés eszköze lett. Mr. és Mrs. Churchill, maguknak nem lévén gyermekük, sem más közeli rokonuk, akiről gondoskodni kellett volna, anyja halála után felajánlották, hogy magukra vállalják a kis Frank neveltetését. Gondolható, milyen nehezen és vonakodva mondott le róla az özvegy apa, de józan megfontolások végül elhallgattatták érzéseit, beleegyezett, hogy a gazdag Churchillék gondoskodjanak a gyerekről. Neki magának pedig ezentúl csak a saját helyzetén kell könnyítenie, amennyire tud. Kívánatosnak látszott, hogy teljesen megváltoztassa életmódját. Kilépett a polgárőrségből, és kereskedelemmel kezdett foglalkozni, s az a tény, hogy bátyjai már némi sikert értek el Londonban e téren, kedvező indulást biztosított számára. Gondjai épp eléggé lefoglalták. Maradt egy kis háza Highburyben, ahol szabad ideje javát töltötte, s ahol vidáman telt el a következő tizennyolc-húsz év, hasznos tevékenység és a társas élet örömei közepette. Sikerült ezalatt némi vagyont szereznie, Highbury mellett egy kis birtokot vásárolt, melyre mindig vágyott, s ez lehetővé tette, hogy megházasodjék - még ha választottjának semmi hozománya sincs, aminthogy Miss Taylornak nem is volt -, és barátságos,

társaságkedvelő természetének megfelelően töltse napjait.
Miss Taylorra jó ideje gondolt már, de nem az ifjúság vak,
türelmetlen
szenvedélyével; ki is tartott elhatározása mellett, hogy nem nősül
addig, amíg
Randallst meg nem tudja venni: sokáig várt, míg végre eladó lett a
birtok, de
állhatatosan haladt előre, amíg elérte céljait. Vagyont szerzett,
megvette
magának a házat, feleséget hozott a házhoz, s most új szakaszt
kezdett életében,
amely minden valószínűség szerint több boldogságot hoz majd
neki, mint minden
korábbi időszak. Sosem volt ugyan boldogtalan, jó természete még
első házassága
idején is megővta ettől, de csak a másodiktól remélhette
megtudni, milyen
kellemes az élet egy értelmes és igazán szeretetreméltó nő oldalán,
aki mellett
arról is boldog bizonyosságot szerezhethet, mennyivel jobb választó,
mint
választott félnek lenni, hálát ébreszteni, mint másnak hálával
tartozni.
Választásában senkire sem kellett tekintettel lennie, vagyonával
maga
rendelkezett, Frank már nemcsak hallgatólagosan, hanem
hivatalosan is örököse
lett nagybátyjának, sőt fogadott fia, mert nagykorúsága napján
felvette a
Churchill nevet. Nagyon valószínűnek látszott, hogy sosem szorul
majd apjára. Ez
a lehetőség Mr. Westonnak eszébe sem jutott. A nagynéni
szeszélyes nő volt
ugyan, és korlátlanul uralkodott a férjén, de Mr. Weston
bizonyosra vette, hogy
még ő sem tudná elfordítani Mr. Churchill szívét a fiútól - aki
méghozzá méltó
is bátyja szeretetére. Évenként találkozott fiával Londonban,
büszke volt rá, és
szeretetteljes beszámolóiban olyan sikerült fiatalembernek festette
le, hogy

Highburyben is kezdtek rá büszkének lenni. Úgy vélték, éppen eléggé a helységhez tartozik, hogy érdemeit és jövő kilátásait valamiféle közügynek tekinthessék.

Mr. Frank Churchill Highbury egyik büszkesége lett, és nem szűnt meg a kíváncsiság, hogy végre már láthassák is; ő maga ugyanis oly kevésbé viszonzta az érdeklődést, hogy még sosem járt ott életében. Gyakran emlegették, hogy meglátogatja apját, de aztán csak nem került rá sor. Most, az apa házassága alkalmából, a közvélemény illendőnek tartotta a látogatást. Egyetlen ellenvélemény sem hangzott el ezzel kapcsolatban, sem akkor, amikor Mrs. Perry teázott Mrs. és Miss Batesnél, sem amikor Mrs. és Miss Bates viszonzta a látogatást. Itt volt az ideje, hogy Mr. Frank Churchill eljöjjön közéjük, s reményük csak megerősödött, amikor kitudódott, hogy a nagy alkalom tiszteletére levelet írt új anyjának. Néhány napig nem volt olyan délelőtti látogatás, mikor szóba nem került a szép levél, amit Mrs. Weston kapott. "Bizonyosan hallotta már, milyen szép levelet írt Mr. Frank Churchill Mrs. Westonnak? Úgy hallottam, igazán nagyon szép levél. Mr. Woodhouse mesélt róla. Mr. Woodhouse látta a levelet, s azt mondja, életében sem látott olyan szépet."

A levél teljes sikert aratott. Mrs. Weston természetesen a legszebbeket képzelte a fiatalemberről, ez a kedves figyelem végleg bebizonyította, mennyi jóérzés él benne, s újabb szerencsekívánatokat eredményezett azokon felül, melyekkel házasságkötésekor elhalmozták. Nagyon szerencsés nőnek érezte magát, s mivel eleget forgott már a világban, tudta, milyen szerencsésnek tarthatják mások: más

bánata nem is lehet, mint hogy el kell szakadnia barátaitól,
akiknek szeretete
sose fog kihűlni iránta, és akiknek úgy fájt a válás.
Tudta, hogy néha-néha hiányozni fog nekik, s ha arra gondolt,
hogymát
megfosztja valami örömtől, vagy unatkozni fog nélküle, elszorult a
szíve; de a
drága Emma olyan erős jellem, sokkal jobban megállja a helyét,
mint a legtöbb
leány tenné az ő helyzetében. Olyan józan, energikus,
remélhetőleg mindez
szerencsésen átsegíti a kisebb nehézségeken és veszteségeken. Az
is megnyugtató,
hogymát nem esik messze Hartfieldtől, még magános nő is
nyugodtan
átsétálhat. Mr. Weston természetének és életmódjának hála, akár
minden második
estéjüket együtt tölthetik majd akkor is, ha beáll a tél.
Talán úgy érzékeltethetnénk legjobban a dolgot, hogymát.
Weston órák hosszat
hálás volt a sorsnak, s legfeljebb percekre fogta el a sajnálkozás,
és annyira
szemmel látható volt elégedettsége - mit elégedettsége! vidám
boldogsága -, hogymát
még Emmát is meglepte néha, hogyan képes sajnálkozni apja
"szegény Miss Taylor"
sorsán, amikor Randallsban a lehető legkényelmesebb otthonban
váltak el tőle,
vagy amikor este szeretetre méltó férje karján szállt be saját
kocsijába - pedig
ő aztán igazán ismerte az öregurat. Mégsem fordult elő soha, hogymát
Mr. Woodhouse
elváláskor fel ne sóhajtson:
- Ó, szegény Miss Taylor! Tudom, szívesen ittmaradna.
Miss Taylort nem kaphatta vissza, s arra sem volt remény, hogymát
valaha is
megszűnjék sajnálkozni sorsa miatt; de ahogy múlt az idő, Mr.
Woodhouse is
megkönnyebbült kissé. A szomszédok gratulációi véget értek,
senki sem
bosszantotta többé azzal, hogymát fejezi ki a szomorú alkalom
miatt;

elfogyott a lakodalmi torta is, amely annyi aggodalmat okozott az öregúrnak. Az ő gyomra semmiféle nehezebb ételt nem bírt el, azt pedig el sem tudta képzelni, hogy nem mindenki olyan, mint ő. Úgy gondolta, ami neki megárt, az másoknak sem lehet egészséges, és a legkomolyabban igyekezett lebeszélni őket, hogy egyáltalán rendeljenek lakodalmi tortát; amikor pedig erőfeszítése hiábavalónak bizonyult, legalább azt próbálta megakadályozni, hogy meg is egyék. Még Mr. Perryvel, a patikussal is konzíliumot tartott. Mr. Perry intelligens, úri megjelenésű ember volt, akinek gyakori látogatásai Mr. Woodhouse életének egyik legfőbb örömét jelentették, s most, hogy véleményét kérték, kényszeredetten elismerte (bár szemmel láthatólag nem szívesen), hogy a lakodalmi torta sokaknak vagy talán a legtöbb embernek ártalmas - kivéve, ha mértékkel fogyasztják. Mr. Woodhouse remélte, hogy ha saját meggyőződését ezzel a szakvéleménnyel támasztja alá, sikerül befolyásolnia az új pár vendégeit, de a torta elfogyott, s gyöngéd aggodalma csak akkor csillapodott le, amikor az utolsó morzsa is eltűnt a szeme elől. Highburyben ugyan arról szólt a fáma, hogy a kis Perryket mind egy-egy jókora szelet lakodalmi tortával kezükben látták szaladgálni, de ezt Mr. Woodhouse úgysem hitte volna el.

Harmadik fejezet

Mr. Woodhouse szerette a társaságot a maga módján. Nagyon örült, ha barátai meglátogatták, és különféle okok úgy hozták - már régóta Hartfieldben lakott, jó kedélye, vagyona, kellemes háza és szép leánya is vonzotta a vendégeket -, hogy

nagyjából kedve szerint irányíthatta a maga kis körének látogatásait. Ezen a körön kívül nemigen érintkezett más családokkal, irtózott a késői fennmaradástól és a zajos nagy vacsoráktól, és csak olyan ismerősökkel tartott kapcsolatot, akik hajlandók voltak saját ízlése szerint érintkezni vele. Szerencséjére Highburyben, a közigazgatásilag vele együvé tartozó Randallsban és a szomszédos Donwell Abbeyben, Mr. Knightley családi fészkeben sok ilyet talált. Emma rábeszélésére gyakran meghívta a legkedvesebbeket, a választottakat ebédre, de legszívesebben a kora esti órákra hívott vendégeket, s alig volt este, mikor Emma nem állíthatott fel számára kártyaasztalt, kivéve amikor egészségi állapota miatt úgy érezte, alkalmatlan a társas együttlétre. Ilyen kipróbált barátság fűzte Westonéhoz és Mr. Knightleyhez, és attól sem kellett tartania, hogy Mr. Elton, aki különösebb lelkesedés nélkül élte legényéletét, szívesen fel ne cserélné rideg magányosságát Mr. Woodhouse kényelmes szalonjával, vendégeinek és bájosan mosolygó leányának társaságával. Utánuk következett a második garnitúra, ezek között pedig legszívesebben látták Mrs. és Miss Batest és Mrs. Goddardot. Ők bármikor készségesen elfogadták a hartfieldi meghívást, s Mr. Woodhouse mindig készségesen elküldte értük a kocsiját; eszébe sem jutott, hogy Jamesre meg a lovakra ráférne egy kis pihenő. Ezt a szívességet évente nem is csak egyszer-kétszer tette meg nekik. Mrs. Bates, Highbury egyik előző lelkészének özvegye, igen öreg hölgy volt, akit teáján meg ártatlan kártyacsatákon kívül nemigen érdekelt más. Nagyon szerényen

éldegélt hajadon leányával, és mindenki olyan tisztelettel és szeretettel vette körül, amilyent csak egy ilyen szűkösen élő, ártalmatlan öreg hölgy tud ébresztteni. Leánya, ahhoz képest, hogy nem volt sem fiatal, sem csinos, sem gazdag, és még férjjel sem dicsekedhetett, rendkívüli népszerűségnek örvendett. Pedig Miss Bates semmi olyasmivel sem rendelkezett, amit az emberek általában nagyra tartanak; még szellemi képességei sem voltak, ami elégtételt szolgáltatott volna neki, vagy aminek segítségével legalábbis látszólag tiszteletre kényszeríthette volna ellenfeleit. Szépséggel, okossággal sose dicsekedhetett. Ifjúsága eseménytelenül telt el, középkorú éveit sokat betegeskedő anyja gondozására és csekélyke jövedelmük minél jobb beosztására fordította. Mégis boldog volt, és nevét mindenki szeretettel emlegette. Mindent besugárzó jóakarata és elégedettsége tette ezt a csodát. Szeretett mindenkit, érdekelte a mások boldogsága, örömet elismert minden érdemet. A legboldogabb teremtesnek tartotta magát, hiszen kiváló anyával és sok jó szomszédal és barátal áldotta meg a sors, és otthonában is csak öröme telt. Egyszerű és vidám természete, elégedett, hálás kedélye mindenki szívéhez megtalálta az utat, önmaga számára pedig a boldogság forrása lett. Szeretett nagy feneket keríteni minden apróságnak, s ezzel pontosan Mr. Woodhouse-hoz illett, aki maga is mindig tele volt senkit sem érdeklő hírekkel és ártalmatlan pletykákkal. Mrs. Goddardnak iskolája volt, nem valamiféle előkelő intézet, amely finoman értelmetlen hosszú mondatokban ígéri, hogy új elvek és új módszerek segítségével

hatalmas tudáshoz és nagyvilági modorhoz juttatja tanítványait, s ahol ifjú hölgyeket óriási összegek ellenében kiforgatnak egészségükből, és hiú pávákká alakítanak, hanem igazi, becsületes, régimódi leánytanodája, ahol elfogadható áron elfogadható nevelést adnak, ahová el lehet küldeni a leányokat, hogy ne legyenek útban otthon, ahol felcsipegethetnek valamicske tudást, de nem kell attól tartani, hogy csodás tüneményekként térnek haza. Mrs. Goddard iskolája méltán örvendett jó hírnévnek. Highburyt különösen egészséges helynek tartották, tágas házában és kertjében bőséges, tápláló ellátást adott a gyerekeknek, nyáron hagyta őket a szabadban futkosni, télen meg saját kezűleg kenegette fagyásaikat. Nem is csoda, ha ez idő tájt vasárnaponként húsz pár is vonult már utána a templomba. Jelentéktelen külsejű, anyáskodó nő volt, fiatalkorában keményen dolgozott, s most úgy érezte, megengedhet magának egy-egy szabad délutánt; annak idején sokat köszönhetett Mr. Woodhouse jóakarátának, ezért kötelességének érezte, hogy amikor csak módja van rá, otthagyja csecsebecsékkel feldíszített nappaliját, és Mr. Woodhouse kandallója mellett nyerjen vagy veszítsen pár garast. Ezeket a hölgyeket tudta Emma leggyakrabban összehívni, s apja kedvéért szívesen is látta őket, bár neki magának nem pótolta Mrs. Westont. Boldog volt, ha apját elégedettnek látta, elégedett volt saját háziasszonykodásával is, de ilyenkor, az öreg hölgyek csöndes tereferéje hallatán érezte legerősebben, hogy épp az ilyen végtelen hosszú estéktől fél legjobban. Egy reggel, amikor éppen a nap ilyesféle várható befejezésén merengett, levélkét

kapott Mrs. Goddardtól, aki tiszteletteljes formában engedélyt
kért, hogy este
magával hozza Miss Smitht. Emma megörült a kérésnek. Látásból
jó ideje ismerte
Miss Smitht, és a leány szépsége régóta vonzotta. A ház bájos
úrnője kedves
meghívással válaszolt, és nem is félt már az estétől.
Harriet Smith törvénytelen leánya volt valakinek. Ez a valaki
évekkel ezelőtt
beíratta Mrs. Goddard iskolájába, és ugyanő nemrégiben egyszerű
iskolás lányból
az igazgatónő kosztosának rangjára emelte. Mindössze ennyit
tudtak róla.
Highburyben szerzett barátnőin kívül semmiféle kapcsolatot sem
tartott, s csak
most tért vissza az intézetbe, miután vidéken töltött hosszabb időt
bizonyos
fiatal hölgyeknél, akik régebben iskolatársai voltak.
Nagyon csinos leány volt, véletlenül épp az a fajta szépség,
amelyet Emma
különösképpen csodált. Alacsony, gömbölyű és fehér bőrű, viruló
arcszíne, kék
szeme, szőke haja, szabályos vonásai bájossá tették megjelenését,
s még véget
sem ért az este, Emma máris annyira megszerette lényét és
viselkedését, hogy
elhatározta, fenntartja vele az érintkezést.
Miss Smith nem mondott ugyan semmi különösen okosat
társalgás közben, de
egészében nagyon vonzó volt; nem szerénykedett fölöslegesen,
szívesen
társalgott, de annyira távol állt tőle a tolakodás, olyan illendő és
helyes
tiszteletet mutatott, olyan kedvesen éreztette háláját, amiért
Hartfieldben
lehet, s olyan őszintén csodált mindent, ami elegánsabb és
magasabb rendű volt
annál, amit megszokott, hogy Emma úgy vélte, ez a leány
értelmes, és megérdemli,
hogy felkarolják. El is határozta, hogy felkarolja. Ezek a szelíd kék
szemek, ez

a természetes grácia nem sikkadhat el Highbury alacsonyabb köreiből. Eddigi ismerősei nem méltók hozzá. Barátai, akiktől épp most tért haza, bizonyára nagyon derék emberek, de csak árthatnak neki. Emma hírből jól ismerte ezt a Martin nevű családot, hisz Mr. Knightley egyik nagyobb tanyáját bérelték és Donwell faluban laktak - bizonyára nagyon rendes körülmények között -, és tudta azt is, hogy Mr. Knightley nagyra becsülte őket, de feltehetőleg csiszolatlan és durva emberek, és nem méltóak egy ilyen leány bizalmára, akiből épp csak egy kevéske tudás és elegancia hiányzik ahhoz, hogy tökéletes legyen. Majd ő szemmel tartja, tovább csiszolgatja a modorát, elválasztja nem megfelelő ismerőseitől, és bevezeti a jó társaságba, majd ő formálja nézeteit és modorát. Érdekes és mindenképpen nagyon jótékony vállalkozás lesz, éppen öneki való, hiszen mindene megvan, ami ehhez kell: társadalmi állása, képessége, ideje. Olyan elmerülten csodálta a bársonyos pillantású kék szemeket, úgy csevegett és figyelt, s közben még tervek szövögetésére is maradt ideje, hogy az este rendkívüli gyorsasággal elröpült; s mielőtt még fölocsúdott, terítve állt a kandalló előtt a vacsoraasztal, mely mellett az ilyen kártyacsatákat be szokták fejezni, pedig máskor mindig ő adott kellő időben jelt a terítésre. Arra törekedett, hogy kiérdemelje a figyelmes és jó háziasszony hírét, de most még a szokottnál is több figyelemmel és buzgalommal kínálta és szolgálta ki vendégeit fasírozott csirkével és kagylóban tálalt osztrigával, szíves szóval igyekezett csitítani udvarias szabadkozásukat, hogy korán lesz még vacsorázni, s maga is élvezte a szíves háziasszony szerepét.

Ilyen alkalmakkor szegény Mr. Woodhouse lelkében szörnyű háború dúlt. Szerette, ha terített asztalához vendégek telepszének, mert ez volt a szokás fiatalkorában is; mivel azonban szilárdan hitte, hogy vacsorázni egészségtelen, nemigen örült, ha étel is került az asztalra, s míg vendégszerető lelke legszívesebben mindent megosztott volna látogatóival, úgy aggódott egészségükért, hogy elszorult a szíve, ha enni is akartak a feltálalt ételből. Ha őszinte akar lenni, legfeljebb egy kis tál híg zabkását mert volna jó szívvvel ajánlani, amit ő maga is fogyasztani szokott; bár nagy önuralommal, mégis így tudott szólni a hölgyekhez, akik közben nagy élvezettel tüntették el a finom falatokat:

- Mrs. Bates, parancsoljon talán egy tojást. A főtt tojás, ha egészen lágy, nem árthat meg. Serle mindenkinél jobban ért a tojásfőzéshez. Ha nem ő főzte volna, nem is merném ajánlani, de nem kell aggódnia - látja, egészen kicsiny mind, egy ilyen pici tojás nem fog megártani. Miss Bates, hadd adjon Emma még egy kis süteményt magának. Csak egy kicsi darabkát. Nálunk mindig alma van a lepényben. Nem kell attól tartania, hogy valami ártalmas, eltett gyümölcsöt kap. A sodót nem ajánlom. Mrs. Goddard, mit szólna egy fél pohár borhoz? Csak egy szűk fél pohárral - egy nagy pohárnyi vízbe? Nem hiszem, hogy megártana. Emma hagyta, hadd mondja csak a magáét, ő azalatt jól ellátta vendégeit, aznap este pedig különösen örült, hogy jó hangulatban búcsúztak el tőlük. Miss Smitht sikerült olyan boldoggá tennie, ahogy akarta. Miss Woodhouse olyan nevezetes személyiség volt Highburyben, hogy Harriet legalább annyi rémülettel

készült a vele való megismerkedésre, mint amennyire örült neki;
most azonban
alázatos szívecskéje csordultig megtelt hálával és boldogsággal,
amiért olyan
kedvesen bánt vele egész este, és mindennek tetejébe még a kezét
is megrázta
búcsúzóul.

Negyedik fejezet

Hamarosan mindenki megszokta, hogy Harriet Smith egészen
otthonosan jár-ke

Hartfieldben. Emma, aki mindig gyorsan és határozottan
cselekedett, most sem

maradt tétlen; hívogatta, bátorította és biztatta, jöjjön csak minél
gyakrabban,

s minél jobban megismerték egymást, annál nagyobb örömük telt
a barátkozásban.

Emma már az elején látta, milyen hasznos sétáló partnert kap
Harriet

személyében. Mrs. Weston távozása ebből a szempontból nagyon
érzékeny veszteség

volt számára. Apja sohasem ment túl a park bokrain, kertjének
két meghatározott

pontja közt tett évszakok szerint váltakozó hosszabb és rövidebb
sétákat; s Mrs.

Weston férjhezmenetele óta bizony nagyon korlátozódott Emma
séta-lehetősége.

Egyszer ugyan egyedül elmerészkedett Randallsba, de cseppet
sem találta

kellemesnek, ezért aztán kapóra jött egy ilyen Harriet Smith-féle
lány, akit

bármikor rá lehetett venni egy kis sétára. De egyébként is, minél
többet látta,

annál jobban megkedvelte, és egyre határozottabb rokonszenvet
érezett iránta.

Harrietet nem lehetett okosnak mondani, de kedves, simulékony,
hálás természetű

volt, és a gögnek még hírét sem ismerte; másra sem vágyott, mint
hogy valaki,

akire felnézhet, szárnyai alá vegye. Emmát meghatotta rögtöni
ragaszkodása; a

leány vonzódott a jó társasághoz, meg tudta becsülni az eleganciát és az okosságot, s mindez jó ízlésre vallott, ha nagy szellemi képességeket nem is lehetett várni tőle. Egészen véve Emma szilárdan hitte, hogy épp ilyen fiatal barátnőre van szüksége, mint Harriet Smith, s hogy otthonából éppen csak ilyesvalaki hiányzik. Olyan barátnőt, mint Mrs. Weston volt, el sem lehetett képzelni. Ilyen nem terem kettő. Két ilyen barátnőt nem is akart. Az valami egészen más, a különbség az ő érzelmeiben is megmutatkozott. Mrs. Weston iránti szeretetének mélyén hála és megbecsülés lakozott, Harrietet majd úgy fogja szeretni, mint akinek még hasznára lehet. Mrs. Westonért semmit sem tehetett, Harrietért mindent. Hasznos tevékenységét mindjárt azzal kezdte, hogy igyekezett kinyomozni, kik Harriet szülei; a leányka azonban nem tudta megmondani. Készségesen elmondott mindent, amit csak tudott, de erről hiába kérdezte. Emma gondolhatott, amit akart, azt semmi esetre sem hitte el, hogy hasonló helyzetben ő rég ki nem nyomozta volna az igazságot. Harriet nem is igen törte rajta a fejét. Megelégedett azzal, amit Mrs. Goddard jónak látott elmondani neki, tovább nem érdeklődött. Főleg Mrs. Goddard, a tanítónők, a lányok és általában az iskola ügyeiről társalgott, és ha mindehhez még hozzávesszük ismeretségét Martinékkal, akik az Abbey-Mill tanyán laknak, nagyjából számba vettük minden témáját. Martinék azonban nem csekély helyet foglaltak el gondolatai közt; két nagyon boldog hónapot töltött náluk, s most nagy örömmel emlegette a látogatás gyönyörűségeit,

és áradozott csodálatosan fényűző otthonukról. Emma biztatta, meséljen csak, mulattatta, hogy ilyen egészen másfajta embereket fest elé, és élvezte, hogy fiatalos együgyűségében olyan elragadtatással beszélt arról, hogy Mrs. Martinnak "két fogadószobája van, képzelje, még hozzá nagyon szép két szoba; egyik van akkora, mint Mrs. Goddard nappalija; aztán van egy szobalánya, aki huszonöt éve nála szolgál; meg nyolc tehenük van, kettő alderneyi, egy pedig kis Welch-fajta, igazán nagyon szép kis Welch-tehén; és Mrs. Martin mondta is, hogy ezt akár a Harriet bocijának is hívhatnák, annyira szereti; meg nagyon csinos kis lugas van a kertben, majd valamikor jövőre mind ott fognak együtt teázni, nagyon csinos kis lugas, akár egy tucat ember is elfér benne." Emma egy ideig csak mulatott rajta, és eszébe sem jutott, hogy a szavak mögött más értelmet keressen, de ahogy jobban megismerte a családot, másféle érzések ébredtek benne. Tévedett, amikor azt hitte, hogy a családi együtttest anya és leánya, fia és a fiú felesége jelenti; amikor aztán kiderült, hogy bizonyos Mr. Martin, akiről az elbeszélés folyamán szó esett - még hozzá mindig dicsérettel, hogy milyen kedves tőle, hogy ezt vagy azt tette -, nőtlen fiatalember, hogy nincs is fiatal Mrs. Martin a háznál, hogy egyáltalán nincs fiatalasszony, gyanakodni kezdett, hogy szegény kis barátnőjét csak veszélybe sodorja ez a nagy vendégszeretet és kedvesség, s ha nem vigyáz rá valaki, még képes lesz végleg lealacsonyodni. E gyanútól sarkallva Emma egyre többet kérdezősködött, és egyre fontosabb dolgokról. Különösen Mr. Martinról akart sokat hallani - ami láthatólag

Harrietnek sem volt ellenére. Harriet készségesen elmesélte, hogyan vett részt holdvilágos sétáikon és vidám esti játékaikban, s hangsúlyozta, milyen nagyon kedves és lekötelező ember. Egyszer képes volt három mérföldet gyalogolni, hogy diót szerezzen neki, mert Harriet elárulta, mennyire szereti a diót - és egyébként is mindig olyan előzékeny volt! Egy másik este meg berendelte a pásztor fiát, hogy énekeljen. Harriet nagyon szívesen hallgatta, ha daloltak.

Mr. Martinnak is elég szép a hangja. Harriet szerint nagyon okos fiatalember, és mindenhez ért. A nyája is nagyon szép, és mialatt náluk lakott, annyit kapott a gypjűjáért, mint senki a környéken. Abban is bizonyos Harriet, hogy mindenki nagyra tartja Mr. Martint. Az anyja meg a húgai nagyon szeretik. Mondta is Mrs. Martin egyszer (s közben Harriet elpirult), hogy nincs ennél jobb fiú a földkerekségen, és abban is bizonyos, hogy ha egyszer megnősül, jó férj lesz belőle. Nem mintha máris meg akarná nősíteni. Igazán ráér még. "Jól van, Mrs. Martin - gondolta Emma -, tudod te, mit akarsz." - Aztán - mesélte Harriet - amikor eljött tőlük, Mrs. Martin olyan aranyos volt, hogy egy szép libát küldött Mrs. Goddardnak, aki még nem is látott ilyen szép libát. Vasárnap meg is sütötte, és meghívta mind a három tanítónőt ebédre, Miss Nasht, meg Miss Prince-t meg Miss Richardsont.

- Gondolom, Mr. Martin érdeklődése nemigen terjed túl a gazdálkodás kérdésein? Ugye nemigen olvas?

- De igen - azaz nem -, nem is tudom. De, azt hiszem, sokat olvas, csak nem olyasmit, amit ön nagyra tart. Olvassa a Mezőgazdasági Közlönyt, meg egy ablakmélyedésben más könyvek is heverték, de ezeket csak magában olvassa. Néha

esténként, mielőtt kártyázni kezdtünk, felolvasott egy kicsit a
Hasznos és

Mulatságos Versek Tárából - nagyon szórakoztató volt. Aztán
tudom, hogy olvasta

a Wakefieldi lelkészt. Az erdei szerelmet meg a kolostor
gyermekét nem ismeri.

Amíg én nem emlegettem őket, nem is hallott róluk, de
elhatározta, hogy amint

hozzájut, megszerzi őket.

A következő kérdés így hangzott:

- Aztán jóképű-e Mr. Martin?

- Ó, nem jóképű, egyáltalán nem jóképű. Először nagyon
csúnyának találtam, de

most már nem találok olyan csúnyának. Tudja, egy idő után
elfelejti az ember. De

hát hogyhogy sosem látta? Hisz lépten-nyomon Highburyben van,
és legalább

hetenként átlovagol a falun Kingstonba menet. Gyakran ellovagolt
ön mellett.

- Lehetséges, és az is lehet, hogy ötvenszer is láttam már, csak
nem tudtam,

hogy ő az. Őszintén szólva egy csöppet sem érdekelnek a fiatal
gazdálkodók -

akár lovon járnak, akár gyalog. Úgy érzem, a kisbirtokos réteghez
lehet

legkevesebb közöm. Ha egy-két fokkal alacsonyabb sorból való
lenne, és

becsületes a képe, még érdekelhetne esetleg - arra gondolok, hogy
talán

segíthetnék valamiben a családján. De gazdaember nem szorul az
én segítségemre,

ezért aztán én sem vagyok kíváncsi rá, mert egyrészt nem elég
rangos, másrészt

meg túlságosan is az ahhoz, hogy érdekelhessen.

- Természetesen. Ó, persze nem is valószínű, hogy ön valaha is
észrevette, de ő

igazán jól ismeri önt... úgy értem, látásból.

- Nem kétlem, hogy nagyon tisztességes fiatalember, sőt tudom is,
hogy az, tehát

áldásom rá. Mit gondol, hány éves lehet?

- Múlt június nyolcadikán töltötte be a huszonnégyet, az én
születésnapom pedig

huszonharmadikára esik, csak két hét és egy nap van közte... hát nem furcsa?

- Szóval csak huszonnégy éves! Csakugyan túl fiatal ahhoz, hogy megnősüljön. Az

anyjának tökéletesen igaza van, hogy nincs miért sietnie.

Bizonyosan nagyon jól

megvannak így, s ha meg akarná nősíteni, csak megbánná. Hat év múlva, ha talál

valami magához való derék lányt, akinek egy kis pénzecskéje is van, akkor lesz

majd itt az ideje.

- Hat év múlva! Drága Miss Woodhouse! hisz akkor már harmincéves lesz!

- Nos, ennél hamarabb nemigen nősülhetnek a férfiak, ha csak nem függetlenek

anyagilag. Úgy képzelem, Mr. Martinnak előbb még vagyont kell szereznie. Olyan

nagyon jól nem állhat. Ami pénzt az apja halálakor örökölhett, bármekkora

részt kapott is a családi vagyomból, bizonyosan teljes egészében befektette,

elköltötte felszerelésre meg hasonlókra; és bár idővel talán meggazdagszik, ha

szorgalmas és szerencséje van, az szinte lehetetlen, hogy máris vitte volna

valamire.

- Csakugyan így van. De nagyon kényelmesen élnek. Belső férficselédjük ugyan

nincs, de egyébként mindenük megvan; és Mrs. Martin emlegette is, hogy jövőre

felfogad egy fiút.

- Csak kellemetlen helyzetbe ne kerüljön, Harriet, ha Mr. Martin egyszer

megnősül. Úgy értem, meg ne kelljen ismerkednie a feleségével. Igaz, hogy a

húgai elég jó nevelést kaptak, és így nem lehet ellenük komoly kifogás, de ebből

még nem következik, hogy olyasvalakit vesz majd el, aki méltó rá, hogy maga is

tudomást vegyen róla. Szerencsétlen származása miatt különösen gondolja meg,

kivel érintkeznek. A maga apja kétségkívül úriember, és magának is mindent meg kell tennie, hogy méltó maradjon rangjához, mert mindig akadnak, akiknek öröm megalázó helyzetben látni magát.

- Igen, persze, lehet, hogy ilyenek is vannak. De amíg Hartfieldbe járhatok, és ön, Miss Woodhouse ilyen kedves hozzám, nem félek senkitől és semmitől.

- Látom, tudja, milyen sokat jelent a környezet, Harriet, de szeretném, ha olyan szilárdan megvetné a lábát a jó társaságban, hogy még Hartfield és Miss Woodhouse nélkül is megállja a helyét. Szeretném, ha mindig megfelelő körben élne, s ezért minél kevesebb ismerőse van egyéb körökből, annál jobb; ezért mondom magának, hogy - ha még itt él, amikor Mr. Martin megnősül - nem szeretném, ha a húgaival való bizalmas viszonya miatt feleségével is ismeretségbe kerülne, aki valószínűleg valami tanulatlan gazdalány lesz.

- No persze. Én ugyan nem hiszem, hogy Mr. Martin olyan valakit vesz el, akinek nincs iskolázottsága, és nem kapott jó nevelést. De persze nem akarom a magam véleményét az önével szembeszegezni, meg abban is bizonyos vagyok, hogy nem vágyom majd megismerkedni a feleségével. Mindig szeretettel gondolok majd a Martin lányokra, különösen Elisabethre, és sajnálnám, ha szakítanom kellene velük, mert épp olyan jónevelést kaptak, mint jómagam. De ha valami tudatlan, közönséges nőt vesz el, akkor - ha egy módos van rá - csakugyan az lesz a legjobb, ha nem látogatom meg.

Emma figyelte szavainak csapongását, de nem látott szerelemre valló aggasztó tüneteket. A fiatalember volt ugyan Harriet első hódolója, de azt remélte, hogy

nincs szó komolyabb vonzalomról, s hogy Harriet nem fog nagyon tiltakozni, ha majd ő próbál valami baráti megoldást találni a számára. Mr. Martinnal már másnap találkoztak, amikor sétálni indultak a donwelli úton. Gyalogosan közeledett, előbb tisztelettudóan pillantott Emmára, aztán meg leplezetlen tetszéssel pihent meg tekintete társnőjén. Emmának kapóra jött az alkalom, néhány lépést előrement, s fürge pillantással szemügyre vette Mr. Martint, mialatt Harriettel beszélgetett. Takaros, jó formájú, értelmes arcú fiatalembernek látszott, de más külső vonzerőt nem árult el, és Emma úgy gondolta, ha Harriet úriemberekkel hasonlítja össze, meg sem érti majd, mi vonzót találhatott benne. Harriet nem volt érzéketlen a jó modor iránt; magától felfedezte, és bámulattal emlegette Emma apjának finom gyöngédségét. Mr. Martinról lerítt, hogy azt sem tudja, mi fán terem a jó modor. Alig néhány percig maradtak együtt, hiszen nem akarták Miss Woodhouse-t várakoztatni, s Harriet máris futott Emmához, mosolygó arccal és olyan leplezetlen izgalommal, amit Emma igyekezett sürgősen lehűteni. - Mit szól hozzá, milyen véletlen! Milyen furcsa! Mr. Martin azt mondja, tisztára véletlen volt, hogy nem került Randalls felé. Nem is gondolta, hogy erre is szoktunk sétálni. Azt hitte, többnyire Randalls felé megyünk. Eddig még nem tudta megszerezni Az erdei szerelmet. Amikor legutóbb Kingstonban járt, annyi dolga volt, hogy megfeledkezett róla, de holnap megint arra visz az útja. De milyen furcsa, hogy összetalálkoztunk! Nos, Miss Woodhouse, ilyennek képzelte? Hogy tetszik? Nagyon csúnyának találja? - Hát szépnek aztán igazán nem mondhatom, de az mind nem számít ahhoz képest,

hogy semmi finomság sincs benne. Hiszen nem várhattam és nem is vártam tőle sokat, de fogalmam sem volt arról, hogy ennyire bugris, ennyire nem tud viselkedni. Bevallom, egy-két fokkal finomabbnak képzeltem.

- Ami igaz, az igaz - mondta Harriet megbántódva -, nem olyan finom, mint az igazi urak.

- Azt hiszem, Harriet, mióta bennünket ismer, többször lehetett együtt igazi úriemberekkel, és ezért magának is éreznie kell a különbséget köztük és Mr. Martin között. Hartfieldben láthatott néhány művelt, jól nevelt embert.

Meglepne, ha ezek után, amikor ismét összekekerül Mr. Martinnal, nem venné észre, mennyire alsóbbrendű valaki ő, és nem csodálkoznék azon, hogy valaha is kellemesnek találta. Most sem érzi még? Nem tűnt fel a különbség? Bizonyosra veszem, hogy maga is észrevette Mr. Martin félszepségét, esetlen viselkedését; és milyen kellemetlen a hangja! Pedig én nem is közelről hallottam, de milyen durva, milyen színtelen!

- Persze, nem is hasonlítható Mr. Knightleyhez. Bizony, a megjelenése meg a járása nem olyan előkelő, mint a Mr. Knightleyé. Látom én a különbséget éppen eléggé. De hát Mr. Knightley olyan finom ember!

- Mr. Knightley olyan rendkívül jó megjelenésű, hogy igazságtalanság vele összehasonlítani Mr. Martint. Száz közül ha egyet talál, akiről úgy lerí, hogy igazi úriember, mint Mr. Knightleyről. De hát nem ő az egyetlen, akihez mostanában hozzászokhatott. Mit szól Mr. Westonhoz és Mr. Eltonhoz? Hasonlítsa össze Mr. Martint övelük. Hasonlítsa össze a viselkedésüket, a járásukat, milyenek, mikor beszélnek meg mikor hallgatnak. Látnia kell a különbséget.

- Ó, igen, nagy különbség van köztük. De hát Mr. Weston már szinte öreg ember.

Megvan legalább negyven-ötven éves.

- Annál többet ér a jó modora. Minél idősebb lesz valaki, annál fontosabb, hogy

ne legyen rossz a modora, annál feltűnőbb és ellenszenvesebb minden hangosság,

otrombaság és félszepség. Ami fiatal korban még megjárja valahogy, később

elviselhetetlen. Mr. Martin egyelőre félszeg és darabos. Milyen lesz annyi idős

korára, mint Mr. Weston?

- Ezt igazán nem lehet még megmondani - válaszolta Harriet szinte ünnepélyesen.

- De sejteni lehet. Teljesen durva, közönséges gazdaember lesz, aki mit sem ad a

külsőségekre, és csak az anyagiak érdeklik.

- Igazán? Az bizony nagy baj lesz.

- Abból is láthatja, mennyire csak a maga dolga érdekli máris, hogy elfelejtette

megszerezni a könyvet, amit ajánlott neki. Annyira csak az üzleten járt az esze,

hogy minden másról megfeledkezett - ami rendjén is van olyan embernél, akinek a

vagyonszerzés a fő gondja. Mit érdeklik őt a könyvek? Bizonyára élelmes ember,

aki még sokra viszi, és idővel jól megszedi magát - mit tartozik hát ránk, ha

faragatlan és műveletlen?

- Nem értem, hogy felejtette el a könyvet - Harriet csak ennyit válaszolt, de

annyi nemtetszés csengett a hangjában, hogy Emma legjobbnak tartotta, ha nem

szól többet. Ezért aztán egy darabig hallgattak. Legközelebb így szólalt meg:

- Egy tekintetben Mr. Elton modora még talán a Mr. Knightleyénál és a Mr.

Westonénál is jobb. Kedvesebb. Bárkinek nyugodtan mintául szolgálhat. Mr.

Westont olyan nyíltság, gyors észjárás, csaknem nyersség jellemzi, amit őbenne

mindenki szeret, mert annyi kedéllyel párosul - de utánozni nem lehet. Ugyanígy utánozhatatlan Mr. Knightley egyenes, határozott, parancsoló modora: neki ugyan nagyon jól illik, megjelenése, külseje és pozíciója valahogy elfogadtatja másokkal, de ha valami fiatalember megpróbálná utánozni, elviselhetetlen lenne.

Viszont azt hiszem, minden fiatalember példát vehetne Mr. Eltonról. Mr. Elton jó természetű, vidám, előzékeny és kedves. Úgy látom, mostanában különösen kedves lett. Nem tudom, szándékosan akar-e hatni valamelyikünkre azzal, Harriet, hogy még kedvesebb, mint azelőtt, de szemmel láthatóan sokkal kedvesebb lett a modora. Ha szándékos a dolog, csak magának akarhat tetszeni. Nem meséltem még, mit mondott magáról a minap? Ezzel elismételt valami meleg dicséretet Harrietről, amit sikerült kicsikarnia Mr. Eltonból, s amit most jól fel tudott használni. Harriet irult-pirult, mosolygott, és megjegyezte, hogy mindig nagyon kellemes embernek tartotta Mr. Eltont.

Emma Mr. Eltont szemelte ki arra, hogy Harriet fejéből kiverje a fiatal gazdát. Úgy gondolta, kitűnő házasság lenne, és legfeljebb azért nem valami nagy érdem, hogy eszébe jutott, mert annyira nyilvánvalóan kívánatos, magától értetődő és természetes az egész. Attól tartott, hogy mindenki másnak is eszébe jut, és mindenki előre megjósolja ugyanezt. Csak az nem látszott valószínűnek, hogy valakiben nála hamarabb formálódott meg ez a terv, mert Emmának már Harriet első hartfieldi látogatása estéjén eszébe jutott. Minél tovább tűnődött rajta, annál inkább úgy látta, hogy nyélbe lehet ütni a dolgot. Mr. Elton helyzete mindenben

megfelelt, maga is egészen úriemberforma, nem voltak közönséges rokonai, de azért nem származott olyan jó családból, amely kifogásolhatta volna Harriet kétes származását. Kényelmes otthonba vihette feleségét, és Emma úgy gondolta, jövedelme is megfelelő lehet, mert bár Highbury nem volt nagy egyházközség, úgy tudta, hogy Mr. Eltonnak van némi saját vagyona; s Emma a lelkes személyét is nagyra becsülte, jó természetű, jóakarátú, tisztos fiatalembernek tartotta, aki megáll a maga lábán a világban. Arról idejében tájékozódott, hogy a pap is szép lánynak tartja Harrietet, s remélte, hogy ha, gyakran találkoznak Hartfieldben, kezdetnek ennyi is elég lesz; ami pedig Harrietet illeti, nem kételkedett benne, hogy ha észreveszi Mr. Elton kitüntető vonzalmát, meglesz a szokásos eredmény. Igazán olyan kedves fiatalember, aki bármely nőnek méltán tetszhet, hacsak nem nagyon válogatós. Csinos, jóképű fiatalember volt, ezt általában mindenki elismerte, csak Emma nem, mert szerinte Mr. Elton vonásaiból hiányzott az a finomság, amely nélkül ő nem tudta elképzelni a tökéletességet; de olyan lányra, akit már az is meghat, ha Mr. Martin körüllovagolja a határt, hogy diót szerezzen neki, Mr. Elton hódolata bizonyosan nagy hatással lesz.

Ötödik fejezet

- Nem tudom, Mrs. Weston, maga mit szól az Emma és Harriet Smith közti nagy bizalmassághoz - mondta Mr. Knightley -, de nekem egy csöppet sem tetszik a dolog.
- Nem tetszik? Magának csakugyan nem tetszik? Ugyan miért?
- Attól tartok, egyik sem lesz jó hatással a másikra.

- Ez meglepő. Emma bizonyosan jó hatással lesz Harrietre, és mivel leköti Emma érdeklődését, Harrietről is elmondhatjuk ugyanezt. Én nagyon örültem a barátkozásuknak. De hogy ennyire másképp gondolkozunk! Hogyan hiheti, hogy nem lesznek jó hatással egymásra? Meglátja, Mr. Knightley, most majd megint

összeveszünk Emma miatt.

- Csak nem gondolja, hogy veszekedni jöttem ide, tudván, hogy Weston nincs itthon, s magának egyedül kell állnia a sarat?

- Mr. Weston kétségtelenül mellém állna, ha itt lenne, mert teljesen egyformán gondolkodunk a dologról. Éppen tegnap beszéltünk róla, milyen szerencséje

Emmának, hogy akad egy ilyen lány Highburyben, akivel érintkezhet. Mr.

Knightley, maga ebben az ügyben nem ítélné elfogulatlanul. Úgy hozzászólt a

magánossághoz, hogy már nem is tudja, milyen sokat ér egy jó társ; lehet ugyan,

hogy férfiak meg sem érthetik, mennyire szükséges a nőknek a nőtársaság,

különösen, ha világéletükben hozzászóltak. Gondolom én, miért nem tetszik

magának Harriet Smith. Nem olyan kiváló fiatal nő, amilyennek Emma barátnőjének

lennie kellene. De ha azt vesszük, hogy Emma szeretné, hogy barátnője műveltebb

legyen, ő maga is többet fog olvasni. Majd együtt olvasnak.

Tudom is, hogy ez a szándéka.

- Emma tizenkét éves kora óta újra meg újra elhatározza, hogy ezentúl többet

olvas. Magam is jó néhány listát láttam az évek során azokról a könyvekről,

amelyeket feltétlenül el akart olvasni, és mondhatom, igazán mind kitűnő listák

voltak. Csupa kitűnő könyv, ügyesen csoportosítva - hol betűrendben, hol meg

valami más elv szerint. Emlékszem, a tizennégy éves korában összeállított listája annyira tetszett nekem, hogy egy darabig őrizgettem is; úgy éreztem, igazán becsületére válik az ízlésének, és el tudom képzelni, hogy most is jó listákat állíthat össze. De már lemondtam arról, hogy Emmától kitartó, rendszeres olvasást várjak. Sosem fogja olyasmire adni a fejét, ami szorgalmat és türelmet kíván, vagy azt követeli, hogy alárendelje a fantáziáját az eszének.

Ha Miss Taylor nem ment semmire ezen a téren, állítani merem, hogy Harriet Smith sem fog sokat elérni. Hisz nem tagadhatja, ön sem tudta rávenni, hogy csak a felét is elolvassa annak, amit elvárt tőle.

- Annyit mondhatok - válaszolta Mrs. Weston mosolyogva -, hogy akkor talán én is így gondolkoztam, de mióta eljöttem tőlük, nem emlékszem, hogy Emma csak egyszer is meg ne tett volna valamit, amit kértem.

- Talán inkább nem akar emlékezni - vágta rá. Mr. Knightley, aztán egy-két percre elhallgatott. - De nekem - tette hozzá kisvártatva -, akinek érzékeit nem bűvölte el ilyen varázs, nekem látnom, hallanom és emlékezniem kell. Emmának megártott az, hogy a családban ő a legokosabb. Szerencsétlenségére már tízéves korában is felelni tudott olyan kérdésekre, amelyek nővérét tizenhat éves létére zavarba hozták. Mindig gyors és magabiztos volt, Isabella pedig lassú és félénk.

Mióta tizenkét éves lett, az egész házon és mindnyájunkon uralkodott. Anyja halálával elveszítette az egyetlen, akiben emberére lelt volna, örökölte anyja tehetségét, és bizonyára nagyon hatott is rá.

- Nem szerettem volna a maga ajánlására szorulni, Mr. Knightley, ha esetleg

otthagynom Woodhouse-ékat, és másik állást keresek; nem hiszem, hogy bárkinek egyetlen jó szót szolt volna az érdekemben. Félek, mindig is alkalmatlannak tartott a posztomra.

- Igen - válaszolta mosolyogva -, itt jobb helyen van. Nagyon jó feleség lesz, de nevelőnőnek nem való. De hisz míg Hartfieldben élt, egész idő alatt arra készült, hogy tökéletes feleség legyen. Maga nem adhatott Emmának olyan teljes nevelést, ami pedig tehetsége alapján látszólag várható lett volna magától, de Emma igen jól belenevelte magába azt az igen lényeges hitvesi tulajdonságot, hogy saját akaratát mindig alávesse másokénak, s azt tegye, amit kívánnak magától. Ha Weston arra kér, ajánljak neki való feleséget, bizonyosan Miss Taylorra esik a választásom.

- Köszönöm. De nem érdem, ha valaki olyan embernek jó felesége, mint Mr. Weston.

- Hát az igazat megvallva, úgy érzem, elsikkad a tehetsége, s hiába van meg minden képessége a tűrésre, nem lesz mit eltűrnie. De azért ne csüggedjünk;

Weston még zsémbessé válhat jódolgában, vagy esetleg a fia bosszantja fel.

- Erre remélem, nem kerül sor. Nem valószínű. Nem, Mr. Knightley, erről az oldalról ne jósoljon bosszúságot.

- Persze hogy nem, csak a lehetőségeket sorolom fel. Nem dicsekszem Emma jóstehetségével és megsejtéseivel. Tiszta szívvel kívánom, hogy a fiatalember

örökölje a Westonok minden erényét és Churchillék pénzét. De ami Harriet Smitht

illeti, a Harriet Smith-ügynek még nem értem a végére.

Véleményem szerint a

lehető legrosszabb társaság Emma számára. Az a lány teljesen tudatlan, és úgy

bámulja Emmát, mintha az mindent tudna. Minden szavával és mozdulatával hízeleg neki, és annál rosszabb, hogy nem szándékosan teszi. Már a tudatlansága állandó hízelgés. Hogyan gondolja Emma, hogy még neki magának is volna mit tanulni, amikor állandóan gyönyörködhet Harriet alsóbbrendűségében? S ami Harrietet illeti, még azt is állítani merem, hogy ő sem nyer semmit ezzel a barátsággal. Hartfield csak elégedetlenné teszi majd mindazokkal a helyekkel, ahová tulajdonképpen tartozik. Épp csak annyira csiszolódik majd, hogy nem fogja magát jól érezni azokkal, akikhez születése és körülményei kapcsolják. Nagyon tévednék, ha Emma nevelése bármiféle szellemi támaszt adna neki, vagy olyan hatással lenne rá, hogy józanul alkalmazkodni tudjon a körülményekhez, akárhogyan alakul is a sorsa. Emma csak egy kicsit csiszol majd rajta.

- Lehet, hogy én jobban bízom Emma józanságában, mint maga, vagy jobban szívemen viselem a sorsát, de én nem találok rosszat ebben a barátságban. Milyen ragyogó színben volt tegnap este!

- Ohó, de hisz maga inkább a külső tulajdonságairól akar beszélni, nem a lelkiekről! Rendben van, nem is próbálom tagadni, Emma csinos.

- Mit csinos! Mondja inkább, hogy szép. El tud képzelni valakit, aki közelebb áll a tökéletes szépséghez, mint Emma, mindent egybevetve - arca is, alakja is?

- Nem tudom, mit tudok elképzelni, de bevallom, ritkán láttam olyan valakit, akinek arca, sőt egész megjelenése jobban tetszett, mint az övé. De én elfogult régi barátjuk vagyok.

- Micsoda szemek! Igazi dióbarna szeme van, és hogy ragyog! Szabályos vonások, nyílt arckifejezés, és az arcszíne! Csak úgy virul az egészségtől, s olyan szép

magas és arányos; és milyen délceg, egyenes tartása van!
Nemcsak viruló színe,
de a kifejezése, arca, a tekintete is egészségre vall. Gyermekekre
mondják néha:
a megtestesült egészség! Nos, Emma mindig azt juttatja eszembe,
hogy ő a
megtetesült egészség felnőttben. Ó, Emma csupa báj, hát nem
így van, Mr.
Knightley?
- A külsejében nincs is semmi hiba - válaszolta Mr. Knightley -,
én is olyannak
látom, ahogy maga leírta, öröm ránézni, és azzal is tetézhetem a
dicséretét,
hogy a külsejére igazán nem hiú. Ahhoz képest, hogy milyen
csinos, nincs is
nagyra vele; más természetű az ő hiúsága. Mr. Weston, ne akarja
elterelni a
gondolataimat arról, hogy nem tetszik nekem ez a barátság
Harriet Smithszel, s
attól félek, egyiküknek sem fog használni.
- Én pedig annyira szilárdan bízom benne, Mr. Knightley, hogy
nem lesz belőle
semmi baj. A drága Emma minden apró hibájával együtt kitűnő
teremtés. Hol
találunk nála jobb gyermeket, szeretőbb testvért vagy igazabb
barátnőt? Nem,
nem, olyan tulajdonságai vannak, amelyekre építeni lehet;
sohasem fog senkit
rossz útra terelni, lényeges baklövést sem fog elkövetni soha, s ha
egyszer-egyszer téved is, százannyiszor cselekszik helyesen.
- Rendben van, nem gyöttröm tovább. Emma angyal, én pedig
megtartom magamnak a
csípős megjegyzéseimet, amíg karácsonykor megjön John és
Isabella. John szereti
Emmát, de józanul, nem vakon, Isabella pedig mindig egyetért
vele, kivéve, ha
nem hajlandó eléggé aggódni a gyerekekért. Bizonyos vagyok
benne, hogy egy
véleményen lesznek velem.
- Tudom, hogy mindnyájan jobban szeretik, semhogy
igazságtalanok vagy kemények

tudnának lenni iránta, de bocsásson meg, Mr. Knightley, ha
bátorkodom
figyelmeztetni valamire (tudja, néha úgy érzem, mintha jogom
lenne Emma anyja
nevében beszélni): nem hiszem, hogy bármi jó származnék abból,
ha Harriet Smith
barátságát sokat tárgyalnák egymás közt. Kérem, ne haragudják,
de még ha
feltételezzük is, hogy ez a barátság okozhat valamiféle kis
kellemetlenséget,
senki sem várhatja, hogy Emma, aki apján kívül nem tartozik
senkinek - ő viszont
tökéletesen helyesli ezt a barátságot - véget vessen neki, amíg
örömét leli
benne. Oly sok éven át kellett tanácsot adnom, hogy talán nem is
csodálkozik
rajta, Mr. Knightley, ha valamicskét megtartottam hivatásomból.
- Dehogyan - kiáltotta Mr. Knightley -, sőt, hálás vagyok érte.
Nagyon jó
tanácsot adott, és erre, meglátja, jobb sors vár, ami nemegyszer
előfordult a
tanácsaival... mert meg is fogadom.
- Isabella olyan könnyen megijed... és csak aggódnék a húga
miatt.
- Legyen nyugodt - mondta Mr. Knightley -, nem csinálok nagy
hűhót. Megtartom
magamnak a megjegyzéseimet. Őszintén érdekel Emma sorsa.
Isabella a sógornóm
ugyan, de nem áll hozzám közelebb, nem érdekel jobban - talán
annyira sem
érdekel. Emmáért aggódik az ember, meg kíváncsi is rá, mi lesz
belőle.
- Ha tudná, mennyire így vagyok vele én is - mondta Mrs. Weston
szelíden.
- Állandóan hangoztatja, hogy sosem megy férjhez, ami persze
semmit sem jelent.
De sejtelmem sincs róla, látott-e már valaha olyan férfit, aki
érdekelte. Nem
ártana neki, ha nagyon szerelmes lenne valami hozzáillő emberbe.
Szeretném Emmát
szerelmesnek látni, még hozzá úgy, hogy ne legyen bizonyos,
viszonozzák-e; jót

tenne neki. De errefelé nincs senki, akihez vonzódhatna, és olyan ritkán megy el hazulról.

- Egyelőre valóban semmi, de semmi sem mutatkozik, ami megváltoztathatná elhatározását - mondta Mrs. Weston -, de amíg ilyen boldog Hartfieldben, nem is kívánom, hogy bármiféle olyan érzelmi kapcsolatot szőjön, ami olyan nehéz problémát okozna szegény Mr. Woodhouse miatt. Egyelőre nem is ajánlom Emmának a férjhez menést, bár biztosíthatom magát, nem becsülöm le a házasságot.

Szavaival részben azt akarta elérni, hogy amennyire lehet, leplezze a maga és Mr. Weston egyik legkedvesebb elképzelését erre vonatkozólag. Volt ugyanis egy dédelgetett álmuk Emma jövőjét illetően, de nem szerették volna, ha valaki

kívülálló megsejti; Knightley nyugalma azonban, amellyel más témára siklott át:

"Mit szól Weston az időhöz, lesz-e eső?", meggyőzte az asszonyt, hogy vendégének nincs semmi titkos gondolata vagy sejtése Hartfielddel kapcsolatosan.

Hatodik fejezet

Emma bízott benne, hogy máris sikerült Harriet érdeklődését helyes irányba

terelnie, s jó cél szolgálatába állítania a leány ifjú hiúságát és az ebből

fakadó hálás érzelmeket. Harriet szemmel láthatóan fogékonyabb lett Mr. Elton

feltűnő csinosága és kellemes modora iránt, mint azelőtt, s mivel Emma nem

mulasztotta el, hogy odavetett megjegyzésekkel újra meg újra bizonyítsa Mr.

Elton hódolatát, hamarosan úgy érezte, joggal reméli, hogy Harriet is viszonzza

a lelkész érzelmeit - már amennyire van mit viszonznia.

Csakugyan azt hitte,

hogy Mr. Elton a legjobb úton van a szerelem felé, ha ugyan nem szerelmes máris.

Miatta nem aggódott csöppet sem. Mr. Elton is emlegette Harrietet, még hozzá oly melegen dicsérte, hogy Emma bizonyosra vette, csak idő kérdése az egész, ha most még nem is fülíg szerelmes. Növekvő vonzalmát örvendetesen bizonyította, hogy észrevette, mennyit javult Harriet modora azóta, hogy Hartfieldben bemutatták.

- Kegyedtől mindent megkapott Miss Smith, ami hiányzott belőle - mondta -, nincs benne azóta semmi merevség, nehézkesség. Szép kis teremtes volt, amikor idejött, de véleményem szerint az a báj, amit kegyednek köszönhet, sokkalta magasabb rendű, mint amit a természettől kapott.

- Örülök, hogy úgy gondolja, hasznára voltam Harrietnek, de igazán csak bátorításra szorult, és néhány - alig egynéhány - figyelmeztetésre volt szüksége. Benne magában megvan a mesterkéetlenség és gyöngédség minden természetes bája. Nekem alig kellett valamit tennem.

- Ha szabadna hölgyeknek ellentmondani... - mondta a gáláns Mr. Elton.

- Talán egy kissé határozottabbá tettem a viselkedését, és megtanítottam, hogy olyasmire is ügyeljen, amire azelőtt nem is gondolt.

- Pontosan így van: ez az, ami elsősorban a szemembe ötlük. Mennyivel

határozottabb lett a viselkedése! Mily ügyes kézzel cselekedett, aki ezt tette!

- Csak annyit mondhatok, nagy élvezet volt. Ilyen igazán szeretetreméltó természetet még sohasem láttam.

- Ebben nem kételkedem. - E szavakat olyan lelkesült sóhaj kísérte, amelyre csakis szerelmes képes. Néhány nappal később legalább ugyanilyen örömet érzett

Emma, amikor hirtelen támadt ötletét, hogy Harrietet le kellene festeni, Mr.

Elton is lelkesen támogatta.

- Lefestették már valaha, Harriet? - kérdezte. - Ült már modellt festményhez?

Harriet az ajtóból fordult vissza, s csak addig állt meg, míg kedves naivsággal

így szólt:

- Ó, egek, dehogyis, még soha.

Alighogy becsukódott mögötte az ajtó, Emma felkiáltott:

- Milyen drága kincs lenne egy jó kép Harrietről! Bármit megadnék érte. Szinte

kedvem lenne magamnak megpróbálkozni vele. Ön bizonyára nem tudja, de két-három

évvel ezelőtt szinte szenvedéllyel készítettem portrékat, több ismerősömet is

lerajzoltam, s általában azt mondták, elég jó a szemem hozzá. De aztán valami

miatt, az ok nem is fontos, elment tőle a kedvem. De igazán, ha Harriet ülne

nekem, talán újra megpróbálnám. Úgy örülnék, ha lenne róla képem!

- Hadd beszéljem rá én is - kiáltotta Mr. Elton -, igazán, micsoda öröm lenne!

Könyörgöm, Miss Woodhouse, gyümölcsöztesse e bájos tehetségét barátnője

kedvéért. Tudom, milyen szépen rajzol. Hogy is gondolhatta rólam, hogy ne

tudnám? Hiszen ebben a szobában is a kegyed tájképei és virágcsendéletei

ékeskednek, és Randallsban is néhány utánozhatatlan kompozíciója díszíti Mrs.

Weston szalonját.

"Úgy ám, jóember - gondolta Emma -, de hogy lehet ezeket egy napon említeni a

portrékkal? Nem értesz te a rajzokhoz. Ne is tetted, mintha a képeim láttán

egyik elragadtatásból a másikba esnél. Tartogasd elragadtatásodat Harriet

képére!"

- Nos, ha ilyen kedvesen bátorít, Mr. Elton, azt hiszem, megpróbálom, mire

megyek. Harriet vonásai nagyon finomak, ezért nehéz róla portrét készíteni; de

van valami jellegzetes a szeme formájában meg a száj körüli vonásokban; ha azt sikerülne megragadnom!

- Pontosan így van! A szeme formája, meg a száj körüli vonások... semmi kétség,

sikerülni fog. Kérem, nagyon kérem, próbálja meg. Ahogy ön megcsinálja majd,

igazán drága kincs lesz - hogy saját szavait használjam.

- De félek, Mr. Elton, hogy Harriet nem akar majd modellt ülni, annyira nem

érdekli a saját szépsége. Nem figyelte, hogy válaszolt? Mennyire benne volt:

"Ugyan miért kellene engem lefesteni?"

- De igen, állíthatom kegyednek, nekem is feltűnt. Nem maradt észrevétlen

előttem. De nem tudom elhinni, hogy ne lehetne rábeszélni.

Harriet hamarosan visszajött, és Emma nem sokkal azután előhozakodott az

ötlettel; s ha Harrietnek voltak is eleinte ellenvetései, nem állott ellen

sokáig a másik kettő sürgető rábeszélésének. Emma rögtön munkához akart látni,

ezért előszedte a mappát, amely különféle portrékísérleteit tartalmazta - olyan

nem akadt köztük, amit be is fejezett -, együtt akarták eldönteni, milyen méret

felel meg legjobban Harriet képének.

Előkerült jó néhány megkezdett rajza, miniatűrök, teljes alakos és mellképek,

ceruza- és krétarajzok, vízfestmények - mindezekkel sorban megpróbálkozott már.

Emma mindig mindent akart, s annyi bizonyos, hogy olyan csekély munkával, mint

amennyire ő hajlandó volt rászánni magát, nagyobb haladást tett rajzban és

zenében, mint amennyire más jutott volna. Tudott zongorázni, énekelni, és

mindenféle technikával rajzolt is, de kitartása sohasem volt, és egyikben sem

érte el azt a tökéletességet, amire vágyott, és aminél kevesebbel nem lett volna

szabad megelégednie. Önmagát nem csapta be, tudta, hol vannak festői és zenei képességének határai, de nem bánta, ha másokat sikerült félrevezetnie, vagy ha észrevette, hogy ilyesféle teljesítményei nagyobb hírnévnek örvendenek, mint amit megérdemeltek.

Valami jó minden rajzában akadt - a legvázlatosabbak voltak talán a legjobbak.

Lendületesen rajzolt, de ha sokkal kevesebb vagy akár tízszer ennyi tehetséget árulnak is el képei, két vendége éppen ilyen elragadtatással és csodálattal fogadja őket. Mindketten eksztázisba estek. Mindenki szereti a portrékat, Miss Woodhouse teljesítménye pedig csak óriási lehet.

- Nem valami változatosak a portréim - mondta Emma -, csak a családomon gyakorolhattam. Ez itt apám. Ez egy másik arckép az apámról, de a modellülés gondolata is olyan idegessé tette, hogy csak lopva tudtam lekapni, így aztán egyik sem hasonlít rá valami nagyon. Látják, ez Mrs. Weston - újra, meg újra, meg újra. Drága Mrs. Weston! Nála aranyosabb senki sem volt hozzám soha. Ebben is: valahányszor kértem, mindig modellt ült nekem. Ez a nővérem - és csakugyan egészen ilyen a valóságban, ilyen finom, törékeny az alakja, és az arcát is jól eltaláltam. Jó portrét csináltam volna róla, ha hajlandó tovább ülni, de annyira noszogatót, rajzoljam le a négy gyereket, hogy nem bírt nyugton maradni. Itt következnek kísérleteim a négy gyerek közül háromról - itt van: ez Henry, ez meg John, ez meg Bella, az egész papír tele van velük -, és mindegyik éppúgy lehetne bármelyik másik is. Isabella annyira sürgetett, hogy rajzoljam le őket, hát nem utasíthattam vissza, de tudják, három-négyéves gyerekeket nem lehet rávenni,

hogy nyugton maradjanak, meg nem is lehet arcképet rajzolni róluk, legfeljebb az arckifejezést meg az arcszínt találja el az ember. Annál többet nem, csak ha durvább vonásúak, mit viszont egyetlen anya sem ismerne el a csemetéjéről. Itt a vázlatom a negyedikről csecsemőkorában. Úgy kaptam le, amikor a heverőn aludt, és a főköttője olyan jól sikerült, hogy jobb már nem is lehetne. Jó kényelmesen befészkelte a fejcskáját. Ez jól sikerült. Büszke is vagyok a kis George-ra. A heverő sarka is nagyon jó lett. Ez az utolsó művem, az utolsó, s egyben a legjobb - s ezzel elővett egy kisméretű, de egész férfialakot ábrázoló csinos vázlatot -: sógorom, Mr. John Knightley. Alig hiányzott valami, hogy teljesen készen legyen, amikor hirtelen mérgemben félretettem, és megesküdtem, hogy nem rajzok több portrét. Nem tehetek róla, de megharagudtam; annyi erőfeszítés után, mikor végre sikerült igazán jó portrét csinálnom (Mrs. Westonnal teljesen egyetértettünk, hogy nagyon hasonlít, csak túl jóképű, nagyon is hízelgő), de hát ez olyan hiba, ami csak javára válhat a képnek... mindezek után szegény drága Isabella hűvösen megállapítja, hogy "igen, egy kissé hasonlít, de igazán nem hízelgő kép". És mennyi bajunk volt, míg rávettük, hogy egyáltalán modellt üljön! Micsoda nagy kegynek tüntette fel, mindez együtt több volt, mint amit el tudtam viselni, így aztán elment a kedvem a befejezéstől, meg hogy minden Brunswick Square-i látogatónak mentegetőzzenek miatta, hogy sajnos nem előnyös kép; így aztán, ahogy már mondtam is, megesküdtem, hogy nem rajzok több portrét. De Harriet kedvéért (vagy inkább a magaméért), s mivel jelen esetben

nincsenek érdekelt férjek és feleségek, megszegem elhatározásomat.

Mr. Elton láthatóan élénken reagált szavaira, és kellő elragadtatással fogadta ötletét, s olyan sokatmondóan ismételte: "Jelen esetben nincsenek érdekelt férjek és feleségek, ahogy kegyed is mondja. Pontosan így van. Sem férjek, sem feleségek", hogy Emma már-már arra gondolt, talán legjobb lenne magukra hagyni őket. De mivel most rajzolni akart, úgy határozott, várjanak csak egy kicsit a vallomással.

Hamarosan eldöntötte, milyen és mekkora lesz a portré. Teljes alakot tervezett, akvarellal, mint Mr. John Knightley képe, s ha úgy sikerül, amilyennek maga is szánta, a kandalló fölé kerül, a díszhelyre.

Megkezdődött az ülés, s a művész tekintete mereven szegeződött Harrietre, aki maga a megtettesült fiatalság volt, ahogy ott ült mosolygós, kipirult arccal és aggodalmasan, hogy meg tud-e maradni eredeti pozitúrájában, s nem neveti-e el magát. Csak az zavarta a munkát, hogy Mr. Elton folyton Emma háta mögött lebzsel, és minden ecsetvonását figyelte. Emma méltányolta ugyan, hogy oda telepedett, ahonnan az illendőség megsértése nélkül meresztgetheti a szemét Harrietre, de egyszer aztán mégiscsak kénytelen volt véget vetni a dolognak, és felszólította, szíveskedjék odábbcsücsülni. Ekkor jutott eszébe, hogy felolvastathatnának vele.

- Ugyan tegye már meg, Mr. Elton, hogy felolvas nekik, nagyon lekötelezné mindkettőjüket. A művészt elszórakoztatná, könnyebben megbirkózna a nehézségekkel. Miss Smithnek pedig nem lenne olyan fárasztó az ülés.

Mr. Elton tartotta szerencsésének, hogy a hölgyeknek felolvashat, Harriet odaadón hallgatta, Emma pedig nyugodtan rajzolt. Azt meg kellett engednie, hogy gyakran odajöjjön megnézni a képet, ennél kevesebbel igaz imádó nem elégedhet meg, és ha Emma ceruzája csak egy percre is megállt, a férfi máris ugrott, ellenőrizte, mennyire haladt a kép, és kifejezte elragadtatását. Biztató közreműködését nem lehetett méltányolni, hisz már akkor felfedezte a hasonlóságot, mikor szinte még nyoma sem lehetett. Ezek után Emma sem tartotta valami kiváló megfigyelőnek, de szerelme és udvariassága páratlannak bizonyult. Az ülés egészében nagyon jól sikerült, s az első nap eredménye Emmának is tetszett annyira, hogy tovább akarja folytatni a munkát. Valamennyire hasonlított a kép, jól eltalálta a testtartást, s mivel kissé korrigálni akarta a modell alakját, magasabbnak és lényegesen finomabbnak rajzolta, s ezért nagyon bízott benne, hogy végül is minden szempontból nagyon csinos festmény lesz, s mindkettőjüknek dicsőségére válik, ha kijelölt helyére kerül - maradandó emléke lesz egyikük szépségének, a másik ügyességének, valamint kölcsönös barátságuknak; ehhez járultak azok a kellemes gondolatok, amiket Mr. Elton sokat ígérő vonzalma ébresztett. Elhatározták, hogy Harriet másnap ismét modellt ül majd; Mr. Elton pedig, ahogy el is várták tőle, könyörögve kérte, engedjék meg, hogy ő is jelen lehessen, és felolvashasson nekik.

- Feltétlenül. Nagy örömmel számítunk társaságára.

A másnapi ülés ugyanúgy zajlott le; egyfelől bókok és dicséret, másfelől szép

eredmény és meglegedés kísérte a munka haladását, míg végre szerencsésen

elkészült a kép. Mindenkinek tetszett, aki látta, Mr. Elton pedig egyfolytában

áradozott róla, és szembeszállt minden kritikával.

- Miss Woodhouse megajándékozta barátnőjét azzal, ami egyedül hiányzik a

szépségéből - jegyezte meg Mrs. Weston Mr. Eltonhoz fordulva (eszébe sem jutott,

hogy az imádójához beszél) -, a szemkifejezés egészen pontos, de Miss Smithnek

nincs ilyen szemöldöke és szempillája. És elég kár, hogy nincs.

- Gondolja? - válaszolta Elton. - Nem értek egyet önnel. Én úgy látom, minden

vonásában tökéletes a hasonlóság. Sose láttam még életemben ilyen hasonlóságot.

Az árnyék hatását is tekintetbe kell vennünk, ugyebár.

- Túl nyúlánknak rajzolta, Emma - mondta Mr. Knightley. Emma tudta, hogy igaza

van, de nem akarta elismerni, Mr. Elton pedig hevesen tiltakozott:

- Ó, igazán nem túl nyúlánk, egyáltalán nem túl nyúlánk.

Gondolja csak meg, hogy

ül, és ezért természetesen egészen másképp... ami rövid szóval éppen olyan

hatást kelt... és tudja, az arányokat meg kell őrizni. Arányok... rövidülés...

ó, dehogyis, a kép éppen Miss Smith magasságát sugallja.

Pontosan azt!

- Igazán nagyon csinos - mondta Mr. Woodhouse. - Milyen jól megcsináltad! De

hiszen minden rajzod jó, drágám. Senkit sem ismerek, aki ilyen jól rajzol, mint

te. Az egyetlen, ami nem egészen tetszik nekem a képen, az, hogy úgy látom, Miss

Smith kint ül a szabadban, és csak egy kis kendő van a vállán; arra kell

gondolnia az embernek, hogy még meg talál fázni.

- De, drága papám, ne felejtse el, hogy a képen nyár van, meleg nyári nap. Nézze

csak meg a fát!

- De, drágám, sosem okos dolog kint ülni a szabadban.

- Lehet, hogy ön másképp gondolja, uram - kiáltotta Mr. Elton -,
de be kell
vallanom, én nagyon szerencsés ötletnek tartom, hogy Miss
Smitht a szabadban
ábrázolja a kép. S milyen utolérhetetlenül van megfestve a fa!
Semmiféle más
helyzet nem lehetett volna ilyen jellegzetes. Miss Smith gyermeteg
lénye... és
egyáltalán... Ó, csodálatos így! Nem tudom levenni róla a szemem.
Sose láttam
ilyen hasonlatosságot!
A legközelebbi óhaj körül, hogy tudniillik a kép keretet kapjon,
kisebb
nehézségek támadtak. Kikötötték, hogy olyan valaki rendelje meg,
akinek az
ízlésében bízni lehet, mégpedig Londonban és azonnal; s hogy
Isabellához, aki
rendszerint mindenféle megbízatást elintézett, nem szabad
fordulni, mert
december lévén, Mr. Woodhouse hallani sem akart róla, hogy
leánya meleg
otthonából kimozduljon a decemberi ködbe. De több se kellett,
mint hogy Mr.
Elton is meghallja a bajt, s máris megoldódott minden.
Lovagiassága nem ismert
határt. Nem bízhatnák őrá az elintézését? Olyan végtelen örömmel
szolgálatukra
lenne! Akármikor ellovagolhat Londonba. Meg sem tudja
mondani, milyen hálás
lenne, ha ilyen küldetést bíznanak rá.
Mr. Elton igazán nagyon kedves! De nem, erről szó sem lehet -
ilyesmivel
alkalmatlankodni! - a viláért sem! - mire ő, ahogy el is várták
tőle,
nyomatékosan megismételte ajánlatát, és a vita percek alatt
lezárult.
Mr. Elton feladata lett, hogy a rajzot Londonba vigye, a keretet
megrendelje, és
utasítást adjon a keretezésre; s Emma úgy gondolta, be tudja úgy
csomagolni,
hogy a képet sem érheti semmi baj, és mégsem lesz nagyon
terhére Mr. Eltonnak,

aki viszont mintha inkább attól tartott volna, hogy nem akarnak eléggé terhére lenni.

- Micsoda értéket bíztak rám! - mondta gyöngéd sóhajjal, amikor átvette.

"Szinte azt mondanám, hogy ez az ember túl gáláns ahhoz, hogy szerelmes lehessen

- gondolta Emma -, de hát a szerelemnek, azt hiszem, százféle módja lehet.

Igazán kiváló fiatalember, épp Harrietnek való lesz, ahogyan ő maga is mondani

szokta: »pontosan úgy van«, de én bizony nem bírnám elviselni, amennyit ez

sóhajtozik, meg eped, meg bókákat fabrikál. Ahhoz képest, hogy csak szekundáns

vagyok, nekem is jócskán jut belőlük. Ez a hálája Harrietért."

Hetedik fejezet

Emmának még ugyanaznap, amikor Mr. Elton Londonba indult, alkalma nyílt rá, hogy

barátnőjével jöt tegyen. Harriet szokás szerint rögtön reggeli után megjelent

Hartfieldben, aztán egy idő után hazament azzal, hogy ebédre majd visszatér; úgy

is lett, mégpedig hamarabb érkezett, mint ahogy megbeszélték, és izgatott,

hajsolt arckifejezése elárulta, hogy valami különleges dolog történhetett, s

alig várja, hogy beszámolhasson róla. Fél perc alatt minden kiderült. Amint

hazaért Mrs. Goddardhoz, meghallotta, hogy egy órával azelőtt ott járt Mr.

Martin, s mivel nem találta otthon, sőt megmondták, hogy nem is várják haza,

egyik húga nevében kis csomagot hagyott ott Harriet számára, aztán elment; s

amikor Harriet kibontotta a csomagot, egy neki szóló levelet talált benne azon a

két kottán kívül, amit Elisabethnek kölcsönadott; a levelet pedig Mr. Martin

írta, mégpedig nem másért, hanem hogy megkérje a kezét. Ki hitte volna! Harriet

úgy meglepődött, hogy azt sem tudta, mit tegyen. Igen, szabályosan megkérte a kezét, még hozzá nagyon szép levélben, legalábbis Harriet véleménye szerint. Úgy látszik belőle, mintha csakugyan nagyon szerelmes lenne belé - de igazán nem is tudja -, ezért amilyen gyorsan csak tudott, idesietett megkérdezni Miss Woodhouse-tól, mitévő legyen. Emma szinte szégyenkezett barátnője miatt, amiért úgy örvendezik, és hogy egyáltalán eszébe jut az igenlő válasz lehetősége.

- Nahát - kiáltotta -, mondhatom, ha ez a fiatalember valamit nem kap meg életében, nem rajta fog múlni! Eltökélt szándéka, hogy ha lehet, jól nőssül!

- Kérem, olvassa el a levelet - mondta Harriet. - Nagyon kérem. Úgy szeretném, ha elolvasná!

Emmának nem kellett kétszer mondani. Elolvasta, és meglepődött. A levél stílusa sokkal jobb volt annál, amilyent várt. Nemcsak nyelvtani hibákat nem talált benne, de mint fogalmazvány sem vált volna szégyenére bármely úriembernek sem; nyelve egyszerű, de erőteljes és keresetlen, s a levélben kifejezett érzelmek becsületére váltak az írónak. Rövid levél volt, de józan értelmet, meleg érzelmeket, nagylelkűséget, illemtudást, sőt finom érzelmeket fejezett ki. Emma egy darabig szótlánul tűnődött az olvasottakon, Harriet pedig csak állt, és izgatottan várta barátnője véleményét, s mert sürgető "nos, nos?"-aira nem kapott választ, végül nem állhatta meg a kérdést: - Szép a levél? vagy túlságosan rövid?

- Igen, igazán nagyon szép levél - válaszolta Emma meglehetősen vontatottan -, olyan szép levél, Harriet, hogy tekintve a tekintendőket, azt hiszem, valamelyik

húga segíthetett neki. Alig hiszem, hogy az a fiatalember, akivel a minap beszélgetni láttam, ilyen jól ki tudja magát fejezni, ha csupán saját erejére van utalva; pedig a levél stílusa mégsem vall nőre. Kétségtelenül józan, értelmes ember, és természetadta tehetsége van ahhoz, hogy... tisztán és mélyen gondolkozzék, s ha tollat vesz a kezébe, gondolataihoz természetesen talál megfelelő szavakat. Vannak ilyen emberek. Igen, ismerem az ilyeneket. Erős egyéniségek, határozottak, s bizonyos mértékig még érzelmeik is vannak - nem durvák. Harriet, ez a levél szebb, mint amit vártam. (S ezzel visszaadta neki.)

- És most - mondta Harriet, mintha még várna valamire -, és most mit csináljak?

- Mit csináljon? Hogyhogy? A levéllel kapcsolatban?

- Igen.

- De hát mit nem tud? Természetesen válaszolnia kell, méghozzá mielőbb.

- Igen. De mit írjak? Drága Miss Woodhouse, adjon tanácsot!

- Ó, nem, nem. Jobb, ha ezt a levelet maga írja egyedül. Bizonyos vagyok benne, hogy nagyon helyesen ki fogja fejezni magát. Nem kell attól félnie, hogy érthetetlen lesz, s ez a fődolog. Legyen félreérthetetlen, csak semmi habozás és aggályoskodás, s meg vagyok győződve arról, hogy könnyen kitalálja, hogyan fejezheti ki az illendőségnek megfelelően köszönetét és együttérzését a fájdalom miatt, amit okoz neki. Maga ne is igyekezzék úgy írni, mintha bánkódnék az ő csalódásán.

- Szóval úgy gondolja, utasítsam vissza - mondta lesütött szemmel Harriet.

- Utasítsa vissza! Drága Harrietem, hogy érti ezt? Hát kétségei vannak afelől?

Azt hittem... de bocsásson meg, lehet, hogy tévedek. Bizonyára félreértettem

magát, ha a válasz tartalmára vonatkozólag érzi magát bizonytalanak. Úgy képzeltem, csak a megfogalmazásra kér tanácsot. Harriet hallgatott. Emma kissé tartózkodóbban így folytatta:

- Tehát úgy látom, kedvező választ akar adni?

- Nem, nem akarok, azazhogy úgy gondolom... Mit tegyek? Mit tanácsol? Kérem, drága Miss Woodhouse, mondja meg, mit tehetnék?

- Nem adok semmiféle tanácsot, Harriet. Nem akarok beleavatkozni. Ebben az ügyben csakis a saját érzelmeire hallgathat.

- Fogalmam sem volt róla, hogy ennyire tetszem neki - mondta Harriet, s egyre a levelet nézegette. Emma egy ideig makacsul hallgatott, de aztán észrevéve, hogy a kitüntető levél bűvös hatása túlságosan erős kezd lenni, jobbnak látta, ha megszólal.

- Általában azt a szabályt tartanám szem előtt, Harriet, hogy ha a nő nem bizonyos benne, igent mondjon-e egy férfinak, feltétlenül utasítsa vissza. Ha habozik igent mondani, mondjon bátran nemet. A házasság nem olyan állapot, amibe csak úgy kétes érzelmekkel, fél szívvel be lehet lépni. Kötelességemnek érzem, hogy mint barátnője, aki idősebb is magánál, ennyit megmondjak. De ne higgye, hogy befolyásolni akarom.

- Ó, nem, bizonyos vagyok benne, hiszen amilyen jóságos, nem... de ha mégis megmondaná, mi lenne a legjobb... Nem, nem gondolom, hogy... Úgy van, ahogy mondja, az embernek egész határozottnak kell lennie. Nem szabad haboznia. Ez nagyon komoly dolog. Talán legjobb lesz, ha nemet mondok. Gondolja, jobb lenne, ha nemet mondanék?

- A világért sem tanácsolnám egyiket sem - mondta Emma kegyesen mosolyogva. - Maga tudja legjobban, mi teszi boldoggá. Ha jobban szereti Mr. Martint mindenki

másnál, ha a legkellemesebb embernek tartja, akivel valaha találkozott... miért haboznék? Harriet, maga elpirult. Talán más valaki jut eszébe, mikor ezeket hallja? Harriet, Harriet, ne csapja be magát! Nehogy hálából meg sajnálatból valami csacsiságot kövessen el! Kire gondol ebben a pillanatban? A tünetek biztatóak voltak. Harriet válasz helyett zavartan elfordult, és elgondolkozva állt a tűz mellett; bár még kezében tartotta a levelet, gépiesen, oda sem figyelve gyűrögette. Emma türelmetlenül várta az eredményt, de reményei megerősödtek. Végül Harriet habozva így szólt:

- Miss Woodhouse, mivel nem akarja megmondani a véleményét, magamnak kell legjobb belátásom szerint cselekednem, és már el is határoztam, és igazán, szinte eldöntöttem, hogy visszautasítom Mr. Martint. Gondolja, hogy jól teszem?

- Kedves Harrietem, teljesen, de teljesen igaza van, éppen ezt kell tennie. Amíg nem döntött, nem árultam el érzéseimet, de most, hogy véglegesen határozott, nyugodtan ki merem mondani: teljesen egyetérték magával. Drága Harriet, nagyon örülök. Nagyon fájt volna, ha elveszítem barátságát, pedig ha Mr. Martinhoz megy feleségül, ennek kellett volna bekövetkeznie. Erről egy szót sem szóltam, amíg a legkisebb mértékben habozott, mert nem akartam befolyásolni, de azt jelentette volna, hogy egy barátnőt veszíték el. Nem járhattam volna el Robert Martin feleségéhez az Abbey-Mill tanyára! Így azonban örökre megmarad nekem.

Harriet eddig nem fogta fel, milyen veszélyben forgott, de most még a gondolata is mélyen hatott rá.

- Nem járhattunk volna össze! - kiáltotta megdöbbenve. - Nem, persze hogy nem; ez eddig eszembe sem jutott. Milyen rettenetes lett volna! De ettől

megmenekültem. Drága Miss Woodhouse, a világon semmiért sem mondanék le arról az örömről és megtiszteltetésről, amit a maga barátsága jelent nekem!

- Igazán, Harriet, nagyon fájt volna, ha elveszítem, de meg kellett volna

lennie. Maga zárta volna ki magát a jó társaságból... s nekem szakítanom kellett volna magával.

- Szent isten! Hogy bírtam volna ki? Belehaltam volna, ha nem jöhettek többé Hartfieldbe!

- Drága, ragaszkodó teremtés! Maga számúzve az Abbey-Mill tanyára! Maga tanulatlan és közönséges népek közé zárva egész életére! Nem értem, micsoda önhitt fiatalember az, aki ezt kérni merete! Igen jó véleménnyel lehet önmagáról!

- Azt nem hiszem, hogy általában önhitt - mondta Harriet, mert lelkiismerete fellázadt a megrovás ellen -, annyi bizonyos, hogy nagyon derék ember, s én mindig nagyon hálás leszek neki, és nagyon fogom becsülni... de ez egészen más dolog... és ugye abból, hogy tetszem neki, még nem következik az, hogy nekem is... és az is igaz, hogy mióta ide járok, találkoztam olyanokkal... és az ő

megjelenésükkel meg viselkedésükkel nem is lehet Mr. Martinét egy napon említeni, annyira jóképűek és jómodorúak. De azért igazán nagyon szeretetreméltó fiatalembernek tartom Mr. Martint, és nagyon nagyra becsülöm... és hogy így ragaszkodik hozzám, és ilyen levelet írt... de hogy magát elhagyjam... erre a világot sem lennék képes.

- Köszönöm, köszönöm, édes kis barátnóm. Azért sem szakadunk el egymástól! Egy nő ne menjen férjhez csak azért, mert megkérik, vagy mert az illetőnek nagyon tetszik, és meg tud írni egy tűrhető levelet.

- Ó, nem is, de különben is nagyon rövid levél.

Emma ugyan primitívnek érezte barátnője megjegyzését, de elengedte a füle

mellett azzal, hogy "úgy is van", mert ha elképzelte, hogy

Harrietnek a nap

minden órájában szenvednie kellene férje faragatlansága miatt, sovány vigasz

lenne a tudat, hogy ez az ember szép leveleket tud írni.

- Bizony úgy van. Mit számít egy levél? Az a fő, hogy az ember mindig kellemes

társaságban forogjon, ahol jól érzi magát. Már el is határoztam, hogy

visszautasítom. De hogyan? Mit mondjak?

Emma megnyugtatta, hogy nem lesz nehéz válaszolnia, és azt tanácsolta, írjon

azonnal, amivel Harriet - Emma segítségével reménykedve - egyet is értett. Emma

ugyan továbbra is azt állította, hogy Harrietnek semmi szüksége segítségre,

valójában azonban minden mondat megfogalmazásában részt vett.

A választ szövegezve újra átfutották Mr. Martin levelét, s ettől Harriet úgy

ellágyult, hogy sürgős szükség volt néhány jól irányzott

megjegyzésre, ami

észhez térítette, annyira bántotta a gondolat, hogy

szerencsétlenné teszi a

férfit, s annyit törte a fejét, mit is gondol és mit szól majd az anyja és a két

húga, annyira nyugtalanította, hogy hálátlannak fogják tartani.

Emma már-már úgy

gondolta, ha ebben a pillanatban útjába akad a fiatalember,

mindennek ellenére

igent mond neki.

A válaszlevél azonban mégis elkészült, leragasztották és

elküldték. Az ügy ezzel

lezárult, s Harriet feje felől elmúlt a fenyegető veszély. Eléggé

lehangolt volt

egész este, de ennyit Emma is meg tudott érteni, és igyekezett enyhíteni

bánatát, hol azzal, hogy a maga szeretetéről beszélt, hol meg Mr.

Eltont hozta

szóba.

- Sosem hívnak meg többet Abbey-Millbe - hangzott a meglehetősen bánatos válasz.

- Még ha meghívnák, se tudnék elszakadni magától, Harrietem. Meg sem tudnánk már

lenni maga nélkül Hartfieldben, hogyan is mondanánk le magáról Abbey-Mill javára?

- Igazán nem is akarok odamenni többet... én már csak Hartfieldben vagyok boldog.

De egy idő múlva hozzátette:

- Azt hiszem, Mrs. Goddard nagyon meglepődnek, ha megtudná, mi történt. Hát még

Miss Nash! Miss Nash úgy gondolja, hogy az ő húga nagyon jól ment férjhez, pedig csak vászonáru-kereskedő a férje.

- Haszontalan is lenne több büszkeség vagy finomság egy tanítónőben, Harriet.

Állíthatom, hogy Miss Nash megirigyelné, hogy magának ilyen kérője akadt. Még az

ilyen hódítás is nagy dolog az ő szemében. Hogy maga többet is elérhet, azt

hiszem, nem is sejti. Egy bizonyos úriember figyelmessége még aligha szerepel

Highbury pletykáiban. Azt hiszem, eddig csak mi ketten fejtettük meg

pillantásait és viselkedését.

Harriet pirult és mosolygott, s valami olyasmit motyogott, hogy nem is érti,

hogyan szerethetik őt annyira. Mr. Elton említése szemmel láthatóan

felvidította, de mégis, egy idő múltán megint csak megesett a szíve a

kikosarazott Mr. Martinon.

- Azóta megkapta a leveletem - mondta halkán. - Vajon mit csinálnak

mindannyian... tudják-e a húgai?... Ha boldogtalan, ők is boldogtalanok lesznek.

Remélem, nem bánkódik majd nagyon.

- Gondoljunk azokra a távol levő barátainkra, akik vidámabban töltik idejüket -

kiáltotta Emma. - Mr. Elton talán épp ebben a pillanatban mutatja meg a maga képét anyjának és hűgának, s elmondja, mennyivel szebb az eredeti, s csak az ötödik-hatodik faggatásra hajlandó a nevét is elárulni nekik, azt a drága nevét.

- A képem! De hiszen a képemet otthagya a Bond Streeten!
- Ugyan! Akkor nem ismeri Mr. Elton. Nem, drága kis szerény Harrietem, bizonyos lehet benne, hogy a kép nem lesz a Bond Streeten, amíg csak Mr. Elton holnap ismét lóra nem száll. Nem válik meg tőle egész este, ez lesz minden vigasztalása és öröme. Ebből a családjá is megsejti, honnan fúj a szél; megismerik a képről magát, és a legkellemesebb érzések töltik el őket, amire csak képes az emberi természet; lázas kíváncsiság és előlegezett szeretet. Képzelve csak el, milyen vidáman, lelkesen, sokat sejtető elevenséggel működik most a képzeletük!
Harriet már mosolygott, s mosolya egyre vidámabb lett.

Nyolcadik fejezet

Harriet aznap éjjel Hartfieldben aludt. Az utóbbi néhány héten idejének több mint a felét ott töltötte, s lassacskán külön szobát rendeztek be számára; most pedig Emma úgy gondolta, minden szempontból az lesz a legjobb, legbiztosabb és legkedvesebb, ha egyelőre minél többet maga mellett tartja. Másnap reggel ugyan feltétlenül el kell mennie egy-két órára Mrs. Goddardhoz, de legalább majd azt is megbeszéli vele, hogy néhány napra átköltözik szállóvendégnek Hartfieldbe.

Amíg Harriet odajárt, betoppant Mr. Knightley, és Mr. Woodhouse-zal és Emmával üldögélt egészen addig, míg Emma rávette apját, ne halassza el tervezett sétáját; kettejük közös rábeszélésére az apa végül is úgy döntött, hogy a séta

kedvéért otthagyja Mr. Knightleyt, bár jólneveltsége nem kevésbé berzenkedett a megoldás ellen. Mr. Knightley, akiben a szertartásosságának nyoma sem volt, rövid, határozott válaszai mulatságos ellentétben álltak a másik fél bőbeszédű bocsánatkéréseivel és udvarias habozásával.

- Hát úgy gondolom, hogy ha csakugyan megbocsát, Mr. Knightley, ha nem gondolja, hogy nagyon gorombán viselkedem, megfogadom Emma tanácsát, és kimegyek egy negyedórára. Most süt a nap, azt hiszem, okosabb lesz, ha most fordulok néhányat, amíg lehet. Látja, Mr. Knightley, nem csinállok magával semmi

ceremóniát. Mi, gyengélkedők, többet megengedünk magunknak.

- Drága uram, ne tekintsen idegennek.

- Kitűnő helyettest hagyok itt magának leányom személyében.

Emma boldog lesz, ha

szórakoztathatja. Még egyszer bocsánatát kérem, de talán teszek három fordulót -

ennyi a téli sétám.

- Okosabbat nem is tehetne, uram.

- Megkérném, örvendeztessen meg társaságával, Mr. Knightley, de én nagyon lassan

sétálok, és unalmas lenne velem tartania; s amellet maga előtt még hosszú séta

áll Donwell Abbeyig.

- Köszönöm, uram, köszönöm... máris indulok magam is, s azt hiszem, legjobb

lesz, ha ön is minél előbb elindul. Hozom a nagykabátját, és nyitom is a

kertajtót.

Mr. Woodhouse végre elment, de Mr. Knightley ahelyett, hogy maga is elindult

volna, visszaült a helyére, láthatóan beszélgetni akart még.

Harrietről kezdett

beszélni, s méghozzá több szépet mondott róla, mint amennyit

Emma valaha is

hallott tőle.

- Nem tudom olyan sokra tartani a szépségét, mint maga - mondta -, de csinos kis

teremtés, és mondhatom, nagyon jó a véleményem a természetéről. Jelleme azoktól függ, akikkel együtt van, de jó kezekben derék nő válhat belőle.

- Örülök, hogy így gondolja; a jó kezek, remélem, már nem is hiányoznak.

- Nézze csak - mondta a férfi -, maga most bókot szeretne hallani, ezért

elismerem, hogy sokat javított rajta. Leszoktatta éretlen vihogásáról, ezért

csakugyan magát illeti a köszönet.

- Köszönöm, nagyon bántana, ha nem hihetném, hogy némileg hasznára voltam, de

nem mindenki hajlandó dicsérni, még ha volna is rá oka. Maga sem halmoz el

túlságosan a dicséreteivel.

- Még ma délelőtt visszavárja... ha jól értettem?

- Bármelyik pillanatban itt lehet. Máris hosszabb ideje van oda, mint ahogy

tervezte.

- Történhetett valami, ami tartóztatja... talán látogatója akadt.

- Valami falusi hírharang... unalmas alakok!

- Harrietnek talán nem mindenki unalmas, aki magának az.

Ebben annyi igazság volt, hogy Emma nem tudott ellentmondani, ezért nem is szólt

semmit. A férfi mosolyogva rögtön hozzátette:

- Nem akarok személyeket vagy helyeket említeni, de meg kell mondanom, jó okom

van azt hinni, hogy kis barátnője hamarosan kedvező hírt hall.

- Csakugyan? Hogyhogy? Miféle hírt?

- Nagyon komoly dolog, annyit mondhatok - mondta Mr.

Knightley még mindig

mosolyogva.

- Nagyon komoly! Csak egyre gondolhatok. Ki szeretett belé? Ki avatta önt a

bizalmába?

Emma már-már azt remélte, hogy Mr. Elton tett valami célzást.

Mr. Knightley

amolyan mindenestül tanácsadó- és barátféléje volt Mr. Eltonnak, s Emma tudta,

mennyire nagyra tartja a pap.

- Jó okom van azt hinni - válaszolta Mr. Knightley -, hogy Harriet Smitht

hamarosan megkéri valaki, még hozzá igen derék fiatalember.
Robert Martin. A lány
nyári látogatása Abbey-Millben, úgy látszik, megtette a hatását.
Fülig szerelmes
a fiú, és feleségül akarja venni.
- Nagyon hízelgő - mondta Emma -, de bizonyos benne, hogy
Harriet hozzá megy?
- Nos jó, mondjuk hát, hogy meg akarja kérni. Megfelel így?
Tegnapelőtt este
Martin eljött hozzám Donwell Abbeybe tanácsot kérni ebben az
ügyben. A fiú
tudja, hogy nagyra tartom őt is, meg a családját is, s azt hiszem,
egyik legjobb
barátjának ismer. Azért jött, hogy megkérdezze, nagy
meggondolatlanságnak
tartom-e, ha ilyen korán családot alapít, nem gondolom-e, hogy a
lány túl
fiatal; egyszóval helyeslem-e a választását. Talán olyasmit hallott,
mintha a
lányt előkelőbb társadalmi körökbe tartozónak tekintenék
(különösen, mióta maga
annyira kitünteti). Nagyon tetszett nekem mindaz, amit mondott,
Robert Martintól
csak okos szót hall az ember. Mindig a lényegét mondja, nyílt,
egyenes és nagyon
józan. Mindenről beszámolt, körülményeiről és terveiről, meg hogy
mi a család
szándéka, ha ő megházasodik. Kitűnő fiatalember, egyformán jó
fiú és jó testvér.
Habozás nélkül azt tanácsoltam neki, nősüljön csak meg.
Bebizonyította, hogy
anyagi akadálya nincs a dolognak, s ha így áll a helyzet,
meggyőződésem, hogy
nem is tehetne okosabbat. A bájos kis hölgyet is dicsértem, így
aztán teljes
volt a boldogsága, amikor elváltunk. Ha azelőtt esetleg nem is
adott a
véleményemre, most nagyon megnőtt a tekintélyem a szemében,
és mondhatom, amikor
kilépett a házamból, úgy érezte, nálam jobb barátja és
tanácsadója senki nem

lehet. Ez tegnapelőtt este történt. Most aztán joggal feltételezhetjük, hogy nem vesztegeti az idejét, és beszél szíve hölgyével; s mivel úgy látszik, ez tegnap nem történt meg, nem valószínűtlen, hogy ma megy el Mrs. Goddardhoz, és Harrietet olyan látogató tartóztatja, akit egyáltalán nem tart unalmas fickónak.

- Kérem, Mr. Knightley - mondta Emma, aki e szavak alatt jókat mosolygott

magában -, honnan tudja, hogy Mr. Martin nem szólt már tegnap?

- Bizonyosat persze nem tudok - válaszolta meglepődve Mr. Knightley -, de

következtetni lehet rá. Hát nem volt itt a lány egész nap magánál?

- Nézze - mondta Emma -, én is elmondok magának valamit viszonzásul azért, amit

nekem mesélt. Martin igenis nyilatkozott tegnap... azazhogy írt, és kosarat

kapott.

Szavai olyan hihetetlenek voltak, hogy meg kellett ismételnie őket, és Mr.

Knightley valósággal elvörösödött a meglepetéstől és a méregtől.

Felháborodásában felugrott, és így szólt:

- Akkor nagyobb liba, mint amilyennek hittem. Mit akar az az ostoba lány?

- De igazán - kiáltotta Emma -, hát egyetlen férfi sem képes megérteni, hogy

akadhat nő, aki visszautasít egy házassági ajánlatot? Azt képzelik a férfiak,

hogy a nőknek bárki jó, aki megkéri őket?

- Badarság! A férfiak semmi ilyet nem képzelnek. De mit jelent ez? Harriet Smith

elutasítja Robert Martint? Örültség, ha igaz; de remélem, maga téved.

- Láttam a válaszát; világosabb volt a napnál.

- Láta a válaszát! Akkor pedig azt a választ maga is írta! Emma, ezt maga

tette! Maga beszélte rá, hogy kosarat adjon!

- Még ha így volna is (amit ugyan nem ismerek el), akkor sem hiszem, hogy

rosszul tettem. Mr. Martin nagyon tisztességes fiatalember, de nem ismerem el, hogy egyenrangú Harriettel, és tulajdonképpen meglepőnek találom, hogy volt mersze megkérni. A maga elbeszélése szerint is úgy látszik, hogy kételyei voltak. Kár, hogy legyőzte őket!

- Nem egyenrangú Harriettel! - kiáltott Mr. Knightley hevesen, emelt hangon, majd néhány pillanat múlva megenyhültebben tette hozzá: - Nem, valóban nem egyenrangú vele, hisz értelmileg is, társadalmi helyzetben is magasan fölötte áll. Emma, a maga elfogultsága már vakság! Milyen joggal várhat többet Harriet Smith - akár születését, akár neveltetését vagy természetét nézzük - Robert Martinnál? Isten tudja, kinek a természetes leánya, valószínűleg semmiféle örökség sem vár rá, s az bizonyos, hogy semmiféle tiszteletre méltó rokona nincs. Csak annyit tudunk róla, hogy bentlakó egy leánynevelő-intézetben. Nem értelmes leány, és nem is művelt. Nem tanították semmi hasznosra, ahhoz meg túlságosan fiatal és csacsi, hogy magától tanult volna valamit. Az ő korában még tapasztalatai sem lehetnek, és csekélyke képességeivel nemigen valószínű, hogy valaha is megáll a lábán. Csinos és jó természetű, de ez minden. A házasságot illetően csak a férfi szempontjából voltak kétségeim, hogy érdemén aluli, rossz kapcsolat lesz számára. Úgy éreztem, a vagyont illetően is jobban nőszülhetne, ha pedig hasznos társat vagy értelmes segítséget keres, rosszabbul nem is választhatna. De szerelmes férfi előtt nem érvelhettem így, és szívesen el is hittem, hogy a lányban nincs semmi hiba, s olyan a természete, hogy ha jó kézbe

kerül, mint amilyen Martin, könnyen jó irányba fejlődhet, és derék asszony válhat belőle. Úgy éreztem, ez a házasság csakis a leánynak előnyös; s egy percig sem kételkedtem (s még most sem kételkedem), hogy mindenki azt mondogatná, micsoda rendkívüli szerencséje akadt. Még a maga örömét is bizonyosra vettem. Rögtön átvillant az agyamon, hogy maga sem fogja bánni, még ha barátnője el is hagyja Highburyt, ha ilyen szerencsésen rendeződik el a sorsa. Emlékszem, még mondtam is magamban: "Bármilyen elfogult is Harriettel Emma, ezt ő is jó partinak fogja tartani."

- Nagyon csodálom, hogy csak ennyire ismeri Emmát, hogy ilyet mondhatott.

Micsoda! Egy gazdálkodót (mert hisz bármennyire értelmes és derék fiatalember is Mr. Martin, mégsem több ennél) jó partinak tartsak a bizalmas barátnőm részére!

Ne sajnáljam, hogy elhagyja Highburyt, és férjhez megy valakihez, akit sohasem sorolhatnék még csak ismerőseim közé sem. Csodálom, hogy ilyen érzéseket el tud képzelni bennem. Biztosíthatom, hogy egészen másfélék az érzéseim! Egyáltalán nem tudom elfogadni a megállapításait! Nem veszi figyelembe Harriet jogos igényeit! Én magam, meg mások is másképp látjuk a dolgot: lehet, hogy Mr. Martin a gazdagabb, de társadalmilag kétségtelenül alacsonyabban áll Harrietnél. Az a kör, amelyben Harriet mozog, sokkal magasabb a Martinénál. Lealacsonyodás lenne számára ez a kapcsolat.

- Lealacsonyodás egy tudatlan, törvénytelen származású leány számára, ha férjhez megy egy tisztességes, értelmes úri gazdálkodóhoz?

- Ami születése körülményeit illeti, igaz, jogi értelemben véve senkinek

tarthatjuk, de az ember általános véleménye szerint nem így áll a dolog. Nem szabad öt mások hibáiért azzal büntetni, hogy alacsonyabb sorba szorítsuk azoknál, akikkel együtt nevelkedett. Aligha kétséges, hogy apja úriember, mégpedig vagyonos úriember. Tartásdíja nagyon tisztességes, semmit sem vonnak meg tőle, ami szebbé vagy kényelmesebbé teszi az életét. Egy pillanatig sem kételkedem benne, hogy úriember leánya; azt pedig, hogy társasága úriemberek leányaiból áll, azt hiszem, senki sem tagadhatja. Előkelőbb tehát Mr. Martinnál.

- Bárkik is a szülei - mondta Mr. Knightley -, bárki gondoskodik róla, semmi jele, mintha az volna a szándéka, hogy bevezeti az úgynevezett jó társaságba.

Nagyon közepes nevelés után otthagyták Mrs. Goddard gondjaira bízva: segítsen magán, ahogy tud... egyszóval, hogy Mrs. Goddard köreiben mozogjon, Mrs. Goddard ismerőseiből álljon a társasága. Hozzátartozói, úgy látszik, ezt elegendőnek tartották a számára, s elég is volt. Ő maga sem kívánt többet. Míg magának nem jutott eszébe, hogy barátnőjévé fogadja, nem érezte magát rosszul a saját köreiben, s nem is törekedett többre. A lehető legboldogabbnak érezte magát a nyáron Martinéknál. Akkor még nem tartotta magát előkelőbbnek. Ha most úgy érzi, akkor ezt az érzést maga oltotta belé. Emma, Emma, nem volt jó barátja Harriet Smithnek! Robert Martin sohasem megy el idáig, ha nincs meggyőződve róla, hogy nem ellenszenves a lánynak. Én igazán ismerem. Több igaz érzés van benne annál, mint hogy valami önző szenvedély hebehurgyaságával megkérje egy nő kezét. Ami pedig az önteltséget illeti, távolabb áll tőle, mint bárkitől, akit csak

ismerek. Higgye el, kapott bátorítást.
Emmának kényelmesebb volt, ha nem ad egyenes választ e kijelentésre, helyette inkább saját gondolatmenetét folytatta:
- Ó, maga nagyon lelkes barátja Mr. Martinnak, de ahogy már az előbb is mondtam, igazságtalan Harriettel. Nem olyan gyöngye Harriet jogcíme, hogy jól menjen férjhez, mint ahogy maga előadta. Nem okos lány, de értelmesebb, mint amilyennek maga gondolja, és nem érdemli meg, hogy olyan lenézően beszéljen az eszéről. De ha ezt figyelmen kívül hagyjuk, és úgy vesszük, amilyennek maga festi le, hogy csak csinos és jó természetű, hadd mondjam azt, hogy amilyen mértékben ő rendelkezik e tulajdonságokkal, az nem is olyan rossz ajánlólevél általában a világon, egyrészt mert valóban szép leány, s száz közül kilencvenkilenc ember annak kell, hogy tartsa; s míg azt nem látjuk majd, hogy a férfiak sokkal filozofikusabbak lettek a szépségét illetően, mint ahogy általában tartottuk róluk, amíg meg nem érjük, hogy kiművelt szellemekbe szeretnek bele, nem pedig szép arcokba, addig egy olyan bájos leány, mint Harriet, bizonyosan számíthat arra, hogy csodálják és a kedvébe járnak, meg hogy módja lesz sok kérő közül választani, tehát joga van rátartinak lenni. Jó természete sem olyan csekély jogcím a számára, mert neki aztán igazán mély, csupa szív természete és modora van, nagyon szerény véleménye önmagáról, és rendkívüli mértékben hajlandó másokban csupa szépet és jót látni. Nagyon nagyot tévedek, ha maguk férfiak általában nem az ilyen szépséget és az ilyen természetet tekintik a nők legnagyobb értékének.

- Szavamra mondom, Emma, ha hallom, hogy ilyen rosszul használja az eszét, szinte igazat kell adnom magának. Jobb, ha nincs esze valakinek, mintha ilyen rosszul használja, mint maga!

- Hát persze - kiáltotta Emma -, tudom, hogy valamennyien így vélekednek. Tudom, hogy minden férfi gyönyörűségét leli az olyan lányban, mint Harriet: egyszerre megbűvöli az érzékeiket, és hízeleg az értelmüknek. Ó, Harriet válogathat. Ha maga valaha megnősülne, éppen magához illő feleség lenne belőle. És mégis csodálkozik, hogy Harriet tizenhét éves korában, amikor éppen csak hogy belépett az életbe, és kezdik megismerni, nem kap az első házassági ajánlaton? Nem, kérem, adjon időt neki, hogy egy kicsit körülnézzen.

- Kezdetből fogva nagy badarságnak tartottam a barátkozásukat - mondta Mr. Knightley nyomban -, bár magamba fojtottam a véleményemet; most azonban látom, hogy Harriet számára kész szerencsétlenség lesz. Ha elhiteti vele, hogy valami nagy szépség, meg hogy isten tudja, mi mindenre van jogcíme, úgy felfuvalkodhat, hogy rövidesen senki sem lesz elég jó neki a saját köreiben. Gyöngye fejében a hiúság a legnagyobb bajt okozhatja. Mi sem könnyebb, mint egy fiatal nő reményeit túlságosan fölcsigázni. Harriet Smith kisasszony talán mégsem fog olyan sok házassági ajánlatot kapni, bármilyen csinos leány. Mondhat, amit akar, Emma, értelmes emberek nem akarnak csacsi feleséget. Jó családból való férfiak nemigen kívánnak elvenni ilyen homályos származású leányt, a legtöbb józan ember megijed, miféle kényelmetlenségbe és szégyenletes helyzetbe jut, ha netán napvilágra kerül felesége származásának titka. Hadd menjen csak hozzá Robert

Martinhoz: megbecsült, boldog asszony lesz, és biztonságban élhet egész életében, de ha maga azzal biztatja, hogy előkelő házasságra számíthat, s arra tanítja, hogy tekintélyes és vagyonos embernél kevesebbel ne érje be, egész életében Mrs. Goddard kosztosa maradhat - legalábbis addig, míg a végén kétségbeesésében örül, ha valami öreg írnok fiát megfoghatja magának (mert Harriet Smith olyan leány, aki előbb-utóbb úgyis férjhez megy). - Annyira más erről a véleményünk, Mr. Knightley, hogy kár is vitatkoznunk rajta. Csak jobban felbosszantjuk egymást. De hogy én hagyjam hozzámenni Robert Martinhoz, az lehetetlen. Harriet kikoszarazta, még hozzá olyan határozottan, hogy véleményem szerint másodszori megkérésről szó sem lehet. Ki kell tartania emellett, még ha rosszul tette is, ami pedig a kikoszarozást illeti, nem mondom, hogy valamelyest nem befolyásoltam, de higgye el, hogy majdnem semmi szükség sem volt az én közreműködésekre vagy bárki máséra. Mr. Martin külseje annyira ellene szól, a modora is olyan rossz, hogy ha Harriet valaha hajlott is feléje, most már nem. El tudom képzelni, hogy mielőtt előkelőbb embereket látott, elviselhetőnek tartotta. Martin a barátnőinek a bátyja, és mindent megtett, hogy kedvében járjon; egyszóval, mivel Harriet addig nem látott jobbat (ez jelenthette, a legnagyobb előnyt a fiatalembernek), talán nem is találta kellemetlennek, amikor Abbey-Millben volt. De most megváltozott a helyzet. Most már tudja, milyen az igazi úriember; és csak jól nevelt, jó modorú úriember remélhet sikert Harrietnél.

- Badarság, a legnagyobb badarság, amit életemben hallottam - kiáltotta Mr.

Knighthley. - Robert Martin modorát vonzóvá teszi az értelem, az őszinteség és a jó kedély, s szellemében több az igazi finomság, mint amit Harriet Smith fel tud fogni.

Emma nem válaszolt, és megpróbált vidáman közönyösnek látszani, pedig valójában nagyon kényelmetlenül érezte magát, és szívből kívánta vendége távozását. Nem bánta meg, amit tett; továbbra is magát tartotta illetékes bírónak, ha a nők jogáról és kifinomult ízléséről van szó; de megszokta, hogy mindenben tisztelje Mr. Knighthley véleményét, ezért rosszul esett neki, hogy annyira szembekerültek egymással, s nagyon bántotta, hogy olyan haragos méltósággal ül vele szemben.

Ilyen kellemetlen csöndben múlt el néhány perc, egyetlenegyszer próbált csak

Emma az időjárásról beszélni, de nem kapott választ.

Mr. Knighthley gondolataiba merült. Gondolkozásának eredménye végül a következő szavakká formálódott:

- Róbert Martin nem sokat veszített; bárcsak ő is így tudná látni a dolgot; de remélem, nem múlik el sok idő, és így lesz. Hogy Harriettel mi a szándéka, azt maga tudja a legjobban, de mivel nem titkolja, milyen szívesen boronál össze párokat, joggal feltételezhető, miféle szándékai, terveit és elképzelései lehetnek; s mint barátja, hadd figyelmeztessem, hogy ha Eltonra gondol, minden fáradozása hiábavaló lesz.

Emma nevetett és tiltakozott. A férfi folytatta:

- Higgye el. Elton nem lesz kapható a dologra. Nagyon rendes ember, mint

Highbury lelkésze tiszteletre méltó férfiú, de egyáltalán nem valószínű, hogy meggondolatlanul választ feleséget. Éppúgy tudja, mit ér a szép jövedelem, mint

bárki más. Lehet, hogy Elton érzelmesen beszél, de cselekedni józanul fog. Éppen úgy tisztában van önnön értékével, mint maga a Harrietével. Tudja, hogy nagyon csinos fiatalember, s hogy bárhová megy, ő a társaság kedvence; s annak alapján, ahogy őszinte pillanataiban, mikor csak férfiak vannak jelen, beszélni szokott, az a meggyőződésem, hogy eszébe sincs elkönnyelműsködni a dolgát. Hallottam nagy lelkesedéssel beszélni egy előkelő család ifjú hölgyeiről, akiket a húgai jól ismernek, s akikre egyenként húszezer font örökség vár.

- Nagyon lekötelez - mondta Emma, és megint nevetett. - Ha fejembe vettem volna, hogy Mr. Eltonhoz adom Harrietet, kedves lett volna, hogy felnyitja a szememet; de egyelőre csak magamnak akarom megtartani. Igazán végeztem a házasságközvetítéssel. Nem remélhetem, hogy randallsi eredményemet felülmúlom.

Addig hagyom hát abba, amíg jól megy.

- Hát minden jót - mondta Mr. Knightley, felállt, és már kint is volt a szobából. Nagyon haragudott. Átérezte a fiatalember csalódását, és bántotta, hogy neki is része volt benne, hisz áldását adta terveire, az a szerep pedig, amit meggyőződése szerint Emma játszott az ügyben, rendkívül bosszantotta.

Távozása után Emma is bosszúságot érzett, de ő nem látta olyan világosan az okát. Nem volt mindig olyan magabiztos, mint Mr. Knightley, de nem is vette olyan bizonyosra, hogy az ő véleménye helyes, és ellenfele téved.

Mr. Knightley sokkal jobban meg volt elégedve magával távozásakor, mint Emma, aki otthon maradt. A lány azonban nem tört le annyira, hogy kis idő múltán Harriet visszatérése magához ne térítse. Harriet hosszú távolmaradása nyugtalanítani

kezdte. Megriadt a gondolattól, hogy a fiatalember aznap délelőtt elment Mrs. Goddardhoz, találkozhat Harriettel, és szószólója lehet saját ügyének. Főleg az nyugtalanította, hogy a történetek után ilyen kudarc érheti, s mikor Harriet végre megérkezett, méghozzá nagy jókedvvel, s hosszú távolmaradásának nem ez volt az oka, úgy megkönnyebbült, hogy kételyei is lecsillapodtak, és szilárdan hitte, bármit gondol és mond is Mr. Knightley, ő semmi olyat sem tett, amire a nők közötti barátság és a női érzések fel ne jogosítanak. Mr. Eltonnal kapcsolatosan ugyan Mr. Knightley kissé megijesztette, de aztán végiggondolta, hogy a férfi nem figyelhette úgy meg, mint ő, nem is érdekelte annyira, és - mondhat, amit akar - nem is olyan jó megfigyelő ilyen dolgokban; aztán meg elhamarkodottan és haragosan beszélt, és ezért is szívesen hitte Emma, hogy amit mondott, azt inkább csak haragjában kívánta, hogy úgy legyen, nem pedig tudta, hogy úgy van. Annyi bizonyos, hogy Mr. Elton a barátja előtt nyíltabban beszélhetett, mint vele bármikor is, az is lehet, hogy Mr. Elton pénzügyekben nem meggondolatlan, elhamarkodott természetű; lehet, hogy éppen nagyon is meggondolt, de még ha így is van, Mr. Knightley nem vette figyelembe a minden érdekmeggondolással szembeszálló erős szenvedély hatását. Mr. Knightley nem látta még ezt a szenvedélyt, s persze nem is számolt a hatásával, de Emma túlságosan is sok jelét látta, hogy kétségei lehessenek arról, legyőz-e majd minden kételyt, amit a józan meggondolás támaszt eleinte; azt pedig egészen bizonyosra vette, hogy Mr. Elton józan megfontoltsága nem lépi túl az illő és kellő mértéket.

Harriet vidám arca és viselkedése őt is felvidította; nem azért jött vissza,
hogy Mr. Martinra gondoljon, hanem hogy Mr. Eltonról beszéljen.
Miss Nash
olyasvalamit mesélt neki, amit ő rögtön nagy örömmel ismételt el.
Mr. Perry ott
járt Mrs. Goddardnál, egy beteg gyereket vizsgált meg, és Miss
Nash is
találkozott vele; elmondta Miss Nashnek, hogy tegnap, amint
hazafelé tartott
Clayton Parkból, Mr. Eltonnal találkozott, s nagy meglepetéssel
hallotta, hogy a
lelkész egyenesen Londonba tart, s csak másnap szándékozik
visszatérni, pedig
aznap lett volna szokásos whistpartijuk, amit eddig sohasem
mulasztott el; és
hogy Mr. Perry szemrehányást tett neki, és azt mondta, hogy
gyalázat, ha ő, a
legjobb játékos távol marad; és mindenképpen megpróbálta
rábírní, hogy legalább
egy nappal halassza el utazását, de nem sikerült; Mr. Elton
szilárdan kitartott
amellett, hogy el kell utaznia, s igazán nagyon különös hangon
azt mondta, hogy
olyan ügyben megy, amit a világon semmiért sem halasztana el;
beszélt valami
nagyon irigylésre méltó megbízásról, meg hogy valami rendkívül
értékeset visz.
Mr. Perry nem egészen értette, de bizonyosra vette, hogy
feltétlenül hölgynek
kell lennie a dologban, s ezt meg is mondta neki; Mr. Elton pedig
titokzatosan
mosolygott, és nagy jókedvűen ellovagolt. Mindezt Miss Nash
mondta el neki, és
még sok mást is mondott Mr. Eltonról, és oly sokatmondóan
nézett rá, amikor
kijelentette, hogy "nem állítja ugyan, hogy érti, miről van szó,
csak annyit
mondhat, hogy bárki is Mr. Elton választotta, szerinte a
legszerencsésebb nő a
világon, mert annyi bizonyos, hogy Mr. Elton szépségének és
kedvességének nincs

párja."

Kilencedik fejezet

Emma, ha Mr. Knightley haragudott is reá, nem volt magával elégedetlen. Mr.

Knightley annyira neheztelt, hogy a szokottnál több idő telt el, míg legközelebb

Hartfieldbe jött; s mikor végre találkoztak, sötét pillantása elárulta, hogy még

nem bocsátott meg neki. A leány ugyan sajnálta ezt, de megbánást nem érzett. Épp

ellenkezőleg, a következő napok eseményei az ő terveit és az ő lépéseit

látszottak igazolni; s ettől reményei csak még vérmesebbek lettek.

Amint Mr. Elton hazaérkezett, épségben átnyújtotta a szépen bekeretezett képet,

s miután felakasztották azt a nappali szoba kandallója fölé, felállt, hogy

egy pillantást vessen rá, s elsóhajtsa elragadtatott félmondatait, ahogy el is

várták tőle; Harriet érzelme pedig szemmel láthatólag olyan erős és állhatatos

ragaszkodássá fejlődött, amilyen csak kitelhetett egy magafajta fiatal lánytól.

Emma hamarosan elégedetten tapasztalhatta, hogy Mr. Martin már csak Mr. Eltonnal

összevetve kerül szóba, és az összehasonlítás mindig az utóbbi végtelen előnyére

üt ki.

Elhatározásából, hogy kis barátnője szellemét hasznos olvasmányokkal és

beszélgetésekkel fogja csiszolni, nem lett semmi; elolvasták néhány könyv első

fejezetét, aztán úgy döntöttek, másnap folytatják. Csevegni sokkal könnyebb

volt, mint tanulni, képzelete szívesebben csapongott Harriet szerencsésén, mint

hogy fáradságos munkával gyarapítsa tudását vagy rideg tényekkel gyötörje eszét;

így aztán ez idő szerint Harriet egyetlen irodalmi tevékenysége, öreg napjaira

gyűjtögetett szellemi kincsestára abból állt, hogy összeszedett minden rejtvényt, amit valaha is hallott, és bemásolta őket egy vékony, negyedréteg alakú, merített papír füzetbe, amelyet barátnője készített neki, s cifra betűkkel és kacskaringókkal ki is cirkalmazott. Az ilyesféle irodalmi gyűjtemények ebben a korban széles körben elterjedtek. Miss Nash, Mrs. Goddard iskolájának vezető tanítónője egymaga összeírt legalább háromszáz rejtvényt, s Harriet, aki tőle vette az ötletet, azt remélte, hogy Miss Woodhouse segítségével még sokkal többet össze tud majd szedni. Emma segített is ötletességével, emlékezetével és ízlésével, s mivel Harrietnek nagyon szép volt az írása, remélhette, hogy mind forma, mind mennyiség tekintetében elsőrangú gyűjtemény jön létre. Mr. Woodhouse-t majdnem annyira érdekelte a dolog, mint a leányokat, s nagyon gyakran megpróbálta, hátha neki is eszébe jut valami, amit érdemes felvenniük. Mennyi ügyes verses rejtvény forgott közkezen fiatalok között! Hogy lehet az, hogy nem emlékszik rájuk? De reméli, idővel csak eszébe jut majd valami. A vége mindig az lett: "Kitty a szép, de zord leány..." Még kedves barátjától, Perrytól is érdeklődött, bár egyelőre neki sem jutott eszébe semmi rejtvényféle; mindenesetre megkérte, legyen ő is résen, hisz annyit jár-kél, valami talán csak kerül majd tőle is. Leánya ugyan egyáltalán nem óhajtott általános szellemi mozgósítást elrendelni Highburyben; Mr. Elton volt az egyetlen, akitől segítséget kért. Felkérte, hozzon el nekik minden igazán jó talányt, rejtvényt vagy találós kérdést, ami csak eszébe jut; örömmel látta, milyen odaadó buzgalommal kutat az emlékei

között, s azt is észrevette, mennyire óvakodik olyasmit kiejteni,
ami
lovagiatlan vagy ami a nőnemre nem hízelgő. Neki köszönhatték a
gyűjtemény
két-három legválasztékosabb találós kérdését, és Mr. Elton úgy
örült és
lelkessedett, mikor végre eszébe jutott valami, és meglehetősen
érzelmesen
elszavalhatta a jól ismert szőrejtvényt:

Első: a gondok társaként kel;
másik: az ősz jöttére leszáll;
együtt megbűvöl kellemével,
kigyózó tánccal derekat riszál...[1]

- hogy Emma szinte sajnálta elárulni, hogy már néhány oldallal
előbb bemásolták
a füzetbe.

- Miért nem ír egyet maga nekünk, Mr. Elton? - mondta. - Ez az
egyetlen

biztosíték, hogy újdonság lesz, magának pedig mi sem lehet
könnyebb ennél.

Ó nem, ő még sosem írt ilyesfélét, vagy legalábbis ritkán. Nincs
nála ostobább

fickó. Attól fél, még Miss Woodhouse... - egy pillanatra megakadt -
vagy Miss

Smith sem tudja őt versírásra ihletni.

Az ihletettségre némi jele azonban már másnap megmutatkozott.

Mr. Elton csak

néhány pillanatra ugrott be, éppen csak egy darabka papirost
hagyott az

asztalon, ami - mint mondta - rejtvényt tartalmaz, melyet egy
barátja adresszált

egy ifjú hölgyhöz - szíve hölgyéhez; Mr. Elton viselkedése azonban
rögtön

meggyőzte Emmát, hogy a rejtvény csak saját műve lehet.

- Nem ajánlom fel Miss Smith gyűjteményébe - mondta -,
barátomé, tehát nincs

jogom, hogy bármilyen módon nyilvánosságra hozzam, de talán
lesznek szívesek

megnézni.

Szavait nem is annyira Harriethez, inkább Emmához intézte, amit
ő meg is értett.

A pap láthatóan feszélyezve érzi magát, és könnyebbnek találja, hogy az ő szemébe nézzen, mint barátnőjébe. Egy kis ideig némán állt, s a következő pillanatban már ott sem volt.
- Fogja csak - mondta Emma mosolyogva, s a papírt Harriet elé tolta -, magának szól. Vegye csak el, ami a magáé.
De Harriet úgy remegett, hogy meg sem tudta fogni, Emma pedig, aki sosem vonakodott, ha elsősről volt szó, kénytelen volt maga szemügyre venni a papirost.

N. N. KISASSZONYNAK
REJTVÉNY

Első: királyok gazdagsága, fénye,
uralkodók pompája, hatalom,
A másik is sok férfias erény
vitéségét hurcolta harcokon.
De kincs, szabadság, férfigóg oda!
A két szó együtt, lám, ellenkező.
Ki az imént még kard és tér ura,
hagyná, hogy rajta nyargaljon a nő.
Míg fürge elméd kellő szóra lel,
szelíd szemed ő, bár csillanna fel![2]

Szemével végigfutott rajta, eltűnődött, egy pillanat alatt megértette, mit jelent, de még egyszer elolvasta, hogy egészen bizonyos legyen benne, és minden sort emlékezetébe véssen, s miután átadta Harrietnek, boldogan mosolyogva így morfondírozott, míg barátnője remény és tanácstalanság között hánykódva törte a fejét:
"Nagyon jól van, Mr. Elton, nagyon jól van! Olvastam már rosszabb rejtvényeket is. Udvarló - nagyon ügyes a célzás. Fogadja elismerésemet. Jó úton jár. Ez nagyon nyíltan azt jelenti: Kérem, Miss Smith, engedje meg, hogy tegyem a szépet kegyednek. Rejtvényemmel együtt szándékaimat is fogadja szívesen. Szelíd szeme

ó, bár csillanna fel! Harriet az, teljesen! Ez a helyes kifejezés!
Ennél
találóbbr jelzöt nem is lehetne mondani a szemére. Míg fürge
elméd kellő szóra
lel... Hm, Harriet és fürge elme? Annál jobb. Nagyon szerelmes
lehet, ha így ír
róla. Ó, Mr. Knightley, ezt magának is látnia kellene, azt hiszem,
ez még magát
is meggyőzné! Egyszer életében be kellene ismernie, hogy tévedett;
Kitűnő
rejtvény, igazán! És milyen jól előbbre viszi a dolgot! Most már
bizonyosan
hamar eldől minden."
Harriet izgatott, kíváncsi kérdezősködése kiragadta kellemes
gondolataiból,
amelyek egyébként ki tudja, hová vezették volna.
- Mi lehet ez, Miss Woodhouse... de igazán mi lehet? Sejtelmem
sincs róla, el
sem tudom képzelni. Mi is lehet? Kérem, Miss Woodhouse,
próbálja meg már
kitalálni. Könyörgöm, segítsen nekem. Ilyen nehezet nem láttam
még életemben.
Talán királyság? Vajon ki lehet az a barátja? És ki lehet a fiatal
hölgy?
Gondolja, hogy jó a rejtvény? Lehet talán "nő"?... Hagyná, hogy
rajta nyargaljon
a nő... Vagy talán Mars?... Sok férfias erény vitézségét hurcolta
harcokon...
Vagy esetleg szablya? Vagy trombita? Vagy apród? Ó, dehogy,
apród túl rövid
lenne. Bizonyosan nagyon okos rejtvény, különben nem is hozta
volna ide. Ó, Miss
Woodhouse, gondolja, hogy valaha is ki tudjuk találni?
- Apród, trombita, szablya! Csacsiság! Drága Harrietem, hova
gondol? Mi értelme
lenne, hogy egy barátja fabrikálta rejtvényt hozzon ide nekünk
szablyákról meg
trombitákról? Adja csak ide azt a papírt és figyeljen:

N. N. KISASSZONYNAK

Olvasd: SMITH KISASSZONYNAK.

Első: királyok gazdagsága, fénye,
uralkodók pompája, hatalom.

Azaz: udvar.

A másik is sok férfias erény
vitézségét hurcolta harcokon.

Ez pedig: ló, világos, mint a nap. És most jön a java:

De kincs, szabadság, férfigóg oda!

A két szó együtt, lám, ellenkező.

Ki az imént még kard és tér ura,
hagyná, hogy rajta nyargaljon a nő.

Nagyon csinos bók! S ezután következik az ajánlás, amit azt
hiszem, drága

Harrietem, maga is könnyedén megért. Olvassa el nyugodtan
magában. Nem is lehet

kétséges, hogy magának és magához írták.

Ilyen kellemes rábeszélésnek Harriet nem tudott sokáig ellenállni.

Elolvasta a

befejező sorokat, s elöntötte az izgalom meg a boldogság. Szólni
sem tudott. De

nem is kívánta tőle senki. Elég volt, ha érzett. Emma helyette is
beszélt:

- Olyan nyilvánvaló, olyan egyértelmű jelentése van ennek a
bóknak - mondta -,

hogy pillanatnyi kétségem sem lehet Mr. Elton szándékairól.

Maga a választotta,

s ennek hamarosan teljes bizonyítékát is adja majd. Gondoltam,
hogy így lesz.

Gondoltam, hogy nem tévedhetek, de most már világos: olyan
tisztán, határozottan

tudja, mit kell tennie, ahogyan én kívántam, amióta csak

ismerem magát. Igen,

Harriet, ilyen régóta kívánom már, hogy bekövetkezzék, ami, lám,
be is

következett. Csak azt nem tudtam megmondani, hogy Mr. Elton
és a maga vonzalma

természetes-e inkább vagy kívánatos. Annyira egyformán
valószínű és óhajtandó

volt. Nagyon boldog vagyok. Teljes szívemből gratulálok, drága
Harrietem. Erre a

vonzalomra bármelyik nő csak büszke lehetne. Ez a kapcsolat
csak jót ígér.

Biztosítja magának mindazt, ami most nincs meg: megbecsülést,
függetlenséget,

kellemes otthont, ide fűzi egész életére barátai körébe, közel Hartfieldhez és hozzám, s örökre megszilárdítja barátságunkat. Ezért a kapcsolatért, Harriet, egyikünknek sem kell pirulnunk soha. "Drága Miss Woodhouse" - és újra csak "drága Miss Woodhouse" - Harriet sok gyöngéd ölelés között jó ideig csak ennyit tudott elrebegni, de később, amikor végre annyira lecsillapodtak, hogy valami beszélgetésfélét kezdhettek, barátnője elégséges bizonyítékot kapott, hogy érzelmei, reményei és emlékei megfelelnek annak, amit elvárhatott tőle. Mr. Elton tökéletességének méltánylásában nem volt hiba.

- Ha maga mondja, akkor nem lehet másképp - kiáltotta Harriet -, ezért hiszem és remélem, hogy így áll a dolog; de egyébként sosem képzeltem volna. Annyival több ez, mint amit megérdemlek! Hisz Mr. Elton bárkit elvehetne! Ebben bizonyosan egyetértünk. Nagyon kiváló ember. És az a kedves kis vers: N. N. kisasszonynak.

Jaj, milyen szellemes! Lehetséges, hogy csakugyan nekem szól?
- Ez annyira nem kétséges, hogy ilyen kérdést nem is vagyok hajlandó meghallgatni. Ez bizonyos. Higgye el, ha én mondom. Ez valami prológféle a darabhoz, mottó egy fejezethez, s hamarosan követi majd a közérthető próza is.

- Erre aztán senki sem számított! Mondhatom, egy hónapja még magam sem gondoltam arra. Milyen különös dolgok történnek!

- Hogyne, amikor a Miss Smithek és Mr. Eltonok megismerkednek... és mondhatom csakugyan különös, csakugyan rendkívüli, hogy ami oly nyilvánvalóan, oly ellenállhatatlanul kívánatos - szinte nem is kíván közreműködést -, ilyen hirtelen magától a helyes mederbe terelődik. A helyzetükből is úgy adódott, hogy

maga és Mr. Elton összekerüljenek; egymáshoz tartoznak otthoni körülményeik révén is. Az, hogy maguk összeházasodnak, pontosan olyan lesz, mint hogy a randallsi pár egybekelt. Úgy látszik, van valami a hartfieldi levegőben, ami a szerelmet pontosan a helyes mederbe tereli.

Ó jaj, a hű szerelmek folyama,
amennyit én olvastam vagy regében
hallottam, kényelmes nem volt soha...[3]

Egy hartfieldi Shakespeare-kiadásba hosszú jegyzetet kellene írni ehhez a szakaszhoz!

- De hogy Mr. Elton csakugyan belém szeretett, éppen énbelém, aki Szent

Mihály-napkor még nem is ismertem, nemhogy beszéltem volna vele! Éppen ő, akinél csinosabb ember sohasem élt, akire éppúgy fölnéz mindenki, mint Mr. Knightleyre!

Mindenki mondja, hogy olyan kapós a társasága, hogy egyetlen ebédet vagy vacsorát sem kell otthon, egyedül elfogyasztania, ha nem akarja... többször

hívják meg, mint ahány nap van egy héten! És milyen kiváló a szöszéken! Miss

Nash összeírta az összes textust, amiről prédikált, mióta Highburybe jött.

Istenem; ha visszagondolok arra, mikor először láttam! Bizony nem gondoltam

volna! A két Abbott-lány meg én berohantunk az utcai szobába, és kikukucskáltunk

a redőnyön, mikor meghallottuk, hogy arra megy; aztán jött Miss Nash,

összeszidott és elkergetett, de ő maga ottmaradt leskelődni; igaz, rögtön

visszahívott, és megengedte, hogy én is megnézzem, ami nagyon kedves volt tőle.

És milyen szépnek találtuk! Karonfogva ment Mr. Cole-lal.

- Ez a kapcsolat olyan, hogy akárkik-akármik is a maga rokonai, csak kellemes

lehet számukra, feltéve, hogy van józan eszük; márpedig bolondokkal nem

törődünk. Ha azt kívánják, hogy boldogan menjen férjhez, hát ő olyan ember, akinek szeretetre méltó jelleme erre mindenképpen biztosíték; ha azt akarják, hogy abban az országrészben és körben kössön ki végleg, amelybe jónak látták elhelyezni magát, most ez is megtörténik; s ha egyetlen céljuk, hogy a szó mindennapi értelmében jól menjen férjhez, megvan a megfelelő vagyon, a tiszteletre méltó pozíció és olyan társadalmi emelkedés, ami ki kell hogy elégítse őket.

- Igaz, nagyon is igaz. Milyen szépen beszél - úgy szeretem hallgatni. Maga mindenhez ért. Maga és Mr. Elton egyformán okosak. Ez a rejtvény! Én egy esztendei fáradozással sem tudnék ilyesmit kitalálni.

- Abból, ahogy tegnap szabadkozott, rögtön gondoltam, hogy meg fog próbálkozni vele.

- Én pedig azt hiszem, hogy egészen páratlan, és a legjobb rejtvény, amit valaha is olvastam.

- Az már igaz, hogy alkalomhoz illőbbet én sem olvastam soha.

- És majdnem kétszer olyan hosszú, mint a többi, amit addig összegyűjtöttünk.

- Azt nem gondolom, hogy épp a hossza erény lenne. Az ilyesmi általában annál jobb, minél rövidebb.

Harriet úgy belemerült a versbe, hogy meg sem hallotta, mit mond. Agyában jóleső

összehasonlítások formálódtak szavakká:

- Egészen más az - mondta hirtelen, égő arccal -, ha valakinek van esze

hétköznapi értelemben, úgy, mint mindenki másnak, és ha valami mondanivalója

van, csak leül, és megírja levélben, és röviden csak annyit mond, amennyi

szükséges; és megint más, ha valaki ilyen verseket és rejtvényeket tud írni.

Emma nem is kívánhatott volna lesújtóbb kritikát Mr. Martin prózájáról.

- Milyen bájos két sor - folytatta Harriet - a két utolsó! De hát hogyan fogom

majd visszaadni a papirost, hogyan mondjam meg, hogy kitaláltam az értelmét? Ó,

Miss Woodhouse, ezt hogyan csináljuk?

- Bizza csak rám. Maga ne csináljon semmit. Bizonyosan eljön ma este, majd én

visszaadom neki, aztán mondunk is valami csacsiságot egymásnak, magának nem is

kell beleszólnia. "Szelíd szemei" ragyoghatnak majd máskor. Bizza csak rám.

- De kár, hogy nem írhatom be a füzetembe ezt a szép rejtvényt! Hisz igazán egy

sincs, ami csak félig is ilyen jó volna!

- Hagyja ki a két utolsó sort, akkor a többi nyugodtan beleírhatja a könyvbe.

- Ó, de hisz az utolsó két sor...

- A legjobb az egészben. Egyetértek... de csak magánhasználatra; tartsa is meg

magának. Akkor is éppúgy megvan, tudja, ha elválasztja a vers többi részétől. Az

a két sor éppúgy megmarad, a vers jelentése sem változik meg ettől. Ha viszont

elhagyjuk, az egész vers nem egyvalakinek szól, hanem egy ügyes, udvarló

szőrejtvény lesz belőle, ami bármely gyűjteménybe bekerülhet.

Legyen nyugodt,

Mr. Elton éppannyira nem örülne, ha rejtvényét kihagyná, mintha érzelmeit vetné

meg. A szerelmes költőt vagy mindkét minőségében bátorítani kell, vagy egyikben

sem. Adja csak ide azt a füzetet, majd én beírom, és akkor magát semmiféle gyanú

nem éri.

Harriet belenyugodott, bár ő annyira nem tudta elválasztani a két részt, hogy

nem hitte, hogy barátnője így is nem írja le a szerelmi vallomást.

Túl értékes

ajándéknak érezte, hogy a legcsekélyebb mértékben is nyilvánosságra hozza.

- Sose adom ki többé a kezemből a füzetet - mondta.

- Nagyon helyes - válaszolta Emma -, nagyon természetes érzés. S minél tovább tart, annál jobban fogok örülni. De itt jön apám; ugye, nem bánja, ha felolvasom neki a rejtvényt? Annyira örül majd neki! Minden ilyesmit nagyon szeret, különösen, ami a nők dicséretét zengi. Nála gyöngédebb, lovagiasabb nem lehet irántunk senki. Meg kell engednie, hogy felolvassam neki. Harriet arca elborult.

- Drága Harrietem, nem szabad túlságosan nagy dolgot csinálnia ebből a szőrejtvényből. Nem is illik annyira elárulnia érzelmeit, hogy túlságosan megértéssel, túlságosan készséggel fogadja a verset; hogy több értelmet tulajdonít neki, sőt hogy mindazt az értelmet kiolvassa belőle, amit csak lehet. Ne vegye túlságosan komolyan, ne engedje, hogy a hódolat ilyen apró jele teljesen levegye a lábáról. Ha Mr. Elton titkolózni akar, nem az én jelenlétemben hagyja itt a papirost. Szinte inkább felém toltta a verset, mint maga felé. Azért túlságosan ne vegyük komolyan az egészet. A vers írója elég bátorítást kapott a továbbiakra, felesleges még sóhajtoznunk is a rejtvényen.

- Ó, nem, remélem, nem teszem magam nevetségessé a verssel. Cselekedjen, ahogy jónak látja.

Bejött Mr. Woodhouse, s hamarosan maga hozta szóba a tárgyat, feltéve a gyakran elhangzó kérdést:

- Nos, kedveseim, hogy haladtok a füzettel? Szereztek-e bele valami új talányt?

- Igen, papa, fel kell olvasnunk valamit magának, valami egészen újat. Ma reggel egy darab papírt találtunk az asztalon (valószínűleg valami tündér ejtette oda), s egy nagyon csinos rejtvény volt rajta, éppen most másoltuk le.

Felolvasta a verset apjának, úgy, ahogy az a felolvasást szerette:
lassan és
érthetően, kétszer-háromszor egymás után, és mindent rögtön
meg is magyarázott
neki. Az öregúr el volt ragadtatva, s ahogy leánya előre látta,
különösen a
hízalgó befejezés tetszett neki.

- Ez igen, nagyon igaz, nagyon helyesen mondja. Jól van. De
kincs, szabadság,
férfigóg oda... Milyen csinos rejtvény, drágám, könnyen ki is
találom, miféle
tündér hozta. Senki más nem tudná ilyen szépen megírni, csak
te, Emma.

Emma csak bólintott és mosolygott. Kis gondolkozás után apja így
folytatta

gyöngéd mosollyal:

- Bizony nem nehéz észrevenni, kire ütöttél, drága jó anyád volt
ilyen okos

mindenben. Ha olyan emlékezőtehetségem volna, mint neki! De
én mindent

elfelejték, még azt a rejtvényt is, amiről már beszéltem nektek;
csak az első

strófája jut eszembe, pedig több is volt.

Kitty, a szép, de zord leány

úgy felgyújtott, hogy lángolok.

Hívtam egy ifjút, ő talán

magára venné nyavalyám,

mely hajdan úgy megkínózott.[4]

Ennél többre nem emlékszem - pedig az egész együtt nagyon
ügyes vers volt. De

mintha azt mondtad volna, drágám, hogy már megvan nektek.

- Igen, papa már bemásoltuk a második oldalra. A Hasznos és
Mulatságos Versek

Tárából írtuk ki. Garrick költeménye.

- Igaz is, úgy van. Bárcsak többre emlékeznék belőle! "Kitty, a
szép, de zord

leány..." A névről mindig szegény Isabella jut eszembe, majdnem
Catherine-nek

kereszteltettük a nagymamája után. Remélem, a jövő héten már
itt lesz. Gondoltál

már rá, drágám, hol helyezzük el? És melyik szobába tesszük a
gyerekeket?

- Hát persze; Isabella természetesen a régi szobáját kapja, amelyben mindig is lakik, a gyerekek pedig a régi gyerekszobába kerülnek, ahogy szoktak. Miért lenne másképpen?

- Nem tudom, drágám, de olyan régen jártak itt. Húsvétkor voltak itt utoljára,

és akkor is csak néhány napra. Igazán nagyon kellemetlen, hogy Mr. John

Knighthley ügyvéd. Szegény Isabella! borzasztó, hogy így el kellett szakadnia

tőlünk! És mennyire sajnálja majd, ha megérkezik, és nem láthatja köztünk Miss

Taylort!

- Meglepve legalábbis nem lesz, papám.

- Nem vagyok benne bizonyos, drágám. Annyit mondhatok, hogy én nagyon

meglepődtem, mikor megtudtam, hogy férjhez megy.

- Meg kell hívnunk Mr. és Mrs. Westont ebédre, míg Isabella itt lesz.

- Igen, drágám, ha lesz rá idő; de hát - mondta kedvetlenül Mr. Woodhouse - csak

egy hétre jönnek. Nem jut majd idő semmire.

- Kár, hogy nem tudnak tovább maradni, de úgy látszik, nincs rá mód. Mr. John

Knighthleynek huszonnyolcadikán a városban kell lennie, és még örülhetünk, hogy

az egész időt itt töltik nálunk, nem kell két-három napra lemondanunk róluk az

Abbey javára. Mr. Knighthley megígérte, hogy az idén karácsonykor ő mond le a

jogairól, pedig nála régebben voltak, mint nálunk.

- Igazán kegyetlenség lenne, ha szegény Isabellának másutt kellene lennie, s nem

Hartfieldben.

Mr. Woodhouse sosem ismerte el, hogy Mr. Knighthleynek is joga van öccse

társaságához, és hogy bárkinek is joga lehet Isabellához rajta kívül. Kis ideig

tűnődött, aztán így szólt:

- Igazán nem látom be, mért kell szegény Isabellának olyan hamar visszamennie,

ha a férje el is megy. Azt hiszem, Emma, megpróbálom rábeszélni, maradjon egy

kicsit tovább. Ő meg a gyerekek nyugodtan maradhatnak.

- Ó, papa, ez még magának sem sikerült soha, és nem is hiszem, hogy valaha

sikerül. Isabella nem bírja ki, hogy a férje nélkül itt maradjon.

Ez annyira tagadhatatlan volt, hogy nem lehetett rá mit mondani.

Bármennyire

búsult is miatta Mr. Woodhouse, nem tehetett egyebet, mint hogy megadóan

sóhajtott, s Emma, látva, mennyire lehangolja, hogy leánya úgy ragaszkodik

férjéhez, olyan tárgyra fordította a szót, amelyről tudta, hogy felvidítja.

- Harrietnek is minél többet itt kell lennie nálunk, míg nővérem és sógorom itt

lesz. Bizonyos vagyok benne, hogy a gyerekek nagyon tetszenek majd neki. Ugye,

milyen büszkék vagyunk rájuk, papa? Kíváncsi vagyok, melyik tetszik majd neki

jobban, Henry vagy John?

- Arra magam is kíváncsi vagyok. Szegénykék, hogy örülnek majd, hogy itt

lehetnek. Tudja, Harriet, nagyon szeretnek Hartfieldben lenni.

- Elhiszem, uram. Nem is tudnék olyan embert mondani, aki ne volna boldog, ha

itt lehet.

- Henry remek fiú, de John meg annyira hasonlít a mamájához! Henry a legidősebb,

és az én nevemet kapta, nem az apjáét. Johnt, a másodikat nevezték el az

apjáról. Gondolom, akad, aki csodálkozik rajta, hogy őt és nem a legidősebbet,

de Isabella az elsőt Henrynek akarta kereszteltetni, ami úgy érzem, nagyon szép

volt tőle. És milyen okos kisfiú! Mind nagyon okosak; és milyen kedves mondásaik

vannak! Oda szoktak jönni, megállnak a karosszékem mellett, és azt mondják:

"Nagypapa, tudnál adni egy kis madzagot?" Henry egyszer kést is kért tőlem, de

megmondtam neki, hogy "hegyes villa, kés, olló gyerek kezébe nem való". De

szerintem az apjuk gyakran túl szigorú hozzájuk.

- Talán csak papa látja szigorúnak - mondta Emma -, mivel maga olyan szelíd; de

más apákkal összehasonlítva nem is olyan nagyon szigorú. Csak azt akarja, hogy a

fiai elevenek és merészek legyenek; s ha rossz fát tesznek a tűzre, jól

összeszidja őket. De nagyon jó apa... igazán mondhatom, Mr.

John Knightley

nagyon jó apa. A gyerekek mind rajonganak érte.

- De aztán jön a nagybátyjuk, és olyan rémisztően feldobálja őket a plafonig.

- De mikor annyira szeretik, papa; azt szeretik a legjobban a világon. Ha a

nagybátyjuk nem tartaná be a rendet, hogy mind sorra kerüljenek, egyik sem adná

át a helyét soha a másiknak, úgy élvezik.

- Hát én nem tudom megérteni, mi a jó a dologban.

- Mindnyájan így vagyunk vele, papa. Az emberiség egyik fele nem érti meg,

amiben a másik fele örömét leli.

Aznap délelőtt, épp mikor a leányok készültek visszavonulni, hogy a szokásos

négy órai ebédhez átöltözzenek, ismét beállított a felülmúlhatatlan rejtvény

hőse. Harriet elfordult: Emma azonban a szokott mosolyával

fogadta, és éles

tekintete hamarosan észrevette, hogy a lelkész maga is tisztában van azzal,

milyen fontos lépést kockáztatott, s úgy látta, azért jött, hogy megnézzze,

miféle kilátásai lehetnek. Bevallott oka az volt, hogy megkérdezze, meglesz-e

Mr. Woodhouse partija nélküle is aznap estére, vagy csak a legkisebb mértékben

is szükség van-e rá Hartfieldben. Ha igen, természetesen minden más háttérbe

szorul; egyébként azonban Cole barátja annyira kapacitálta, vacsorázzon vele,

annyira ragaszkodott hozzá, hogy feltételesen ugyan, de megígérte neki, hogy elmegy.

Emma megköszönte, de nem engedhette, hogy miattuk csalódást okozzon barátjának;

apjának megvolt a partija. Mr. Elton újra ajánlkozott - ő újra elhárította; s

már-már meghajtotta magát búcsúzóul, amikor Emma felvette a papirost az

asztalról, és visszaadta neki:

- Ó, itt a rejtvény, amit kedves volt elhozni nekünk; köszönjük, hogy

megnézhattuk. Annyira megcsodáltuk, hogy bátorkodtam

bemásolni Miss Smith

gyűjteményébe. Remélem, barátja nem haragszik meg érte.

Természetesen csak az

első nyolc sort másoltuk le.

Mr. Elton láthatólag nemigen tudta, mit mondjon. Bizonytalanul, szinte zavartan

nézett maga elé; motyogott valamit a "megtiszteltetésről", előbb Emmára

pislogott, aztán Harrietre, majd észrevette a füzetet az asztalon, felemelte, s

nagyon figyelmesen megvizsgálta. Hogy könnyebben átessenek a kínos pillanaton,

Emma mosolyogva így szólt:

- Kérjen a nevében elnézést a barátjától. De ilyen jó rejtvény nem maradhat

egy-két olvasó kincse. Aki ilyen gálánsan ír, minden nő tetszésére számíthat.

- Habozás nélkül mondhatom - mondta Mr. Elton, bár jócskán habozott beszéd

közben -, habozás nélkül mondhatom, legalábbis, ha barátom is úgy érez, ahogy

én, ha látná, ahogyan most én látom, milyen megtiszteltetésben van része szerény

alkotásának (s közben újra belenézett a füzetbe, majd visszatette az asztalra),

élete legbüszkébb pillanatának tartaná ezt.

E szónoklat után amilyen gyorsan csak tudott, távozott. Emma szerint ugyan nem

távozhatott elég gyorsan, mert minden jó és kellemes tulajdonsága ellenére valami olyan fennköltség rezgett szavaiban, ami ellenállhatatlanul nevetésre ingerelte. Elfutott, hogy szabadon, jól kikacagja magát, s Harrietnek hagyta az örvendezés finomabb, fennköltebb megnyilatkozását.

Tizedik fejezet

Bár az idő december közepére járt már, az ifjú hölgyek rendszeresen levegőzhettek még a hideg felől; s másnap Emmának jótékonysági látogatást kellett tennie egy szegény és beteg családnál, valamivel Highburyn kívül.

A magányos házacskához az út a paplak-utcán át vezetett, amely a helység széles, bár szabálytalan főutcájából nyílt derékszögben, s ahogy gondolható is, itt állt Mr. Elton kisdud hajléka. Emmának Harriettel előbb el kellett haladnia a néhány szerényebb épület mellett, aztán mintegy negyed mérföldnyi út után a paplak elé értek; öreg s nem is nagyon jó állapotban levő ház volt, s szorosán az út mellett épült. Fekvése nem valami szerencsés, de mostani lakója sokat szépített rajta; s a két barátnő - elhaladva mellette - nem állhatta meg, hogy meg ne lassítsa lépteit, s fürkésző tekintettel végig ne mérje. Emma meg is jegyezte:

- Itt van. Egy szép napon ide kerül maga is a rejtvényes füzetével együtt. -

Harriet pedig:

- Ó, de édes ház! Milyen gyönyörű! Ni, itt vannak a sárga függönyök, amelyeket

Miss Nash annyira csodál.

- Most nem sokat járok erre - mondta Emma, ahogy elhaladtak a ház mellett, de

akkor majd lesz vonzereje, és lassacskán közelről megismerek minden sövényt,

kaput, pocsolyát és fát Highburynek ezen a részén.

Kiderült, hogy Harriet sohasem járt még a parókián, és olyan rendkívüli kíváncsiságot árult el, hogy - tekintve a tekintendőket - Emma éppúgy a szerelem bizonyítékát látta benne, mint abban, hogy Mr. Elton "fürgélmével" ruházta fel a leányt.

- Bárcsak ki tudnék találni valamit, hogy bemehessünk - mondta -, de semmilyen elfogadható ürügy sem jut az eszembe, még csak egy cseléd sincs, aki iránt a házvezetónőtől érdeklődhetnék, apám sem küldött üzenetet... Tűnődött, de semmi sem jutott eszébe. Néhány percig mindketten hallgattak, s akkor Harriet így kezdte:

- Igazán nem értem, Miss Woodhouse, hogy még nincs férjnél, és nem is menyasszony. Aki ilyen elragadó, mint maga...

Emma nevetve válaszolt:

- Az, hogy elragadó vagyok, Harriet, számomra még nem elég ok arra, hogy férjhez menjek; másokat kell elragadónak találnom, legalábbis egyvalakit. És nemcsak hogy a jelen pillanatban nem gondolok házasságra, de később sem szándékozom férjhez menni.

- Ó, ezt csak úgy mondja, nem is tudom elhinni.

- Hogy egyáltalán kedvem legyen hozzá, először olyasvalakit kell találnom, aki eddigi ismerőseimnél sokkal kiválóbb. (Gyorsan észbe kapott). Mr. Elton ugyebár szóba sem jöhet; és én nem akarok olyasvalakit megismerni. Jobban szeretném, ha sohasem támadna kedvem férjhez menni. Jobb cserét úgysem csinálhatok. Ha férjhez mennék, bizonyosan hamar megbánnám.

- Szent Isten, de furcsa ilyet hallani egy nőtől!

- Belőlem teljesen hiányzik, ami más nőknek kedvet szokott csinálni a házassághoz. Ha beleszeretnék valakibe, az persze más lenne, de sose voltam még

szerelmes életemben, nem szokásom, vagy nem természetem; és nem is igen hiszem, hogy valaha szerelmes legyek. Szerelem nélkül meg bolond lennék változtatni a helyzetemen. Vagyonra nincs szükségem; elfoglaltságra és tekintélyre sem; azt hiszem, kevés férjes asszony úrnő annyira a férje házában, mint én vagyok Hartfieldben; és úgy soha, de sohasem szerethet és becsülhet senki, mint apám, senki más sem találná minden cselekedetemet olyan szépnek és jónak, mint ő.

- De hát akkor a végén még vénlány marad, mint Miss Bates!
- Ennél rettenetesebb képet nem is festhetne, Harriet, és ha attól félnék, hogy valaha is olyan leszek, mint Miss Bates, olyan együgyű, olyan mindennel elégedett, örökké mosolygó, igénytelen és annyira nem válogatós, olyan szószátyár és pletykás, hát holnap férjhez mennék. De magunk között szólva, meggyőződésem, hogy más hasonlóság nem lesz köztünk, mint az, hogy egyikünk sem ment férjhez.
- De mégis vénlány lesz! És az olyan rettenetes!
- Sose bánja, Harriet, nem leszek szegény vénlány; s csakis a szegénység teszi a hajadonokat megvetésre méltóvá a tisztelt közvélemény szemében. Egy csekély jövedelemmel rendelkező magányos nő feltétlenül nevetséges, kellemetlen öreglány, a fiúk és lányok csúfolódásának céltáblája; de egy vagyonos önálló nő mindig tiszteletre méltó, és éppolyan kedves és értelmes lény lehet, mint bárki más. S ez a megkülönböztetés nem is szól annyira a világ jóérzése és értelmessége ellen, mint első pillanatban hinnénk: nagyon csekély jövedelem mellett ugyanis a szellem könnyen beszűkül, a kedély megsavanyodik. Akik épp

csak hogy megélnek, s szükségképpen nagyon kis körben, nagyon alacsonyrendű társaságban forognak, könnyen kicsinyessé és zsémbessé válnak. Ez persze nem vonatkozik Miss Batesre, ő túlságosan is jó természetű és csacsi ahhoz, hogy példázza tételemet, de őt általában mindenki kedveli is, bár hajadon és szegény.

Annyi bizonyos, hogy az ő szellemét nem szűkítette be a szegénység. Azt hiszem, ha összes vagyona egy shilling lenne, abból is odaadna hat pennyt; aztán meg nem is fél tőle senki, s ez igen nagy dolog.

- Te jó ég, de hát mit fog csinálni, ha egyszer megöregszik? Mivel foglalja el magát?

- Ismerem én magam, Harriet, eleven vagyok és tevékeny, s sok mindenhez értek, amivel elfoglalhatom magam; nem tudom, miért találnék kevesebb tennivalót negyven-ötven éves koromban, mint huszonegy évesen? Mindazok a női foglalatosságok, amelyeket szemmel, kézzel vagy ésszel kell csinálni, éppúgy vagy legalábbis kevés különbséggel adva lesznek számomra akkor is, mint most. Ha kevesebbet rajzolok, majd többet olvasok; ha lemondok a zenéről, majd szőnyegszövésre adom a fejem. Ami pedig azt illeti, hogy lesz-e, akire érdeklődésemet és szeretetemet ráruházzam, ez csakugyan olyan kényes pont, amit el kell kerülnünk, ha nem megyünk férjhez; de nálam ebben sem lesz semmi hiba; hiszen szeretett nővéremnek van elég gyereke, akivel törődhetek. Valószínűleg épp elegen lesznek ahhoz, hogy annyi élményhez juttassanak, amennyire csak egy hanyatló életnek szüksége lehet. Lesz kiért reménykednem és aggódnom: és ha úgy nem is szerethetem őket, mint a szüleik, én sokkal kellemesebbnek tartom az

ilyen érzelmeket, mint a melegebb, de vak ragaszkodást.
Unokaöcséim és húgaim!
Egy-egy unokahúgom gyakran nálam lesz majd.
- Ismeri Miss Bates unokahúgát? Tudom, hogy látni látta százszor is, de úgy értem, személyesen ismerik-e egymást?
- Ó, igen. Ahányszor csak Highburybe jön, sose úszom meg, hogy ismeretségünket fel ne újítsuk. Ami azt illeti, szinte már ez is elegendő arra, hogy elmenjen a kedvem az unokahúgokkal kapcsolatos elképzeléseimtől. Nem szeretném, ha az összes Knightleykkel annyira untatnám az embereket, mint Miss Bates teszi Jane Fairfaxszal. Az ember Jane Fairfaxnek már a nevétől is rosszul van. Minden levelét negyvenszer felolvassák; barátainak küldött üdvözlétei kézzől kézre járnak; és ha egy pruszlikmintát küld a nagynénjének, vagy egy pár harisnyakötőt a nagymamájának, egy hónapig egyébről sem hall az ember. Tisztelem, becsülöm Jane Fairfaxet, de halálra untat.
Odaértek a kis házhoz, és ezzel vége is lett a pletykálkodásnak. Emma nagyon jószívú volt; a szegények éppúgy számíthattak bajukban személyes figyelmességére és kedvességére, tanácsára és türelmére, mint pénzbeli támogatására. Ismerte szokásaikat, megértő és elnéző volt tudatlanságuk és gyarlóságaik iránt; tudta, hogy regényes ábránd volna rendkívüli erényeket várni azoktól, akik oly csekély nevelésben részesültek; készséges rokonszenvvel osztozott gondjaikban, és segítségét a jóakaraton kívül az értelem is irányította. Most éppen a betegség és szegénység egyaránt gyötörte azokat, akikhez látogatóba jött; addig maradt náluk, amíg vigasztalást és tanácsot tudott adni, s mindaz, amit látott, annyira hatott rá, hogy amint kiléptek a kunyhóból, így szólt Harriethez:

- Ránk fér néha az ilyen látvány, Harriet! Milyen csekélységnek tűnik mellette minden egyéb! Úgy érzem, egész nap nem tudok majd másra gondolni, csak ezekre a szegény teremtésekre, pedig ki tudja, milyen hamar eltűnik mindez a lelkemből.

- Milyen igaz - mondta Harriet. - Szegény teremtések; másra sem tud gondolni az ember.

- Igazán nem hiszem, hogy ez a benyomás egyhamar eltűnik - mondta Emma, amint átment az alacsony sövény nyílásán, és átlépett a billegő küszöbön, a keskeny, csúszós kerti ösvény végénél, amelyen át ismét kiértek az utcára.

- Nem hiszem, hogy így lesz - mondta még egyszer, s megállt, hogy egy pillantást vessen a ház egész nyomorúságos külsejére, s felidézze a még nagyobb belső nyomor képét.

- Nem, persze hogy nem - mondta társnője. Továbbmentek. Az utca enyhén kanyargott, és amikor túljutottak a kanyaron, feltűnt Mr. Elton, méghozzá oly közel, hogy Emmának csak a következő szavakra jutott ideje:

- Ah, Harriet, máris itt a próbatétel... most kiderül, csakugyan olyan nehéz-e kizökkenteni bennünket fennkölt gondolatainkból. Nos (mondta mosolyogva), remélem, egyetért velem, hogy ha a részvét cselekvésre késztet bennünket, a szenvedőknek pedig könnyít a terhein, megtette a legfontosabbat. Ha mindent megtettünk, ami tőlünk telt, hagyjuk az üres érzélgést, azzal csak magunkat keserítjük.

Harriet épp csak annyit tudott felelni: - Ó, istenem, persze - és a fiatalember már csatlakozott is hozzájuk. Találkozásuk után először a szegény család ínségéről és szenvedéseiről beszélgettek. A lelkész is épp oda igyekezett. Most

elhalasztotta látogatását, de nagyon érdekesen elbeszélgettek arról, mit lehet és mit kellene tenni értük. Akkor aztán Mr. Elton is megfordult, hogy elkísérje őket.

"Ilyenkor egymásba botlani - gondolta Emma -, jótékonykodás közben találkozni egymással, ez mindkét részről nagyon megerősíti majd a szerelmet. Nem csodálkoznék, ha a vallomást is kiváltaná. Feltétlenül sor kerülne rá, ha én nem lennék itt. Bárcsak valahol másutt lehetnék!" Igyekezetében, hogy minél távolabb legyen tőlük, hamarosan egy keskeny gyalogösvényre tért, mely az utca egyik oldalán, kissé magasabban vezetett, s otthagya őket az út közepén. De alig haladt a gyalogösvényen két percig, látta, hogy Harriet, aki megszokta, hogy mindenben őutána menjen, most is követi, egyszóval hogy kis idő múltán mindketten utána igyekeznek. Ez nem lesz jó; így aztán azzal az ürüggyel, hogy valamit igazítani akar félcipője fűzőjén, megállt, s lehajolva elfoglalta az egész ösvényt, ezért arra kérte őket, legyenek szívesek előremenni, s ő is megy utánuk fél percen belül. Így is történt, s mire úgy gondolta, ideje, hogy végezzen a cipőigazítással, nagy öröme tovább halasztásra is talált okot, mivel az egyik szegénygyerek, aki Emma utasítására húslevesért indult Hartfieldbe, utolérte. A legtermészetesebb volt vagy lett volna, hogy a kislány mellett megy tovább, beszélget vele, kérdezősködik tőle, még ha minden cél nélkül teszi is; s így a másik kettő előremehet anélkül, hogy várnia kellene rá. De akaratlanul is beérte őket, a kislány elég gyorsan lépkedett, a fiatal pár meg meglehetősen lassan; s Emmát annál is inkább

bántotta a dolog, mivel láthatóan érdekes beszélgetésbe merültek.

Mr. Elton

lelkesen magyarázott, Harriet elragadtatott figyelemmel hallgatta;

Emma

előreküldte a gyermeket, s éppen azon kezdett gondolkozni,

hogyan maradhatna le

egy kicsit, amikor mindketten körülnéztek, s csatlakoznia kellett hozzájuk.

Mr. Elton még mindig beszélt, valami érdekes részletbe merült;

Emma azonban egy

kis csalódást érzett, amikor rájött, hogy csak Cole előző napi vacsorájáról

számol be szép társnőjének, s még neki is jutott valami a Stilton-

sajt meg a

Wiltshire-sajt, meg a vaj, meg a cékla, meg az édességek

leírásából.

"Persze hamarosan valami jobb következett volna - ez a vigasztaló

gondolata

támadt -, a szerelmeseknek minden téma érdekes, s bármilyen

téma jó bevezetés

olyasmihez, ami már a szívükre tartozik. Bár még egy kicsit

hátramaradhattam

volna!"

Szótlanul haladtak együtt tovább, míg meg nem pillantották a

lelkészlak kertjét.

Akkor hirtelen elhatározással, hogy Harriet legalább a házba

bekerüljön, megint

valami hibát fedezett fel a cipőjén, és még egyszer hátramaradt,

hogy

megigazítsa. Akkor hirtelen eltépte a cipőfűzőjét, gyorsan bedobta

az árokba, s

máris kénytelen volt arra kérni őket, álljanak meg: kijelentette,

hogy képtelen

annyira rendbe hozni cipőjét, hogy nyugodtan haza tudjon

gyalogolni.

- A fele cipőfűzőm elveszett - mondta -, nem is tudom, mitévő

legyek. Igazán

kellemtelen útitárs vagyok, de remélem, nem éri több ilyen baleset

a

ruházatomat. Mr. Elton, arra kell kérnem, álljunk meg a házánál,

és kérjünk a

házvezetőnőtől egy darab zsinórt vagy szalagot vagy bármit, ami megtartja a cipóm.

Mr. Elton felragyogott az ajánlat hallatán, s a legnagyobb készséggel és figyelemmel vezérelte be őket a házba, s igyekezett mindent a legelőnyösebb színben bemutatni. Abba a szobába vezette őket, amelyben legtöbbször tartózkodott, s amely az útra nézett: mögötte, közvetlenül ebből a szobából nyílt egy másik, az ajtó nyitva állt közöttük, s Emma ide ment át a házvezetőnő kíséretében, hogy segítségével kényelmesen rendbe szedhesse magát. Az ajtót nyitva kellett hagynia, mert addig se volt csukva; de nagyon remélte, hogy Mr. Elton majd csak becsukja. Az ajtót azonban nem csukta be senki, úgy maradt, ahogy volt, félig nyitva; Emma azonban hosszas beszélgetésbe merült a házvezetőnővel, s remélte, ezzel lehetővé teszi, hogy Mr. Elton a szomszéd szobában olyan témát hozzon elő, amelyet csak akar. Tíz percig nem hallott mást, csak a saját hangját. Tovább nem húzhatta az időt. Kénytelen volt végezni, és megjelenni közöttük.

A szerelmespár egymás mellett állt egy ablakmélyedésben. Sokat ígérő látvány volt, és Emma egy fél percig diadalmasan hitte, hogy terve sikerült. De nem: a férfi még most sem vallott színt. A lelkész nagyon kellemesen, elragadóan viselkedett; elmondta Harrietnek, hogy látta őket elmenni az ablaka alatt; hogy szándékosan követte őket; több apró bók és utalás is elhangzott, de semmi lényeges.

"Óvatos, nagyon is óvatos - gondolta Emma -, lépésről lépésre halad előre, és semmit sem kockáztat, amíg egészen biztosnak nem érzi magát."

Mindennek ellenére, bár ügyes fortély a nem járt teljesen sikerrel,
Emma mégiscsak büszke lehetett rá, hogy legalább pillanatnyilag nagy örömet szerzett nekik ez a találkozás, és minden bizonnyal közelebb jutottak a nagy eseményhez.

Tizenegyedik fejezet

Most pedig magára kell hagynunk Mr. Elton, boldoguljon, ahogy tud. Emma sem igazgathatta tovább a boldogságát, és nem siettethette a fejleményeket.

Rohamosan közeledett Isabelláék érkezése, s Emmát teljesen lekötötte a

készülődés, amikor pedig végre megérkeztek, csakis velük foglalkozott. Tíz napot

töltöttek Hartfieldben, és ezalatt szóba sem jöhetett - nem is várhatta tőle

senki -, hogy Emma egyebet is tehessen a szerelmeseknek, mint legfeljebb valami

véletlen, csekélyke szolgálatot. Efelől ugyan persze rohamosan is fejlődhetett

az ügy; valahogyan fejlődnie kellett, akár akarták, akár sem.

Emma nem is igen

bánta, hogy nincs több ideje számukra. Vannak emberek, akikért kár a kisujjunkt

is megmozdítanunk; ha látják, hogy segíteni akarunk rajtuk, maguk semmit sem

tesznek.

Mr. John Knightley és felesége ezúttal a szokottnál hosszabb ideje nem járt

Surreyben, s így persze érkezésük is nagyobb érdeklődést keltett, mint máskor.

Házasságkötésüktől egészen mostanáig minden szabadságukat megsztották Hartfield

és Donwell Abbey között; az idén ősszel azonban az egész vakációt tengeri fürdön

töltötték a gyerekek miatt; ezért surreybeli rokonaik hónapok óta csak futólag

láthatták őket, Mr. Woodhouse pedig egyáltalán nem, mert őt még szegény Isabella

kedvéért sem lehetett Londonba csálni, s épp ezért most
aggodalommal vegyes
boldogsággal készült e nagyon is rövid látogatásra.
Nagyon aggódott leányáért az utazás fáradalmai miatt, s nem
kisebb szorongással
gondolt lovai és kocsisa megerőltetésére, akik a megállapodás
szerint feleütről
hazaszállították a társaság egyik részét; de az aggodalom
felesleges volt:
szerencsésen megtették a tizenhat mérföldnyi utat, s Mr. John
Knightley a
feleségével, öt gyermekével és a megfelelő számú pesztrával baj
nélkül
megérkezett Hartfieldbe. Az öregúr idegzete még így is alig tudta
elviselni a
zajt és zűrzavart; ha bárki másról lett volna szó, egyáltalán nem
bírt volna ki
az ilyen érkezéssel járó izgalmat és örvendezést, hogy annyi
emberhez kell
beszélni, mindenkit üdvözölni, kit jobbra szalajtani, kit meg balra
hajtani;
Mrs. John Knightley azonban annyira respektálta a hartfieldi házi
szokásokat és
apja érzékenységét, hogy bár anyai szíve csak azon volt, hogy
kicsinyei mielőbb
otthonosan érezzék magukat, hogy szabadjára engedjék őket, és
mindent
megkapjanak, ehessenek, ihassanak, alhassanak és
játszhassanak, ahogy éppen
kedvük tartja, mégsem engedte soha, hogy a gyerekek akár
jelenlétükkel, akár a
róluk való szüntelen gondoskodás miatt terhére legyenek
nagyapjuknak.
Mrs. John Knightley csinos, elegáns asszonyka volt, természete
szelíd és
nyugodt, kedélye rendkívül szeretetreméltó és szeretetteljes; mint
odaadó
feleség és rajongó anya egészen feloldódott családjában, s oly
gyöngéden
ragaszkodott apjához és húgához, hogy náluk jobban csak a
gyerekeit szerette.

Egyikben sem talált soha hibát. Nem volt nagyon okos vagy gyors felfogású; ebben apjára ütött, mint ahogy tőle örökölte alkatát is: a maga szervezete érzékeny lévén, túlságosan is aggodalmaskodott gyermekeiért, gyakran izgult és idegeskedett, s éppúgy szerette a maga londoni Mr. Wingfieldjét, mint apja Mr. Perryt. Abban is hasonlítottak, hogy jóakaratum mindenre kiterjedt, s kitartóan ragaszkodtak minden régi ismerőshöz. Mr. John Knightley magas, előkelő külsejű és nagyon okos ember volt; szépen haladt előre pályáján, csak családjának élt, és jellemében sem találhatott senki kivetnivalót; zárkózottsága azonban nem tette közkedveltté, s néha az is előfordult, hogy rossz volt a hangulata. Nem lehetett éppen rossz természetűnek mondani, hiszen nem haragudott sem gyakran, sem értelmetlenül, de nem a jó kedély volt legerősebb oldala. Igaz viszont, hogy ilyen imádó feleség mellett szinte elkerülhetetlen volt, hogy természetének hibái kifejlődjenek. Az asszonyka rendkívüli simulékonysága csak árthatott a férjnek. Őt világos gondolkozás és gyors felfogás jellemezte, ami feleségéből hiányzott, s előfordult, hogy gyöngédtelenül viselkedett, vagy valami kegyetlent mondott. Szép sógornője nem is nagyon kedvelte. Egyetlen hibája sem került el figyelmét. Emma rögtön megérezte az Isabellát ért apró sérelmeket, amelyeket Isabella maga észre sem vett. Talán elnézőbb lett volna, ha sógora jobban igyekszik kedveskedni felesége húgának, de a férfi csak józan testvéri és baráti szeretetet mutatott iránta, és nem dicsérte elvakultan; de ha kétszer annyit

bókol neki, Emma akkor sem tudta volna elnézni azt, amit ő sógora legnagyobb hibájának tartott, hogy tudniillik, néhanapján adós maradt az apósának kijáró tiszteletteljes gyöngédséggel. Nem volt olyan türelmes hozzá, ahogy Emma szeretne volna. Mr. Woodhouse különcsége és idegessége gyakran józan tiltakozásra vagy éles visszavágásra ingerelte vejét, ami Emmát ugyancsak bántotta. Nem esett meg gyakran; Mr. John Knightley valóban őszintén ragaszkodott apósához, s általában nagyon is érezte, mi illeti meg az öregurat, de Emma jóérzésének ennyi is sok volt, különösen, mert gyakran olyankor is megkeserítette rossz előérzete, mikor maga a sértés aztán nem következett be. Látogatásaik kezdetén azonban mindig csak a legillőbb érzelmek nyilatkoztak meg, s mivel ez a vizit szükségszerűen rövidre volt szabva, Emma joggal remélte, hogy háborítatlan szívélyességben fog eltelni. Még jóformán nyugodtan le sem telepedtek, amikor Mr. Woodhouse gyászos sóhajok és bólogatások közepette felhívta leánya figyelmét a szomorú változásra, ami utolsó ittlétük óta Hartfieldben történt.

- Ó, drágám - mondta -, szegény Miss Taylor! Milyen szomorú dolog!

- Bizony, édesapám - kiáltotta leánya készséges részvétellel -, gondolom, mennyire nélkülözheti! És a drága Emma is! Milyen rettenetes veszteség mindkettőjüknek!

Úgy sajnáltam magukat! El sem tudom képzelni, hogy tudnak meglenni nélküle.

Igazán szomorú változás. De remélem, ő jól érzi magát?

- Elég jól, drágám... remélem, hogy elég jól van. Csak nem tudom, jót tesz-e neki az a hely.

Ekkor Mr. John Knightley csendesesen megkérdezte Emmát, van-e okuk aggódni Randalls levegője miatt.

- Ó, dehogyis, a világon semmi. Mrs. Weston még sosem volt jobb színben: csak

úgy virul. Papa csak a maga veszteségén kesereg.

- Ez mindkettejüknek csak becsületére válik - hangzott a gavalléros válasz.

- És elég gyakran találkoznak, apám? - kérdezte Isabella panaszos hangon, éppen apja kedve szerint.

Mr. Woodhouse habozott. - Távolról sem annyiszor, drágám, ahányszor szeretném.

- Ó, papa, de hiszen mióta megesküdtek, csak egyetlen napon nem találkoztunk

velük! Egyetlen nap kivételével vagy reggel, vagy este találkoztunk Mr.

Westonnal vagy Mrs. Westonnal, rendszerint mindkettejükkel, vagy Randallsban,

vagy itt nálunk... gondolhatod, Isabella, hogy többnyire nálunk. Nagyon, nagyon

kedvesek, hogy meglátogatnak, Mr. Weston igazán éppen olyan kedves, mint a

felesége. Papa, ha ilyen gyászosan beszél, Isabellának egészen hamis elképzelése

lesz rólunk. Azt el kell ismernünk, hogy nagyon nélkülözzük Miss Taylort, de

afelől nyugodt lehet mindenki, hogy Mr. és Mrs. Weston mindent megtesz, hogy ne

hiányozzék annyira, amennyire magunk is, féltünk tőle: ez a teljes igazság.

- Így is van rendjén - mondta Mr. Knightley -, és levelei alapján is ezt

reméltem. Abban nem kételkedhettünk, hogy Mrs. Weston nem fogja elhanyagolni

magukat, az pedig, hogy férje szabadon rendelkezik idejével, és kedveli a

társaságot, csak megkönnyíti a dolgát. Látod, megmondtam neked, szívem, hogy

véleményem szerint nincs is olyan nagy változás Hartfieldben, mint ahogy te

gondoltad, s most, hogy Emma beszámolóját is hallhattad, remélem, megnyugszol.

- Hát ami igaz, az igaz - mondta Mr. Woodhouse -, igen, csakugyan így van. Nem tagadhatom, hogy Mrs. Weston - szegény Mrs. Weston - elég gyakran meglátogat bennünket... de hát aztán mindig el is kell mennie megint.

- Szegény Mr. Weston ugyan rosszul járna, ha nem így történék. Papa egészen megfélekedzik szegény Mr. Westonról.

- Magam is azt hiszem - mondta Mr. John Knightley derűsen -, hogy Mr. Westonnak is van némi kis joga. Mi ketten, Emma, megkockáztathatjuk, hogy a szegény férj pártját fogjuk. Mivel én férj vagyok, maga pedig nem feleség, mind a ketten elismerhetjük a férj jogait. Isabella viszont már elég régóta férjnél van, hogy érezze, milyen kellemes a Mr. Westonokat minél jobban háttérbe szorítani.

- Én, szívem! - kiáltotta felesége, aki csak részben hallotta és értette, miről van szó. - Rólam beszélsz? Nálam nagyobb szószólója nem lehet senki a házasságnak; és a világ legszerencsésebb asszonyának tartanám Miss Taylort, ha nem sajnálnám annyira, hogy elment Hartfieldből; ami pedig Mr. Weston, a kitűnő Mr. Weston mellőzését illeti, szerintem nincs olyan jó a világon, amit meg nem érdemel. Azt hiszem, ő az egyik legeslegjobb természetű ember, aki valaha a földön élt. Téged és bátyádat kivéve, nem ismerek hozzá hasonló természetet.

Sose fogom elfelejteni neki, hogy múlt húsvétkor sárkányt eregetett Henrynek azon a szeles napon... no és amikor olyan páratlan kedvességgel üzent nekem éjjel tizenkettőkor (most múlt egy éve szeptemberben), hogy megnyugtasson, nincs is skarlátjárvány Cobhamben: szent meggyőződése, hogy nincs nála érzőbb lélek,

nincs jobb ember a földön. Ha akad, aki megérdemli, az csak Miss Taylor lehet.

- És hol a fiatalember? - kérdezte John Knightley. - Megjött-e erre az

alkalomra, igen vagy nem?

- Még nem járt itt - válaszolta Emma. - Nagyon várták, hogy az esküvő után

hamarosan eljön, de nem lett belőle semmi: mostanában pedig nem esett szó róla.

- De meséld el csak nekik azt a levelet, drágám - mondta apja. - Írt szegény

Mrs. Westonnak egy gratuláló levelet, és nagyon rendes, szép levél volt. Ő maga

mutatta nekem. Igazán úgy találtam, szép teljesítmény tőle. Hogy neki magának

jutott-e eszébe, azt persze nem lehet megmondani. Még nagyon fiatal, és talán a

nagybátyja...

- Drága apám, huszonhárom éves. Elfelejtí, hogy múlik az idő!

- Huszonhárom! Már annyi lenne? Nahát, nem is gondoltam volna... alig múlt

kétéves, mikor elvesztette szegény anyját. Bizony, röpül az idő! Az én memóriám

meg nagyon rossz. Mindenesetre rendkívül derék, szép levél volt, és nagy örömet

szerzett Mr. Westonnak és a feleségének. Emlékszem, Weymouthból írta, szeptember

huszonnyolcadiki kelettel, így kezdődött: "Drága Asszonyom!" -, de azt már nem

tudom, hogy is volt tovább; az aláírása pedig "F. C. Weston Churchill". Erre

pontosan emlékszem.

- Milyen kedves és szép tőle! - lelkendezett a jószívű Mrs. John Knightley. -

Bizonyosan nagyon kedves fiatalember. De milyen szomorú, hogy nem otthon él az

apjával! Van abban valami rettenetes, ha egy gyermeket elszakítanak a szüleitől

és az otthonától. Nem tudom megérteni, hogy is tudott Mr. Weston megválni tőle.

Lemondani a saját gyermekéről. Én bizony nem tudnám jóézésű embernek tartani

azt, aki másvalakinek olyan ajánlatot tesz!
- Azt hiszem, Churchilléket még soha senki sem tartotta jó érzésű embereknek -
állapította meg hűvösen Mr. John Knightley -, de nem szabad azt képzelned, hogy
Mr. Weston is úgy érzett, ahogy te éreznél, ha le kellene mondanod Henryről vagy Johnról. Mr. Weston inkább könnyed, vidám természetű, mint mély érzésű ember;
úgy veszi a dolgokat, ahogy vannak, és mindenben próbál valami kellemeset felfedezni; azt hiszem, sokkal inkább abban leli örömét, amit társas életnek neveznek, tehát, hogy hetenként ötször a szomszédaival egyéki-egyék és whistezzék, nem pedig családi szeretetben vagy bármi olyanban, amit az otthon nyújthat.
Emmának nem tetszettek a Mr. Westonra legkevésbé sem hízogó megjegyzések, s már-már felvette a kesztyűt: aztán egy kis belső küzdelem után hagyta az egészet. Lehetőleg meg akarta őrizni a békességet, aztán megtulajdonképpen volt is valami tiszteletreméltó és nemes sógora mély családiasságában: őneki az otthon mindennel felért; ebből fakadt, hogy kissé talán lenézte a szokásos társas érintkezést és azokat, akiknek ez számított valamit. Ezért pedig a legkevésbé, hogy elnézést érdemel.

Tizenkettedik fejezet

Mr. Knightleyt vacsorára várták, nem nagy öröme Mr. Woodhouse-nak, aki senkivel sem szerette volna megosztani Isabella ittlétének első napját. Emma azonban hallgatott igazságérzetére, azonfelül, hogy úgy érezte, tartozik ezzel a két Knightley testvérnek, nemrégiben történt összekülönbözésük miatt is örült, hogy ezzel a meghívással kedveskedhetett neki.

Remélte, hogy most majd kibékülnek. Úgy érezte, éppen ideje lenne már.

Kiengesztelésről nem lehetett szó. Ő maga bizonyosan nem tévedett, de hogy Mr.

Knightley elismerje a maga tévedését, arra nem is gondolt. Arról sem lehetett

szó, hogy valamelyikük engedjen, de ideje lesz úgy tenni, mintha elfelejtette

volna, hogy egyáltalán összezördültek. Azt remélte, hogy a barátság

helyreállításában segít majd, hogy amikor Mr. Knightley a szobába lépett, épp

ölében tartotta az egyik gyermeket - a legfiatalabbat, egy szép kis nyolchónapos

leányt, aki először volt Hartfieldben, és nagyon élvezte, hogy nénikéje az

ölében táncoltatja. Csakugyan segített; bár Mr. Knightley csak komor

pillantásokat és rövid kérdéseket vetett oda neki, hamarosan szokott hangján

beszért a gyerekekről, és a tökéletes barátság fesztelenségével vette ki

karjából a kisbabát. Emma érezte, hogy megtörtént a kibékülés; ez a gondolat

előbb nagy elégedettséggel töltötte el, aztán egy kis kajánság kerekedett felül

benne, és nem állhatta meg, hogy míg a férfi a babát csodálja, azt mondja:

- Milyen megnyugtató, hogy unokaöcséinkről és -hűgainkról egyformán

gondolkozunk. Férfiakról és nőkről néha nagyon eltér a véleményünk, de ha a

gyerekekről van szó, úgy látom, mindig egyetértünk.

- Ha férfiak és nők megítélésében is a józan észre hallgatna, és kevésbé a

szeszélyei és a rögeszméi szabnák meg a viselkedését velük szemben, úgy, mint

amikor a gyerekekről van szó, mindig egyformán gondolkozhatnánk.

- Persze; nézeteltéréseink természetesen feltétlenül mindig abból származnak,

hogy én tévedek.

- Igen - mondta a férfi mosolyogva -, és ez nem is csoda. Tizenhat éves voltam,

amikor maga megszületett.

- Akkoriban jelentős lehetett a különbség - válaszolta Emma -, akkor

kétségtelenül magasan fölöttem állt ész dolgában; de mondja, huszonegy év sem

hozta közelebb egymáshoz értelmünket?

- De igen, sokkal közelebb.

- De annyira nem, hogy nekem lehessen igazam, ha más a véleményünk?

- Nekem most is van annyi előnyöm, amennyit tizenhat év tapasztalata jelent, meg

az, hogy nem vagyok csinos fiatal hölgy és elkényeztetett gyermek. Nézze, kedves

Emmám, legyünk jóbarátok, és ne beszéljünk többet erről. Mondd meg a nénikédnek,

kicsi Emma, hogy jobb példát adhatna neked, mint hogy régi sérelmeket hánytorgat

fel, s ha eddig neki lett volna is igaz, most bizonyosan nem így van.

- Ez igaz - kiáltotta Emma -, de mennyire igaz. Kicsi Emma, ha felnősz, légy

jobb leány, mint a nagynénéd. Légy sokkal okosabb és félannyira se öntelt. Nos,

Mr. Knightley, csak egy-két szót még, és befejeztem. Ami a jó szándékot illeti,

mindkettőnknek igazunk volt, és meg kell mondanom, hogy az én érvelésemben eddig

még nem mutatkozott tévedés. Csak azt szeretném tudni, hogy Mr. Martin nem

csalódott-e nagyon?

- Csalódottabb nem is lehetne - hangzott a rövid, tömör felelet.

- Ó, igazán nagyon sajnálom. Jöjjön, fogjunk kezét.

Amint éppen nagy szívélyességgel kezét ráztak, megjelent John Knightley, és jó

angol módra elhangzott a "Hogy s mint, George?" és "Hát hogy vagy, John?",

közönynek látszó nyugalma alá rejtve azt az igaz ragaszkodást, amely - ha

szükséges - mindenre képessé tette volna őket egymásért.

Az este nyugodtan, csendes társalgással telt el, Mr. Woodhouse ugyanis hallani sem akart kártyázásról, ha nyugodtan beszélgethetett drága Isabellájával; és a társaság természetes módon két csoportra oszlott; egyrészt az öregúrra és leányára, másrészt a két Knightleyre; egészen más témákról beszélgettek, csak a legritkább esetben szóltak bele egymás társalgásába, Emma pedig hol az egyik, hol a másik csoporthoz csatlakozott. A két férfi saját ügyes-bajos dolgairól beszélt, de főleg az idősebbik ügyeiről, aki közlékenyebb és világéletében jobb társalgó volt. Békebíró lévén, többnyire akadt valami jogi problémája, amellyel kapcsolatban Johntól kért tanácsot, vagy valami különleges anekdotát mondott el; mint gazdálkodó pedig, aki a donwelli földeket kezelte, beszámolt róla, melyik táblába mit vet jövőre, meg mindazokról a helyi érdekességekről, amikről tudta, hogy öccsét is érdekelni fogják, hisz ő is itt töltötte életének java részét, és ezer szál fűzi Donwellhez. John, amennyire csak hűvösebb modora engedte, nagy érdeklődést mutatott minden tervezett csatorna, áthelyezett kerítés, kivágott fa iránt, érdekelte minden darabka föld, s hogy melyikbe kerül majd búza, répa vagy tavaszi árpa; s ha egyáltalán maradt valami kérdeznivalója, szinte azt mondhatni, türelmetlen mohóság jellemezte kérdéseit. Míg ilyen kellemesen telt az idejük, Mr. Woodhouse szabadon élvezhette leányával a jóízű sajnálkozás és az aggodalmaskodó szeretet minden örömét.

- Szegény drága Isabellám - mondta, szeretettel megfogva leánya kezét, s ezzel néhány pillanatig tétlenségre kényszerítve az anyai kezeket, amelyek most is

valamelyik gyermeke érdekében szorgoskodtak -, milyen rég jártál itt utoljára,
milyen rettenetesen régen! Milyen fáradt lehetsz az utazás után!
Korán kell
lefeküdnöd, kedvesem... és mielőtt lefekszel, ajánlanék egy kis zabkását. Majd
mi ketten megesszünk egy-egy jó tányér zabkását. Drága Emmám,
nem gondolod, hogy
jó lenne, ha mind ennénk egy kis zabkását?
Emmának eszébe sem jutott ilyesmit gondolni, jól tudta, hogy a két Mr.
Knightleyt éppúgy nem lehetne rábeszélni, mint ahogy őt magát sem - így csak két
tányérral rendeltek. Az öregúr egy ideig tovább zengte még a zabkása dicséretét,
s elálmélkodott, hogy is nem fogyasztja mindenki minden este,
majd mélyen
elgondolkodva így folytatta:
- Drágám, igazán kellemetlen, hogy az őszt South Endben töltöttétek, ahelyett,
hogy ide jöttetek volna. Sose volt valami jó véleményem a tengeri levegőről.
- Mr. Wingfield a leghatározottabban ajánlotta, édesapám, különben nem oda
mentünk volna. Minden gyereknek javallotta, de különösen a kis Bella gyöngé
torkának: a tengeri levegőt is, meg a fürdözést is.
- Ah, drágám, Perry nincs meggyőződve róla, hogy a tenger jót tesz neki; én
magam pedig már régóta azt tartom, bár eddig talán még nem mondtam neked, hogy a
tenger nagyon ritkán használ bárkinek is. Az bizonyos, hogy nekem egyszer
majdnem halálomat okozta.
- Kérem, kérem - kiáltotta Emma, érezve, hogy ingoványos talajra tévedtek -,
nagyon kérem, ne beszéljenek a tengerről. Elfog az irigység és a bánat: hiszen
én még sosem láttam. South End tilos téma, ha szabad kérnem. Drága Isabellám,
még nem is érdeklődtél Mr. Perry után; pedig ő sosem feledkezik meg rólad.

- Ó, a jó Mr. Perry! Hogy van?

- Hát elég jól; de azért nem egészen. Szegény Perry epebajos, és nincs ideje

magával törődni - tőle magától tudom. Nagyon szomorú dolog ez; de annyit hívják mindenfelé vidékre is. Azt hiszem, senkinek sincs ekkora praxisa. De az is igaz, hogy ilyen okos embert se találni akárhol.

- És Mrs. Perry meg a gyerekek hogy vannak? Nőnek a gyerekek? Nagyon kedvelem

Mr. Perryt. Remélem, hamarosan meglátogat, örül majd, ha látja a kicsinyeimet.

- Remélem, holnap eljön, mert nekem is meg kell kérdeznem tőle egy-két fontos dolgot. És ha már úgylis itt van, drágám, legjobb lesz, ha mindjárt megmutatod neki a kis Bella torkát is.

- Ó, édesapám, a torka annyira rendbe jött, hogy már nem is igen aggódom miatta.

Lehet, hogy a fürdőzés tett jót neki, vagy Mr. Wingfield nagyszerű borogatása használt, amit augusztus óta rendszeresen raktunk rá.

- Nem nagyon valószínű, kedvesem, hogy a fürdőzés tett volna jót neki... és ha

tudom, hogy borogatásra van szükségetek, beszéltem volna...

- Úgy látom, egészen elfeledkeztél Mrs. és Miss Batesről - mondta Emma. - Még nem is hallottam, hogy róluk érdeklődtél volna.

- Ó, a jó Batesék! Nagyon resteltem magam, de hát szinte minden leveledben írsz

róluk. Remélem, jól vannak. A jó öreg Mrs. Bates! Holnap meglátogatom, és

elviszem a gyerekeket is. Mindig örülnek, ha láthatják őket. És az a derék Miss

Battes - igazán nagyszerű nők mindketten! Ők hogy vannak, édesapám?

- Hát egészében véve tűrhetően, kedvesem. De szegény Mrs. Bates egy hónappal ezelőtt alaposan megfázott.

- Ó, de sajnálom! Sohasem fordult még elő ennyi nátha, mint az idén ősszel. Mr.

Wingfield azt mondta, még nem is látott ennyi és ilyen súlyos náthás megbetegedést.

- Hát ebben az esetben majdnem erről volt szó, drágám; de talán nem egészen

olyan súlyos, mint amiről te beszéltél. Perry is mondja, hogy nagyon gyakori

ugyan a nátha, de nem olyan súlyos, mint máskor szokott lenni novemberben. Az

ősz Perry szerint egyáltalán nem egészségtelen évszak.

- Nem, Mr. Wingfield sem tartja nagyon egészségtelennek, csak...

- Ó, szegény drága gyermekem, az az igazság, hogy Londonban minden évszak

egészségtelen. Londonban senki sem egészséges, de nem is lehet az. Borzasztó,

hogy ott kell élned - olyan messze! És az a rossz levegő!

- Igazán nem, nálunk egyáltalán nem rossz a levegő. A mi kerületünk egészen más,

mint a többi! Drága apám, nem szabad egy kalap alá venni minket Londonnal

általában. A Brunswick Square környéke egészen más, mint London legtöbb része. A

mi környékünkön olyan jó a levegő! Elismerem, nem szívesen élnék a város

bármelyik más részében; nem is tudnék olyan városrészt megnevezni; ahol nyugodt

lennék a gyerekek felől, de nálunk pompás a levegő! Mr. Wingfield szerint a

Brunswick Square környéke határozottan a legkedvezőbb, már ami a levegőt illeti.

- Ó, drágám, de nem olyan, mint Hartfield. Ti már észre sem veszitek, de ha csak

egy hetet töltötök Hartfieldben, mindig egészen más színben vagytok: mintha ki

lennétek cserélve. Most igazán nem mondhatom, hogy bármelyikötök is valami jó

színben van!

- Igazán nagyon fáj ezt hallanom, édesapám; de biztosíthatom, hogy a kis

migrénjeimet és szívdobogásaimat kivéve, amelyektől sohasem szabadulok meg

egészen, egészen jól vagyok; és ha a gyerekek meglehetősen sápadtak voltak is lefekvés előtt, annak csak az az oka, hogy kissé kifárasztotta őket az utazás és a megérkezés öröme. Remélem, holnap már elégedettebb lesz a külsejükkal; mert higgye el, Mr. Wingfield is azt mondta, nem emlékszik, hogy bármikor ezelőtt ilyen jó állapotban engedett volna útnak mindnyájunkat. De remélem, azt legalább nem mondja, hogy Mr. Knightley rossz színben van? - s szerető aggodalommal pillantott férjére.

- Közepes színben, drágám; jónak éppen nem mondhatom. Szerintem Mr. John Knightley távolról sincs jó színben.

- Mi a baj, uram? Hozzám szólt? - kérdezte Mr. John Knightley, meghallva a nevét.

- Sajnos, apám azt mondja, szívem, hogy nem vagy jó színben... de remélem, ez csak attól van, hogy kissé elfáradtál. Azért tudod, jobb szerettem volna, ha elutazás előtt megvizsgáltattad volna magad Mr. Wingfielddel.

- Drága Isabellám - vágta rá a férje -, kérlek, csak ne törődj azzal, hogy én milyen bőrben vagyok. Elégedj meg azzal, hogy magadat és a gyerekeket kuruzslod és kényezteted, az én egészségemet pedig csak bízsd rám.

- Mit is mondott az előbb a bátyjának... nem értettem egészen... szóval a barátja, Mr. Graham Skóciából akar intézőt hozatni az új birtokára. De beválik-e majd? A régi előítéletek nem lesznek túl erősek? Sikerült addig nyújtani a beszélgetést, hogy amikor ismét apjára és nénjére kellett figyelnie, megnyugodva hallotta, hogy Isabella éppen Jane Fairfax iránt érdeklődik, amiért ugyan Emma általában nem rajongott túlságosan, de e pillanatban boldogan kapcsolódott be a dicshimnuszok zengésébe.

- Az az édes, kedves Jane Fairfax! - mondta Mrs. John Knightley.
- Olyan régen
láttam, csak egyszer-egyszer véletlenül Londonban. Milyen
boldogság lesz jó öreg
nagyamájának és derék nénikéjének, ha eljön meglátogatni
őket! Emmácskám miatt
mindig annyira sajnálom, hogy nem tölthet több időt
Highburyben; de most, hogy
Campbell ezredesek leánya férjhez ment, azt hiszem, még annyira
sem tudnak
meglenni nélküle. Milyen kellemes társaság lenne Emmának!
Mr. Woodhouse mindennel egyetértett, de hozzátette:
- Azért a mi kis barátnőnk, Harriet Smith is nagyon kedves kis
teremtés. Harriet
neked is tetszeni fog. Emmának nem is lehetne jobb társasága,
mint Harriet.
- Nagy örömmel hallom; csak hát tudjuk, hogy Jane Fairfax olyan
művelt és kiváló
leány! És éppen egykorú Emmával!
A témát közmegelegedésre megtárgyalták, majd több más,
hasonló fontosságú tárgy
követte békés harmóniában; az este azonban nem múlt el egy kis
újabb izgalom
nélkül. Behozták a zabkását, aminek kapcsán megint sok
mondanivaló akadt -
dicséretet és kommentárok hangzottak el -, s végérvényesen
kimondatott, hogy
mindenkinek csak jót tesz, szigorú filippikák dörögtek az olyan
házak ellen,
ahol nem tudják tűrhetően elkészíteni, és Isabella
szerencsétlenségére a hibák
között, amelyeket ő tudott felemlíteni a témával kapcsolatban, a
legújabb s épp
ezért a legfontosabb is saját fiatal South End-i szakácsnőjét
terhelte, akit
otlétük idejére fogadtak fel, s aki képtelen volt megérteni, milyen
úrnője
szerint egy tányér igazi jó, sima, híg, de azért nem túlságosan híg
zabkása. Bár
gyakran megkívánta, és azt rendelt magának, egyszer sem fordult
elő, hogy
tűrhetően sikerült volna. A téma veszélyes buktatókat rejtett.

- Ah - mondta Mr. Woodhouse a fejét rázva, és gyöngéd együttérzéssel szegezte tekintetét leányára. Emma érzékeny fülének ez az "ah" ezt mondta: "Ah, beláthatatlan, mennyi gyászos következménye van annak, hogy South Endbe mentetek. Nincs is mit beszélni róla." Kis ideig remélte is, hogy csakugyan nem beszél majd róla, és csendes morfondírozás után elmerülten élvezte tovább a maga finom, sima zabkását. Néhány percnyi szünet után azonban az apa újra rákezdte:

- Örökké sajnálom majd, hogy a tengerhez mentetek most ősszel, ahelyett, hogy ide jöttetek volna.

- De miért sajnálja, édesapám? Higgycs el, nagyon jót tett a gyerekeknek.

- Azonfelül pedig, ha már mindenáron a tengerhez kellett mennetek, jobb lett volna, ha nem South Endbe mentek. South End egészségtelen hely. Perry is nagyon meglepődött, hogy South Endet választottátok.

- Tudom, hogy sokaknak ez a véleményük, de ez nagy tévedés, édesapám. Mindnyájan tökéletesen egészségesek voltunk ott, az iszaptól soha semmi bajunk nem volt;

Mr. Wingfield pedig azt mondja, nagy tévedés, hogy egészségtelen hely; márpedig benne bízni lehet, mert ismeri az ottani levegőt, és a bátyja is többször járt ott a családjával.

- Cromerbe kellett volna mennetek, kedvesem, ha már mindenáron így akartátok. Egyszer Perry egy hetet töltött Cromerben, és azt tartja a legjobb tengeri fürdőhelynek. Ott szép nyílt a tenger, azt mondja, és nagyon tiszta a levegő. És ahogy hallom, jó távol a tengertől kaphattatok volna szállást... negyed mérföldnyire a víztől... méghozzá nagyon kényelmeset. Perrytől kellett volna tanácsot kérnetek.

- De, édesapám, mennyivel hosszabb utazás lett volna! Gondolja csak meg, micsoda különbség! Legalább száz mérföld negyven helyett!

- Ó, drágám, ahogy Perry mondani szokta, ha az egészségről van szó, mással nem szabad törődni; ha egyszer utazni kell, negyven mérföld vagy száz szinte egyre megy. Jobb el sem indulni, jobb Londonban maradni, mint negyven mérföldet utazni azért, hogy rosszabb levegőt szívjon az ember. Perry is ezt mondta. Úgy találta, hogy meggondolatlanságot követtetek el. Emma hiába próbálta félbeszakítani apját, s ha már ennyire elragadtatta magát, nem is csodálkozhatott sógora kitörésén:

- Mr. Perry is jobban tenné - mondta ingerült hangon -, ha a véleményét megtartaná magának, míg nem kérdik. Miért üti bele az orrát abba, hogy én mit csinálok? Hova viszem családomat a tengerhez? Remélem, nekem is lehet véleményem, nemcsak Mr. Perrynek. Nincs szükségem sem a tanácsaira, sem a gyógyszereire. - Itt szünetet tartott, és egy pillanat alatt lecsillapodva, szarkasztikus, száraz hangon hozzátette: - Ha Mr. Perry elárulná, hogyan lehet feleségemet öt gyermekkel százharminc mérföld távolságra utaztatni negyven mérföld helyett, de úgy, hogy sem a költség, sem a fáradság ne legyen több; szívesen választom akár Cromert is South End helyett.

- Igaz, igaz - vágott közbe Mr. Knightley, hogy megmentse a helyzetet -, nagyon igazad van. Ez meggondolandó. De, John, visszatérve arra, amit mondtam neked, hogy a langhami ösvényt át szeretném helyezni, hogy nagyobbat kanyarodjon jobbra, és ne vágjon át a rétünkön, nem látok a dologban semmi nehézséget. Meg sem kísérelném, ha a highburybelieknek bármiféle kényelmetlenséget okozna, de ha

tekintetbe veszed az ösvény jelenlegi útvonalát... De ezt nem tudom másképp bebizonyítani, csak ha térképen mutatom meg. Remélem, holnap reggel átjössz Abbeybe, s akkor megnézzük a dolgot, és megmondhatod a véleményedet. Mr. Woodhouse-t nagyon felizgatták a barátjára tett nyers megjegyzések, akire - bár öntudatlanul - sok saját érzését és mondanivalóját ráruházta; de leányai csillapító kedveskedése lassacskán eloszlatta a pillanatnyi zavart; az idősebb Knightley testvér készen állt, hogy elhárítson minden újabb veszedelmet, öccse pedig hamarosan jobb belátásra tért.

Tizenharmadik fejezet

Képzelné sem lehetett Mrs. John Knightleynél boldogabb teremtet, mikor rövid hartfieldi látogatása alatt délelőttönként öt gyermekével végigjárta régi ismerőseit, esténként pedig apjával és húgával a nap eseményeiről beszélgetett. Nem is kívánt mást, csak azt, hogy ne múljanak olyan gyorsan a napok. A látogatás pompásan sikerült; éppen azért volt tökéletes, mert túl rövidnek érezte. Estéiket általában nem foglalták le annyira a barátok, mint a nappali órákat; egy nagyszabású vacsorameghívást azonban, bár karácsony volt, nem lehetett lemondani, méghozzá ki kellett mozdulniok miatta hazulról. Mr. Weston hallani sem akart visszautasításról, egyik nap mindnyájuknak Randallsban kell vacsorázniok - még Mr. Woodhouse-t is meggyőzték, hogy jobb, ha velük tart, mint ha elszakad a társaságtól. Ha teheti, szívesen aggodalmaskodott volna, hogy is jutnak el odáig? De minthogy

ez idő szerint veje és leánya kocsija is Hartfieldben volt, meg kellett
elégednie azzal, hogy egyetlenegyszer feltette ezt a kérdést, akkor is inkább
csak azért, hogy kétségeinek hangot adjon; s Emmának nem került sok fáradságába
meggyőzni őt arról sem, hogy egyik kocsiban Harriet számára is tudnak helyet
szorítani.
Harriet, Mr. Elton és ők maguk: ennyiből állt a meghívott társaság; a vacsora
korán lesz, és csak kevesen vesznek részt rajta; egyszóval mindenben figyelembe
vették Mr. Woodhouse szokásait és ízlését.
A nagy eseményt megelőző estét (nagyon nagy esemény volt, hogy Mr. Woodhouse
december 24-én nem vacsorázik otthon) Harriet Hartfieldben töltötte, s mire haza
kellett indulnia, olyan rosszul érezte magát, annyira megfázott, hogy ha nem
ragaszkodik hozzá, hogy Mrs. Goddard ápolja, Emma el sem engedte volna. Másnap
meglátogatta, s úgy találta, hogy a randallsi látogatást illetően Harriet sorsa
megpecsételődött. Magas láz és csúnya torokfájás gyötörte; Mrs. Goddard csupa
szeretettel és figyelemmel vette körül, emlegette, hogy elhívhatja Mr. Perryt,
Harriet pedig túlságosan is beteg és letört volt ahhoz, hogy szembeszálljon a
döntéssel, amely megfosztotta az élvezetes szórakozástól, bár könnyek között
emlegette veszteségét.
Emma ottmaradt mellette, ameddig csak tudott, míg Mrs. Goddardnak okvetlenül el
kellett mennie; hogy kedvet öntsön belé, azt festette elé, hogy milyen lehangolt
lesz Mr. Elton, ha értesül állapotáról; mire búcsúzni kezdett, sikerült a
beteget megnyugtatnia, és abba az édes tudatba ringatnia, hogy Mr. Eltonnak

semmi öröme sem lesz a látogatásban, és hogy mindenkinek nagyon fog hiányozni.
Alig néhány lépésnyire Mrs. Goddard ajtajától, Emma magával Mr. Eltonnal találkozott, aki nyilvánvalóan ugyanoda tartott - lassú léptekkel együtt mentek tovább, s a gyöngélkedőről beszélgettek -, a lelkész hallotta, milyen súlyosan beteg, s éppen érdeklődni akart felőle, hogy hírt vihessen Hartfieldba, amikor a két idősebb fiával mindennapos donwelli látogatásáról hazatérő Mr. John Knightley érte utol őket. A gyerekek egészséges, kipirult arcáról csak úgy sugárzott a szabadban futkosás öröme, s előre látható volt, milyen hamar elpusztítják majd az ürösültet és a rizspudingot, amely otthon várta őket. Ők is csatlakoztak hozzájuk, és együtt haladtak tovább. Emma épp barátnője panaszait ecsetelte. "A toroka nagyon gyulladt, nagyon lázas, a pulzusa is erősen ver stb. stb. és sajnálattal hallotta Mrs. Goddardtól, hogy Harriet hajlamos a csúnya torokgyulladásra, és már gyakran megijesztette őket." Mr. Elton szinte rémültnek látszott, mikor így kiáltott:
- Torokgyulladás! Csak nem ragályos, csak nem gennyes, ragályos torokgyulladás?
Perry látta már? Igazán, magára is vigyáznia kellene annyira, mint a barátnőjére. Könyörgöm, ne kockáztasson semmit. Miért nem hívták el Perryt?
Emma, aki egyáltalán nem félt a ragálytól, igyekezett csillapítani kitörését, és megnyugtatta, hogy Mrs. Goddard tapasztalatában, és gondosságában megbízhatnak;
de minthogy azt akarta, hogy egy kis aggodalom csak hadd maradjon a lelkészben, és egészen nem akarta megnyugtatóni, sőt inkább táplálni szerette volna

nyugtalanságát, hamarosan, mintha más témáról beszélne, így folytatta:

- Olyan hideg van, de olyan hideg, és még havazásra is számíthatunk: ha nem arról a helyről és társaságról lenne szó, mindent megtennék, hogy ne kelljen ma kimennem, apámat is lebeszélném róla; de ha már egyszer rászánta magát, s úgy látszik, nem érzi a hideget, nem akarok beleszólni, hisz tudom, milyen csalódást okozna Mr. és Mrs. Westonnak. De szavamra mondom, Mr. Elton, a maga helyében kimenteném magam. Mintha máris rekedt lenne egy kicsit, és ha meggondolja, mennyire szüksége lesz a hangjára és az erejére holnap, azt hiszem, a józan ész is azt diktálja, hogy maradjon otthon, és vigyázzon magára ma este.

Mr. Elton úgy nézett rá, mint aki nem tudja, mit válaszoljon; egyébként így is volt, mert bár nagy megtiszteltetésnek érezte a szép hölgy kegyes gondosságát, s nem szívesen ellenkezett semmivel, amit ő tanácsolt, semmi hajlandóságot sem érzett arra, hogy lemondjon a látogatásról; de Emmát túlságosan lekötötték a maga előlegezett elképzelései, semhogy elfogulatlanul hallgatta vagy nézte volna, ezért tökéletesen kielégítették az elmotyogott egyetértő szavak, hogy "igen, csakugyan nagyon hideg van", s amint tovább sétált, magában örvendezett, hogy sikerült a lelkézt felmentenie randallsi kötelezettségei alól, s ezzel módja lesz az este folyamán óránként érdeklődni Harriet hogyléte felől.

- Nagyon jól teszi - mondta neki -, majd mi kimentjük Mr. és Mrs. Westonnál.

De alighogy ezt kimondta, sógora udvariasan felajánlott egy helyet a kocsijában, ha csak az idő tartja vissza Mr. Eltont a látogatástól; Mr. Elton pedig látható

örömmel elfogadta az ajánlatot. Ezzel eldőlt a kérdés; Mr. Elton velük tart, és jó vonású, széles arca sosem ragyogott még elégedettebben, mint ebben a pillanatban, mosolya sosem volt szélesebb, szeme sem ragyogott diadalmasabban, mint mikor legközelebb Emmára pillantott.

"Nahát - gondolta magában Emma -, ez igazán furcsa! Azok után, hogy ilyen jó ürügyet adtam neki, inkább a társaságot választja, és otthagyja Harrietet betegen! Milyen különös! De azt hiszem, sok férfi - különösen a nőtlenek - szinte szenvedélyesen szeretnek másoknál vacsorázni - egy-egy vacsorameghívás olyan előkelő helyet foglal el örömeik, elfoglaltságuk, kiváltságaik, sőt úgyszólván kötelességeik között, hogy minden eltörpül mellette. Talán Mr. Elton is ilyen; kétségkívül nagyon érdemes, szeretetre méltó, kedves fiatalember, és Harrietbe fülig szerelmes; de arra nem képes, hogy lemondjon egyetlen vacsorameghívást; bárhová hívják, ő nem maradhat el. Milyen furcsa is a szerelem! Fürge észet lát Harrietben, de a kedvéért nem marad el egy vacsoráról."

Mr. Elton hamarosan elköszönt tőlük, és Emma a javára írta, hogy elváláskor meleg érzés csengett a hangjában, amikor Harrietet említette, s megígérte, hogy mielőtt még este Emma viszontlátásának örömeire kezd készülni, utolsó cselekedete az lesz, hogy ellátogat Mrs. Goddardhoz érdeklődni bájos barátnője állapotáról, s reméli, jobb híreket hozhat majd; s annyi sóhaj és mosoly közepette távozott, hogy a mérleget végül mégiscsak a saját javára billentette.

Néhány percnyi teljes csönd után Mr. John Knightley így kezdte: - Sosem látott még senkit, aki úgy igyekezett kellemessé tenni magát, mint Mr.

Elton. Ha hölgyekről van szó, majd kezét-lábát töri.

Férfitársaságban értelmes

és természetes tud maradni, de ha hölgyeket akar elbájosítani, még az arca is megváltozik.

- Mr. Elton modora nem tökéletes - válaszolta Emma -, de ha valaki ennyire akar

tetszeni, sokat el kell neki néznünk, és meg is tesszük. Mennyivel többet ér, ha

valaki közepes adottságaival igyekszik kitenni magát, mint a kiváló tehetség, ha

nemtörődöm. Mr. Elton kifejezetten jó természetű, és olyan sok benne a jóakarát,

hogyan csak becsülni lehet érte.

- Igen - mondta erre Mr. John Knightley ravasz módon -, úgy látom, maga iránt

csupa jóakarát.

- Irántam! - mosolygott Emma csodálkozva. - Csak nem képzeled, hogy tetszem Mr.

Eltonnak?

- Bevallom, Emma, ilyen ötletem támadt; s ha magának ez még sosem jutott eszébe,

jó lesz, ha gondolkozik rajta.

- Hogy Mr. Elton szerelmes belém! Micsoda ötlet!

- Nem mondom, hogy így van; de jó lesz, ha gondol rá, így van-e vagy se, és

aszerint cselekszik. Én úgy látom, a maga mostani viselkedése bátorítja őt.

Vegye úgy, Emma, hogy a jóbarát beszél belőlem. Jobb, ha óvatos lesz, és

elhatározza, mit fog és mit akar tenni.

- Igazán köszönöm, de higgye el, nagyon téved. Mr. Elton és én nagyon jó barátok

vagyunk, de semmi több - s e szavak után csöndben sétált tovább, közben azon

mulatott, mennyire melléfognak olyanok is, akik pedig nagyra vannak az eszükkel,

ha csak részben ismerik a körülményeket, meg az is bántotta, hogy sógora olyan

vaknak és tudatlannak képzeled, aki tanácsra szorul.

A férfi nem szólt többet.

Ha már egyszer Mr. Woodhouse rászánta magát a látogatásra, az erős hideg sem tudta eltéríteni tervétől, s a kellő időben pontosan útnak indult kocsiján idősebb leányával; a többiekkel ellentétben szemmel láthatóan tudomást sem vett a zord időről; úgy lekötötte a bámulat, hogy egyáltalán elmegy, s a tudat, milyen örömet okoz majd jövele Randallsban, hogy észre sem vette, milyen hideg van, érezni pedig nem érezhette, annyira bebugyolálták. Pedig kegyetlen hideg volt; és mire a második kocsi is elindult, néhány hópihe is szállingózott, az eget sűrű hófellegek borították, s már egy kis enyheség is elegendő lett volna, hogy a legrövidebb idő alatt fehérség borítson mindent. Emma hamarosan észrevette, hogy az ő útitársa nincs a legjobb hangulatban. Ilyen időben készülődni és elindulni otthonról, tetézve még azzal, hogy az estét nem töltheti a gyerekei körében, olyan csapás, de legalábbis olyan kellemetlenség volt, aminek Mr. John Knightley egyáltalán nem örült; semmit sem várt a látogatástól, ami megéri a fáradságot; s míg a lelkészlakhhoz hajtottak, azzal telt az idő, hogy egész úton elégedetlenül morgott. - Nagyon nagyra lehet magával az olyan ember - mondta -, aki képes arra kérni felebarátait, hagyják ott családi tűzhelyüket, és ilyen időben vágjanak neki az útnak, hogy őt meglátogassák. Bizonyára nagyon kellemes fickónak tartja magát; én erre képtelen lennék. Semmi értelme az egésznek, hisz máris havazik. Ilyen örültséget, nem hagyja, hogy mások békén otthon üljenek - és micsoda ostobaság nem otthon maradni, amikor tehetné az ember! Milyen terhesnek találunk, ha valami kötelesség vagy üzleti ügy hajtana ki hazulról ilyen időben, és lám, mi

meg önként nekivágunk, valószínűleg vékonyabban is öltözve a szokottnál, fittyet hányva rá, hogy a természet minden érzékünknek azt diktálja, maradjunk otthon, és aki csak teheti, bújjék fedél alá; mi meg elindulunk, hogy öt unalmas órát töltsünk másnak a házában, mikor nincs semmi olyan mondani-vagy meghallgatnivalónk, amit el ne mondtunk, meg ne hallgattunk volna tegnap, vagy ne mondhatnánk és hallgathatnánk meg holnap! Elindulunk rossz időben, és valószínűleg még rosszabban érünk haza; semmiért kiráncigálunk négy lovat és négy szolgát, csak hogy öt ráérő vacogó embert hidegebb szobákba és rosszabb társaságba szállítsanak, mint amilyenben otthon részük lehetne. Emma úgy érezte, nem képes arra, hogy egyetértő szeretettel vigasztalja, amihez pedig sógora kétségkívül hozzászokott. Nem tudott versenyezni a "Milyen igazad van, szívem"-féle kijelentésekkel, amelyek bizonyára készségesen elhangzottak Mr. John Knightley megszokott útitársnőjének szájából, de volt annyira szilárd, hogy egyáltalán nem válaszolt. Egyetérteni nem tudott, de kötekedni sem akart, hősiességéből csak hallgatásra futotta. Hagyta beszélni sógorát, gondosan becsukta az ablakot, betakarózott, de közben ki sem nyitotta száját. Már meg is érkeztek, a kocsi megfordult, leengedték a hágcsót, és Mr. Elton elegánsan, feketén és mosolygósan közöttük termett. Emma megörült, hogy most majd más témáról esik szó. Mr. Eltonról ragyogott a szívélyesség és a vidámság; olyan derűsen udvariaskodott, hogy Emma már-már arra gondolt, jobb híreket kaphatott Harrietről, mint nemrégiben ő. Míg öltözött, átküldött hozzá valakit,

és a válasz úgy hangzott: "Nagyjából változatlan az állapota - nincs jobban."

- Mrs. Goddard tudósítása, amit nekem küldött, nem volt olyan kedvező, mint

reméltem: csak annyit üzent: "Nincs, jobban" - mondta Emma. A lelkész arca

azonnal megnyúlt, és hangja csupa érzés lett, amint válaszolt:

- Ó, nem... szomorúan hallottam... épp el akartam mondani, hogy amikor

érdeklődtem Mrs. Goddardnál (közvetlenül mielőtt hazamentem átöltözni), azt

mondták, hogy Miss Smith nincs jobban... egyáltalán nincs jobban, inkább

rosszabbul. Nagyon sajnálom, és vele érzek... reméltem, sőt bíztam benne, hogy a

délelőtti látogatás felvidította annyira, hogy azóta jobban érzi magát.

Emma mosolyogva válaszolta:

- Remélem, hogy lelkiileg jót tett neki a látogatásom, de bedagadt torkot még én

sem tudok bájolással gyógyítani; Harriet pedig nagyon megfázott. Mr. Perry is

járt nála, ahogy valószínűleg hallotta.

- Igen, gondoltam, azazhogy - nem tudtam...

- Mr. Perry máskor is segített már hasonló panaszain, és remélem, holnap reggel

mindketten jobb híreket kapunk róla. De mégsem tudja az ember leküzdeni

aggodalmaikat. Annyira, hiányzik majd a ma esti társaságból!

- Rettenetes! Pontosan így van. Minden pillanatban hiányozni fog. Ez nagyon jól hangzott; a kíséző sóhaj is igazán tiszteletet

érdemelt, bár

hosszabb is lehetett volna. Emma egészen megzavarodott, amikor szomszédja alig

fél perc múlva másról kezdett beszélni, még hozzá igen vidám és lelkes hangon.

Micsoda kitűnő szokás - mondta -, hogy báránybőr takarót tesznek a kocsiba.

Olyan kényelmessé teszi; ilyen elővigyázatossággal nem is lehet érezni a

hideget. A modern kor kényelmi berendezései igazán tökéletessé tették az úri

hintókat. Úgy elzárják és megvédik az embert az időjárástól, hogy egy fuvallat sem talál be engedély nélkül. Az időjárás teljesen elveszíti a jelentőségét.

Nagyon hideg ez a délután - de ebben a kocsiban észre sem vesszük. Nini! Látom, már havazik is egy kicsit.

- Igen - mondta John Knightley -, és azt hiszem, még jócskán lesz benne részünk.

- Karácsonyi idő - állapította meg Mr. Elton. - Illik az évszakhoz, és rendkívül

szerencsések vagyunk, hogy nem tegnap kezdődött, és nem akadályozta meg a mai

vendégséget, pedig könnyen megtörténhetett volna, hisz Mr. Woodhouse aligha

merészkedik elindulni, ha havas az út; de most már nem számít. Igazán ez a

baráti összejövetelek ideje. Karácsonykor mindenki meghívja barátait, és az

emberek még a legrosszabb idővel sem törődnek. Egyszer egy teljes hétre

ottragadtam egy barátom házában a havazás miatt.

Kellemesebbet képzelni sem

tudok. Csak egy estére mentem, és nem tudtam eljönni attól a naptól számított

egy hétig.

Mr. John Knightleyről lerítt, hogy nem tudja felfogni, mi lehetett ebben az

élvezet, de hűvösen csak ennyit mondott:

- Igazán nem szeretnék egy hétre Randallsban ragadni a havazás miatt.

Máskor Emma nagyon jól szórakozott volna, de most minden más érzést elnyomott

csodálkozása Mr. Elton jó kedélyén. A kellemes társaság reményében mintha

egészen elfelejtette volna Harrietet.

- Számíthatunk rá, hogy Randallsban pompás tűz ég majd a kandallókban -

folytatta -, és minden a legkényelmesebb lesz. Elragadó emberek ezek a Westonék;

Mrs. Westont igazán nem is lehet eléggé magasztalni, és a férje is csupa értékes

tulajdonsággal dicsekedhetik, vendégszerető, és annyira szereti a társaságot;

kicsiny társaság lesz ugyan együtt, de ha egy kis társaságot jól megválogattak,

talán nem is képzelhető kellemesebb. Mr. Weston ebédlőjében nem lehet tíznél

több vendéget kényelmesen elhelyezni, és én a magam részéről ilyenkor inkább

kettővel kevesebbre, mint többre szavazok. Gondolom, egyetért velem - fordult

nyájas arccal Emmához. - Azt hiszem, az ön helyeslésére számíthatok, ha Mr.

Knightley, hozzászokva a londoni nagy társaságokhoz, nem is osztja

véleményünket.

- Nem ismerem a londoni nagy társaságokat, uram; nem járok sehová - felelte Mr.

John Knightley.

- Csakugyan? (Hangjában sajnálattal vegyült a csodálkozás.) Nem is tudtam, hogy

az ügyvédség ilyen rabszolgaság. Nos, uram, majd csak eljön az idő, amikor

meglesz a jutalma, és kevés munka mellett sok örömben lesz része.

- Az lesz a legnagyobb örömöm - válaszolta John Knightley, míg bekanyarodtak a

kapun -, ha megint épségben Hartfieldben lehetek.

Tizennegyedik fejezet

Az urak kénytelenek voltak rendbe szedni vonásaikat, amikor Mrs. Weston

nappalijába léptek: Mr. Eltonnak mérsékelnie kellett az arcáról sugárzó örömet,

Mr. John Knightleynek pedig uralkodnia kellett rosszkedvén. Mr. Elton kevesebb,

Mr. John Knightley pedig több mosollyal tartozott az alkalomnak. Csak Emma

viselkedhetett úgy, ahogy természete diktálta, ő olyan boldognak mutatkozhatott,

amilyennek valóban érezte magát. Mindig boldog volt, ha Westonékkal együtt

lehetett. Mr. Westont régóta nagyon szerette, és senkivel a világon nem tudott olyan nyíltan, fenntartás nélkül beszélni, mint a feleségével; senkinek a figyelmében és megértésében nem bízhatott úgy, hogy teljes érdeklődéssel hallgatja meg az apjára és magára vonatkozó apróságokat, elhatározásokat, problémákat és örömeiket. Nem mondhatott olyat Hartfieldről, ami Mrs. Westont a legélénkebben ne érdekelte volna. Most is annak örültek volna a legjobban mindketten, ha Emma fél óra alatt zavartalanul beszámolhat mindazokról az apróságokról, amelyek boldoggá teszik a hétköznapi életet. Ebben az örömben azonban Emmának talán az egész látogatás folyamán sem lesz része; az első félórában pedig bizonyosan nem; de Mrs. Westonnak már a látása, a mosolya, a kézfogása, a hangja is jólesett neki, és elhatározta, hogy a lehető legkevesebbet fog Mr. Elton furcsaságaival vagy bármi más kellemetlenséggel törődni, s az utolsó cseppig kiélvez minden élvezhetőt. Harriet balszerencsés megfázását nagyjából már megtárgyalták, mire Emma megérkezett. Mr. Woodhouse kényelmes székében ülve kifújta magát már annyira, hogy beszámolhatott róla, valamint a saját és Isabella idejövételének történetéről is, meg arról, hogy Emma utánuk jön, és már éppen ott tartott, hogy örömét fejezze ki amiatt, hogy James is eljöhetett meglátogatni a leányát, mikor megjelentek a többiek, és Mrs. Weston, aki mindaddig szinte kizárólag az öregúrral foglalkozott, otthagya, hogy kedves Emmáját üdvözölje. Emma úgy tervezte, hogy egy időre megpróbál megfélekezni Mr. Eltonról, éppen ezért nem nagy örömmel vette észre, miután mindenki elhelyezkedett, hogy a

fiatalember éppen mellette telepedett le. Nehéz volt száműzni a gondolatot, milyen furcsa érzéketlenséget árult el Harriet iránt, mert nemcsak hogy szorosán mellette üldögélt, de boldog ábrázatával állandóan magára vonta a leány figyelmét, s minden lehető alkalommal sietett érdeklődni véleménye felől. Nemcsak, hogy nem feledkezett meg róla, de úgy viselkedett, hogy Emma nem tudta elhallgattatni a bensejében fel-feltámadó gyanút: "Lehetséges, hogy sógoromnak van igaza? Lehetséges, hogy ez az ember Harrietről reám testálja át vonzalmát? Képtelenség, túrhetetlen gondolat!" Pedig mégis, a lelkész annyira aggódott, nem fázik-e picikét sem, olyan érdeklődést mutatott apja iránt, úgy bájolgott Mrs. Westonnal, és a végén még a rajzait is akkora buzgalommal és oly kevés hozzáértéssel csodálta meg, hogy az egész borzasztóan kezdett emlékeztetni egy önjelölt udvarló viselkedésére, és Emmának jókora erőfeszítésébe került, hogy megőrizze jó modorát, önmaga miatt sem lehetett nyers, Harriet kedvéért pedig kimondottan udvarias volt, mert remélte, hogy még minden jóra fordulhat; bár nehezebbre esett, mert mikor Mr. Elton idétlensége a legelviselhetetlenebb lett, a többiek között éppen olyasmiről folyt a szó, amire különösen szeretett volna odafigyelni. Ahhoz eleget hallott, hogy megértse, Mr. Weston a fiáról mesélt valamit; hallotta, hogy "a fiam" meg "Frank", aztán megint "a fiam" szavak többször is megisméltődtek; és néhány más elkapott fél szótagból az az erős gyanúja támadt, hogy fia közeli látogatását jelenti be; de mire elhallgattathatta Mr. Elton, a témát rég befejezték, és minden olyan kérdés, amely feléleszti, furcsának tűnt volna.

Valahogy úgy állt a dolog, hogy bár Emma szilárdan elhatározta, sosem megy férjhez, Mr. Frank Churchillnek a pusztá nevé, híre is valahogyan mindig érdekelte. Gyakran eszébe jutott - különösen Mr. Westonnak Miss Taylornal kötött házassága óta -, hogy ha mégis férjhez menne, ez a fiatalember korban, jellemében és társadalmi helyzetben egyaránt illenék hozzá. A két család kapcsolata révén szinte úgy érezte, rendelkezik vele. Fel sem tudta tétélezni, hogy ne gondolna erre a házasságra mindenki, aki csak ismeri őket. Bizonyosra vette, hogy Mr. és Mrs. Weston igenis gondolnak rá; s bár eszébe sem jutott kívánni, hogy akár a fiatal Churchill, akár más rávegye, hogy változtasson helyzetén, mely híte szerint jobb minden másnál, amivel felcserélhetné, mégis nagyon kíváncsi volt rá, s eleve elhatározta, hogy kellemesnek fogja találni, és hogy bizonyos fokig megkedvelteti magát vele; meg aztán szórakoztatta az a gondolat is, hogy barátaik képzelete összepárosíthatja őket egymással. Ilyen érzelmek közepette Mr. Elton rettenetesen rosszul időzítette udvarlását, s Emma, míg kifelé látszólag udvarias maradt, magában annál inkább pukkadózott mérgében, de bízott benne, hogy az egész látogatás csak nem múlhat el anélkül, hogy az újságot vagy legalábbis a velejét a közlékeny Mr. Weston még egyszer szóba ne hozza. Igaza is lett; végre szerencsésen megszabadult Mr. Eltontól, és a vacsoránál Mr. Weston mellett ült, aki felhasználta az első szünetet házigazdái kötelességei között, az első szabad percet, amikor nem kellett az ürügerinre összpontosítania a figyelmét, és így szólt hozzá: - Csak ketten hiányoznak, és teljes lenne a létszám. Bár itt lennének még

ketten: bájos kis barátnője, Miss Smith, és a fiam, akkor elmondhatnám, hogy mindnyájan együtt vagyunk. Azt hiszem, nem hallotta, amikor a nappaliban elmondtam a többieknek, hogy Franket várjuk? Ma reggel levelet kaptam tőle, két héten belül itt lesz nálunk. Emma illendően kifejezte örömét, s teljesen egyetértett azzal, hogy Miss Smithszel és Mr. Frank Churchill-lel teljes lenne a társaság.

- Szeptember óta mindig készül hozzánk - folytatta Mr. Weston -, minden levele ezzel van tele; de nem maga rendelkezik az idejével. Akikhez alkalmazkodnia kell, el is várják tőle, hogy alkalmazkodjék, és (magunk között szólva) ez néha csak áldozatok árán lehetséges. De most már semmi kétségem, hogy január második hete körül itt láthatjuk körünkben a fiamat.

- Milyen öröm lesz ez önnek! És Mrs. Weston is annyira vágyik megismerkedni vele, hogy bizonyosan ő is éppúgy örül, mint ön.

- Igen, örülne, ha nem tartana tőle, hogy megint elhalasztódik a látogatás. Ő nem bízik annyira a fiam jövetelében, mint én; de ő nem is ismeri annyira az érdekelt feleket. Tudja, az a helyzet (de ez köztünk maradjon, a másik szobában nem is említettem; hisz tudja, minden családnak vannak titkai), az a helyzet, hogy januárra meghívtak egy baráti társaságot Enscombe-ba; és Frank jövetele attól függ, lemondják-e. Ha nem mondják le, nem mozdulhat. De tudom, hogy lemondják, mert olyan családról van szó, melyet egy bizonyos hölgy, akinek nagy befolyása van Enscombe-ban, egyáltalán nem szeret; és bár két-három évenként kötelességüknek tartják meghívni őket, mindig le is mondják a látogatást, mikor rákerülne a sor. Legkevésbé sem kételkedem, hogy így lesz. Olyan bizonyos vagyok

benne, ahogy itt ülök, hogy Frank még január közepe előtt itt lesz; de az ön kedves barátnője (az asztalfő felé intett fejével) annyira nem tudja, mi az a szeszély, és Hartfieldben sem tanulhatta meg, hogy fel sem tudja mérni a hatását, én magam azonban már rég gyakorlatot szereztem benne.

- Sajnálom, ha a legkevésbé is kétséges a dolog - válaszolta Emma -, de én

inkább az ön véleményéhez csatlakozom, Mr. Weston. Ha ön úgy gondolja, hogy

eljön a fia, én is azt hiszem, hisz ön ismeri Enscombe-ot.

- Igen, van némi kis jogom ehhez a tudáshoz; bár magam nem jártam ott életemben.

Micsoda asszony! De Frank miatt nem engedhetem meg magamnak, hogy rosszat

mondjak róla; igazán mondhatom, azt hiszem, nagyon szereti Franket. Régebben úgy

gondoltam, nem is tud mást szeretni, mint önmagát: de a fiamhoz mindig jó volt

(a maga módján, eltekintve apró hóbortoktól és szeszélyektől, meg attól, hogy

elvárja, hogy mindig úgy történjék, ahogy neki tetszik). És véleményem szerint

nem kis érdeme a fiúnak, hogy ilyen szeretetet tudott ébreszteni; másnak ugyan

nem mondanám el, de ez az asszony általában köszívű mindenkihez, és ördögi

természete van.

Emmának annyira kedvére volt a téma, hogy amint átmentek a nappaliba, Mrs.

Weston előtt is szóba hozta; gratulált neki, de megjegyezte, hogy az első

találkozás bizonyára meglehetősen izgatja. Mrs. Weston

beismerte, hogy így van,

de hozzátette, nagyon boldog lenne, ha bizonyos lehetne benne, hogy a jelzett

időben át kell esnie az első találkozás izgalmain. - Nem tudok bízni a

jövetelében. Nincsenek olyan vérmes reményeim, mint Mr. Westonnak. Nagyon félek,

hogyan az egészről semmi sem lesz. Gondolom, Mr. Weston pontosan elmondta, hogy áll a dolog.

- Igen, úgy látszik, az egész csak Mrs. Churchill szeszélyétől függ, aminél azt

hiszem, semmi sem biztosabb a világon.

- Emmám - válaszolta Mrs. Weston mosolyogva -, miféle bizonyosság lehet a

szeszélyében? - Aztán Isabellához fordult, aki eddig nem figyelt oda: - Tudja

meg, kedves Mrs. Knightley, hogy véleményem szerint egyáltalán nem lehetünk

olyan bizonyosak Mr. Frank Churchill jövetelében, ahogy az apja hiszi. Teljesen

a nagynénje kénye-kedvétől függ, vagyis pillanatnyi szeszélyétől. Kettejüknek,

az én két leányomnak meg merem mondani az igazat. Enscombe-ban Mrs. Churchill

uralkodik, ő pedig nagyon furcsa természetű asszony; így aztán a fiú jövetele

azon múlik, hajlandó-e meglenni nélküle.

- Ó, Mrs. Churchill... mindenki tudja, milyen asszony Mrs. Churchill -

válaszolta Isabella. - Bizony, mindig a legnagyobb együttérzéssel gondoltam arra

a szegény fiatalemberre. Szörnyű lehet állandóan együtt élni egy rossz

természetű valakivel. Mi ezt szerencsére sohasem ismertük, de nyomorúságos élet

lehet! Micsoda szerencse, hogy sosem voltak saját gyerekei!

Szegény kicsikék,

milyen boldogtalanná tette volna őket!

Emma szívesebben maradt volna egyedül Mrs. Westonnal. Akkor sokkal többet

megtudhatna: vele olyan fesztelenséggel beszélt volna Mrs.

Weston, amelyet

Isabellával nem kockáztathatott meg; és szilárdan hitte, hogy semmit sem próbált

volna eltitkolni előtte Churchillékre vonatkozóan, a fiatalemberrel kapcsolatos

elgondolásait kivéve, amelyeket viszont Emma képzelete jóvoltából ösztönösen rég

tudott. Ez idő szerint azonban nem maradt több mondanivalójuk.

Mr. Woodhouse

hamarosan követte őket a nappaliba. Ebéd után sokáig az asztalnál üldögélni

olyan megerőltetés volt számára, amit nem tudott elviselni. A bor és a

beszélgetés semmit sem jelentett neki, és örömmel hurcolkodott át azokhoz,

akikkel mindig jól érezte magát.

Míg apja Isabellával beszélgetett, Emma mégis talált alkalmat, hogy annyit

mondjon:

- Szóval egyáltalán nem tartja bizonyosnak mostohafia látogatását. Nagyon

sajnálom. A bemutatkozás mindenképpen kellemetlen, bármikor kerül is rá sor; és

minél előbb esnének át rajta, annál jobb lenne.

- Igen; és az ember minden halasztásnál csak újabb halasztástól tart. Még ha le

is mondják azt a családot, Braithwaiteséket, attól félek, lesz valami újabb

ürügy, hogy csalódást okozzanak nekünk. Nem tudom elképzelni, hogy a fiú

hazudoznék, de bizonyos vagyok benne, hogy Churchillék csak maguknak kívánják

lefoglalni: féltékenységről van szó. Még az apja iránti szeretetére is féltékenyek. Egyszóval, nem bízom a jövőtelében, és jobb

szeretném, ha Mr.

Westonnak is kevésbé vérmes reményei lennének.

Pedig igazán eljöhethetne - mondta Emma. - Ha csak néhány napig tud maradni, akkor

is el kellene jönnie; és az ember nehezen tudja elképzelni, hogy egy fiatalember

ennyit se tehessen meg. Egy fiatal nőt, ha rossz kezekbe kerül, pórázra lehet

fogni, és távol lehet tartani azoktól, akikkel szeretne együtt lenni, de hogy

férfiembert ennyire korlátozzanak, hogy egy hetet se tölthessen apjával, ha

kedve tartja, az érthetetlen.

- Ismernünk kellene Enscombe-ot és a családi légkört, mielőtt eldönthetjük, mit

tehet a fiú - válaszolta Mrs. Weston. - Lehet, hogy bármely család bármely tagja viselkedésének megítélésében éppen ilyen óvatosnak kell lennünk; de annyi bizonyos, hogy Enscombe-ot nem lehet az általános szabályok szerint megítélni; az az asszony olyan lehetetlen; és mindenben engednek neki. - De úgy szereti, olyan nagy becsben tartja az unokaöccsét. Ahogy én látom, Mrs. Churchill esetében az lenne a legtermészetesebb - miután semmi áldozatot sem hoz férjéért, akinek mindent köszönhet, hanem szüntelenül gyötri szeszélyeivel -, ha unokaöccse viszont felette uralkodna, pedig neki a világon semmit sem köszönhet. - Drága Emmám, a te simulékonyságoddal ne is próbálj megérteni egy rossz természetű nőt, és ne akarj neki szabályokat felállítani; kiszámítani úgysem lehet. Elhiszem, hogy a fiúnak néha jelentékeny befolyása lehet, de talán előre sosem tudhatja, mikor. Emma hallgatott, aztán hűvösen annyit mondott: - Majd akkor elhiszem, ha csakugyan eljön. - Némely tekintetben talán nagy befolyása van, másban meg nagyon csekély; és nagyon lehet, hogy éppen a mi meglátogatásunk olyasmi, amivel kapcsolatban nem tudja megpuhítani nevelőanyját.

Tizenötödik fejezet

Mr. Woodhouse kis idő múlva alig várta, hogy behozzák a teát, s teázás után hazaindulhasson; három társnője mit tehetett egyebet: igyekeztek elterelni a figyelmét arról, hogy milyen későre jár, míg aztán az urak is megjelentek. Mr. Weston beszédes és víg kedélyű volt, nem szeretett hamar felállni az asztal mellől, de végre mégiscsak összeverődtek valamennyien a nappaliban. Elsőnek Mr.

Elton lépett be igen jókedvűen. Mrs. Weston és Emma együtt üldögélt a kanapén.

Azonnal feljűk tartott, s felszólítást sem várva, közűk telepedett.

Emma is egészen felvidult a hír hallatán, hogy számíthatnak Mr. Frank Churchill

érkezésére, s hajlandó volt elfelejteni Mr. Elton korábbi alkalmatlankodásait,

mivel pedig a lelkész elsőnek Harrietet említette, legbarátságosabb mosolyával,

készségesen hallgatta végig.

Rendkívűli aggodalommal beszélt Emma szép barátnűjéről - szép, szeretetre méltó,

bájos barátnűjéről. "Tud róla valamit? Hallott róla azóta; hogy Randallsban

vannak? Nagyon aggódik: be kell vallania, hogy a betegség nagyon felizgatta."

Ebben a stűlusban folytatta egy ideig nagyon kellemesen, nem is várva választ,

de egészen véve kellőképpen szörnyűlködött a torokgyulladás miatt, s Emma

egészen megbékélt vele.

Végűl azonban fonák fordulat következett; egyszerre csak úgy tűnt, hogy Emmát

féli inkább a torokgyulladástól, mint Harrietet: azért aggódik, hogy ő meg ne

kapja a fertözést, s hogy ragályos ne legyen a baj. Nagy komolyan kezdte

kapacitálni, mondjon le legalább egy időre a további

beteglátogatásokról, ígerje

meg neki, hogy semmit sem kockáztat addig, míg Perryvel nem beszélt, és

véleményét nem hallotta, és bár Emma megpróbálta nevetéssel elűtni a dolgot, s

visszavezetni a társalgást illő medrébe, nem tudta belefojtani miatta érzett

aggodalmait. Emma nagyon bosszankodott. Mr. Elton ugyanis tagadhatatlanul azt a

látszatot keltette, mintha Harriet helyett belé lenne szerelmes; ha ez igaz, a

legmegvetendűbb és legcsűnyább állhatatlanságra vall, s

Emmának nehezére esett

jó képet mutatnia. A pap Mrs. Westonhoz fordult segítségért:
hajlandó-e támogatni? Nem lenne szíves vele együtt rábeszélni Miss Woodhouse-t, hogy ne menjen addig Mrs. Goddardékhoz, míg nem bizonyos, hogy Miss Smith betegsége nem fertőz? Egy perc nyugta sem lesz, míg Emma meg nem ígéri - segít-e neki Mrs. Weston ezt az ígéretet elnyerni?
- Olyan óvatos, ha másokról van szó - folytatta -, de magával semmit sem törődik! Azt kívánta, hogy én otthon maradjak ma, és kúráljam a náthámat, de azt mégsem akarja megígérni, hogy ő maga elkerüli a gennyes torokgyulladás veszedelmét! Szép dolog ez, Mrs. Weston? Ítéljen ön! Ugye, jogos a panaszom?
Bizonyosan számítok kedves támogatására, és segítségére!
Emma észrevette Mrs. Weston meghökkenését, érezte, mennyire meglepődhetett e szónoklat hallatán, amelynek hangja és tónusa a legbizalmasabb kapcsolatra vallott; őt magát viszont annyira felháborította és sértette ez a hang, hogy képtelen volt valamiképpen visszavágni. Egy pillantást vetett csak a férfira, de olyan pillantást, amelyről úgy gondolta, bizonyosan észhez téríti majd;
otthagyta a kanapét, átült egy székre a nővére mellé, és minden figyelmét Isabellának szentelte.
Nem volt ideje megtudni, hogyan hatott Mr. Eltonra a visszautasítás, olyan hirtelen került új téma az érdeklődés középpontjába: Mr. John Knightley lépett a szobába, aki kint járt megnézni, milyen az idő, s azzal nyitott rájuk, hogy az utat már egészen belepte a hó, sűrűn havazik, erős hófúvás van, s végül ezekkel a szavakkal fordult Mr. Woodhouse-hoz:
- Szépen kezdődik a téli mulatsága, uram! De legalább újdonsága lesz a

kocsisának és lovainak, ha hóiharban kell utat törniök hazafelé! Szegény Mr. Woodhouse csak hallgatott megdöbben; de a többieknek mind akadt mondanivalójuk; mindenki vagy meglepődött, vagy éppen hogy nem lepődött meg, vagy kérdeznivalója akadt, vagy valami bölcs tanácsa, Mrs. Weston és Emma komolyan igyekezett felvidítani az öregurat, és eltéríteni a figyelmét vejről, aki eléggé tapintatlanul élvezte diadalát.

- Nagyon csodáltam elhatározását, uram - mondta -, hogy ilyen időben kimerészkedett, mert hisz láthatta, hogy hamarosan havazni fog. Mindenki számíthatott a közelgő havazásra. Csodáltam a bátorságát, és mondhatom, szép utunk lesz hazafelé. Egy-két órai havazás aligha teszi még járhatatlanná az utakat; azonkívül két kocsink van; ha egyiket befújja a hó az elhagyatott legelő táján, ott lesz még a másik. Szinte bizonyos, hogy még éjfél előtt mindnyájan biztonságban Hartfieldben leszünk.

Ekkor Mr. Weston is bevallotta, csak egy kicsit másféle diadallal a hangjában, hogy ő már tudja egy idő óta, hogy havazik, de nem szólt róla, hogy Mr. Woodhouse ne nyugtalankodjék, s emiatt haza ne siessen. Az csak tréfa lehet, hogy annyi hó esett vagy fog esni, hogy meggátolhatja hazatérésüket; ő inkább attól fél, semmi nehézségük sem lesz. Inkább azt kívánta, bár lenne járhatatlan az út, hogy mindnyájukat Randallsban tarthatná; s nagy jóakarattal biztosította őket, hogy mindnyájukat kényelmesen el tudnák szállásolni; még feleségét is segítségül hívta, erősítse meg szavait, hogy kis igyekezettel mindenkinek jutna hely, amire ugyan szegény csak nehezen szánta rá magát, tudván, hogy mindössze két vendégszobájuk van.

- Mit tegyünk, drága Emmám? Mit tegyünk? - ez volt Mr. Woodhouse első felkiáltása, s egy ideig nem is tudott többet mondani. Leányához fordult megnyugtatóan; és kissé megkönnyebbült, mikor Emma megnyugtatta, hogy nincs semmi baj, emlékeztette rá, milyen kitűnőek a lovak, meg James is, meg hogy itt csupa jóbarát között vannak. Idősebb leánya éppen annyira megrémült, mint apja. Már-már bezárva látta magát Randallsban, míg gyermekei Hartfieldben maradtak; s mivel úgy képzelte, annyira járhatatlan az út, hogy csak vakmerő utasok vághatnak neki, megpróbálta rávenni őket, határozzanak úgy, hogy apja és Emma Randallsban marad, ő maga pedig férjével azonnal indul, bármennyire akadályozzák is őket a hótorlaszok.

- Legjobb lesz, szívem, ha azonnal befogatsz - mondta -, hidd el nekem, ha azonnal indulunk, hazajuthatunk; és ha valami nagy bajba kerülünk, majd kiszállok, és gyalog megyek. Egyáltalán nem félek tőle. Azt se bánám, ha a fele utat gyalog kellene megtennem. Rögtön cipőt váltanék, amint hazaérek; ilyesmitől nem szoktam megfázni.

- Drága Isabellám - válaszolta férje -, ez lesz akkor a világ legrendkívülibb esete, mert általában mindentől megfázol. Gyalog hazamenni! Mondhatom, épp arra való cipő van a lábadon! Elég nehéz lesz a lovaknak is! Isabella Mrs. Westonhoz fordult segítségért. Mrs. Weston kénytelen volt igazat adni neki. Akkor Isabella Emmához fordult, Emma azonban még nem tett le egészen a reményről, hogy mindnyájan elmehetnek; s még folyt a vita, amikor visszatért Mr. Knightley, aki öccse első híradásakor azonnal elhagyta a szobát, s elmondta,

hogy kint volt megnézni a helyzetet, s felel érte, hogy a legkisebb nehézség nélkül mind hazamehetnek, amikor csak akarnak, akár most, akár egy óra múlva.

Túlment a kocsifelhajtón, elment egy darabig a highburyi úton is - a hó sehol sem mélyebb két centiméternél, sok helyen épp csak hogy ellepi a talajt, s e

percben már alig néhány pehely szállingózik, de a felhők máris szakadoznak, s

minden jel szerint hamarosan teljesen eláll a havazás. Beszélt a kocsisokkal is,

mindketten egyetértettek abban, hogy nincs mitől tartaniok.

Isabellát megnyugtatták a hírek, s Emma is megörült az apja miatt, aki -

amennyire csak ideges természetű engedte - szintén azonnal megkönnyebbült; de

annyira nem lehetett lecsillapítani ijedelmét, hogy egy perc nyugta lett volna

Randallsban. Elégedetten vette tudomásul, hogy hazatérésüket nem fenyegeti

veszély, de arról semmiféle biztatás sem tudta meggyőzni, hogy nyugodtan

maradhatnak; s míg a többiek felváltva sürgették és marasztalták, Mr. Knightley

és Emma néhány rövid mondatban így döntöttek:

- Édesapja nem fog megnyugodni, miért nem indulnak?

- Én készen vagyok, ha a többiek is jönnek.

- Csöngessek?

- Igen, nagyon kérem.

Csengetett, és szóltak a kocsisoknak, hogy fogjanak be. Emma remélte, hogy

néhány pillanat múlva letehetik egyik terhes útitársukat saját háza előtt,

józanodjék ki, és csillapodjék le otthon, s a másik is majd csak megnyugszik, és

visszanyeri lelki egyensúlyát, ha véget ér ez a keserves látogatás.

A kocsik előálltak, s Mr. Woodhouse-t - ilyen alkalmakkor mindig ő volt a fő

személy - Mrs. Knightley és Mr. Weston féltő gonddal beültette saját kocsijába,

de bármiképpen biztatták is, látva, mekkora hó esett máris, meg hogy mennyivel sötétebb az éjszaka, mint amire számított, rémülete újból és újból feltámadt.

"Attól fél, hogy nagyon rossz lesz az útjuk. Aggódik, hogy szegény Isabella nem érzi majd jól magát. Meg szegény Emma, aki a másik kocsiban jön utánuk. Nem is tudja, mi lenne a legjobb. Amennyire csak lehet, közel kell hajtaniok egymáshoz"; és Jamesnek kiadták a rendelkezést, hajtson nagyon lassan, és várja meg a másik kocsit.

Isabella beszállt az apja után; John Knightley pedig elfeledve, hogy nem ehhez a társasághoz tartozik, a legtermészetesebb módon beszállt a felesége után; úgyhogy Emma azon vett észre magát, hogy Mr. Elton lovagi kíséretével száll be a másik kocsiba, már rájuk is csukták az ajtót, és édes kettesben kell megtenniök az utat. Mielőtt gyanakodni kezdett, egy ilyen utazás egy percig sem lett volna számára kellemetlen, sőt inkább élvezetes, Harrietről beszélhettek volna, és a háromnegyed mérföldnyi útnak egykettőre vége. Most azonban jobban örülne, ha nem így történt volna. Úgy gondolta, Mr. Elton esetleg túl sokat ivott Mr. Weston boraiból, s bizonyosra vette, hogy ostobaságokat fog majd fecsegni.

Hogy amennyire csak lehet, kordában tartsa saját modorával, rendkívül nyugodtan és komolyan arról kezdett beszélni, milyen kellemetlen ilyen rossz időben, ilyen késő este útnak indulni, de alighogy belekezdett, abba kellett hagynia, mert amint kifordultak a kapun, és utolérték a másik kocsit, útitársa megragadta a kezét, figyelemért esengett, és valóságos szenvedéllyel szerelmet vallott neki;

nem szalaszthatta el ezt a kedvező alkalmat; olyan érzelmekről
kell beszélnie,
melyekről bizonyára régóta tud; reméli, hogy... reszket attól...
imádja, kész
akár meghalni, ha Emma elutasítja, de azzal biztatja magát, hogy
forró érzelmei,
mérhetetlen szerelme és példátlan szenvedélye nem maradhat
hatás nélkül, vagyis
röviden szólva Mr. Elton komolyan hitte, hogy Emma azonnal
elfogadja
jövendőbelijének. Hát így történt! Mr. Elton, Harriet udvarlója,
minden kétség,
szerénység és zavar nélkül az ő imádójának vallotta magát. Hiába
próbálta
megállítani: csak mondta tovább, míg a végére nem ért. Emma
bár nagyon
haragudott, azon nyomban elhatározta, hogy ha megszólal,
mérsékli magát. Érezte,
hogy ez a szamárság csakis az ital hatására történhetett, s ezért
remélni lehet,
hogy csak múló pillanat szülötte. Így aztán válaszában a komoly
hangot a
játékossal keverte, mert remélte, hogy ez jobban megfelel a
felemás helyzetnek.
- Mr. Elton, nagyon csodálkozom. Nekem mond ilyeneket!
Megfeledkezik magáról,
összetéveszt a barátnőmmel. Szívesen közvetítem üzenetét Miss
Smithnek, de
kérem, nekem ne mondjon ilyeneket.
- Miss Smith! Üzenetet Miss Smithnek! De hát hogy érti ezt? - S
olyan önhitt
hangsúllyal, olyan megdöbbenést mímelve ismételte meg Emma
szavait, hogy mire a
leánynak ideje lett volna meggondolni magát, már ki is tört belőle:
- Mr. Elton, egészen rendkívüli a viselkedése! És csak egy módon
tudom
megmagyarázni; nincs eszénél, különben nem beszélne így velem
és Harrietről sem.
Uralkodjék magán, ne szóljon többet, és én is megpróbálom
elfelejteni a
történeteket.

Mr. Elton azonban csak annyi bort ivott, amitől megjött a bátorsága, annyit nem, hogy az agyát is megzavarta volna. Pontosan tudta, mit akar mondani; s hevesen tiltakozott Emma sértő gyanúja ellen, mellékesen megemlítve a Miss Smith mint Emma barátnője iránti tiszteletét, de csodálkozását fejezte ki, hogy egyáltalán szóba kerülhet Miss Smith, azzal megint visszatért szenvedélyéhez, és hevesen sürgette a kedvező választ.

Most, hogy Emma már kevésbé tartotta részegnek, kezdte állhatatlanabbnak és önhittebbnek gondolni; és kevésbé igyekezett udvarias lenni, mikor ezt válaszolta:

- Nem lehet több kétségem. Túlságosan is világos már, mit akar mondani. Mr.

Elton, csodálkozásom nagyobb, mint hogy szavakat találhatnék rá. Azok után, hogy hónapok óta annyi figyelemmel vette körül Miss Smithet - aminek nap mint nap magam is tanúja voltam -, most így fordul hozzám: ez csakugyan olyan állhatatlan jellemre vall, amelyet eddig el sem tudtam képzelni. Higgye el, uram, semmi, de semmiképpen sem vagyok megtisztelve, hogy ilyen vallomással fordul hozzám.

- Magasságos ég! - kiáltotta Mr. Elton. - Mit akar ez jelenteni? Miss Smith!

Soha életemben nem gondoltam Miss Smithre, csak azért mutattam figyelmet iránta, mert az ön barátnője. Nem érdekelt másért, él-e, hal-e, csak mert az ön

barátnője. Ha ő másképp képzelte, saját vágyai zavarták meg, és nagyon, nagyon

sajnálom. Még hogy Miss Smith! Ó, Miss Woodhouse! Ki tud Miss Smithre gondolni, ha Miss Woodhouse is ott van! Becsületszavamra, szó sincs állhatatlanságról.

Mindig csak önre gondoltam. Tiltakozom azellen, hogy bárki, mással a

legcsekélyebb mértékben is foglalkoztam volna! Hetekre visszamenőleg mindenben, amit mondtam vagy tettem, csak egyetlen cél vezetett, hogy kimutassam imádatomat ön iránt. Igazán nem kételkedhet ebben komolyan. Nem - mondta behízselgőnek szánt hangsúllyal - bizonyosan tudom, hogy észrevette, és megértett engem.

Kimondhatatlan, mit érzett Emma ennek hallatán, maga sem tudta, sok kínos érzése között melyik a legkellemetlenebb. Annyira megrohanták az érzései, hogy nem is tudott azonnal válaszolni; és két pillanatnyi hallgatása elég volt, hogy Mr.

Elton igazolva lássa vérmes reményeit, újra megpróbálta hát megragadni Emma kezét, és örvendezve így kiáltott:

- Aranyos Miss Woodhouse! Engedje meg, hogy megértsem e sokat jelentő csöndet!

Ez a vallomása, hogy megértett engem!

- Nem, uram - kiáltott Emma -, nincs ebben semmiféle vallomás. Távolról sem

értettem meg önt, sőt eddig a pillanatig teljes tévedésben éltem szándékait

illetően. Ami engem illet, nagyon sajnálom, hogy ilyen érzelmeket táplált. Semmi

sem lehet távolabb vágyaimtól. Vonzalma barátnőm, Harriet iránt, udvarlása (mert

hisz udvarlásnak látszott) nagy örömet szerzett nekem, és a legőszintébben

kívántam önnek sikert; de ha sejtem, hogy nem ő vonzza önt Hartfieldbe,

bizonyosan túl gyakorinak találtam volna látogatásait. Elhihetem, hogy sosem

akarta Miss Smith kegyeit megnyerni? Hogy sosem gondolt rá komolyan?

- Soha, hölgyem - most már Mr. Elton kiáltott így sértődötten. - Biztosíthatom,

hogy soha. Még hogy én komolyan gondoltam Miss Smithre! Miss Smith nagyon derék

leány; és örülnék, ha jó házasságot kötne. Minden jót kívánok neki; és

kétségtelenül lesznek olyanok, akiket nem akadályoz az, hogy...
mindenkinek
megvan a maga szintje, de ami engem illet, azt hiszem, nem kell
odáig
süllyednem. Nem kell még annyira lemondanom az egyenrangú
házasság reményéről,
hogy Miss Smitht válasszam! Nem, hölgyem, hartfieldi
látogatásaim csak önnek
szóltak; és a bátorítás, amiben részem volt...
- Bátorítás! Én bátorítottam! Uram, ha így látta, nagyon tévedett.
Csak barátnőm
imádóját láttam önben. Szó sem lehet arról, hogy több legyen
számomra, mint
közönséges ismerős. Rendkívül sajnálom: de még jó, hogy a
félreértésnek most
vége. Ha továbbra is így viselkedik, Miss Smith
félremagyarázhatta szándékait, ő
valószínűleg nem érzi annyira a nagy rangkülönbséget, mint
ahogy én sem tudtam
róla eddig, amit ön olyan érzékenyen érez. De így csak önt érte
csalódás, és
remélem, az sem lesz tartós. Egyelőre nem óhajtok férjhez menni.
Mr. Elton annyira haragudott, hogy szólni sem tudott: Emma
modora túlságosan
határozott volt ahhoz, hogy kérlelhessen; s néhány percig ilyen
állapotban,
lelkükben feszülő sérelmekkel és kölcsönös mély sértődöttséggel
kellett
folytatniuk útjukat, mert Mr. Woodhouse aggodalmaskodása
lépésben haladásra
kárhoztatta őket. Ha nem lettek volna annyira mérgesek,
iszonyúan kínos lett
volna ez a helyzet, de legfőbb érzelmeik mellett nem maradt hely
mindenféle
csipcsup zavarnak. Észre sem vették, amikor a kocsi a paplak-
utcába befordult és
megállt; egyszer csak Mr. Elton háza előtt találták magukat; a
lelkész egy hang
nélkül rögtön kint is termett. Emma kénytelen volt jó éjszakát
kívánni. Mr.
Elton hűvösen és büszkén, éppen csak hogy viszonzta a
köszönést, Emma pedig

leírhatatlanul bosszankodva hazakocsizott Hartfieldbe.
Otthon nagy örömmel fogadták, apja már kezdett aggódni a
paplak-utcától hazáig
tartó magános út miatt, van ott egy olyan forduló, amire gondolni
sem szeretett,
még hozzá idegen kocsis, egész közönséges kocsis hajtott - még ha
James lett
volna! Úgy látszik, most, hogy ő is hazaért, otthon minden jóra
fordult; Mr.
John Knightley ugyanis szégyellni kezdte rosszkedvét, és most
csupa szívélyesség
és figyelem lett; s annyira törődött apósa kényelmével, hogy ha
nem is
csatlakozott éppen hozzá a tányér zabkása elfogyasztásában -
annyit elismert,
hogy rendkívül egészséges lehet, s így az egész kis család békében
és
nyugalomban fejezte be a napot, Emmát kivéve. Ő viszont még
sosem volt ilyen
zaklatott, és csak nagy igyekezettel tudott addig is vidámságot és
figyelmességet erőltetni magára, míg végre a szokott időben
elváltak egymástól,
és nyugodt gondolkozásban kereshetett vigaszt.

Tizenhatodik fejezet

A hajcsavarók berakása után Emma aludni küldte a szobalányt,
aztán végre
leülhetett gondolkozni és keseregni. Micsoda átkozott história!
Hogy
felborította minden reményét! Hogy minden ilyen szerencsétlenül
fordult! Micsoda
csapás Harrietnek! Ez volt a legrosszabb az egészben. Az ügy
minden részlete
valahogyan fájdalmat és megaláztatást jelentett számára, de
mindent könnyedén
elviselt volna, mert mi volt mindez ahhoz a bánathoz képest, ami
Harrietet érte;
szívesen vállalta volna, hogy akár még nagyobb tévedéséért, még
hibásabb
következtetésekért kelljen szégyenkeznie, csak más ne szenvedett
volna az ő
baklövései miatt.

"Mindent el tudnék viselni, ha nem én beszéltem volna rá
Harrietet erre a
szerelemre. Nem bánám, még ha kétszer annyira szemtelen lett
is volna velem -
de szegény Harriet!"
Hogy is tévedhetett ekkorát! Mr. Elton határozottan állítja, hogy ő
ugyan soha,
de soha se gondolt komolyan Harrietre. Amennyire csak tudott,
megpróbált
visszaemlékezni, de minden olyan zavarosnak tűnt. Most úgy
látta, az elején
megtetszett neki egy ötlet, és ehhez igazított mindent. A lelkesz
modora
mindenesetre bizonytalan, ingadozó és félreérthető lehetett,
másképp nem
vezethette volna annyira félre.
A festmény! Milyen lelkesen buzgólkodott a kép körül! És a
rejtvény! És száz más
eset. Mennyire úgy látszott, hogy mindez Harrietnek szól! A
rejtvény - benne a
"fürgé ész" - másrészt viszont a "szelíd szem" -; de hisz igazából
egyikükre sem
illet! Értelmetlen, ízléstelen zagyvalék volt az egész. Ki láthatott
át ennyi
tömény ostobaságon!
Annyi bizonyos, hogy különösen mostanában gyakran észrevette,
hogy vele is
feleslegesen lovagiaskodik, de nem adott rá semmit, úgy vette,
ilyen a modora;
nem tudja, mit lehet és mit nem; nincs igazán jó ízlése és
műveltsége, meg hogy
ez is csak arra vall, mint annyi más jel is, hogy nem mindig
forgott a legjobb
társaságban, s hogy jó fellépése ellenére sincs benne igazi
finomság; de mégis,
a mai napig soha egy pillanatra sem gyanította, hogy az egész
többet jelenthet
Harriet barátnője iránti hálás tiszteletnél.
Hálával tartozott Mr. John Knightleynek, aki először
figyelmeztette, hogy
ilyesmi is lehetséges. Tagadhatatlan, hogy a két testvérnek jó
szeme van!

Visszaemlékezett arra is, mit mondott Mr. Knightley egy alkalommal Mr. Eltonról, mikor figyelmeztette, és kifejezte meggyőződését, hogy Mr. Elton sohasem fog meggondolatlanul házasodni; s pirult a gondolatra, mennyivel jobban ismerték a jellemét, mint ő. Rettenetesen megalázó volt; de Mr. Elton sok tekintetben épp az ellenkezőjének mutatta magát, mint aminek ő hitte: büszke, nagyra törő és önhitt, csak arra gondol, mi jár neki, és mit sem törődik mások érzéseivel.

A szokásos hatással ellentétben Mr. Elton vesztett Emma szemében azzal, hogy lovagjává akart szegődni. Vallomása és komoly szándéka nem tett neki jó szolgálatot. Szerelmét semmibe vette, reményei pedig sértették. Egyszerűen jól akart nőszülni, és eléggé szemtelenül őt nézte ki magának, s úgy tett, mintha szerelmes lenne. Emma afelől nyugodt volt, hogy semmiféle csalódás sem érte, amiért sajnálnia kellene. Igazi vonzalomnak nyoma sem látszott sem beszédében, sem viselkedésében. Sőhajtások, szép szavak akadtak bőven, de nem volt egyetlen szava, egyetlen hangsúlya sem, aminek a legkisebb köze lett volna az igazi szerelemhez. Minek is fárasztaná magát azzal, hogy sajnálni próbálja? Csak társadalmi emelkedést és gazdagságot akart: ha pedig a hartfieldi Woodhouse kisasszonyt, harmincezer font örökösét nem lehetett olyan könnyen megszerezni, mint ahogy képzelte, majd szerencsét próbál hamarosan X. vagy Y. kisasszonymál, akinek húszezer vagy akár tízezer font az öröksége. De hogy még bátorításról mert beszélni, és azt képzelte, hogy Emma ismerte szándékait, elfogadta udvarlását, egyszóval, hogy férjhez óhajtott menni hozzá!

Vele egyenrangúnak képzelte magát társadalmi rangban és szellemiekben, barátnőjét pedig lenézte, mert lefelé jól látta a rangkülönbségeket, csak felfelé volt annyira vak iránta, hogy nem érezte, micsoda szemtelenség az udvarlása! Ez felháborította Emmát. Azt talán túlzás volt elvárni Mr. Eltontól, hogy felfogja, mennyire elmarad Emma mögött tehetségben és csiszoltságban. Épp azért nem értheti meg, mert nem egyenlő vele e téren; de azt jól tudhatta, hogy vagyoni szempontból és társadalmi összeköttetések terén Emma mennyire fölötte áll. Tudnia kellett, hogy a Woodhouse család több generáció óta él Hartfieldben, ősrégi család fiatalabb ága, az Eltonok pedig egyszerűen senkik. Igaz, a hartfieldi földbirtok nem jelentékeny, egy beékelődött darabka csupán a Donwell Abbey-i birtokban, amelyhez Highbury egész határa tartozik, más forrásokból viszont olyan nagy a vagyonuk, hogy szinte még Donwell Abbey mögött sem maradnak el jelentőségben; és Woodhouse-ék ősidők óta köztisztelőben álltak a környéken, ahol Mr. Elton alig két esztendeje telepedett le, hogy pozíciót teremtsen magának! Családi összeköttetései csak a kereskedelmi pályákon voltak, és semmi más ajánlólevéllel nem rendelkezett, mint amit hivatása és jó modora jelentett számára. Úgy képzelte, hogy Emma beleszeret, nyilvánvalóan ez volt tettének rugója. Egy darabig eltűnődött rajta, mennyire nem illik össze látszólag kedves modora önhittségével, de hamarosan kénytelen volt becsületesen megálljt parancsolni gondolatainak, és beismerni, hogy az ő viselkedése is kedves és lekötelező volt

iránta, s ez (ha nem fogta fel igazi célját) könnyen abba a téveszmébe ringathatta az ilyen Mr. Elton-féle átlagos megfigyelőképességű és lelkületű fiatalembert, hogy ő az esélyes jelölt. Ha ő, Emma, úgy félreérthette Mr. Elton érzelmeit, csodálkozhat-e, hogy a lelkész (akit méghozzá az érdek is elvakított) félremagyarázta az ő magatartását? Az első, a legnagyobb hiba őt terheli. Ostobaság, súlyos hiba volt, hogy két embert annyira igyekezett összehozni. Ilyen kalandba nem szabad bocsátkozni, ennyire nem szabad irányítani a sorsot, hisz így frivollá teszi azt, ami pedig komoly, fortélyossá, ami egyszerű kell hogy legyen. Egészen elszontyolodott. Szégyenkezett, és elhatározta, hogy többet nem tesz ilyet. "Lám - gondolta -, addig beszéltem Harrietnek, míg végül csakugyan beleszeretett ebbe az emberbe. Ha én nem vagyok, rá sem nézett volna soha, de annyi legalábbis bizonyos, hogy ha én meg nem győzőm Mr. Elton vonzalmáról, nem lettek volna reményei, hisz Harriet oly szerény és alázatos, amilyenek régebben a másikat hittem. Ó, ha megelégszem azzal, hogy a Martin fiúról sikerült lebeszélnem! Mert abban teljesen igazam volt, és örülök is, hogy megtettem; de ott meg kellett volna állnom, és a többit az időre és a körülményekre bíznom. Bevezettem a jó társaságba, és megadtam a lehetőséget, hogy megtessék valakinek, akit érdemes megnyerni; többet nem lett volna szabad megkísérelnem. Szegény leány! Odalesz a lelki nyugalma egy időre! Csak félig voltam jó barátja: de ha mégsem fájna neki annyira a csalódás, igazán, nem is tudom, ki lenne megfelelő számára: William Cox - ó, nem, William Coxot nem tudnám elviselni, olyan pökhendi fiatal ügyvéd."

Ekkor észbe kapott, elpirult, és jót nevetett rajta, hogy csak addig tartott a nagy elhatározás, aztán elkomolyodva, a tréfát félretéve azon kezdett gondolkozni, mi is történt, mit lehet és mit kell tennie. Hosszabb ideig örömtelen gondolatok kínozták: a fájdalmas magyarázkodás Harriettel, és Harriet várható szenvedése; mennyi nehézség vár rá, akár úgy dönt, hogy folytatja, akár, hogy megszakítja érzelmeiket, elrejtí neheztelésüket, hogyan kerülhetik el a feltűnést; de hiába; végül mégis úgy tért nyugovóra, hogy semmit sem határozott, és egyetlen érzés élt csak benne, hogy rettenetes botlást követett el.

Ha azonban valaki olyan fiatal és derűs kedélyű, mint Emma, bármennyire elszontyolodik is az éjszaka sötétjében, a felkelő nap többnyire vigasztalást hoz neki. A reggel fiatal derűje mintha csak neki ragyogna - s nagy erő lakik benne; ha nem olyan éles a fájdalom, hogy a fiatal teremtés le sem hunyhatta miatta a szemét, bizonyosan arra ébred másnap, hogy bánata megenyhült, és reményei megújultak.

Emma is, amikor másnap felkelt, sokkal inkább hajlott arra, hogy meglássa a vigasztaló körülményeket, mint lefekvéskor; jobban el tudta hinni, hogy mindaz, ami előtte áll, nem is olyan sötét, és kezdte remélni, hogy majd csak kievickél a bajból.

Az vigasztalta, hogy Mr. Elton nem is szerelmes belé komolyan, s nem olyan különösen rokonszenves, hogy a neki okozott csalódás miatt Emma megrendülést érezhetne; hogy Harriet természete sem olyan igazán finom, hogy fájdalma éles és tartós lehetne - s hogy a három főszereplőn kívül másnak nem is kell megtudnia a

történeteket, főleg pedig, hogy apjának az egész históriával egy pillanatnyi rossz érzést sem okozott. Mindez nagyon felvidította, meg az is kapóra jött, hogy látta a behavazott földet, mert mindennek örült, ami a külvilág előtt magyarázatul szolgált, hogy ők hárman most egy ideig távol maradnak egymástól. Az időjárás neki kedvezett; nem mehetett templomba, bár karácsony napja volt. Mr. Woodhouse szerencsétlen lett volna, ha csak eszébe is jut kimerészkedni, így megmenekült attól, hogy kínos és éppen nem ízlése szerint való helyzetbe kerüljön, vagy mást ilyen helyzetbe hozzon. A talajt hó borította, a hőmérséklet olvadás és fagy között ingadozott, ami a legkevésbé csábít ki a szabad levegőre, mindennap esőre vagy hóra virradtak, és estére rendszerint fagyosra fordult az idő, ezért több napig önhibáján kívül raboskodnia kellett. Még Harriettel is csak írásban érintkezhetett; a karácsonyi istentisztelet után a következő vasárnapot is elmulasztotta, és Mr. Elton távolmaradása miatt sem kellett ürügyeken törnie a fejét. Olyan idő volt, hogy senkitől sem lehetett rossz néven venni, ha nem mozdul ki hazulról; Emma ugyan hitte és remélte, hogy Mr. Elton talál magának társaságot, ahol megvigasztalódik, de örömmel vette tudomásul apja szent meggyőződését, hogy egyedül ül otthon, és okosabb annál, hogysen kimozdulna; hallotta is, amikor így szólt Mr. Knightleyhez, akit semmiféle időjárás sem tudott sokáig távol tartani tőlük:

- Ó, Mr. Knightley, miért nem marad otthon, mint az a szegény Mr. Elton?

A vesztegzárban töltött napok - saját külön aggodalmaitól eltekintve - rendkívül

kellemesek lettek volna, mert sógora természetének tökéletesen megfelelt ez a visszavonult életmód, az ő érzelmei pedig igen sokat számítottak hozzátartozóinak; amellett annyira magához tért randallsi rosszkedvéből, hogy további hartfieldi időzése alatt egy pillanatra sem zökkent ki szeretetre méltó magatartásából. Végig kellemesen és figyelmesen viselkedett, mindenkivel barátságosan beszélt, csak Emma nem tudott megnyugodni egészen, pedig az otthoni vidám hangulat felől nyugodt lehetett, és ez a kis halasztás is jól jött neki: előtte állt még az a kínos óra, amikor Harrietnek meg kell magyaráznia a dolgot.

Tizenhetedik fejezet

Mr. John Knightley és felesége nem maradhatott sokáig Hartfieldben. Amint annyira megenyhült az idő, hogy meheszen, akinek mennie kell. Mr. Woodhouse, ahogy szokta, most is megpróbálta rávenni leányát, maradjon még nála gyerekestül, persze hiába; kénytelen volt végignézni, hogyan kerekedik fel az egész társaság, aztán szokása szerint tovább lamentált szegény Isabella sorsa miatt; holott szegény Isabella, aki szerettei körében töltötte életét, s csak szépet és jót látott bennük, hibáikat pedig észre sem vette, akinek mindig akadt valami jámbor foglalatossága, az igazi asszonyi boldogság mintaképe lehetett volna.

Épp az elutazás estéjén érkezett meg Mr. Elton levele Mr. Woodhouse címére; hosszú, udvarias, szertartásos írásmű, melyben Mr. Elton a legszívesebb üdvözetek között hírül adta, hogy "úgy döntött, másnap reggel elutazik Highburyből Bathba, ahová barátainak sürgető rábeszélésére elígérkezett néhány

hétre, és nagyon sajnálja, hogy az időjárás és hivatalos ügyei miatt nincs alkalma személyesen elbúcsúzni Mr. Woodhousétól, akinek baráti szívélyességét mindig hálás emlékezetében őrzi majd, s ha netán bármiben szolgálatára lehet, készségesen vállalkozik rá". Emmát kellemesen lepte meg a levél. Nem is kívánhatott volna jobbat, mint hogy Mr. Elton épp most legyen távol egy ideig. Becsülte érte, hogy neki is eszébe jutott, bár a bejelentés módja nem vált nagy dicsőségére. Sértődöttségét nem is mutathatta volna világosabban, mint apja iránti udvariasságával, amelyből őt olyan hangsúlyozottan kirekesztette. Még a bevezető frázisokban sem említette meg. Nevét sem említette; mindez oly szembeötlő változást mutatott, s hálája, emlegetésébe olyan oda nem illő ünnepélyes búcsúszavakat szőtt, hogy első pillanatban bizonyosra vette, mindez még apja figyelmét sem kerülheti el. Pedig elkerülte. Az apát úgy meglepte a hirtelen elutazás híre, s annyira aggódott Mr. Eltonért, aki szerinte nem érheti el épségben utazása célját, hogy semmi rendkívülit sem vett észre a levél stílusában. Nagyon hasznos levélkének bizonyult: legalább volt miről beszélniök és gondolkodniök magános esti óráikban. Mr. Woodhouse felsorolta aggodalmait, Emma pedig megszokott odaadásával igyekezett elhessegetni őket. Elhatározta, hogy most már felvilágosítja Harrietet a történetekről. Joggal remélte, hogy csak elmúlt tán a náthája azóta, és úgy gondolta, annál jobb, minél több ideje marad magához térni a másik bajából, míg az illető úr visszaérkezik. Így aztán, hogy átessék a fájdalmas beszélgetésen, amit bizony

kemény büntetésnek érzett, felkereste másnap Mrs. Goddardékat. Szét kellett rombolnia minden reményt, amit azelőtt olyan igyekezettel táplált; vállalnia a sikeres vetélytárs ellenszenves szerepét, be kellett vallania, hogy egy bizonyos kérdésben súlyosan tévedett, hogy az utolsó hat héten minden megállapítása, minden megfigyelése és jóslása téves volt. A vallomás teljes erővel felébresztette benne az első percek szégyenét, s Harriet könnyei láttán úgy érezte, hogy sosem tud megbocsátani magának. Harriet erős lélekkel fogadta a hírt - senkit sem hibáztatott -, s mindenben olyan nemeslelkűséget és a maga személyét illetően olyan szerénységet tanúsított, amit barátnőjének éppen most rendkívül méltányolnia kellett. Emma pedig mostani kedélyállapotában tökéletesen értékelni tudta az egyszerűséget és a szerénységet; úgy látta, kettejük közül csak Harriet mutatkozik szeretetre méltónak és vonzónak. Harriet nem akarta elismerni, hogy joga lehet panaszra. Ilyen valakinek a szerelme túl nagy kitüntetés lett volna számára. Mivel is érdemelte volna meg? Ilyesmi csak olyan kedves, elfogult barátnőnek juthatott eszébe, mint Miss Woodhouse. Könnyei záporosóként hullottak, de olyan őszinte fájdalommal zokogott, hogy Emma akkor sem tisztelhetne volna jobban, ha méltóságteljesebben viselkedik; végighallgatta, és teljes szívével és eszével igyekezett vigasztalni, s ebben a pillanatban csakugyan szentül hitte, hogy kettejük közül Harriet a kiválóbb teremtes, és hogy saját jövője és boldogsága szempontjából minden szellemességnél és értelmességnél többet érne, ha hozzá hasonlítana.

Ahhoz azonban, hogy még aznap jámbor és tudatlan kezdjen lenni, már túl későre járt, elválásuk után azonban még szilárdabban elhatározta, hogy alázatos és meggondolt lesz, és ezentúl megzabolázza képzeletét. Másik kötelességének - aminél csak apja jogai lehetnek fontosabbak számára - azt tartotta, hogy minél kellemesebbé tegye Harriet napjait, és férjhez adási terveknél szerencsésebb formában igyekezzék bizonyítani iránta érzett szeretetét. Meghívta Hartfieldbe, és minden lehető módon kedveskedni próbált neki, igyekezett elfoglalni, és megpróbálta olvasmányok és társalgás révén száműzni gondolataiból Mr. Eltont. Tudta, hogy Harrietet végérvényesen csak az idő gyógyíthatja meg; ilyesféle ügyekben nem tartotta ugyan magát szakavatott bírónak, a Mr. Elton iránti vonzalommal pedig különösképpen nem tudott együtt érezni, de tekintve Harriet korát, meg azt, hogy semmiféle reménye sem maradt, elképzelhetőnek tartotta, hogy mire Mr. Elton visszatér, legalább az önfegyelemig eljuthat: közömbös ismerősökként találkozhatnak újra, s nem kell attól félnie, hogy elárulja vagy tovább babusgatja érzelmeit. Harriet szemében a lelkész maga volt a tökély, és továbbra is úgy vélte, hogy senki sem mérhető hozzá sem megjelenésben, sem jóságban; az igazat megvallva, csökönyösebb szerelmesnek mutatkozott, mint ahogy Emma várta; ugyanakkor azonban annyira természetesnek és elengedhetetlennek tartotta a küzdelmet az efféle viszonzatlan érzelem ellen, hogy Emma fel sem tudta fogni, hogyan tarthatja meg ez a szerelem hosszabb ideig eredeti intenzitását. Emma meggyőződése szerint, ha Mr. Elton visszatérése után olyan nyilvánvalóan és

kétséget kizáróan érezteti majd közömbösségét, ahogy ezt várni lehet, elképzelhetetlen, hogy Harriet csökönyösen ragaszkodhassék hozzá, s hogy látásban és a ráemlékezésben találja meg a boldogságát. Kellemetlen volt mindhármójuk számára, külön-külön és együttvéve is, hogy olyan változtathatatlanul Hartfieldhez voltak kötve. Egyikük sem mozdulhatott, de még csak társadalmi kapcsolataikon sem változtathattak lényegesen. Továbbra is érintkezniük kell majd, és amennyire lehet, kénytelenek lesznek jó képet vágni a dologhoz.

Harriet boldogtalanságát csak tetézte még a Mrs. Goddard házában lakó társnők rajongása: Mr. Eltont minden tanítónő és leány imádta; így aztán Hartfielden kívül sehol sem hallotta csillapító higgadtsággal vagy a kellemetlen igazság hangján emlegetni. Ha valami, hát csak az a kéz gyógyíthatja meg, amely a sebet ütötte rajta; s Emma úgy érezte, ő sem nyugodhatik meg, amíg nem látja barátnőjét a gyógyulás útján.

Tizennyolcadik fejezet

Mr. Frank Churchill pedig csak nem érkezett meg. Amikor közeledett a kitűzött időpont, mentegetőző levél érkezett tőle, mely Mrs. Weston aggodalmait igazolta.

Ez idő szerint "nagyon nagy sajnálatára és fájdalmára nem nélkülözhetik

Enscombe-ban, de mégis bízik benne, hogy rövidesen elmehet Randallsba".

Mrs. Weston igen nagyot csalódott, valójában sokkal nagyobb, mint a férje,

pedig ő józanabb lévén, nem bízott annyira a közeli megismerkedésben; a

szangvinikus kedély azonban - bár mindig több jót vár, mint ami aztán

bekövetkezik - nem mindig fizet ugyanolyan súlyos csalódással
vérmes
reményeiért. Ha most nem is sikerül valami, hamarosan túlteszi
magát rajta, és
újból reménykedni kezd. Mr. Weston kellemetlenül meglepődött,
és jó fél óráig
búsult; aztán hamarosan rájött, hogy sokkal jobb lesz, ha Frank
két-három
hónappal későbben érkezik, jobban benne járnak majd a
tavaszban, szebb lesz az
idő, s kétségtelen, hogy sokkal hosszabb időt tölthet majd náluk,
mintha
korábban jött volna.
Ezek az érzések helyreállították lelki egyensúlyát; Mrs. Weston
azonban, aki nem
volt ilyen könnyed természetű, azt látta a levélből, hogy a jövőben
is csak
halogatásra és egyre újabb kifogásokra számíthatnak, s míg teljes
szívvel együtt
érezte férjével a neki tulajdonított szenvedés miatt, maga jóval
többet
szenvedett.
Emma mostani hangulatában nem sokat adott rá, jön-e Mr.
Frank Churchill, vagy
se, legfeljebb azért törődött vele, mert Randallsban csalódást
okoz. A
megismerkedés egyáltalán nem kecsegtette semmiféle örömmel.
Jobban szeretett
volna nyugton maradni, távol minden kísértéstől, de mivel nem
akarta, hogy
másnak lássák, mint amilyen egyébként lenni szokott, ügyelt rá,
hogy mutasson az
esemény iránt annyi érdeklődést, s olyan melegen vegyen részt
Mr. és Mrs. Weston
csalódásában, ahogyan barátságuk alapján természetesen
elvárhatták tőle.
Mr. Knightleyvel ő közölte elsőnek a hírt; s Churchillék
viselkedése miatt,
amiért távol tartották a fiút, úgy háborgott, ahogyan ilyen
alkalommal
szükségesnek tartotta, de mivel szerepet játszott, talán el is
túlozta kissé a

dolgot. Ezek után azt kezdte emlegetni (s jócskán többet mondott annál, mint amit csakugyan gondolt), hogy mennyire ráfér surreybeli szűk és egyhangú társaságukra az ilyen felfrissítés; milyen öröm is néha új arcokat látni, meg hogy milyen ünnep lett volna egész Highburynek, ha végre meglátják a fiút, majd amikor ismét Churchillékre tért vissza, egyszer csak észrevette, hogy tökéletesen szembekerült Mr. Knightleyvel; és nagyon mulatott, amikor észrevette, hogy igazi véleményének épp az ellenkezőjét hajtogatja, s hogy ugyanazokat az érveket vette át, amelyeket Mrs. Weston őellene használt.

- Nagyon lehetséges, hogy Churchillék a hibásak - mondta Mr. Knightley hűvösen

-, de bizonyos vagyok benne, hogy ha akar, eljöhett volna.

- Nem értem, hogy mondhat ilyet. Nagyon szeretne jönni! De a nagybátyja meg a nagynénje nem nélkülözheti.

- Nem tudom elhinni, hogy ne jöhetne el, ha ragaszkodnék hozzá. Túlságosan valószínűtlenül hangzik ahhoz, hogy bizonyíték nélkül elhiggyem.

- Különös ember maga! Mit tett Mr. Frank Churchill, hogy ilyen természettől elrugaszkodott lénynek tartja?

- Egyáltalán nem tartom természettől elrugaszkodott lénynek, csak az a gyanúm, hogy megtudta, nem kell a rokonaira sokat adni, és a saját örömein kívül mással édeskeveset kell törődni, hiszen csak ezt látta mindig a környezetétől is.

Nagyon természetes, bár igazán nem helyeselhető, hogy az olyan fiatalember, akit gőgös, pompakedvelő és önző emberek nevelnek, maga is gőgös, pompakedvelő és önző lesz. Ha Frank Churchill látni akarja az apját, szeptember és január között igazán sort keríthetett volna a látogatásra. Az ő korában - mennyi idős is?

Huszonhárom vagy huszonnégy - feltétlenül megtehet ennyit.
Lehetetlen, hogy ne
legyen rá módja.

- Könnyű ezt mondani, és könnyű annak így gondolkozni, aki
mindig a maga ura
volt. Mr. Knightley, maga nem ítélné meg, milyen nehéz annak,
aki függőségben
él. Maga nem tudhatja, mi az, ha valakinek szeszélyes lényekkel
kell
megküzdenie.

- Elképzelhetetlen, hogy egy huszonhárom-huszonnégy éves
férfinak ne legyen
ennyi szellemi és mozgásszabadsága. Pénzben nem szűkölködik,
szabad ideje is
van. Ellenkezőleg, tudjuk, hogy mindkettőből annyi jutott neki,
hogy szívesen
pazarolja ezt is, azt is az ország leghenyébb naplopóinak
társaságában. Folyton
azt halljuk, hogy ilyen vagy olyan fürdőhelyen mulat; nemrégiben
Weymouthban
járt. Mindez azt bizonyítja, hogy otthagynak Churchilléket.

- Igen, néha otthagynak őket.

- Még hozzá minden alkalommal, valahányszor érdekesnek tartja;
valahányszor
mulatságot remél valahol.

- Igazságtalanság ítélni valakinek a viselkedéséről, ha a helyzetét
nem ismerjük

jól. Aki még nem él valamely család körében, nem mondhatja
meg, milyen
problémákkal küzdhet annak a családnak egyik-másik tagja.

Mielőtt határozottan

ki mernénk jelenteni, mit engedhet meg magának az
unokaöccsük, ismernünk kellene

Enscombe-ot meg Mrs. Churchill természetét is. Lehetséges, hogy
egyszer-egyszer

sokkal többet megtehet, mint más alkalmakkor.

- Van egy dolog, Emma, amit egy férfi, ha akarja, mindig
megtehet, ez pedig a

kötelesség; nem ügyeskedéssel és manőverezéssel, de
határozottan és erélyesen.

Frank Churchillnek kötelessége az apja iránti figyelmesség,
ígéretei és levelei

bizonyítják, hogy ezt ő is tudja; s ha meg akarná tenni,
megtehetné. Jóérzésű
ember habozás nélkül határozottan és egyszerűen azt mondaná
Mrs. Churchillnek:

"Minden mulatságomat mindig szívesen feláldozom az ön
kedvéért, most azonban
apámat kell meglátogatnom. Tudom, megbántanám, ha éppen
most nem mutatnék kellő
tiszteletet iránta. Ezért holnap indulok is." Ha rögtön ezt
mondaná férfihoz

illő, határozott hangon, senki sem ellenezné a jövetelét.

- Azt nem - mondta Emma nevetve -, de talán a visszatérését
elleneznék. Hogy egy
fiatalember, aki teljes függőségben él, ilyen hangon beszéljen, Mr.
Knightley,

ezt magán kívül senki sem tartaná lehetségesnek! De hát
magának sejtelve sincs
rőla, mit kell tennie annak, akinek a helyzete éppen az ellenkezője
a magáénak.

Hogy Mr. Frank Churchill ilyen szónoklatot vágjon ki a
nagybátyja és a nagynénje
előtt, akik felnevelték és gondoskodnak majd róla! Gondolom, úgy
képzeli, hogy
kiáll a szoba közepére, és szavalni kezd. Hogy is tud ilyen
viselkedést
elképzelni?

- Higgye el, Emma, jóérzésű embernek nem lenne nehéz. Úgy
érezné, igaza van, és
a bejelentés, amit természetesen illő módon kell megtennie, ahogy
értelmes

emberhez méltó, minden ravaszkodásnál többet használna neki;
többre becsülnék őt
is érte, értékesebbé válna azok szemében, akiktől függ.

Szeretetükhöz tisztelet

is járulna. Éreznék, hogy megbízhatnak benne; hogy öccsük, aki
tudja, mivel
tartozik apjának, azt is tudni fogja, mivel tartozik nekik; hiszen
tudniok kell,

ahogy a fiú is tudja, és ahogy mindenkinek tudnia kell, hogy
tartozik apjának

ezzel a látogatással, s míg alávaló módon felhasználják
hatalmukat, hogy

halogassák látogatását, szívük mélyén nem becsülik többre,
amiért enged
személyüknek. A helyes viselkedést mindenki becsüli. Ha
elvszerűen, kitartóan,
rendszeresen így viselkednék, alantas lelkük meghajolna előtte.
- Ebben kételkedem egy kissé. Maga nagyon szívesen látja, ha az
alantas lelkek
meghajolnak, de ha az az alantas lélek gazdag, nagy hatalmú
emberekben lakozik,
azt hiszem, valamiképpen felfújja magát, míg éppoly
hajlíthatatlanná válik, mint
a magasröptű lélek. El tudom képzelni, hogy maga, Mr. Knightley,
ha egyszer csak
Mr. Frank Churchill helyébe kerülne, képes lenne így tenni és
beszélni, ahogy az
előbb neki ajánlotta, s az is lehet, hogy eredményesen. Lehet,
Churchilléknek
aligha lehetne egy szavuk is ellene, de magának nem kellene a
gyermekkori
engedelmességet és hosszú idők megszokását legyőznie. Ő
viszont, akinek ezt
kellene tennie, talán nem tudja olyan könnyen, egy csapásra
tökéletesen
függetleníteni magát, és nem tudja semmibe venni minden
jogukat, amely hálát és
tiszteletet kíván tőle. Lehet, hogy éppúgy érzi, mi lenne helyes,
mint maga, de
különleges helyzetében nincs rá módja, hogy aszerint
cselekedhessék.
- Akkor nem is érzi annyira. Nem lehet olyan erős a
meggyőződése, ha nem
következik belőle ugyanaz a határozottság.
- No de milyen más a helyzetük, és mennyit számít a megszokás
is! Legalább
próbálja megérteni, mit érezhet egy szeretetre méltó fiatalember,
amikor kereken
szembe kell szállnia azokkal, akikre egész gyermek- és
ifjúkorában megszokta,
hogy fölnézzen!
- A maga szeretetre méltó fiatalembere nagyon gyöngé
fiatalember, ha ez az első

alkalom, amikor mások akarata ellenére kell véghez vinnie azt, amit helyesnek tart. Az ő korára már szokássá kellett volna válnia, hogy kötelességét teljesítse, és ne azt nézze, mit ajánlatosabb tennie. Megengedem, a gyermeket visszatartja a félelem, de a férfit nem. Amint értelmileg is felnőtt, le kellett volna ráznia magáról hatalmaskodásukat, ha rosszra használták. Ha úgy kezdi, ahogy kell, most nem lennének nehézségei.

- Sosem értünk egyet, ha róla van szó - kiáltotta Emma -, de nem is csoda.

Egyáltalán nem hiszem, hogy gyöngye fiatalember; bizonyosan érzem, hogy nem az.

Mr. Weston, még ha saját fiáról van is szó, nem vak az ostobasággal szemben; de nagyon lehet, hogy engedékenyebb, hajlékonyabb, szelídebb természete van, mint ami maga szerint megfelel a férfiúi tökéletességnek. Bizonyosra veszem, hogy így van; és bár ez megfosztja bizonyos előnyöktől, másokat biztosít számára.

- Igen, mindazt az előnyt, hogy nyugodtan ülhet, amikor mennie kellene, meg hogy csupán a henye örömöknek élhet, és nagy szakértelemmel találhat mentségeket magának. Arra képes, hogy leül és szép, szóvirágos leveleket ír, tele hamis és nagyhangú fogadkozásokkal, és elhitei magával, hogy megtalálta a legjobb módszert arra, hogy a házi békét se bolygassa, és apjának se lehessen oka panaszra. Undorítóak a levelei.

- Mások nem osztják ezt a véleményét. Mindenkit láthatólag kielégítenek ezek a levelek.

- Erős a gyanúm, hogy Mrs. Westont nem elégítik ki. Aligha is elégíthetnek ki olyan értelmes és érzékeny nőt, mint ő, akinek az anya szerepe jutott, de nem

vakítják el anyai érzelmek. Már csak őmiatta is kétszeres figyelemmel tartoznék a fiú Randallsnak, és ő is bizonyosan kétszeresen érzi a mellőztetést. Ha valami előkelőség lenne, bizonyosra veszem, rég eljött volna a fiatalember. Akkor viszont nem lett volna fontos, jön-e vagy sem. El tudja képzelni, hogy barátnőjének ez még nem jutott eszébe? Nem érzi, hányszor gondolhatott erre magában? Nem, Emma, a maga szeretetre méltó fiatalembere a szó francia értelmében talán az lehet; de a szó angol értelmében nem. Lehet, hogy "aimable", hogy nagyon jó modora van, és nagyon kellemes a fellépése, de nincs meg benne az angolok finom érzéke mások érzelmei iránt; tehát nem is lehet igazán szeretetre méltó.

- Úgy látszik, eltökélte, hogy rossz véleménnyel lesz róla.

- Én? Dehogyan - válaszolta Mr. Knightley kedvetlenül -, nem akarok én rossz

véleménnyel lenni róla. Éppolyan szívesen elismerem érdemeit, mint bárki más, de

még egyetlenegy olyan érdeméről se hallottam, ami ne csupán külsőséges lett

volna; hogy jó növésű, jóképű, és sima, kellemes modora van.

- Hát hiszen ha semmi más érdeme sincs ezeken kívül,

Highburyben így is drága

kincs lesz. Nem olyan sokszor kerülnek szemünk elé jóképű, jól nevelt és

kellemes fiatalemberek. Ne legyünk olyan igényesek, hogy még ráadásul minden

erényt megkövetelünk tőle. Nem tudja elképzelni, Mr. Knightley, milyen

szenzációt kelt majd az érkezése? Nem lesz más téma Donwellben és Highburyben;

nem is érdekel senkit semmi más, mindenki csak rá lesz kíváncsi, minden Mr.

Frank Churchill körül forog majd. Mindnyájan csak rá gondolunk, és csak róla

beszélünk.

- Bocsánat, de arra ne számítsen, hogy rám is ilyen hatással lesz. Ha olyan, akivel jól érzem magam együtt, szívesen összebarátkozom majd vele, de ha csak valami fecsegő gigerli, nem sok időt és energiát szánok rá.

- Úgy képzem, hogy kinek-kinek az ízléséhez tudja alkalmazni a beszédmodorát, és egyaránt megvan a képessége és a vágya, hogy általános tetszést arasson. Magával gazdálkodásról fog beszélgetni, velem rajzról és zenéről; és így tovább; van annyi általános műveltsége, hogy szükség szerint kövesse, sőt vezesse a társalgást, s mindenkivel a maga nyelvén tudjon beszélni. Én így képzem.

- Én pedig úgy gondolom - mondta Mr. Knightley hevesen -, hogy ha így van, ő a legelviselhetetlenebb fickó a földtekén. Micsoda! Hogy valaki huszonhárom éves korára a társaság királya legyen! A nagy ember, a csalhatatlan szemű, aki előtt mindenki más nyitott könyv, és aki a többiek képességeit mind csak a maga felsőbbrendűségének fitogtatására használja fel, mindenütt hízeleg, ahol csak megfordul, de úgy, hogy őhózzá képest mindenki ostobának lássék! Kedves Emmám, ha erre kerülne a sor, a maga józan esze sem tudna elviselni ilyen tökfilkót!

- Többet szóba se hozom - kiáltotta Emma -, hisz maga mindent visszájára fordít! Mindketten elfogultak vagyunk: maga a kárára, én a javára, és amíg meg sem érkezik, nincs is remény rá, hogy megegyezzünk.

- Elfogultak! Én nem vagyok elfogult.

- De én bizony nagyon is az vagyok, és nem is szégyellem. Annyira szeretem Mr. és Mrs. Westont, hogy iránta is csupa jóindulatot érzek.

- Nekem ugyan hónapszámra eszembe se jut rágondolni - mondta Mr. Knightley kissé bosszúsan, mire Emma azonnal másról kezdett beszélni, bár nem értette, miért

haragszik.

Emma világeletében olyan nemes lelkűnek és elfogulatlanak ismerte Mr. Knightleyt, hogy méltatlannak érezte hozzá ezt az erős ellenszenvet a fiatalember iránt, pusztán azért, mert az más természetű, mint ő; sokszor felrótta ugyan Mr. Knightleynek, hogy túlságosan nagyra tartja magát, de soha egy pillanatig sem gondolta, hogy e tulajdonsága igazságtalanná teheti mások érdemei iránt.

Tizenkilencedik fejezet

Egy délelőtt Emma Harriettel sétálgatott, s azt gondolta, hogy aznapra épp elég szó esett már Mr. Eltonról. Úgy érezte, nincs többre szükség sem Harriet vigasztalásához, sem a maga vezekléséhez, ezért aztán útközben hazafelé igyekezett elkerülni ezt a témát; de mikor már-már remélte, hogy elérte célját, ismét csak előbukkant a makacs téma; mikor aztán arról beszélt, mennyit szenvednek a szegények télen, és Harriettől csak egy panaszos hangú sóhajt kapott válaszul - "Mr. Elton olyan jó a szegényekhez" - úgy érezte, tennie kell valamit.

Éppen ahhoz a házhoz közeledtek, ahol Mrs. Bates és leánya lakott. Elhatározta, hogy meglátogatja őket, és társaságukban keres menedéket. Ürügy mindig akadt bőven az efféle figyelmességre; Mrs. Bates és Miss Bates mindennél jobban szerették, ha látogatójuk akadt, s Emma azt is tudta, hogy az a néhány barátja, aki egyáltalán hajlandó hibát találni benne, meglehetősen hanyagnak tartja e tekintetben, s az a véleményük róla, hogy nem szerzi meg a két hölgynek azt a csekély örömet, ami pedig módjában állna.

Mr. Knightley nemegyszer tett ilyen célzást, és néhanapján Emma szíve is azt súgta, hogy mulasztások terhelik, de semmi sem ellensúlyozta szilárd meggyőződését, hogy az egész nagyon kellemetlen - csak az idejét vesztegeti vele - , nagyon unalmas a két nő; s attól is rettegett, hogy Highbury másod- és harmadrendű társaságába keveredik, amelyből mindig volt náluk valaki látogatóban, ezért aztán ritkán nézett feléjük. Most azonban hirtelen elhatározta, hogy nem megy el a ház előtt anélkül, hogy be ne kukkantana; s amikor ötletét Harrietnek is elmondta, azt is megjegyezte, hogy emberi számítás szerint nem kellene Jane Fairfax leveleitől tartaniok. A ház egy kereskedőé volt. Mrs. Bates és Miss Bates az első emeleten lakott, s nagyon szerény méretű lakásukban, amely egész kis világukat jelentette, szívélyesen, sőt hálásan fogadták a látogatókat; a csöndes, finom öreg hölgy, aki kötésével a legmelegebb kuckóban üldögélt, még a helyét is át akarta adni Miss Woodhouse-nak, mozgékonyabb, bőbeszédű leánya meg valósággal elárasztotta figyelmével és kedveskedéseivel, hálálkodott látogatásukért, aggódott átázott cipőjük miatt, együttérzéssel érdeklődött Mr. Woodhouse hogyléte iránt, vidáman beszámolt anyja állapotáról, s már hozta is a tálalóról a süteményt. "Az imént Mrs. Cole járt itt, épp csak tíz percre jött, és olyan kedves volt, hogy egy órát nálunk töltött; ő is evett egy darabka süteményt, és még azt is mondta, hogy nagyon ízlik neki, s így aztán reméli, hogy talán Miss Woodhouse és Miss Smith is lesz olyan kedves, és vesz egy-egy darabkát." Cole-ék említése után bizonyosra vehették, hogy Mr. Elton következik. A legjobb

barátok voltak, és Mr. Cole az elutazása óta levelet is kapott Mr. Eltontól.

Emma tudta jól, mi következik: még egyszer meg kell hallgatniuk a levél tartalmát, kiszámítják, mikor is ment el Mr. Elton; megállapítják, milyen élénk társadalmi életet él, s ahol csak megfordul, kedvence minden társaságnak; milyen népes volt a bathi fürdőbál; és Emma nagyon jól elviselt mindent, annyi érdeklődést mutatott, amennyit csak elvárhattak tőle, és mindig ő szerepelt, hogy Harrietnek meg se kelljen szólalnia.

Minderre számított, amikor belépett a házba, de úgy gondolta, ha egyszer szerencsésen túlesnek rajta, nem lesz több kellemetlen téma, és majd részletesen megtárgyalják Highbury összes asszonyát és leányát a kártyapartijaikkal együtt.

Arra nem volt elkészülve, hogy Mr. Elton után Jane Fairfax következik; de a lelkésszel egykettőre végzett Miss Bates, máris áttért róla Cole-ékra, s nyomban utána unokahúga levelével hozakodott elő.

- Persze... Mr. Elton, úgy hallottam... ami a táncot illeti, bizonyosan... Mrs. Cole azt mesélte, hogy a bathi báltermekben a tánc... Olyan kedves volt Mrs. Cole-tól, hogy itt ült egy ideig, és Jane-ről beszélt; mert alighogy belépett, róla kezdett érdeklődni... Jane valósággal a kedvence.

Valahányszor Jane itt van, Mrs. Cole azt sem tudja, hogyan kedveskedjék neki, de mondhatom, ha valaki, hát Jane megérdemli. Szóval rögtön róla kezdett érdeklődni, és azt mondta:

"Tudom, hogy mostanában nem lehetnek friss híreik róla, hisz nem ilyenkor szokott írni", s amikor erre azt mondtam neki: "De bizony éppen a mai szent napon kaptunk tőle levelet", úgy meglepődött, hogy olyat még nem is láttam. "Na

ne mondja, igazán levelet kaptak tőle?", mondta. "Nahát, erre nem számítottam.

Hadd halljam, mit ír?"

Emma máris legudvariasabb modorában, mosolygó érdeklődéssel mondta:

- Csakugyan ilyen friss híreik vannak Miss Fairfaxról? Remélem, jól érzi magát?

- Köszönöm. Milyen kedves kegyed! - válaszolta a hölgy komolyan véve a kedves érdeklődést, míg izgatottan matatott a levél után. - Ó, de hisz itt is van.

Tudtam, hogy nem lehet messze; de látja, észre se vettem, és rátettem a

varródobozomat, így aztán egészen eltakarta, de hát nemrég még a kezemben volt,

és ezért csaknem bizonyosra vettem, hogy valahol az asztalon kell lennie.

Felolvastam Mrs. Cole-nak, s miután elment, még egyszer felolvastam anyámnak;

mindig olyan öröm neki Jane levele, hogy akárhányszor hallja, sohasem elég neki;

ezért bizonyosan tudtam, hogy nem lehet messze, és lám itt is van, csak épp

elbűjt a varrodobozom alatt... és ha már olyan kedves, hogy hallani akarja, mit

ír... de mindenekelőtt, hogy igazságos legyek Jane-hez, elnézését kell kérnem,

amiért csak ilyen röviden ír, látja, két oldal az egész, nem is egészen két

oldal; pedig általában megtölti az egész papirost, és a felét még keresztben is

teleírja. Anyám mindig csodálkozik, hogy olyan jól ki tudom betűzni. Gyakran

mondja, mikor kibontjuk a levelet: "No, Hetty, most aztán böngészheted azt a

rejtvényt", ugye, anyám? Én meg azt feleltem rá, hogy bizonyosan maga is

kisilabizálná, ha nem lenne, aki megteszi helyette, tudom én azt, addig

vakoskodna rajta, míg csak minden szót kibetűzne. És mondhatom, ha anyám szeme

már nem is a régi, hál' istennek még mindig meglepően jól lát,
persze
szemüveggel. Hogy micsoda áldás az! Anyám szemüvege nagyon
jó. Amikor Jane itt
van, gyakran mondja is: "Nagymamának nagyon jó szeme
lehetett, hogy még mindig
így lát, pedig mennyi szép, aprólékos kézimunkát csinált életében!
Bár az én
szemem is ilyen jól szolgálna!"
Mivel Miss Bates mindezt rendkívül gyorsan hadarta el, kénytelen
volt szünetet
tartani, hogy levegő után kapkodjon, s Emma valami nagyon
udvarias megjegyzést
tett Miss Fairfax szép írásáról.
- Milyen kedves kegyed - válaszolta Miss Bates jóleső örömmel -,
kegyed, aki oly
nagy kritikus, és aki maga is olyan szépen ír! Mondhatom, senki
dicséretének sem
örülnék jobban, mint Miss Woodhouse-énak. Anyám nem hall jól,
tudja, süket egy
kicsit. Anyám - kiáltott rá -, hallja, milyen szépet mondott Miss
Woodhouse Jane
írásáról?
S Emma kétszer élvezhette saját együgyű bókját, mire a jó öreg
hölgy végre
megértette. Közben azon tűnődött, hogyan menekülhetne meg
Jane Fairfax
levelétől, hogy azért meg ne sértse őket; már-már úgy határozott,
hogy elsiet
valamilyen ürüggyel, mikor Miss Bates ismét hozzáfordult, és ő
kénytelen volt
odafigyelni.
- Tudja, anyám süketsége semmiség, szót sem érdemel. Elég, ha
emelt hangon
beszélek, vagy ha kétszer-háromszor elmondok valamit,
bizonyosan meghallja:
igaz, megszokta a hangomat. De az nagyon érdekes, hogy Jane-t
mindig jobban
érti, mint engem. Jane olyan tisztán beszél. Annyi bizonyos, hogy
nem fogja
süketebbnek találni a nagymamát, mint két évvel ezelőtt; ez is
nagy dolog anyám

korában, s bizony két teljes év múlt el, mióta utoljára itt járt. Azelőtt sosem maradt távol ilyen sokáig, s mondtam is Mrs. Cole-nak, nem is tudom, hogy fogjuk eléggé kiélni az ittlétét.

- Miss Fairfaxét tehát hamarosan ide várják?

- Ó, igen, jövő héten.

- Igazán? Bizonyosan nagyon örülnek neki.

- Köszönöm. Nagyon kedves. Igen, jövő héten. Mindenkit úgy meglepett; és mindenki olyan kedveseket mond. Bizonyosra veszem, Jane is éppen úgy örül, hogy viszontláthatja highburyi barátait, mint ahogy azok örülnek neki. Igen, pénteken vagy szombaton; hogy melyik napon, azt nem tudja megmondani, mert egyik nap Campbell ezredesnek is szüksége lesz a kocsijára. Nagyon kedves tőlük, hogy az egész útra odaadják a kocsit. De tudja, mindig így szokták. Bizony, jövő pénteken vagy szombaton. Éppen erről ír. Ezért írt most, ahogy mondani szokás, soron kívül. Egyébként jövő kedd vagy szerda előtt nem várhattunk volna tőle levelet.

- Igen, én is így gondoltam. Attól tartottam, hogy nem sok reményem van rá, hogy ma halljak Miss Fairfaxról.

- Milyen lekötelező kegyed! Nem, ha nem ilyen rendkívüli esetről van szó, hogy hamarosan megérkezik, nem kaptunk volna tőle levelet. Milyen boldog anyám! Mert legalább három hónapot nálunk tölt! Szó szerint ezt írja, három hónapot, ahogy majd fel is olvasom kegyednek. Tudja, az a helyzet, hogy Campbellék Írországba készülnek. Mrs. Dixon rábeszélte apját és anyját, hogy azonnal hajózzanak át, és látogassák meg. Úgy tervezték, hogy csak nyáron mennek át, de a lányuk annyira vágyik már látni őket; a férjhezmeneteléig, vagyis múlt októberig még egy hetet

sem töltött tőlük távol soha, és már csak ezért is nagyon furcsa lehet, hogy most - majd azt mondtam, más országban - de legalábbis más szigeten él, így aztán sürgető levelet írt anyjának. Vagy az apjának?... Nem is tudom, melyiküknek, de mindjárt meglátjuk Jane leveléből... Mr. Dixon nevében éppúgy, mint a magáéban, hogy rávegye őket, jöjjenek azonnal; Dublinben találkoznak majd, s onnan viszik haza őket a birtokukra Balycraigbe, gondolom, nagyon szép hely lehet, Jane sokat hallott a szépségéről... mármint Mr. Dixontól... nem hiszem, hogy bárki mástól is hallott volna róla... de hát természetes is, hogy beszélt az otthonáról, míg udvarolt... s mivel Jane gyakran járt velük sétálni... mert Campbell ezredes és a felesége nagyon vigyázott, hogy leányuk ne sétáljon gyakran kettesben Mr. Dixonnal... amit nem is lehet nekik felróni... természetesen mindent hallott, amit írországi otthonáról mesélt Miss Campbellnek, s úgy emlékszem, mintha azt írta volna, hogy képeket is mutatott, amelyek a kastély más-más részletét ábrázolták, s amelyeket mind ő maga rajzolt. Azt hiszem, nagyon szeretetre méltó fiatalember. Elbeszélései nyomán Jane szinte vágyott rá, hogy elmehessen Írországba. Emma agyán ebben a pillanatban hirtelen valami egészen új gyanú cikázott át Jane Fairfaxszel, az elragadó Mr. Dixonnal meg azzal kapcsolatban, miért is nem ment el Jane Írországba, s további felfedezések reményében ravaszul így szólt:
- Bizonyosan nagy szerencsének tartják, hogy megengedték Miss Fairfaxnek, hogy éppen most ide jöjjön önökhöz. Tekintettel nagyon szoros barátságára Mrs.

Dixonnal, aligha remélhették, hogy nem kell elkísérnie Campbell ezredest meg a feleségét.

- Bizony, tökéletesen igaza van. Hisz mi magunk is éppen ettől féltünk; nem örültünk volna neki, ha hosszú hónapokra olyan messze távolban kell tudnunk, hisz ha bármi történik, el se tud jönni hozzánk. De látja, minden a legjobbra fordult. Nagyon biztatták (márminthogy Mr. és Mrs. Dixon), hogy ő is menjen át Campbell ezredessel és a feleségével, szinte azt mondhatnám, ragaszkodtak hozzá; képzelni sem lehet kedvesebbet és sürgetőbbet kettejük közös meghívásánál...

Jane írja, ahogy kegyed is mindjárt hallja majd; úgy látszik, Mr. Dixon sem marad el figyelmességben a felesége mögött. Rendkívül kedves fiatalember. Mióta olyan nagy szolgálatot tett Jane-nek Weymouthban, amikor azzal a társasággal kimentek a tengerre, és valami - nem is tudom, micsoda - hirtelen megpördült a vitorlák között, és Jane-t majdnem betaszította a vízbe - kis híján odaveszett volna, ha Mr. Dixon nagy lélekjelenléttel meg nem ragadja a ruháját (ha csak rá gondolok, elfog a reszketés!)... De mióta hallottam, hogy mi is történt akkor, nagyon szeretem Mr. Dixont!

- És Miss Fairfax annak ellenére, hogy barátai annyira hívják, és maga is szeretné látni Írországot, inkább azt választja, hogy önnek és Mrs. Batesnek szenteli ezt az időt?

- Igen, ő maga akarta így, egyedül ő döntötte el; Campbell ezredes meg a felesége nagyon helyeslik, maguk is ezt tanácsolták, sőt határozottan kívánják, hogy próbálja meg, hátha szülőföldje levegője jót tesz neki, mert mostanában nem érzi magát olyan jól, mint régebben.

- Sajnálattal hallom. Azt hiszem, bölcsen döntöttek. De Mrs. Dixonnal nagy csalódás lesz. Ha jól tudom, Mrs. Dixon nem különösen szép; legalábbis Miss Fairfaxszel nem lehet összehasonlítani.

- Ó, nem, nagyon kedves, hogy ezt mondja... de csakugyan így van. Össze sem lehet hasonlítani őket. Miss Campbell, mondhatni, mindig jelentéktelen külsejű volt... de rendkívül finom és szeretetre méltó.

- No persze, természetesen.

- Jane szegényke csúnyán megfázott! Méghozzá jó régen, november hetedikén (ahogy mindig fel is olvasom kegyednek), és azóta nincs jól. Nem gondolja, hogy egyszerű megfázásnál nagyon hosszú idő ez? Eddig sohasem említette, mert nem akart megijeszteni. Ez rávall! Olyan tapintatos!... De mindenesetre annyira nincs jól, hogy a kedves Campbellék okosabbnak tartják, ha hazajön levegőváltásra, ami mindig használt neki; abban bíznak, hogy három-négy hónap Highburyben tökéletesen meggyógyítja... és bizonyos is, hogy sokkal jobb, ha ide jön, mint ha Írországba utazna, ha már egyszer nincs jól. Úgy senki sem ápolná, mint mi.

- Magam is azt hiszem, ez a legjobb megoldás.

- Így aztán jövő pénteken vagy szombaton megérkezik. Campbellék pedig hétfőn utaznak el Londonból Holyheadbe... majd meglátja Jane leveléből. De ilyen hirtelen! Gondolhatja, kedves Miss Woodhouse, milyen izgalomban vagyok! Ha nem bántana annyira a betegsége... de attól félek, el kell rá készülnünk, hogy nagyon rossz bőrben lesz. El kell mesélnem kegyednek, milyen szerencsétlen dolog történt velem ezzel kapcsolatban. Az a szokásom, hogy mielőtt Jane leveleit

anyámnak hangosan felolvasszám, először magamban futom át,
hogy olyasvalami ne
legyen benne, ami aggasztaná. Jane kívánsága szerint cselekszem
mindig így; ma
is a szokott óvatossággal kezdtem hozzá; de amint odaértem, ahol
megemlíti, hogy
nincs jól, ijedtemben kitört belőlem: "Szent Isten, szegény Jane
beteg!", anyám
pedig, minthogy odafigyelt, tisztán meghallotta, és sajnos nagyon
megrémült!
Mikor aztán tovább olvastam, kiderült, hogy nincs is olyan nagy
baj, mint ahogy
először képzeltem; s most már mindig csak úgy említem előtte a
dolgot, mint
valami semmiséget, úgyhogy már nem is aggódik annyira. De el
sem tudom képzelni,
hogy lehettem olyan vigyázatlan! Ha Jane nem gyógyul meg
hamarosan, elhívátjuk
Mr. Perryt. A költség nem számít; s bár ő olyan nagylelkű, és
annyira szereti
Jane-t, hogy előre látom, semmit sem akar majd elfogadni a
vizsgálatért, ebbe,
tudja, nem egyezhetünk bele. Neki is van felesége és családja,
akiket el kell
tartania, az ő ideje is drága. És most, hogy valami fogalmat adtam
róla, miről
is ír Jane, nézzük a levelét; tudom, ő hasonlíthatatlanul jobban
mondja el, amit
akar, mint ahogy én mondom el helyette.
- Sajnos, nekünk már szaladnunk kell - mondta Emma Harrietre
pislantva, és már
cíhelődött is -, apám bizonyára vár bennünket. Nem is
szándékoztam... amikor
beléptem a házba, úgy gondoltam, nem maradhatok öt percnél
tovább. Csak azért
jöttem, mert nem akartam úgy elmenni a ház előtt, hogy ne
érdeklődjek Mrs. Bates
iránt, de a kellemes hírek tartóztattak! Most már azonban
mindenképpen el kell
köszönnünk öntől és Mrs. Batestől.
Semmiféle sürgetéssel sem tudták visszatartani. Kiért az utcára, s
azon

örvendezett, hogy bár akarata ellenére sok mindent ráerőltettek,
és lényegében
Jane Fairfax levelének egész tartalmát hallotta, magát a levelet
mégis sikerült
megúsznia.

Huszadik fejezet

Jane Fairfax, Mrs. Bates ifjabb leányának egyetlen gyermeke,
árva volt.

Az ...-i gyalogezredben szolgáló Fairfax hadnagy és Miss Jane
Bates házasságának
is megvoltak a maga nevezetes és reményteli szép napjai; de az
egészből semmi
egyéb nem maradt, mint a szomorú emlék, hogy a férfi idegen
földön, harctéren
esett el, özvegyét hamarosan utána vitte a tüdőbaj és a bánat -
meg ez a
leányka.

Születése révén Highburyhez tartozott, s mikor hároméves
korában elvesztette
anyját, nagyanja és nagynénje gyámoltja, tulajdona, vigasza és
kedvence lett, s
minden arra mutatott, hogy náluk is marad; hogy csak annyit
tanulhat, amennyit
nagyon szerény módjuk lehetővé tesz számukra; nem lesznek
társadalmi
kapcsolatai, amik pályáját egyengethetnék, s természetadta vonzó
külseje,
értelmessége és melegszívű, szerető rokonsága lesz mindene a
világon.

De apja egyik barátjának együttérző szeretete megváltoztatta a
leányka sorsát. Ez
a barát Campbell ezredes volt, aki igen nagyra becsülte Fairfaxet,
kiváló
tisztnek és érdemes fiatalembernek tartotta; ezenkívül úgy érezte,
hálával
tartozik neki, mert meggyőződése szerint csakis Fairfax gondos
ápolása mentette
meg az életét egy súlyos tífuszjárvány idején, amikor betegen
feküdt. Ezt nem
felejtette el neki, bár hosszú évek teltek el szegény Fairfax halála
után, míg

az ezredes Angliába visszatérve egyáltalán tehetett valamit.
Amikor azonban
visszatért, felkutatatta a gyermeket, és nem is vesztette többé szem
elől. Nős
ember volt, egyetlen gyermeke maradt életben, egy Jane-nel
egykorú leányka; Jane
náluk vendégeskedett, gyakran hosszabb ideig is ott maradt, és
mindnyájuk
kedvence lett; s még nem töltötte be kilencedik évét, amikor
Campbell ezredes -
leánya ragaszkodásától és attól az őszinte vágytól ösztökélve, hogy
igazán
támogatója lehessen - felajánlotta, hogy teljesen magára vállalja
Jane
neveltetését. Ajánlatát elfogadták, és ettől kezdve Jane Campbell
ezredes
családjához tartozott; állandóan náluk élt, és csak néha-néha
látogatta meg
nagyanyját.
Úgy tervezték, arra nevelik, hogy egykor majd ő nevelhessen
másokat; az a
néhány száz font, amit apjától örökölt, nem biztosíthatta
függetlenségét. Másképp
Campbell ezredes nem gondoskodhatott róla, mert bár rangja,
beosztása után szép
jövedelme volt, szerény vagyona teljes egészében leányát illette;
abban bízott
azonban, hogy a jó nevelés révén lehetőséget nyújt a lánynak,
hogy később
tisztességgel eltarthassa magát.
Ez volt Jane Fairfax története. Jó helyre került, Campbelléktől
csak jót kapott,
és kiváló nevelésben részesült. Állandóan nemes gondolkodású és
művelt emberek
közt élt, s így szíve és esze mindent megkapott, amit a tanulás és
a műveltség
csak nyújthat, s minthogy Campbell ezredes Londonban szolgált,
Jane minden szép
képességét elsőrangú mesterek tökéletesíthették. Ő pedig jó
természete és
tehetsége miatt is megérdemelte mindazt, amit a jóbarát szeretete
nyújtott neki,

s tizennyolc-tizenkilenc éves korára - amennyire ilyen fiatal nőre egyáltalán
gyerekeket lehet bízni - tökéletesen alkalmas lett a
nevelőmunkára; de annyira
szerették, hogy nem tudtak tőle megválni. A szülők sem siettették
az elválást,
leányuk pedig hallani sem akart róla. Így aztán elhalasztották a
nehéz percet.
Könnyű volt kijelenteni, hogy még túl fiatal: Jane tehát maradt,
második
leányukként osztozott a szellemi élvezetekben, amelyeket a nemes
társaság
nyújtott, örömeit helyes arányban az otthon és a szórakozás adta;
csak a jövő
képe felhősítette be láthatárát - saját eszének józan intése, hogy
mindennek
hamarosan vége szakadhat.
Az egész család szeretete, de különösen Miss Campbell meleg
ragaszkodása annál
is szebb fényt vetett mindnyájukra, mivel Jane mind szépség,
mind tehetség
dolgában határozottan felülmúlta a másik leányt.
Elképzelhetetlen, hogy a fiatal
hölgy nem látta, mennyivel többet adott a természet külső
szépségben a másíknak,
s a szülőknek is érezniök kellett, mennyivel nagyobbak a
képességei. Mindennek
ellenére töretlen szeretetben éltek együtt egészen Miss Campbell
férjhezmeneteléig. A véletlen hozza-e így, vagy a szerencse: ha
házasságról van
szó, mindenesetre gyakran megesik, hogy a jelentéktelenebb
nagyobb sikert ér el,
mint a kiválóbb; Miss Campbell is rövid ismeretség után
vonzalmat ébresztett Mr.
Dixonban, egy gazdag és kellemes fiatalemberben, és a
legkívánatosabb és
legszerencsésebb módon révbe jutott, Jane Fairfax pedig még
mindig csak arra
számíthatott, hogy maga tartja majd el magát.
Ez az esemény nemrégiben történt; a kevésbé szerencsés
barátnőnek még ideje sem

lehetett rá, hogy megkísérelje az első lépéseket a kötelesség útján; bár most már betöltötte azt a kort, mikor - saját elhatározása szerint - el kellett volna kezdenie a munkát. Rég elhatározta, hogy huszonegy éves koráig vár csak. A buzgó novíciák lelkierejével elhatározta, hogy huszonegy éves korában meghozza az áldozatot, lemond az élet minden gyönyörűségéről, a művelt társaság örömeiről, a hozzáillő, egyenrangú társaságról, a békéről és a reményről, s az örökös vezeklés és megalázkodás útjára lép. Campbell ezredesnek és feleségének józan belátása nem szegülhetett szembe ezzel az elhatározással, bár érzelmeik ellene szegültek. Míg ők élnek, nem lenne szükséges ez a lemondás, otthonukban neki is jutna hely mindig; saját jóérzésük szerint legszívesebben örökre maguknál tartották volna Jane-t, de belátták, hogy ez önzés - ha egyszer túl kell esniök a váláson, legjobb, ha mielőbb megtörténik. Talán olyan érzésük is támadt, hogy jobb és bölcsebb lett volna, ha ellenállnak a kísértésnek, mely halogatásra ösztökélte őket, és nem nyújtanak neki olyan kényelmet és gondtalanságot, ami később úgysem lehet osztályrésze. Mindennek ellenére szeretetük örömmel kapott bármilyen elfogadható kifogáson, hogy ne kelljen siettetniök a fájdalmas percet. Leányuk esküvője óta Jane sosem érezte magát egészen jól; míg vissza nem szerzi régi erejét, szó sem lehet róla, hogy olyan nehéz kötelességeket vállaljon magára, amelyeknek teljesítése még a legkedvezőbb esetben is szinte emberfeletti testi és lelki erőt követel, nemhogy meggyöngyült testi erővel és ingatag kedélyállapotban vállalkozni lehetne rá.

Arról, hogy miért nem kíséri el őket Írországba, Jane beszámolója, melyet a nagynénjének írt, csak igazat tartalmazott, bár az igazság egy részét talán nem vallotta be. Ő maga döntött úgy, hogy távollétük idejét Highburyben tölti, hogy teljes szabadságának talán utolsó hónapjaiban azokkal legyen, akiknek ő annyira drága; Campbellék pedig, bármilyen okok vezették őket, sőt bár talán nem is voltak egészen egyértelműek az indítékaik, mindenesetre helybenhagyták elhatározását, s kijelentették, hogy mindennél jobban bíznak az otthoni levegő gyógyító hatásában. Elég az hozzá, úgy volt, hogy nemsokára megérkezik Highburybe, s a falunak a rég megígért újdonság, Mr. Frank Churchill helyett egyelőre be kell érnie Jane Fairfaxszel, aki csak két éves távolléte miatt jelenthetett valamiféle újdonságot. Emma nem sok kedvet érzett ahhoz, hogy valakivel, akit nem szeret, három hónapig udvariaskodjék; hogy mindig többet tegyen annál, amit a szíve diktál, de kevesebbet, mint amit elvárnak tőle. Nemigen tudta volna megmondani, miért is nem szereti Jane Fairfaxét? Mr. Knightley egyszer azt mondta, hogy azért, mert olyan igazán tökéletes fiatal nőt lát benne, amilyennek maga is szeretne látszani; s bár ezt a vádat annak idején hevesen visszautasította, az önvizsgálatnak egy-egy percében lelkiismerete nem mentette fel egészen. De "sohasem tudott igazán belelátni - nem is tudja, hogyan lehet, de valami hidegséget és tartózkodást érez benne - olyan nyilvánvalóan közömbös aziránt, tetszik-e vagy se - aztán meg a nagynénje folyton beszél - és mindenki olyan

nagy dolgot csinál Jane Fairfaxból - és mindig úgy képzelte
mindenki, hogy
bizonyosan a legjobb barátnők, már csak azért is, mert
egykorúak, meg hogy
bizonyára nagyon szeretik egymást". Ezeknél jobb okokat nem
tudott felhozni.
Ellenszenve nagyon igazságtalanná tette, képzelete úgy
felnagyított minden
ráfogott hibát, hogy valahányszor hosszabb távollét után
vizsgátlotta Jane
Fairfaxet, érezte, mennyire igazságtalan hozzá; most pedig,
amikor két évi
távollét után megérkezett, és ő illendően levizitelt nála, szinte
megütötte a
szemét a leány külseje és modora, amelyet két teljes éven át úgy
lebecsült. Jane
Fairfax nagyon finom volt, rendkívül finom. Emma pedig éppen a
finomságot
becsülte legtöbbször. Magassága éppen megfelelő, olyan, hogy
legtöbbször inkább
magasnak tarthatták, de senki sem mondhatta túl magasnak;
alakja rendkívül
kecses, termete éppen a legszerencsésebb, se nem kövér, se nem
sovány, bár
mintha a betegség külső nyomai halványan jelezték volna,
melyiktől kell inkább
félnie. Emma nem hunyhatta be a szemét mindezek előtt; aztán
meg az arca - a
vonásai - egészben véve sokkal szebb volt annál, mint ahogy
emlékezetében élt;
nem szabályos, de nagyon vonzó szépség. Mély szürke szemének,
fekete
szemöldökének és szempilláinak szépségét sohasem tagadhatta;
bőre, amit
szórszálhasogató módon színtelennek szokott bélyegezni, olyan
tisztán és finoman
ragyogott, hogy igazán nem hiányzott róla a viruló szín. Szépségét
mindenekfelett a finomság jellemezte, s így Emmának, ha hú
akart maradni
magához, csodálnia kellett, mert ilyen, legyen az megjelenésbeli
vagy szellemi

finomság, oly keveset láthatott Highburyben. Itt már az is kivételes érdemnek számított, ha valaki nem volt közönséges. Egyszóval első látogatása alatt kettős örömmel szemlélte Jane Fairfaxet; jólesett ránézni, és jólesett igazságot szolgáltatni neki; el is határozta, hogy ezentúl nem idegenkedik tőle. Tekintetbe véve Jane sorsát, helyzetét és szépségét - ha meggondolta, milyen sorsra jut ennyi finomság, honnan kell leszállnia, hogyan él majd -, nem érezhetett iránta mást, mint részvétet és tiszteletet, különösen ha minden közismert, emberi érdeklődést keltő részlethez még azt a nagyon is valószínű körülményt is hozzáveszi, ami olyan természetesen ötlött fel benne: vonzalmát Mr. Dixon iránt. Ha így áll a helyzet, csak tisztelni és sajnálni lehet az áldozatokért, amelyekre elszánta magát. Emma már-már felmentette magában a bajkeverés vádja alól, hogy Mr. Dixon felesége iránti érzelmeit maga felé vonzotta, ami eleinte felmerült a képzeletében. Ha szerelmes, csak egyszerű, egyoldalú, viszonzatlan szerelemről lehet szó Jane részéről. Talán akaratlanul szívta be a gyilkos mérget, míg részt vett barátnője és a férfi között folyó társalgásban, s talán a legjobb, legtisztább szándékkal tagadta meg magától most az írországi utazást, s határozta el, hogy véglegesen elszakad tőle és családjától, és megkezdte a kötelességekkel teli munkás életet. Mindent egybevetve, Emma olyan megenyhült, jótékony érzelmekkel vált el tőle, hogy hazafelé menet azon kezdte törni a fejét, miért nincs Highburyben egyetlen olyan fiatalember sem, aki méltó lehetne rá, hogy függetlenséggel ajándékozza

meg Jane-t, sajnos, senki sem akadt, akit szívesen szánt volna neki képzeletben.

Mindez nagyon szép érzésekre vallott - csak éppen nem tartott sokáig.

Még mielőtt valamilyen nyilvános örök barátsági nyilatkozattal Jane Fairfaxhez

kötötte volna magát, jóvátette volna múltbeli előítéleteit és tévedéseit -

csupán ennyit mondott Mr. Knightleynek: "Az bizonyos, hogy csinos; sőt több,

mint csinos" -, Jane Hartfieldben töltött egy estét nagyanyjával és nagynénjével, és nagyjából máris minden visszazökkent előbbi állapotába. Újra

feltámadtak a korábbi sérelmek. A nagynéni éppolyan elviselhetetlen, mint

azelőtt; sőt még terhesebb, mert húga kiválóságai iránti csodálatát most még az

egészsége miatti aggodás is tetézte; apróra végig kellett hallgatniok, milyen

kevés kenyeret és vaját fogyaszt reggelire, milyen vékony szelet ürühúst eszik

ebédre, aztán mindennek tetejébe előkerültek a főkötők és kézimunkadobozok is,

amelyeket nagyanyjának és neki magának hozott; Jane bűnei így megint

kidomborodtak. Muzsikálni kezdtek, Emmának játszani kellett; s a köszönetet és a

dicséretet, amely természetesen következett, tettett lelkesedésnek,

förlényeskedésnek érezte, amivel Jane csak saját kiválóbb játékára akarta finoman

felhívni a figyelmet. Ami pedig a legrosszabb, olyan hideg, olyan óvatos volt!

Nem lehetett kiszedni belőle az igazi véleményét. Mint egy köpenybe, úgy

betakarózott az udvariasságba, mintha elhatározta volna, hogy semmit sem árul el

magáról. Ennyi tartózkodás nagyon utálatosnak és gyanúsnak tűnt!

Ha egyáltalán fokozni lehetett ezt a mindenre kiterjedő teljes tartózkodást, úgy

Weymouthszal és Dixonékkal kapcsolatosan még fokozottabban tartózkodónak mutatkozott. Láthatólag nem szándékozott nyilatkozni Mr. Dixon jelleméről, vagy arról, hogy ő mit tart róla, sem arról, hogyan ítéli meg a házasságát. Mindent csak nagy általánosságban, semmitmondó szavakkal jellemzett és dicsért, a világért sem emelt ki vagy hangsúlyozott valamit. De mindez nem sokat ért. Hiába volt minden óvatossága. Emma átlátott mesterkedésein, és visszatért korábbi gyanújához. Valószínűleg mégiscsak több a titkolnivalója, mint a maga vonzalma; Mr. Dixon talán közel járt ahhoz, hogy a barátnők közül végül is a másikat válassza, vagy talán csak a várható tizenkétezer font reményében döntött Miss Campbell javára. Hasonló tartózkodás jellemezte Miss Fairfaxet más témákkal kapcsolatban is. Frank Churchill is ugyanakkor járt Weymouthban, amikor ő. Hallották, hogy valamennyire ismerik is egymást; de Emma egyetlen szót sem tudott kihúzni belőle, milyen is hát valójában a fiatalember. "Csinos?" - "Úgy tudja, mindenki nagyon jóképű fiatalembernek tartja." - "Kellemes ember?" - "Általában az a vélemény róla." - "Értelmes, művelt fiatalembernek látszik?" - "Fürdőhelyen vagy felületes londoni ismeretség esetén nehéz ilyesmit eldönteni. Még az övéknél sokkal hosszabb ismeretség esetén is legfeljebb a modoráról lehetne teljes bizonyossággal ítélni. Úgy gondolja, mindenki kellemes modorú embernek tartotta." Emma ezt már nem tudta megbocsátani.

Huszonegyedik fejezet

Emma nem tudott megbocsátani Miss Fairfaxnek, de Mr. Knightley, aki szintén

jelen volt, sem a sérelmet, sem a neheztelést nem vette észre, csak illendő figyelmességet és szívélyes viselkedést látott mindkét részről. Másnap reggel, amikor valami hivatalos ügyben megint Mr. Woodhouse-nál járt Hartfieldben, mindenről nagy elismeréssel beszélt; persze nem olyan nyíltan, mint ahogy akkor tehette volna, ha az apa nincs a szobában, de elég világosan ahhoz, hogy Emma jól megérthesse. Régebben mindig úgy találta, hogy Emma igazságtalan Jane-nel, s most nagyon örült a látható javulásnak.

- Nagyon kellemes este volt - kezdte, amint sikerült rávenni Mr. Woodhouse-t, hogy úgy döntsön, ahogy kell, s az öregúr végre kijelentette, hogy érti a dolgot, és félretolhatták a papirosokat -, rendkívül kellemes. Maga és Miss Fairfax is nagyon szépen muzsikált. Tudja, uram, úgy érzem, nincs is annál remekebb, mint egész este kényelmesen üldögélni, mialatt két ilyen fiatal hölgy szórakoztatja az embert, hol zenével, hol meg társalgással. Bizonyos vagyok benne, Emma, hogy Miss Fairfax nagyon jól érezte magát. Maga mindent megtett érte. Örülök, hogy annyit zongoráztatta, bizonyosan nagyon élvezte, hiszen a nagyanyjánál nincs min játszania.

- Örülök, hogy helyesli - mondta Emma mosolyogva -, de remélem is, hogy ritkán találni hibát bennem, ha Hartfield vendégeiről van szó.

- Nem, drágám - mondta apja azonnal -, ebben bizonyos vagyok. Nincs nálad senki figyelmesebb és udvariasabb. Ha valamit mondhatnék, hát inkább, hogy túlságosan is figyelmes vagy. Tegnap este például azt hiszem, elég lett volna egyszer körülkinálni a forró vajás süteményt.

- Nem - mondta Mr. Knightley csaknem egy időben az öregúrral -, ritkán találni

benne hibát; akár a modoráról, akár a felfogóképességéről van szó. Éppen ezért gondolom, hogy megértett.

Emma pajkos pillantása ezt jelentette: "Hogyne érteném" - de hangosan csak

ennyit mondott: - Miss Fairfax nagyon zárkózott.

- Én is mindig mondtam, hogy az, egy kissé; de maga hamarosan fel tudná oldani

zárkózottságának azt a felét, amit le kellene vetnie: ami csak féltékenységéből

ered. Tartózkodását persze csak tisztelni kell.

- Maga féltéknek tartja. Én ennek nyomát sem látom.

- Kedves Emmám - mondta Mr. Knightley, átülve a lányhoz legközelebb eső székre

-, remélem, nem azt akarja mondani ezzel, hogy nem érezte jól magát tegnap este?

- Ó, nem; nagyon szórakoztatott, hogy olyan kitartással tettem fel kérdéseket,

és most is mulattat, ha meggondolom, milyen kevés érdemleges választ kaptam.

- Csalódtam - mondta Mr. Knightley, s többet nem válaszolt.

- Remélem, mindenki jól érezte magát az este - mondta Mr.

Woodhouse a maga

nyugodt módján -, jómagam mindenesetre. Egyszer túlságosan melegített a tűz; de

akkor egy kicsit, egészen kicsit hátrább húztam a széket, s többé nem zavart.

Miss Bates nagyon beszédes és jókedvű volt, mint mindig, bár egy kicsit túl

gyorsan beszél. De azért nagyon kellemes hölgy, és Mrs. Bates is az, csak

másképpen. Szeretek régi barátainkkal együtt lenni; és Miss Fairfax is nagyon

kedves fiatal hölgy; igazán nagyon csinos és kellemes modorú fiatal hölgy.

Bizonyosan ő is jól érezte magát az este, hisz itt volt neki Emma.

- Úgy van, uram, Emma pedig azért, mert itt volt neki Miss Fairfax.

Emma látta, mennyire szeretne tőle valami elismerést hallani, s mivel legalábbis

pillanatnyilag meg akarta nyugtatni, kétségbevonhatatlan őszinteséggel azt

mondta:

- Olyan finom jelenség, hogy az ember a szemét sem tudja levenni róla. Mindig

bámulattal nézem; és szívből sajnálom.

Mr. Knightley pillantásából annyi jóleső hála sugárzott, hogy nem is tudta volna

szavakba önteni, de mielőtt válaszolhatott, Mr. Woodhouse, akinek gondolatai

Batesék körül jártak, így szólt:

- Milyen szomorú, hogy olyan szegényesen éldegélnek! De milyen szomorú! Hányszor

szerettem volna, hogy... de hát az ember olyan keveset mer tenni!

Apró,

jelentéktelen ajándékokat ad, de azért olyat, ami nekik nem mindennapi! Most,

hogy megöltünk egy hízót, Emma úgy gondolta, küld nekik egy karajt vagy combot;

egészen kicsi és gyenge... a hartfieldi disznók húsa nem olyan, mint más

disznóké, de azért mégiscsak disznóhús az is... Drága Emmám, talán mégis jobb

lenne, ha combot küldenénk, mit gondolsz? Hiszen ha bizonyosak lehetnénk benne,

hogy jól átsütött szeletet készítenek belőle, ahogy mi is szoktuk, minden zsír

nélkül, és nem egyben sütik meg; nincs olyan gyomor, amelyik megemészthetné az

egybesült disznóhúst. Mi a véleményed?

- Drága papám, már el is küldtem az egész hátsó részt. Tudtam, hogy maga is így

kívánná. Akkor ott van nekik a comb, besózhatják, a karajt pedig frissen

kisüthetik, ahogyan a legjobban szeretik.

- Jól tettered, kedvesem, nagyon jól tettered. Ez még nem is jutott eszembe, de így

a legjobb. Csak túl ne sózzák a combot! De azt hiszem, ha nem sózzák túl, meg ha

nagyon jól átfőzik, ahogy Serle szokta nálunk, és ha nagyon mértékletesen

fogyasztják, egy kis főtt fehérrépat vagy sárgarépat vagy paszternákot adnak

mellé, talán nem árthat meg.

- Emma - mondta Mr. Knightley hirtelen -, van egy kis hírem a maga számára.

Tudom, szereti a híreket... hallottam valamit, idejövet, azt hiszem, érdekelni fogja.

- Igazán? Hát persze, mindig örülök a híreknek. Mi lehet az? Mért mosolyog úgy?

Hol hallotta? Randallsban?

Mr. Knightley épp csak annyit mondhatott:

- Nem, nem Randallsban, nem is jártam arrafelé - amikor feltáru az ajtó, és

Miss Bates lépett a szobába Miss Fairfaxszel. Miss Bates a hálától és a hírektől

túlcsorduló lélekkel azt sem tudta, mivel kezdje. Mr. Knightley rögtön látta,

hogymulasztotta a kellő pillanatot, s hogy neki ezek után nem marad semmi

közölnivalója.

- Ó, kedves uram, hogy érzi magát ma reggel? Drága Miss Woodhouse, egészen

odavagyok! Micsoda gyönyörű sertés-hátsórész! Kegyed túlzásba viszi a

nagylelkűséget! Hallották a nagy újságot? Mr. Elton hamarosan megnősül!

Emmának mostanában eszébe sem jutott Mr. Elton, és a hír hallatára annyira

meglepődött, hogy nem tudott leküzdeni egy kis megdöbbenést, meg valamelyes

enyhe pirulást.

- Én is ezt akartam elújságotni... gondoltam, érdekelni fogja - mondta Mr.

Knightley olyanféle mosollyal, amely egy korábbi beszélgetésükre utalt.

- De hát ön hol hallhatta, Mr. Knightley - kiáltotta Miss Bates -, mondja meg,

hol hallotta? Nincs öt perce, hogy megkaptam Mrs. Cole levélkéjét, nem, persze,

hogy nincs öt perce... legfeljebb tíz... mert már főközőben és kiskabátban

voltam, épp indulni akartam, csak még lementem Pattyhoz, hogy beszéljek vele a

sertéscombról... Jane ott állt a folyosón... ugye ott álltál, Jane?...
mert
anyám annyira aggódott, hogy nem elég nagy a sózóteknőnk.
Ezért aztán azt
mondtam, hogy majd én lemegyek és utána nézek, Jane meg azt,
hogy "leljenek a
néni helyett? Mert attól félek, megfázott egy kicsit; és Patty meg
éppen
felmosta a konyhát." - Ó, drágám, mondtam erre, és épp akkor
érkezett a levélke.
Valami Miss Hawkins... csak ennyit tudok róla, Miss Hawkins,
Bathból. De, Mr.
Knightley, hogy lehet az, hogy ön már hallotta? Mert abban a
pillanatban, hogy
Mr. Cole elmondta Mrs. Cole-nak, ő egyenesen leült és megírta
nekem. Miss
Hawkins...
- Mr. Cole-nál jártam valami üzleti ügyben másfél órával ezelőtt.
Épp akkor
kapta meg Elton levelét, amikor bevezettek hozzá, és rögtön
ideadta elolvasni.
- Nahát, ez egészen... azt hiszem, ennél érdekesebb hírt még
sosem hallottam.
Drága uram, ön igazán túlzásba viszi a nagylelkűséget! Anyám
nagyon szíves és
szeretetteljes üdvözetét küldi, ezer köszönettel, és azt mondja,
hogy ön szinte
zavarba hoz bennünket a nagylelkűségével.
- Véleményünk szerint... s egész bizonyos, hogy így is van... a
hartfieldi
disznó húsa sokkal jobb minden más disznóénál, s Emmának és
nekem nem is lehet
nagyobb örömünk, mint hogy...
- Drága uram, anyám mindig azt mondja, hogy barátaink már
túlságosan is jók
hozzánk. Ha akadtak valaha, akiknek... bár maguk nem
vagyonosak... mégis
mindenük megvolt, amit szemük-szájuk kívánt, állíthatom, hogy
mi vagyunk azok.
Joggal mondhatjuk a zsoltáriróval: "Az én részem kies helyre
esett." Szóval ön,
Mr. Knightley, a saját szemével is látta a levelet...

- Rövid levél, csak épp be akarta jelenteni az újságot, de persze vidám, diadalmas. - Itt ravaszul Emmára pillantott. - "Olyan szerencsésnek mondhatja magát, hogy..." Elfelejtettem, hogy írta szó szerint... semmi okom sem volt rá, hogy megjegyezzem. Annyit közölt, amennyit ön is mondott, hogy feleségül vesz egy bizonyos Miss Hawkinst. Stílusa alapján úgy gondolom, egészen friss az elhatározása.

- Szóval Mr. Elton megnősül - mondta Emma, amint szóhoz jutott. - Mindenki sok boldogságot fog kívánni neki.

- Nagyon fiatal még a nősülésre - Mr. Woodhouse csak annyit jegyzett meg -, jobban tenné, ha nem sietne ennyire. Én úgy láttam, nagyon jól megvolt így is.

Mindig szívesen láttuk Hartfieldben.

- Lesz egy új szomszédunk, Miss Woodhouse - mondta Miss Bates vígan -, anyám úgy örül! Azt mondja, nagyon fájt neki, hogy a szegény öreg paplak úrnő nélkül áll.

Ez aztán igazán nagy újság! Jane, te még nem is láttad Mr. Eltont! Nem csoda, ha olyan kíváncsi vagy már rá.

Jane ugyan nem árult el olyan elsöprő erejű kíváncsiságot, hogy az minden mást háttérbe szorított volna.

- Nem, még nem láttam Mr. Eltont - válaszolta engedelmesen. - Vajon... ööö... magas termetű?

- Ki tudná ezt megmondani? - kiáltotta Emma. - Apám azt mondaná: "Igen", Mr.

Knightley: "Nem"; Miss Bates és jómagam pedig azt, hogy épp megfelelő

középtermetű. Ha majd egy kicsit hosszabb ideig itt lesz, Miss Fairfax, megérti,

hogy Highburyben Mr. Elton a megtestesült tökéletesség.

- Nagyon igaz, Miss Woodhouse, bizony így lesz. Nincs is nála kiválóbb

fiatalember; de, drága Jane-em, talán emlékszel, hogy épp tegnap mondtam neked:
pontosan olyan magas, mint Mr. Perry. Miss Hawkins... bizonyosra veszem, hogy kiváló fiatal hölgy. Milyen figyelmes volt anyámhoz - rábeszélte, hogy a lelkészi padba üljön, mert onnan jobban hall... tudják, anyám süket egy kicsit... nem nagyon, csak nem hall egészen tisztán. Jane azt mondja, Campbell ezredes is süket egy kicsit. Remélték, hogy a fürdőzés jót tesz neki - meleg fürdők, persze... de azt mondja, nem hozott tartós javulást. Tudják, Campbell ezredes a mi védangyalunk. És úgy látszik, Mr. Dixon is elragadó fiatalember... egészen méltó hozzá. Milyen boldogság, ha a jó emberek összekerülnek... márpedig mindig így történik. Most itt lesz majd Mr. Elton és Miss Hawkins; aztán itt vannak Cole-ék, azok is olyan jó emberek; meg Perryék... azt hiszem, nincs is több olyan boldog és jó házasság, mint Perryéké. Én azt mondom, uram - mondta Mr. Woodhouse-hoz fordulva -, ritka helyen található együtt ilyen társaság, mint Highburyben. Mindig mondom, hogy csodálatos szerencsénk van a szomszédainkkal. Drága uram, ha lehet valami, amit anyám mindennél jobban szeret, az a disznóhús... a szép egybesült disznókaraj.
- Azt hiszem, még senki sem tudhatja, ki is ez a Miss Hawkins, és mióta ismeri Mr. Elton - mondta Emma. - Az az érzésem, nem lehet valami régi ismeretség. Mr. Elton alig négy hete ment el innen. Bővebbet senki sem tudott, s miután a többiek is csak találgatásokat kockáztattak meg, Emma így szólt:
- Ön hallgat, Miss Fairfax, de remélem, érdeklődéssel hallgatja az ilyen

híreket. Hiszen ön mostanában annyi ilyesfélét látott és hallott;
Miss Campbell

révén bizonyára teljesen belemerült az ilyen ügyekbe... nem engedhetjük, hogy

Mr. Elton és Miss Hawkins iránt közömbös legyen.

- Ha már láttam Mr. Eltont - válaszolta Jane -, bizonyára érdekelni fog

mindez... mindenesetre azt hiszem, nálam ez elengedhetetlen az érdeklődéshez.

Miss Campbell pedig már jó néhány hónapja férjhez ment, ezért talán már

elhomályosultak egy kissé az élményeim.

- Igen, jól mondja Miss Woodhouse, éppen négy hete ment el innen - mondta Miss

Bates -, tegnap múlt négy hete. Miss Hawkins... hát én bizony mindig inkább azt

hittem, valami idevaló fiatal lány lesz a választott; nem mintha valaha is...

Mrs. Cole ugyan egyszer azt súgta nekem... de én rögtön megmondtam: "Nem, Mr.

Elton nagyon derék fiatalember, de azért..." Egyszóval nem hiszem, hogy nagyon

éles szemű volnék az ilyesmi meglátásban, nem is akarom elhíttetni, hogy így van.

Csak azt látom, ami a szemem előtt van. De ugyanakkor azon sem csodálkozott

senki, ha Mr. Elton megpróbálkozott... Kedves jó Miss Woodhouse, csak engedi,

hogy fecsegyek, tudja, hogy a világért sem akarok senkit megbántani. Hogy van

Miss Smith? Úgy láttam, már teljesen meggyógyult. Hát Mrs. John Knightley írt-e

mostanában? Ó, azok a drága kis gyerekek! Tudod, Jane, hogy én mindig

olyasfélének képzeltem Mr. Dixont, amilyen Mr. John Knightley? Úgy értem,

külsőleg... magas, olyasféle arckifejezéssel... meg hogy nem nagyon beszédes.

- Nagy tévedés, kedves nénikém; semmi hasonlóság sincs közöttük.

- Milyen furcsa! De előre sosem lehet helyes képet alkotni senkiről. Az ember

teremt magának egy elképzelést, és tűzön-vízen át ragaszkodik hozzá. Azt mondtad, ugye, hogy Mr. Dixon nem mondható csinosnak.

- Csinosnak! Ó, nem, egyáltalán nem... sőt határozottan csúnya. Hisz mondtam már, hogy csúnya ember.

- Drágám, csak annyit mondtál, hogy Miss Campbell nem hajlandó elismerni, hogy csúnya, s te magad is...

- Ó, ami engem illet, az én véleményem nem számít. Ha nekem rokonszenves valaki, akkor tetszik is. Ha csúnyának neveztem, csak azt mondtam, amit a közfelfogás tart róla.

- Nos hát, drága Jane-em, attól tartok, rohannunk kell. Az idő nem sok jót ígér, és nagymama aggódik majd. Kedves Miss Woodhouse, ön tűzrásba viszi a kedvességet; de most már igazán mennünk kell. Hát ez aztán nagyon kellemes újság volt! Kerülök egyet Mrs. Cole-ék felé; de nem maradok tovább három percnél; te meg, Jane, legjobb lesz, ha egyenesen hazamégy... nem szeretném, ha kint érne a zápor! Szerintünk Highbury máris jót tett neki. Köszönöm, igazán ez a meggyőződésünk. Mrs. Goddardot meg sem próbálom otthon érni, mert azt hiszem, ő csak a főtt húst szereti; pedig megnézheti, ha egyszer már mi sütünk sertéscombot! Isten vele, kedves jó uram. Ó, Mr. Knightley is velünk tart! Nahát ez nagyon... ugye, ha Jane elfárad, lesz olyan kedves, és a karját nyújtja neki?

Mr. Elton és Miss Hawkins... Hát isten velük. Mikor Emma magára maradt apjával, csak félig-meddig figyelt sirámaira, hogy a mai fiatalok mennyire sietnek házasodni, még hozzá idegeneket vesznek el, érdeklődése másik felével saját véleményét boncolgatta az ügyről. Számára

mulatságos és nagyon is örömmel hallott újdonságot jelentett a hír,
bebizonyította, hogy Mr. Elton nem szenvedhetett sokáig; Emma csak Harrietet sajnálta; Harrietnek fájni fog; s csak annyit remélhetett, hogy ha ő maga közli majd vele, megkíméli attól, hogy előkészítés nélkül kelljen másoktól meghallania. Most már itt lehet bármelyik percben. Csak ne találkozna útközben Miss Batesszel! S mivel esni kezdett, Emmának számítnia kellett rá, hogy a rossz idő ott tartotta Mrs. Goddardnál, és nyilván minden előkészítés nélkül megrohanják a hírrel.
Az eső sűrűn zuhogott, de nem sokáig; alig öt perccel azután, hogy elállt, befutott Harriet, felhevülten és izgatottan, aminek csak az lehetett a magyarázata, hogy csordultig telt szívvel sietett ide; s a "Jaj, Miss Woodhouse, képzelje csak, mi történt" kiáltás, ami kitört belőle, ugyanerre vallott. A csapás tehát már lesújtott; Emma úgy érezte, a legtöbb, amit tehet, ha végighallgatja; Harriet pedig egy szuszra kitalálta mindazt, amit mesélni akart.
Fél órával ezelőtt indult el Mrs. Goddardéktól - attól félt, mindjárt esni fog - attól félt, hogy bármelyik pillanatban zuhogni kezdhet - de remélte, hogy mégis sikerül előbb elérnie Hartfieldbe - úgy sietett, ahogy csak a lába bírta - aztán amint elhaladt a ház előtt, ahol egy fiatalasszony új ruhát varr neki, eszébe jutott, hogy bekukkant megnézni, hogy halad a munka; és igazán nem töltött ott fél percnél többet, de alighogy kilépett a házból, elkezdett esni; azt se tudta, mitévő legyen; ezért egyenesen továbbszaladt, amilyen gyorsan csak bírt, és a

Fordék boltjában keresett menedéket. (Ez volt a legnagyobb szövet-, vászon- és rőföskereskedés, a falu legnagyobb és legdivatosabb boltja.) És így aztán ott üldögélt tán tíz percig, és nem is jutott eszébe, hogy... amikor hirtelen ki más lépett be - hát ez csakugyan nagyon furcsa volt! - igaz, hogy mindig Fordnál vásároltak - senki más, mint Elisabeth Martin meg a bátyja. - Képzelve csak, drága Miss Woodhouse! Azt hittem, rögtön elájulok. Azt se tudtam, mit csináljak. Ott ültem egészen az ajtónál, Elisabeth rögtön észrevett, de ő nem; az esernyőjével bajlódott. Biztosan tudom, hogy Elisabeth rögtön meglátott, de elfordította a fejét, és nem vett tudomást rólam; és mindketten a bolt másik végébe mentek, én meg ott ültem az ajtó mellett! Jaj, Istenem, milyen rettenetes érzés volt! Bizonyára úgy elfehéredtem, mint a fal. El nem mehettem, tudja, már csak az eső miatt sem, de mindenütt legszívesebben lettem volna, mint ott... Ó, drága Miss Woodhouse! Szóval aztán úgy látszik, körülnézett ő is, és meglátott; mert ahelyett, hogy tovább válogattak volna, suttogni kezdtek egymással. Bizonyos vagyok benne, hogy rólam beszéltek; és azt kell hinnem, arra beszélt rá a hűgát, hogy szólítson meg - nem gondolja, Miss Woodhouse? -, mert egyszer csak Elisabeth előrejött, egészen odajött hozzám, és megkérdezte, hogy vagyok, és ha én is úgy akarom, még kezét is rázott volna velem. Semmi sem volt olyan, mint azelőtt; látni való, mennyire megváltozott; de mégiscsak látszott az is, hogy igyekszik nagyon barátságos lenni; aztán kezét fogtuk, és egy ideig beszélgettünk is - de nem is tudom, mit mondtam, annyira remegtem -, emlékszem,

azt mondta, sajnálja, hogy mostanában sosem találkozunk; ami igazán nagyon-nagyon kedves tőle! Drága Miss Woodhouse, olyan szerencsétlennek éreztem magam! Addigra már kezdett elállni az eső, elhatároztam, hogy semmi sem tarthat vissza, és akkor - képzelje csak! - láttam, hogy ő is felém tart, lassan, mintha nem egészen tudná, mit is csináljon; aztán odajött és beszélt hozzám, és én válaszoltam, és egy percig borzasztóan éreztem magam, nem is tudom megmondani, milyen borzasztóan; aztán végre összeszedtem a bátorságomat, és azt mondtam, már nem is esik, mennem kell; és el is indultam; és alig értem néhány méternyire az ajtótól, amikor kijött utánam, csak azért, hogy szóljon, hogy ha Hartfieldbe készülök, jobb lesz, ha Mr. Cole istállója felé kerülök, mert a rövidebb utat egészen elárasztotta a víz. Jaj, Istenem, azt hittem, menten meghalok! Így aztán azt mondtam, hogy nagyon hálás vagyok neki, ennél kevesebbet igazán nem tehettem; ő pedig visszament Elisabethhez, én meg az istálló felé kerültem - legalábbis azt hiszem -, de alig emlékszem, hol jártam, és mi történt velem. Ó, Miss Woodhouse, bármit megtettem volna, csak ez meg ne történjék! Pedig azért jól is esett, hogy olyan kedvesen és szívélyesen viselkedtek. Még Elisabeth is. Ó, Miss Woodhouse, kérem, szóljon már, és nyugtasson meg! Emma a legőszintebben igyekezett; de azonnal nem sikerülhetett. Először kis szünetet kellett tartania, hogy gondolkozhassék. Ő maga sem érezte magát teljesen nyugodtnak. A fiatalember viselkedése meg a hűgáé is igazi érzésekre vallott, és Emma akarva, akaratlanul megsajnálta őket. Harriet leírása szerint

viselkedésük egyszerre tükrözött sértett érzelmeket és valódi lelki finomságot;
de hisz azelőtt is mindig jóra való, jóérezésű embereknek tartotta őket;
változtat-e ez bármit azon, hogy a kapcsolat nem kívánatos?
Csacsiság, hogy
egyáltalán megzavarta az eset. Persze hogy a fiú sajnálja Harriet elvesztését -
mindnyájan csak sajnálhatják. A visszautasítás nyilvánvalóan nemcsak szerelmét,
de nagyravágyását is megsebezte. Bizonyára az egész család azt remélte, hogy
Harriet ismeretsége révén emelkednek a társadalmi ranglétrán -
amellett pedig
ugyan mit ér az, amit Harriet mesél? -, hisz neki oly könnyű
tetszeni - annyira
nem tud disztingválni - mit ér az ő dicsérete?
Így erőlködött Emma, s Harrietet is azzal próbálta megnyugtatni,
hogy
csekélységnek tüntette fel a történeteket, amivel szinte nem is érdemes
foglalkozni.
- Persze hogy bántotta abban a percben - mondta -, de ahogy elmondta, maga
kitűnően viselkedett; és már túl vagyunk rajta, és talán soha többet... első
találkozásra legalábbis nem kerül sor többet, ezért ne is törje rajta a fejét.
Harriet csak annyit mondott, hogy "nagyon igaz", meg hogy "nem fogja a fejét
törni rajta", de azután is csak erről beszélt - semmi egyébéről nem tudott, s
Emma végül, hogy kiverje a fejéből Martinékat, kénytelen volt kibökní a hírt,
amit annyi gyöngéd óvatossággal akart neki beadni; maga sem tudta, örüljön-e
vagy haragudjék, szégyellje magát vagy mulasson szegény Harriet lelkiállapotán -
hogy Mr. Elton végül is csak ennyit jelentett neki.
Lassacskán azonban Mr. Elton emléke is követelni kezdte a maga jussát. Ha

Harriet nem is fogadta olyan érzékenyen a hírt, mint egy nappal vagy akár egy órával előbb tette volna, hamarosan jobban kezdte érdekelni, s még be sem fejezték első beszélgetésüket, máris sikerült belelovalnia magát a kíváncsiság, a csodálkozás, a sajnálat, a fájdalom és az öröm érzelmeibe, különösen a szerencsés Miss Hawkinsszal kapcsolatosan, ami aztán hozzájárult, hogy Martinék Harriet érdeklődésében az őket megillető helyre süllyedjenek. Emma végül szinte örült, hogy megtörtént ez a találkozás. Annyi haszna volt, hogy csökkentette az első megrázkódtatást, de semmi riasztó hatása sem maradt. Harriet mostani életmódja mellett Martinék csak úgy kerülhettek a közelébe, ha készakarva keresik a társaságát, eddig azonban vagy a bátorságuk hiányzott ehhez, vagy jó érzésük tiltotta; mióta bátyjuk kosarat kapott, a leányok sem jártak Mrs. Goddardnál, s egy teljes év is elmúlhat, míg megint olyan körülmények között találkoznak, hogy kénytelenek szólni egymáshoz, vagy egyáltalán alkalmuk lesz a beszélgetésre.

Huszonkettedik fejezet

Az emberek olyan kegyesek azokhoz, akik különleges helyzetbe kerülnek, hogy ha egy fiatal teremtés férjhez megy vagy meghal, bizonyosra veheti, hogy mindenki csak jót mond róla. Nem telt el egy hét sem, hogy Miss Hawkins nevét Highburyben először kiejtették, s valahogy máris kiderült róla, hogy rendelkezik minden testi és szellemi kiválósággal; csinos, elegáns, nagyon művelt és végtelenül kedves; s amikor maga Mr. Elton is megérkezett, hogy boldog jövője fényében sütkérezzék, és elhintse a

hölgy kiválóságának hírért, alig maradt más tennivalója, mint megmondani keresztnevét, meg azt, hogy ki a kedvenc zeneszerzője. Mr. Elton igen boldog emberként érkezett haza. Visszautasítva és sértetten utazott el: csalódott vérmes reményeiben, még hozzá azután, hogy - legalábbis saját megítélése szerint - sorozatos biztatást kapott, s nem elég, hogy a neki megfelelő hölgyet nem nyerhette el, de azon vette észre magát, hogy egy neki éppen nem megfelelő másiknak a szintjére alacsonyították le. Mélységesen megsértve utazott el, s másnak a jegyeseként érkezett vissza, olyan valaki jegyeseként, aki persze sokkal kiválóbb az első választottnál; legalább annyival, mint amennyivel a megnyert díj mindig értékesebb az elvesztettnél. Vidáman és önelégülten érkezett, buzgón látott neki tennivalóinak, mit sem törődött Miss Woodhouse-zal, és semmibe vette Miss Smitht. Ahogy az már lenni szokott, a bájos Augusta Hawkins azon kívül, hogy természetesen igen szép és nagy műveltségű leány volt, önálló vagyonnal is rendelkezett, amit egy kis jóakarattal tízezer fontnak lehetett mondani. Mindez jól hangzott, és persze nem is jött rosszul. A történet jól csengett: Mr. Elton nem nőül rangján alul, olyan asszonyt szerzett, aki tízezer fontot vagy majdnem annyit hoz a házhoz, és még hozzá milyen pompás gyorsasággal érte el a sikert! Alighogy megismerkedtek, máris észrevehette, milyen megkülönböztetett figyelemmel fogadják; az egész beszámoló a kapcsolat születéséről és előrehaladásáról, amit Mrs. Cole elé tárt, az ő dicsőségét tükrözte; villámgyorsan haladt a véletlen megismerkedéstől Mr. Green ebédjéig és Mrs.

Brown estélyéig, egyre jelentőségteljesebb mosolyok és pirulások követték egymást, mindinkább láthatta, milyen szívesen fogadják, s milyen érzelmi felindulást kelt - oly könnyen tudott hatni a hölgyre, Miss Hawkins oly készséges hajlandóságot árult el -, egyszóval, hogy érthetően fejezzük ki magunkat, a lány annyira kész volt kezét nyújtani a papnak, hogy Mr. Elton hiúsága és számítása egyaránt kielégülhetett. Övé lett immár a lényeges és a járulékos is - a hölgy hozománya és szerelme, és olyan boldog volt, amilyennek illett lennie; egyébről sem beszélt, mint önmagáról és saját ügyeiről, elvárta, hogy gratuláljanak - túrte, hogy nevensenek rajta -, és szívélyes mosollyal, bátran elegyedett most már szóba a helység minden ifjú hölgyével, akikkel néhány héttel korábban sokkal óvatosabban lovagiaskodott volna. Az esküvőt nem távoli időre tűzték ki, hisz az érdekelt feleknek senkire sem kellett tekintettel lenniök; csak a szükséges előkészületeket kellett kivárni, így mikor Mr. Elton megint útra kelt Bath felé, a közvélemény arra számított - s mintha Mrs. Cole jelentőségteljes pillantása sem cáfolta volna e hiedelmet -, hogy ha legközelebb felbukkan Highburyben, magával hozza ifjú feleségét is. Mostani rövid ittléte alatt Emma nemigen látta; az első találkozás is elég volt azonban, hogy észrevegye, mennyire nem kelt jó hatást a sértődöttség és elbizakodottság keveréke, ami a férfi viselkedésén előmlött. Sőt, az az igazság, hogy nagyon kezdett rajta csodálkozni, hogy valaha is kellemesnek tartotta; látása pedig olyan elválaszthatatlanul összefonódott benne bizonyos nagyon

kellemetlen érzelmekkel, hogy eltekintve attól, hogy morálisan -
mint vezeklés,
tanulság és hasznára váló megalázás forrása - nem ártott, nagyon
hálás lett
volna, ha bizonyos lehetett volna abban, hogy nem kell többet
találkozniok.
Minden jót kívánt neki; de ha meglátta, kínos érzései támadtak;
és igen
elégedett lett volna, ha Mr. Elton húsz mérfölddel odább él
boldogan.
Igaz, ha Mr. Elton megházasodik, már nem lesz annyira
kellemetlen, hogy továbbra
is Highburyben él. Sok aggodalmat fölöslegessé tesz, sok apró
veszélyező
helyzetet elsimít vele, ami egyébként szemet szűrt volna. Mrs.
Elton pusztá léte
minden változást megmagyaráz érintkezésükben; észre sem veszi
majd senki, hogy
elmúlt a bizalmas barátság. Szinte előlről kezdik majd az
érintkezést a
társadalmi élet szabályai szerint.
A hölgy személyétől Emma nem sok jót várt. Mr. Eltonnak
kétségkívül megfelelő
lesz; highburyi mértékkel mérve elég művelt, s elég csinos is -
persze Harriet
mellett valószínűleg csúnyácskának hat majd. Ami a leány
származását illeti,
Emmának egy pillanatig sem voltak kétségei, hogy bármilyen
igényességet
fitogtatott is a lelkész, bármennyire lenézte is Harrietet, e téren
nem sokra
vitte. Könnyen ki lehetett találni az igazságot. Hogy milyen a
hölgy, azt persze
nem lehet tudni, de hogy kiféle, azt ki lehet nyomozni; és
eltekintve a tízezer
fonttól, semmi sem vallott rá, hogy különb Harrietnél. Sem nevet,
sem előkelő
vért, sem jó kapcsolatokat nem hozott magával. Miss Hawkins egy
bristoli -
mondjuk - kereskedőnek a két leánya közül volt az ifjabbik,
legalábbis

kereskedőnek kell neveznünk az apát, de kereskedésből származó
jövedelmét olyan
szerénynek lehetett mondani, hogy jogos a feltételezés, miszerint
a
kereskedelemnek igen szerény ágában tevékenykedett. A tél egy
részét a leány
Bathban szokta tölteni, de Bristol volt az otthona, még hozzá
Bristol belvárosa;
s bár az apja és anyja néhány éve meghalt, maradt egy jogász
nagybácsi -
pontosabb fogalmazást nem kockáztattak meg vele kapcsolatban,
mint hogy jogász;
nálá élt a leány. Emma úgy sejtette, hogy valami ügyvéd kulija
lehet, aki túl
ostoba ahhoz, hogy többre vigye. A családban az előkelőséget
minden jel szerint
az idősebb leány képviselte, aki nagyon jól ment férjhez, egy nagy
lábbon élő
úriemberhez Bristol közelében, és két kocsit tartott! Ez volt a
történet
csúcspontja, ez volt a dicsfény Miss Hawkins homloka körül.
Ha legalább azt elérhette volna, hogy Harriet az ő szemével nézze
az egészet!
Ahhoz, hogy beleszeressen Mr. Eltonba, nem kellett sok
rábeszélés, az
ellenkezője - sajnos - már nem ment olyan könnyen. Pusztá
szavakkal nemigen
lehetett megfosztani varázsától azt, aki Harriet lelkének minden
zugát
betöltötte. Másvalaki tán kiszoríthatja a helyéről, napnál
világosabb, hogy
bizonyosan így lesz majd; még egy Robert Martin is elegendő lett
volna erre a
célra; de Emma attól félt, ez az egyetlen, ami meggyógyíthatja.
Harriet olyan
lány, aki ha egyszer elkezdte, állandóan szerelmes lesz. Most
pedig, hogy Mr.
Elton újra feltűnt a láthatáron, szegény leány helyzete sokkal
rosszabb lett,
folyton a szeme elé került valahol. Emma csak egyszer látta: de
Harriet naponta

kétszer-háromszor véletlenül éppen összeakadt vele, vagy
véletlenül éppen
elkerülték egymást, véletlenül meghallotta a hangját vagy
meglátta a hátát;
véletlenül mindig történt valami, hogy ne feledkezhessék meg
róla, még hozzá
olyasmi, amit átjárt a meglepetés és a sejtelmesség kellemes
melege. Azonfelül
állandóan hallotta emlegetni; a Hartfieldben töltött időt kivéve,
állandóan
olyanok között forgott, akik tökéletesnek látták Mr. Eltont, és
akiknek nem
akadt érdekesebb témájuk, mint a pap ügyeinek tárgyalása; így
Harriet
környezetében állandóan napirenden voltak a beszámolók és
találgatások,
mindarról, ami már megtörtént, és ami ezután történhet Mr.
Elton ügyeinek
alakulásában, akár jövedelméről, akár cselédségéről vagy
bútorzatáról volt szó.
Vonzalmát táplálta, hogy mindenki állandóan Mr. Elton dicséretét
zengte; bánata
nem csillapodhatott, érzelmeit állandóan feldúlta Miss Hawkins
boldogságának
szüntelen ismételtetése és az az újból elhangzó megállapítás,
mennyire
szerelmesnek látszik a vőlegény! Már az is, ahogy a ház előtt
elment, ahogy a
kalapját a fejébe csapta, mind arra vallott, milyen szerelmes.
Ha szabad lett volna mulatnia rajta, ha Harriet állandó
kedélyhullámozásában nem
rejlik annyi fájdalom, annyi neki szóló szemrehányás, Emma jól
szórakozhatott
volna e hangulatváltozásokon. Néha Mr. Elton állt előtérben,
máskor Martinék; s
időnként egyiket a másikkal lehetett sakkban tartani. A Mr. Elton
eljegyzése
okozta boldogtalanságot kissé háttérbe szorította Elisabeth
Martin látogatása
Mrs. Goddardnál. Harriet nem volt otthon; de Elisabeth magával
hozott és

otthagyzott számára egy egészen megható hangú levélkét - szelíd szemrehányás keveredett benne sok-sok kedvességgel -, s amíg Mr. Elton ismét megjelent a színen, Harriet ezzel foglalta el magát, állandóan azon töprengett, mivel is lehetne viszonzozni, s szíve szerint többet tett volna, mint amennyit be mert vallani. De Mr. Elton személyes megjelenése minden ilyen gondját elsöpörte. Míg ő Highburyben maradt, Martinék eszébe sem jutottak Harrietnek; s azon a szent napon, amikor a pap megint útnak indult Bath felé, Emma úgy gondolta, azzal tudja legalább részben elhessegetni a távozás okozta keserveket, ha Harriet viszonzozza Elisabeth Martin látogatását. Minek is tekintse ezt a látogatást? Mit kell tennie? És mennyi az, amit nyugodtan megtehet? Mindez nem kis fejtörést okozott Emmának. Ha nem vesz tudomást az anyáról és leányairól, az hálátlanság, hisz meghívták. Erről szó sem lehet; de viszont milyen veszélyes felújítani az ismeretséget! Hosszas gondolkozás után nem tudott okosabbat kitalálni, mint hogy Harrietnek viszonzoznia kell a látogatást; de olyan formában, hogy értsenek belőle, vegyék észre, hogy csak udvariassági látogatásról van szó. Úgy gondolta, elviszi kocsival, leteszi az Abbey-Millnél, ő továbbkocsizik, és hamarosan visszamegy érte, hogy ne legyen idejük ravaszul megkönyékezni, vagy felidézni a múltat, és mindebből megérthessék, hogy a jövőben mire korlátozódhat baráti érintkezésük. Jobbat nem tudott kitalálni; s bár tervében volt valami, amit szíve mélyén ő maga sem helyeselt - akárhogy is szépítette a dolgot, valami hálátlanságfélét érzett benne -, meg kell lennie, különben mi lesz Harriettel?

Huszonharmadik fejezet

Harriet szorongva készült a látogatásra. Alig fél órával azelőtt, hogy barátnője

érte ment Mrs. Goddard házához, rossz csillaga éppen oda vezérelte, ahol a

"Tisztelendő Philip Elton, Bath, Fehér Szarvas fogadó" feliratú útiládát

pakolták fel a mészáros kocsijának a tetejére, hogy az vigye el a csomagot a

postakocsi megállójáig, s emiatt az útiládát és rendeltetését kivéve minden más

teljesen érdektelen lett számára.

Azért persze elment; s mikor a tanyához ért, és a széles, ápolt, homokos út

végénél, amely sövényre nevelt törpe almafák között vezetett a bejárati ajtóhoz,

leszállni készült, valami kis felindulást is érzett mindannak láttán, ami még

nemrégiben annyi örömet szerzett neki; s mikor elváltak, Emma észrevette, hogy

valami félénk kíváncsisággal néz körül, s látva ezt, elhatározta, hogy nem

engedi hosszabbra nyúlni a látogatást az eleve kiszabott negyedóránál. Ő maga

aztán továbbhajtott, ezt az időt egy idős szolgálójuknál töltötte, aki Donwellbe

ment férjhez.

Negyedóra múlva pontosan megjelent a fehér kapunál; hívására Miss Smith

késedelem nélkül ott termett, s méghozzá fiatalember-kíséret nélkül. Magányosan

jött végig a homokos úton - csak az ajtóban bukkant fel az egyik Martin leány, s

láthatóan szertartásos udvariassággal búcsúztak el egymástól.

Harriet nem tudott egyhamar értelmesen beszámolni a látogatásról. Túlságosan

elborították az érzelmek, végül Emma mégis kisedett belőle annyit, amiből

megértette, hogyan zajlott le a találkozás, és miféle fájdalmakat ébresztett

benne. Csak Mrs. Martint és a két leányt láthatta. Feszélyezetten, majdhogynem

hűvösen fogadták; s szinte egész idő alatt csak közhelyekről esett szó, míg végül Mrs. Martin egyszer csak azt mondta, úgy látja, Miss Smith megnőtt az utóbbi időben, s ez az érdekesebb téma egyszeriben melegebb hangulatot teremtett. Ugyanebben a szobában méretkezett meg múlt szeptemberben két barátnőjével együtt. Még látszottak a ceruzajelek az ablakfélfán. Ő húzta oda. Nyilvánvalóan mindnyájan arra a napra, órára, együttlétre és alkalomra gondoltak, ugyanazok a dolgok jutottak eszükbe, egyformán sajnálták, ami azóta történt, és szívesen helyreállították volna a régi jó egyetértést: már-már mindenki újra felvette igazi arcát (Emma gyanította, hogy Harriet igencsak kapható volt rá, hogy feloldódjék, és jól érezze magát), amikor a kocsi érkezését jelentették, és mindennek vége szakadt. Ebből megértették, mit jelent a látogatás módja és rövidsége. Tizennégy percet szánni azoknak, akiknél nem egészen hat hónappal ezelőtt hálás örömmel töltött el hat hetet! Emma nem tudott szabadulni ettől a képtől, érezte, milyen rosszul eshetett Martinéknak, és mennyire bánthatta Harrietet. Csúnya dolog volt. Mit meg nem adott volna érte, mit el nem nézett volna, ha Martinék egy kicsit rangosabbak! Olyan derék emberek, egy icipicit nagyobb társadalmi rang is elég lett volna már; de így ugyan mi mást tehetett volna? Lehetetlenség! Megbánást nem tudott érezni. Szét kellett választani őket; de a folyamat sok fájdalommal járt. E pillanatban neki is annyira fájt, hogy úgy érezte, rászorul egy kis vigasztalásra, s ezért elhatározta, hogy Randalls felé mennek haza, ahol ezt a vigasztalást

megkaphatja. Torkig volt Mr. Eltonnal és Martinékkal. Feltétlenül szükségesnek érezte, hogy Randallsban felfrissüljön. A terv jól hangzott; de mikor a kapu előtt megálltak, közölték velük, hogy "sem az úr, sem az úrnő nincs itthon", mindketten jó ideje elmentek hazulról, és az inas úgy gondolta, Hartfieldbe mehettek.

- Hát ez több, mint borzasztó - kiáltotta Emma, amint visszafordultak -, most majd éppen elkerüljük egymást; de micsoda bosszúság; nem is tudom, mikor csalódtam ilyen nagyot. - S hátradűlt, hogy szabadon átadja magát egy kis morgásnak, vagy hogy a józan ész segítségével hessentse el bosszúságát; valószínűleg egy kicsit ezt is, meg azt is, ahogy ez már derűs kedélyű embereknél lenni szokott. Hirtelen megállt a kocsi; Emma felpillantott; Mr. és Mrs. Weston állította meg. Már a látásuknak is megörült, amikor pedig megszólaltak, még nagyobb lett az öröme, Mr. Weston ugyanis nyomban ezzel kezdte:

- Jó napot, jó napot; mostanáig az édesapjával üldögéltünk... örülök, hogy olyan jó egészségben találtam. Frank holnap érkezik; ma jött a levele... holnap ebédidőre bizonyosan befut... ma Oxfordban van, és két teljes hétre jön; tudtam, hogy így lesz. Ha karácsonykor jön, alig három napot tölthetett volna nálunk; kezdettől fogva örültem, hogy nem karácsonykor jött; most még az idő is a legjobb: finom, száraz időnk lesz. Tökéletesen kiélvezhetjük, minden pontosan úgy történt, ahogy csak kívánhattuk. Az ilyen hírnek nem lehet ellenállni, Emma sem vonhatta ki magát Mr. Weston boldog arcának hatása alól, hát még mikor feleségének szavai és arckifejezése is

megerősítették, amit a férj mondott; talán kevesebb és nyugodtabb szóval, de legalább annyi meggyőző erővel beszélt. Látva, hogy barátnője is bizonyosra veszi a fiú érkezését, Emma sem kételkedett tovább, s őszintén részt vett örömükben. Kimerült kedélyének pompás felüdülést jelentett a jó hír. A jövő újdonságban elmerült az elkoptatott múlt, s arra is jutott ideje, hogy egy fél perc alatt remélni kezdje, hogy nem esik majd többé szó Mr. Eltonról.

Mr. Weston beszámolt az enscombe-i programokról, amelyek lehetővé tették fiának, hogy teljesen saját belátása szerint szabadon rendelkezessék két teljes héttel; beszámolt továbbá útirányáról, meg arról, hogyan utazik; Emma pedig csak hallgatta, mosolygott, aztán örömének adott kifejezést.

- Hamarosan átviszem Hartfieldbe - ígérte végezetül Mr. Weston. Emma látni vélte, amint felesége e szavaknál megbökte a karját.

- Jobb lesz, ha továbbmegyünk, Mr. Weston - mondta az asszony -, csak feltartjuk a leányokat.

- Jó, jó, mehetünk már - mondta a férje, aztán megint Emmához fordult -, de nem

szabad valami nagyon csinos fiatalembert várnia; hiszen eddig csak az én

leírásomat hallotta róla; és higgye el, nincs benne semmi különös.

- Igaz, hogy

ragyogó szeme ebben a pillanatban egészen más véleményről árulkodott.

Emmának sikerült teljesen gyanútlan és ártatlan képet vágnia, s válasza sem

árult el semmit.

- Drága Emmám, gondolj rám holnap úgy négy óra tájban - e szavakkal búcsúzott el

tőle Mrs. Weston, s hangjában egy csöpp aggodalom csengett, amelyet csak Emma

fülének szánt.

- Mit négykor! Nyugodt lehet, már háromra itt lesz - helyesbített gyorsan Mr.

Weston, s ezzel véget ért ez az örvendetes találkozás. Emma vidámsága a boldogságig fokozódott; minden egészen más lett körülötte; Jamest és lovait sem látta annyira lustának, mint előtte. Amikor a sövényre nézett, arra gondolt, hogy ha más nem is, de a bodza hamarosan kihajt már; amikor pedig Harriet felé fordult, még rajta is észrevett valami tavaszi színt, valami gyöngéd mosolyt. Harrietnek az a kérdése viszont, hogy "Vajon Mr. Frank Churchill Bath-on is átutazik-e, útban Oxford felé?", nem sok jót ígért. De földrajzi ismeretekre éppúgy nem lehet egyszerre szert tenni, mint lelki békére, s Emma szívesen elhitte mostani kedélyállapotában, hogy idővel mindkettő megjön majd. Elérkezett a nagy nap reggele, s Mrs. Weston hűséges tanítványa sem tízkor, sem tizenegykor, sőt tizenkettőkor sem felejtette el, hogy négykor barátnőjére kell gondolnia. "Drága, drága aggódó barátnőm - így monologizált gondolatban, mikor elindult szobájából a lépcsőn lefelé -, másokkal túl sokat is törődik, magával meg semmit; szinte látom, ahogy jár-kelel a házban, ahogy benéz újra a vendégszobába, hogy meggyőződjék róla, rendben van-e minden." Az óra tizenkettőt ütött, amint átment az előcsarnokon. "Dél van; nem felejttem el, hogy négy óra múlva rágondoljak. Lehet, hogy holnap ilyenkor, vagy valamivel később már azon gondolkodom, talán hozzánk is ellátogatnak. Bizonyosan hamar elhozzák majd." Kinyitotta a nappali ajtaját, és két urat látott apjával üldögélni - Mr. Westont és fiát. Csak pár percre érkeztek, s Mr. Weston még jóformán be sem fejezte

magyarázkodását, hogy Frank egy nappal a megbeszélte idő előtt
érkezett, édesapja
pedig épp egy udvarias üdvözlést és örömet kifejező mondat
közepén tartott,
amikor ő megjelent, hogy részt vegyen a meglepetésben, az
ismerkedésben és az
általános örömben.
A híres Frank Churchill, akiről oly régóta beszéltek, aki annyi
érdeklődést
keltett, végre csakugyan itt állt előtte; megtörtént a
bemutatkozás, s Emma úgy
találta, a dicséret nem túlzott: Frank nagyon jóképű fiatalember
volt, termete,
arc kifejezése, modora egyaránt páratlan; arcáról sok tekintetben
apja szelleme
és elevensége sugárzott; gyors felfogásúnak és értelmesnek
látszott. Emma rögtön
érezte, hogy kedvelni fogja, s valamiféle jól nevelt könnyedséget és
társalgó
készséget látott benne, ami arra vallott, hogy a fiú is azért jött,
hogy
összebarátkozzék vele, s hogy hamarosan jó barátok lesznek.
Frank Churchill előző este érkezett Randallsba. Emma örült
igyekezetének, ami
arra készítette, hogy megváltoztassa tervét, s korábban is,
későbbben is, és
gyorsabban is utazzék, csak hogy fél napot nyerjen.
- Nem megmondtam tegnap - kiáltotta Mr. Weston boldogan -,
nem megmondtam
mindnyájuknak, hogy hamarabb ideér, mint ahogy mondta.
Emlékszem, hajdanában
magam is így szoktam. Ha utazik az ember, nem mászhat, mint a
tetű; kénytelen
gyorsabban haladni, mint ahogy tervezte, s az öröm, hogy az
ember hamarabb odaér
barátaihoz, mielőtt még lesni kezdik az utat, sokkal többet ér,
mint az a kis
fáradtság, amivel mindez együtt jár.
- Csakugyan nagy öröm, ha valahol megteheti ezt az ember -
mondta a fiatalember
-, bár igaz, hogy nem sok ház van, ahol meg merném kockáztatni;
de hát haza

jöttem, és tudtam, hogy bármit megtehetek.
A haza kifejezésre apja újult örömmel nézett rá. Emma máris meggyőződött róla:
Frank Churchill tudja, hogyan kell kellemessé tenni magát; s ami ezután következett, csak megerősítette e bizonyosságot. Frank Churchillnek nagyon tetszett Randalls, nagyszerűnek találta a ház beosztását és berendezését, még azt is alig akarta elismerni, hogy nagyon kicsi; megcsodálta a fekvését, a Highbury felé vezető sétautat, magát Highburyt, még annál is jobban Hartfieldet, és kijelentette, hogy mindig olyan érdeklődést érzett e vidék iránt, amelyet csak a szülőföld kelthet az emberben, és alig várta, hogy végre megláthassa.
Emma agyán átsuhant a gyanú, hogy mindeddig nyilvánvalóan sohasem táplált ilyen szeretetre méltó érzelmeket, de ha lódított is egy kicsit, finom lódítás volt, és finoman tálalta. Modora nem volt sem mesterkéltséget, sem túlzott; szavai és tekintete is arra vallottak, hogy rendkívül jól érzi magát. Témáik általában megfeleltek a kezdődő ismeretségnek. A fiatalember kérdezősködött: - Szokott-e lovagolni? - Van-e kellemes út a kilovagláshoz? - És kellemes sétautak? - Népes-e a környék? - Talán Highbury is elegendő társaságot nyújt? - Több nagyon csinos házat látott a faluban és környékén. - Bálók... szoktak-e bálozni? - Zenekedvelő társaság lakik-e erre? De amikor Emma mindezekre vonatkozólag kielégítette kíváncsiságát; és barátságuk nagy lépésekkel haladt előre, Frank módját lelte, hogy míg a két apa egymással társalog, szóba hozza mostohaanyját, s annyi dicsérő szóval, olyan meleg csodálattal emlegette, kifejezést adva hálájának, hogy apját boldoggá teszi, és

őt magát olyan kedvesen fogadta, hogy ezzel újabb bizonyítékát adta annak, hogy tudja, mivel lehet tetszeni, s mindenesetre érdeemesnek tartja, hogy tessék

Emmának. Egyetlen olyan dicsérő szót sem mondott, amit Mrs. Weston, Emma

véleménye szerint, nem érdemelt meg; pedig kétségkívül igen keveset tudhatott

még róla. Tudta, mit hallanak szívesen, de ezenkívül nemigen tudhatott

bizonyosat. "A nőülés volt a legbölcsebb, amit apja tehetett - mondta -, minden

barátja csak örülhet neki; abban is mindenkinek egyet kell értenie, hogy az a

család, amelytől ezt a kincset nyerte, legnagyobb háláját érdemli meg."

Már-már szinte Emmának mondott köszönetet Miss Taylor érdemeiért, de azért nem

feledkezett meg róla, hogy általában inkább azt lehet feltételezni, hogy Miss

Taylor formálta Miss Woodhouse jellemét, nem pedig fordítva.

Végül pedig, mintha

be akarná tetőzni minden eddigi dicséretét, kijelentette, mennyire meglepte

mostohaanyja fiatalsága és szépsége.

- Elkészültem rá, hogy finom és kellemes a modora - mondta - de bevallom,

mindent egybevetve sem vártam többet, mint egy középkorú, elég jó külsejű nőt;

nem tudtam, hogy Mrs. Weston személyében csinos fiatal nőt kell köszöntenem.

- Nem láthat annyi tökéletességet Mrs. Westonban, amennyit én túlzásnak tartanék

- mondta Emma -, örömmel hallanám még azt is, ha feltételezné, hogy tizennyolc

éves; de meglehet, hogy ő veszekedni fog magával, ha meghallja, miket mond róla.

Meg ne tudja, hogy csinos fiatal nőnek nevezte!

- Remélem, van annyi eszem... - válaszolta Frank Churchill gálánsan meghajolva -

nem, nem, legyen csak nyugodt, ha Mrs. Westonnal beszélek, tudni fogom, kit

dicsérhetek annyira, hogy nem fogja szavaimat túlzásnak minősíteni.
Emma kíváncsi lett volna, hogy az a gyanú, amely olyan erős gyökeret vert benne azzal kapcsolatban, hogy mivé fejlődhet kettejük ismeretsége, az ő agyán is átsuhant-e valaha, s hogy vajon bókjait a beleegyezés jelének, vagy ilyen szándékok semmibevevésének tartsa-e. Majd ha jobban megismeri, megérti a stílusát. Egyelőre csak annyit érzett, hogy kellemes ember. Mr. Weston gondolatai felől nem voltak Emmának kétségei. Újból és újból magukon érezte boldog pillantását, és bizonyosra vette, hogy olyankor is gyakran odafigyel, miről beszélgetnek, amikor talán szántszándékkal nem néz feléjük. Szerencsére az ő apja fejében fel sem merült semmi ilyenfajta gondolat, tökéletesen mentes volt minden efféle gyanakvástól és sejtelmektől. Amennyire helytelenített minden házassági tervet, legalább annyira nem sejtette meg őket soha előre. - Bár olyan házasság, amelyet ő nem ellenzett, még nem jött létre, sosem neszelte meg az ilyen terveket, tehát nem is gyötrődött miattuk; mintha nem is tudott volna annyi rosszat feltételezni két értelmes emberről, hogy házassági szándékkal gyanúsítsa meg őket mindaddig, míg tagadhatatlanul rájuk nem bizonyult a dolog. Emma áldotta ezt a szerencsés vakságot. Így aztán semmiféle sejtelen sem zavarta, a legcsekélyebb árulási szándékot sem tételezte fel vendégéről, s szabad folyást engedhetett természetes, jószívű udvariasságának, érdeklődhetett Mr. Churchill utazásának részletei iránt, kezdve azon, hogy sajnálatos módon kétszer kellett útközben éjjelre megszállnia; s őszintén aggódott, vajon biztosan megúsza-e megfázás nélkül, amit persze csak

akkor állíthat majd teljes bizonyossággal, ha még egyet aludt rá. Az illendő látogatási idő leteltével Mr. Weston szedelőzködni kezdett. "Mennie kell. Még van egy kis dolga a szénája ügyében, a Korona fogadóban, aztán jó néhány apró beszerzést kell Mrs. Weston megbízásából elintéznie Fordnál; de a többieket nem akarja sűrgetni." Fia azonban volt annyira jól nevelt, hogy megértette a célzást, azonnal felállt, s így szólt:

- Minthogy apámat elszólítják üzleti ügyei, megragadom az alkalmat, és meglátogatok valakit, akit valamelyik nap amúgy is meg kellene látogatnom, tehát most is sort keríthetek rá. Az a szerencse ért, hogy ismerem egyik szomszédjunkt

- mondta Emmához fordulva -, egy fiatal lányt, aki Highburyben vagy a környéken lakik; a család neve Fairfax. Gondolom, nem lesz nehéz megtalálnom a házat, bár az hiszem, itteni rokonainak nem Fairfax a nevük... úgy rémlik, talán Barnes vagy Bates. Ismer ilyen nevű családot?

- Természetesen - kiáltotta az apja. - Mrs. Bates... ott jöttünk el a házuk előtt... láttam is Miss Batest az ablakban. Igaz, igaz, hisz te ismered Miss Fairfaxet; emlékszem, Weymouthban találkoztatok... igazán kitűnő teremtés.

Feltétlenül látogasd meg.

- Igazán nem fontos, hogy éppen ma délelőtt látogassam meg - mondta a fiatalember -, mehetnék máskor is, de elég jól ismertük egymást Weymouthban, ahhoz, hogy...

- Ó, menj csak, menj még ma. Ne halogasd. Ha valamit helyesnek érzünk, jobb minél előbb megtenni. Azonfelül szeretnélek figyelmeztetni, Frank, hogy itt nagyon kell vigyáznod, nehogy figyelmetlen légy iránta. Te Campbelléknél

találkoztál vele, ahol egyenrangúnak tekintették mindazokkal, akikkel egy társaságban forgott, itt viszont szegény öreg nagyanyjánál lakik, akinek alig van meg a betevő falatja. Ha nem látogatod meg hamarosan, még azt hiszik, lenézed őket.

Úgy látszott, sikerült meggyőznie a fiút.

- Miss Fairfax is említette, hogy ismerik egymást - mondta Emma.

- Ugye, milyen finom teremtés?

Mr. Churchill egyetértett vele, de oly halkán mondott igent, hogy Emma csaknem

kétkelkedni kezdett benne, csakugyan egyetért-e, márpedig az előkelő világban

csakugyan nagyon szigorú mércével mérhetik a finomságot, ha Jane Fairfax csak

úgy az átlag között jöhet számításba.

- Ha eddig még nem tűnt volna fel magának, milyen finom a modora - mondta -, ma,

gondolom, feltűnik majd. A legjobb oldaláról ismeri meg, ha meglátja és

hallhatja... de nem, attól félek, hallani egyáltalán nem fogja, van ugyanis egy

nagynénje, akinek be nem áll a szája.

- Ön tehát ismeri Miss Jane Fairfaxet, uram? - mondta Mr.

Woodhouse, aki mindig

késve kapcsolódott be a társalgásba. - Engedje meg hát, hogy biztosítsam: nagyon

kellemes fiatal hölgynek fogja találni. Látogatóban van itt a nagymamájánál és

nagynénjénél, akik nagyon derék emberek, világéletemben ismertem őket.

Bizonyosra veszem, hogy rendkívül örülnek majd önnek. Majd egyik inasom

elkíséri, hogy megmutassa az utat.

- Drága uram, a világért sem, apám majd útba igazít.

- De az édesapja nem megy odáig, csak a Koronáig, ami az utca másik oldalán van,

és rengeteg a ház, még eltévedhet; aztán meg nagyon piszkos az út, hacsak nem

marad a gyalogjárón, de a kocsisom megmondhatja, hol kelhet át legjobban.

Mr. Frank Churchill ennek ellenére elhárította a segítséget, olyan komoly arcot

vágott, amelyet csak tudott, és apja is melléállt, mondván: -

Kedves barátom, ez

igazán szükségtelen, Frank csak észreveszi tán a pocsolót az orra előtt, a

Koronától pedig egy lépés, egy ugrás, egy szökellés, és máris Mrs. Bateséknél

terem.

Mr. Woodhouse végül is beleegyezett, hogy vendégei kísérő nélkül távozzanak -

egyikük szívélyes bólintással, a másik kecses meghajtással búcsúzott. Emma

elégedetten gondolt vissza ismeretségük kezdetére, és ezentúl a nap bármely

szakában nyugodtan járhattak gondolatai Randallsban,

bizonyosra vehette, hogy

lakói jól érzik magukat együtt.

Huszonnegyedik fejezet

A következő nap megint csak elhozta Hartfieldbe Mr. Frank Churchillt. Mrs.

Westonnal együtt jött, akihez szemlátomást éppoly melegen ragaszkodott, mint

Highburyhez. Kiderült, hogy nagy egyetértésben üldögéltek otthon, amíg

elérkezett az asszony szokásos napi sétájának ideje; s amikor a fiúnak

választania kellett, merre menjenek, rögtön Highburyre szavazott.

"Nem

kétkedik benne, hogy minden irányba nagyon kellemes utak vannak, de ha tőle

függne, ő mindig ugyanazt az utat választaná. Mindig csak

Highbury, az üde,

vidám, derűt sugárzó Highbury lenne a célpontja." Mrs. Weston számára Highbury

egyet jelentett Hartfielddel, s remélte, hogy ez a fiú számára is megfelel az

úticélnak. Így aztán egyenest ide sétáltak.

Emma nem számított rájuk; Mr. Weston ugyanis, aki beugrott fél
percig, hogy
meghallgassa, milyen csinosnak tartják a fiát, mit sem tudott a
tervükről. Így
aztán Emma kellemesen meglepődött, mikor meglátta őket, amint
karonfogva a ház
felé tartanak. Örült a viszontlátásnak, különösen annak, hogy
Mrs. Weston
társaságában láthatja Frank Churchillt, mert addig nem tudott
végleges véleményt
kialakítani a fiatalemberről, amíg nem látta, hogyan viselkedik
mostohaanyjával.
Ha ebben hibázik, nincs mentség számára. De most, hogy együtt
látta őket, nagyon
megnyugodott. Nemcsak szép szavakkal és cikornyás bókokkal
adózott neki:
képzelné sem lehetett kellemesebbet és illendőbbet Mrs. Weston
iránt tanúsított
egész magatartásánál, nem is lehetett volna kedvesebben
érzékelteni a vágyat,
hogy szeretné barátjának tekinteni, s hogy igyekszik megnyerni a
szeretetét.
Emmának elég ideje volt rá, hogy alaposan meghányja-vesse a
dolgokat, mivel a
délelőtti hátralevő részét teljes egészében a látogatásra szánták.
Egy-két órát
hármásban sétálgattak, először a hartfieldi parkban, később meg
Highburyben. A
fiút minden elbűvölte; úgy megcsodálta Hartfieldet, hogy még Mr.
Woodhouse is
meg lehetett elégedve; s mikor úgy döntöttek, hogy folytatják a
sétát, Frank
bevallotta, mennyire szeretné megismerni az egész falut. Emma
nem is remélte,
hogy ennyi érdekes és kedvére való dolgot talál majd.
Kíváncsiságának némely tárgya nagyon kedves érzelmeket árult
el. Kérte, mutassák
meg neki azt a házat, ahol apja olyan sokáig lakott, és még apja
apjának is
otthona volt; aztán mikor eszébe jutott, hogy még él egy
öregasszony, aki

valamikor őt dajkálta, elindult, s végigjárta az utcát, hogy megkeresse a házacskáját; s bár igyekezetében és megjegyzései jó részében semmi különös érdemet nem lehetett felfedezni, egészben véve annyi jóakaratot árult el Highbury iránt, hogy társnői szemében már ez is érdemnek számított. Emma megállapította magában, hogy most mutatott érzelmeit ismerve, nem lehet Frank Churchillról feltételezni, hogy eddig szántszándékkal maradt távol; nem színlel, és elragadtatott nyilatkozatait nem lehet alakoskodásnak tartani; Mr. Knightley igazságtalanul beszélt róla. Először a Korona fogadónál álltak meg. Jelentéktelen épület volt, bár a legnagyobb a fogadók közt; két pár postalóvat tartottak itt, inkább a környékbeliek kényelmére, mint az országúti forgalom miatt; a hölgyek nem számítottak rá, hogy itt bármi is érdekelheti a vendéget. De azért arra haladtukban elmesélték neki a nagyterem történetét, amelyet szemmel láthatólag később építettek a fogadóhoz. Sok évvel ezelőtt bálteremnek építették, s ameddig sok táncos kedvű ember lakott a környéken, néha-néha rendeztek is benne bálakat; de ezek a szép idők elmúltak, és mostanában legfeljebb arra használták, hogy itt tartották a falubeli úriemberekből és félig-meddig úriemberekből alakult whist-klub összejöveteleit. Frank Churchill azonnal felfigyelt. Érdekelni kezdte a bálterem, s ahelyett, hogy továbbment volna, percekre megállt a két legnagyobb, nyitott ablak előtt, hogy bekukucskáljon, felmérje a lehetőségeket, és sajnálkozzék, hogy a terem már nem szolgálja eredeti célját. Semmi hibát sem

fedezett fel, s a hölgyek által említett hiányosságokat sem ismerte el. Nem:
elég nagy, elég széles és elég csinos. Épp elegen elférnének benne.
Telente
legalább kéthetenként bált kellene itt rendezni. Miért nem támasztja fel Miss Woodhouse a terem hajdani szép napjait? Hisz ő mindent megtehet Highburyben! A két nő azzal érvelt, hogy a faluban nincsenek elegendő számban úri családok, azokat pedig, akik messzebb laknak, meggyőződésük szerint úgysem lehetne rábírní a bálokon való részvételre. Mr. Churchill nem fogadta el ezt az érvelést. Nem lehetett meggyőzni róla, hogy annyi csinos házból, amennyit itt lát, ne kerülne ki egy ilyen mulatságra elegendő vendég, s még amikor részletesen lefestették, milyen családok laknak a faluban, akkor sem akarta elismerni, hogy az efféle keveredés akár a legkisebb mértékben is kényelmetlenséget okozhat, hiszen másnap megint mindenki elfoglalhatja a maga helyét a társadalmi ranglétrán. Úgy beszélt, mint aki nagyon szeret táncolni, s Emma szinte meglepődött, hogy a Weston természet ennyire kiütöközik Churchillék nevelése alól. Frank láthatóan örökölte apja lelkes, életteli, vidám szellemét és társaságkedvelő természetét, s az Enscombe-i góg és tartózkodás sem fogott rajta. A gógöt csakugyan szinte kevesellni lehetett benne; a rangbeli különbségek iránt olyan közönyösnek mutatkozott, hogy az már-már a finomság hiányának határát súrolta. Persze Mr. Frank Churchill nem ítélné meg, mi az a rossz, amit lebecsül. Az egész csak eleven kedélyének kitörése lehet. Végre sikerült rávenniök, hogy menjenek már tovább a Korona előtti kis térről; s

mivel majdnem a fogadóval szemközt állt a ház, amelyben Batesék laktak, Emmának eszébe jutott, hogy előző nap ide készült látogatóba, s megkérdezte Franket, járt-e náluk.

- Igen, ó, igen - válaszolta -, már éppen említeni akartam. Nagyon jól sikerült a látogatásom. Mindhárom hölgygel találkoztam, és nagyon hálás voltam előzetes figyelmeztetéséért. Ha meglepetésként ér a bőbeszédű nagynéni, lehet, hogy szörnyethalok ijedtemben. Így csak annyi történt, hogy szokatlanul hosszú látogatás lett a dologból. Tíz percnél többet nem lett volna szükséges, sőt talán illendő sem ott töltenem, apámnak is azt mondtam, hogy bizonyosan hamarabb otthon, leszek, mint ő, de nem tudtam szabadulni, a néni egy perc szünetet sem tartott; s mikor végre apám is befutott (sehol sem talált, ezért jött utánam), legnagyobb meglepetésemre azon vettem észre magam, hogy teljes háromnegyed órája üldögélek náluk. Előbb sehogy sem tudtam elmenekülni.

- És milyenek találta Miss Fairfaxet?
- Nagyon-nagyon rossz színben van... ha ugyan egyáltalán szabad ilyesmit mondani fiatal hölgyekről. De ugye, Mrs. Weston, ez a kifejezés megengedhetetlen? Hölgyek sohasem lehetnek rossz színben. De komolyan mondom, Miss Fairfax mindig olyan sápadt, mintha állandóan betegeskedne. Kár, hogy olyan fakó az arcbőre. Emma semmiképp nem akart egyetérteni vele, és melegen védelmébe vette Miss Fairfax arcszínét. Igaz, hogy sohasem élénk, de azt nem ismeri el, hogy általában beteges színű; sőt, olyan bársonyos és gyönyörű a bőre, hogy egészen különlegessé teszi az arcszínét. A fiatalember engedelmesen végighallgatta,

elismerte, hogy már sokaktól hallotta ugyanezt, de be kell vallania, hogy az ő szemében semmi sem pótolhatja az egészség ragyogó színét. A szép arcszín még jelentéktelen vonásokat is megszépít, ha pedig még a vonások is szépek, a hatás

- szerencséjére nem került rá sor, hogy leírja, milyen lenne a hatás.

- Hát jó - mondta Emma -, ízlésről nem érdemes vitatkozni. De az arcszínét

leszámítva, vallja be, maga is csodálja.

Mr. Churchill nevetve rázta a fejét. - Csakhogy nem tudom leszámítani az arcszínét!

- Gyakran találkoztak Weymouthban? Gyakran megfordultak ugyanabban a társaságban?

Ebben a pillanatban a Ford bolt elé értek, s a fiatalember hirtelen felkiáltott:

- Aha! Ez csak az a nevezetes bolt lehet, amelyben apám szerint mindenki

mindennap megfordul. Azt mondja, ő is hetenként hatszor jön Highburybe, és

mindig akad dolga Fordnál. Ha nincs ellenükre, menjünk be, hadd bizonyítsam be,

hogy én is idevalósi vagyok, igazi highburyi polgár. Feltétlenül kell valamit

vennem Fordnál. Ezzel megváltom a polgárjogot. Kesztyűt lehet kapni náluk?

- Ó, igen, kesztyűt is meg egyebet is. Őszintén csodálom a patriotizmusát.

Highburyben mindenki rajongani fog magáért. Akkor is népszerű volt már, mielőtt

idejött... hiszen Mr. Weston fia... de költsön csak el egy fél fontot Fordnál,

és népszerűségét máris saját erényeire építette.

Bementek; s miközben egyre több fényes, összekötözött glaszé- és szarvasbőr

kesztyűs doboz került a pultra, Frank megszólalt: - Bocsánat, Miss Woodhouse, de

mondani akart valamit, épp abban a pillanatban, amikor az "amor patriae" kitört

belőlem. Világért sem szeretném elmulasztani. Higgye el, semmiféle hírnév sem pótolhatja számomra a magánélet boldogságát, ha miatta veszítem el.

- Csak azt kérdeztem, hogy közelebről ismerte-e Miss Fairfaxet és társaságát Weymouthban?

- Értem már, de ki kell jelentenem, hogy nagyon tapintatlan kérdésnek tartom.

Mindig a hölgy joga, hogy megállapítsa, milyen közeli az ismeretség. Miss

Fairfax bizonyára nyilatkozott már a maga nevében. Nem akarok kínos helyzetbe kerülni azáltal, hogy többet sejtetek annál, mint amit ő jónak látott elmondani.

- Szavamra mondom, ennél diszkrétebben ő sem beszélhetett volna! De az ő beszámolóí nyomán az ember csak találgatásokra van utalva; olyan tartózkodó, annyira nem hajlandó a legcsekélyebb felvilágosítást sem adni senkiről, hogy komolyan mondom, azt mondhat az ismeretségükről, amit csak akar.

- Csakugyan? Akkor megmondom az igazat, és mondhatom, ezt teszem a legszívesebben. Gyakran találkoztunk Weymouthban. Egy kicsit már Londonból is ismertem Campbelléket, s Weymouthban jóformán egy társaságba tartoztunk.

Campbell ezredes nagyon kellemes ember, és Mrs. Campbell barátságos, melegszívű asszony. Nagyon szeretem az egész családot.

- Felteszem, hogy ismeri Miss Fairfax helyzetét; tudja, milyen jövő vár rá.

- Igen - felelte Frank meglehetősen habozva -, azt hiszem, tudom.

- Ingoványos talajra értél, Emma - mondta Mrs. Weston mosolyogva -, ne felejtse

el, hogy én is itt vagyok. Mr. Frank Churchill nemigen tudja, mit mondjon, ha

Miss Fairfax helyzetéről beszélsz. Majd odábbmegyek egy kicsit.

- Annyi bizonyos, hogy reá nem tudok másképp gondolni, csak hogy a barátnőm,

mégpedig a legkedvesebb barátnőm volt mindig - mondta Emma. A fiatalember pillantása elárulta, hogy tökéletesen érti és méltányolja ezt az érzést.

Miután megtörtént a kesztyűvásárlás, és kiléptek a boltból, Mr. Frank Churchill így szólt:

- Hallotta valaha zongorázni a hölgyet, akiről beszéltünk?

- Hogy hallottam-e? - ismételte Emma. - Hát elfelejti, mennyire idetartozik

Highburybe? Minden évben hallottam, mióta csak zongorázni kezdtünk mind a

ketten. Elragadóan játszik.

- Igazán úgy gondolja? Szerettem volna olyasvalakinek a véleményét hallani, aki

valóban ért hozzá. Én is úgy találtam, hogy jól játszik, azazhogy ízléssel, de

én magam nem értek hozzá. Rendkívül szeretem a zenét, de nincs sem jogom, sem

képességem mások előadását megítélni. Gyakran hallottam, hogy dicsérték a

játékát; s emlékszem valamire, ami azt bizonyítja, hogy jó zongoristának

tartják: valaki... aki nagy zeneértő, s másba volt szerelmes... sőt, a vőlegénye

volt az illető hölgynek, s már esküvő előtt álltak... sose kérte meg szíve

hölgyét, hogy üljön le játszani, ha az említett hölgy is játszhatott helyette...

mintha nem is akarta volna a menyasszonya zongorázását hallani, ha a másik hölgy

játékában is gyönyörködhetett. Úgy gondolom, hogy közismerten zeneértő emberről

lévén szó, ez már valami.

- Csakugyan valami - mondta Emma, aki remekül szórakozott -, Mr. Dixon szerint

nagy zeneértő? Magától fél óra alatt többet megtudtunk róluk, mint amennyit Miss

Fairfax fél év alatt kegyeskedett mesélni.

- Igen, Mr. Dixonról és Miss Campbellről beszéltem; s ezt igen komoly

bizonyítéknak tartom.

- Kétségtelenül az. Az igazat megvallva sokkal komolyabb annál, mint amit én

Miss Campbell helyében kellemesnek tartottam volna. Sose bocsátanám meg, ha egy férfinak előbbre való a zene, mint a szerelem... ha fontosabb neki a füle, mint a szeme... ha érzékenyebb a szép hangzatok, mint az én érzelmeim iránt. És hogy tűrte ezt Miss Campbell?

- Tudja, a legjobb barátnőjéről volt szó.

- Sovány vigasz! - mondta Emma nevetve. - Könnyebben elviselném, ha valaki idegent becsülnének többre nálam, mint a legjobb barátnőmet; az idegennel talán sohasem kerülök össze többé... de milyen kellemetlen, ha a legjobb barátnő mindig a közelben van, s ráadásul mindent jobban csinál, mint az ember maga!

Szegény Mrs. Dixon! Ezer szerencse, hogy Írországba ment férjhez!

- Igaza van. Miss Campbell számára nem volt valami hízelgő a dolog, de úgy látszott, egy csöppet se bántja.

- Annál jobb - vagy annál rosszabb: nem is tudom, melyik. De akár gyöngédségre, akár butaságra vall... igazi erős barátságra vagy valamiféle érzelmi

tompaságra... egyvalakit, azt hiszem, bizonyosan bántott: ez pedig Miss Fairfax.

Neki éreznie kellett, milyen illetlen és veszélyes ez a megkülönböztetés.

- Ami azt illeti, nem tudom...

- Ne képzelje, hogy magától vagy bárki mástól várok felvilágosítást Miss Fairfax

érzelmeiről. Azt hiszem, rajta kívül nincs senki a földön, aki ismerné őket. De

ha később is mindig zongorázott, valahányszor Mr. Dixon megkérte, az ember azt

gyaníthatja, amihez épp kedve támad.

- Olyan szemmel látható jó egyetértésben látszott lenni az egész család - vágta

rá Frank Churchill, de aztán meggondolta magát, és így folytatta:

- Azt persze nem tudnám megmondani, hogy valójában milyen a viszony közöttük... hogy mi lehet a színpalak mögött. Csak annyit mondhatok, hogy kifelé minden zavartalannak látszott. De maga, aki gyermekkor óta ismeri Miss Fairfaxet, bizonyára jobban meg tudja ítélni a jellemét, mint én, s azt is, hogyan viselkedhetik kritikus helyzetben.

- Igaz ugyan, hogy régóta ismerem: együtt gyerekeskedtünk, és egyidőben lettünk nagylányok; mindenki azt hiszi, hogy bizalmas barátnők vagyunk, s hogy valahányszor eljön meglátogatni a családját, sülve-főve együtt vagyunk. De nem így van. Nem is igen tudnám megmondani, mi az oka: talán az én részemről egy kis gonoszság... könnyen hajlottam rá, hogy ellenszenvesnek találjam azt a lányt, akit annyira bálványoztak és magasztaltak, mint őt a nagymama, a nagynénje meg az egész társaságuk. Aztán meg annyira zárkózott; sosem tudtam ilyen túlzottan zárkózott teremtéshez vonzódni.

- Csakugyan rendkívül ellenszenves tulajdonság - mondta erre a fiatalember -, gyakran kétségkívül nagyon hasznos, de sohasem kellemes. A zárkózottság biztonságot nyújt, de nem tud vonzani. Zárkózott emberbe nem lehet beleszeretni.

- Nem, hacsak fel nem enged irántunk a zárkózottsága, akkor viszont még vonzóbb lehet. De annyira még sohasem éreztem a barátnők és kellemes társnők hiányát, hogy nagy fáradsággal legyőzzem valakinek a zárkózottságát, és így nyerjem meg barátnőmnem. Bizalmas barátságáról sohasem lehetett szó köztem és Miss Fairfax között. A világon semmi okom sincs, hogy rosszat gondoljak róla, kivéve, ha

valaki mindig ilyen gondosan vigyáz minden szavára és
mozdulatára... ha így fél
attól, hogy bárkiről világos képet fessen... Óhatatlanul azt a
gyanút kelti az
emberben, hogy valami titkolnivalója van.
Frank Churchill ezzel tökéletesen egyetértett; s most, hogy ilyen
hosszan
sétáltak együtt, s ilyen egyformán gondolkoztak, Emma úgy
érezte, máris jól
ismeri a fiatalembert, s alig akarta elhinni, hogy még csak kétszer
találkoztak.
Nem egészen olyannak bizonyult, amilyennek várta; világfelfogása
sok szempontból
nem vallott nagyvilági emberre, a szerencse elkényeztetett
gyermekére - vagyis
jobb volt, mint amit várt. Úgy látszott, gondolkodása józanabb,
érzésvilága
melegebb. Különösen megragadta Emmát, amit Mr. Elton házáról
mondott. A házat -
akárcsak a templomot - mindenáron látni akarta, és nem osztotta
lekicsinylő
véleményüket. "Nem, nem, igazán nem mondható rossz háznak;
nem olyan, hogy
sajnálni kellene miatta a gazdáját. Ha azzal a nővel oszthatja meg,
akit szeret,
nincs az a férfi, akit sajnálni kellene ezért a házért. Bizonyára
minden
szükséges holmi elfér benne. Aki ennél többet kíván, az tökfefű."
Mrs. Weston nevetett, és kijelentette, hogy Frank nem tudja, mit
beszél. Mivel ő
maga megszokta a nagy házat, s még sohasem gondolt rá, mennyi
előnyt és
kényelmet nyújt a nagysága, nem is értheti, mennyi
kényelmetlenséget jelent, ha
a ház kicsi. Emma azonban úgy gondolta magában, hogy Frank
igenis nagyon jól
tudja, mit beszél; szavai arra a nagyon is rokonszenves szándékra
vallanak, hogy
korán akar családot alapítani, és nemes indítékból nőszül majd.
Hogy a
házvezetőnői szoba hiánya vagy egy szerencsétlen elhelyezésű
tálalófülke milyen

hatással lehet a házi békére, azzal talán nincs tisztában - de annyi bizonyos, hogy szíve mélyén érzi, hogy Enscombe egymaga még nem teheti boldoggá, és ha beleszeret valakibe, szívesen lemond még a vagyonról is, csak hogy fiatalon megnősülhessen.

Huszonötödik fejezet

Igaz, hogy másnap - amikor meghallotta, hogy Frank Churchill bement Londonba csak azért, hogy lenyírassa a haját - Emmának ez az igen jó véleménye kissé megrendült. Reggeli közben valami hirtelen szeszélye támadt, kocsit hozatott, és útnak indult, azzal, hogy ebédre megjön, de semmi más tervet sem említett, minthogy haját akar vágatni. Tulajdonképpen nem volt benne semmi rossz, hogy csupán azért egy nap alatt kétszer megteszi a tizenhat mérföldnyi utat, de valamiféle hebehurgyaságra vallott, amit Emma sehogy sem tudott helyeselni. Nem illett ahhoz a józansághoz, takarékosághoz, de még ahhoz az önzetlen melegszívűséghez sem, amit előző nap felfedezni vélt benne. Inkább hiúságra, különcségre, a változatosság hajhászására, nyughatatlanságra vallott, meg hogy legyen akár jó vagy rossz, de valamit mindig tennie kell; közömbös az iránt, mi esik jól apjának és Mrs. Westonnak, és hogyan ítéli meg viselkedését a külvilág - mindezeknek a vádaknak kitette magát. Apja egyszerűen bolondnak nevezte, és jól mulatott az egész histórián; de hogy Mrs. Westonnak nem tetszett, az elég világosan kitűnt abból, hogy a lehető leggyorsabban átsiklott rajta, s nem fűzött hozzá más megjegyzést, mint hogy "a fiataloknak is megvannak a maguk apró hóbortjai".

Emma úgy látta, hogy barátnője - eltekintve ettől az apró foltocskától - eddig csak jó benyomásokot szerzett a látogatás folyamán. Mrs. Weston szívesen mesélt a fiatalemberről, milyen figyelmes, kellemes társnak mutatkozott eddig, mennyi szeretetre méltó vonást fedezett fel a természetében. Úgy tűnt, nagyon nyílt természetű - hogy nagyon vidám és élénk, az nyilvánvaló volt -, semmi rosszat sem vett észre, semmi hibát sem látott benne, sőt mindent kifejezetten helyeselt; a fiú meleg szeretettel beszélt a nagybátyjáról; szívesen is emlegette; elmondta, hogy ha hagynák, ő lenne a legjobb ember a földkerekségen; nagynénjéhez ugyan nem ragaszkodott annyira, de hálásan elismerte a kedvességét, és láthatólag csak tisztelettel szándékozott róla beszélni. Mindez csupa jóra vallott; és - eltekintve a nyiratkozás szerencsétlen ötletétől - úgy látszott, Frank nem lesz méltatlan arra a különleges megtiszteltetésre, amellyel Emma képzelete megajándékozta; arra tudniillik, hogy ha eddig még nem szeretett belé, legalábbis a legjobb úton van efelé; és csak az ő közömbössége tartja vissza (Emma továbbra is kitartott, elhatározása mellett, hogy sohasem megy férjhez) - egyszóval arra a megtiszteltetésre, hogy minden közös ismerősük Emmának szánta. Mr. Weston viszont egy olyan erénnyel egészítette ki fia képét, amelynek komolyan kellett latba esnie. Tudomására hozta Emmának, hogy Frank rendkívül csodálattal emlegeti, nagyon szépnek és bájosnak tartja: így aztán, mivel ennyi minden szólt mellette, Emma úgy érezte, nem ítélné meg szigorúan; hiszen amint Mrs. Weston is mondotta: "A fiataloknak is megvannak a maguk apró hóbortjai."

Frank Churchill surreybeli új ismerősei között egyetlenegy akadt, aki nem volt ennyire engedékeny. Általában mind Donwellben, mind Highburyben nagyon enyhén ítéltek felőle; nagylelkű engedékenységgel nézték a csinos fiatalember apró szertelenségeit - hisz oly kedvesen mosolyog, és olyan szépen hajlik meg; egyvalaki maradt csak hajthatatlan, akinek bíráló szigorát sem mosolyok, sem meghajlások nem lágyíthatták még: Mr. Knightley. A hírt Hartfieldben mondták el neki; egy percre hallgatott, de Emma szinte rögtön ezután hallotta, amint félhangon azt mondja a kezében tartott újság fölött: "Hm, pontosan olyan léha és ostoba fickó, amilyennek gondoltam." Az első pillanatban tiltakozni lett volna kedve, de egy perc múltán belátta, hogy Mr. Knightley ezt csak azért mondta, hogy könnyítsen a lelkén, s nem kihívásnak szánta; így aztán elengedte a füle mellett.

Mr. és Mrs. Weston reggeli látogatása, még ha egyébként nem is hoztak jó hírt, valamely ok miatt éppen kapóra jött Emmának. Mialatt Hartfieldben voltak, történt valami, amire vonatkozólag Emma a tanácsukat akarta kérni, és ami még szerencsésebb; épp azt a tanácsot akarta hallani, amit adtak neki.

A következő történt: néhány évvel ezelőtt letelepedett Highburyben egy Cole nevű család; nagyon derék família, barátságos, józan gondolkodású, szerény emberek, igaz viszont, hogy alacsony sorból származtak, a kereskedőréteghez tartoztak, s bajosan lehetett őket úriembereknek nevezni. Amikor letelepedtek a környéken, eleinte jövedelmüknek megfelelően csendesen éldegéltek, keveset forogtak

társaságban, és nem költöttek sokat vendégeskedésre; az utóbbi egy-két évben azonban jelentékenyen megnőtt a jövedelmük, a londoni cégük nagyobb hasznot hajtott, s minden tekintetben el lehetett mondani, hogy rájuk mosolygott a szerencse. Vagyonukkal együtt igényeik is megnöttek, nagyobb házat vittek, többet akartak társaságban forogni, kibővítették házukat, több cselédet tartottak, és mindenféleképpen jobban költekeztek; történetünk idején vagyonuk és életmódjuk alapján közvetlenül a hartfieldi család után következtek. Ismerve társaságkedvelő hajlamukat és látva új ebédlőjüket, mindenki számított rá, hogy vacsorákat adnak majd; sőt már sor is került néhány vendégségre, melyre főleg nőtlen férfiak voltak hivatalosak. Emma nemigen hitte, hogy a legelőkelőbb és legjobb családokat - Donwell, Hartfield és Randalls urait - meg merik hívni. De ha megteszik is, ő nem lesz hajlandó elmenni hozzájuk; csak azt sajnálta, hogy apja közismert életmódja némileg tompítja a visszautasítás életét, amit pedig éreztetni szeretett volna velük. Cole-ék nagyon tiszteletreméltó emberek lehetnek a magukfajták közt, de meg kell tanulniok, hogy nem ők szabják meg, milyen formában érintkezhetnek az előkelőbb famíliákkal. Attól tartott, hogy ezt a leckét csak tőle kaphatják meg; Mr. Knightleyben nem nagyon bízhatott, Mr. Westonban meg egyáltalán nem. Azonban oly régen határozta el, hogyan fogadja majd ezt a szemtelenséget, hogy mikor végre valóban megtörtént a sértés, egészen más érzéseket ébresztett benne. Donwellbe és Randallsba már megérkezett a meghívás, de apjának és neki nem jött

semmi; s hiába magyarázta Mrs. Weston, hogy "azt hiszem, téged nem mernek meghívni, tudják, hogy nem szoktál vacsorákra járni" - nem győzte meg egészen.

Örült volna, ha alkalma nyílik visszautasítani őket, később azonban, amikor újra meg újra eszébe jutott az összehívott társaság, amely pontosan azokból állt, akik legkedvesebbek voltak számára, már nem vette annyira bizonyosra, nem hajlott volna-e mégis inkább a meghívás elfogadására. Még Harrietet és Bateséket is meghívták. Előző nap, amikor Highburyben sétálgattak, beszéltek is róla, és Frank Churchill a legkomolyabban siránkozott miatta, hogy nem lesz ott. Hátha táncra is sor kerül az est folyamán? - tette fel a kérdést. A pusztai lehetőség is csak még jobban ingerelte Emmát, és fenséges magányáért csekély vigasztalást nyújtott, hogy mellőzését tiszteletük jelének szánták.

Westonék látogatása alatt érkezett meg ez a nevezetes meghívás, s épp ezért örült annyira ottlétüknek. Első átolvasásra ugyan megjegyezte, hogy "természetesen szó sem lehet róla", de mivel rögtön ezután tanácsért fordult hozzájuk, mitévő legyen, habozás nélkül azt javasolták, fogadja csak el.

Emma annyit bevallott, hogy mindent meggondolva nincs éppen ellenére a vendégség. Cole-ék nagyon tisztelettudóan fogalmazták meg a levelet - a stílus őszinte figyelmességre vallott, mélységes tapintatra apja iránt: "Már hamarabb esedeztek volna a megtiszteltetésért, de egy spanyolfalat vártak Londonból, ami remélhetőleg minden léghuzatot távol tart Mr. Woodhouse-tól, s így talán hajlandó lesz társaságával szerencsételtetni őket." Egy szó, mint száz, Emmát nem

volt nehéz rábeszélni, s miután maguk között gyorsan meghányták-vetették, hogy lehetne a dolgot úgy nyélbe ütni, hogy apját se hanyagolják el - mennyire lehet számítani rá, hogy Mrs. Goddard vagy legalábbis Mrs. Bates hajlandó lesz szórakoztatni -, Mr. Woodhouse-t kellett rávenni, nyugodjék bele, hogy leánya egy most már közeli napon másoknál vacsorázik, és az egész estét tőle távol tölti. Ami apja elmenetelét illeti, Emma ennek még a lehetőségéről sem akart beszélni; csak a késő esti órákban kerülne haza; a társaság is túlságosan népes lesz. Az öregúr hamar beleegyezett.

- Egyáltalán nem szeretek vacsorákra járni - mondta -, sose is szerettem. Emma sem szeret. Nem szeretünk soká fennmaradni. Sajnálom, hogy Cole-éknak ilyesmi jutott eszükbe. Szerintem sokkal jobb lenne, ha majd nyáron egyszer ők jönnének ide, és együtt teáznánk; mondjuk betérnének délutáni sétájuk alkalmával; ezt igazán megtehetnék, mi éppen megfelelő időben teázunk, még haza is érnének, mielőtt az estharmat leszáll. A nyáresti harmatnak senkit se tennék ki szívesen.

De ha már annyira kívánják, hogy az én drága Emmám náluk vacsorázzon, minthogy önök is ott lesznek, meg Mr. Knightley is, és vigyáznak rá, nem akadályozhatom meg, feltéve, ha az időjárás is megbecsüli magát, és nem lesz sem nyirkos, sem szeles. - Aztán szelíden szemrehányó pillantással fordult Mrs. Westonhoz:

- Ah, Miss Taylor, ha nem megy férjhez, itthon maradhatott volna velem.

- Nos hát, uram - kiáltotta Mr. Weston -, minthogy én raboltam el Miss Taylort, nekem kell, ha tudok, pótlásról is gondoskodnom. Ha kívánja, még e percben beugrom Mrs. Goddardhoz.

De a gondolat, hogy bármit ebben a percben tegyenek, nemhogy csökkentette volna, hanem még csak növelte Mr. Woodhouse izgalmát. A hölgyek jobban tudták, hogy kell lecsillapítani. Mr. Weston csak maradjon nyugton, mindent megfontoltan kell elintézni.

Ilyen bánásmód mellett Mr. Woodhouse hamarosan megnyugodott, annyira, hogy a szokott módon tudott beszélgetni. "Nagyon örülne, ha Mrs. Goddard meglátogatná.

Nagyon kedveli Mrs. Goddardot; Emma írjon néhány sort, és hívja meg. Majd James elviszi a levélkét. És mindenekelőtt Mrs. Cole-nak kell válaszolnia."

- Ugye kimentesz, kedvesem, persze a lehető legudvariasabban. Megmondod, hogy én félig-meddig beteg vagyok, sehova se járok, ezért nem élhetek a megtisztelő meghívással; persze szívélyes üdvözetemmel kell kezdened. De hát te úgyis mindent jól elintézel. Nem kell mondanom, mi a teendő. El ne felejtünk szólni

Jamesnek, hogy kedden szükség lesz a kocsira. Ha ő ott van, nem aggódom miattad.

Nem jártunk arra, mióta megcsinálták az új bekötő utat; de nem kétlem, hogy

James biztonságosan odavisz. S amikor odaérsz, mondd meg neki, mikorra menjen

vissza érted; s a legjobb lesz, ha korai időpontot mondasz.

Úgysem lesz kedved

sokáig maradni. Mire a teát hozzák, már nagyon elfáradsz.

- De, papa, ugye nem kívánja, hogy eljöjsek, míg el nem fáradtam?

- Nem, kedvesem, de úgyis hamar elfáradsz. Nagyon sokan lesznek, és mindenki

egyszerre beszél majd. A zajt se fogod szeretni.

- De, drága uram - kiáltotta Mr. Weston -, ha Emma korán elmegy, szétrobbantja a társaságot.

- Az se lesz nagy baj - mondta Mr. Woodhouse -, minél előbb feloszlik egy

társaság, annál jobb.

- De arra nem gondol, hogy esik majd Cole-éknak. Ha Emma tea után rögtön elindul, megsértődnek. Jólelkű emberek, s keveset adnak rá, mi jár nekik, de azt mégis nyilván érzik, hogy ha valaki elsiet tőlük, az nem nagy megtiszteltetés. Ha pedig Miss Woodhouse teszi, súlyosabban érzik, mintha az ottlevők közül bárki más tenné. Bizonyos vagyok benne, hogy nem akar csalódást okozni Cole-éknak, sem pedig megsérteni nem kívánja őket; olyan kedves, derék emberek, és már tíz éve szomszédaink.

- Nem, nem, a világért sem. Nagyon hálás vagyok, hogy figyelmeztetett, Mr. Weston. Rendkívül sajnálnám, ha valamiféle fájdalmat okoznék nekik. Tudom, milyen derék emberek. Perry mesélte, hogy Mr. Cole rá sem néz a sörre. Nem is hinné az ember, ha látja, de tény, hogy epebajos. Mr. Cole súlyos epebajos. Nem, a világért sem szeretném, ha valami fájdalmat okoznék neki. Drága Emmám, erre gondolnunk kell. Bizonyos vagyok benne, hogy inkább egy kicsit tovább maradsz, mint ameddig kedved van, csak ne bánts meg Mr. és Mrs. Cole-t. Még azt se bánd, ha elfáradsz. Teljes biztonságban leszel, tudod, csupa jóbarát között.

- Ó, igen, papa, magam miatt egy csöppet sem aggódom, nem is haboznék mindaddig ott maradni, míg csak Mrs. Weston is ott lesz, ha magáért nem aggódnék. Csak attól félek, sokáig fennmarad, hogy megvárjon. Attól sem tartok, hogy nem érzi majd nagyon jól magát Mrs. Goddarddal. Hisz tudja, mennyire imád pikétezni, de attól félek, ha ő már hazament, maga ott üldögél majd egyedül rám várva, ahelyett, hogy a szokott időben lefeküdne... ha erre gondolok, egy perc nyugtom sem lesz. Meg kell ígéرنie, hogy nem marad fenn.

Mr. Woodhouse meg is ígérte, azzal a feltétellel, hogy viszonzásul Emma is megígér egyet-mást; azt például, hogy ha átfázva ér haza, alaposan megmelegszik, ha éhes, eszik valamit; hogy szobaleánya fennmarad, és megvárja, és hogy Serle meg az inas majd utánanéző, hogy minden éppolyan rendben legyen a ház körül, mint máskor.

Huszonhatodik fejezet

Frank Churchill aztán visszatért Londonból, s ha meg is várakoztatta apjáékat a vacsorával, Hartfieldben senki sem tudta meg; Mrs. Weston annyira szívéen viselte, hogy Mr. Woodhouse a kegyeibe fogadja a fiút, hogy el nem árulta volna semmi hibáját, ha módjában volt eltitkolni. Tehát megnyiratkozva visszatért, és jóízűen nevetett saját magán, de nyoma sem látszott, hogy restelkednék a történetek miatt. Láthatólag nem bánta, hogy nincs hosszabb haja, ami mögé elrejtessék zavarát, azt sem bánta, hogy annyi pénzt kidobott, kedélyállapotán semmit sem változtatott a kirándulás. Éppoly féktelen és eleven volt, mint mindig; s Emma imigyen morfondírozott magában találkozásuk után:
"Nem tudom, jól van-e így, de való igaz, hogy még a csacsiságok sem csacsiságok többé, ha értelmes emberek kellő arcátlansággal követik el őket. A gonoszság mindig gonoszság marad, de a csacsiság nem mindig az. Minden attól függ, kik és hogyan csinálják. Bizony, Mr. Knightley, nem igaz, hogy léha, csacsi fiatalember! Ha az lenne, ezt másképp tette volna. Vagy büszkélkedett volna tetteivel, vagy szégyellte volna magát. Egy futóbolond kérkedését, vagy egy gyáva

lélek megtorpanását láthattuk volna, aki túl gyöngye, hogy vállalja saját

hiúságát. Nem, abban teljesen bizonyos vagyok, hogy nem léha, de nem is ostoba."

Elérkezett a kedd, s vele a kellemes kilátás, hogy viszontláthatja

Frank

Churchillt, méghozzá hosszabb időre, mint eddig; végre ítéltet egész

viselkedéséről, s következésképpen arról is, mit akar őtőle; lesz valami

sejtelme róla, mikor kell lehűtenie kissé a légkört maga körül; s azt is

találgathatja majd, mi járhat a fejükben azoknak, akik most látják őket először

együtt.

Elhatározta, hogy jól érzi majd magát, még ha csak Cole-ék háza lesz is a nagy

esemény színhelye, de azt azért egy percre sem tudta elfelejteni, hogy Mr. Elton

hibái közül még fénykorában sem zavarta egy sem annyira, mint az a nagy készség,

amellyel Mr. Cole vacsorameghívásait fogadta. Apja számára tökéletesen kellemes

estét sikerült megszerveznie; Mrs. Bates ugyanúgy el tudott jönni, mint Mrs.

Goddard, s indulása előtt utolsó kedves kötelességképpen üdvözölte őket a

szalonban, ahol ebéd után együtt üldögéltek, s míg apja gyöngéden megdicsérte

szép ruháját, Emma nagy szelet süteményekkel és teli pohár borokkal kárpótolta a

hölgyeket minden kényszerű önmegtagadásért, amire ebéd közben az egészségük

miatt aggódó Mr. Woodhouse szorította őket. Bőséges ebédről gondoskodott

számukra - sokat adott volna érte, ha tudja, hogy el is fogyaszthatták.

Közvetlenül Emma érkezése előtt egy másik hintó állt meg Cole-ék kapuja előtt, s

Emma örömmel ismerte fel benne Mr. Knightley kocsiját; Mr. Knightley ugyanis nem

tartott lovakat, pénzben nemigen bővelkedett, viszont annál több egészség,
mozgékonyság és előítéletektől mentes szellem szorult belé, s
Emma véleménye
szerint túlzott fesztelenséggel forgott a világban, és nem használta
annyiszor
hintáját, ahogy az Donwell Abbey urához illet volna. Emma
kihasználta az
alkalmat, hogy azon melegen kifejezze helyeslését - Mr. Knightley
ugyanis
megvárta, hogy kiséghesse a kocsiból.
- Lám, most úgy érkezett, ahogy illik - mondta Emma -, így is kell
egy igazi
úrnak. Mondhatom, örülök, hogy látom.
Mr. Knightley megköszönte szavait, de megjegyezte: - Igazán
szerencse, hogy
éppen egyszerre érkeztünk meg! Mert ha csak a fogadószobában
találkozunk, attól
tartok, egy csöppet sem látott volna úriasabbnak, mint máskor. A
megjelenéséből
meg a viselkedéséből talán ki sem találta volna, hogyan
érkeztem.
- De igenis, bizonyosan tudom, hogy kitaláltam volna. Mindig
észrevehető egy kis
zavar- meg büntudatféle, ha valaki nem adja meg a módját, ahogy
érkeznie illik.
Maga persze, tudom, azt hiszi, túlteszi magát rajta, de magánál ez
valamiféle
eredetieskedésnek vagy tettett nemtörődömségnek hat; mindig
észreveszem,
valahányszor így találkozom magával. Most nem kell erre
törekednie. Attól sem
kell tartania, hogy azt hiszik, szégyelli magát. Nem is akar majd
mindenkinél
magasabbnak látszani. Most igazán örömmel lépek be a maga
karjában a társaság
körébe.
- Csacsi leány - válaszolta Mr. Knightley, de nem látszott
haragosnak.
Emma a társaság többi tagjával ugyanúgy teljes joggal meg
lehetett elégedve,

mint Mr. Knightleyvel. Csak jóleshetett neki a szívélyes megbecsülés, mellyel fogadták, megkapta mindazt a tiszteletet, amit csak elvárhatott. Mikor Westonék megérkeztek, neki szóltak a férj és a feleség legszeretetteljesebb csodáló pillantásai, fiuk pedig olyan vidám sietséggel lépett oda hozzá, mely elárulta, mennyire kitünteti érdeklődésével; vacsoránál is azon vette észre magát, hogy mellé ültették. Emma szilárd meggyőződése szerint ebben a fiatalember ügyeskedésének is része volt. A társaság elég népes volt; még egy család érkezett, kifogástalan, derék vidéki familia, akiket Cole-ék ismerőseik között tisztelhettek, ezenkívül ott voltak Mr. Cox, highburyi ügyvéd családjának férfitagjai. Vacsora utánra várták a család kevésbé megbecsült nőtagjait, aztán Miss Batest és Miss Fairfaxet, valamint Miss Smitht; de már vacsoránál sem alakulhatott ki általános társalgás, annyian ültek az asztal körül, s mialatt a politikai helyzetről meg Mr. Eltonról folyt a szó, Emma nyugodtan szentelhette teljes figyelmét kellemes szomszédjának. A távolabb folyó beszélgetésből először Jane Fairfax neve ütötte meg a fülét. Mintha Mrs. Cole valami olyasfélét mesélne róla, ami érdekes lehet. Fülelni kezdett, és kiderült, hogy megéri a fáradságot. Emma képzelete, amelyet oly szívesen működtetett, mulattató tápot kapott. Mrs. Cole arról mesélt, hogy meglátogatta Miss Batest, s amint a szobába lépett, szemébe ötlött egy zongora, méghozzá igen finom formájú hangszer; ha nem is éppen hangversenyzongora, de nagyméretű asztalzongora; s az egész történetből, mely a párbeszédéből, Mrs. Cole

meglepetéséből, faggatózásából és jó kívánságaiból, meg Miss Bates magyarázkodásából tevődött össze, az derült ki, hogy a zongora előző nap váratlanul érkezett Broadwood zongorakészítőtől a nagynéni és unokahúga nagy meglepetésére; Miss Bates elbeszélése szerint eleinte Jane is egészen megzavarodott, el sem tudta képzelni, ki rendelhette; de azóta mindketten tökéletesen megnyugodtak, hogy természetesen nem küldhette senki más, csakis Campbell ezredes.

- Másra nem is lehet gyanakodni - tette hozzá Mrs. Cole -, én csak azon csodálkoztam, hogy egy pillanatig is kétségeik lehettek. De ahogy kiderült, Jane éppen mostanában kapott tőlük levelet, s abban egyetlen szót sem írtak erről. Persze Jane ismeri őket a legjobban, de nem gondolnám, hogy hallgatásuk azt jelenti, hogy nem juthatott eszükbe ilyen ajándék. Alighanem meglepetésnek szánták.

Sokan egyetértettek Mrs. Cole-lal, s mindenki, aki csak hozzászólt az ügghöz, éppoly szentül hitte, hogy a zongora csakis Campbell ezredestől érkezhetett; s mindenki egyformán örült, hogy ilyen szép ajándékot küldtek; akadtak elegendően, akik szívesen hallatták a hangjukat, Emma tehát nyugodtan megtarthatta magának véleményét, s közben odafigyelt, mit mesél Mrs. Cole.

- Igazán nem is tudom megmondani, mikor örültem ennyire valaminek. Azt mondhatnám, fájt nekem, hogy Jane Fairfaxnek, aki olyan gyönyörűen játszik, nincs zongorája. Igazán szinte szégyenletes, különösen, ha meggondoljuk, hány házban áll használatlanul a finom hangszer. Ez ugyanolyan, mintha magunkat ütném

arcul; épp tegnap mondtam Mr. Cole-nak, hogy igazán szégyellem magam, valahányszor ránézek a fogadószobában az új zongoránkra, hiszen én még a kottát sem ismerem, a kislányaink meg még csak most kezdenek tanulni, és talán sosem viszik semmire a zenében; szegény Jane Fairfaxnek pedig, aki mesterien muzsikál, semmi néven nevezendő hangszere sincs, még egy vacak kis spinétje sem, hogy azzal szórakozzék. Éppen tegnap mondtam ezt Mr. Cole-nak, s ő is teljesen egyetértett velem; csak hát annyira szereti a zenét, hogy nem állta meg, hogy bele ne menjen a zongoravásárlásba, s reméljük, hogy jó szomszédaink lesznek olyan kedvesek, hogy néha-néha jobb hasznát veszik, mint mi tehetnénk; igazán csakis ezért vettük meg a zongorát... mert különben, mondhatom, csak szégyenkezhetnénk miatta... Reméljük, Miss Woodhouse-t rá lehet bírni, próbálja ki ma este.

Miss Woodhouse illő hajlandóságot mutatott, s mivel látta, hogy Mrs. Cole-ból

nem lehet több érdekeset kiszedni, Frank Churchillhez fordult.

- Miért mosolyog? - kérdezte tőle.

- És maga miért mosolyog?

- Én? Gondolom, örömben, hogy Campbell ezredes olyan gazdag és nagylelkű.

Igazán szép ajándék.

- Nagyon.

- Csak azon csodálkozom, hogy nem jóval hamarabb történt a dolog.

- Talán Miss Fairfax még sosem töltött itt ennyi időt.

- De miért nem a saját hangszerüket engedte át neki? Hisz az most bizonyára ott

áll Londonban a lezárt lakásukban, és senki sem nyúl hozzá.

- Az egy nagy hangversenyzongora, és Campbell ezredes talán úgy gondolja, túl

nagy Mrs. Bates otthonába.

- Mondhat, amit akar: látom az arcán, hogy ugyanazt gondolja az ügyről, mint én.

- Nem tudom. Inkább attól félek, élesebb szeműnek tart, mint amilyen vagyok.

Mosolygok, mert maga is mosolyog, s valószínűleg azt fogom gyanítani, amit maga

gyanít; egyelőre azonban nem látom, mi a probléma. Ki más vehette, ha nem

Campbell ezredes?

- Például Mrs. Dixon?

- Mrs. Dixon? Csakugyan! Őrá nem is gondoltam. Ő is éppúgy tudhatja, mint az

apja, mekkora örömet szerezhet a zongorával; s talán a küldés módja, a

titokzatosság, a meglepetés is inkább fiatal nőre vall, mint idősebb emberre.

Szavamra mondom, csak Mrs. Dixon lehetett. Ugye,

megmondtam, hogy gyanúm követi

majd a magáét?

- Ha így van, terjessze csak ki a gyanúját, és foglalja bele Mr. Dixont is.

- Mr. Dixon!... Nagyon helyes. Igaz, máris belátom, hogy a zongora csak Mr. és

Mrs. Dixon közös ajándéka lehet. Hisz emlékszik, a minap beszéltünk róla, hogy

Mr. Dixon milyen melegen csodálta Miss Fairfax játékát.

- Igen, és amit erről elmondott, megerősítette egy régebben támadt gondolatomat.

Nem vonom kétségbe, hogy sem Mr. Dixon, sem Miss Fairfax nem akart rosszat, de

nem tudok szabadulni a gyanútól, hogy miután megkérte barátnője kezét,

szerencsétlenségére talán beleszeretett Miss Fairfaxbe; vagy hogy tapasztalhatta

valami kis vonzalom jelét a hölgy részéről. Persze, sok mindenre gondolhatunk,

anélkül, hogy ráhibáznánk az igazságra; de annyi bizonyos,

valami különös okának

kellett lennie, hogy Miss Fairfax Highburyt választotta, ahelyett, hogy

Campbellékkal ment volna Írországba. Itt szinte remeteéletet kell élnie, ott

pedig nem fogyott volna ki a szórakozásból. Ami a levegőváltozást meg a hazai levegő áldásos hatását illeti, az szerintem csak ürügy. Nyáron még csak elfogadható ez az érv, de ugyan miféle áldásos hatása lehet a hazai levegőnek január, február és március hónapokban? Aki nincs jól, annak általában sokkal jobb szolgálatot tesz a jól fűtött kályha meg a zárt hintó, és állíthatom, hogy neki is erre lenne inkább szüksége. Igazán nem kívánom magától, hogy osztozzék minden gyanúmban, bármilyen gesztussal nyilatkoztatta is ki, hogy így lesz; egyszerűen csak elmondom magának, mi a gyanúm.

- De szavamra mondom, nagyon valószínűnek látszik. Magam tanúsíthatom, mennyivel többre becsülte Mr. Dixon az ő zongorajátékát, mint a barátnőjét.

- Azonkívül az életét is megmentette. Hát erről hallott-e? Valami vízi ünnepélyen történt: valami baleset történt, s Miss Fairfax majdnem átzuhant a hajó korlátján. Mr. Dixon kapta el.

- Így volt. Magam is ott voltam, ugyanabban a társaságban.

- Csakugyan? Nahát! De maga persze semmit sem vett észre, mert úgy látom, eddig ez még eszébe sem jutott. Azt hiszem, ha én ott lettem volna, tettem volna néhány felfedezést.

- El is hiszem; én viszont, mint afféle jámbor lélek, mit sem láttam a puszta tényen kívül, hogy Miss Fairfax csaknem lezuhant a hajóról, és Mr. Dixon elkapta. Az egész egy pillanat műve volt. Utána annál nagyobb volt a rémület és a megdöbbenés, és persze sokkal tartósabb is... szinte azt mondhatnám, fél óra is eltelt, mire mindnyájan megnyugodtunk; de valahogy olyan nagy és általános felindulást keltett az eset, hogy nem lehetett semmiféle külön egyéni aggodalmat

észrevenni. Ezzel azonban eszemben sincs azt állítani, hogy nem tehetett volna felfedezéseket.

Itt megszakadt a beszélgetés. Az egyes fogások közti hosszú, kínos várakozás

terhe alól ők sem vonhatták ki magukat; éppoly szertartásosan és illedelmesen

kellett viselkedniök, mint a többieknek; de amikor az asztal újra tele lett

tálakkal, s mindenki megkönnyebbült, hogy vége lett a kényszerű várakozásnak,

Emma így szólt:

- Számomra a zongora döntő bizonyíték. Amit még tudni szerettem volna, most

megtudtam. Higgye el, hamarosan kiderül majd, hogy Mr. és Mrs. Dixon küldte az ajándékot.

- S ha Dixonék továbbra is tagadják, hogy akár csak tudtak is róla, abból az

következik, hogy a zongora Campbelléktől érkezett.

- Nem, bizonyos vagyok benne, hogy nem tőlük. Miss Fairfax tudja, hogy nem

Campbelléktől jött, különben rögtön kitalálta volna. Ha bizonyos lett volna

benne, nem jön zavarba. Lehet, hogy magát nem győztem meg, de nekem szilárd

meggyőződésem, hogy Mr. Dixon az egész dolog értelmi szerzője.

- Igazán megsért a gyanújával, hogy nem győzött meg. Okfejtése egészen

lenyűgöző. Először, míg azt hittem, hogy maga szerint is Campbell ezredestől

származik az ajándék, csak az apai jóságot láttam benne, s a világ legtermészetesebb dolgának tartottam. De amikor Mrs. Dixont említette,

átéreztem, mennyivel valószínűbb, hogy meleg női érzelem nyilatkozik meg ilyen

módon. Most pedig nem is tudok mást látni benne, mint szerelmi ajándékot.

E tárgyat nem lehetett tovább feszegetni. A fiatalember meggyőződése valódinak

látszott; arckifejezése is arra vallott, hogy így érez. Emma nem szólt többet,

más témák kerültek sorra, s a vacsora további része is eltelt;
behozták az
édességeket, bejöttek a gyerekek, mindenki szólt hozzájuk néhány
szót, és az
ilyenkor szokásos társalgás közepette megcsodálták őket;
elhangzott néhány okos
szó, néhány kétségtelen csacsiság, de a beszélgetés nagy részét
sem egyik, sem
másik csoportba sem lehetett sorolni - nem állt egyébből, mint
mindennapi
megjegyzésekből, sokszor hallott dolgok unalmas ismétléséből,
poros
újdonosságokból és szellemtelen tréfákból.
A hölgyek alig töltöttek egy kis időt a fogadószobában, amikor
kisebb
csoportokban megérkezett a többi nővendég. Emma az ő kis
barátnőjének entrée-ját
figyelte, és ha elragadó méltóságot és finomságot nem talált is
benne,
gyönyörködött virágzó bájában és természetes modorában, s
mindenekfelett szívből
örült, hogy még a szerelmi csalódás fájdalmai közepette is olyan
könnyed, vidám,
nem érzélgős természetű, s oly fogékony az apró örömök iránt.
Ahogy itt ült a
szalonban, hihetetlennek tűnt, hogy annyi könnyet hullatott
mostanában. A
leányka pillanatnyi boldogságához elég volt, hogy csinosan
kiöltözködve
társaságban lehet, és láthatja a többi csinosan kiöltözött hölgyet,
hogy bájosan
mosolyogva, egy szót sem szólva ott ül. Jane Fairfax megjelenése
és mozgása
talán szebb volt, de Emma gyanította, hogy szíves örömet cserélt
volna
érzelmeket Harriettel, örömmel vállalta volna, hogy szerelmes volt
-, igen, még
akár azt is, hogy reménytelenül szerette Mr. Elton - , cserében
azért a
veszélyes örömért, amit az a tudat okozhatott, hogy a barátnője
férje őt
szereti.

Ilyen népes társaságban Emmának nem kellett feltétlenül odamennie hozzá. Nem óhajtott a zongoráról beszélni; annyira eltöltötte az érzés, hogy ismeri Miss Fairfax titkát, hogy nem érezte tisztességesnek kíváncsiságot vagy érdeklődést mutatni, ezért szándékosan távol tartotta magát. A többiek azonban csaknem azonnal a tárgyra tértek, s Emma észrevette a zavart pirulást, amellyel Jane a jó kívánságokat fogadta, látta a büntudatot, amely kiült az arcára, mikor kiejtette "a kitűnő Campbell ezredes" nevét. Különösen a jólelkű és zenekedvelő Mrs. Weston érdeklődött a részletek iránt, s Emmát akaratlanul is mulattatta az a kitartás, mellyel a témánál időzött; annyi kérdezni- és mondanivalója akadt a hangzással, klaviatúrával és pedállal kapcsolatosan, hogy láthatóan mit sem sejtett az ügy bájos hösnőjének arcáról világosan leolvasható kíváncságról, vagyis arról, hogy az egész históriáról minél kevesebb szó essék. Hamarosan az urak közül is csatlakoztak hozzájuk néhányan; a korán érkezők között Mr. Frank Churchill volt az első. Már jött is, elsőnek, ő, a legcsinosabb, s miután en passant üdvözölte Miss Batest és unokahúgát, egyenesen átvágott a kör másik oldalára, ahol Miss Woodhouse ült, s míg mellette nem sikerült üres széket találnia, egyáltalán nem akart leülni. Emma jól sejtette, mit gondolhatnak a jelenlevők. Mindenki láthatta, hogy ő a kiválasztott. Bemutatta a fiatallembert barátnőjének, Miss Smithnek, s később egy alkalmas pillanatban meghallgathatta, mit gondolnak egymásról. "Még nem is látott ilyen bájos arcot, s ez a gyermeki ártatlanság igazán elragadó!" Harriet pedig:

"Persze túlságosan hízogó ezt mondani róla, de úgy gondolja, hogy néhány vonása mintha emlékeztetné kissé Mr. Eltonra." Emma leküzdötte méltatlankodását, és szó nélkül elfordult Harriettől. Amikor először pillantottak Miss Fairfax felé, ő megértően összemosolygott a fiatalemberrel, de úgy érezte, okosabb, ha nem szólal meg. Frank Churchill azt mondta, alig várta, hogy otthagyhassa az ebédlőt - utál sokáig egy helyben ülni, mindig elsőnek szedelőzködik, ha módja van rá -, apja, Mr. Knightley, Mr. Cox és Mr. Cole nagyon belemerültek a helyi ügyekbe -, bár amíg velük volt, elég kellemesen érezte magát, és általában úgy találta, igen értelmes, igazi úriemberek. Mindent egybevetve oly szépen beszélt Highburyről - úgy gondolta, bőven akadnak itt kellemes családok -, hogy Emma szinte úgy érezte, mintha eddig talán túlságosan is lebecsülte volna szülőfaluját. Kérdezősködni kezdett a yorkshire-i társaságról, meg hogy milyen kiterjedt az ismeretségi körük Enscombe vidékén, meg hasonlóról, s Frank válaszaiból azt vehette ki, hogy Enscombe-ban magában nem nagy élet folyik, csak néhány előkelő családdal járnak össze, de ezek egyike sem lakik közvetlen közelükben; az is előfordul, hogy bár elfogadják a meghívást, és az időpontban is megállapodnak, Mrs. Churchill végül mégsem érzi magát olyan jól, vagy éppen csak nincs olyan hangulatban, hogy elinduljanak; meg hogy elvből nem ismerkednek új emberekkel; és bár ő néha külön programokat csinál magának, csak néha, nagyon nehezen, furfangos ügyeskedéssel éri el, hogy elmehessen hazulról, vagy valamelyik ismerősét meghívhassa szállóvendégnek.

Emma észrevette, hogy Enscombe nem elégíti ki Franket, Highbury pedig, ha legelőnyösebb arcát mutatja, csakugyan joggal tetszhetik az olyan fiatalembernek, aki otthon visszavonultabb életet élt, mint amelyet hajlamai diktálnának. Nyilvánvalóan fontos személyiség Enscombe-ban. Nem dicsekedett, de anélkül is egykettőre kiderült, hogy olyankor is tud hatni nagynénjére, amikor a nagybácsi minden igyekezete csütörtököt mond, s amikor Emma ezt nevetve szóvá tette, a fiatalember beismerte, hogy véleménye szerint - egy-két dologtól eltekintve - idővel bármire rá tudná beszélni nénjét. Meg is említette, mi az egyik ilyen kivétel. Nagyon szeretett volna külföldre utazni - igazán nagyon-nagyon vágyott rá, hogy utazhassék, de nénje hallani sem akart róla. Ez az első évben történt. Most azonban - mondta - már nem is vágyik rá annyira. Emma kitalálta, hogy a másik dolog, ahol a fiatalember igyekezete sikertelen maradt, az apja iránti figyelmeztetése. - Egészen elkésztő felfedezést tettem - mondta a fiatalember rövid szünet után. - Holnap lesz egy hete, hogy itt vagyok. Látogatási időm fele már letelt. Még sohasem tapasztaltam, hogy a napok így röpködnek... Holnap már egy hete! Pedig még csak most kezdek igazán jól szórakozni. Alig ismerkedtem meg Mrs. Westonnal és a többiekkel. A gondolat is elkészt. - Talán most már sajnálja is, hogy ilyen rövid időből egy teljes napot nyíratkozással töltött. - Nem - mondta mosolyogva -, azt egyáltalán nem sajnálom. Semmi örömöm sincs barátaim társaságában, ha úgy érzem, hogy szégyenkezni kell a külsőm miatt. Minthogy ezalatt az urak mind bejöttek a szobába, Emma kénytelen volt néhány

percre elfordulni Franktól és Mr. Cole-ra figyelni. Amikor Mr. Cole odábbment, s Emma ismét Frank Churchillnek szentelhette figyelmét, észrevette, hogy a fiatalember elmerülten bámul a szoba tulsó végébe Miss Fairfax felé, aki pontosan szemben ül vele.

- Mi a baj? - kérdezte.

Frank Churchill összerezsent. - Köszönöm, hogy rám szólt - válaszolta -, azt

hiszem, nagyon nevetlen voltam, de Miss Fairfax igazán olyan furcsán fésülte

meg a haját... de milyen furcsán!... nem is tudom levenni róla a szemem.

Mondhatom, ilyet még nem is láttam, és olyan különös! Ezek a loknik! Saját

kreációja lehet. Nem is látok hozzá hasonlót. Oda kell mennem, és megkérdeznem

tőle, ez-e az új ír divat. Megteszem. Igenis, megteszem. Azért is megteszem...

majd meglátja, hogyan fogadja... elpirul-e.

Ezzel el is sietett, s Emma homályosan látta, amint Miss Fairfax előtt áll, és

nagyban magyaráz; de hogy szavai hogyan hatottak a fiatal lányra, abból a

világon semmit sem tudott kivenni, mert figyelmetlenül pontosan kettejük közé

állt, pontosan szembe Miss Fairfaxszel.

Mielőtt a fiatalember visszatért székéhez, Mrs. Weston elfoglalta előle.

- Ez az óriási előnye a nagy társaságnak - mondta. - Mindenkihez odamehetünk, és

mindent elmondhatunk. Drága Emmám, alig vártam már, hogy beszélhessek veled.

Felfedezéseket tettem, és terveket kovácsoltam, ahogy te szoktad, s azon

frissiben be kell számolnom róluk. Tudod-e, hogy került ide Miss Bates és

unokahúga?

- Hogyan? Meghívták őket... vagy nem?

- No persze... De hogy jöttek idáig? Mivel jöttek?

- Feltehetőleg gyalog. Hogyan jöhettek volna másképp?

- No persze. Nos, az előbb az jutott eszembe, milyen szomorú is, hogy Jane Fairfaxnek gyalog kell késő éjjel hazamennie, méghozzá olyan hidegben, mint ezek a mostani éjszakák. S ahogy ránéztem... bár igazán sose láttam virulóbb színben... feltűnt, mennyire felhevült, s ettől különösen hajlamos lesz a megfázásra. Szegény leány! Nagyon bántott ez a gondolat; ezért aztán, amint Mr. Weston bejött a szobába, és odajuthattam hozzá, beszéltem vele a kocsiról. Gondolhatod, milyen készségesen beleegyezett kívánságomba; s miután megkaptam beleegyezését, egyenesen Miss Bateshez mentem megmondani, hogy számíthat a kocsira, mielőtt bennünket hazavisz; gondoltam, ez megnyugtatja majd. A jó lélek! Gondolhatod, olyan hálás volt, amilyen egyáltalán lehet valaki. "Nincs és nem is volt nála szerencsésebb teremtés!" De... sok-sok köszönet után... "Semmi szükség rá, hogy minket terheljenek, mert Mr. Knightley kocsiján jöttek, és az haza is viszi őket." Egészen meglepődtem. Természetesen nagyon örültem, de igazán meglepett a dolog. Milyen kedves figyelem! A legnagyobb ritkaság, hogy egy férfinak eszébe jut ilyesmi. Egyszóval, ismerve Mr. Knightley szokásait, szinte hajlandó vagyok azt hinni, hogy csakis az ő kényelmükért jött egyáltalán kocsin. Az a gyanúm, hogy a maga kedvéért nem bérelt volna lovakat, és az egészet csak azért csinálta, hogy rajtuk segíthessen.

- Nagyon valószínű - mondta Emma -, ennél mi sem valószínűbb. Mr. Knightleyn kívül nem ismerek mást, akire úgy rávallana az ilyesmi: hogy valami igazán jószágos, hasznos, figyelmes, jóakarátú dolgot visz végbe. Nem gáláns lovag, de nagyon emberséges; ezt az esetet pedig... tekintettel Jane Fairfax gyöngé egészségére... nyilván olyannak látja, ahol emberségességre van szükség; s ha hivalkodás nélküli jóságról van szó, csakis Mr. Knightleyre szavaznék. Tudom,

hogy lovakat bérelt ma, egyszerre érkeztünk; még ki is nevettem érte, de

egyetlen szava sem volt, ami elárult volna valamit.

- Szóval - mondta Mrs. Weston mosolyogva -, te ez esetben egyszerűbb, érdektelen

jóakaratot tulajdonítasz neki, mint én; mert Miss Bates szavai közben megvillant

az agyamban egy gyanú, és azóta sem tudok megszabadulni tőle.

Minél többet

gondolok rá, annál valószínűbbnek látszik. Egyszóval

gondolatban már

összeboronáltam Mr. Knightleyt Jane Fairfaxszal. Lásd a

következményeit, hogy

melletted éltem. Mit szólsz hozzá?

- Mr. Knightley és Jane Fairfax! - kiáltotta Emma. - Drága Mr. Weston, hogy is

juthat ilyesmi az eszébe? Mr. Knightley! Mr. Knightleynek nem szabad

megnősülnie! Csak nem akarja tán a kis Henryt megfosztani

Donwelltől? Ó, nem,

nem, Donwellt Henrynek kell megkapnia! Nem egyezem bele, hogy Mr. Knightley

megnősüljön; és bizonyosra veszem, nem is valószínű, hogy sor kerüljön rá. Meg

vagyok döbbenve, hogy ilyesmire még csak gondolt is!

- Drága Emmám, én csak elmondtam neked, miről támadt ez a gondolatom. Én nem

akarom ezt a házasságot... dehogy akarom én a drága kis Henrym kárát... épp csak

a körülmények sugallták nekem ezt az ötletet; s ha Mr. Knightley igazán meg

akarna nősülni, nem kívánhatod, hogy Henry miatt, egy hatéves fiú miatt mondjon

le róla, aki az egészről semmit sem tud.

- De igenis kívánom. Nem tudnám elviselni, hogy Henryt kitűrjék Donwellből. Mr.

Knightley és a nősülés! Nem, ez sosem jutott eszembe, és most sem tudom

elfogadni. És éppen Jane Fairfax!

- No de te is jól tudod, hogy a legfőbb kedvence volt mindig!

- És milyen meggondolatlanság lenne ez a házasság!

- Nem arról beszélek, meggondolta-e a dolgot, hanem hogy elképzelhető-e?

- Én semmi lehetőségét sem látom, hacsak nincs valami más alapja is, mint amit már említett. Jó természete, embersége, ahogy már mondtam, épp elég magyarázat a kocsira. Hisz tudja, mennyire kedveli Bateséket, függetlenül Jane Fairfaxtól; mindig örül, ha kedveskedhetik nekik valamivel. Drága Miss Weston, maga csak ne adja a fejét házasságszerzésre! Nagyon rosszul áll az magának! Jane Fairfax, mint az Abbey úrnője! Ó, nem, nem, egész bensőm fellázad a gondolat ellen! Már csak a saját érdekében sem szeretném, ha Mr. Knightley ilyen örültséget követne el!

- Ha úgy tetszik, meggondolatlanság, de nem örültség. A vagyoni különbséget és egy kissé talán a korkülönbséget leszámítva, nem látom semmi okát, miért ne illenének össze.

- De Mr. Knightley nem is akar megnősülni. Bizonyos vagyok benne, hogy eszébe sem jut. Ne tegyen bolhát a fülébe. Miért is nősülne? Magában is igen jól megvan; ott van neki a gazdálkodás, meg a birkái, meg a könyvtára, meg az egész falu, amivel törődhet; és annyira szereti az öccse gyerekeit. Hogy az idejét vagy a szívét betöltse valami, azért nem kell megnősülnie!

- Drága Emmám, ez így van mindaddig, amíg ő is így gondolja; de ha igazán szereti Jane Fairfaxet...

- Badarság! Nem szereti ő Jane Fairfaxet. Már úgy értem, nem szerelmes belé, annyi bizonyos. Mindent megtenne érte vagy a családjáért, de...

- No jó - mondta Mrs. Weston nevetve -, talán az lenne a legjobb, amit tehet értük, ha ilyen tiszteletre méltó otthont nyújtana Jane Fairfaxnek.

- Ha Miss Fairfaxnek jó is lenne, annyi bizonyos, hogy magának Mr. Knightleynek

meg rossz lenne... szégyenletes, lealacsonyító házasság! Hogyan viselné el Miss Batest rokon minőségben! Folyton ott ülne az Abbeyben, és naphosszat köszönetné neki nagy jóságát, hogy elvette Jane-t. "Milyen jószágos, lekötelező ember! De mindig is olyan nagyon kedves szomszéd volt!" S aztán fél mondat után már az anyja ócska alsószoknyájánál tartana: "Nem mintha igazán ócska lenne az alsószoknya... mert jó darabig el fog tartani: csakugyan elmondhatja, hál' istennek, hogy az alsószoknyái mind nagyon erősek."
- Szégyen, gyalázat, Emma! Ne csúfold! Bármennyire bánt is a lelkiismeret, nevetnem kell. De igazán mondom, nem hiszem, hogy Miss Bates különösebben zavarná Mr. Knightleyt. Apróságok miatt ő nem bosszankodik. Beszélhetne, amennyit akar, ha ő maga akarna valamit mondani, hát hangosabban beszélne, hogy elnyomja a hangját. Nem az a kérdés, hogy rossz lesz-e neki ez a házasság, hanem hogy kívánja-e; én pedig azt hiszem, kívánja. Hallottam, és neked is hallanod kellett, milyen nagy elismeréssel beszélt Jane Fairfaxról. Annyira érdeklődik iránta, úgy aggódik az egészségéért, úgy sajnálja, hogy nincsenek jobb reményei a jövőre. Mindezekről annyi melegséggel szokott beszélni. Olyan sokra tartja a zongorajátékát meg az énekét! Hallottam, amikor azt mondta, hogy akár örökké is el tudná hallgatni. Ó, és csaknem elfelejtettem valamit, ami eszembe jutott: ez a zongora, amit valaki Jane Fairfaxnek küldött... mi ugyan mind készségesen megállapodtunk benne, hogy Campbellék ajándéka, de nem lehet vajon, hogy Mr. Knightleytől származik? Nem tehetek róla, én órá gyanakszom. Azt hiszem, belőle még akkor is kinézhetünk ilyesmit, ha nem szerelmes.

- Akkor viszont nem lehet bizonyítéka annak, hogy szerelmes. De egyáltalán nem tartom valószínűnek, hogy a zongorát ő küldte. Mr. Knightley nem az az ember, aki titokzatoskodva cselekszik valamit.

- Hallottam, amikor többször sajnálkozott amiatt, hogy Jane-nek nincs zongorája.

Véleményem szerint gyakrabban, mint ahogy ez a rendes körülmények között eszébe juthat.

- Úgy van, de ha az a szándéka, hogy zongorát ajándékoz neki, akkor be is jelentette volna.

- Drága Emmám, lehet, hogy a tapintat tartotta vissza. Nekem valami igenis azt súgja, hogy tőle származik. Úgy érzem, feltűnően hallgatott, amikor Mrs. Cole ebéd közben szóba hozta a dolgot.

- Mrs. Weston, maga kitalál valamit, és csökönyösen ragaszkodik hozzá; ezt nekem annyiszor a szememre vetette. Én semmi jelét nem látom a szerelemnek. Egy szót sem hiszek el a zongorával kapcsolatosan, s csak bizonyítékok győzhetnek meg arról, hogy Mr. Knightleynek akár csak eszébe is jutott elvenni Jane Fairfaxet.

Egy ideig még ilyenformán folytatták a vitát, s Emma lassanként kezdett

felülkerekedni barátnőjén, mert kettejük közül rendszerint Mrs. Weston szokott

engedni; végre mozgolódás támadt a szobában, ami arra vallott, hogy vége a

teázásnak, s felnyitják a zongorát. Ugyanebben a pillanatban Mr. Cole

közeledett, és felkérte Miss Woodhouse-t, legyen szíves megtisztelni őket azzal,

hogy kipróbálja. Frank Churchill - akiről a Mrs. Westonnal folytatott

beszélgetés hevében teljesen megfélemedezett, csak azt látta, hogy Miss Fairfax

mellett talált magának széket - szorosan Mr. Cole nyomában ugyancsak odajött

hozzá, s a legmelegebben csatlakozott a házigazda kéréséhez. S mivel Emma természetének mindenképpen legjobban megfelelt az elsőség, illendő engedékenységet mutatott. Ahhoz túlságosan is ismerte saját képességeinek határát, semhogy többre vállalkozzék, mint aminek becsülettel meg tud felelni; sem ízlése, sem lendülete nem hiányzott az általában szívesen hallott apróságokhoz, s ügyesen kísérte saját énekét. Kellemesen lepte meg, hogy másvalaki is kíséri: Frank Churchill, aki halkán, de igen tisztán dúdolta szólamát. A dal végeztével illendően bocsánatát kérte, ami után az ilyenkor szokásos szavak következtek. Szinte nekiestek, hogy elragadó a hangja, és tökéletesen ért a zenéhez; ezt persze illedelmesen tagadta, mondván, hogy mit sem ért az egészhez, sőt kereken kijelentette, hogy egyáltalán nincs hangja. Még egyszer énekeltek kettesben, azután Emma átadta helyét Miss Fairfaxnek, akinek zongorajátéka és éneke egyaránt tagadhatatlanul sokkal tökéletesebb volt az övéénél. Vegyes érzelmekkel ült le hallgatónak kissé távolabb a zongorától. Frank Churchill most is énekelt. Kiderült, hogy egyszer-kétszer már Weymouthban is énekeltek együtt. De amikor észrevette, hogy Mr. Knightley milyen odaadó figyelemmel hallgatja Jane énekét, hamarosan elterelődött róluk a figyelme, s hosszas tűnődésbe kezdett Mrs. Weston gyanújával kapcsolatban. Gondolatait csak egy-egy pillanatra szakította félbe az összefonódó hangok édes csengése. Csöppet sem csökkent az ellenkezése Mr. Knightley házassági tervével szemben. Nem látott

benne semmi jót. Nagy csalódás lenne Mr. John Knightleynek, következésképp Isabellának is. Óriási sérelem a gyerekeknek, a lehető legfájdalmasabb változás, súlyos veszteség mindnyájuknak; apja is szegényebb lenne egy kellemes napi programmal, ami pedig őt magát illeti, nem bírta elviselni a gondolatot, hogy Jane Fairfax éljen Donwell Abbeyben. Mrs. Knightley, akit nem lehet tudomásul nem venni! Nem, Mr. Knightley csak ne nősüljön meg soha! Donwell örököse maradjon csak a kis Henry! Mr. Knightley ekkor hirtelen hátranézett, aztán odajött, és leült melléje.

Először csak zongorázásról beszélgettek. Dicsérete kétségtelenül nagyon melegen hangzott, de Emma mégis úgy gondolta, hogy ha Mrs. Weston fel nem hívja rá a figyelmét, nem tűnt volna fel neki. Mégis mintegy próbaképpen szóba hozta a férfi jóságát, hogy ide kocsiztatta a nagynénit és unokahúgát, s bár válaszából úgy látszott, szeretne minél előbb túlesni a témán, Emma érzése szerint ez is csak azt bizonyította, hogy nincs kedve saját jóságáról beszélni.

- Gyakran bánt - mondta a leány -, hogy nem merem a kocsinkat ilyen alkalmakkor jobban kihasználni. Nem mintha nem szívesen tenném, de hisz tudja, hogy apám teljesen lehetetlennek tartaná, hogy James ezért befogjon.

- Szó sem lehet róla, szó sem lehet róla - válaszolta Mr. Knightley -, de elhiszem, hogy gyakran szívesen megtenné. - S e meggyőződés oly láthatóan elégedett mosolyt csalt arcára, hogy Emma szükségesnek tartotta még egy lépést megkockáztatni.

- Ez az ajándék Campbelléktől - mondta -, ez a zongora nagyon kedves gondolat.

- Igen - hangzott a válasz, mely a legkisebb zavart sem árulta el -, de jobban

tették volna, ha értesítik róla. Nagy csacsiság a meglepetés. Az öröm nem lesz tőle nagyobb, viszont gyakran komoly zavart okoz. Okosabb embernek hittem Campbell ezredest.

Ettől a pillanattól kezdve Emma akár meg is esküdött volna, hogy Mr.

Knightleynek semmi köze a zongorához. De hogy vonzalmában nincs-e mégis valami szerelemféle, nem kedvesebb-e neki Jane mindnyájuknál, erre nem mert volna határozott választ adni. Jane a második dal vége felé kissé berekedt.

- Ennyi elég is lesz - mondta Mr. Knightley, mikor befejezték, mintegy hangosan gondolkozva -, egy estére eleget énekelt már. Most pihenjen. A többiek azonban hamarosan még egy dalért csengtek: "Csak még egyet, egyetlenegy, a világért sem fárasztanák Miss Fairfaxet, ezért nem is kérnek tőle többet, csak egyet." S hallották, amint Frank Churchill így szólt: "Azt

hiszem, ez nem kerül nagyobb fáradságába. Az első szólam nagyon könnyű, a dal neheze a második szólamnak jut."

Mr. Knightley megharagudott.

- Ez a fickó - mondta méltatlankodva - semmi egyébbe sem gondol, mint hogy a saját hangját csillogtassa. Ezt nem szabad megengedni. - S ezzel megfogta Miss

Bates karját, aki ebben a pillanatban ment el mellettük. - Miss Bates, hát

megőrült? miért engedi, hogy a húga rekedtre énekelje magát?

Menjen és lépjen

közbe! Különben nem kegyelmeznek neki.

Miss Bates igazán aggódott Jane-ért, alig bírta addig egy helyben maradni, míg a

háláját kifejezte, s máris előlépett, és véget vetett minden további éneklésnek.

S minthogy Miss Woodhouse-on és Miss Fairfaxen kívül több muzsikus nem volt a

társaságban, ezzel véget is ért az estély zenei része; de hamarosan (öt percen belül) felmerült az a javaslat, hogy táncolni kellene - senki sem tudta pontosan, ki vetette fel az ötletet -, Mr. és Mrs. Cole örömmel fogadták a gondolatot, igyekeztek mindent gyorsan félrehúzni az útból, hogy elegendő helyük legyen. Mrs. Westont a zongorához ültették: híres volt róla, milyen kitűnően játszik talpalávalót; rögtön egy ellenállhatatlan valcerbe kezdett, Frank Churchill pedig, ahogy várható volt, máris Emma lovagjául szegődött, táncra kérte, és a sor élére vezette. Míg arra vártak, hogy a többi fiatal is párjára találjon, Emma felhasználta az időt, és körülnézett, hová lett Mr. Knightley, bár ehelyett hangjára és zenei ízlésére kapott bókokat is hallgathatott volna. Ez lesz a döntő próba. Mr. Knightley nemigen szokott táncolni. Ha nagyon siet felkérni Jane-t, az már bizonyíthat valamit. De egyelőre semmi jelét sem mutatta a sietségnek. Nem - tovább beszélgetett Mrs. Cole-lal, nyugodtan nézegette a sürgésforgást, Jane-t más valaki kérte fel, ő pedig még mindig Mrs. Cole-lal beszélgetett. Emma nem aggódott többé Henryért, a kisfiú érdekeit nem fenyegette veszedelem; őszinte jókedvvel és élvezettel vezette a táncot. A társaságból csak öt pár telt ki; de az esemény ritkasága és a hirtelen elhatározás nagyon élvezetessé tette a mulatságot, s Emma a partnerével is igen elégedett volt. Úgy érezte, olyan pár ők ketten, akiket érdemes megnézni. Sajnos, mindössze két táncról lehetett szó. Későre járt, és Miss Bates az anyja miatt alig várta, hogy elindulhasson haza. Így aztán néminemű kísérletek után,

hogy nem lehetne-e mégis újrakezdeni, kénytelenek voltak
köszönetet mondani Mrs.

Westonnak, bánatos képet vágni, és véget vetni a mulatságnak.

- Talán jobb is - mondta Frank Churchill, míg Emmát a kocsihoz
kísérte. -

Kénytelen lettem volna felkérni Miss Fairfaxet, és amilyen unottan
ő táncol,

abban nem sok örömem lett volna az után, hogy magával
táncolhattam.

Huszonhetedik fejezet

Emma nem bánta meg, hogy leereszkedett Cole-ékhoz. A
látogatás másnap is sok

kellemes emléket keltett még benne, s ha a méltóságteljes
zárkózottság terén tán

veszített is valamit, a népszerűség dicsősége bőségesen kárpótolta
érte.

Bizonyára boldoggá tette a derék Cole-ékat, akik meg is érdeklik,
hogyan örömet

szerezzen nekik, s náluk szerzett hírneve sem enyészik el
egyhamar.

A tökéletes boldogság azonban - még az emlékezésben is - igen
ritka; akadt két

pont, amely kissé nyugtalanította Emmát. Kétségei támadtak,
nem hágtá-e át a

nőknek egymás iránti kötelességét, amikor elárulta Frank
Churchillnek Jane

Fairfax érzelmeivel kapcsolatos gyanúját. Ez aligha volt helyes; de
a gondolat

annyira nem hagyott neki nyugtot, hogy mindenáron
kikíváncozott belőle, mivel

pedig elismerő bóknak érezte, hogy a fiatalember ellentmondás
nélkül egyetértett

mindennel, amit csak mondott, nemigen tudta volna meggyőzni
magát arról, hogy

jobb lett volna, ha ügyel a nyelvére.

A másik fájó pont szintén Jane Fairfaxszal volt kapcsolatos, s itt
nem voltak

kétségei. Emma leplezetlenül és egyértelműen sajnálta, hogy
éneke és

zongorajátéka annyira elmarad Jane-é mögött. Most sajnálta csak
igazán, hogy

gyermekkorában nem iparkodott jobban, le is ült a zongorához, és másfél óra

hosszat nagy odaadással gyakorolt.

Harriet belépése zavarta meg; s ha az ő dicsérete kielégíti, hamar megvigasztalódhatott volna.

- Ó, bár olyan jól tudnék játszani, mint maga és Miss Fairfax!

- Ne is említsen bennünket egymás mellett, Harriet. Az én játékom csak olyan az

övé mellett, mint lámpafény a napsütésben.

- Ó, Istenem, én pedig azt hiszem, maga játszik jobban kettejük közül. Úgy

vélem, legalább olyan jól játszik, mint ő. Mondhatom, én magát sokkal

szívesebben hallgatom. Tegnap este is mindenki mondta, milyen jól játszik.

- Akik értenek hozzá, bizonyosan észrevették a különbséget. Az az igazság,

Harriet, hogy az én játékomat épp csak meg lehet dicsérni, de Jane Fairfaxé

magasan felette áll a dicséretnek.

- Hát én pedig kitartok amellett, hogy maga éppen olyan jól játszik, vagy ha van

is különbség, senki sem venné észre. Mr. Cole is mondta, milyen kitűnő az

ízlése; és Mr. Frank Churchill is sokat beszélt az ízléséről, meg arról, hogy az

ízlést százszor többre becsüli, mint a kivitel tökéletességét.

- Igen ám, Harriet, de Jane Fairfaxben mindkettő megvan.

- Bizonyos benne? Azt láttam, hogy jó a technikája, de nem tudom, van-e ízlése.

Senki sem beszélt róla. És utálok, ha olaszul énekelnek. Egy szót sem lehet

érteni belőle. Amellett el is lehet várni tőle, hogy jól játsszék, hisz tanítania kell majd. Coxék emlegették is tegnap, vajon sikerül-e valami előkelő

családhoz kerülnie. Hogy tetszettek magának tegnap a Cox lányok?

- Olyanok voltak, mint máskor: nagyon közönségesek.

- Mondtak nekem valamit - mondta Harriet kissé habozva -, de egyáltalán nem fontos.

Emma kénytelen volt megkérdezni, mit mondtak neki, bár aggódott, hogy a válaszban megint csak Mr. Elton kerül majd elő.

- Elmondták, hogy múlt szombaton náluk ebédelt Mr. Martin.

- Ó!

- Az apjukhoz ment valami üzleti ügyben, és ott tartották ebédre.

- Ó!

- Sokat meséltek róla, különösen Anne Cox. Nem is tudom, mit akart tőlem. Azt

kérdezte, vajon jövő nyáron is készülök-e Martinékhoz menni.

- Semmi egyebet sem akart, mint szemtelenül kíváncsiskodni. De hát mit is várhat

az ember egy ilyen Anne Coxtól?

- Azt mondta, hogy nagyon kedves volt, amikor náluk ebédelt.

Anne mellett ült

ebédnél. Miss Nash azt állítja, hogy akármelyik Cox lány szívesen feleségül

menne hozzá.

- Nagyon valószínű; szerintem egész Highburyben nem találni hozzájuk fogható

közönséges lányokat.

Harrietnek Fordnál akadt dolga, s Emma úgy gondolta, legokosabb lesz, ha vele

megy. Hátha megint találkozik véletlenül Martinékkel, ez pedig jelenlegi

lelkiállapotában veszélyes lenne.

Harriet minden vásárlásnál hosszan elidőzött; mindent megkívánt, fél szóval

bizonytalanára lehetett tenni választásában, s míg tétován turkált a muszlinok

között, s hol ezt, hol azt választotta, Emma az ajtóhoz ment, hogy valami kis

szórakozást találjon. Sokat nem várhatott még Highbury e legélénkebb részének

forgalmától sem: legjobb esetben Mr. Perry halad arra nagy sietve, Mr. William

Cox kinyitja irodaajtáját és bemegy; Mr. Cole parádés lovai tartanak hazafelé,

miután megjáratták őket; magános levélhordófiú döcög arra makacs öszvérén - s

amikor csak a mészáros ötlött szemébe a teknőjével, meg egy tiszta kis

öregasszony, aki tele kosarával hazafelé tartott a bevásárlásból,
meg két kutya
marakodott egy piszkos csontdarabon, meg egy sereg csellengő
gyerek leste a pék
apró ablakán keresztül a püspökkenyeret, tudta, hogy nincs oka
panaszra, s elég
szórakoztatónak találta a képet, hogy az ajtónál maradjon. Eleven
észjárású,
kiegyensúlyozott lény meg tud lenni úgy is, ha semmit sem lát; s
nem láthat
olyat, ami ne szórakoztatná.

Elnézett a randallsi út felé. Újabb szereplők léptek a színre: Mrs.
Weston és

mostohafia. Highburybe sétáltak, természetesen Hartfieldbe;
először azonban

megálltak Miss Bateséknél, az ő aprócska házuk kissé közelebb
esett Randallshoz,

mint Fordék boltja, s már-már a kopogtatón volt a kezük, mikor
pillantásuk az

Emmáéval találkozott. Azonnal átjöttek az úton, és hozzásiettek,
az előző napi

kellemes együttlét, úgy látszik, csak növelte a mostani találkozás
örömét. Mrs.

Weston elmesélte, hogy Batesékhez indultak látogatóba,
meghallgatni az új

zongorát.

- Vendégem ugyanis azt állítja - mondta Mrs. Weston -, hogy
határozottan

megígértem Miss Batesnek tegnap este, hogy ma reggel eljövök.

Én ugyan nem

emlékszem rá. Nem tudtam, hogy még a napot is megbeszéltük;
de hát mivel azt

állítja, hogy így történt, mennem kell.

- S míg Mrs. Weston látogatóba megy, remélem, megengedik, hogy
csatlakozzam

magukhoz, s Hartfieldben várjam meg őt - mondta Frank

Churchill -, ha ugyan

hazafelé tartanak.

Mrs. Weston csalódottnak látszott.

- Azt hittem, velem tart. Annyira örülnének magának.

- Nekem? Inkább útban lennék. De talán itt is útban vagyok. Miss
Woodhouse úgy

néz rám, mint akinek alkalmatlan vagyok. Nagynéném mindig elküld, amikor vásárlásait intézi. Azt mondja, halálra bosszantom; s Miss Woodhouse-ról is lerí, hogy legszívesebben ugyanezt mondaná. Mitévő legyek?

- Nem a magam dolgában vagyok itt - mondta Emma -, csak a barátnőmet várom.

Valószínűleg hamar végez, és akkor hazamegyünk. De jobb lesz, ha Mrs. Westonnal tart, és meghallgatja, hogy szól a zongora.

- Hát ha maga is ezt tanácsolja. De - tette hozzá egy kis mosollyal - ha Campbell ezredes valamelyik nem hozzáértő barátját bízta meg a vásárlással, és kiderül, hogy a hangszernek nincs szép hangja, akkor mitévő legyek? Mrs. Weston nem sokra megy velem. Egyedül sokkal jobban boldogulna. Az ő szájából elfogadható a kellemetlen igazság is, én viszont, ha udvariasan fülletenem kell, mindig a legügyetlenebbül csinálom.

- Eszem ágában sincs elhinni - válaszolta Emma -, meggyőződésem, hogy szükség esetén éppoly képmutató tud lenni, mint bármelyik felebarátja, de semmi okunk feltételezni, hogy a zongora nem jó. Sőt, ha jól értettem Miss Fairfax véleményét tegnap este, épp az ellenkezője igaz.

- Ugyan jöjjön velem - kérlelte Mrs. Weston -, ha csak nem nagyon kellemetlen magának. Nem kell sokáig ott maradnunk. Utánuk majd elmegyünk Hartfieldbe. Igazán nagyon szeretném, ha velem tartana; olyan nagy figyelmességnek éreznék; és én azt hittem, maga is figyelmes akar lenni hozzájuk. Erre nem volt mit mondani, s abban a reményben, hogy utána jutalmul Hartfieldbe mehet, Frank Churchill Mrs. Westonnal együtt visszatért Miss Bates ajtajához. Emma figyelte, míg bemennek, aztán csatlakozott a pult bűvöletében álldogáló

Harriethez, és minden meggyőző erejét latba vetette, míg megértette vele, hogy ha egyszínű muszlint akar, semmi értelme a mintásokat nézegetni; s bármilyen szép is a kék szalag, nem illik ahhoz a sárga mintához, amit magával hozott. Végül mindent eldöntöttek, csak a csomag rendeltetési helyét kellett még közölni.

- Mrs. Goddardhoz küldjem, kisasszonyom? - kérdezte Mrs. Ford.

- Igen... nem... igen, küldje Mrs. Goddardhoz. Csakhogy a szabásmintám

Hartfieldben maradt. Nem, küldje kérem Hartfieldbe. Viszont Mrs. Goddard majd

látni akarja. Aztán meg a szabásmintát bármikor hazavihetem. A szalagra viszont

azonnal szükségem lesz; tehát jobb lesz Hartfieldbe... legalábbis a szalagot.

Ugye, Mrs. Ford, lehetne két csomagot csinálni.

- Nem érdemes Mrs. Fordot azzal terhelni, hogy két csomagot csináltasson.

- Csakugyan nem.

- Egyáltalán nem fáradság, hölgyem - mondta a szívélyes Mrs. Ford.

- De igazán magam is sokkal jobban szeretném egybecsomagolva. Akkor hát, legyen

szíves, küldje az egészet Mrs. Goddardhoz... nem is tudom... ne, azt hiszem,

Miss Woodhouse, talán mégis inkább Hartfieldbe küldetem, majd este magammal

viszem haza. Mit tanácsol?

- Azt, hogy egy percet se töltsünk tovább ezzel a kérdéssel. Kérem, Mrs. Ford,

küldje Hartfieldbe.

- Ó, hát talán mégiscsak az lesz a legjobb - mondta Harriet egészen megnyugodva

-, tulajdonképpen magam sem akartam Mrs. Goddardhoz küldetni.

Kívülről közeledő hangok hallatszottak, vagyis inkább csak egy hang, bár két

hölgy érkezését jelezte; Mrs. Westonnal és Miss Batesszel találkoztak az

ajtóban.

- Kedves jó Miss Woodhouse - szólt az utóbbi -, épp csak azért futottam át, hogy arra kérjem, szíveskedjék átjönni, és egy kis időre helyet foglalni körünkben.

Szeretném, ha véleményt mondana az új zongoránkról... kegyed és Miss Smith is.

Hogy van, Miss Smith? Én jól, köszönöm. Megkértem Mrs.

Westont, jöjjön velem,

hogy bizonyosan eredménnyel járjak.

- Remélem, hogy Mrs. Bates és Miss Fairfax is...

- Nagyon jól vannak, hálásan köszönöm. Anyám kitűnően érzi magát; Jane sem

fázott meg tegnap este. Hogy van Mr. Woodhouse? Úgy örülök, hogy ilyen jókat

hallok. "Ó - mondtam -, akkor át kell futnom, Miss Woodhouse bizonyosan nem

haragszik meg érte; jöjjenek be hozzánk, anyám annyira örül, ha láthatja; most,

hogy ilyen kedves társaság van nálunk, bizonyosan nem utasítja vissza." "Ó,

kérem, tegye meg - mondta Mr. Frank Churchill -, Miss

Woodhouse véleményét a

zongoráról érdemes lesz meghallgatni." "De - mondtam én - több reményem van a

sikerre, ha egyikük velem tart." "Ó - mondta ő -, várjon fél percet, míg

befejezem a munkámat, mert képzelje, Miss Woodhouse, éppen azzal

foglalatoskodik, hogy visszaerősíti anyám szemüvegének a szárát.

Tudja, ma

reggel kijött a csavar a helyéről... hát nem lekötelező?... anyám pedig nem

használhatta a szemüvegét... nem tudta feltenni. Mellesleg az volna jó, ha

mindenkinek két szemüvege lenne, de csakugyan." Ezt Jane mondta. Úgy gondoltam,

első dolgom lesz átvinni John Saundershez, de egész délelőtt folyton közbejött

valami; egyszer ez, másszor meg az, meg sem tudom mondani, micsoda. Egyszer

Patty jött be azzal, hogy szerinte ki kellene kotortatni a konyhakéményt. "Ó, Patty, mondtam én, ne is jöjjön hozzám ilyen rossz hírekkel. Éppen levált a nagysága szemüvegének a szára." Aztán hazahozták a sült almát; Mrs. Wallis az inassal küldte el; Wallisék mindig rendkívül udvariasak és lekötelezőek velünk. Másoktól hallottam ugyan, hogy Mrs. Wallis goromba is tud lenni, és néha nagyon durván válaszol, de irántunk mindig a legnagyobb figyelmességet tanúsította. Nem hiszem, hogy a fogyasztásunk értéke miatt teszi, mert hisz ugyan mennyi a mi kenyérfogyasztásunk, mindössze hárman vagyunk. Most persze itt van még a drága Jane is... de ő igazán alig eszik valamit... rémisztő a reggelije, egészen megrémülne, ha látná. Nem is merem megmondani anyámnak, milyen keveset eszik; ezért egyszer ezt mondom, másszor azt, és már el is tereltem róla a figyelmét. Dél felé viszont megéhezik, és semmit sem szeret annyira, mint az ilyen sült almát, ami még hozzá nagyon egészséges is; a minap ugyanis felhasználtam az alkalmat, és megkérdeztem Mr. Perryt... véletlenül találkoztunk az utcán. Nem mintha azelőtt kétségeim lettek volna. Annyiszor hallottam Mr. Woodhouse-tól, hogy a sült almát ajánlotta. Azt hiszem, Mr. Woodhouse csak sütve tartja egészségesnek ezt a gyümölcsöt. Mi ugyan nagyon gyakran eszünk bundás almát is. Patty remek bundás almát csinál. Nos, Mrs. Weston, remélem, győzött, és a hölgyek nem utasítanak vissza bennünket. Emma közölte, hogy nagyon boldog lesz, ha meglátogathatja Mrs. Batest stb. stb., végre kiléptek az üzletből, s azután már Miss Bates sem hátráltatta sokáig az indulást, csak még odafordult Mrs. Fordhoz:

- Jó napot, Mrs. Ford... Bocsásson meg, nem is láttam az előbb. Hallom, szép új szalagkészlete érkezett Londonból. Jane tegnap egész elragadtatva jött haza.

Köszönöm, a kesztyű nagyon jó, csak egy kicsit túl bő csuklóban; de Jane majd beveszi.

- Miről is beszéltem? - mondta új erőre kapva, mikor valamennyien kiértek az utcára.

Emma eltűnődött, ugyan melyik témánál fog kikötni a sok közül.

- Be kell vallanom, nem tudok visszaemlékezni, miről is beszéltem. Ó, hát anyám szemüvegéről. Mennyire lekötelező Mr. Frank Churchilltól! "Ó - mondta ő -, én

igazán azt hiszem, meg tudom erősíteni a csavart; nagyon szeretem az efféle

munkákat." S ez, tudják, arra vall, milyen nagyon... Igazán meg kell mondanom,

hogy azelőtt is sokat hallottam ugyan róla, meg sokat is vártam tőle, de a

valóságban messze meghaladja minden... Legmelegebben gratulálok magának, Mrs.

Weston. Igazán olyannak ismertem meg, amilyenek csak szerető szülők... "Ó -

mondta -, meg tudom szorítani a csavart, nagyon szeretem az efféle munkákat."

Sose fogom elfelejteni ezt a hangot. És akkor kihoztam a sült almát a kamrából,

reméltem, barátaink leköteleznek vele, hogy vesznek belőle. "Ó - mondta ő erre

-, nincs gyümölcs, ami csak meg is közelíti ezt, ilyen finomnak látszó sült

almát pedig még nem is láttam életemben." Tudják, ez olyan nagyon... És a

hangjából ítélve bizonyos vagyok benne, hogy nemcsak bóknak szánta. Csakugyan

nagyon ízletes alma, és Mrs. Wallis érti is a módját, hogyan kell elkészíteni;

éppen csak hogy nem tétetjük be többször a kemencébe, mint kétszer, pedig Mr.

Woodhouse megígértette velünk, hogy háromszor fogjuk berakatni: de ön, Miss Woodhouse, ugye lesz olyan jó, és nem említi meg. Az alma maga kétségtelenül a legjobb sütni való fajta... Donwellből való. Mr. Knightley egyik nagyon nagylelkű küldeménye. Minden évben küld egy zsákkal; és bizonyos, hogy ilyen jól elálló alma sehol sem terem, mint az ő egyik fáján... sőt, azt hiszem, kettő is van abból a fajtából. Anyám meséli, hogy a gyümölcsös már az ő fiatal korában is híres volt. De a minap igazán egészen megrémültem: egyik reggel Mr. Knightley járt nálunk látogatóban, Jane éppen ebből az almából evett, s beszéltünk is róla, elmondtam, mennyire élvezi, ő pedig megkérdezte, nem fogytunk-e még ki belőle. "Bizonyos vagyok benne, hogy elfogyott - mondta -, majd küldök még, mert nekem sokkal több van, mint amit valaha is elfogyasztok. William Larkins az idén jóval többet tartatott meg velem a szokásosnál. Küldök belőle, mert később semmire sem lesz már jó." Kértem, hogy ne tegye... azt ugyanis nem állíthattam, hogy még jócskán van belőle, mivel nagyjából elfogyott... csak fél tucat maradt belőle... de azt mind Jane-nek szántuk, s nem tudom elviselni, hogy még többet is küldjön, hisz már úgyszólván olyan nagylelkű volt; Jane is ezt mondta. És amikor Mr. Knightley elment, Jane majdnem veszekedett velem; nem, azt nem mondhatom, hogy veszekedett, mert még nem veszekedtünk életünkben, de nagyon bántotta, amiért bevallottam, hogy az alma majdnem elfogyott; azt szerette volna, ha elhítem vele, hogy még bőven van belőle. "Ó, drágám - mondtam -, én megtettem, ami tőlem telt." De aztán még aznap este átjött William Larkins, egy

nagy kosár almát hozott, ugyanabból a fajtából, legalább egy
vékányi volt, és
nagyon hálás voltam, és lementem, hogy beszéljek William
Larkinsszal, és
gondolhatják, meg is mondtam neki mindent. William Larkins
nagyon régi ismerős!
Mindig örülök, ha látom. De aztán Pattytól hallottam, hogy
William Larkins azt
mondta neki, elhozta az összes ilyen fajtájú almáját, ami még volt
a gazdájának;
mind elhozta... s most egyetlenegy sem maradt neki... sem sütni,
sem kompótnak
való. William maga láthatóan nem bánta, nagyon örül, hogy a
gazdája olyan sokat
eladott; mert tudja, William jobban a szívéen viseli az ura hasznát,
mint bármi
mást; de azt mesélte, hogy Mrs. Hodges nagyon mérgeződött,
amiért mind
elküldték. Nem tudja elviselni, hogy a gazdája az idén tavasszal
ne ehessen több
almás lepényt. Ezt Pattynak mesélte, de azt mondta, ne törődjék
vele, és nekünk
semmiképpen se szóljon róla, mert Mrs. Hodges úgy is mérges
néha, s az a fő,
hogy annyi zsákkal eladtak az almából, az nem számít, ki eszi
meg a maradékot.
Patty pedig elmondta nekem... igazán nagyon megdöbbenem! A
világért sem
szeretném, ha Mr. Knightleynek bármi is a fülébe jutna. Jane
előtt is el akartam
titkolni, de szerencsétlenségemre észre sem vettem, már
kikottyantottam.
Miss Bates éppen befejezte szónoklatát, mikor Patty kinyitotta az
ajtót, s a
látogatók úgy mehettek fel a lépcsőn, hogy nem kellett közben
semmilyen
összefüggő történetre figyelniök, csak foszlányokban érte el őket
Miss Bates
szíves aggodalmának hangja.
- Kérem, vigyázzon, Mrs. Weston, a fordulóban lépcső van. Kérem,
ügyeljen, Miss

Woodhouse, a lépcsőházunk elég sötét, sötétebb és keskenyebb, mint szeretnénk.

Miss Smith, könyörgöm, vigyázzon. Miss Woodhouse, nagyon aggódom, bizonyos vagyok benne, hogy megütötte a lábát. Miss Smith, ott a lépcső a fordulóban!

Huszonnyolcadik fejezet

Beléptükkor a kis nappali békét és nyugalmat sugárzott; Miss Bates szokott foglalatosságától megfosztva a kandalló mellett szunyókált, Frank Churchill az asztalnál foglalatосkodott buzgón a szemüveggel, Jane Fairfax pedig háttal feljűk elmerűlten nézte a zongoráját.

De bármennyire elmerűlt is munkájába, arra maradt ideje a fiatalembernek, hogy

Emma láttán igen boldog képet vágjon.

- Ez aztán az öröm - mondta meglehetősen halk hangon -, legalább tíz perccel

korábban jöttek, mint számítottam. Látja, igyekszem hasznossá tenni magam.

Gondolja, hogy sikerűlni fog?

- Micsoda? - mondta Mrs. Weston. - Még nincs kész? Ilyen munkatempó mellett nem sokat keresne, ha ékszerész lenne!

- Nem dolgoztam egyfolytában - válaszolta Frank -, segítettem Miss Fairfaxnek

megigazítani a zongorát, mert nem állt egészen biztosan; azt hiszem, egy kicsit

egyenetlen a padló. Látja, egyik lába alá összehajtogatott papírt dugtunk.

Igazán kedves, hogy hagyta magát rábeszélni, és eljött. Már-már attól féltem, hogy siet haza.

Úgy intézte, hogy Emma mellette foglaljon helyet, s nagy gonddal kikereste neki

a legszebben megsűlt almát, és igyekezett segítségét és tanácsát kérni

munkájához, amíg Jane Fairfax megint kész volt visszaűlni a zongorához. Nem

bírta azonnal rászánni magát, ami Emma gyanúja szerint idegállapotából következett; még nem érezte elég régóta sajátjának a zongorát, hogy érzelmi felindulás nélkül megérinthesse; előbb le kell csillapodnia, hogy játszani tudjon. De bármiből eredtek is érzelmei, Emma csak sajnálni tudta miattuk, s szentül elhatározta, hogy sohasem említi többet szomszédjának. Végül is Jane játszani kezdett, s bár az első taktusokat nagyon halkán ütötte le, a hangszer képességei hamarosan teljesen kibontakozhattak. Mrs. Weston már korábban is el volt ragadtatva, s most megint kifejezte elragadtatását. Emma minden dicsérő szavát helyeselte; s hamarosan a legnagyobb hozzáértéssel kijelentették, hogy a zongora minden tekintetben kiválónak látszik.

- Bárkit bízott is meg Campbell ezredes - mondta Emmára mosolyogva Frank Churchill -, az illető nem választott rosszul. Weymouthban sokat hallottam Campbell ezredes jó ízléséről; s a magas hangok lágy zengése, úgy hiszem, pontosan olyan, amit ő és egész társasága különösen értékelne. Állíthatom, Miss Fairfax, hogy vagy nagyon aprólékos utasításokat adott barátjának, vagy saját maga írt Broadwoodnak. Nem gondolja? Jane nem nézett hátra. Mintha nem is hallotta volna. Ugyanebben a pillanatban Mrs. Weston is beszélt hozzá.

- Ez nem szép magától - mondta Emma suttogva -, bennem csak valami halvány gyanú támadt. Ne hozza zavarba. De a fiatalember csak mosolyogva rázta a fejét, s olyan arcot vágott, mint aki alig-alig kételkedik, és alig-alig ismer kegyelmet. Hamarosan újból kezdte.

- Nagy öröm lehet most Írországbán. Barátai bizonyosan osztoznak az örömében,

Miss Fairfax. Bizonyosan gyakran gondolnak magára, és találgatják, mikor, pontosan melyik napon érkezik meg a zongora. Mit gondol, tudja Campbell ezredes, hogy épp most bonyolódik le az egész ügylet? Gondolja, hogy azonnalra rendelte meg a hangszert, vagy talán csak általános utasításokat adott, nem határozta meg az időt, hanem attól tette függővé, amikor a cégnek megfelelő hangszere lesz, és amikor a szállítás alkalmas nekik? Elhallgatott. A leány kénytelen volt meghallani; akár akarta, akár nem, válaszolnia kellett.

- Míg levelet nem kapok Campbell ezredestől - mondta erőltetett nyugalommal -, semmit sem hihetek teljes bizonyossággal. Addig minden csak találgatás.

- Találgatás bizony, de az ember néha ráhibázik. Bárcsak én tudnám már eltalálni, hogy kell megszorítani ezt a csavart. Mennyi badarságot összebeszél

az ember, Miss Woodhouse, míg keményen dolgozik, ha ugyan egyáltalán beszél; az

igazi iparosok, azt hiszem, befogják a szájukat; de ha mi úri barkácsolók

egyszer fecsegni kezdünk... Miss Fairfax mondott valamit a találgatásról. Meg is

van, készen vagyok. Asszonyom - fordult Mrs. Bateshez -, van szerencsém

visszaszolgáltatni önnek a szemüvegét, meggyógyítottam: legalábbis egy időre.

Anya és leánya nagyon melegen megköszönte, s ő, hogy a hálálkodó elől

kitérhessen, a zongorához ment, és kérlelni kezdte Miss Fairfaxet, aki még

mindig ott ült előtte, játsszék még valamit.

- Ha nagyon kedves akar lenni - mondta -, valamelyik valcert választja, amelyre

tegnap táncoltunk; hadd éljem át még egyszer. Maga nem élvezte annyira, mint én;

egész idő alatt fáradtnak látszott. Azt hiszem, örül, hogy nem táncoltunk többet, de én a világot odaadtam volna... legalábbis mindazt a világból, amit az ember odaadhat - ha még egy fél óráig folytathatjuk.

Jane játszott.

- Milyen boldogság viszonthallani egy dallamot, ami boldoggá tette az embert! Ha

nem tévedek, erre táncoltunk Weymouthban.

Jane egy pillanatra felnézett rá, mélyen elpirult, s mást kezdett játszani. A

fiatalember felvett valami kottát egy zongora mellett álló székről, és Emmához

fordulva így szólt:

- Ez nekem egészen új. Ismeri? Cramer. És itt egy új ír dalkoszorú. Ami nem is

csoda, tekintve, honnan érkezett. Ez mind a zongorával együtt jött. Milyen

figyelmes Campbell ezredes, nem? Tudta, hogy Miss Fairfaxnek itt nem lehetnek

kottái. Nagyon méltányolom ezt a fajta figyelmességét, ez is arra vall, mennyire

szívből jött az ajándék. Semmi kapkodás! Semmi hiányosság!

Csak igaz érzelem

diktálhatta.

Emma azt kívánta, bár kevésbé érthető célzásokat tenne, de akaratlanul is jól

szórakozott; mikor Jane Fairfax felé pillantott, elfojtott mosolyt vélt

felfedezni az arcán, s amikor látta, hogy a zavar okozta pirulás mellett titkos

öröm mosolya villan fel az arcán, kevesebb lelkifurdalást érzett amiatt, hogy

mulatott rajta, és sokkal kevesebb megbánást. A szeretetre méltó, egyenes,

tökéletes Jane Fairfax szemmel láthatóan igenis bűnös érzelmeket dajkált

keblében.

Frank Churchill odavitte hozzá az összes kottát, s együtt nézték át őket. Emma

felhasználta az alkalmat és odasúgta:

- Túlágosan átlátszóak a célzásai! Bizonyára mindent megértett.

- Remélem is. Éppen azt akarom, hogy megértsen. Egyáltalán nem szégyellem a mondanivalómat.

- De igazán, én szinte szégyenkezem, s azt kívánom, bár sose támadt volna ez a gondolatom.

- Nagyon örülök, hogy így történt, s hogy velem is közölte. Most legalább van

kulcsom Miss Fairfax minden különös megnyilvánulásához.

Hagyja csak, hadd

szégyenkezzék. Ha rosszban sántikál, csak hadd érezze!

- Azt hiszem, ebben nincs is semmi hiba.

- Én nem sok jelét látom. E pillanatban a Robin Adairt játssza... az ő

kedvencét.

Kis idő múltán Miss Bates az ablak mellett ment el, és nem messze Mr. Knightleyt

fedezte fel lóháton.

- Kit látok! Mr. Knightley! Hacsak lehet, beszélnem kell vele.

Köszönetet kell

mondanom neki. Nem akarom itt kinyitni az ablakot;

mindnyájukat megcsapná a

hideg; de bemehetek anyám szobájába. Bizonyos vagyok benne, hogy bejön, ha

meghallja, ki van itt. Milyen öröm, hogy mindnyájan itt

találkoznak nálunk.

Milyen megtiszteltetés a mi kis szobánknak!

Már a szomszéd szobában járt, s még mindig ömlött belőle a szó; ott aztán

kinyitotta az ablakot, azonnal felhívta magára Mr. Knightley figyelmét, s a

többiek éppolyan tisztán hallották minden szavát, mintha ott, a szobában beszélt

volna.

- Hogy van? Hogy van? Nagyon jól, köszönöm. Olyan hálás vagyok a tegnapi esti

kocsiért! Éppen idejében értünk haza: anyám már várt bennünket. Kérem, fáradjon

be... ugyan jöjjön már be. Barátokat talál itt.

Így kezdte Miss Bates, de mintha Mr. Knightley elhatározta volna, hogy most

aztán őt is végighallgatják, határozottan és parancsolóan így szólt:

- Hogy van az unokahúga, Miss Bates? Mindnyájukról szeretnék érdeklődni, de különösen unokahúgáról. Hogy van Miss Fairfax? Remélem, nem fázott meg tegnap este? Hogy érzi magát ma? Hogy van Miss Fairfax? Miss Bates kénytelen volt egyenes választ adni, addig szó sem lehetett egyébről.

A hallgatók jól mulattak; s Mrs. Weston jelentőségteljes pillantást vetett

Emmára. Emma azonban még most is kételkedett, és csak a fejét rázta.

- Annyira lekötelezett... annyira lekötelezett a kocsival - kezdte újra Miss

Bates a mondanivalóját.

Mr. Knightley megint a szavába vágott:

- Kingstonba tartok. Szolgálatára lehetek valamiben?

- Ó, Istenem, csakugyan Kingstonba megy? Mrs. Cole említette a minap, hogy

szüksége lenne valamire Kingstonból.

- Mrs. Cole-nak van cselédje, akit elküldhet. Önnek lehetek-e valamivel

szolgálatára?

- Nem, köszönöm. De jöjjön be. Mit gondol, ki van itt? Miss Woodhouse és Miss

Smith; olyan kedvesek, hogy eljöttek meghallgatni az új zongorát. Kösse be a

lovát a Koronába, és jöjjön be.

- Hát - mondta Mr. Knightley megfontoltan -, öt percre esetleg bemegyek.

- És itt van Mrs. Weston és Mr. Frank Churchill is! Elragadó! Ennyi jóbarát

egyszerre!

- Nem, most mégsem, köszönöm... úgyis csak két percig maradhatnék. Amilyen

gyorsan csak lehetséges, Kingstonba kell érnem.

- Ugyan, jöjjön már be. Úgy örülnének mind, ha láthatnák!

- Nem, nem, már úgyis elegenden vannak. Majd valamelyik nap eljövök, és

meghallgatom a zongorát.

- Hát nagyon sajnálom... Ó, Mr. Knightley, milyen elragadó társaság volt együtt

tegnap! Milyen rendkívül kellemes este! Látott már valaha olyan szép táncot? Nem találta elragadónak? Miss Woodhouse és Mr. Frank Churchill... ilyet még sohasem láttam.

- Igazán elragadó volt; kevesebbet nem mondhatok, mert gondolom, Miss Woodhouse és Mr. Frank Churchill minden szót hall. És (még jobban megemelte hangját) nem tudom, miért ne említsük Miss Fairfaxet is? Azt hiszem, Miss Fairfax nagyon jól táncol. És egész Angliában nincs senki, aki Mrs. Westonnál jobban játszik talpalávalót. Most pedig, ha a hála legkisebb szikrája van a barátaiban, ők is mondanak viszonzásul valami szépet magáról meg rólam; de azt már nincs módomban végighallgatni.

- Jaj, Mr. Knightley, csak egy pillanatra; valami fontosat akarok... annyira kétségbeestünk... Jane és én annyira kétségbeestünk az alma miatt.

- Mi baj van már megint?

- Ha meggondolom, hogy elküldte az összes almáját! Azt mondta, még sok van, most pedig semmi sem maradt magának. Igazán annyira kétségbeestünk. Mrs. Hodges joggal haragszik majd. William Larkins említette. Nem lett volna szabad ezt tennie, igazán! Ah, már el is ment. Nem bírja, ha hálálkodnak neki. De azt hittem, mégis itt marad, és kár lett volna meg nem említenem. Nos... (visszatért a másik szobába) nem sikerült. Mr. Knightley nem tud itt maradni. Kingstonba megy. Megkérdezte, lehet-e valamiben...

- Igen - mondta Jane -, hallottuk kedves ajánlkozását, mindent hallottunk.

- Ó igen, drágám, persze hogy hallhattátok, hiszen nyitva volt az ajtó meg az ablak is, és Mr. Knightley hangosan beszélt. Persze, hogy mindent hallanotok

kellett. "Lehetek-e valamiben szolgálatára Kingstonban?" Ezt mondta, így aztán éppen csak hogy megemlítettem... Ó, Miss Woodhouse, hát már menniök kell? Hisz még csak most jöttek... olyan lekötelező... Emma igazán úgy érezte, ideje hazamenni; látogatása máris hosszúra nyúlt; mikor megnézte óráját, látta, hogy a délelőtti nagy része elmúlt; ezért Mrs. Weston és vendége, akik szintén búcsúzkodni kezdtek, csak a hartfieldi kapuig kísérelhették el a fiatal hölgyeket, s máris indultak haza Randallsba.

Huszonkilencedik fejezet

Állítólag tánc nélkül is egész jól meg lehet lenni. Előfordult már, hogy fiatalok több hónapot töltöttek el úgy, hogy semmiféle bálon nem vettek részt, mégsem érte őket testi vagy szellemi károsodás; de ha egyszer hozzájutnak, ha egyszer egy kicsit is érezték a gyors mozgás örömét, bizony lomha népség, ha nem kívánja folytatni. Frank Churchill egyszer már táncolt Highburyben, és többször is szeretett volna táncolni; s mikor Mr. Woodhouse nagy rábeszélésre ellátogatott leányával Randallsba, a fiatalok azzal töltötték az este utolsó félóráját, hogy ilyesféle terveket szöttek. Az ötlet Franktól származott; ő ütötte buzgóbban a vasat; a hölgy ugyanis jobban ismerte a nehézségeket, és többet adott a mások érzelmeire meg a látszatra. De azért elég hajlandóságot árult el, hogy még egyszer bemutassa az embereknek, milyen elragadóan táncol Frank Churchill és Miss Woodhouse, hogy olyat tegyen, amiért nem kell pirulnia, ha Jane Fairfaxszel hasonlítja össze magát, vagy egyszerűen, minden csúnya hiú indíték nélkül örült

a táncnak, s ezért szívesen segített a fiatalembernek lépésekkel felmérni a szobát, amelyben éppen tartózkodtak, hogy lássák, hányan férnek el benne; aztán pedig a másik fogadószoba nagyságát mérték fel, remélve, hogy valamicskével tán nagyobb lesz, bár Mr. Weston azt állította, hogy pontosan egyformák.

A fiatalember első javaslatát és kérését, hogy tudniillik fejezzék be itt a

Cole-éknál elkezdett táncmulatságot, hívják meg ugyanazt a társaságot, és fogadják ugyanazt a zongoristát, a lehető legnagyobb egyetértéssel fogadták. Mr.

Westonnak nagyon tetszett az ötlet, Mrs. Weston pedig a legnagyobb szívéllyességgel vállalta, hogy mindaddig játszik nekik, amíg csak táncolni

akarnak; s most arra az érdekes foglalatosságra került sor, hogy összeszámolják, pontosan kik is lesznek a vendégek, aztán kimérik a feltétlenül szükséges helyet a párok számára.

- Maga és Miss Smith, meg Miss Fairfax az három, a két Miss Coxszal öt -

állapította meg Frank Churchill nem is egyszer -, és itt lesz a két Gilbert, a fiatal Cox, apám és jómagam, azonkívül Mr. Knightley. Igen, ez épp elég is lesz.

Maga meg Miss Smith meg Miss Fairfax a három, a két Miss Cox az öt, öt párnak pedig elegendő lesz a hely.

Mire a válasz így hangzott:

- Elég lesz a hely öt párnak? Nemigen hiszem.

S a viszontválasz:

- Tulajdonképpen öt párnak nem is érdemes felállni. Öt pár semmi, ha jól

meggondolja az ember. Nem lesz jó, ha öt párt hívunk meg.

Ennyivel

táncmulatságot legfeljebb rögtönözni lehet.

Valaki megemlítette, hogy Miss Gilbertet látogatóba várják a bátyjáiékhöz, tehát

őt is meg kell hívni velük együtt. Másvalaki úgy gondolta, Mrs. Gilbert is táncolt volna a minap, ha felkérlik. Szót emeltek a másik Cox fiú érdekében, s mikor Mr. Weston végül megemlített egy rokon családot, akiket feltétlenül be kell venni, meg egy másikat, akik régi ismerősök, tehát nem lehet kihagyni őket, bizonyossá vált, hogy az öt párból legalább tíz lesz, és buzgón kezdtek tanakodni, miképpen lehetne elhelyezni őket. A két szoba ajtaja épp egymással szemközt nyílt. Nem használhatnák mindkét szobát, úgy, hogy áttáncolnak a folyosón? Ez látszott még a legjobb tervnek, de annyira nem volt jó, hogy a társaság több tagja jobbat ne kívánt volna. Emma furcsának tartotta; Mrs. Westonnak a vacsora okozott aggályokat; Mc. Woodhouse pedig az egészségükre hivatkozva mindenestül ellenezte az egészséget. Úgy odavolt, hogy nem lehetett megmaradni a terv mellett. - Ó, nem - mondta -, nagy meggondolatlanság lenne. Emma miatt nem tudnám elviselni! Emma gyöngé teremtés. Rettenetesen megfázna. Éppúgy a szegény kis Harriet is, meg mindnyájan. Mrs. Weston, ön is belebetegedne, ne engedje, hogy ilyen vad dolgokat beszéljenek. Ne hagyja őket erről beszélni. Ez a fiatalember (halkabbra fogta a szavát) nagyon meggondolatlan. Ne mondja meg az apjának, de ennél a fiatalembernél valami nincs rendben. Ma este nagyon sokszor kinyitotta az ajtót, és igen meggondolatlanul nyitva is tartotta. Nem gondol a huzatra. Nem akarom ellene ingerelni, de valami nincs nála rendben. Erre Mrs. Weston búsulni kezdett. Tudta, hogy a vád milyen súlyosan esik latba a fiú megítélésénél, és igyekezett kibeszélni az öregúrból aggodalmait. Már is

becsuktak minden ajtót, letettek a folyosó használatának tervéről,
és

visszatértek az első elképzeléshez, hogy csak abban a szobában
táncolnak,

amelyikben most vannak; s Frank Churchill nagy buzgalmában
azon erősködött, hogy

azon a helyen, amelyről negyed órával azelőtt azt állították, hogy
öt párnak is

alig lenne elég, tíz pár bőségesen elfér.

- Túlzsába estünk - mondta -, feleslegesen nagy helyet vettünk
számításba.

Nagyon jól felállhat itt tíz pár.

Emma akadékoskodott. - Nagyon zsúfoltsz... rémes zsúfoltság,
és lehet-e

rosszabb valami, mint úgy táncolni, hogy még megfordulni sincs
hely?

- Az már igaz - válaszolta Frank Churchill komolyan -, az
csakugyan rettenetes.

- De azért tovább méricskél, és végül mégiscsak kijelentette:

- Azt hiszem, egészen tűrhetően elfér itt tíz pár.

- Nem, nem - mondta Emma -, elment az esze. Rémes lenne így
összeszorulni! Nincs

szörnyűbb, mint tömegben táncolni... és a tömeg még szörnyűbb
egy kis szobában.

- Tagadhatatlan - válaszolta a fiatalember -, teljesen egyetértek
magával. Tömeg

egy kis szobában... Miss Woodhouse, maga valóságos művészettel
tud pár szóval

vázolni valamit. Kitűnő, egészen kitűnő! De ha már eddig
eljutottunk, mégse

szívesen mondanék le róla egészen. Olyan csalódás lenne
apámnak... és egészben

véve... nem is tudom... én mégis inkább arra hajlok, hogy tíz pár
nagyon jól

elfér itt.

Emma úgy találta, hogy lovagi figyelmessége kissé makacs;
inkább ellenkezik, de

nem akar lemondani az örömről, hogy vele táncolhat; de hát
bóknak fogta fel,

minden egyebet pedig megbocsátott. Ha hozzá akart volna menni
feleségül, talán

érdeemes lett volna fennakadni rajta, és meggondolni a dolgot, akkor megpróbálta volna tisztázni, mit ér a vonzalma, és miféle természet az ilyen; de ahhoz, hogy barátkozzék vele, elég kedvesnek érezte a fiút. Másnap még nem ütötte el a delet, mikor Frank Hartfieldben termett, s kedves mosollyal lépett a szobába, ami arra vallott, hogy újabb fejleményekről hoz hírt. Hamarosan kiderült, azért jött, hogy valami újítást jelentsen be.

- Nos, Miss Woodhouse - vágott bele szinte rögtön -, remélem, apám apró szobái nem ijesztették el egészen táncos kedvét. Új javaslatom van tervünkkel kapcsolatban: apám ötlete, és csak a maga helyeslésére vár, hogy megvalósuljon.

Remélhetem azt a megtiszteltetést, hogy velem táncolja a két első táncot azon a kis bálon, amelyet nem Randallsban, hanem a Koronában rendezünk?

- A Koronában?

- Igen, ha maga és Mr. Woodhouse nem ellenzik, ahogy remélem is, hogy talán nem ellenzik, apám arra kéri barátait, ott legyenek a vendégei. Azt megígérheti, hogy ott kényelmesen elférnek, éppolyan szívesen lát mindenkit, mint

Randallsban. Az ő ötlete volt, s ha maguknak megfelel, Mrs. Weston sem talál

benne kivetnivalót. Mindnyájunknak ez a véleményünk. Ó, tökéletesen igaza volt!

Elviselhetetlen lett volna tíz pár bármelyik randallsi szobában!

Rémes! Egész

idő alatt éreztem, mennyire igaza van, de túlságosan igyekeztem elérni,

akármilyen módon, hogy engedjenek. Nem jó csere? Beleegyeznek?

Remélem,

beleegyeznek.

- Olyan tervnek látszik, hogy senkinek sem lehet ellene kifogása, ha Mr. és Mrs.

Westonnak nincs. Pompásnak tartom! És amennyire a magam nevében nyilatkozhatom, nagyon boldogan... Ez látszik az egyetlen lehetséges megoldásnak. Papa, nem gondolja, hogy kitűnő megoldás? Meg kellett ismételnie, és megmagyaráznia, míg apja megértette; aztán pedig, új ötletről lévén szó, további magyarázatokra szorult a terv, hogy elfogadhatóvá válják.

Nem, Mr. Woodhouse szerint a terv egyáltalán nem javított a helyzeten: nagyon rossz terv, sokkal rosszabb, mint a másik. Minden fogadóban nyirkosak a szobák, szellőzetlenek és lakhatatlanok. Ha már mindenáron táncolniuk kell, jobb, ha Randallsban táncolnak. Sosem volt ugyan a Koronának abban a szobájában... még látásból sem ismeri a bérlőket. Jaj, nem, nagyon rossz terv. A Koronában még jobban megfáznak, mint bárhol másutt.

- Épp azt akartam említeni, uram - mondta Frank Churchill -, hogy ennek a választásnak éppen az az egyik nagy előnye, hogy alig fenyeget bárkit a megfázás veszélye... annyival kisebb a veszély a Koronában, mint Randallsban! Csak Mr.

Perry sajnálhatja a változást, más senki!

- Uram - mondta Mr. Woodhouse, csaknem hevesen -, nagyon téved, ha azt hiszi, hogy Mr. Perry ilyen jellem. Mr. Perry nagyon együtt érez velünk, ha bármelyikünk beteg. Csak azt nem értem, hogy lehet biztonságosabb a Korona nagyterme, mint az ön apjának a háza?

- Éppen azért, uram, mert nagyobb. Egyetlenegyszer sem kell majd kinyitni az ablakot egész este, márpedig ön is tisztában van vele, uram, hogy minden bajt az a szörnyű szokás okoz, hogy kinyitják az ablakokat, és beengedik a hideg levegőt a felhevült testekre.

- Kinyitni az ablakot! De, Mr. Churchill, Randallsban csak nem jut eszébe senkinek ablakot nyitni! Csak nem lesz tán senki olyan meggondolatlan! Ilyet még nem is hallottam. Nyitott ablaknál táncolni! Bizonyosra veszem, hogy sem az édesapja nem tőrné, sem Mrs. Weston (azazhogy szegény Miss Taylor).

- Ó, uram, akkor is előfordulhat, hogy valamelyik meggondolatlan fiatal bebűjik a függöny mögé, és feltol egy ablaktáblát, anélkül, hogy bárki gondolna rá.

Magam is gyakran láttam már ilyet.

- Csakugyan, uram? Szent egek! Sose hittem volna! De én annyira kívül élek a világon, hogy gyakran csak csodálkozom, miket hallok. Így persze egészen más; és talán ha jól megbeszéljük... de az ilyesmi alapos megfontolást igényel. Ilyesmit nem lehet kutyafuttában eldönteni. Ha Mr. és Mrs. Weston olyan szívesek lesznek, és egy délelőtt meglátogatnak, lesz időnk megbeszélni, és meglátjuk, mit lehet tenni.

- De, uram, az én időm, sajnos, annyira ki van szabva...

- Ó - vágott közbe Emma -, bőven lesz időnk mindent megbeszélni. Egyáltalán nem kell sietni. Ha el lehet intézni, hogy a Koronában legyen a bál, papa, a lovaknak nagyon jó lesz. Egész közel lesznek az istállójukhoz.

- Úgy is van, drágám. Ez pedig nagy dolog. Nem mintha James valaha is

panaszkodnék, de helyes, ha lehetőleg megkíméljük a lovainkat. Ha bizonyos lehetnék benne, hogy a szobákat jól szellőztetik... meg lehet bízni Mrs.

Stokesban? Nem hiszem. Még látásból sem ismerem.

- Mindezekért felelősséget vállalok, uram, mert ez Mrs. Weston gondja lesz. Mrs.

Weston vállalja az egész rendezést.

- Na látja, papa. Most már nyugodt lehet. A mi drága Mrs. Westonunk vállalja,

aki maga a gondosság. Nem emlékszik, mit mondott Perry, hosszú évekkel ezelőtt, amikor kanyarós voltam? Ha Miss Taylor takarja be Miss Emmát, nem kell félnie uram, semmitől. Hányszor emlegette azóta is, mint Miss Taylor legnagyobb dicséretét!

- Úgy bizony, igaz. Mr. Perry csakugyan ezt mondta. Sose felejttem el. Szegény

kis Emma! Nagyon rosszul voltál akkor; azaz nagyon rosszul lettél volna, ha

Perry nem olyan gondos. Egy hétig naponta négyszer is eljött.

Első perctől

kezdvé mondta, hogy nagyon enyhe lefolyású, s ez nagyon megnyugtató, de a

kanyaró rettenetes betegség. Remélem, ha Isabella valamelyik kicsinye megkapja a

kanyarót, Perryt hívatja majd.

- Apám e pillanatban a Koronában van Mrs. Westonnal - mondta Frank Churchill -,

körülnéznek, mennyire használható a ház. Ott hagytam őket, és tovább jöttem

Hartfieldbe, alig vártam, hogy halljam a maga véleményét, s reméltem, rá tudom

beszélni, hogy csatlakozzék hozzájuk, és a helyszínen adjon tanácsot. Ők ketten

is ezt üzenik velem. Igen örülnének, ha megengedné, hogy odakísérjem. Maga

nélkül semmit sem tudnak megfelelően eldönteni.

Emmát nagyon boldoggá tette, hogy ilyen tanácskozásra hívják; s miután az apa

megígérte, hogy mindent végiggondol, míg odalesznek, a két fiatal késedelem

nélkül elindult a Korona felé. Mr. és Mrs. Weston már ott várt; örültek Emma

jövetelének, és örültek, hogy tervük tetszett neki; mindketten boldogan és

odaadással sűrögtek-forogtak, ki-ki a maga természete szerint: az asszony

aggodalmaskodott egy kicsit, férje viszont mindent tökéletesnek talált.

- Emma - mondta Mrs. Weston -, ez a tapéta csúnyább, mint vártam. Nézd!

Helyenként rettenetesen piszkos; a faburkolat pedig minden képzeletet felülmúl, olyan sárga és elhanyagolt.

- Drágám, te túlságosan sokat követelsz - mondta a férje. - Ugyan mit számít

mindez? Gyertyafénynél semmit sem lát belőle az ember.

Gyertyafénynél épp olyan

tiszta lesz, mint Randalls. A klubestéinken észre sem vesszük.

E szavaknál a hölgyek valószínűleg egymásra néztek, ami annyit jelentett: "Ezek

a férfiak! Sose veszik észre a piszkot!" Az urak pedig talán azt gondolták

magukban: "Ezek a nők minden csacsiságból fölösleges gondot csinálnak maguknak!"

Mindenesetre támadt némi zavar, s ezt az urak sem hagyhatták figyelmen kívül.

Szükségük volt egy szobára, ahol vacsorára teríthetnek. Amikor a báltermet

építették, vacsorákra nem gondoltak; csupán egy kis benyíló kártyaszoba

egészítette ki a termet. Mit lehet tenni? A kártyaszobára most is szükségük lesz

a kártyázóknak; de ha ők négyen egyhangúan meg is szavazzák, hogy ez fölösleges,

nem túl kicsi-e akkor is vacsorázni? Használhattak volna ugyan egy másik, sokkal

megfelelőbb méretű szobát erre a célra; de az a ház másik végén volt, és csak a

hosszú, zezugos folyosón át lehetett odajutni. Ez bizony baj. Mrs. Weston

féltette a fiatalokat a huzattól azon a bizonyos folyosón; de Emma és az urak

nem bírták elviselni a gondolatot, hogy szorongva, összezsúfolva fogyasszák el a

vacsorát.

Mrs. Weston azt ajánlotta, ne adjanak rendes vacsorát, csak szendvicseket és

efféléket rakjanak ki a kis szobában, de ezt szerencsétlen ötletnek bélyegezték

és leszavazták. Kijelentették, hogy az olyan bál, amelyen még vacsorához sem lehet leülni, az emberi jogok gyalázatos megcsúfolása; s Mrs. Weston ne is találjon ki ilyeneket. Ekkor más módhoz folyamodott, és bekukkantva a kérdéses szobába, megjegyezte:

- Tulajdonképpen nem is olyan nagyon kicsi. Hisz nem leszünk sokan.

Ugyanakkor Mr. Weston hosszú, fürge léptekkel végigmérte a folyosót és felkiáltott:

- Drágám, annyit emlegetitek, hogy ez a folyosó hosszú! Hisz semmiség az egész;

a legcsekélyebb huzat sem jön a lépcső felől!

- Bárcsak tudnánk - mondta Mrs. Weston -, hogy vendégeinknek melyik megoldás

tetszenék jobban. Arra kell törekednünk, hogy azt tegyük, amit legszívesebben

fogadnak... bárcsak tudnánk, melyik az.

- Igen, nagyon, nagyon igaz - kiáltotta Frank -, tehát a résztvevők véleményét

akarja hallani. Nem is csodálom. Ha bizonyosan tudnánk, hogy a fontosabbak,

például Cole-ék mit szeretnének... De hisz nem laknak messze.

Értük menjek? Vagy

Miss Bates? Ő még közelebb lakik. Azt hiszem, Miss Bates legalább annyira ismeri

a többiek gusztusát, mint bárki más. Úgy látom, nagytanácsot kell tartanunk. Mi

lenne, ha elmennék és meghívnám Miss Batest, jöjjön ide?

- Hát... ha úgy gondolja - mondta Mrs. Weston kicsit habozva -, ha gondolja,

hogy lesz valami haszna...

- Miss Batestől semmi érdemlegeset sem hall majd - mondta Emma. - Boldog lesz,

és csöpög a hálától, de semmit sem mond. Oda sem figyel a kérdésekre. Nem látom

semmi értelmét, hogy Miss Batestől kérjünk tanácsot.

- De olyan mulatságos, olyan nagyon mulatságos! Nagyon szeretem Miss Batest

hallgatni. És ugye, az egész családot nem kell magammal hoznom...

Ekkor Mr. Weston is odaért, és meghallva, mit javasolt a fia, határozottan helyeselte a dolgot.

- Bizony, tedd meg, Frank. Menj, hozd el Miss Batest, és végezzünk most mindjárt a dologgal. Bizonyosra veszem, hogy neki tetszeni fog a terv, nem is ismerek senkit, akitől jobban megtanulhatnánk, hogyan kell a nehézségeket leküzdeni.

Hozd el Miss Batest. Mi már egy kicsit túlságosan akadékoskodunk. Jó lesz, ha eljön Miss Bates, aki mindig mindennek örül. De hozd el mindkettőjüket. Hívd meg mindkettőjüket.

- Mindkettőjüket, uram! El tudna az öreg hölgy...

- Az öreg hölgy! Dehogyan ő! Természetesen a fiatal hölgy! Fafejű vagy, édes

fiam, ha a nagynénit elhozod, unokahúgát meg nem.

- Ó, bocsánatot kérek, uram. Nem jutott rögtön eszembe. Persze, ha kívánja,

megpróbálom rávenni mindkettőjüket. (Ezzel el is rohant.)

Még mielőtt az alacsony, takaros, gyors mozgású nagynéni és elegáns unokahúga

kíséretében visszatért, Mrs. Weston engedékeny és jó feleség lévén, még egyszer

megvizsgálta a folyosót, és úgy találta, hogy a hibák sokkal kisebbek, mint

először gondolta - igazán alig érdemel szót az egész -, s ezzel túl is estek a

döntés nehezén. Minden más - legalábbis gondolatban - tökéletesen simán ment.

Kisebb ügyek, mint asztalok és székek, világítás, zene, tea és vacsora, maguktól

elintéződtek, vagy jelentéktelen apróságnak nyilvánítottak, és Mrs. Westonra

maradtak, intézze el Mrs. Stokesszal, amikor jönnek látja. Minden meghívottra

biztosan számítani lehetett. Frank már írt Enscombe-ba, s felvetette, hogy

szívesen itt maradna néhány nappal a kitűzött két héten túl, amit valószínűleg nem tagadhatnak meg tőle. És a táncmulatság pompásnak ígérkezett.

Amikor Miss Bates befutott, ő is készségesen egyetértett velük, hogy így lesz.

Tanácsaira nem volt szükség; de helyeslését (erre ő is könnyebben volt kapható)

szívesen fogadták. Meleg és szünni nem akaró helyeslésének - mind az egészre,

mind a részletekre vonatkozóan - csak örülhettek; és még egy fél órát töltöttek

azzal, hogy ide-oda sétálgattak a szobákban, ki javaslatokkal állt elő, ki meg

csak hallgatott, de valamennyien előre élvezték az elkövetkezendőket. S még

mielőtt elváltak egymástól, az est hőse határozottan lekötötte magának Emma első

két táncát, Emma fülét pedig megütötték Mr. Weston feleségének elsuttogott

szavai: "Felkérte, drágám, így van ez jól. Tudtam, hogy megteszi."

Harmincadik fejezet

Egyetlenegy dolog hiányzott csak hozzá, hogy Emma teljesen elégedett legyen a

báli készülődéssel: az, hogy olyan napra tűzzék ki az idejét, amelyik még

belefér a Frank Churchill surreyi tartózkodására engedélyezett két hétbe, mert

bármennyire bizakodott is Mr. Weston, Emma nem tartotta lehetetlennek, hogy

Churchillék nem hagyják tovább maradni öccsüket egy nappal sem az engedélyezett

időnél. Ezen azonban nem lehetett segíteni. Az előkészületekhez idő kell, a

harmadik hét elejénél korábban semmi sem lehet készen, s néhány napon át

bizonytalanra kell tervezgetniük, készülődniök és reménykedniök, vállalva a

kockázatot - Emma szerint igen nagy kockázatot -, hogy mégsem lesz az egészből

semmi.

Enscombe azonban kegyesnek mutatkozott, ha nem is szavakban, de tetteiben. A fiatalember óhajának, hogy tovább maradjon, nyilvánvalóan nem örültek, de nem is elleneztek. Minden rendben volt tehát, s a legszebb reményekkel kecsegtetett; mivel azonban egyik gond elmúltával rendszerint jön helyette más, Emma most, hogy a bált bizonyosra vehette, azon kezdett el bosszankodni, milyen felháborító közönyt mutat az ügy iránt Mr. Knightley. Talán azért, mert ő nem szokott táncolni, vagy talán mert nem kérdezték meg, amikor tervezgetni kezdtek, mindenesetre mintha elhatározta volna, hogy őt pedig a bál egy csöppet sem érdekli, nem tanúsít semmiféle kíváncsiságot, és a jövőben sem vár tőle semmilyen szórakozást. Amikor Emma magától mesélni kezdett róla, ilyesféle szavakat kapott tőle válaszul:

- Nagyon helyes. Ha Westonék úgy gondolják, hogy néhány órányi zajos mulatság megér ennyi bajlódást, én nem ellenzem; de nekem ugyan ne szabják meg, hogyan szórakozzam. Na persze, el kell mennem; nem utasíthatom vissza; és igyekszem is ébren maradni, amennyire rajtam áll, de bevallom, szívesebben maradnék itthon (átnézném William Larkins heti elszámolását), de mennyivel szívesebben! Még mondja valaki, hogy öröm a táncotokat nézni! Hát nekem nem az, oda se nézek soha, nem is ismerek senkit, akinek ez élvezetet okoz. Azt hiszem, a szép táncnak, mint az erénynek is, önmaga jutalmának kell lennie. A körülálló bámészkodóknak rendszerint valami egészen máson jár az eszük. Emma érezte, hogy ez neki szól, és majdnem méregbe gurult. Viszont Jane Fairfaxre sem valami hízelgő, hogy Mr. Knightley ennyire közönyös vagy ennyire

elégedetlen a bállal, s ha semmibe se veszi, hát bizonyosan nem a lány véleményéhez igazodik, aki rendkívüli módon örült már a gondolatának is. Egészen fölélnkült, megnyílt, magától mondta:
- Ó, Miss Woodhouse, remélem, nem jön közbe semmi! Milyen csalódás lenne!
Bevallom, nagyon nagy örömmel készülök rá!
Így tehát nem Jane Fairfax kedvéért történt, hogy Mr. Knightley többre tartotta William Larkins társaságát. Nem, Emma mindjobban meggyőződött róla, hogy Mrs. Weston tévedett sejtelmeiben. Mr. Knightleyben meleg baráti szeretet és együttérzés él, de nem szerelem.
Sajnos, hamarosan odalett a lehetősége, hogy Mr. Knightleyvel veszekedhessen.
Két napi boldog biztonságérzet után hirtelen minden felborult. Levél érkezett Mr. Churchilltól, unokaöccse hazatérését sürgette. Mrs. Churchill nincs jól, annyira nincs, hogy nem is tud meglenni unokaöccse nélkül; már akkor is gyöngélkedett (írta férje), amikor két nappal korábban írt neki, bár szokása szerint nem akart fájdalmat okozni, s mivel, sohasem gondol magára, nem is említette; mostani betegsége azonban nem tréfadolog, ezért nyomatékosan kéri, induljon vissza késedelem nélkül Enscombe-ba.
A levél tartalmát Mrs. Weston rövid néhány sorban azonnal továbbította Emmának.
A fiatalember elutazását nem lehetett halogatni. Néhány óra múlva indulnia kellett, bár ő nem aggódott annyira nagynénjéért, hogy ez csökkentette volna rosszkedvét. Ismerte már nénje betegségeit; mindig olyankor jönnek elő, mikor éppen akarja.
Mrs. Weston hozzátette: "Csak annyi időt tud szakítani magának, hogy reggeli

után Highburybe siet, és elbúcsúzik attól a néhány baráttól, akik véleménye szerint érdeklődnek iránta, számíthatnak tehát rá, hogy hamarosan Hartfieldben lesz."

Ez a lesújtó hír véget vetett Emma étvágyának: elment a kedve a reggelitől.

Attól fogva, hogy a levelet olvasta, egyre csak siránkozott, és fel-felkiáltott.

"Hát elmarad a bál! Elmegy a fiatalember! És mit érezhet az a szegény fiú!

Borzalmas! Micsoda kellemes este lett volna! Mindenki olyan boldog volt! Ő és partnere a legeslegboldogabbak! Mondtam, hogy így lesz" - ez volt minden vigasztalása.

Apjára egészen másképp hatott a hír. Elsősorban Mrs. Churchill betegségére

gondolt, tudni akarta, hogyan kezelik. Ami pedig a bált illeti, rettenetes, hogy

a drága Emmának csalódnia kellett, de otthon mindnyáján sokkal jobban meglesznek.

Emma jó ideje készen várta látogatóját, mire végre megérkezett, de ha a késés

nem is vetett jó fényt a fiú igyekezetére, amikor végre befutott, bánatos

pillantása és az arcán tükröződő teljes letörtség mindent jóvátett.

Annyira

fájlalta, hogy mennie kell, szinte beszélni sem tudott róla.

Letörtsége napnál

világosabban látszott. Az első percekben szinte egészen gondolataiba merülten

üldögélt, s mikor végre összeszedte magát, csak ennyit tudott mondani:

- Minden rossz közt legrosszabb a búcsúzkodás.

- De hisz majd visszajön még - mondta Emma -, nem ez lesz az egyetlen látogatása

Randallsban.

- Ó - rázta meg a fejét Frank -, annyira bizonytalan, mikor jöhetek el még

egyszer... én persze rajta leszek... minden gondolatommal,
minden igyekezetemmel
rajta leszek... és ha tavasszal nagynéném és bátyám a városba
megy... de sajnós,
már múlt tavasszal sem mozdultak ki Enscombe-ból... attól
tartok, ennek a
szokásnak vége...

- És még a bálról is le kell mondanunk...

- Ó, a bál! Miért is halogattuk?... Miért is nem kaptunk azonnal a
gyönyörűség

után? Hányszor tönkretesszük a boldogságot mindenféle ostoba
készülődéssel! Maga

meg is mondta, hogy így lesz! Ó, Miss Woodhouse, miért is van
mindig igaza?

- Ebben az esetben igazán nagyon sajnálom, hogy igazam lett.
Sokkal szívesebben

lettem volna vidám, mint bölcs.

- Ha mégis vissza tudok jönni, azért csak megtartjuk a bált. Apám
ragaszkodik

hozzá. Ne feledje el, hogy az első két táncot nekem ígérte!

Emma kegyes beleegyezéssel pillantott rá.

- Micsoda két hét volt ez! - folytatta Frank. - Minden nap
kedvesebb és

boldogabb, mint az előző! Ahogy múlt az idő, egyre kevésbé
tudtam magam másutt

elképzelni. Milyen boldogok, akik Highburyben maradhatnak!

- Most, hogy ennyire méltányol bennünket - mondta Emma
nevetve -, bátorkodom

megkérdezni, nem tartott tőlünk egy kicsit, mielőtt idejött? Ugye
jobbak

vagyunk, mint remélte? Bizonyosra veszem, hogy így van.

Bizonyára nem gondolta,

hogy még meg is szeret bennünket. Nem halogatta volna olyan
sokáig a jövetelét,

ha kellemesnek képzele Highburyt.

Frank kissé zavartan nevetett, bár tagadta, hogy ilyen érzelmei
lettek volna.

Emma azonban szilárdan hitte, hogy rátapintott az igazságra.

- És már ma reggel indulnia kell?

- Igen, apám ide jön értem, együtt hazasétálunk, és azonnal
indulnom kell.

Szinte tartok tőle, hogy bármelyik percben itt lehet.

- És barátai, Miss Fairfax és Miss Bates számára nem tudott öt percet szakítani?

Borzasztó! Miss Bates okfejtésének logikájából maga is erőt meríthetett volna.

- De igen... benéztem hozzájuk; amikor a ház előtt eljöttem, úgy gondoltam, ez

lesz a legjobb. Már csak illendőségből is. Csak három percre ugrottam be, de

ottragadtam, mert Miss Bates elment valahová. A faluban járt; s lehetetlennek

éreztem, hogy meg ne várjam, míg hazajön. Olyan valaki, akin lehet, sőt muszáj

nevetni, de megbántani nem akarja az ember. Szóval azért is legjobb volt letudni

a látogatást.

Itt megakadt, felugrott, és az ablakhoz lépett.

- Egyszóval - mondta -, nyilván sejti, Miss Woodhouse, hogy...

Ránézett, mintha a gondolataiban akart volna olvasni. Emma azt sem tudta, mit

mondjon. Úgy látszott, a fiatalember valami nagyon is komoly dolgot akar

bevezetni ezzel, ő azonban nem akarta hallani. Ezért összeszedte magát, s

remélve, hogy szavaival elodázhathatja a fiú közölnivalóját,

csendesesen ennyit

mondott:

- Teljesen igaza van; ha így áll a dolog, az volt a legtermészetesebb, hogy

meglátogatta őket.

Frank hallgatott. Emma azt hitte, órá néz; valószínűleg azon tűnődött, amit most

hallott, s megpróbálta megérteni, mit is akart vele mondani.

Hallotta

sóhajtását. Nem is csoda, ha úgy érzi, oka van sóhajtozni. Nem hihette, hogy

Emma bátorítani akarja. Néhány percnyi zavart hallgatás után a fiú megint leült,

és szilárdabb hangon így szólt:

- Jólesett az a tudat, hogy az egész fennmaradó időt Hartfieldnek szentelhetem.

Nagyon őszintén ragaszkodom Hartfieldhez.

Megint csak megakadt, felállt, és egészen zavarba jött.
Szerelmesebbnek
látszott, mint Emma eddig gondolta. Ki tudja, hogyan végződött
volna a jelenet,
ha apja be nem toppan. Hamarosan Mr. Woodhouse is követte, s
a fiú kénytelen
volt összeszedni magát, és nyugalmat erőltetni magára.
Még néhány röpke pillanat, s véget ért ez a megpróbáltatás. Mr.
Weston sosem
késlekedett, ha valami tennivalója akadt; amennyire sose látta
előre a még
bizonytalan veszélyt, annyira nem halogatta, ha valami
elkerülhetetlen rosszon
kellett átesnie; most is így szólt: - Indulnunk kell - s bár a
fiatalember
joggal sóhajtott, s élt is e jogával, mit tehetett egyebet,
beleegyezett,
felállt, és búcsúzkodni kezdett.
- Mindnyájukról hallani fogok - mondta -, ez a legfőbb
vigasztalásom. Mindenről
hallok majd, ami maguknál történik. Megállapodtam Mrs.
Westonnal, hogy levelezni
fogunk. Olyan kedves tőle, hogy megígérte. Ó, micsoda áldás egy
női levelező
partner, ha igazán érdeklik az embert a távollevők! Majd ő
mindenről beszámol.
Levelei révén újra itt leszek a drága Highburyben!
Szónoklatát igen meleg kézszorítással és nagyon komoly "Isten
vele" szavakkal
fejezte be, aztán becsukódott az ajtó Frank Churchill mögött.
Olyan hirtelen
jött a válasz, olyan rövid volt a búcsú, a fiatalember már ott sem
volt, Emma
pedig annyira sajnálta, hogy el kellett válniok, oly nagy
veszteségnek érezte a
fiú távozását kis társaságuk köréből, hogy már-már félni kezdett,
túlságosan is
fájlalja, túlságosan is érzi.
Szomorú változás volt. Mióta megérkezett, szinte mindennap
találkoztak valahol.
Bizonyos, hogy ittléte felélénkítette a legutóbbi két hetet -
elmondhatatlan,

mennyire felélénkítette! Hogyan várta minden reggel az aznapi találkozást,
mennyire számított a figyelmességére, és ő milyen elevenen, milyen kedvesen viselkedett mindig! Nagyon boldogan telt el ez a két hét, sanyarú lesz
visszasüllyedni a hartfieldi hétköznapiakba! Mennyi kedvesség van ebben a fiúban!
Ráadásul majdnem szerelmet vallott neki. Más kérdés, hogy milyen erősek,
mennyire tartósak az érzelmei. Egyelőre kétségtelenül lelkesen csodálja Emmát,
és szemmel láthatóan többre tartja mindenki másnál. Ez a meggyőződés, ami előbbi jó véleményéhez járult, azt a gondolatot ébresztette Emmában, hogy minden előzetes elhatározás ellenére egy kicsit mégiscsak szerelmesnek kell neki is lennie.

"Bizonyára szerelmes vagyok - gondolta magában. - Ez a nyughatatlanság, ez a fásultság és butaság, meg hogy semmi kedvem leülni, és elfoglalni magam, mert úgy érzem, minden unalmas és ostoba a ház körül! Bizonyára szerelmes vagyok; én lennék a legfurcsább teremtménye a világnak, ha nem szerettem volna bele - legalábbis néhány hétre. Nos, ami az egyiknek rossz, annak a másik mindig örül. Sokan siratják majd velem együtt a bált, ha Frank Churchillt nem is; de Mr. Knightley legalább boldog lesz. Most aztán, ha kedve tartja, együtt töltheti az estét a drágalátos William Larkinsszal."
Mr. Knightley azonban nem árult el semmiféle diadalt. Hazudott volna, ha sajnálja a bált, vidám arca is megcáfolta volna szavait; de annyit mondott, méghozzá igen határozott hangon, hogy sajnálja a többiek csalódását, és igazán kedvesen hozzátette:

- Szegény Emma, magának tényleg nincs szerencséje, hisz oly ritkán van alkalma táncolni; mondhatom, igazán nincs szerencséje. Jó néhány nap eltelt, míg Emma viszontlátta Jane Fairfaxet, és megállapíthatta, sajnálja-e a gyászos fordulatot. Amikor végre találkoztak, felháborítóan nyugodtnak látszott. Pedig nagyon rosszul érezte magát, napok óta olyan fejfájás gyötörte, hogy nénikéje kijelentette, még ha megtartották volna a bált, akkor sem hiszi, hogy Jane részt vehetett volna rajta, s némi jóindulattal a betegeskedés okozta fásultság számlájára lehetett írni Jane érthetetlen közönyét.

Harmincegyedik fejezet

Emma ezután sem kételkedett benne, hogy ő bizony szerelmes. Csak azt nem tudta eldönteni, mennyire. Először azt hitte, nagyon, majd meg azt, hogy csak egy kicsit. Mindig szívesen hallgatta, ha mások Frank Churchillt emlegették; őmiatta még szívesebben találkozott Mr. és Mrs. Westonnal, mint eddig; nagyon gyakran járt az eszében, és majdnem türelmetlenül várta levelét, amelyből megtudhatja, hogy érzi magát, milyen a kedélye, hogy van a nagynéni, van-e rá remény, hogy tavasszal még egyszer Randallsba jöhet. Másrészt viszont semmiképp sem érezhette magát boldogtalannak, s az első nap elmúltával éppúgy sikerült elfoglalnia magát, mint azelőtt; továbbra is ugyanolyan derűsen tett-vett; bármilyen kellemes fiatalember volt is Frank Churchill, nem tartotta tökéletesnek, sőt mi több, sokat gondolt ugyan rá, s különösen, ha rajza vagy kézimunkája fölé hajolt, ezerszer is eljátszódott azzal, hogy elképzelte kapcsolatuk további

alakulását és végső kifejlését, érdekes párbeszédet meg finom leveleket talált ki, de minden elképzelt szerelmi vallomás azzal végződött, hogy kosarat adott neki. Vonzalmuknak mindig barátsággá kellett átalakulnia. Elválásuk csupa gyöngédség és bájos jelenet közepette történt, de mindig válniok kellett. Mikor erre rájött, beléhasított a felismerés, hogy mégsem lehet annyira szerelmes; mert nem változtatott ugyan régi szándékán, hogy sohasem megy férjhez, és nem hagyja el apját, de valamiféle erős vonzalom bizonyára mégiscsak nagyobb vívódást okozna, mint amennyit mostani érzelmei keltettek. "Úgy látom, az áldozat szó egyáltalán nem szerepel nálam - mondta magában -, egyetlen okos válaszomban vagy gyöngéd visszautasításomban sincs utalás arra, hogy áldozatot hozok. Az a gyanúm, Mr. Frank Churchill mégsem igazán elengedhetetlen a boldogságomhoz. Annál jobb. Annyi bizonyos, nem fogom magam belelovalni, hogy többet érezek, mint amennyit érzek. Épp eléggé szerelmes vagyok. Kár lenne szerelmesebbnek lennem." Egészen véve azzal is elégedett volt, amit a férfi érzelmeiről gondolt. "Ő kétségtelenül nagyon szerelmes - minden arra vall, csakugyan nagyon szerelmes. Ha megint itt lesz, és érzelmei még mindig tartanak, óvakodnom kell attól, hogy bátorítsam. Megbocsáthatatlan lenne, ha nem így tennék, mivel a magam részéről már határoztam. Nem mintha azt gondolhatná, hogy eddig bátorítottam. Nem; ha azt hinné, hogy ugyanúgy érzek, mint ő, nem lett volna olyan boldogtalan. Ha úgy érzi, bátorítják, egész másképp nézett és beszélt volna a búcsúzáskor. De azért mégis résen kell lennem, persze csak abban az

esetben, ha érzelmei változatlanok maradnak; de nem is tudom, számítok-e erre egyáltalán. Nem, nem tartom olyan embernek - nem hiszem, hogy szilárdságára és hűségére építeni lehet. Heves érzelmekre képes, el tudom képzelni, hogy meglehetősen változékony természetű. Egyszóval bárhogyan nézem is a dolgot, hálás lehetek, hogy boldogságom nem forog jobban kockán. Kis idő múltán megint nagyon jól megleszek - még hozzá örülhetek is majd, hogy a dolognak vége -, mert azt szokták mondani, életében mindenki szerelmes egyszer, én pedig még elég könnyen megúsztam."

Amikor megérkezett a fiú Mrs. Westonnak írt levele, Emma is megkapta elolvasásra; olyan örömmel és tetszéssel olvasta, hogy eleinte maga is fejt csóválta érzelmei miatt, úgy érezte, nem számolt eléggé erejükkel. Hosszú, szépen fogalmazott levél volt, beszámolt benne utazása részleteiről, meg érzelmeiről, kifejezte szeretetét, háláját és tiszteletét, ahogy illet is, majd pedig szellemesen és pontosan beszámolt mindenről, mi történt közel s távol, amiről úgy gondolta, hogy Mrs. Westont is érdekelheti. Most bezzeg nem írt gyanús bocsánatkérő és érzelgős ömlengéseket; szavaiból Mrs. Weston iránti őszinte érzelmek csendültek ki, célzott rá, milyen nagy a különbség Highbury és Enscombe között, milyen nagy a kontraszt épp a társas együttlét legfőbb örömei tekintetében a két hely között, s ebből láthatták, mennyire átérzi, s mennyivel többet mondhatna még, ha az illendőség nem tartaná vissza. Még az ő neve sem maradt ki. Miss Woodhouse nemegyszer fordult elő a sorokban, s mindig valamilyen

hízelgő összefüggésben: Frank vagy az ízlését dicsérte, vagy visszaemlékezett valamire, amit ő mondott, s ahol utoljára fordult elő a neve - bár minden hízelgő körítés nélkül - Emma ott is észrevette, milyen nagy hatást tett a fiúra, s talán éppen ott érezte minden eddiginél melegebbnek az őt illető bókot.

A legalsó üres sarokban apró betűkkel ezek a szavak állottak: "Miként ön is tudja, csütörtökön egy szabad pillanatom sem maradt Miss Woodhouse szép kis barátnője számára. Kérem, adja át neki bocsánatkérésemet és búcsúüdvözleteimet."

Emma bizonyosra vette, hogy ez csak neki szól. Harrietet csak azért említi meg, mert az ő barátnője. Enscombe-ra vonatkozó tudósításai és reményei sem jobbak, sem rosszabbak nem voltak annál, amire számított; Mrs. Churchill állapota javult, azonban egyelőre még képzeletben sem merte kijelölni az időpontot, amikor újra Randallsba mehet.

Bármennyire hízelgett is Emmának a levél, s bármilyen kellemes izgalmat okozott is a lényege, a benne tükröződő érzelem, amikor összehajtogatta és visszaadta Mrs. Westonnak, úgy vette észre, hogy nem keltett benne tartósabb meleg érzelmeket, továbbra is meg tud lenni írója nélkül, s annak is meg kell tanulnia, hogy kibírja önméltóan. Szándékai nem változtak. Elhatározása, hogy visszautasítja, csak érdekesebb lett azáltal, hogy kigondolt hozzá valamit, ami megvigasztalhatná és később boldoggá tehetné a fiatalembert.

Frank megemlékezése Harrietről, és jelzői, amelyekkel felruházta őt - a "szép kis barátnő" -, azt az ötletet adták, hogy talán Harriet foglalhatná el majd az ő helyét a fiatalember

szívében. Lehetetlenség? Dehogyan. Harriet ész dolgában kétségkívül nem ér fel hozzá, de bájos arca és modorának meleg egyszerűsége nagy hatást tett Frank Churchillre, körülményei és társadalmi kapcsolatai pedig mind Harriet javára szolgálnak. Harriet számára ez a vonzalom előnyös és kitűnő lenne.

"Nem szabad beleélnem magam - mondta magában Emma -, nem is szabad rá gondolnom.

Tudom már, milyen veszélyesek az efféle spekulációk. De törtétek már különösebb dolgok is; s ha majd megszűnik a kettőnket összefűző gyöngéd érzelem, ez majd segít megszilárdítani azt a fajta igaz, önzetlen barátságot közöttünk, amelynek máris előre örülök."

Jólesett, hogy Harriet számára is maradt valami vigasztalás tartalékban, bár legokosabb lesz, ha minél kevesebbet gondol rá; mert ilyesmitől könnyen lehet baj.

Ha Mr. Elton eljegyzésének híre után mindenki hamarosan csak Frank Churchill érkezéséről beszélt Highburyben, ha a frissebb szenzáció teljesen kiszorította az előzőt, most viszont Frank Churchill eltűntével ismét Mr. Elton ügyei kerültek az érdeklődés középpontjába. Már az esküvő napját is kitűzték.

Hamarosan itt lesz megint közöttük Mr. Elton és ifjú hitvese. Alighogy megtárgyalták az első Enscombe-ból jött levelet, máris csak "Mr. Elton és ifjú hitvesét" emlegette mindenki; Frank Churchillt pedig teljesen elfelejtették.

Emma már Mr. Elton neve hallatára is majdnem rosszul lett. Három hétre szerencsésen megszabadult tőle, és szívesen hitte volna, hogy Harriet lelke is erősebb lett az utóbbi időben. Mr. Weston báljának reménye legalábbis

meglehetősen közönyössé tette minden egyéb iránt; most azonban nagyon is nyilvánvalóvá vált, hogy még nem érte el azt a lelki szilárdságot, ami kiállja a próbát, amely most már nemsokára valóságosan bekövetkezik: új kocsi, harangzúgás és egyebek.

Szegény Harrietet úgy felkavarta mindez, hogy nagyon rászorult Emma megnyugtató, csillapító figyelmére. Emma úgy érezte, semmi sem sok, amit érte tehet,

Harrietnek joga van minden ötletességére és türelmére, de nehezére esett mindig csak magyarázgatni, anélkül, hogy bármiféle eredményt érne el; mert Harriet ugyan mindig mindennel egyetértett, de azért véleményük sose lett azonos.

Harriet engedelmesen végighallgatta, és azt mondta: "Bizony, bizony, pontosan

úgy van, ahogy Miss Woodhouse mondja - nem is érdemes a fejét törnie rajta -,

nem is gondol rájuk többet." De tartósan nem tudtak más témáról beszélgetni, a

következő fél órában éppúgy gyötörte és emésztette magát azzal, hogy Eltonékra

gondolt, mint azelőtt. Végül Emma más ponton támadott.

- Nem is tehetne nekem nagyobb szemrehányást, Harriet, mint hogy ennyire

foglalkozik Mr. Elton házasságával, és milyen szerencsétlen miatta. Nem is

büntethetne jobban a hibáért, amit elkövettem. Tudom, hogy mindennek egyedül én

vagyok az oka. Higgye el, nem felejtettem el. Amikor magamat becsaptam, sajnós,

magát is félrevezettem; ez az emlék örökre fájni fog. Ne féljen, hogy

megfeledkezem róla.

Harrietet ez olyan érzékenyen érintette, hogy csak pár heves tiltakozó szó telt

tőle. Emma folytatta:

- Sohasem mondtam, hogy a kedvemért vegyen erőt magán, Harriet; hogy miattam

gondoljon kevesebbet Mr. Eltonra, miattam beszéljen kevesebbet róla; ha ezt kívánom, főleg a maga kedvéért teszem, ami fontosabb, mint az én nyugalmam...

hogy szokja meg az önuralmat, tudatosítsa magában, mi a kötelessége, vegye tudomásul, mi illik, próbáljon arra vigyázni, hogy mások gyanút ne fogjanak, vigyázzon az egészségére, a jó hírére, és nyugodjék meg. Ezeket szerettem volna tudatosítani magában. Ez mind nagyon fontos, és nagyon sajnálom, ha nem érzi át annyira, hogy így is cselekedjék. Csak másodsorban jöhet tekintetbe, hogy engem megkíméljen a fájdalomtól. Azt akarom, hogy önmagát óvja meg a nagyobb fájdalomtól. Talán néha éreztem is, hogy nem felejtí el, mivel tartozik nekem, jobban mondva, hogy mi esnék jól nekem. Az érzelmi húrok pengetése minden másnál jobban hatott. Harrietet egy időre egészen szerencsétlenné tette a gondolat, hogy hálátlan és figyelmetlen Miss Woodhouse iránt, akit igazán rendkívül szeretett, s mikor Emma lecsillapította a fájdalom első hevét, annyit mindenesetre megállapított, hogy Harriet a helyes útra tért, és többé-kevésbé meg is maradt rajta.

- Magánál jobb barátnőm sosem volt még! Maga iránt legyenek hálátlan? Nincs is magához hasonló teremtés a világon! Senkit sem szeretek úgy, mint magát! Ó, Miss Woodhouse, milyen hálátlan is voltam! Meleg pillantással kísért szeretetteljes szavai hallatán Emma úgy érezte, hogy még sohasem szerette így Harrietet, és sose tartotta ilyen sokra az ő szeretetét.

"Semmi a világon nem fogható a szerető szívhez - gondolta később. - Ha a gyöngédséghez, a forró szeretettséghez még szeretetteljes, nyílt modor is járul,

vonzóbb lehet a legélesebb elménél is. Az én drága édesapámat is ezért szereti annyira mindenki, s ezért olyan népszerű Isabella is. Bennem ez nincs meg; de azért tudom becsülni és értékelni. Amennyi szép és jó ebből fakad, annyival többet ér nálam Harriet. Drága Harriet! Oda nem adnám a legvilágosabb fejű, legszélesebb látókörű, legbiztosabb ítéletű nőért, aki csak él a világon! Ó, a Jane Fairfax hidegsége! Harriet száz ilyennel felér! Feleségnek, értelmes ember feleségének pedig megfizethetetlen tulajdonság lesz. Nem emlétek neveket; de boldog lesz az a férfi, aki Emmát Harriettel cseréli fel."

Harminckettedik fejezet

Mrs. Elton a templomban jelent meg legelőször a nyilvánosság előtt, s bár a hívek tarthattak egy kis szünetet az ájtatoskodásban, az általános kíváncsiságot nem elégíthette ki a padban látható fiatalasszony, s az ismerkedési látogatások idejére kellett halasztani annak eldöntését, csakugyan nagyon csinos-e, vagy éppen csak csinos, vagy pedig egyáltalán nem is mondható csinosnak. Emma úgy döntött - nem annyira kíváncsiságból, mint inkább büszkeségből és illedelemből -, hogy nem lesz az utolsó azok közt, akik tiszteletüket teszik a lelkészlakban; ragaszkodott hozzá, hogy Harriet elkísérje. Amilyen gyorsan csak lehet, szeretett volna túlesni a dolog legnehezebb részén. Amikor a házba lépett, amikor ugyanabban a szobában ült, ahová három hónappal ezelőtt olyan ravasz mesterkedéssel jutott be cipőfűző-igazítás ürügyén, óhatatlanul eszébe jutott minden. Ezer kínos emléke támadt. Bókok, rejtvények, rettentő baklövések; szegény Harriet bizonyosan ugyanígy érzett, bár

mindenesetre nagyon jól tartotta magát, csak éppen meglehetősen sápadt és hallgatag volt. A látogatás persze nem tartott sokáig; annyi zavar és feltolakodó gondolat tette még rövidebbé, hogy Emma nem is akart egyelőre végleges véleményt formálni a hölgyről, még kevésbé óhajtott véleményt mondani róla, olyan semmitmondó kijelentéseken kívül, hogy "csinosan öltözik, és nagyon kedves".

Igazában nem tetszett neki. Nem akart ugyan mindenáron hibát találni benne, de gyanította, hogy nincs benne finomság: könnyedség az van, de finomság nincs.

Szinte bizonyosan érezte, hogy ilyen fiatal, idegen, új asszony létére túlságosan is könnyed. Elég jó alakja van, az arca se csúnya; de nem finomak sem a vonásai, sem az arckifejezése, s a hangja és modora sem. Emma legalábbis úgy gondolta, hogy ez derül majd ki róla.

Ami Mr. Eltont illeti, az ő modora sem látszott olyannak... de nem, nem engedhet meg magának semmilyen elsietett szellemeskedést a modoráról. Mindenképpen nagyon kellemetlen ceremónia házassági gratuláló látogatásokat fogadni, férfi legyen a talpán, aki jól megállja a próbát. Nőknek könnyebb: nekik ott a szép ruha meg a szemérmesség privilégiuma; de a férfiak csak saját józan eszükre támaszkodhatnak; s ha meggondolta, milyen különösképpen szerencsétlen helyzetben van szegény Mr. Elton, aki egyszerre kénytelen egy szobában lenni azzal a nővel, akit feleségül vett, akit feleségül akart venni, meg akit feleségül szántak neki, hát el kellett ismernie, minden joga megvolt ahhoz, hogy ne vágjon valami bölcs képet, és a fesztelenséget csak erőltesse - eredménytelenül.

- Nos, Miss Woodhouse - mondta Harriet, miután elhagyták a házat, s hiába várta,

hogy barátnője megszólaljon -, nos, Miss Woodhouse (érzelmesen sóhajtott), mi a

véleménye róla? Ugye, milyen bájos?

Emma kissé habozva válaszolt:

- Ó, igen, nagyon... nagyon kellemes fiatalasszony.

- Én szépnek találom, sőt gyönyörűnek.

- Csakugyan nagyon csinosan öltözik, feltűnően elegáns ruhát viselt.

- Nem is csoda, ha Mr. Elton beleszeretett.

- Ó, nem, nincs benne semmi meglepő. Csinos vagyona van... és éppen Mr. Elton útjába vetődött.

- Bizonyos vagyok benne - folytatta Harriet még egyet sóhajtva -, bizonyos

vagyok benne, hogy nagyon beleszeretett Mr. Eltonba.

- Lehet, hogy így történt, de nem minden férfinak jut az a sors, hogy azt veszi

el, aki a legjobban szereti. Miss Hawkins talán otthonra vágyott, s úgy

gondolta, ennél jobb házassági ajánlatot úgysem kap.

- Igen - mondta Harriet komolyan -, joggal is gondolhatta, senki sem kaphat

ennél jobbat. Hát teljes szívemből boldogságot kívánok nekik. És tudja, Miss

Woodhouse, azt hiszem, nem fog többé zavarni, ha újra találkozunk. Ó éppoly

kiváló férfi, mint volt, de hogy megnősült, minden megváltozott.

Nem, Miss

Woodhouse, igazán nem kell félnie; most már akár ott is ülhetek, és csodálhatom,

anélkül, hogy különösebben szerencsétlen lennék. Olyan megnyugtató tudni, hogy

nem méltatlanra pazarolta érzelmeit! Bájos fiatalasszonynak látszik, épp olyan,

amilyet érdemel. Boldog teremtés! Augustának szólította! Milyen gyönyörű!

Amikor viszonzták a látogatást, Emma véleménye határozottan kialakult. Most

jobb alkalma nyílt rá, hogy Mrs. Eltont szemügyre vegye, és véleményt formáljon.

Mivel Harriet véletlenül éppen nem volt Hartfieldben, apját pedig lefoglalta Mr.

Elton, teljes negyed óráig kettesben társaloghatott a hölgyel, s zavartalanul megfigyelhette; ez a negyed óra teljesen meggyőzte arról, hogy Mrs. Elton hiú nő, aki rendkívül elégedett önmagával, nagyon is nagyra van saját fontosságával; igen ragyogó és előkelő akar lenni, de modorát rossz iskolában formálták: nyegle és bizalmaskodó; egész életfelfogását egy bizonyos körben és életstílusban tanulta, és ha nem is ostoba, mindenesetre műveletlen, s társasága minden bizonnyal nem tesz majd jót Mr. Eltonnak. Ha Harrietet veszi el, jobban jár. Okosnak vagy műveltnek ő sem nevezhető, de olyanokkal került volna az ő révén összeköttetésbe, akik azok; Miss Hawkins viszont, ahogy fölényes magabiztosságából joggal feltételezni lehetett, kimagaslott a magafajtájúak közül. A család büszkesége a gazdag sógor volt, az ő büszkesége pedig a birtoka, a hintói. Amint letelepedtek, Maple Grove volt az első téma. "Sógorom, Mr. Suckling családi fészke" - aztán jött Maple Grove és Hartfield összehasonlítása. Hartfield parkja kicsiny ugyan, de gondozott és csinos; a ház modern és jól megépített. Mrs. Eltonra láthatóan kellemesen hatott a szoba tágassága, a hall, s mindaz, amit látott vagy elképzelt. "Igazán nagyon hasonlít Maple Grove-hoz. Egészen meglepő a hasonlatosság! A másik szoba épp olyan méretű és alakú, mint a Maple Grove-i nappali, testvérének kedvenc szobája." Mr. Elton is tanúnak hívta. "Hát nem meglepő a hasonlatosság? Szinte Maple Grove-ban képzelem magát az ember!" - És a lépcsőház! Tudja, amint bejöttem, észrevettem, mennyire hasonló a

lépcsőház is: a háznak ugyanabban a részében van. Igazán nem állhattam meg, hogy fel ne kiáltsak! Higgye el, Miss Woodhouse, olyan öröm számomra, hogy itt minden arra a helyre emlékeztet, ami úgy a szívemhez nőtt, mint Maple Grove. Hány boldog hónapot töltöttem ott! (E szavakat egy kis érzelmes sóhaj kísérte.) Igazán elragadó hely. Mindenki odavan a szépségétől, aki látja; nekem meg szinte otthonom volt. Ha valaha idegenbe kell költöznie, Miss Woodhouse, mint ahogy velem történt, megérti majd, milyen öröm, ha olyannal találkozik az ember, ami arra emlékezteti, amit elhagyott. Mindig mondom, majdhogynem ez a házasság legnagyobb hátránya. Emma éppen csak annyit válaszolt, hogy mondjon valamit, de ez is bőven elég volt Mrs. Eltonnak, aki csak maga akart beszélni. - Olyan rendkívüli módon hasonlít Maple Grove-ra! És nemcsak a ház... a park is... mondhatom, amennyit láthattam belőle, feltűnő a hasonlatosság. Maple Grove-ban éppilyen tömegesen nő a babér, mint itt, és majdnem ugyanígy... a füves tisztás mögött. És egy pillanatra felvillant előttem egy szép nagy fa, a törzse körül paddal... az is éppen így él bennem! Sógorom és testvérem el lesz ragadtatva ettől a helytől. Akinek magának is tágas parkja van, mindig örül, ha valami hasonlót láthat. Emma nemigen hitte el, hogy ez igaz. Szinte bizonyosra vette, hogy akinek magának is tágas parkja van, vajmi keveset törődik mások tágas parkjával; de nem volt értelme ellenkezni ilyen nyilvánvalóan szándékos tévedéssel, ezért csak ennyit válaszolt: - Ha jobban megismeri a mi vidékünket, attól félek, úgy találja majd,

túlértékelte Hartfieldet. Surrey csupa szépség.

- Ó, igen, ezzel tökéletesen tisztában vagyok. Hiszen ez Anglia virágoskertje.

Surrey Anglia virágoskertje.

- Igen, de nem szabad kérkednünk ezzel az elnevezéssel. Úgy tudom, sok grófságot

neveznek ugyanannyi joggal Anglia virágoskertjének, nemcsak Surreyt.

- Nem, nem hiszem - válaszolta Mrs. Elton fölényes mosollyal. - Sohasem

hallottam, hogy Surreyn kívül más grófságot is így neveztek volna. Ezzel elhallgattatta Emmát.

- Sógorom és testvérem megígérte, hogy tavasszal vagy legkésőbb nyáron

meglátogatnak - folytatta Mrs. Elton -, akkor majd felfedező utakat teszünk, míg

nálunk lesznek. Persze magukkal hozzák a nyitott landauert, amelyben négyen

kényelmesen elférünk, ezért aztán ha nem is számolunk a mi kocsinkkal, pompás

kirándulásokat tehetünk a különféle szép helyekre. Alig hiszem, hogy ebben az

évszakban batárral jönnének. Ha közeleg az idő, határozottan azt fogom

tanácsolni nekik, hogy a nyitott landauert hozzák magukkal, az sokkal jobb lesz.

Tudja, Miss Woodhouse, ha ilyen szép vidékre várunk vendégeket, természetesen

azt kívánja az ember, hogy minél többet lássanak belőle; Mr. Suckling pedig

rendkívül szeret kirándulni. Tavaly nyáron, amikor még egészen új volt a nyitott

landauer, kétszer is remek kirándulást tettünk King's Westonba. Gondolom, Miss

Woodhouse, nyaranta sok efféle mulatság akad errefelé?

- Nem, éppen mifelénk nemigen. Meglehetősen messze esünk azoktól a híres szép

helyektől, melyek az efféle társaságokat vonzani szokták; meg azt hiszem, mi

nagyon csendes természetű emberek vagyunk, szívesebben otthon maradunk, mint

hogy szórakozásokat találjunk ki magunknak.

- Ah, nincs is jobb, mint otthon lenni, csakis ott érzi magát igazán jól az ember. Nálam senki sem ül szívesebben otthon. Ez Maple Grove-ban már szinte közmondásos volt. Hányszor mondta Selina, amikor Bristolba készült: "Igazán nem tudom rávenni ezt a lányt, hogy kimozduljon a házból. Kénytelen vagyok magam menni, bár utálok egyedül gubbasztani a hintóban; de azt hiszem, Augusta a maga jószántából sose menne messzebb a park végénél." Hányszor mondta! Pedig nem vagyok híve a teljes elzárkózásnak sem. Ellenkezőleg, meggyőződésem, hogy nagyon rossz, ha valaki teljesen elzárkózik a társaságtól, és sokkal ajánlatosabb illő mértékben érintkezni a külvilággal, mint túl sok vagy túl kevés társadalmi életet élni. Persze azért tökéletesen megértem az ön helyzetét, Miss Woodhouse - mondta Mr. Woodhouse felé pillantva -, édesapja egészségi állapota miatt nem könnyű a dolga. Miért nem próbálják meg Bath-t? Igazán az kellene neki. Engedje meg, hogy figyelmébe ajánljam Bath-t. Higgye el, semmi kétségem afelől, hogy jót tenne Mr. Woodhouse-nak.

- Apám megpróbálkozott már vele nem is egyszer, de semmi hasznát sem látta; Mr. Perry pedig, akinek a neve ön előtt bizonyosan nem ismeretlen, nem látja valószínűnek, hogy most jobbat tenne neki.

- Jaj de kár! Higgye el, Miss Woodhouse, hogy ha jót tesz a fürdő, csodálatos, milyen megkönnyebbülést hoz. Bath-i üdüléseim alkalmával annyi példát láttam erre! És olyan vidám hely, hogy Mr. Woodhouse kedélyének bizonyosan jót tenne, mert mint hallom, néha eléggé lehangolt. Hogy önnek mennyire előnyös lenne, azt hiszem, nem is kell hangsúlyoznom. Általában mindenki jól tudja, miért előnyös

Bath a fiatalságnak. Önnek, aki eddig olyan visszavonultan élt, kellemes lehetőség volna, hogy kilépjen a világba, azt pedig én el tudnám érni, hogy azonnal az ottani legjobb körökkel kerüljön kapcsolatba. Elég ha néhány sort írok, és már egész sor ismerőse lesz; kebelbarátnőm, Mrs. Partridge, az a hölgy, akinél én is lakni szoktam Bathban, nagyon boldog lesz, ha szolgálatára lehet, s ő a legmegfelelőbb személy, aki bevezesse a társaságba. Ez volt a teteje mindennek, amit Emma még kibírt anélkül, hogy udvariatlan lenne. Micsoda gondolat! Hogy Mrs. Elton lekötelezettje legyen, amiért - ahogy ő mondja - beléphet a világba! Mrs. Elton barátnője vezesse be egy bizonyára közönséges, izgága özvegy, aki szállóvendégek tartásából éppen csak megél valahogy. Idáig süllyedt a hartfieldi Miss Woodhouse méltósága! De azért lenyelt minden visszavágást, ami a nyelvén volt, és hűvösen csak köszönetet mondott Mrs. Eltonnak, "de arról, hogy Bathba menjenek, szó sem lehet; és nincs meggyőződve róla, hogy neki jobbat tenne, mint apjának". Aztán, hogy további erőszakoskodásnak és sértéseknek elejét vegye, gyorsan témát változtatott.

- Meg sem kérdem, Mrs. Elton, zenekedvelő-e. Ilyen esetekben a hölgyeket rendszerint megelőzi a hírük, és Highbury régen értesült róla, milyen kiválóan zongorázik.

- Ó, nem, dehogyis... az ilyen feltevés ellen tiltakoznom kell. Kiválóan zongorázom! Higgye el, nagyon távol vagyok tőle. Vegye tekintetbe, milyen elfogult forrásból hallotta! Rajongásig szeretem a zenét... szenvedélyesen szeretem, és barátaim azt mondják, van is valamicske ízlésem; de ezen túl,

esküszöm, játékom legfeljebb középszerű... De tudom viszont, Miss Woodhouse, hogy ön elragadóan játszik. Mondhatom, igen nagy meglepetést, vigasztalást és örömet okozott nekem, amikor meghallottam, milyen zeneértő társaságba kerülök. Egyszerűen nem tudok meglenni zene nélkül; létszükséglet számomra; s minthogy mindig zeneértő társaságom volt, Maple Grove-ban is, meg Bathban is, a legnagyobb áldozat lett volna lemondanom róla. Ezt becsületesen meg is mondtam Mr. E.-nek, mikor jövőendő otthonomról mesélt, és kifejezte aggodalmát, hogy csöndessége talán kellemetlen lesz számomra; meg a ház hiányosságairól is beszélt, hisz tudta, mihez szoktam hozzá; persze hogy aggodalmaskodott. Amikor így beszélt, becsületesen megmondtam neki, hogy a világról le tudok mondani, társaságokról, bálokról, színelőadásokról... nem félek attól, hogy elvonultságban kell élnem. Annyi szellemi tartalékkal rendelkezem, hogy nincs szükségem a külvilágra. Nagyon jól meg tudok lenni nélküle. Akinek nincsenek ilyen szellemi tartalékai, azzal persze más a helyzet, de az én szellemi tartalékaim teljesen függetlenné tesznek. És ha kisebb szobáim lesznek, mint amilyenekhez hozzászoktam, azzal sem törődöm. Remélem, hogy ilyenféle áldozatokat vállalni tudok. Persze Maple Grove-ban hozzászoktam a fényűzéshez, de biztosítottam Mr. E.-t hogy két hintó vagy tágas lakás igazán nem szükséges a boldogságomhoz. "De - mondtam - őszintén szólva, azt hiszem, nem tudok meglenni zenekedvelő társaság nélkül. Más semmi feltételt nem szabok; de zene nélkül üres számomra az élet."
- Nem valószínű - mondta Emma mosolyogva -, hogy Mr. Elton habozott volna

biztosítani róla, hogy Highburyben nagyon zeneértő társaság él;
remélem, nem
találja majd úgy, hogy jobban eltúlozta az igazságot, mint
amennyire
megbocsátható, ha indítékait is tekintetbe vesszük.

- Nem, persze, ilyen kétségeim nincsenek. El vagyok ragadtatva,
hogy ilyen körbe

kerültem; remélem, sok kedves órát töltünk majd közös
muzsikálással. Azt hiszem,

Miss Woodhouse, nekünk kettőnknek zenei klubot kellene
alapítanunk, és

rendszeres heti találkozókat tarthatnánk önöknél vagy nálunk.

Nem gondolja, hogy

jó ötlet? Ha mi igyekszünk, aligha hiszem, hogy sokáig követők
nélkül maradunk.

Nekem legalábbis nagy szükségem volna valami ilyesmire, ami
arra készítet, hogy

továbbra is rendszeresen gyakoroljak, mert tudja, a férjes
asszonyokról

általában szomorú dolgokat hallani. Nagyon is hajlamosak arra,
hogy abbahagyják

a muzsikálást.

- De az ön esetében, aki oly rendkívül szereti a zenét, bizonyosan
nem forog

fenn ilyen veszély.

- Szeretném hinni, hogy nem; de ha körülnézek ismerőseim
között, igazán

reszketni kezdek. Selina teljesen abbahagyta a zongorázást... ki se
nyitja a

zongorát, pedig nagyon kedvesen játszott. És ugyanezt lehet
elmondani Mrs.

Jeffereysről... lánynevén Clara Partridge-ről, meg a két Milman
lányról... azaz

hogy Mrs. Birdről és Mrs. James Cooperről, és még sokkal
többről, mint amennyit

felsorolhatnék. Szavamra mondom, ez is elég, hogy rémületbe
ejtse az embert.

Azelőtt szinte haragudtam Selinára; de most már kezdem
megérteni, hogy a férjes

asszonyok figyelmét sok minden leköti. Hiszen magam is jó fél
óraig tanácskoztam

ma reggel a házvezetőnőmmel.

- De az ilyesmi - mondta Emma - egykettőre a kialakult rend szerint megy majd.

- Hát majd meglátjuk - mondta Mrs. Elton nevetve.

Emma nem tudott mit mondani erre, látta, milyen szilárdan elhatározta vendége,

hogyan elhanyagolja a zongorázást, s Mrs. Elton pillanatnyi szünet után más témát választott.

- Ellátogattunk Randallsba - mondta -, és mindkettőjüket otthon találtuk. Igazán

kellemes embereknek látszanak. Nagyon tetszenek nekem. Mr. Weston remek ember

lehet. Mondhatom, máris első helyen áll kedvenceim között. Az asszony pedig

olyan igazán jónak látszik, van a lényében valami anyás jószívűség, ami rögtön

megnyeri az embert. Úgy hallom, az ön nevelőnője volt.

Emma annyira meghökkent, hogy hirtelenében válaszolni sem tudott, de Mrs. Elton

nem is várt válaszra, máris folytatta.

- Mikor megtudtam, nagyon meglepődtem, annyira úrihölgynek látszik. Igazán

mondom, egészen úrias.

- Mrs. Westonnak mindig rendkívül jó modora volt - mondta

Emma. - Kifogástalan,

egyszerű és finom, olyan, hogy bármely fiatal nőnek mintául szolgálhat.

- És mit gondol, ki állított be, miközben ott voltunk?

Emma egészen zavarba jött. A hang valami régi ismerősre engedett következtetni,

és ugyan honnan sejthette volna, kiről lehet szó.

- Knightley! - folytatta Mrs. Elton. - Maga Knightley! Hát nem szerencse? Nem

voltam otthon, amikor a minap látogatóba jött, tehát még nem találkoztunk; és

persze nagyon kíváncsi voltam már rá; mivel hogy Mr. E.-nek olyan bizalmas

barátja. "Knightley barátom"-at oly gyakran emlegette, hogy szinte türelmetlenül

váram, hogy láthassam végre; és caro sposóm becsületére legyen mondva, nem kell

szégyenkeznie a barátja miatt. Knightley tökéletes úriember; nagyon tetszik nekem. Határozottan mondhatom, igazán úri megjelenésű férfi. Szerencsére letelt az idő, menniök kellett. Amint elmentek, Emma is lélegzethez jutott.

"Elviselhetetlen nőszemély! - fakadt ki magában. - Rosszabb, mint vártam.

Teljesen elviselhetetlen! Knightley! Hát ezt azért nem hittem volna! Csak úgy Knightley! Most látja először, és Knightleynek nevezi! És megállapítja, hogy úriember! Kis senkiházi, közönséges teremtés a Mr. E.-jével, a caro sposójával, a szellemi tartalékaival, az egész szemtelen nagyravágyásával, meg a modortalan finomkodásával együtt! Még ő találja úgy, hogy Mr. Knightley úriember! Kíváncsi vagyok, visszacapja-e a bókot, és Mr. Knightley is úrihölgynek tartja-e? Ezt aztán nem hittem volna! És azt ajánlja, fogjunk össze ketten és alapítsunk zenei klubot! Mintha bizony kebelbarátnők volnánk! És Mrs. Weston! Csodálkozik rajta, hogy úrinő, aki engem felnevelt! Elviselhetlenebb már nem is lehetne! Ilyet még nem is láttam! Túlszárnyalja minden elképzelésemet! Még az összehasonlítás is sértő Harrietre! Vajon mit szólna hozzá Frank Churchill, ha itt volna? Hogy haragudna, hogy mulatna rajta! Ó, már megint rögtön rágondolok! Hát mindig ő az első, aki eszembe jut? Most rajtakaptam magam! Mindenről Frank Churchill jut eszembe!"

Mindez olyan gyorsan futott át az agyán, hogy mire apja annyira magához tért az

Eltonék látogatása okozta izgalomból, hogy beszélni tudott, ő is többé-kevésbé

képes volt már figyelni rá.

- Nos, drágám - kezdte megfontoltan -, tekintetbe véve, hogy még sohasem láttuk

eddig, nagyon derék fiatal hölgynek látszik; és bizonyosra veszem, hogy jól érezte magát veled. Egy kicsit túl gyorsan beszél. Meg van valami kis élesség a hangjában, ami sérti az ember fülét. De azt hiszem, túl sokat követelek; nem szeretem az idegen hangokat; és senki sem beszél úgy, mint te meg szegény Miss Taylor. De azért nagyon udvarias, jól nevelt fiatal hölgynek látszik, és kétségtelenül jó felesége lesz Mr. Eltonnak. Bár azt hiszem, Mr. Elton jobban tette volna, ha nem házasodik meg. Igyekeztem elfogadható kifogásokat mondani, hogy mért nem tudtam eddig meglátogatni őket e boldog alkalomból, mondtam, hogy remélem, a nyár folyamán sort keríthetek rá. De már eddig is el kellett volna mennem. Udvariatlanság, ha valaki nem látogatja meg az új asszonyt. Lám, ez is csak arra vall, milyen szerencsétlen beteg vagyok! De nem szeretem azt a sarkot, ahol a paplak-utcába kanyarodik az út.

- Bizonyosan elfogadták a mentegőzését, édesapám, hisz Mr. Elton régóta ismeri magát.

- Na igen, de a fiatal hölgnél... az új asszonynál... hacsak lehet, tisztelegnem kellett volna. Nagy figyelmetlenség volt tőlem!

- De, drága papám, hisz maga nem híve a házasságnak! Miért igyekeznék annyira tiszteletét tenni az új asszonynál! Magánál csak nem számít az ilyesmi? Ha ilyen nagy dolgot csinál belőle, még házasodásra serkenti a fiatalokat!

- Nem, drágám, én még soha senkit nem biztattam házasodásra, de igenis igyekszem mindig figyelmes lenni a hölgyekhez... az új asszonyokat pedig különösen nem szabad elhanyagolni. Nekik köztudomás szerint több jár. Tudod, drágám, az új fiatalasszony minden társaságban a legelső, bárkik és bármik is a többiek.

- Hát papa, ha ez nem biztatás a férjhezmenetelre, nem tudom, mi az. Azt se képzeltem volna, hogy éppen maga szentesítsen ilyen csapdát, amit szegény fiatal hölgyeknek állítottak!

- Drágám, nem akarsz megérteni. Ez pusztán csak udvariasság és jólneveltség kérdése, semmi köze semmiféle házasságra való biztatáshoz. Emma elhallgatott. Apja idegeskedni kezdett, és képtelen volt megérteni őt. Neki pedig újra csak Mrs. Elton sértései ötlöttek az eszébe, és hosszú-hosszú ideig nem tudott szabadulni e gondolatoktól.

Harmincharmadik fejezet

Emmának későbbi tapasztalatai alapján sem kellett megváltoztatnia Mrs. Eltonról alkotott véleményét. Megfigyelése meglehetősen pontosnak bizonyult; Mrs. Elton minden újabb találkozásnál olyannak mutatkozott, mint a második együttlétnél: önhitt volt, elbizakodott, bizalmaskodó, műveletlen és neveletlen. Valamicske szépséggel és csekélyke iskolázottsággal dicsekedhetett ugyan, de annyira nem volt kritikája, hogy úgy gondolta, a nagyvilág képviselőjeként érkezik, s neki kell felráznia és palléroznia a jó vidékieket; s úgy viselkedett, mintha Miss Hawkins jelentékeny társadalmi pozícióját csak a Mrs. Eltoné múlhatná felül. Nyilvánvalóan látszott, hogy Mr. Elton sem gondolkozik másképp, mint a felesége. Nemcsak a boldogság rítt le róla, de a büszkeség is. Mintha csak elismerést várt volna érte, hogy ilyen asszonyt hozott Highburybe, akivel még Miss Woodhouse sem veheti fel a versenyt; s az asszony csakugyan meg is nyerte új ismerősei legnagyobb részének a tetszését. Vagy természetük szerint is szívesen dicsértek

mindent, vagy nem szokták meg, hogy önálló ítéletet alkossanak,
s vakon követték
a jóakarátú Miss Batest, vagy eleve elfogadták, hogy a
fiatalasszony bizonyosan
olyan okos és kellemes, amilyennek mondja magát. Így aztán Mrs.
Elton dicsérete
- ahogy el is várta - szájról szájra járt, s Miss Woodhouse sem tett
ellene
semmit, hanem készségesen ismételte első megállapítását, és
elég meggyőzően
mondogatta, hogy "nagyon kedves, és nagyon csinosan öltözik".
Egy szempontból Mrs. Elton még rosszabbnak bizonyult, mint
amilyennek első
pillanatban mutatkozott. Emma iránti érzései megváltoztak.
Valószínűleg
megsértődött, hogy barátságot kezdeményező lépéseire nem sok
bátorítást kapott,
s most már ő vonult vissza, és vált egyre hidegebbé és
tartózkodóbbá. Emmának ez
végül is kellemes volt, de a rosszakarat, amelyből eredt,
szükségszerűen fokozta
ellenszenvét. Aztán meg a modora - s vele együtt a Mr. Eltoné is -
barátságtalan
lett Harriet iránt. Gúnyolták vagy keresztülnéztek rajta. Emma
abban bízott,
hogy ezzel meggyorsítják Harriet gyógyulását, de érzelmeik,
amelyek ilyen
viselkedésre készítették őket, Emma szemében mindkettejüket
nagyon
lealacsonyították. Nem lehetett kétséges, hogy Mr. Elton bizalmas
perceikben
kitalálta felesége előtt szegény Harriet érzelmeinek történetét, s
minden,
valószínűség szerint terítékre került az ő szerepe is az egészben,
persze a
számára legkedvezőtlenebb, Mr. Eltonra nézve pedig, a legkevésbé
bántó
megvilágításban. Nyilván mindketten egyforma ellenszenvet
éreznek iránta. Ha
éppen nincs más témájuk, legkönnyebb Miss Woodhouse-t
ócsárolni, s ha nyíltan

nem is merték kimutatni ellenséges érzelmeiket, Harriet iránti megvetésükben minden efféle érzélem szabadon megnyilvánult. Jane Fairfaxért viszont valósággal rajongott Mrs. Elton, még hozzá az első perctől kezdve. Nemcsak azóta, hogy a másik fiatal hölgygel hadiállapotba került, ami nyilván becsesebbé tette számára az elsőt - nem, már a kezdet kezdetétől fogva. Nem elégedett meg azzal, hogy természetes és indokolt csodálatának hangot adott: bár semmiféle biztatást vagy felszólítást; sem kapott erre, mindenáron támogatni és istápolni akarta. Emma, még mielőtt kicsöppent kegyeiből, úgy a harmadik, találkozásuk idején, szintén hallhatta Mrs. Elton erről szóló dicshimnuszát.

- Hát tudja, Miss Woodhouse, csak azt mondhatom, hogy ez a Jane Fairfax elragadó teremtés. Egészen odavagyok érte. Nagyon kedves és nagyon érdekes! Finom, nagyvilági, és micsoda tehetség! Igazán mondhatom, rendkívüli tehetségnek tartom. Habozás nélkül kimondom, remekül zongorázik. Értek annyit a zenéhez, hogy ezt megítélhessem. Ó, igazán elragadó, leány! Bizonyára nevet rajtam, hogy így tűzbe jövök, de szavamra mondom, másról sem tudok beszélni, csak Jane Fairfaxról. És a sorsa valósággal megindító. Azon kell lennünk, Miss Woodhouse, hogy valamit tegyünk érte! Rá kell irányítanunk az érdeklődést. Ilyen tehetség, mint az övé, nem maradhat homályban. Bizonyosan ismeri a költőnek e bájos szavait:

A rétnék hány pazar virága nő

S hervad látatlan puszták vad szelén...[5]

Nem engedhetjük, hogy ezzel az aranyos Jane Fairfaxszel is ez történjék!

- Nem hiszem, hogy ilyen veszély fenyegetné - válaszolta Emma nyugodtan. - Majd ha jobban megismeri Miss Fairfax helyzetét, és megtudja, milyen otthonban nőtt fel Campbell ezredeseknél, nemigen fogja azt gondolni, hogy tehetsége az ismeretlenség homályában maradt.

- De, drága Miss Woodhouse, most olyan visszavonultságban és homályban él, mint egy számkivetett! Bármilyen jó sora volt is Campbelléknél, ennek nyilvánvalóan vége. Azt hiszem, ezzel ő is tisztában van. Bizonyos vagyok benne, hogy ez a helyzet. Olyan félénk és hallgató. Látni való, hogy bátorításra szorul. De én csak annál többre tartom érte. Be kell vallanom, nálam ez jó ajánlólevél. Nagy pártfogója vagyok a félénk embereknek... Csak olyan kevés ilyen talál az ember!

Ha valakiben egyébként kiváló tulajdonságok vannak, abban a félénkség nagyon vonzó. Ó, higgye el, Jane Fairfax egyénisége elragadó, el sem tudom mondani, mennyire érdekel.

- Úgy látom, nagyon mélyen együtt érez vele, de nem tudom, hogy akár ön, akár Miss Fairfax bármely más itteni ismerőse, még akik önnél régebben ismerik is, mi más figyelmességet mutathatnak, mint hogy...

- Drága Miss Woodhouse, akiknek van mersük cselekedni, rengeteget tehetnek érte. Ettől sem önnek, sem nekem nem kell tartanunk. Ha mi példát mutatunk, sokan követnek majd bennünket, ha módjukban áll, ha nincsenek is a mi helyzetünkben. Nekünk van kocsink, felvehetjük és hazavihetjük; a mi életstílusunk olyan, hogy Jane Fairfax jelenléte sosem lehet számunkra terhes. Nagyon bántana, ha Wright valaha is olyan ebédet tálalna a házában, hogy

restelkednem kellene Jane Fairfaxnél előkelőbb vendég előtt is.
Ilyesmi
elképzelhetetlen számomra. Nem is csoda, ha meggondoljuk,
mihez voltam szokva;
épp ellenkezőleg, inkább az a veszély fenyeget, hogy túl nagyra
méreteztem a
háztartásomat, és túl keveset törődöm a költségekkel. Talán a
kelléténél inkább
példaképemnek tekintem Maple Grove-ot - hisz nem állíthatom,
hogy jövedelem
dolgában versenyezhetnék sógorommal, Mr. Sucklinggal.
Mindenesetre szilárdan
elhatároztam, hogy szemmel tartom Jane Fairfaxet. Annyi szent,
hogy gyakran
vendégül látom majd nálunk, bemutatom, ahol csak tudom,
zeneesteket rendezek,
hogy képességeit csillogtathassa, és állandóan szimatolok majd
neki megfelelő
állás után. Ismeretségi köröm olyan széles, hogy aligha kétséges,
hamarosan
találok megfelelőt. Persze különösen figyelmébe ajánlom
sógoromnak és
nővéremnek, ha majd látogatóba jönnek. Bizonyosra veszem,
hogy rendkívül fog
nekik tetszeni, és ha már egy kicsit megismerkedik velük, az ő
félelme is
eloszlik, mert igazán mondhatom, mindkettőjük modora csak
csupa jóakaratot
tükröz. Gyakran meghívom majd Jane-t, míg nálam lesznek; és
szinte bizonyos,
hogy az ő számára is akad majd hely a nyitott landauerben egyik-
másik
kirándulásunkon.
"Szegény Jane Fairfax - gondolta Emma -, ezt nem érdemelted.
Lehet, hogy Mr.
Dixonnal kapcsolatban hibáztál, de ez súlyosabb büntetés, mint
amit érdemelsz.
Mrs. Elton jóakarata és pártfogása! Jane Fairfax így, és Jane
Fairfax úgy! Egek!
Gondolni sem szeretek rá, hogy engem meg csak úgy Emma
Woodhouse-ként emleget

úton-útfélen. Becsületszavamra, minden képzeletet felülmúl, amit ez megenged magának!"

Többször nem került rá sor, hogy Emmának ilyen ömlengést kelljen végighallgatnia

- illetve semmi olyat, amit kizárólag neki adresszált volna Mrs. Elton -, nem

kellott elviselnie az édeskés "drága Miss Woodhouse-okat" sem. Hamarosan

észrevehette Mrs. Elton színeváltozását, nyugton maradhatott, s nem kellett már

kebelbarátnőjének lennie, sem pedig az ő legfőbb védnöksége alatt buzgólkodnia

Jane Fairfax érdekében, elég volt, ha a többséghez hasonlóan csak úgy nagy

általánosságban kíséri figyelemmel a Jane Fairfax sorsát illető terveket,

reményeket.

Ettől kezdve kicsit mulatva figyelte a fejleményeket. Miss Bates gyanútlan

egyszerűséggel és melegséggel mutatta ki háláját Mrs. Eltonnak Jane iránt

tanúsított figyelmességéért. Igen nagy becsben tartotta a hölgyet. Miss Bates

szemében ő volt a legszeretetreméltóbb, legnyájasabb, legelragadóbb teremtés,

éppen oly tökéletes és leereszkedő, amilyennek Mrs. Elton látszani kívánt. Emma

csak azon csodálkozott, hogy Jane Fairfax kibírja az efféle figyelmeskedést, és

ahogy a jelek mutatták, olyan nyugalommal elviseli Mrs. Elton. Fülébe jutott,

hogy Eltonékkal ment sétálni, Eltonékhöz jár látogatóba, Eltonéknál töltötte a

délutánt. Ezt a meglepetést! Sose hitte volna, hogy Miss Fairfax ízlése és

büszkesége el tud viselni olyan társaságot és barátságot, amelyet a paplak

nyújthatott.

"Ez a lány csupa rejtély - gondolta Emma -, először önszántából hajlandó itt

maradni hónapszámra, ilyen szűkös körülmények között. És most ráadásul inkább Mrs. Elton figyelmességét választja, meg a vele való büntetésszámba menő társalgást, ahelyett, hogy visszatérne előkelő pártfogóihoz, akik mindig igaz, odaadó szeretettel vették körül."

Jane azzal jött Highburybe, hogy három hónapig marad. Campbellék három hónapra mentek Írországba; most azonban Campbellék megígérték leányuknak, hogy legalább június végéig nála maradnak, és újra hívták Jane-t, jöjjön utánuk. Miss Bates szerint - ezek az értesülések mind tőle származtak - Mrs. Dixon nagyon erőltette a dolgot levelében. Csak határozza el magát az utazásra, ők majd mindent elintéznek, küldenek érte inasokat, megszerzik a rokonok beleegyezését, kezeskednek arról, hogy útja a lehető legzavartalanabb lesz -, és Jane mégis lemondta a meghívást.

"Kell valami okának lennie, hogy visszautasítja... nyomósabb oknak, mint amit elárul - így okoskodott Emma. - Valami vezeklésféle lehet ez, amire vagy Campbellék kényszerítették, vagy ő magamagát. Valahol a felszín alatt valami nagy aggodalom, nagy elővigyázatosság, nagy elhatározás rejlik. Nem szabad Dixonékkal együtt lennie. Valaki ezt parancsolta. De miért törődik bele, hogy Eltonékkal legyen? Ez már újabb rejtély."

Mikor a kérdésnek erre a részére vonatkozólag hangosan is kifejezte meglepetését azok előtt, akik ismerték véleményét Mrs. Eltonról, Mrs. Weston így mentegette Jane-t:

- Semmi okunk azt hinni, hogy valami nagy élvezetet nyújt neki a paplak, drága Emmám, de még mindig jobb, mint folyton otthon ülni. A nagynénje derék teremtés,

de állandóan vele lenni nagyon fárasztó lehet. Azzal is számolnunk kell, mitől szabadul Miss Fairfax, ne csak bíráljuk azért, hogy hova jár.

- Igaza van, Mrs. Weston - mondta Mr. Knightley hévvel -, Miss Fairfaxnek éppúgy meglehet a maga véleménye Mrs. Eltonról, mint bármelyikünknek. Ha választhatott volna, kivel barátkozzék, nem őt választotta volna. De (szemrehányó mosolyt vetett Emma felé) Mrs. Elton olyan figyelmességgel halmozza el, amit senkitől sem kap meg.

Emma észrevette, hogy Mrs. Weston gyors pillantást vet rá, neki magának is feltűnt Mr. Knightley hangjának hevedése. Arcába szökött a vér, és hirtelen így válaszolt:

- Mindig úgy képzeltem, hogy az ilyenféle figyelmesség inkább felháborítja Miss Fairfaxet, mint hogy jólesnék neki. Szerintem Mrs. Elton vendégszeretében nincs sok szeretnivaló.

- Nem csodálkoznék - mondta Mrs. Weston -, ha Miss Fairfaxet nagynénje túlbuzgalma kényszerítette volna Mrs. Elton meghívásainak elfogadására... sokkal inkább, mint amennyire kedve van hozzá. Könnyen lehet, hogy csak szegény Miss Bates hozza olyan helyzetbe hűgát, ő kelti azt a látszatot, mintha kebelbarátnők lennének Mrs. Eltonnal, ami talán nincs is összhangban Miss Fairfax érzelmeivel, bár egészen természetes, ha egy kis változatosságra vágyik. Mindketten alig várták, hogy Mr. Knightley még egyszer megszólaljon, s ő néhány percnyi hallgatás után így szólt:

- Még valamit figyelembe kell venni: Mrs. Elton nem úgy beszél Miss Fairfaxhez, mint ahogyan róla beszél. Mindnyájan tudjuk, mi a különbség ő és te személyes névmás között, még a legőszintébb embereknél is; személyes érintkezésünkben

mindnyájunkat köt valami, ami régibb eredetű, mint a puszta udvariasság.
Senkinek sem vághatunk a fejéhez mindenféle kellemetlenséget, bármennyi rosszat gondoltunk is róla akár csak egy órával is előbb. Másképpen is érezzük a dolgokat. Amellett, hogy általában érvényes, amit most mondtam, bizonyosak lehetnek benne, hogy Miss Fairfax szellemi és modorbéli felsőbbrendűségével tiszteletre kényszeríti Mrs. Elton, és szemtől szembe ő is megadja neki mindazt a tiszteletet; amit elvárhat tőle. Mrs. Elton valószínűleg még sosem találkozott ilyen lánnyal, mint Miss Fairfax, és most kénytelen elismerni, hogy Miss Fairfaxhez képest jelentéktelen, ha nem vallja is be.
- Tudom, milyen nagyra tartja Jane Fairfaxet - mondta Emma. A kis Henry járt az eszében, de az aggodalom és a tapintat úgy keveredett lelkében, hogy nem tudta bizonyosan, mit mondhatna még.
- Igen - válaszolta Mrs. Knightley -, bárki tudhatja, milyen nagyra tartom.
- Pedig - kezdte Emma hirtelen pajkos pillantással, de hamar el is akadt, mert úgy érezte, mégis jobb lesz talán, ha rögtön megtudják a legrosszabbat, ezért sietve folytatta -, pedig talán maga sincs vele egészen tisztában, milyen nagyon jó a véleménye. Egy szép napon még magát is meglepheti, mennyire csodálja.
Mr. Knightley nagy odaadással foglalatoskodott bőr lábszárvédője alsó gombjaival, és talán a nagy megerőltetés, hogy sikerüljön végre bekapcsolnia, vagy valami más ok az arcába kergette a vért, amikor így válaszolt:
- Ó, hát erről fúj a szél? Mondhatom, szánalmasan lemaradtak! Mr. Cole már hat hete célzott rá előttem.

Megakadt. Emma érezte, hogy Mrs. Weston a lábára tapos, s maga sem tudta, mit

gondoljon. Egy pillanat múlva a férfi így folytatta:

- Azt azonban megmondhatom, hogy erre sosem kerül sor. Ha megkérném, se kellenék

Miss Fairfaxnek; és afelől bizonyos vagyok, hogy nem kérem meg soha.

Emma jelentőségteljesen viszonzta barátnője figyelmeztetését, és annyira

megörült, hogy így kiáltott fel:

- Maga igazán nem hiú, Mr. Knightley. Ezt nyilván maga is tudja. Ő pedig tűnődőnek látszott, mintha nem is hallotta volna, és hangja sem árult el

nagy lelkesedést, amikor nagy sokára megszólalt:

- Szóval elhatározta, hogy én elveszem Jane Fairfaxet.

- Nem, igazán nem határozta el. Annyit szidott már házasságszerzési

tevékenységemért, hogy magával kapcsolatban igazán nem mernék erre vetemedni.

Semmi jelentősége annak, amit mondtam. Mond ilyesmit az ember anélkül, hogy a

legkevésbé is komolyan gondolná. Ó, nem, szavamra mondom, egy csöppet sem

kívánom, hogy elvegye Jane Fairfaxet, vagy egy másik Jane-t. Ha megnősülne, nem

jönne többet hozzánk, és nem üldögélne ilyen fesztelenül nálunk.

Mr. Knightley ismét elgondolkodott. Töprengésének eredményét így foglalta össze:

- Nem, Emma, nem hiszem, hogy iránta érzett csodálatom valaha is váratlan

meglepetést okozhatna nekem. Higgye el, vele kapcsolatban sose fordult meg

ilyesmi a fejemben. - Majd kisvártatva: - Jane Fairfax nagyon bájos fiatal nő,

de mégsem tökéletes. Van egy hibája. Hiányzik belőle az az őszinte nyíltság,

amit pedig elvárna az ember a feleségétől.

Emma örömmel vette tudomásul, hogy neki is van hibája.

- Nos - mondta -, képzelem, milyen gyorsan elhallgattatta Mr. Cole-t.

- Igen, nagyon gyorsan. Csak egy enyhe célzást tett; megmondtam, hogy téved; ő

bocsánatot kért, és nem szólt többet. Cole nem akar szellemesebb, sem bölcsebb lenni embertársainál.

- Mennyire más a drága Mrs. Elton, aki a világon mindenkinél bölcsebb és szellemesebb akar lenni! Kíváncsi vagyok, hogyan emlegeti Cole-ékat, ugyan

miféle otromba bizalmaskodást enged meg magának velük kapcsolatban. Magát csak úgy Knightleynek emlegeti; mit találhat ki Mr. Cole-ra? És én ne csodálkozzam,

hogy Jane Fairfax elfogadja a kedveskedését, és hajlandó együtt lenni vele! Mrs.

Weston, az ön érve győz meg! Sokkal inkább elfogadom, hogy Miss Fairfax időnként

kedvet kap, hogy megszabaduljon Miss Batestől, mint azt, hogy Miss Fairfax

szelleme diadalmaskodik Mrs. Elton fölött. Nem bízom benne, hogy Mrs. Elton

gondolatban, szóban vagy cselekedetben elismerné saját kisebbségét, vagy

hogy bármi is befolyásolja saját csekélyke jólneveltségének szabályain kívül.

Nem tudom elképzelni, hogy ne segítené állandóan vendégét dicséreteivel,

bátorításával vagy szolgálatainak felajánlásával; hogy ne hangoztatná állandóan

fennkölt szándékait, kezdve azon, hogy majd végleges állást szerez neki, egészen

addig, hogy majd őt is magukkal viszik azokra a pompás kirándulásukra, amelyeket

a nyitott landauerben tesznek.

- Jane Fairfax mély érzésű lány - mondta Mr. Knightley -, nem vádolom azzal,

hogy nincs benne érzés. Azt hiszem, nagyon is érzékeny, és természete is kitűnő,

már ami a béketűrést, türelmet és önuralmat illeti: de a nyíltság hiányzik

belőle. Tartózkodó; azt hiszem, még tartózkodóbb, mint volt; én pedig a

nyíltszívűséget szeretem. Nem; míg Cole nem célzott feltételezett érzelmeimre,

sosem gondoltam rá. Mindig nagyra becsültem Jane Fairfaxet, és szívesen találkoztam, szívesen beszélgettem vele, de ezen túl egyéb sohasem fordult meg a fejemben.

- No, Mrs. Weston - szólalt meg Emma diadalmasan, Mr. Knightley távozása után -,

mi a véleménye, elveszi Mr. Knightley Jane Fairfaxet?

- Hát ami azt illeti, drága Emmám, én azt mondom, annyit fogadkozik, hogy nem szerelmes Jane Fairfaxbe, hogy nem csodálkoznék, ha végül mégis úgy fordulna a dolog. De azért ne verj meg!

Harmincnegyedik fejezet

Mindazok, akik Highbury és környéke lakói közül azelőtt csak egyszer is meglátogatták Mr. Elton, most siettek nála tisztelegni házassága alkalmából.

Ebédeket, vacsorákat rendeztek az ifjú pár tiszteletére, s úgy özönlöttek

hozzájuk a meghívások, hogy a fiatalasszony hamarosan örömmel nyugtázhatta, hogy egyetlen szabad napjuk sem maradt.

- Hát így állunk - mondta -, ilyen életem lesz maguknál. Szavamra mondom,

valósággal szétszednek, divatba jöttünk. Ha ez a vidéki élet, igazán nem is

olyan ijesztő. Komolyan mondom, jövő hétfőtől szombatig egyetlen szabad napunk

sincs. Még olyan nő sem érezné itt elveszettnek magát, akinek nincs annyi

szellemi tartaléka, mint nekem.

Nem volt olyan meghívás, amelyet szívesen nem fogadott.

Bathban megszokta az

estélyeket; Maple Grove-ban pedig a nagy ebédeket kedvelte meg. Kissé

meghökken, ha valakinek nem volt két szalonja, ha valahol nem sikerült a

képviselőfánk, vagy kiderült, hogy a highburyi kártyapartikon nem adnak

fagylaltot. Mrs. Bates, Mrs. Perri és Mrs. Goddard alaposan elmaradt a világtól, de majd ő hamarosan megmutatja nekik, hogy is kell az ilyesmit csinálni.

Tavasszal egy egészen nagyszabású estéllyel kell viszonznia a meghívásokat; akkor úgy állítja fel a kártyaasztalokat, ahogy a legjobb házaknál szokás:

mindeniken külön gyertya és felbontatlan kártyacsomag lesz majd; felfogad még néhány inast azok mellé, akiket saját háztartásából fel tud sorakoztatni, s ezek hordják majd körül a harapnivalót és a frissítőket, pontosan akkor, amikor kell, és pontosan olyan sorrendben, ahogy illik.

Időközben Emma úgy döntött, hogy legalábbis vacsorát kell rendeznie Eltonék

tiszteletére Hartfieldben. Ő sem maradhat el a többiek mögött, hogy csúf

gyanúsításoknak ne tegye ki magát, vagy azt ne higgyék, hogy kicsinyes módon

neheztel a papra. Nincs más hátra: vacsorát kell adnia. Mr. Woodhouse sem

ellenkezett sokáig, miután leánya vagy tíz percig magyarázta neki; csak azt

kötötte ki szokása szerint, hogy nem ül az asztal végére, s ugyancsak szokása

szerint sehogy sem tudta eldönteni, kit ültessen oda maga helyett.

A meghívandók névsora nem okozott sok gondot. Eltonékon kívül ott lesznek

természetesen Westonék és Mr. Knightley; eddig nem volt semmi nehézség; éppolyan

szükségesnek látszott, hogy nyolcadiknak szegény kis Harrietet kell meghívniok;

ezt a meghívást azonban csak fél szívvel adta át Emma, s több okból is megörült,

amikor Harriet arra kérte, hadd mondhassa le. "Hacsak lehet, minél kevesebbet

akar együtt lenni vele. Még mindig elszorul kissé a szíve, ha együtt látja

bájos, boldog feleségével. Ha Miss Woodhouse nem haragszik meg érte, ő sokkal

szívesebben marad otthon." Emma pontosan ezt szeretne volna hallani, csak éppen remélni sem merte ezt a választ. Kis barátnőjének lelkiereje boldoggá tette, hisz jól tudta, micsoda lelkielő kell ahhoz, hogy lemondjon a társaságról, és otthon maradjon; így viszont meghívhatta azt, akit amúgy is nyolcadiknak szánt: Jane Fairfaxet. Amióta utoljára beszélgetett Mrs. Westonnal és Mr. Knightleyvel, nem tudott egészen megszabadulni a lelkifurdalástól Jane Fairfax miatt. Még fülében csengtek Mr. Knightley szavai: azt mondta, hogy Mrs. Elton olyan figyelmes Jane Fairfaxhez, mint senki más. "Mennyire igaz - gondolta Emma -, legalábbis, ami engem illet; márpedig csakis erre gondolt, s ez nagy szégyen. Igazabb barátja lehetnék, hisz egykorúak vagyunk, és világeletemben ismertem. Most már sosem fog szeretni. Túl sokáig mellőztem. De ezentúl figyelmesebb leszek hozzá." A meghívást valamennyien örömmel fogadták. Mindenki ráért aznap, és előre örvendezett. Ezzel azonban még nem volt minden rendben. A készülődés során újabb bonyodalmak akadtak. Régóta tervezték, hogy a két legidősebb Knightley gyerek a tavasz folyamán pár hétre meglátogatja nagyapját és nénikéjét, s papájuk azt ajánlotta, hogy most hozza el őket, és maga is Hartfieldben marad egy teljes napig. Ez a nap pedig pontosan a vacsorameghívás napjára esett. Irodai elfoglaltságai miatt nem lehetett elhalasztani jövetelüket, de apát és leányát egyformán kínosan érintette ez a fordulat. Mr. Woodhouse úgy gondolta, hogy idegei legfeljebb nyolc embert bírnak ki vacsoránál, s most már kilencen lesznek, Emma pedig attól tartott, hogy a kilencedik eléggé kedvetlen lesz, ha

megtudja, hogy negyvennyolc órára sem jöhet Hartfieldbe úgy,
hogy ne csöppenne
bele valamiféle vendégségbe.
Apját még csak sikerült valahogy megnyugtatnia. Azzal biztatta,
hogy igaz,
kilencen lesznek az asztalnál, de sógora oly ritkán szólal meg,
hogy miatta
jóformán semmivel sem lesz nagyobb a zaj - ő maga azonban
sokkal nehezebben
talált vigasztalást. Az igazat megvallva saját szempontjából is
gyászos cserének
érezte, hogy a sógor ül majd vele szemben komor pillantásával és
kelletlen
modorával, nem pedig a bátyja.
Mr. Woodhouse ezúttal szerencsésebb volt Emmánál. John
Knightley megjött, Mr.
Westont viszont váratlanul Londonba hívták, s épp aznap nem
lehetett otthon.
Lehet, hogy este később csatlakozni tud a társasághoz, de a
vacsoránál semmiképp
sem lesz jelen. Mr. Woodhouse egészen megkönnyebbült. Ez, meg
a kisfiúk érkezése
és sógorának filozofikus nyugalma, amellyel sorsát fogadta,
jórészt elűzte Emma
bosszúságát.
Felvirradt a nagy nap, mindenki pontosan megérkezett, és Mr.
John Knightley
buzgón igyekezett kellemessé tenni magát. Ahelyett, hogy a
vacsorára várakozva
egyik ablakmélyedésbe húzta volna bátyját, Miss Fairfaxszel
beszélgetett. A
csipkéekkel, gyöngyökkel pompázó Mrs. Eltont némán vette
szemügyre - csak annyit
akart látni, hogy Isabellának beszámolhasson róla -, de Miss
Fairfax régi
ismerős, csendes leány, akivel el lehet beszélgetni. Már találkozott
vele aznap,
reggeli előtt, amikor fiacskáival hazafelé tartott a sétáról, s éppen
megeredt
az eső. Természetesen hangzott hát, ha erről kezdett beszélni:
- Remélem, nem merészkedett messze ma reggel, Miss Fairfax,
mert ha igen,

alaposan megázhatott. Mi is éppen csak hogy hazaértünk.
Remélem, maga is rögtön
visszafordult.

- Csak a postahivatalba mentem - válaszolta a leány -, és
hazaértem, mielőtt még
zuhogni kezdett. Ez a napi sétám. Ha itt vagyok, mindennap én
megyek el a
levelekért. Egy gonddal kevesebb, s legalább szabad levegőn
vagyok. Jót tesz
nekem a reggeli előtti séta.

- Azt éppen nem hiszem, hogy esőben is jót tesz.

- Nem; de mikor elindultam, még nem esett annyira.

Mr. John Knightley mosolygott, és így válaszolt:

- Vagy úgy döntött, hogy mégiscsak nekivág az útnak; amikor
szerencsém volt
találkozni magával, még alig járt pár méternyire a házuk ajtajától,
Henry és

John pedig már jóval azelőtt annyi esőcseppet látott, hogy meg
sem tudták

számolni őket. Van egy korszak az életünkben, amikor a
postahivatalnak nagyon

nagy a vonzóereje. Ha majd annyi idős lesz, mint én, rá fog jönni,
hogy nincs az

a levél, amiért érdemes kimenni az esőbe.

A lány kissé elpirult, majd így válaszolt:

- Semmi reményem rá, hogy valaha is a maga helyzetébe kerüljek,
vagyis

szeretteim körében tölthessem az életemet; ezért azt sem tudom
elképzelni, hogy

közömbös legyek a levelek iránt, pusztán azért, mert idősebb
lettem.

- Hogy közömbös legyen! Nem, eszembe sem jutott, hogy

közömbös lehetne. Levelek

iránt senki sem lehet közömbös; többnyire kifejezetten
istencsapásának

mondhatók.

- Maga üzleti levelekről beszél, én pedig baráti levelekről.

- Hányszor gondoltam már, hogy a kettő közül az utóbbiak sokkal
rosszabbak -

válaszolta hűvösen Mr. John Knightley. - Az üzlet, tudja, néha
pénzt hoz a

házhoz, a barátságról viszont ezt nemigen lehet elmondani.

- No de most nem beszél komolyan. Ismerem én Mr. John Knightleyt, tudom én, hogy ő is éppúgy értékelné tudja a barátságot, mint bárki más. Azt készségesen elhiszem, hogy magának nem sokat jelentenek a levelek, sokkal kevesebbet, mint nekem; de ez nem azért van így, mert tíz évvel idősebb nálam; nem a kor teszi, hanem helyzetünk különbözősége. Maga körül mindig ott vannak, akik legközelebb állnak a szívéhez, nekem ebben valószínűleg nem lesz többet részem. Éppen ezért, amíg ki nem hal belőlem minden érzés, mindig nagy vonzereje lesz számomra a postahivatalnak, és leveleim még a mainál rosszabb időben is kicsábítanak a szabadba.

- Amikor azt mondtam, hogy az idő, az évek múlása magát is megváltoztatja - mondta John Knightley -, arra az életmódbeli változásra gondoltam, amit az idő legtöbbször magával hoz. Szerintem egyik elválaszthatatlan a másiktól. Idővel általában csökken a jelentősége minden olyan kapcsolatnak, amely nem tartozik a mindennapi élethez, de a maga esetében nem ilyen változásra gondoltam. Ilyen régi barátnak megengedi talán Miss Fairfax, hogy azt kívánja, tíz év múlva épp annyi szerető hozzátartozó vegye körül magát is, mint engem. Kedvesen mondta e szavakat, a leány sem érzett bennük sértést. A derűs "köszönöm" mintha tréfára akarta volna fordítani a dolgot, de a kipirult arc, a reszkető ajak és egy megcsillanó könnycsepp elárulta, hogy a jó kívánság mélyebbre hatott, mintha csak tréfa lett volna. A lányt ezután Mr. Woodhouse foglalta le magának, aki szokása szerint minden vendégéhez odament, kedves bókokat mondott a hölgyeknek, s most körútja végén hozzá érkezett, és

leggyöngédebb udvariasságával így szólt:

- Aggodalommal hallom, Miss Fairfax, hogy ma reggel kint járt az esőben. Fiatal

hölgyeknek jobban kellene vigyázniok magukra! A fiatal hölgyek törékeny

virágszálak. Vigyázniok kellene az egészségükre és az arcszínükre.

Ugye váltott

harisnyát, kedvesem?

- Igen, uram, hát persze; és nagyon hálás vagyok, hogy olyan kedves, és aggódik

miattam.

- Kedves Miss Fairfax, természetes, hogy a fiatal hölgyekkel törődni kell.

Remélem, kedves nagymamája és nagynénje jól érzik magukat.

Nagyon régi barátság

fűz össze bennünket. Bárcsak egészségi állapotom megengedné, hogy többet

lehessünk együtt! Igazán nagy megtiszteltetés számunkra, ha ma itt

üdvözölhetjük. Leányom és jómagam nagyon méltányoljuk

kedvességét, s igen nagy

örömünkre szolgál, hogy Hartfieldben köszönhetjük.

Most aztán végre azzal a megnyugtató érzéssel ülhetett le a melegszívű, udvarias

öregember, hogy megtette kötelességét, üdvözölte a bájos fiatal hölgyeket, s

mindenki otthon érezheti magát.

Ekkor ért el Mrs. Eltonig az esőben tett séta híre, s Jane-ra zúdította érzelmei

áradatát.

- Drága Jane-em, mit hallok? Esőben ment a postahivatalba! De hisz ezt nem

szabad! Haszontalan leány, hogy tehetett ilyet! Látszik, hogy nem voltam ott,

majd én vigyáztam volna magára!

Jane nagy türelemmel megnyugtatta, hogy csöppet sem fázott meg.

- Ó, nekem ne mondja. Maga igazán haszontalan, és nem tud vigyázni magára. Még

hogy a postahivatalba! Hallottak már ilyet, Mrs. Weston? Nekünk kettőnknek kell

itt tekintélyünkkel közbelépnünk.

- Csakugyan szinte kedvem támadt tanácsot adni - kezdett kedvesen a lelkére beszélni Mrs. Weston. - Nem szabadna ilyen kockázatot vállalnia, Miss Fairfax.

Magának igazán nagyon kellene vigyáznia magára, hisz annyira hajlamos a megfázásra, különösen ilyenkori tavasz felé. Mindig mondom, hogy tavasszal még jobban kell vigyázni, mint máskor. Inkább várjon egy-két órát, vagy akár fél napot is a leveleire, de ne kockáztassa, hogy megint elővegye a köhögés. Nem gondolja, hogy ez lenne a legokosabb? De igen, bizonyosra veszem, hogy amilyen okos lány, maga is belátja. Látom a pillantásán, hogy többet nem tesz ilyet.

- Bizony nem fog többé ilyet tenni - vette át a szót erélyesen Mrs. Elton -, nem engedjük, hogy még egyszer ilyet tegyen. - Jelentőségteljesen bólogatott. -

Igazán mondom, ezt meg kell valahogy oldanunk. Majd beszélek Mr. E.-vel. Az emberünk, aki minden reggel elmegy a leveleinkért (azazhogy egyik emberünk, nem is tudom hirtelen a nevét), majd elkéri a magukét is, s beadja magának. Ez ugyebár megold minden bonyodalmat, és azt hiszem, drága Jane-om, tőlünk nyugodtan elfogadhat ilyen szívességet.

- Igazán rendkívül kedves - mondta Jane -, de nem mondhatok le a reggeli sétámról. Az orvos rendelte el, hogy minél többet legyek szabad levegőn, valamerre sétálnom kell, s erre éppen jó a postahivatal. Igazán mondhatom, eddig alig fordult elő, hogy reggel rossz idő lett volna.

- Drága Jane-em, egy szót se többet. A dolog el van intézve, azaz - nevetett affektáltan - amennyire bármit is elhatározhatok uram és parancsolóm jóváhagyása nélkül. Ugye, Mrs. Weston, nekünk kettőknek meg kell gondolnunk, mit mondunk.

De talán elmondhatom, drága Jane-em, hogy maradt még valamicske befolyásom. Ha tehát nem ütközöm leküzdhetetlen akadályba, tekintse a dolgot elintézettnak.

- Bocsásson meg - mondta Jane komolyan -, de semmiképp sem egyezhetem bele olyasmibe, ami fölöslegesen terheli az emberüket. Ha nekem magamnak nem szerezne örömet ez a feladat, úgy is el lehetne intézni, ahogy akkor szokták, ha nem vagyok itt nagymamáéknál.

- Ö, kedvesem, Pattynak úgyis annyi a dolga! Csak lekötelez, ha igénybe veszi az emberünket.

Jane pillantása elárulta, hogy esze ágában sincs engedni, válasz helyett azonban ismét Mr. John Knightleyhez fordult.

- Csodálatos intézmény a posta - mondta. - Micsoda szervezettség, micsoda rend!

Ha meggondoljuk, mennyi dolguk van, s mi mindent bonyolítanak le hibátlanul, csak bámul az ember.

- Annyi bizonyos, hogy jól működik.

- Milyen ritkán fordul elő hanyagság vagy tévedés! Még az is ritkaság, hogy csak egyet is rossz címre kézbesítsenek a sok ezer levél közül, amely úton van szerte az országban. Azt hiszem, millió közül ha egy elvész! És ha meggondoljuk, hányféle írást és hány rossz írást kell kisilabizálniuk, csak még jobban csodálkozunk.

- A postások belejönnek a gyakorlat során. Már kezdetben szemfülesnek és ügyes kezűnek kell lenniök, a gyakorlat aztán még jobban megtanítja őket. Ha további magyarázatot kíván - folytatta mosolyogva -, ezért fizetik őket. Ez is sok mindent megmagyaráz. A közönség fizet, s elvárja, hogy jól kiszolgálják.

Ezután a különféle kézírásokra fordult a szó, és elhangzottak a szokásos

megjegyzések.

- Azt hallottam egyszer valakitől - mondta John Knightley -, hogy egy-egy

családban gyakran fordul elő ugyanaz a kézírás, ami természetes is, ha ugyanaz a

tanító tanította a gyerekeket. De éppen ezért úgy képelem, hogy az ilyen

hasonlóság főleg csak nőknél fordul elő, mivel a fiúkkal kiskoruk után nem sokat

törődnek ilyen szempontból, megelégszenek bármilyen firkálással, amit éppen

megszoktak. Isabella és Emma írása, azt hiszem, nagyon hasonló. Nem is mindig

tudtam megkülönböztetni őket.

- Igen - mondta habozva a bátyja -, a két írás elég hasonló. Értem, mire

gondolsz... de Emma írása erőteljesebb.

- Isabella és Emma egyformán szépen ír - mondta Mr. Woodhouse -, mindig is

szépen írtak. És szépen ír szegény Mrs. Weston is - tette hozzá, s közben félig

sóhajtott, félig meg mosolygott.

- Még sose láttam olyan férfiírást... - kezdte Emma Mrs. Westonra nézve, de

elakadt, amikor látta, hogy Mrs. Weston valaki másra figyel, s közben volt ideje

gondolkozni: "Hogy is hozzam szóba? Képtelen lennék kiejteni a nevét ennyi ember

előtt? Szükséges, hogy egész körmondatot mondjak? Az ön yorkshire-i barátja...

vagy yorkshire-i levelező partnere? Azt hiszem, ez a módja, ha végleg nem megy a

dolog. Nem! Igenis minden zavar nélkül ki tudom ejteni a nevét. Egyre jobban

megjön hozzá a bátorságom. Hát rajta!"

Mrs. Weston figyelme felszabadult, s Emma újramezdte:

- Mr. Frank Churchill írása az egyik legszebb férfiírás, amit valaha láttam.

- Nekem nem tetszik - mondta Mr. Knightley -, túl apró, nincs benne erő. Olyan, mintha női írás volna.

Ezt egyik hölgy sem ismerte el. Védelmükbe vették a fiatalembert a csúf rágalom ellen. "Nem, igazán nem hiányzik belőle az erő. A betűi nem nagyok, de nagyon tiszták és kétségkívül erőteljesek. Nincs valami levél Mrs. Westonnál, amit megmutathatna?" Nincs, a közelmúltban írt ugyan, de mivel már válaszolt rá, lerakta a levelet.

- Ha a másik szobában volnánk - mondta Emma -, ott van az íróasztalom, s elővehetnék egyet. Van nálam egy levélkéje. Emlékszik, Mrs. Weston, amikor egyszer megbízta, hogy írjon ön helyett?

- Ő úgy mondta, hogy én bíztam meg.

- Nos, ez a levélke megvan, s vacsora után megmutatom, hogy meggyőzzük Mr. Knightleyt.

- Ó, ha olyan gáláns fiatalember ír, mint Mr. Frank Churchill, olyan szép hölgynek, mint Miss Woodhouse, persze hogy mindent belead - mondta Mr. Knightley fanyarul.

A vacsora tálalva volt. Mrs. Elton készen állt, mielőtt még szólhattak volna

neki, s Mr. Woodhouse még oda sem ért hozzá, hogy karját nyújtsa, és bevezesse az ebédlőbe, máris megszólalt:

- Muszáj nekem mennem legelől? Igazán már-már szégyellem, hogy mindig én vezetem a sort.

Emma figyelmét nem kerülte el Jane aggodalmas ragaszkodása, hogy maga menjen a leveleiért. Mindent látott és hallott; kicsit kíváncsi lett volna, hozott-e

eredményt a reggeli séta a nyirkos időben. Gyanította, hogy igen: Jane nem

szállt volna szembe olyan eltökélten a rossz idővel, ha nem számít rá

bizonyosan, hogy valakitől, aki nagyon kedves neki, hírt kap; azt is gyanította,

hogy számítása nem volt hiábavaló. Mintha boldogabb lenne, mint máskor, szinte sugárzott az arca, egész lényéből áradt a derű. Lett volna egy-két kérdése az ír posta gyorsaságáról és díjszabásáról, már-már a nyelve hegyén is volt, de visszatartotta magát. Szilárdan elhatározta, hogy egyetlen szót sem ejt ki, ami megsérthetné Jane Fairfax érzelmeit; kart karba öltve követték a többi hölgyet a másik szobába, látszólag a legjobb barátságban, ami jól is illett mindkettőjük szépségéhez és bájos külsejéhez.

Harmincötödik fejezet

Amikor a hölgyek vacsora után visszamentek a szalonba, Emma alig tudta megakadályozni, hogy a társaság szakadjon két csoportra; Mrs. Elton rendíthetetlen modortalansággal és ízléstelenül csakis Jane Fairfaxszel foglalkozott, őt pedig levegőnek nézte. Ő meg Mrs. Weston választhatott, társalogni akarnak-e egymással, vagy pedig kettesben hallgatásba merülnek. Más választást Mrs. Elton nem hagyott nekik. Ha Jane néha egy kis időre el is tudta hallgattatni, hamarosan újra sutyorogni kezdett, s bár javarészt félhangon folyt közöttük a társalgás, főleg persze Mrs. Elton részéről, annyit akaratlanul is meghallottak, miről folyik a szó. Postahivatal - megfázás - levelek kézbesítése - barátság: mindez hosszasan terítékre került, majd olyasmiről esett szó, ami Jane-nek bizonyára ugyancsak kellemetlen lehetett. Mrs. Elton arról kérdezősködött, hallott-e már megfelelő állásról, meg bizonykodott, miféle tevékenységre készül ő ez ügyben. - Benne járunk az áprilisban - mondta -, kezdek aggódni magáért. Hamarosan június lesz.

- De én sohasem mondtam határozottan júniust vagy bármilyen más hónapot, csak általában a nyarat emlegettem.

- De igazán semmiről sem hallott még?

- Még nem is érdeklődtem; egyelőre nem is óhajtok.

- Ó, kedvesem, nem kezdhetünk elég korán hozzá! Maga nem tudja, milyen nehéz lesz megfelelő állást találni.

- Én ne tudnám - rázta a fejét Jane -, kedves Mrs. Elton, ugyan ki gondolt volna rá többet nálam?

- De maga nem ismeri úgy a világot, mint én. Nem tudhatja, hányan jelentkeznek, valahányszor valami jó hely akad. Hány ilyet láttam Maple Grove környékén! Mr. Suckling egyik unokatestvéréhez, Mrs. Bragge-hez rengeteg folyamodvány érkezett; mindenki azon volt, hogy az ő házába kerülhessen, mivel a legjobb körökben forog. Még a tanulószobában is viaszgyertyák égnek! Képzelteri, milyen vonzó hely! Az ország összes kúriája közül legszívesebben Mrs. Bragge-éknál tudnám magát.

- Campbell ezredes és felesége június végén már Londonban lesz - mondta Jane -, valamennyi időt náluk kell majd töltenem; bizonyosra veszem, hogy így kívánják majd; aztán valószínűleg már magam rendelkezhetem magammal. De nem szeretném, ha egyelőre érdeklődéssel fárasztaná magát.

- Fáradtság! Ugyan, ismerem már az aggályait. Attól fél, hogy fáradtságot okoz nekem; biztosíthatom azonban, drága Jane-em, még Campbellék sem érdeklődhetnek nálam jobban a sorsa iránt. Egy-két napon belül írok Mrs. Partridge-nek, és a legszigorúbban meghagyom, legyen résen, hátha adódik valami megfelelő állás.

- Köszönöm, de jobban szeretném, ha ezt a témát nem említene neki; amíg el nem jön az ideje, senkit sem szeretnék fárasztani.

- De, drága gyermekem, máris itt az ideje. Már áprilist írunk, aztán a június, sőt a július sincs már messze, ha ilyen feladat áll előttünk. Igazán mulattat a tapasztalatlansága. Olyan állás, amit maga érdemel, és amit barátai is kívánhatnak magának, nem akad lépten-nyomon; nem is lehet egy pillanat alatt ilyet találni; igazán, de igazán azonnal el kell kezdenünk érdeklődni.

- Bocsásson meg, asszonyom, de ezt semmiképpen sem akarom; magam sem érdeklődöm, és nem szeretném, ha barátaim próbálkoznának. Ha majd végleg eldöntöttem az időpontot, nem félek, hogy sokáig állás nélkül maradok. Londonban vannak helyek... ha érdeklődöm, hamarosan akad valami... vannak olyan hivatalok, ahol embereket adnak-vesznek... persze, nem a testüket, hanem a szellemi képességeiket.

- Ó, drágám, miket beszél... a testüket! Egészen megbotránkoztat, de ha a rabszolgakereskedésre céloz, biztosíthatom, hogy Mr. Sucklingot mindig inkább abolicionistának tartották.

- Nem arra céloztam, nem rabszolgakereskedésre gondoltam - válaszolta Jane -, higgye el, csak a nevelőnők közvetítésére, ami egészen más, hiszen akik ezzel foglalkoznak, nem követnek el vele bűnt. De hogy melyiknek az áldozatai szerencsétlenebbek a kettő közül, nem tudnám megmondani. Csak azt akartam mondani, hogy vannak hirdetőirodák, és ha oda fordulok, bizonyosra veszem, hogy hamarosan találok elfogadható állást.

- Elfogadható állást - visszhangozta Mrs. Elton -, hát lehet, hogy ez elég magának, amilyen szerény véleménnyel van önmagáról... tudom én, milyen szerény

teremtés maga; de a barátainak nem fog megfelelni, hogy akármilyen állást elfogadjon valami egyszerű, közönséges családnál, akik nem forognak jobb körökben, vagy nem tudnak megfelelő körülményeket nyújtani.

- Nagyon kedves, de számomra mindez teljesen közömbös. Nem ragaszkodom hozzá, hogy gazdag családhoz kerüljek, attól tartok, ott még fájdalmasabb lenne az életem, csak még többet szenvednék, ha összehasonlítanám helyzetemet az övékkel.

Egyetlen feltételem, hogy úriember legyen, akihez elszegődöm.

- Ismerem én magát, jól ismerem, maga bármivel megelégszik, de én egy kicsit igényesebb leszek, és bizonyos vagyok benne, hogy a jó Campbellék is egyetértenek majd velem. Magának kiváló képességei révén joga van arra, hogy a legjobb körökben forogjon. Már pusztán a zenei ismeretei is feljogosítják rá, hogy maga szabjon feltételeket, annyi szobát kössön ki magának, amennyihez kedve van, és annyit forgolódjék a család körében, amennyit csak akar, azaz... nem is tudom, talán ha hárfázni is tudna, akkor bizonyosan megtehetné mindezt. De hiszen nemcsak zongorázni tud, hanem énekel is... igen, igazán azt hiszem, még hárfázás nélkül is mindent kiköthet, amit csak akar; nem is nyugszom addig, és Campbellék sem nyugszanak majd, míg kellemes, kényelmes és előkelő helyet nem szerzünk magának.

- Igaza van, ha egy kalap alá veszi az ilyen állás kellemességét, kényelmét és előkelőségét - mondta Jane -, igencsak egyformán jellemző mindhárom; de még egyszer a legkomolyabban kérem, egyelőre ne próbáljon nekem semmiféle állást szerezni. Rendkívül hálás vagyok önnek, Mrs. Elton, hálás vagyok mindenkinek,

aki velem érez, de a legkomolyabban kérem, hogy nyár előtt ne tegyenek egy lépést sem. Még két-három hónapig itt maradok, ahol vagyok. - Én pedig, legyen nyugodt, a legkomolyabban elhatároztam - válaszolta Mrs. Elton derűsen -, hogy résen leszek, és barátaimat is ráveszem, legyenek résen, nehogy valami igazán jó állást elszalasszunk. Ebben a stílusban folytatta továbbra is; semmi sem szakíthatta félbe mindaddig, míg Mr. Woodhouse a szobába lépett; hiúsága ekkor új tárgyra talált, és Emma hallotta, amint megint csak félhangon suttogva így szól Jane-hez: - Mit szól hozzá, itt jön az én drága öreg lovagom. Gondolja csak meg, milyen figyelmeztetés, hogy otthagyta a többi férfit! Milyen drága az öreg! Mondhatom, kimondhatatlanul szeretem. Imádom az ilyen furcsa, régimódi udvariasságot; sokkal inkább kedvemre való, mint a modern könnyedség. A modern könnyedség gyakran felháborít. Hallotta volna, hogy tette nekem a szépet vacsoránál ez a jó öreg Mr. Woodhouse! Komolyan mondom, már-már attól félttem, hogy caro sposóm megpukkad a féltékenységtől. Úgy látom, nagyon a szívébe zárt; még a ruhámra is felfigyelt. Magának hogy tetszik? Selina választotta... úgy érzem, csinos, de nem tudom, nem túl sok-e a dísz rajta; még a gondolat is elborzaszt, hogy túl díszes ruhát hordjak... valósággal irtózom a cicomától. Most magamra kell szednem egy-két csecsebecsét, mert elvárják tőlem. Tudja, fiatalasszonynak úgy kell megjelennie, ahogy fiatalasszonyhoz illik, de ízlésemnek valójában csak az egyszerűség felel meg; az egyszerű vonalú ruhák sokkal vonzóbbak a cicomásnál. De attól tartok, hogy e véleményemmel a kisebbséghez tartozom; láthatóan kevesen

értékelik az egyszerű ruhákat, mindenki csak a parádét és a cifraságot becsüli.
Már az is megfordult a fejemben, mi lenne, ha az ezüst-fehér puplinruhámra
ilyesféle díszet tennék. Gondolja, hogy jól festene?
Alighogy az egész társaság összegyülekezett a szalonban,
megérkezett Mr. Weston
is. Későn ért haza, megvacsorázott, s amint lenyelte az utolsó falatot, átsétált
Hartfieldbe. Akik jól ismerték, feltétlenül számítottak jövetelére, s
így nem
keltett meglepetést, hanem mindenki nagyon örült neki. Még Mr.
Woodhouse is
majdnem annyira örült, hogy most jött meg, mint amennyire nem
szívesen látta
volna, ha előbb érkezik. Csak John Knightley bámulta néma
döbbenettel. Sehogy
sem tudta megérteni, hogy valaki, aki egész nap üzleti ügyekben
szaladgált
Londonban, s most nyugodtan otthon tölthetné az estét, újra
nekiindul, fél
mérőföldet gyalogol másvalakinek a házáig, csak azért, hogy
lefekvésig
társaságban töltsen az időt, meg hogy udvariaskodással fárassza
magát, és tűrje a
zajos társaságot. Hisz reggel nyolc óra óta talpon van, s most
pihenhetne -
egész nap sokat beszélt, most csöndben maradhatna - nem is
egyszer kellett
tömegben lennie aznap -, most végre egyedül lehetne! Ez az ember
képes otthagyni
az otthon nyugalomát és függetlenségét, és egy hideg, ólmos-esős,
áprilisi estén
még egyszer nekivágni az útnak! Ha ujjának egyetlen intésével
rögtön
hazaparancsolhatta volna a feleségét, akkor legalább lett volna
valami értelme;
de azzal, hogy idejött, valószínűleg csak tovább együtt tartja a
társaságot, nem
pedig feloszlatja. John Knightley megdöbbenően nézte, aztán
megrántotta a
vállát, s így szólt magában: "Hát ezt még róla sem hittem volna!"

Mr. Weston ezalatt a többieket szórakoztatta, és nem is sejtette, milyen felháborodást keltett; szokása szerint vidám, lelkes hangulatban érkezett, s élt a jogokkal, amit egy nem otthon töltött nap nyújt: főleg ő vitte a szót, előbb feleségének a vacsorára vonatkozó kérdéseire válaszolt, megnyugtatta, hogy a cselédség pontosan végrehajtotta minden rendelkezését, majd bőbeszédűen beszámolt a városban hallott közérdekű hírekről aztán egy családi jellegű újságra tért át, amit elsősorban Mrs. Westonnak szánt ugyan, de egy pillanatra sem jutott eszébe, hogy nem érdekel majd minden jelenlevőt. Levelet adott át feleségének. Franktól érkezett az asszony címére, ő útközben vette át, és utólagos engedelmével felbontotta.

- Olvassa, olvassa csak - mondta -, öröme lesz benne... pár sor az egész... nem tartja fel sokáig... olvassa el Emmával együtt.

A két hölgy átfutotta a levelet, ő pedig mosolyogva ült, és egész idő alatt beszélt hozzájuk, kissé tompított hangon ugyan, de mindenki jól hallhatta.

- Nos látjátok, hogy eljön, ugye, ez aztán a jó hír. Nos, mit szólnak hozzá? Nem megmondtam, hogy hamarosan megint itt lesz? Anne, drágám, nem ezt mondtam mindig, maga pedig nem akart hinni nekem? Na ugye, jövő héten Londonba mennek... mondhatnám úgy is, hogy legkésőbb jövő héten, mert az asszony olyan türelmetlen, mint egy gyerek, ha valamit a fejébe vesz. Legvalószínűbb, hogy már holnap vagy szombaton ott lesznek. Ami a betegségét illeti, arról persze ilyenkor szó sincs.

De remek dolog, ha Frank Londonban lesz, mert akkor hozzánk is közelebb kerül.

Ha már egyszer elindultak, jó darabig maradnak, s ő fele idejét nálunk tölti

majd. Pontosan ezt akartam. Ugye, jó hír? Befejezték? Emma is elolvasta? Tegyük csak félre, tegyük csak félre, majd máskor beszélünk róla, most nem alkalmas az idő. A többieknek csak éppen megemlítem.

Mrs. Westonnak őszinte örömet szerzett a hír. Semmi oka sem lehetett, hogy akár arcára, akár hangjára közönyt erőltessen. Boldognak érezte magát, tudta, hogy boldog, és tudta, hogy joggal boldog. Örömét meleg, őszinte szavakkal fejezte ki; Emma azonban nem tudott olyan folyékonyan beszélni. Neki nem volt olyan egyszerű mérlegelni saját érzéseit, megpróbálta tisztázni magában, mennyire dűlta fel az újság, mert valahogy úgy érezte, bizony meglehetősen felkavarta.

Mr. Weston azonban túláradó örömeiben nemigen figyelt másokra; annyi mondanivalója volt, hogy másoknak nem kellett megszólalniuk, s így beérte azzal, amit Emmának mégiscsak sikerült mondania, majd hamarosan odábsétált, hogy többi barátját is boldoggá tegye a hír legfontosabb részleteivel, amit az egész szobának már amúgy is hallania kellett.

Szerencsére eleve készpénznek vette mindenkinek az örömét, különben nemigen láthatott volna nagy elragadtatást sem Mr. Woodhouse, sem Mr. Knightley arcán.

Pedig Mrs. Weston és Emma után rögtön őket akarta megörvendeztetni. Tőlük Miss Fairfaxhez ment volna tovább, ő azonban úgy belemerült a beszélgetésbe Mr. John Knightleyvel, hogy udvariatlanság lett volna félbeszakítani, így aztán Mrs.

Elton mellett találva magát, akihez éppen senki sem szólt, s természetesen vele kezdett el beszélgetni a nagy újságról.

Harminchatodik fejezet

- Remélem, hamarosan lesz szerencsém bemutatni önnek a fiamat - mondta Mr. Weston.

Mrs. Elton kegyesen mosolygott: szívesen elhitte, hogy ez a remény is valami neki szóló különleges bók.

- Talán hallott már bizonyos Frank Churchillról - folytatta Mr. Weston -, s tudja, hogy az én fiam, ha nem is viseli a nevemet.

- Ó, igen, s nagyon fogok örülni, ha megismerhetem. Mr. Elton természetesen nem fogja elmulasztani, hogy tiszteletét tegye nála, s mindketten nagyon örülünk majd, ha a parókián üdvözölhetjük.

- Igazán lekötelez. Frank bizonyosan nagyon boldog lesz. Már jövő héten Londonba érkezik, ha ugyan nem hamarabb. Éppen ma értesített róla bennünket levélben. Már útközben vettem át ma reggel a levelet, s amikor megláttam a fiam írását, elhatároztam, hogy felbontom a levelét, pedig nem nekem címezte... Mrs.

Westonnak szólt. Képzelve, többnyire ő levelez a fiúval. Nekem alig ír.

- És maga képes volt felbontani, amit másnak címeztek! Jaj, Mr. Weston

(kacarászott negédesen), ez ellen tiltakoznom kell. Az ilyesmi veszedelmes

precedens! Könyörgöm, divatba ne hozza ezt szélesebb körben is! Szavamra mondom,

ha erre kell számítanunk, nekünk, asszonyoknak a sarkunkra kell állnunk. Ó, Mr.

Weston, ezt nem hittem volna magáról!

- Bizony, mi férfiak nyomorult fickók vagyunk. Csak vigyázzon Mrs. Elton. Ez a

levél azt mondja... rövid levél, kutyaftában írta, csak épp hogy értesítsen az

újságról... szóval azt mondja, hogy az egész család most rögtön Londonba megy

Mrs. Churchill miatt, aki egész télen nem érezte jól magát, és úgy gondolja, túl

hideg neki Enscombe... így aztán elhatározták, hogy tüstént délebbre utaznak valamennyien.

- Igazán! Yorkshire-ből, úgy tudom. Ugye, Enscombe Yorkshire-ben van?

- Igen, körülbelül százkilencven mérföldnyire Londontól... meglehetősen hosszú út.

- Igen, mondhatom, jókora távolság. Hatvanöt mérfölddel messzebb van Londontól, mint Maple Grove. De ugyan mit számít a távolság vagyonos embereknek, Mr.

Weston? Megdöbbenne, ha hallaná, hogy röpköd néha ide-oda sógorom, Mr. Suckling.

Alig fogja elhinni nekem, de előfordult, hogy ő és Mr. Bragge egy hét alatt

kétszer tették meg az utat Londonba és vissza négylovas hintóval.

- Az, hogy Enscombe messze van, még nem volna hiba - mondta Mr. Weston -, a baj

az, legalábbis úgy hallottuk, hogy Mrs. Churchill hosszabb ideje fekvő beteg, s

ezalatt összesen egy hétre sem kelt fel a díványáról. Legutóbbi levelében azt

írja Frank, hogy nénje panaszkodik, mert még a melegházba sem tud átmenni, ha

férje meg ő nem támogatják, olyan gyenge. Ugyebár, ez csakugyan nagy gyengeségre

vall, most azonban olyan türelmetlenül készül a fővárosba, hogy csak két

éjszakát szándékszik úton tölteni... ezt is Frank írja. Ismerje el, Mrs. Elton,

hogy a hölgyek szervezete néha egészen rendkívüli erőfeszítésre képes.

- Szó sem lehet róla, nem ismerek el semmit. Vegye tudomásul, én mindig a női

nem pártján állok. Kivétel nélkül mindig! Figyelmeztetem, hogy ezen a ponton

félelmetes ellenfélre talál bennem. Mindig a nők mellett török lándzsát; s

higgye el, ha tudná, mi Selina véleménye a fogadóknál töltött éjszakákról, nem

csodálná, hogy Mrs. Churchill hihetetlen erőfeszítésekre képes, csak erre ne kerüljön sor. Selina azt állítja, ettől iszonyodik a legjobban, s azt hiszem, rám is ragadt valamicske a kényességéből. Ő mindig magával viszi a saját lepedőit ha utazik... kitűnő óvintézkedés. Így tesz Mrs. Churchill is?

- Nyugodt lehet, hogy Mrs. Churchill mindent megtesz, amit bármelyik hölgy. Mrs.

Churchill a világért sem maradna el senki mögött abban, hogy... Mrs. Elton élénken közbevágott.

- Ó, Mr. Weston, ne értsen félre. Higgye el, Selina nem olyan nagy dáma. Ne

ragadtassa magát ilyen túlzásokra.

- Nem az? Akkor pedig nem lehet mérce Mrs. Churchill számára, aki a legnagyobb dáma, aki valaha is a földön járt.

Mrs. Elton kezdte úgy érezni, hogy kár volt oly hevesen tiltakoznia. Igazán nem

akarta elhítni, hogy nővére nem nagy dáma; ments Isten, hogy ezt a látszatot

akarta volna kelteni! Éppen azon kezdett gondolkozni, hogyan tudna legkönnyebben

visszakozni, amikor Mr. Weston így folytatta:

- Gondolom, gyanítja, hogy nem rajongok valami nagyon Mrs. Churchillért; de ez

maradjon köztünk. Franket nagyon szereti, ezért nem akarok róla rosszat mondani.

Amellett most nem is egészséges; igaz ugyan, hogy saját állítása szerint sohasem

volt az. Ezt nem mondanám akárkinek, Mrs. Elton, de én nem nagyon hiszek Mrs.

Churchill betegségében.

- Ha csakugyan beteg, miért nem megy Bathba, Mr. Weston? Bathba vagy Cliftonba?

- Fejébe vette, hogy Enscombe túl hideg neki. Azt hiszem, az az igazság, hogy

megunta Enscombe-ot. Ilyen hosszú időt még sosem töltött ott egyfolytában, és

változatosságra vágyik, Enscombe csendes hely. Gyönyörű, de nagyon csendes.

- Akárcsak Maple Grove! Nem is tudok más helyet, amely messzebb esik az országúttól, mint Maple Grove. Körös-körül akkora cserjés van! Mintha mindentől elzárná az embert: tökéletes az elszigeteltség. És Mrs. Churchill talán nem olyan egészséges és derűs, mint Selina, hogy élvezze az efféle magányt. Vagy talán nincsenek szellemi tartalékai, amelyek alkalmassá teszik a vidéki életre.

Mindig mondom, hogy egy nőnek nem lehet elég szellemi tartaléka... és nagyon hálás vagyok, hogy nekem magamnak olyan sok van, így nem vagyok mások társaságára utalva.

- Frank februárban itt töltött két hetet.

- Igen, hallottam róla. Ha visszajön, látni fogja, hogy a highburyi jó társaság gyarapodott azóta, ha ugyan nem szerénytelenség tőlem, hogy gyarapodásnak tartom magam. Lehet ugyan, hogy még nem is hallott róla, hogy a világon vagyok.

E szavakkal oly nyilvánvalóan provokálta a bókot, hogy Mr. Weston nem engedhette

el a füle mellett, s udvariásan azonnal így kiáltott fel:

- Drága asszonyom! Ezt önön kívül igazán senki sem tartaná lehetségesnek. Még hogy nem hallott önről! Azt hiszem, Mrs. Weston legutóbbi levelében alig esett szó másról, mint Mrs. Eltonról.

Ezzel eleget tett kötelességének, s újból fiára fordíthatta a szót:

- Amikor Frank elment tőlünk - folytatta -, teljesen bizonytalan volt, mikor

láthatjuk újra, ezért kétszeres öröm ez a mai hír. Teljesen váratlanul ért

bennünket. Azazhogy én mindig szilárdan hittem, hogy hamarosan megint eljön;

bizonyosra vettem, hogy történik valami kedvező fordulat... de nekem senki sem

hisz. Ő is, meg Mrs. Weston is rettentően bűnnek éreztették a fejüket. Ki

tudja-e majd ügyeskedni valahogyan, hogy eljölessen?
Elképzelhető-e, hogy
nagybátyja és nénje meglegyenek nélküle? És így tovább. Én
mindig éreztem, hogy
majd csak történik valami kedvező fordulat, s látja, így is lett.
Tudja, Mrs.
Elton, arra jöttem rá, hogy ha a dolgok egyik hónapban balul
alakulnak is, a
másikban bizonyosan minden rendbe jön.
- Igaza van, Mr. Weston, tökéletesen igaza van. Éppen ezt
szoktam volt mondani
egy bizonyos jelenlevő úrnak, amikor még csak udvarolt, és
rögtön elcsüggedt, ha
nem egészen úgy alakultak a dolgok... ha nem olyan gyorsasággal
haladtak előre,
ahogy az ő érzelmeinek megfelelt volna. Ilyenkor mindig azon
siránkozott, hogy
ha ilyen lassan haladnak a dolgok, május lesz, mire "Hymen eljön
hozzánk
sáfrányleplesen". Ó, mennyi fáradságomba került, míg
eloszlathattam az ilyen
sötét gondolatokat, hogy vidámabban nézzen a világba! A kocsi!
Valami bosszúsága
volt a kocsi miatt... emlékszem, egészen kétségbeesve jött hozzám
egy reggel...
Itt egy kis köhögésroham megállította, s Mr. Weston azonnal
megragadta az
alkalmat, hogy folytassa a magáét:
- Ön májust említette. Mrs. Churchillnek éppen a májust kell
orvosi
rendeletre... vagy saját rendeletére... valami Enscombe-nál
melegebb helyen
töltenie, vagyis Londonban; így megvan az a kellemes reményünk,
hogy Frank a
tavasz folyamán gyakran meglátogat, pontosan a legjobb
évszakban, amit csak
kívánhat az ember; ilyenkor majdnem a leghosszabbak a napok,
az idő enyhe és
kellemes, szinte csábítja az embert a szabadba, de mégse túl forró
a kint
tartózkodásra. Amikor legutóbb itt járt, igyekeztünk minden
percet minél jobban

kihasználni, de sokszor volt esős, nyirkos, szomorkás idő; tudja, februárban majdnem mindig olyan; s felét sem valósíthattuk meg a terveinknek. Most majd mindenre sor kerül. Most teljesen kiélvezhetjük; nem tudom, Mrs. Elton, nem nagyobb bolondság-e, ha bizonytalan, mikor találkozunk, és állandóan számíthatunk rá, hogy akár ma, akár holnap betoppanhat, mint amikor ténylegesen itt van a házban. Én azt hiszem, nagyobb. Azt hiszem, ez a legboldogítóbb lelkiállapot, ez adja a legtöbb örömet. Remélem, tetszeni fog önnek a fiam, de ne gondolja, hogy valami csodalény. Általában csinos fiatalembernek tartják, de ne várjon csodát. Mrs. Weston nagyon kedveli, s képzelheti, hogy ez milyen jólesik nekem. Szerinte senki sem érhet a nyomába.

- Legyen egészen nyugodt, Mr. Weston, hogy az én véleményem is bizonyára igen kedvező lesz róla. Annyi szépet hallottam már Mr. Frank Churchillról. Ugyanakkor azonban meg kell jegyezniem, hogy azok közé tartozom, akik mindig önállóan ítélnék, és sohasem követik vakon más véleményét. Figyelmeztetem, hogy aszerint alkotok véleményt a fiáról, amilyennek találom. Nem szoktam hízelegni.

Mr. Weston eltűnődött.

- Remélem - mondta hirtelen -, nem voltam túlságosan szigorú szegény Mrs. Churchill-lel szemben. Ha csakugyan beteg, sajnálnám, ha igazságtalan voltam vele, de vannak olyan vonások a lényében, amelyek miatt nem tudok annyi megértéssel beszélni róla, ahogy kellene. Bizonyára ön is hallott róla, Mrs. Elton, milyen kapcsolatban voltam a családdal, s azt is tudja, hogyan bántak velem; magunk közt szólva mindenért csak őt kell hibáztatni. Ő volt a felbujtó.

Ha ő nincs, Frank anyjával sosem bántak volna olyan csúnyán.
Mr. Churchill
büszke ember, de az ő büszkesége semmi a feleségéhez képest;
az ő büszkesége
csendes, közönyös, afféle úrias büszkeség, ami senkit sem sért,
nem árt vele
senkinek, legfeljebb ő maga lesz kicsit tutyimutyi és unalmas tőle,
de az
asszonyé dölyfös és sértő. Ami még elviselhetetlenebbé teszi,
nincs is joga
családjára vagy előkelő származására hivatkozni. Kis senki volt,
amikor a férje
elvette, de mióta a családba került, Churchillebb lett az összes
Churchilleknél,
olyan igényei vannak; pedig állíthatom önnek, hogy ő maga
parvenü.
- No nézd csak! Hát ez végtelenül bosszantó lehet! Én valósággal
irtózom a
parvenüktől. Maple Grove-ban megtanultam irtózni tőlük; mert
van ott a környéken
egy család, akik rengeteg bosszúságot okoznak a sógoromnak,
olyan nagyra tartják
magukat. Amikor Mrs. Churchillt lefestette, rögtön ők jutottak
eszembe. Egy
Tupman nevezetű család telepedett le ott nemrégiben, csupa
közönséges rokonuk
van, de nagyon nagyra tartják magukat, és elvárják, hogy egyenlő
elbánásban
részesüljenek a régi, őslakos családokkal. Legfeljebb ha másfél
éve élhetnek
West Hallban, és senki sem tudja, mivel szerezték vagyonukat;
Birminghamból
jöttek, ami ugye nem sok jót ígér, Mr. Weston, Birminghamtól
nem sokat vár az
ember. Mindig azt szoktam mondani, hogy már a nevében is van
valami rémes;
szóval senki sem tud semmi bizonyosat Tupmanékról, bár
mondhatom magának, sok
mindent gyanítanak; modorukról ítélve azonban nyilvánvalóan
még Mr. Sucklinggal,
a sógorommal is egyenlőnek képzelik magukat, aki történetesen
egyik legközelebbi

szomszédjuk. Ez végtelenül kínos. Mr. Suckling tizenegy éve
Maple Grove lakója,
s előtte az édesapjáé volt már a birtok... legalábbis azt hiszem...
szinte

bizonyos vagyok benne, hogy a vételi ügylet még az öreg Mr.
Suckling életében
lebonyolódott.

Itt félbeszakították őket. Teát kínáltak körül, s Mr. Weston,
minthogy már
mindent elmondott, amit akart, felhasználta az alkalmat, és
továbbállt.

Tea után Mr. és Mrs. Weston, meg Mr. Elton leült kártyázni Mr.
Woodhouse-zal. A

többieket hagyták, szórakozzanak, ahogy tudnak; Emma nem
nagyon bízott a dolog

sikerében. Mr. Knightley nem nagy kedvet árult el a társalgásra,
Mrs. Elton

hiányolta, hogy senki sem hajlandó vele foglalkozni, ő maga pedig
olyan feldúlt

lelkiállapotban volt, hogy legszívesebben csöndben maradt volna.

Mr. John Knightley beszédesebbnek bizonyult a bátyjánál. Úgy
tervezte, hogy

másnap korán elutazik, s csakhamar így kezdett beszélni:

- Nos, Emma, azt hiszem, más semmi nincs, amit a fiúkkal
kapcsolatban mondanom

kellene; de hiszen megkapta a nővére levelét, s bizonyosak
lehetünk benne, hogy

abban mindent részletesen megtalálhat. Az én utasításom sokkal
tömörebb, mint az

övé, s valószínűleg kissé más szellemű is. Minden tanácsom
összefoglalható

ennyiben: semmi kényeztetés és semmi gyógyszer!

- Én azért remélem, hogy mindkettőjüknek kedvére tudok tenni -
mondta Emma. -

Mindent elkövetek, hogy jól érezzék magukat, ami elég lesz
Isabellának, ha pedig

jól érzik magukat, nincs szükség káros kényeztetésre és
gyógyszerekre.

- És ha úgy érzi, hogy terhére vannak, küldje őket haza.

- Nagyon valószínű hogy így lesz, nem gondolja?

- Remélem, nem vagyok elfogult apa, és nem felejttem el, hogy az
édesapjának néha

túl zajosak lesznek talán; sőt, ha társadalmi kötelezettségei ezután is úgy szaporodnak, mint az utóbbi időben, néha magának is terhére lehetnek.

- Szaporodnak?

- Hát persze. Magának is észre kellett vennie, hogy az utolsó fél év nagy változást hozott az életében.

- Változást? Nem, nem vettem észre.

- Kétségkívül sokkal többet jár társaságba, mint azelőtt. Ez a mostani alkalom

is ezt tanúsítja. Egyetlen napra jöttem ide, és éppen vacsoravendégei vannak.

Mikor fordult elő ilyesmi azelőtt? Vagy csak hasonló eset is?

Szaporodik a

környék lakossága, és maga is többet érintkezik velük.

Nemrégiben minden

Isabellának írt levele új mulatságokról számolt be; vacsorákról

Mr. Cole-éknál

és bálokról a Koronában. Már az is nagy különbség, amit

Randalls, egyedül csak

Randalls okoz az életmódjában.

- Igen - mondta a bátyja gyorsan -, Randalls az oka mindennek.

- Úgy van. S mivel nem valószínű, hogy Randallsnak a jövőben kisebb lesz a

befolyása, mint eddig volt, lehetségesnek tartom, Emma, hogy

Henry és John néha

talán útban lesznek. Ebben az esetben arra kérem, küldje csak haza őket.

- Nem - kiáltotta Mr. Knightley -, azért még nem kell hazaküldeni őket. Küldje

őket Donwellbe. Nekem bizonyosan lesz időm számukra.

- Szavamra mondom, megnevettenek - kiáltotta Emma. -

Szeretném tudni, hogy

nagyszámú meghívásaim között hány akad, ahol maga nincs jelen! S miért

gondolják, hogy nem lesz időm törődni a kisfiúkkal? Miből áll ez az én sok

szórakozásom? Egyszer Cole-éknál vacsoráztam, és terveztünk egy bált, amire

aztán nem került sor. Magát megértem - intett Mr. John Knightley felé -, az

öröm, hogy annyi jóbarátot talált itt együtt, úgy felvillanyozta, hogy nem hagyhatja szó nélkül. De el sem tudom képzelni (fordult Mr. Knightley felé), hogy maga, aki tudja, milyen nagyon-nagyon ritkán fordul elő, hogy akár csak két órát is távol töltök Hartfieldtől, miért gondolja, hogy tobzódni fogok a mulatságokban. Ami pedig a drága fiúcskákat illeti, meg kell mondanom, hogy ha Emma nénjüknek nem volna ideje számukra, nem hiszem, hogy Knightley bátyjukkal jobb vásárt csinálnának. Ő legalább ötször annyi időt tölt távol az otthonától, mint én, ha pedig otthon ül, akkor vagy olvas, vagy a számláit rendezi. Úgy látszott, Mr. Knightley nehezen fojtja vissza mosolygását, mikor azonban Mrs. Elton kezdett beszélni hozzá, ez minden nehézség nélkül rögtön sikerült neki.

Harminchetedik fejezet

Emmának csak rövid gondolkodás kellett hozzá, hogy lecsillapodjék felindulása a Frank Churchillról hallott hír miatt. Hamarosan úgy érezte, hogy nem önmaga, hanem a fiatalember miatt lett félénk és zavart. Saját érzelmei jóformán már szóra sem érdemesek, kár rájuk egyetlen gondolatot vagy szót vesztegetni, de ha a fiú ugyanolyan meleg érzésekkel tér vissza, ahogy elutazott - márpedig kétségtelenül mindig ő volt a szerelmesebb kettejük közül -, az nagyon kínos lesz. Ha kéthónapi távollét sem hűtötte le, akkor Emmára veszélyek és kellemetlenségek várnak; mindkettőjük érdekében óvatosnak kell lennie. Nem szerette volna még egyszer felbolygatni saját érzelmeit, tehát el kell kerülnie mindent, ami bátorításnak tűnhet.

Jó lenne, ha nem kerülne sor nyílt vallomásra. Nagyon kínos záróakkordja lenne jelenlegi barátságuknak, de a lelke mélyén arra számított, valami döntő fontosságú dolog történik majd. Úgy érezte, nem múlhat el úgy a tavasz, hogy ne hozna valamiféle fordulatot, olyan eseményt, ami megváltoztatja jelenlegi kiegyensúlyozott, nyugodt életét. Nem telt bele hosszú idő - bár annál mindenesetre hosszabb, mint amit Mr. Weston jövendölt -, s maga is véleményt formálhatott Frank Churchill érzelmeiről. Az Enscombe-i család nem érkezett olyan hamar Londonba, mint képzelték, de a fiatalember nyomban átköltözésük után Highburyben termett. Néhány órára lovagolt csak át; egyelőre nem lehetett szó többről, de minthogy Randallsból egyenesen Hartfieldbe jött, Emmának máris alkalma nyílt, hogy jól kinyissa a szemét, és eldönthesse, milyen erős a hatása a fiatalemberre, és mit kell tennie. Találkozásuk igen szívélyes volt. Semmi kétség, a fiú nagyon örült, hogy Emmát viszontláthatta. Emmában azonban mégis szinte azonnal kétségek támadtak, szereti-e annyira, ugyanolyan gyöngéd érzelmekkel gondol-e rá, mint azelőtt. Alaposan megfigyelte. Nyilvánvalóan kevésbé szerelmes, mint régebben. A távollét s ezzel együtt az a hit, hogy Emma úgymint közömbös iránta, ezt a nagyon természetes és kívánatos eredményt hozta. Frank Churchill jókedvű volt, éppoly szívesen beszélgetett és kacagott, mint azelőtt, örömmel emlegette korábbi látogatását és akkori témáikat, s nagyon élénknek látszott. Nem nyugalma árulta el, hogy közömbösebb lett valamivel. Nem volt nyugodt; nyilvánvalóan zaklatott kedélyállapotban jött, zavartság látszott

rajta. Ha élénk volt is, ez az élénkség belső nyugtalanságra vallott,
de Emma
annak alapján alakította ki véleményét, hogy csak negyed órát
maradt, aztán
elsietett, hogy másokat is meglátogasson Highburyben. Idejövet
látott egy sereg
régis ismerőst az utcán - nem állt meg, azaz hogy éppen csak egy
szóra állt meg
velük -, de ösztöne azt sűgja, hogy csalódnának, ha nem
köszönné be hozzájuk, s
bármilyen szívesen maradna is Hartfieldben, sűrgősen indulnia
kell.
Emma teljes bizonyossággal látta, hogy nem olyan szerelmes már,
de sem izgatott
kedélye, sem sűrgős távozása nem vallott teljes gyógyulásra;
inkább azt a hitet
keltette benne, hogy a fiatalember attól tart, az együttléttel
feltámad a régi
érzelem, és ezért döntött úgy, hogy nem ad alkalmat hosszas
együttlétre.
Tíz nap alatt ez volt Frank Churchill egyetlen látogatása. Gyakran
át akart
jönni Highburybe, remélte is, hogy sikerül, de valami mindig
megakadályozta.
Nagynénje nem tudott belenyugodni, hogy otthagyja. Legalábbis
ilyen értelmű
leveleket küldött Randallsba.
Ha ezt őszintén írta, s valóban megpróbált átjönni, ebből arra
kellett
következtetni, hogy a Londonba költözés nem segített Mrs.
Churchill
idegállapotán. Annyi bizonyos, hogy komolyan beteg; Frank
kijelentette
Randallsban, hogy erről meg van győződve. Lehet, hogy nénje sok
mindent beképzelt
magának, de ha utánagondol, nem lehet kétséges, hogy sokkal
rosszabb az
egészségi állapota, mint akár csak fél évvel előbb. Nem hinné,
hogy olyan
természetű a baj, hogy a gondos ápolás és az orvostudomány ne
tudná

megszüntetni, vagy legalábbis ne élhetne el vele nénye még hosszú évekig, de apja minden kételkedése sem bírta rávenni olyan kijelentésre, hogy a néni minden panasza merő képzelődés, és Mrs. Churchill éppolyan egészséges, mint volt.

Hamarosan kiderült, hogy London nem megfelelő hely Mrs. Churchill számára. Nem bírta a zajt. Állandó idegfeszültséget és gyötrelmet okozott neki, s az első tíz nap elmúltával unokaöccsének Randallsba küldött levele az eredeti terv megváltozásáról számolt be. Úgy döntöttek, hogy azonnal átköltöznek Richmondba.

Mrs. Churchill figyelmébe ajánlottak egy ott élő jó hírű és kiváló orvost, de egyébként is mindig szerette ezt a várost. Egyik legkedvesebb részén bútorozott házat béreltek, és sokat vártak a változástól.

Emma megtudta, hogy Frank nagy elragadtatással írt az elhatározásról, s úgy látszik, nagyon boldoggá teszi, hogy két hónapot tölthet annyi drága barátja közvetlen közelében - a házat ugyanis májusra és júniusra vették bérbe. Azt is elmondták neki, hogy most már a fiú is nagyon bízik benne, hogy gyakran lehet körükben, majdnem annyit, amennyit szeretne.

Emma látta, hogy értelmezi Mr. Weston e vidító reményeket: őt tartja mindezen boldogság forrásának. Ő maga viszont reménykedett, hogy nincsen igaza. Két hónap alatt kiderül majd ez is.

Mr. Weston boldogságában nem lehetett kételkedni. Valósággal ragyogott. Ennél jobb megoldást kívánni sem tudott volna. Most igazán itt lesz Frank a szomszédban. Ugyan mit jelent kilenc mérföld egy fiatalembernek? Egyórai lovaglást. Mindig átjön majd. Ebben a tekintetben Richmond és London közt akkora

a különbség, mint ha mindig láthatnák, vagy soha. Tizenhat mérföld, sőt tizennyolc - a Manchester streetig megvan tizennyolc is - súlyos akadály. Még ha el is tud néha szabadulni, egész napja eltelik az oda-vissza utazgatással. Abból semmi hasznuk nincs, ha Frank Londonban van - ennyi erővel Enscombe-ban is lehetne -, de Richmond olyan közel esik, hogy könnyű lesz az érintkezés. Még jobb, mint ha közelebb lenne! Az átköltözködés valamit azonnal bizonyossá tett: a Koronában tervezett bált. Eddig sem feledkeztek meg róla, de belátták, hogy reménytelen kísérlet pontosan kitűzni a napját. Most viszont feltétlenül sor kerülhet rá, újra hozzáláttak hát az előkészületekhez, és amikor kevéssel Churchillék Richmondba költözése után pár soros levélke érkezett Franktól, melyben közölte, hogy nagynénjének máris jót tett a változás, és bizonyosnak látszik, hogy bármilyen időpontban átmehet hozzájuk huszonnégy órára, gyorsan kijelöltek egy közeli napot a bálra. Hát mégis meglesz Mr. Weston bálja! Highbury ifjúságának nem is kell már olyan sokszor aludnia, s elérkezik a boldogság napja! Mr. Woodhouse is beletörődött. A tavasz megkönnyítette, hogy beletörődjék. Május mindenesetre jobb, mint február. Mrs. Batest meghívták, töltse az estét Hartfieldben. James megkapta a pontos utasításokat, így aztán Mr. Woodhouse bizton remélhette, hogy sem a drága kis Henrynek, sem a drága Johnnak nem esik baja, amíg a drága Emma távol lesz.

Harmincnyolcadik fejezet

Ezúttal nem jött közbe semmi, ami a bált megakadályozhatta volna. Közeledett,

majd elérkezett a nagy nap, s miután egész délelőtt aggódva
lesték az utat,
Frank Churchill még ebéd előtt teljes életnagyságban befutott
Randallsba, így
tehát minden rendben volt.
Emmával azóta sem találkoztak. A Korona termében kerül majd
sor rá, de azért nem
csak úgy egyszerűen a tömegben találkoznak. Mr. Weston annyira
kérte Emmát,
jöjjön korán, ha csak lehet, érkezzék meg közvetlenül utánuk,
mielőtt még a
többiek odaérnének, hogy hallhassák véleményét, elég szépnek és
jónak találja-e
a szobákat, hogy nem utasíthatta vissza, s ez azt jelentette, hogy
kénytelen
lesz egy kis időt zavartalanul együtt tölteni a fiatalemberrel. Úgy
határoztak,
hogy Harrietet ő viszi magával kocsiján, s idejében a Koronához
értek, a
randallsiak alig előzték meg őket valamivel.
Úgy látszik, Frank Churchill már leste őket, és bár szólni nem
sokat szólt,
tekintete elárulta, hogy kellemes estére számít. Együtt bejárták a
házat, hogy
megnézzék, rendben van-e minden, pár perc múlva csatlakoztak
hozzájuk egy másik
hintó utasai is, melynek zörgését Emma eleinte nagy
meglepetéssel hallgatta.
Már-már felkiáltott: "Hogyhogy ilyen szokatlanul korán jönnek?",
aztán rögtön
eszébe jutott, hogy ezek a régi barátok is éppúgy Mr. Weston
külön hívására
érkeztek, mint jómagam, hogy tanácsaikkal segítsék őt; nyomban
utánuk egy egész
kocsirakomány unokatestvér érkezett, akiket éppilyen
ünnepélyességgel és
ugyanilyen célból hívtak meg, hogy jöjjenek korán, s hamarosan
úgy látszott,
mindjárt itt lesz a társaság fele, az előkészületeket ellenőrizni.
Emma rájött, hogy Mr. Weston nem csupán az ő ízlésére kíván
hagyatkozni, s úgy

érezte, nem valami hízelgő, ha olyasvalakinek a kedvence, akinek annyi bizalmasa és meghittje van. Szerette Mr. Weston nyílt modorát, de valamivel kevesebb nyíltszívűség értékesebb egyéniséggé tette volna a szemében. Az igazi férfi legyen mindenkihez jóindulatú, de ne barátkozzék mindenkivel. El tudott képzelni ilyen férfit.

Az egész társaság még egyszer mindent bejárt, szemlélődött, és mindent újból és újból megdicsért; aztán nem lévén más dolguk, félkörbe álltak a kandalló körül, és addig is, míg más témájuk nem akadt, mindenki külön-külön megállapította, hogy hiába járnak már májusban, este mégiscsak jólesik a tűz. Emma rájött: nem Mr. Westonon múlt, hogy nem lett még népesebb a tanácsadók serege. Útközben megálltak Mrs. Batesék ajtaja előtt, és felajánlották, hogy felveszik őket a kocsira, de Eltonék már korábban vállalták, hogy elhozzák a nagynénit és unokahúgát.

Frank Emma mellett állt, de szinte ugrásra készen, feltűnő volt nyugtalansága, ami arra vallott, hogy valami idegesíti. Folyton ide-oda tekingetett, fülelt, nem hall-e kocsizörgést, mintha alig várná, hogy kezdődjék végre a mulatság - vagy talán félt Emma mellett maradni.

Valaki Mrs. Eltont emlegette. - Azt hiszem, hamarosan itt kell lennie - mondta.

- Nagyon kíváncsi vagyok Mrs. Eltonra, annyit hallottam már róla. Azt hiszem, most már hamarosan megérkeznek.

Kocsizörgés hallatszott. Frank már ugrott is, de visszafordult, s így szólt:

- Egészen elfelejtettem, hogy nem is ismerem még. Egyikükkel sem találkoztam soha. Semmi jogom odatolakodni.

Megjelent Mr. és Mrs. Elton, s elhangzott minden szokásos udvariassági szólam, a

szokásos mosoly kíséretében.

- Hát Miss Bates és Miss Fairfax? - szólt Mr. Weston körülnézve. - Azt hittük, együtt jönnek.

Nem is tévedett nagyot. Most küldték el értük a kocsit. Emma szerette volna tudni, mi lehet Frank első benyomása Mrs. Eltonról, hogyan hatott rá kiszámított eleganciája és kellemkedő mosolya. Úgy látszott, Frank azonnal igyekszik is véleményt alkotni, mivel a bemutatkozás után illő figyelemmel kísérte.

Pár perc múlva visszatért a kocsi. Valaki azt emlegette, hogy megeredt az eső. -

Viszek ki esernyőket, apám - mondta Frank -, vigyáznunk kell Miss Batesre -

ezzel már ott se volt. Mr. Weston követte volna, de Mrs. Elton visszatartotta, hogy kedveskedjék atyai szívének a fiáról alkotott véleményével, s olyan

hirtelen kezdte el mondókáját, hogy a fiatalember nemigen érhetett még

hallótávolon kívülre, pedig nem lehetett állítani, hogy lassan mozog.

- Igazán nagyon kitűnő fiatalember, Mr. Weston. Emlékszik, ugye, megmondtam

nyíltan, hogy magam alkotok majd róla véleményt; s örömmel mondhatom, rendkívül

tetszik. Nekem elhiheti. Én sohasem bókolok. Nagyon csinos fiatalembernek

tartom, és a modora is épp olyan, amelyet szeretek és becsülök: igazi úriember,

nincs benne semmi önteltség és majomkodás. Bizonyára tudja, mennyire utálok a

majmokat: szinte irtózom tőlük. Maple Grove-ban sohasem túrték meg őket. Mr.

Suckling sem bírta őket, magam sem sokkal jobban. Néha nagyon élesen

odamondogattunk nekik; Selina, akinek szinte már hibája, hogy olyan szelíd,

sokkal jobban elviselte a társaságukat.

Amíg a fiáról beszélt neki, lekötötte Mr. Weston figyelmét, de amikor Maple Grove-ra került sor, szerencsére eszébe jutott, hogy éppen hölgyek érkeztek, akiket fogadnia kell, és üdvözült mosollyal kénytelen volt elrohanni.

Ekkor Mrs. Elton Mrs. Westonhoz fordult: - Bizonyosra veszem, hogy a mi kocsink érkezett meg Miss Batesszel és Jane-nel. A kocsisunk meg a lovaink rendkívül gyorsak! Azt hiszem, senkinek sincsenek oly gyors lovai, mint nekünk. Milyen öröm, ha az ember kocsit küldhet a barátaiért! Hallottam, hogy maga is volt olyan kedves, és felajánlotta, de máskor sem lesz rá szükség. Bizonyos lehet benne, hogy rájuk mindig gondom lesz.

Miss Bates és Miss Fairfax a két úr kíséretében besétált a szobába, és Mrs. Elton szemmel láthatóan úgy érezte, neki is legalább annyira kötelessége fogadni őket, mint Mrs. Westonnak. Gesztusait és mozdulatait bárki megérthette, aki, mint Emma is, odafigyelt, de hangja a többiekével együtt hamarosan beleveszett Miss Bates szavainak szüntelen zuhatagába, aki azalatt is beszélt, míg a szobába lépett, s már rég a tűz körül állt a többiekkel, de még mindig nem tett pontot szavai után. Amint kinyílt az ajtó, már hallatszott a hangja: - Önök olyan lekötelezően kedvesek... Nem is esik. Legalábbis nem annyira, hogy számítana. Magammal nem is törődöm. Jó vastag cipőt vettem fel. Jane meg azt mondja... szóval... (már belül az ajtón:) Nahát! Ez igazán ragyogó! Csodálatos! Remekül megcsinálták, mondhatom. Nem hiányzik semmi. El sem tudtam volna képzelni. Micsoda kivilágítás. Jane, Jane, nézd csak! Láttál már valaha ilyet! Ó, Mr. Weston, maga bizonyára megszerezte Aladdin csodalámpáját! A jó Mrs.

Stokes rá sem ismerne a szobájára. Láttam, amikor beléptem, a bejáratnál állt.

"Ó, Mrs. Stokes!" - mondtam neki, de többre már nem volt időm. Most Mrs. Weston üdvözölte. - Nagyon jól, köszönöm, asszonyom. Remélem, ön is jól van. Nagy örömmel hallom. Úgy féltettem, nehogy fejfájása legyen. Láttam, hányszor járt erre, s tudtam, mennyi gondja-baja lehet. Igazán nagy örömmel hallom, hogy egészséges. Ah, drága Mrs. Elton, olyan hálás vagyok a kocsijáért!

Éppen jókor jött. Jane meg én teljesen készen álltunk. Egy pillanatig sem kellett a lovakat várakoztatnunk. Milyen kényelmes kocsi! Ó, persze önnek is hálásan köszönjük a kocsit, Mrs. Weston! Mrs. Elton volt olyan kedves, és írt néhány sort Jane-nek, egyébként elfogadtuk volna. De két ilyen ajánlat egy napon! Ilyen szomszédok még nem voltak a világon. Mondtam is anyámnak: "Szavamra mondom, anyám..." Köszönöm, anyám nagyon jól van. Mr. Woodhouse-ékhoz ment.

Rávettem, hogy vigye magával a nagykendőjét, az esték még nem melegek. Az új nagykendőt. Mrs. Dixon ajándékozta az esküvője örömeire. Hát nem kedves tőle, hogy anyámra gondolt? Tudják, Weymouthban vették. Mr. Dixon választotta. Jane azt mondja, még három volt, egy ideig nem is tudtak választani. Campbell ezredesnek tán egy olajzöld tetszett jobban. Drága Jane-em, bizonyos vagyok benne, hogy nem ázott át a cipőd. Csak egy-két csöpp esett, de úgy aggódom, Mr. Frank Churchill azonban olyan rendkívül... és volt lábtörő is, arra léptünk, mikor kiszálltunk. Sosem feledhetem el, milyen rendkívül udvarias volt. Ó, Mr. Frank Churchill, meg kell mondanom önnek, hogy anyám szemüvege azóta sem romlott

el; a csavar nem esett ki többet. Anyám gyakran emlegeti a kedvességét, igaz,
Jane? Ugye, milyen gyakran emlegetjük Mr. Frank Churchillt?
Ah, itt van Miss
Woodhouse! Hogy van, drága Miss Woodhouse? Én jól vagyok, köszönöm, egészen jól.
Olyan ez, mintha tündérországba találkoznánk. Micsoda változás! Tudom, nem szabad bókolnom (nagy tetszéssel nézegette Emmát), nevetlenség lenne, de szavamra mondom, Miss Woodhouse, ön olyan... - hogy tetszik Jane frizurája? Ön nagy szakértő. Teljesen egyedül csinálta. Csodálatos, hogy meg tudja csinálni a frizuráját. Még londoni fodrászok sem tudnák különbül. Nicsak, Mr. Hughes! És Mrs. Hughes is itt van! Oda kell mennem egy pillanatra beszélgetni Mr. és Mrs. Hughes-zal! Hogy vannak? Hogy vannak? Köszönöm, én nagyon jól érzem magam. Ugye, milyen ragyogó? Hol a kedves Mr. Richard? Ó, hisz itt van! Ne zavarják. Sokkal kellemesebb neki, ha fiatal hölgyekkel beszélget. Hogy van Mr. Richard? Láttam a minap, mikor végiglovagolt a városon. Nahát, ez meg Mrs. Otway! És a kedves Mr. Otway, és Miss Otway meg Miss Caroline! Ennyi jóbarát! Meg Mr. George és Mr. Arthur is itt van. Hogy vannak? Hogy vannak mindnyájan? Én nagyon jól, köszönöm. Sose voltam jobban. Jól hallom, hogy újabb kocsi érkezik? Ki lehet az? Valószínűleg a derék Cole-ék. Mondhatom, elragadó ennyi barát között lenni. És milyen remekül ég a tűz! Mindjárt megsülök. Nem kérek kávé, köszönöm, sosem iszom kávé. Ha szabad egy kis teát, uram, majd alkalomadtán, de nem sürgős. Ó, már itt is van! Milyen remek minden! Frank Churchill visszatért posztjára, Emma mellé, s amint Miss Bates

elhallgatott, Emma kénytelen volt végighallgatni Mrs. Elton és Miss Fairfax beszélgetését, akik kissé hátrább, mögötte álltak. A fiatalember gondolataiba mélyedt. Hogy ő is hallott-e mindent, Emma nem tudta bizonyosan megmondani. Miután a papné jó néhány bókot mondott Jane ruhájára és megjelenésére - Jane csöndesen és illedelmesen fogadta őket -, láthatólag maga is bókokat akart hallani, s így folytatta: - Hogy tetszik a ruhám? Hát a díszítése? Hogyan fésülte meg Wright a hajam? - és még sok más hasonlót kérdezett, s partnernője türelmes udvariassággal válaszolgatott. Akkor Mrs. Elton így szólt: - Általában nálam kevesebbet már senki sem törődhet a ruhájával, de ilyen alkalmakkor, amikor mindenkinek a szeme rajtam, no meg Westonék iránti tiszteletből, akik nyilvánvalóan főleg az én tiszteletemre rendezték ezt a bált, nem szeretnék lemaradni mások mögött. Nem is nagyon látok a teremben más gyöngyöt az enyémen kívül. Szóval, azt mondják, Frank Churchill kiváló táncos. Na, majd meglátjuk, hogy egyformán táncolunk-e. Mindenesetre nagyon csinos fiatalember. Nekem nagyon tetszik. Ebben a pillanatban Frank olyan élénken kezdett beszélni, hogy Emma csak azt gondolhatta, meghallotta a róla szóló dicshimnusz, és nem óhajt belőle többet hallani; a hölgyek hangja egy időre elmosódott, míg az újabb szünet megint tisztán kivehetővé tette Mrs. Elton hangját. Mr. Elton akkor csatlakozott hozzájuk, és felesége így kiáltott fel: - Jaj, hát hiába bújtunk el, mégiscsak ránk talált! Épp ebben a pillanatban mondtam Jane-nek, hogy gondolom, kezd nyugtalankodni miattunk, és tudni

szeretné, mi van velünk.

- Jane - ismételte Frank Churchill, s hangja meglepetést és nemtetszést árult el

-, ez aztán a fesztelenség! De ha Miss Fairfax nem helyteleníti...

- Hogy tetszik magának Mrs. Elton? - kérdezte Emma suttogva.

- Egyáltalán nem.

- Hálátlan.

- Hálátlan? Mire gondol? - Aztán mosoly suhant át az előbb még morcos arcán. -

Nem, ne mondja meg. Nem akarom, tudni, mire gondol. Hol van apám? Mikor kezdünk

végre táncolni?

Emma nemigen értette - úgy látszik, különös hangulatban van.

Frank odébbállt,

hogy megkeresse apját, de aztán hamarosan visszatért Mr. és Mrs. Weston

kíséretében. Amikor rájuk akadt, éppen tanakodtak valamin, amit Emmának is el

kellett mondaniok. Mrs. Westonnak eszébe jutott, hogy fel kellene kérni Mrs.

Eltont, nyissa meg a bált; bizonyosan elvárja; ez viszont kizárta azt, hogy

Emmának juttassák ezt a kitüntetést, ahogy eredetileg szerették volna. Emma erős

lélekkel hallgatta végig a szomorú valóságot.

- És ki legyen a párja? - kérdezte Mrs. Weston. - Bizonyára úgy gondolja, hogy

Franknek illene felkérnie.

Frank azonnal Emmához fordult, és emlékeztette korábbi ígéretére, aztán

kijelentette, hogy ő foglalt, amit apja tökéletes helyesléssel fogadott.

Hamarosan kiderült, hogy Mrs. Weston őt, a férjét szánta Mrs. Elton táncosául,

és a fiatalok dolga, az volt, hogy segítsenek rábeszélni Mr. Westont, ami

hamarosan meg is történt. Mr. Weston és Mrs. Elton vezette a sort; utánuk

következett Mr. Frank Churchill és Miss Woodhouse. Emmának bele kellett

nyugodnia, hogy csak a második hely az övé Mrs. Elton után, bár mindig abban a

hitben volt, hogy a bált elsősorban az ő kedvéért rendezték. Már-
már ennyit is
elégnek érzett, hogy mégiscsak fontolóra vegye a férjhezmenetelt.
Mrs. Eltonnak ez alkalommal mindenesetre megvolt az az
elégtétele, hogy hiúsága
tökéletesen kielégült; mert bár arra számított, hogy Frank
Churchill-lel nyitja
meg a bált, a cserével semmit sem veszített. Mr. Weston tán még
különb partner,
mint a fia. Emma viszont e kis kellemetlenség ellenére is
mosolygott örömeiben,
elragadtatva nézte, milyen hosszú sor áll fel táncolni, örült, hogy
még annyi
vidám, ünnepi óra vár rá az este folyamán. Mindennél jobban
bántotta, hogy Mr.
Knightley nem táncol. Nicsak, ott áll a nézők között, ahol semmi
keresnivalója,
táncolnia kellene, nem szabadna a férjek, az apák és a kártyázók
közé számítania
magát - akik csak addig tettek úgy, mintha érdekelné őket a tánc,
míg
felállították számukra a kártyaasztalkákat -, hisz oly fiatalnak
látszik.
Előnyösebben nem is mutatkozhatott volna, mint ahol most állt.
Emma úgy érezte,
magas, szálfegyenes alakja mindenkinek a tekintetét magára kell
hogy vonja: a
testes, csapott vállú, idősebb férfiak, de még a jelenlevő
fiatalemberek között
sem akadt egyetlenegy sem - saját partnerét kivéve -, akit hozzá
lehetett volna
hasonlítani. Néhány lépést közeledett, s e néhány lépés is azt
bizonyította,
milyen úri módon, milyen természetes eleganciával tudna
táncolni, ha venné
magának a fáradságot. Valahányszor tekintetük találkozott,
Emma mosolyra
kényszerítette; de általában komolynak látszott. Emma azt
kívánta, bár
szívesebben lenne a bálteremben, s bár jobban szeretné Frank
Churchillt. Úgy

érezte, gyakran figyeli őt. Azzal nem mert hízelegni magának, hogy gyönyörködik a táncában, de ha a viselkedését figyeli, nem kell tartania tőle. Kacérkodásnak nyoma sem volt közte és partnere között. Inkább vidám, kedves barátoknak látszottak, mint szerelmeseknek. Kétségtelen, hogy Frank Churchill kevesebbet törődik vele, mint azelőtt. A bál továbbra is kellemesen zajlott. Mrs. Weston aggodalmas gondoskodása, szüntelen figyelme nem volt hiábavaló. Láthatóan mindenki jól érezte magát, s még alig kezdődött meg a mulatság, máris kialakult a vélemény, hogy elragadó, újra meg újra ismételték, milyen jól szórakoznak, pedig az ilyen dicséretre csak akkor szokott sor kerülni, mikor a bál már rég véget ért. Nagyon fontos, nagyon emlékezetes eseményekben ez sem volt gazdagabb, mint az efféle összejövetelek általában, egyetlen dolog történt csak, ami Emmát elgondolkoztatta. Megkezdődött az utolsó páros tánc vacsora előtt, és Harrietnek nem akadt partnere, ő volt az egyetlen fiatal hölgy, aki petrezselymet árult. Eddig még mindig jutott táncos minden lánynak, s így nem lehetett megérteni, hogyan maradhatott valaki pár nélkül. Emma rögtön kevésbé csodálkozott, amikor meglátta a teremben őgyelegni Mr. Eltont. Bizonyosra vette, hogy ha elkerülheti, nem szívesen kéri fel táncolni Harrietet, ezért egyre azt várta, mikor menekül a kártyaszobába. A lelkész azonban nem szándékozott elmenekülni. Átsétált a szoba végébe, ahol a nézők üldögéltek, némelyikkel szóba elegyedett, sétálgatott előttük, mintha mutogatni akarná, hogy szabad, és elhatározta, hogy megőrzi szabadságát. Azt sem

mulasztotta el, hogy néhányszor közvetlenül Miss Smith előtt parádézzon, vagy olyanokkal beszélt, akik közel álltak hozzá. Emma mindent látott. Még nem táncolt ő sem, épp utat tört magának a szoba végéből, s így volt alkalma körülnézni, csak a fejét kellett arra fordítania, hogy mindent lásson. Amikor a sor közepéig ért, az egész társaság épp a háta mögé került, nem fordíthatta többé feljűk a tekintetét; Mr. Elton azonban olyan közel állt hozzá, hogy minden szót hallott, amit Mrs. Westonnal beszélt. Azt is észrevette, hogy felesége, aki közvetlenül előtte állt, nemcsak hallgatja a beszélgetést, de jelentőségteljes pillantásaival bátorítja is a férjét. A jószívű, szelíd Mrs.

Weston az ő kedvéért hagyta ott kényelmes helyét, hogy megkérdezze tőle: - Maga nem táncol, Mr. Elton? -, mire ő rögtön rávágta a választ: - Ezer örömmel, Mrs.

Weston, ha hajlandó táncolni velem.

- Ó, én nem. De jobb partnert szerzek magának, mint én vagyok.

- Ha Mrs. Gilbert kívánna táncolni - mondta Mr. Elton -, higgye el, nagy

örömmre szolgálna, mert bár szinte öreg házasembernek érzem magam, akinek nem

való már a tánc, mindig nagy örömet szerez, ha olyan régi jó ismerőssel

táncolhatok, mint Mrs. Gilbert.

- Mrs. Gilbert sem óhajt táncolni, de egy fiatal hölgy szabad e percben, és

örülnék, ha táncolni látnám... Miss Smith.

- Miss Smith... ah, nem is vettem észre. Nagyon lekötelez, és ha nem lennék öreg

házasember... de nem való már nekem a tánc, Mrs. Weston.

Bizonyára megbocsát. Ha

kívánja, bármi mást nagyon szívesen megteszek, de nekem már nem való a tánc.

Mrs. Weston nem szólt többet, de Emma szinte látta, milyen meglepetéssel és

mennyire megbántva tért vissza helyére. Ilyen hát Mr. Elton! A szeretetre méltó, szívélyes, kedves Mr. Elton! Egy pillanatra körülnézett; nem messze tőle éppen Mr. Knightleyhez lépett oda, és igyekezett hosszabb beszélgetésbe elegyedni vele, de előbb cinkos mosolyt váltott feleségével. Emma nem akart még egyszer odanézni. Szívében lángolt a harag, attól félt, az arca is éppolyan tüzes. A következő pillanatban kellemesebb látvány tárult elé: Mr. Knightley a táncolók közé vezette Harrietet! Így még sohasem lepődött meg, ritkán érzett nagyobb örömet, mint ebben a pillanatban. Elöntötte az öröm és a hála, amit Harriet miatt, de a maga nevében is érzett, s alig várta, hogy megköszönhesse neki; ahhoz ugyan túl messze voltak, hogy megszólíthassa, de amikor legközelebb elkaphatta Mr. Knightley tekintetét, arckifejezése sokat elárult érzelmeiből. Mr. Knightley úgy táncolt, ahogy gondolta róla: remekül. S ha nincs az előbbi kegyetlen jelenet, szinte túlságosan szerencsésnek tartotta volna Harrietet, akinek boldog arcán látszott, mennyire élvezi a táncot, s az is, hogy teljesen átérzi, milyen megtiszteltetésben van része. Meg is becsülte a kitüntetést: boldogan lejtett a szoba közepén, s egyik mosoly a másikat követte az arcán. Mr. Elton visszavonult a kártyaszobába, s (Emma legalább is remélte) érezte, milyen nevetséges helyzetbe került. Úgy gondolta, ő még nem olyan kérges szívű, mint a felesége, bár nagyon is kezd hasonulni hozzá. Az asszony meg is fogalmazta érzelmeit, amikor hallhatóan így szólt táncosához: - Knightley megkönyörült szegény kis Miss Smithen. Mondhatom, igen kedves tőle.

Bejelentették a vacsorát. Mozgolódás támadt, s ettől kezdve szünet nélkül Miss Bates hangját hallhatták, egészen addig, míg asztalhoz ült, és kezébe vette a kanalat:

- Jane, Jane, drága Jane-em, merre vagy? Itt a belépőd, Mr. Weston arra kér, vedd fel a belépődöt. Azt mondja, attól tart, huzatos a folyosó, bár mindent megtettek... egy ajtót beszegeztek... rengeteg szőnyeget raktak le... drága

Jane-em, igazán fel kell venned a belépőt. Mr. Churchill! Ó, milyen kedves!

Milyen ügyesen felsegítette rá! Olyan hálás vagyok! Igazán remekül táncoltak...

Igen, drágám, hazaszaladtam, ahogy előre megmondtam neked, és lefektettem

nagymamát, aztán visszajöttem, és ahogy előre megmondtam, fel se tűnt senkinek.

Nagymama egész jól érzi magát, nagyon kellemes estét töltött Mr. Woodhouse-nál,

rengeteget csevegték, és ostáblát játszottak. A teát lent itták meg a

földszinten, aztán mielőtt eljött, sütemény, sült alma meg bor is volt; néhány

dobása remekül sikerült, és sokat kérdezősködött felőled, hogyan mulatsz, és kik

a táncosaid. "Ó - mondtam én -, nem akarok elébe vágni Jane-nek, mikor

otthagytam, éppen Mr. George Otwayjel táncolt, majd ő maga mindent szívesen

elmesél holnap. Első partnere Mr. Elton volt, hogy legközelebb ki kéri fel, nem

tudom, talán Mr. William Cox." Drága uram, maga túlságosan lekötelez. Nincs

valaki más, akinek szívesebben segítene? Én tudok magamról gondoskodni. Uram, ön

nagyon kedves. Na de ilyet, Jane, az egyik karján, én meg a másikon! Állj, állj,

húzódjunk csak hátra egy kicsit, itt megy Mrs. Elton, a drága Mrs. Elton! Milyen

elegáns... micsoda gyönyörű csipke... Most mind az ő kíséretében vonulunk. Ő az est királynője!... Hát itt vagyunk a folyosón. Két lépcső, Jane, vigyázz a két lépcsőfokra! Dehogysis, hiszen csak egy! Nahát, megesküdtem volna, hogy kettő van. Milyen furcsa! Meg voltam győződve róla, hogy kettő van, pedig csak egy. Sosem láttam még ilyen kényelmet és eleganciát... mennyi gyertya mindenütt! Szóval nagymamádról meséltem éppen, Jane. Egy kis csalódás is érte. Tudod, a sült alma meg a sütemény igazán kitűnő volt, de előtte finom borjúbecsináltat és spárgát is tálaltak fel, és a jó Mr. Woodhouse úgy gondolta, hogy a spárga nem főtt meg eléggé, ezért az egészet visszaküldte. Na és nagymama meg semmit sem szeret úgy, mint a borjúbecsináltat meg a spárgát, így aztán nagyot csalódott; de megegyeztünk, hogy senkinek sem teszünk említést a dologról, hogy vissza ne kerüljön a kedves Miss Woodhouse-hoz, mert nagyon bántaná!... Nahát, ez ragyogó! Elképesztő! Ilyet képzelni sem tudtam! Ilyen elegancia és bőség! Ilyet azóta sem láttam, hogy... No, hova ülünk? Hova ülünk? Bárhová, csak Jane huzatban ne legyen. Az nem számít, hogy én hova ülök. Ó, ezt az oldalt ajánlja? Bizonyos vagyok benne, Mr. Churchill... csak túl jónak tartom... de ahogy akarja. Amit maga határoz ebben a házban, az csak jó lehet. Drága Jane, hogyan tudok az ételeknek csak a feléről is beszámolni nagymamának! Még leves is van! Nem is kellene ilyen hamar kiszolgálni engem, de olyan remek az illata, hogy nem állhatom meg, hozzá kell látnom. Emma csak vacsora után talált rá alkalmat, hogy Mr. Knightleyvel beszéljen; de

amikor ismét valamennyien a bálteremben voltak, szemével ellenállhatatlanul magához hívta, hogy köszönetet mondhasson neki. Mr. Knightley heves szavakkal

ítélte el Mr. Elton viselkedését, megbocsáthatatlan durvaságnak tartotta; Mrs.

Elton pislogása is megkapta a neki kijáró megrovást.

- Nemcsak Harrietet akarták ők megbántani - mondta. - Mondja, Emma, miért haragusznak magára?

Mosolyogva beszélt, látszott, hogy úgyis tudja a választ, de mivel a lány nem

felelt, hozzátette: - Az asszonynak semmi oka az

ellenségeskedésre, még ha a

férje neheztel is. Erre maga persze nem szól semmit; vallja be, Emma, el akarta

vele vétetni Harrietet.

- Így volt - válaszolta Emma -, s ezt nem tudják megbocsátani.

A férfi a fejét rázta, de közben elnézően mosolygott, és csak ennyit mondott:

- Nem szidom meg érte. Ezt rábízom a saját eszére.

- Hát ilyen hízelgő tanácsadóra mer bízni? Gondolja, hogy hiú eszem valaha is

azt sűgja, hogy tévedek?

- Nem a hiú esze, hanem a józan esze. Ha néha tévútra vezet is az egyik,

bizonyos vagyok benne, a másik megsűgja, hogy rosszul tette.

- Belátom, hogy Mr. Eltonban nagyot csalódtam. Van benne valami kicsinyesség,

amit maga észrevett, én pedig nem; meg aztán szentül hittem, hogy szerelmes

Harrietbe. Egész sorozat buta tévedés juttatott odáig.

- Én pedig viszonzásul, hogy ennyit elismer, igazat adok magának, és kijelentem,

hogy maga jobb feleséget választott neki, mint ő választott magának. Harriet

Smithnek egész sor olyan kiváló tulajdonsága van, amely Mrs. Eltonból teljesen

hiányzik. Szerény, egyszerű gondolkozású, természetes leány, akit minden

értelmes és jó ízlésű ember százszor többre kell, hogy becsüljön, mint egy Mrs.

Elton-féle nőt. Sokkal jobban elbeszélgettem Harriettel, mint ahogy vártam.
Szavai igen jólestek Emmának. Mr. Weston sürgölődése szakította félbe őket, aki mindenkit felszólított, menjen vissza táncolni.
- Gyerünk, Miss Woodhouse, Miss Otway, Miss Fairfax, ugyan mit csinálnak?
Jöjjön, Emma, mutasson példát társnőinek. Mindenki lustálkodik? Mindenki alszik?
- Én kész vagyok - mondta Emma -, ha hívnak, megyek.
- Kivel táncol? - kérdezte Mr. Knightley.
Emma egy pillanatig habozott, aztán így válaszolt: - Ha felkér, magával.
- Szabad? - és Mr. Knightley a karját nyújtotta.
- Ezer örömmel. Bebizonyította, hogy tud táncolni, és ugye, annyira közeli rokonok nem vagyunk, hogy ne illenék együtt táncolnunk?
- Rokonok?... Nem, igazán nem.

Harminckilencedik fejezet

Ez a kis kimagyarázkodás Mr. Knightleyvel nagy örömet szerzett Emmának. Ez volt egyik legkellemesebb emléke a bálról, amelyre másnap, amikor a pázsiton fel-alá sétált, jólesően gondolt vissza. Nagyon örült, hogy olyan jól megértették egymást Eltonékat illetően, és annyira egyformán vélekedtek férjéről és feleségről egyaránt, s különösen jólesett neki Harriet dicsérete, a Mr. Knightley régi véleményéhez képest elismerő szavak. Mostani jóérzését elsősorban Eltonék szemtelenségének köszönhette, pedig néhány pillanatig fennállt a veszély, hogy tönkreteszik az este hátralevő részét, s mindettől még egy másik szerencsés eredményt is várt: talán Harriet is kigyógyul szerelmi bánatából. Biztató jelnek vélte, ahogy Harriet beszélt az esetről, mielőtt kiléptek a bálteremből. Mintha hirtelen kinyílt volna a szeme, s végre észrevette volna,

hogy Mr. Elton nem olyan kiváló lény, amilyennek képzelte.
Harriet láza elmúlt,
s nem kellett attól tartani, hogy Mr. Elton lovagias viselkedésével
újra szívébe
lopja magát, és még egyszer megdobogtatja a szívét. Arra
bizonyosan lehetett
számítani, hogy a rosszindulatú Elton pár később is kimutatja
majd céltudatos
semmibevevését, s biztosítja ezzel Harriet további gyógyulását. Ha
Harrietnek
megjön az esze, ha Frank Churchill nem szerelmes túlságosan, és
ha Mr. Knightley
nem akar vele veszekedni, igazán nagyon boldog nyár vár
Emmára.
Nem számított rá, hogy ma reggel viszontlátja Frank Churchillt. A
fiatalember
előző nap megmondta, hogy bármennyire szeretné is, nem állhat
meg Hartfieldben,
mert délre otthon kell lennie - Emma azonban egyáltalán nem
bánta ezt.
Mikor mindent végiggondolt, helyére tett és elrendezett magában,
felfrissült
lélekkel indult el a ház felé, készen arra, hogy a két kisfiúnak, no
meg
nagyapájuknak szentelje egész figyelmét, kitárult a nagy
vaskapu, és belépett
rajta két alak - álmában sem képzelte volna, hogy együtt láthatja
őket: Frank
Churchill és a karjára támaszkodva Harriet - igen, semmi tévedés,
Harriet. Egy
pillanat alatt átfutott rajta a bizonyosság, hogy valami rendkívüli
történhetett, Harriet falféher volt és riadtnak látszott, a
fiatalember pedig
próbálta felvidítani. A vaskapu és a bejárati ajtó közötti távolság
nem volt
több húsz méternél - hamarosan mind a hárman a hallban
voltak, s Harriet, aki
azonnal egy székbe hanyatlott, elájult.
Ha egy ifjú hölgy elájul, magához kell téríteni, válaszolni kell
minden
kérdésre, és el kell oszlatni a meghökkenést. Az ilyen események
nagyon

érdekesek, de csak rövid időre. Nem telt bele pár perc, és Emma mindent megtudott.

Miss Smith és Miss Bickerton (szintén Mrs. Goddard egyik kosztosa, mint Harriet), aki ugyancsak részt vett a bálon, sétára indult, mégpedig a richmondi úton, amely látszólag eléggé forgalmas volt, és ezért mindenki biztonságosnak tartotta - s mégis ijedség érte őket. Az út Highburytól mintegy fél mérföldnyire hirtelen kanyarodik egyet, s mindkét oldalán szilfák vetnek rá sűrű árnyékot - és itt jelentékeny szakaszon nagyon elhagyatott rész következik; mikor a leányok erre a szakaszra értek, nem sokkal maguk előtt egy nagy füves tisztáson egy cigánykaravánt pillantottak meg. Egy szemfüles purdé odajött kéregetni, Miss Bickerton nagyon megrémült, nagyot sikoltott, és Harrietre kiáltva, hogy kövesse, felrohant a meredek parton, átugrott egy keskenyebb ösvényt, és elmenekült egy Highburybe vezető rövidebb ösvényen. Szegény Harriet nem bírta követni. A tánc után görcsöt kapott a lába, s mikor megpróbált felmászni az útszélen, úgy elgyöngült, hogy másodszor meg sem próbálkozott a dologgal, s a rémülettől félholtra válva kénytelen volt ott maradni.

Nem tudni, hogyan viselkedtek volna a cigányok, ha a hölgyek bátrabbak, de ilyen csábító alkalmat nem mulaszthattak el, hisz majdnem biztatást kaptak a támadásra. Harriet hamarosan fél tucat csivitelő purdé közepette találta magát, élükön egy terebélyes asszonysággal meg egy sihederrel, akik ugyancsak hangoskodtak, és szemtelen pillantásokat vetettek rá, ha nem is voltak túlságosan tolakodóak. Harriet egyre jobban megrémült, pénzt ígért, elővette

erszényét, és egy shillinget adott nekik, s közben könyörgött, hogy ne kívánjanak tőle többet, és ne bántsák. Addigra annyira magához tért, hogy lassan ugyan, de valahogy elindult az úton, rémülete és pénztárcájának látványa azonban túl nagy kísértés volt a cigányoknak - hamarosan az egész banda követte, pontosabban körülfogta, még több pénzt követelve tőle. Így talált rá Frank Churchill; a leány remegett és alkudozott, a cigányok hangoskodtak és erőszakoskodtak. A szerencsés véletlen úgy hozta, hogy a fiatalember késve indult útnak Highburyből, így a kritikus pillanatban segítségére siethetett. A szép reggel sétára csábította, lovait más úton küldte előre, azzal, hogy Highburyn túl egy-két mérföldnyire majd utoléri őket. Történetesen előző este egy ollót kért kölcsön Miss Bateséktől, amit elfelejtett visszaadni, így kénytelen volt megállni a házuknál, és bemenni pár percre. Ezért indult később, mint ahogy tervezte, és mivel gyalogosan ment, senki sem vette észre, míg egészen a közelükbe nem ért. Előbb az asszony meg a síheder rémítette meg Harrietet, most viszont ők maguk estek pánikba. Halálos rémületben maradtak az úton, Harriet pedig valósággal odasimult lovagjához, alig bírt beszélni, csak arra futotta erejéből, hogy Hartfieldig elmenjen, ott rögtön elájult. A fiatalember ötlete volt, hogy Hartfieldbe viszi, eszébe sem jutott más. Nagy vonásokban így szólt a történet, Frank beszámolója, amit Harriet is megerősített, mikor visszanyerte eszméletét és beszélőképességét. Frank nem időzhetett tovább: csak azt várta meg, míg Harriet magához tér, máris annyit

késlekedett, hogy egy perc veszteni való ideje sem maradt.
Emmának lelkére
kötötte, tudassa Mrs. Goddarddal, hogy Harrietnek nem történt
baja, Mr.
Knightleyvel pedig, hogy cigányok járnak a környéken, azzal
útnak indult,
miközben Emma eldadogta háláját a maga és barátnője nevében.
Ilyen kaland - ha egy csinos fiatalember és egy bájos fiatal hölgy
kerül ilyen
helyzetbe - a leghidegebb szívben és a legszikkadtabb agyban is
óhatatlanul
bizonyos gondolatokat ébreszt. Emma legalábbis így képzelte.
Hiszen ha egy
nyelvész, grammatikus vagy akár matematikus lett volna tanúja
együttes
érkezésüknek, s hallgatta volna végig történetüket, annak is
éreznie kellett
volna, hogy maguk a körülmények játszanak össze a kettőjük
kapcsolatának
szorosabbra fűzésében. Mennyivel inkább tűzbe jöhet, milyen
örömmel
színegetheti sejtéseit az, akiben, mint Emmában, a fantázia
élénkebb,
különösen, ha mint neki, már előzetesen megfordult az agyában
ez a kombináció.
Ez aztán rendkívüli esemény! Ameddig Emma vissza tud
emlékezni, még sohasem
történt ilyesmi egyetlen helybeli fiatal hölgygel sem - ilyen
sorsszerű
találkozás, ilyen ijedség -, most pedig épp azzal az illetővel, és épp
abban a
pillanatban történt, amikor a másik illető véletlenül épp arra járt,
és
megmenthette. Hát ez rendkívüli! Méghozzá tudva - ahogyan ő
tudja -, milyen
megfelelő lelkiállapotban vannak most mindketten -, még jobban
hatott rá a
történet. A fiatalember éppen azon igyekszik, hogy szabaduljon az
őiránta érzett
szerelmétől, a lány meg éppen csak hogy kigyógyult Mr. Elton
iránti gyötrő

szenvedélyéből. Igazán, mintha minden összefogott volna, hogy a legérdekesebb fejleményeket ígérje. Lehetetlen, hogy ez az eset ne hívja fel a figyelmüket egymásra.

Pár perces beszélgetésük során, amíg Harriet még nem tért egészen magához, a fiatalember meleg együttérzéssel beszélt a lány rémületéről, gyermeki ártatlanságáról, izgalmáról, ahogy karjába kapaszkodott, és nem is eresztette el többet - de kicsit mulatott is rajta. Amikor aztán Harriet is beszámolt a történekről, hevesen méltatlankodott Miss Bickerton felháborító ostobasága miatt. No, majd csak halad minden a maga természetes útján, nem kell sem sürgetni, sem támogatni a dolgot. Emma elhatározta, hogy egy lépést sem tesz, egyetlen célzást sem ejt ki az ajkán. Nem, nem, elege van belőle, nem avatkozik többé senki életébe. De abból igazán nem lehet baj, ha tervezgeti a jövőt, ha nem cselekszik semmit, csak terveket szó. Ennél tovább semmiképpen sem fog menni.

Emma először úgy határozott, hogy eltitkolja apja előtt, mi történt, tudta, milyen aggodalmat és ijedséget okoz majd neki az eset, hamarosan rájött azonban, hogy lehetetlen titkolóznia. Fél óra alatt egész Highbury mindent tudni fog. Épp ilyesmi érdekli legjobban a legfecsegőbb embereket: az ifjúságot és az egyszerű népeket, s csakugyan, a rémítő hírek hamarosan boldog izgalomba ejtették a falu fiatalságát és a cselédeket. Az előző esti bál eltörpül a cigányokkal történt kaland mellett. Szegény Mr. Woodhouse reszketett ültében, s ahogy Emma előre látta, csak akkor nyugodott meg, amikor megígérték, hogy többet sosem lépnek ki

a park kapuján. Az vigasztalta csak, hogy egész nap sokan érdeklődtek felőle, meg lánya és Miss Smith egészsége felől is (a szomszédok tudták, mennyire szereti, ha érdeklődnek hogylétéről); nagy örömmel válaszolhatta, hogy mindnyájan elég gyöngének érzik magukat, ami ugyan nem egészen így volt, mert Emma tökéletesen jól érezte magát, Harriet nemkülönben, de Emma nem akart közbeszólni. Apja szempontjából nézve eléggé sajnálatos módon egészséges természetű volt - jóformán azt sem tudta, mi a gyengélkedés, ha apja ki nem talált volna betegségeket a számára, sohasem szerepelhetett volna a neve apja tudósításaiban. A cigányok nem várták meg, hogy a törvény lesújtsa rájuk, sietve elhordták az irhájukat. Highbury ifjú hölgyei megint éppoly nyugodtan sétálhattak, mint mielőtt kitört a rémület, s az egész história hamarosan mindenki emlékében elhalványodott; Emmát és unokaöccseit kivéve. Henry és John pedig ettől kezdve mindennap hallani akarták Harriet esetét a cigányokkal, és következetesen helyreigazították nénjük szavait, ha csak a legkisebb részletben is eltért az eredeti elbeszéléstől.

Negyvenedik fejezet

Egy reggel, néhány nappal e kaland után, Harriet apró csomaggal a kezében

állított be Emmához, letelepedett, és kis habozás után így kezdte:

- Miss Woodhouse, ha van egy kis ideje, szeretnék valamit elmondani magának...

vallomásfélével tartozom... hadd legyenek túl rajta.

Emma alaposan meglepődött, de arra kérte, beszéljen, Harriet hangja nagyon

komolyan csengett: szavain kívül már ez is arra engedett következtetni, hogy

valami rendkívüliire kell elkészülnie.

- Kötelességem és őszintén szólva vágyam is - folytatta a leány -,
hogyan ne
legyen semmiféle titkom e témával kapcsolatban maga előtt. Mivel
bizonyos
tekintetben, hála Istennek, egészen megváltoztam, tartozom vele,
hogyan
megnyugtassam efelől. Nem akarok többet beszélni róla, mint
szükséges,
túlságosan is szégyellem, hogy olyan gyöngének mutatkoztam...
de hisz maga úgyis
érti, mire gondolok.

- Igen - mondta Emma -, azt hiszem, értem.

- Hogy is áltathattam magam annyi ideig? - kiáltotta Harriet
hevesen. - Szinte
örületnek tartom. Most már semmi rendkívülit sem látok az
illetőben. Nem
érdekel, találkozunk-e vagy se, persze ha rajtam áll, akkor inkább
nem
találkozom vele; s igazán mondom, inkább bármekkorát kerülnék,
csak ne kelljen
találkoznunk; de egy csöppet sem irigylem a feleségét, sem nem
bámulom, sem nem
irigylem, nem úgy, mint eddig. Elhiszem, hogy nagyon bájos, meg
minden, de
nagyon rossz természetű és kellemetlen teremtésnek tartom.
Sosem fogom
elfelejteni, hogyan nézett akkor este. De igazán mondom, Miss
Woodhouse, azért
nem kívánok neki semmi rosszat. Nem, nekem már nem fáj,
bármilyen boldogok
lesznek is egymással, s hogy meggyőzzem magát, mennyire
komolyan beszélek, el
fogom pusztítani, amit már rég el kellett volna pusztítanom...
tudom én - mondta
elpirulva -, hogy nem is lett volna szabad őrizgetnem.
Mindenesetre most mindent
elpusztítok, s azt akarom, hogy a maga jelenlétében történjék,
hogyan lássa, hogy
megjött az eszem. Nem is sejti, mi van ebben a csomagban? -
kérdezte zavart
pillantással.

- Nem. Ajándékozott valaha valamit magának?
- Nem, ajándéknak éppen nem nevezhetem, de olyasmi, amit nagyon értékesnek tartottam.

Feléje nyújtotta a csomagot, s Emma a következő szavakat olvashatta a tetején:

"Legdrágább kincseim." Egyszeriben elfogta a kíváncsiság. Harriet kibontotta a csomagot, s Emma türelmetlenül figyelt. Csinos kis cukorkásdoboz került elő, bőséges ezüstpapírba csomagolva. Harriet kinyitotta. A legpuhább vattával volt kibélelve, de a vattán kívül Emma csak egy darabka angoltapaszt látott benne.

- Nos - mondta Harriet -, kell, hogy emlékezzék rá.
- Igazán nem emlékszem semmire.
- Istenkém, nem hittem volna, hogy elfelejti, mi történt az angoltapaszzal kapcsolatban ezen a szent helyen egyik legutolsó együttlétünkön. Alig néhány nappal a torokgyulladásom előtt történt, épp azelőtt, hogy Mr. és Mrs. John Knightley megérkezett, azt hiszem, épp aznap este. Hát nem emlékszik, hogy Mr. Elton megvágta az ujját a maga új tollkésével, s hogy angoltapaszt ajánlott neki? De mivel magánál véletlenül éppen nem volt, s tudta, hogy nálam van, felszólított, hogy adjak belőle, és akkor elővettem a tapaszt, és vágtam neki belőle egy darabot, de túlságosan nagyra sikerült, és ő levágott belőle, és mielőtt visszaadta, egy darabig játszott a maradékkal. Én meg, amilyen ostoba voltam, nem tudtam megállni, hogy drága kincsként ne őrizgessem; félretettem, hogy valahogy el ne használjam, és néha-néha megnéztem, mint valami értékes szerzeményt.
- Drága Harrietem - kiáltotta Emma, kezét arca elé kapta és felugrott -, úgy

megszégyení, hogy alig bírom elviselni. Hogy emlékszem-e? Ó, most már mindenre jól emlékszem, kivéve, hogy eltette azt az ereklyét; ezt mindeddig nem tudtam...

De hogy elvágta az ujját, én angoltapaszt ajánlottam, és azt mondtam, hogy nálam nincs... Ó, én bűnös lélek! Pedig az én zsebemben is volt egy egész tekerecs! Ez

is egyik ostoba fortélyom volt! Megérdemlem, hogy egész hátralevő életemben

piruljak. Nos - mondta, s ismét leült -, folytassa, mi van még.

- Csakugyan volt magánál is? Nahát, sosem gondoltam volna, olyan természetesen

viselkedett.

- Tehát képes volt az ő kedvéért őrizgetni ezt a darabka angoltapaszt - mondta

Emma, mikor magához tért a szégyenkezésből, s felváltva csodálkozott és mulatott

a histórián, gondolatban pedig hozzátette: "Szent egek! Mikor jutna nekem

eszembe, hogy vattába csomagolva őrizgessek egy darab angoltapaszt, amellyel

Frank Churchill játszadozott! Ilyesmire sose lennék képes!"

- Ez pedig - mondta Harriet ismét a dobozához fordulva -, ez valami még

értékesebb... akarom mondani, még értékesebb volt eddig... mert ez csakugyan az

övé volt, az angoltapaszt pedig nem.

Emmának nagyon fúrta az oldalát, mi lehet ez az értékes kincs.

Ócska ceruzavég

bukkant elő, olyan csonk, amelyben már bél sem volt.

- Ez igazán az övé volt - mondta Harriet. - Nem emlékszik, mi történt egyik

reggel? Nem, bizonyosra veszem, hogy nem emlékszik. De egy reggel... nem is

tudom pontosan, melyik nap, de talán ama bizonyos este előtti kedden vagy

szerdán történt, hogy valamit fel akart jegyezni a zsebkönyvébe a borókasörről;

Mr. Knightley mesélt neki valamit, hogyan főzik a borókasört, és fel akarta

írni, de amikor elővette a ceruzáját, olyan kicsi volt benne a bél,
hogy rögtön
lefaragta az egészét, és nem maradt belőle semmi, s ezért maga
adott neki
kölcson, ez pedig, amelyet már nem lehetett használni, ott maradt
az asztalon.

De én nem vettem le róla többé a szemem, és amint összeszedtem
a bátorságomat,

felkaptam, és attól a perctől kezdve többé nem is váltam meg tőle.

- Emlékszem - kiáltotta Emma -, tökéletesen emlékszem.

Borókasörről beszéltünk.

Ó, igen. Mr. Knightley meg én azt mondtuk, hogy szeretjük, s Mr.
Eltonon

látszott az elhatározás, hogy ő is igyekszik megkedvelni.

Tökéletesen emlékszem

rá. Várjon csak... Mr. Knightley éppen itt állt, ugye? Úgy
emlékszem, éppen itt

állt.

- Nem is tudom. Nem emlékszem rá. Igazán furcsa, de erre nem
tudok

visszaemlékezni. Emlékszem viszont, hogy Mr. Elton körülbelül itt
ült, ahol most

én.

- Nos, folytassa csak.

- Ennyi az egész. Nincs más mutatni- és mondanivalóm, csak
annyi, hogy most

mindkettőt bedobom a tűzbe, s szeretném, ha látná.

- Szegény, drága Harrietem! És csakugyan boldoggá tette, hogy
ezeket a tárgyakat

őrizgette?

- Igen. Ugye, milyen csacsi voltam? De most már nagyon
szégyellem, és szeretném,

ha olyan gyorsan elfeledhetném, amilyen könnyű elégetni őket.

Bizony, nagyon

helytelen volt, hogy egyáltalán emléktárgyakat őrizgettem tőle az
után, hogy

megnősült. Tudtam, hogy helytelen, de nem volt erőm megválni
tőlük.

- De Harriet, feltétlenül el kell égetnie az angoltapaszt? A

ceruzacsonk ellen

nincs egyetlen szavam se, de az angoltapasznak még hasznát
vehetné.

- Jobban szeretném elégetni - válaszolta Harriet -, látni sem szeretem.

Mindentől meg kell szabadulnom. Úgy... Már be is dobtam a tűzbe, s ezzel hál'

Istennek végeztem Mr. Eltonnal.

"És vajon mikor kezdi majd Mr. Churchill-lel?" - gondolta Emma. Hamarosan joggal hihette, hogy máris bekövetkezett, amire várt; csak abban

reménykedett, hogy a cigányasszony - bár nem jövendölt szerencsét Harrietnek -

szerencsét hozott neki. Úgy két héttel a nagy ijedség után egészen véletlenül

tisztázódott közöttük a dolog. Emma akkor éppen nem gondolt rá, s ettől csak még

értékesebb lett, amit Harriet közölt vele. Valami jelentéktelen beszélgetés

során csak annyit mondott: - No, Harriet, ha majd egyszer férjhez megy, ajánlom,

hogy ezt vagy azt tegye... - s már el is felejtette az egészet, mikor egy

percnyi hallgatás után hallotta, amint Harriet nagy komolyan így szól: - Sose

megyek férjhez.

Emma felnézett, rögtön látta, honnan fúj a szél, s pillanatnyi tanácstalanság

után, hogy észrevétlenül elengedje-e Harriet szavait a füle mellett vagy se, így

válaszolt:

- Sose megy férjhez? Ez aztán új elhatározás!

- De olyan, amin sose fogok változtatni.

Emma ismét habozott egy kicsit, aztán így szólt:

- Remélem, nem abból származik... Remélem, nem Mr.. Eltont tiszteli meg

ennyire...

- Mr. Eltont, ugyan! - kiáltotta Harriet felháborodva. - Dehogysis! - S Emma

éppen csak hogy meghallotta a következő szavakat: - Van, aki sokkal különb Mr.

Eltonnál!

Emmának most már hosszabb gondolkodási időre volt szüksége. Folytassa-e a témát?

Vagy hagyja annyiban, mintha nem is sejtene semmit? De ha ezt teszi, Harriet ridegnek tarthatja, és azt hiszi, hogy megharagudott, ha teljes némaságba burkolózik, csak annyit ér el, hogy többet kell végighallgatnia, mint amennyit szeretne, márpedig azt szilárdan elhatározta, hogy olyan bizalmaskodásra, reményeik és esélyeik olyan nyílt és állandó megbeszélésre, mint hajdan, nem kerül többé sor. Okosabbnak vélte, ha egyszerre megtud és elmond mindent, amit tudni és mondani akar. Legjobb mindig nyílt kártyákkal játszani. Azt előre elhatározta, meddig hajlandó elmenni, ha Harriet ilyesmivel fordul hozzá, s legjobb lesz, ha mielőbb közli vele, mihez tartsák magukat. Döntött, és ezt mondta a lánynak:

- Nem teszek úgy, Harriet, mintha nem érteném, mit akar mondani. Elhatározása vagy inkább elképzelése, hogy sosem megy férjhez, abból fakad, hogy akit választana, túlságosan magasan áll maga fölött ahhoz, hogy maga legyen a választottja. Nem így van?
- Ó, Miss Woodhouse, én igazán nem vagyok olyan elbizakodott, hogy azt higgyem... igazán nem vagyok olyan örült. De már az is öröm nekem, ha távolról csodálhatom őt, aki mindenkinél annyival különb... ha annyi hálával, csodálattal és bámulattal gondolhatok rá, amennyi kijár neki... kivált a részemről.
- Ezen igazán nem csodálkozom, Harriet. Olyan szolgálatot tett magának, hogy csakugyan melegek lehetnek iránta a szíve.
- Szolgálatot! Ó, kimondhatatlanul lekötelezett. Ha visszagondolok rá, meg arra, hogy mit éreztem akkor, amikor megláttam közeledni... amikor megláttam nemes

tekintetét... és én olyan nyomorúságos helyzetben voltam addig!
Micsoda
változás! Egyetlen pillanat alatt micsoda változás! A teljes
nyomorúságtól a
teljes boldogságig!
- Ez igazán természetes érzés! Természetes és tiszteletre méltó.
Igen,
tiszteletre méltónak tartom, hogy ilyen jól választott, és hogy
hálája vezette.
De hogy a választása szerencsés lesz-e, azt már nem tudom
megmondani. Nem
ajánlom, Harriet, hogy átengedje magát ábrándjainak. Semmi
biztosítékát sem
látom, hogy viszonzák érzelmeit. Gondolja meg, hová vezethet
ez. Talán okosabb
lenne, ha nem engedné kifejlődni érzelmeit, most, amíg képes rá:
semmi esetre se
ragadtassa el magát, hacsak nincs meggyőződve róla, hogy ő is
kedveli magát.
Figyelje meg jól. Igazítsa érzelmeit az ő viselkedéséhez. Azért
figyelmeztettem
most, mert én erről nem beszélek többet. Elhatároztam, hogy
semmiképpen sem
avatkozom a dologba. Mostantól kezdve nem is tudok semmiről.
Neveket ne is
említsünk. A múltban igen nagyot hibáztunk; ezentúl legyünk
óvatosak.
Kétségtelen, hogy fölötte áll magának, s bizony, Harriet, nagyon
komoly
akadályokat és nehézségeket látok; de az is igaz, hogy
csodálatosabb dolgok is
történtek már, láttunk már olyan házasságot, ahol még nagyobb
volt a társadalmi
különbség férj és feleség közt. Hát csak vigyázzon magára. Nem
szeretném, ha túl
vérmes reményeket táplálna; de akárhogy végződik a dolog, abban
bizonyos lehet,
hogy a választása olyan jó ízlésre vall, amelyet mindig becsülni
fogok.
Harriet szó nélkül, hálás alázattal kezét csókolt. Emmának a
legkomolyabban az

volt a véleménye, hogy efféle vonzalom nem árthat barátnőjének.
Az lesz a
hatása, hogy fennköltebbé és finomabbá teszi a lelkét, s megmenti
attól a
veszélytől, hogy lealacsonyodjék.

Negyvenegyedik fejezet

Ilyen tervek, remények és ilyen hallgatóságos megegyezés

közepette köszöntött be

a június Hartfieldbe. Highburyben nem történt semmilyen

lényeges változás.

Eltonék még mindig Sucklingék látogatását emlegették, meg azt,
hogyan

kocsikáznak majd a nyitott landauerben; Jane Fairfax pedig még
mindig a

nagymamájánál volt, s minthogy Campbellék megint

elhalasztották hazatérésüket

Írországból - most már augusztusra tűzték ki az idejét Szent Iván
napja helyett

-, lehetségesnek látszott, hogy még két hónapot maradhat,
legalábbis, ha sikerül

meghiúsítania mindazt, amit Mrs. Elton óhajt tenni az érdekében,
s megmenekülhet

attól, hogy akarata ellenére behajszolják valami nagyszerű állás
elfoglalásába.

Mr. Knightley, aki - ő tudja, miért - kezdettől fogva ellenszenvet
érezett Frank

Churchill iránt, azóta még csak jobban idegenkedett tőle. Az a
gyanúja támadt,

hogy miközben Emma körül legyeskedik, valami hátsó gondolata
van. Az

kétségtelennek látszott, hogy Emma a választottja. Minden erre
vallott:

figyelmessége, apja célzásai, mostohaanyja óvatos hallgatása,
minden ezt

sejtette: szavai, viselkedése, diszkréciója és indiszkréciója
egyaránt. De míg a

legtöbben Emmának szánták, Emma maga pedig Harrietre akarta
átruházni. Mr.

Knightley gyanítani kezdte, hogy a fiú legszívesebben talán Jane
Fairfaxnek

csapná a szelet. Érteni nem értette; de valamiféle egyetértés jeleit észlelte köztük - legalábbis úgy gondolta -, a fiatalemberen a tetszés jeleit vélte észrevenni, és attól kezdve, hogy először figyelt fel rá, bármennyire óvakodott is, nehogy ugyanúgy képzelődjön, mint Emma, nem tudta többé e jeleket egészen jelentéktelennek tartani. Emma nem volt jelen, amikor gyanúja először feltámadt: Eltonéknál ebédeltek a randallsi családdal és Jane-nel együtt; s ott vett észre egy - azaz hogy nem is egy - Jane Fairfaxnek szóló pillantást, amely Miss Woodhouse imádója részéről fölöttébb különösnek tűnt. Amikor később megint találkoztak, nem tudott szabadulni attól, amit észlelt, s nem tudott szabadulni egyéb megfigyeléseitől sem, melyek - ha nem úgy volt velük, mint Cowper a kandallótűzzel alkonyatkor - magam teremtve, amit láttam... - csak megerősítették gyanúját, hogy Frank Churchill meg Jane között valami titkos vonzalom, sőt titkos egyetértés van. Egyszer ebéd után - ahogy gyakran megtette - átgyalogolt Hartfieldbe, hogy ott töltsse az estét. Emma és Harriet éppen sétálni indult - csatlakozott hozzájuk ő is, s visszatérőben váratlanul összetalálkoztak egy nagyobb társasággal, akik, akárcsak jómaguk, jónak látták, ha korán indulnak sétálni, mert esőre hajlott az idő; köztük volt Mr. Weston és felesége a fiukkal, meg Miss Bates az unokahúgával; véletlenül akadtak össze. Együtt mentek tovább, s amikor a hartfieldi kapuhoz értek, Emma biztatni kezdte őket, menjenek be valamennyien az apjával teázni, mert tudta, hogy az öregúr éppen az ilyen látogatásoknak örül a

legjobban. A randallsiak rögtön beleegyeztek, Miss Bates pedig hosszú szónoklat után, amelyre ugyan kevesen figyeltek, szintén arra az eredményre jutott, hogy elfogadhatják a kedves Miss Woodhouse nagyon is lekötelező meghívását.

Amikor éppen befordultak a parkba, ott lovagolt el Mr. Perry. Az urak a lováról beszélgettek.

- Erről jut eszembe - mondta hirtelen Frank Churchill Mrs. Westonnak -, mi lett Mr. Perry kocsivásárlási tervéből?

Mrs. Weston láthatólag meglepődött, és így szólt: - Nem is tudtam, hogy ilyesmit tervez.

- Na de ilyet, hiszen magától tudom. Maga írta meg nekem vagy három hónappal ezelőtt.

- Én? Lehetetlen.

- De igazán maga írta. Tökéletesen emlékszem rá. Úgy emlegette, hogy hamarosan sor kerül rá. Mrs. Perry mondta valakinek, és odavolt a boldogságtól. Ő beszélte rá a férjét, mert attól fél, nagyon árt neki, hogy annyit járkál esőben-szélben.

Most már csak emlékszik rá?

- Szavamra mondom, eddig a percig nem is hallottam róla.

- Nem? Igazán nem? Szent ég! Hogy lehet az? Akkor bizonyosan álmodtam... de

teljesen meg voltam győződve róla... Miss Smith, látszik a járásán, hogy

elfáradt. Bizonyára örül majd, ha hazaér.

- De mit jelent ez? Mi ez? - kiáltotta Mr. Weston. - Mi van Perryvel meg a

kocsijával? Mondd csak, Frank, Perry igazán kocsit vesz? Örülök, hogy végre

megengedheti magának. Ugye tőle magától hallottad?

- Nem, apám - válaszolta a fiú nevetve -, úgy látszik, senkitől sem hallottam.

Nagyon furcsa! Meg voltam róla győződve, hogy Mrs. Weston említette hetekkel

ezelőtt valamelyik Enscombe-ba írt levelében... de hát ha azt állítja, hogy mostanáig egy szót sem hallott róla, nyilvánvalóan csak álmodhattam. Mindig nagyon élénken álmodom. Ha távol vagyok innen, Highbury minden lakójával álmodom, s ha legközelebbi barátaim már mind szerepeltek álmaimban, Mr. és Mrs. Perryre kerül sor.

- Azért mégiscsak furcsa - jegyezte meg az apja -, hogy ilyen összefüggő álmot láttál olyanokról, akikre Enscombe-ban nemigen gondolhatsz. Hogy Perry kocsit vesz! És a felesége rábeszéli, mert félti az egészségét! Bizonyosra veszem, hogy sor fog rá kerülni, ha nem ma, hát holnap, csak kissé korai még a dolog. Milyen valószínűnek látszanak néha az álmok! Máskor meg mennyi összevissza zagyvaság!

Nos, Frank, az álmod annyit legalábbis bizonyít, hogy ha magad nem is vagy itt, a gondolataid azért Highburyben járnak. Emma, ugye, maga is szokott álmodni? Emma messzebb járt, hogysen hallhatta volna a kérdést. Előresietett, hogy előkészítse apját a vendégek érkezésére, s Mr. Weston célzása nem ért el a füléig.

- Nos, az igazat megvallva - vágott közbe Miss Bates, miután percek óta hiába próbálta magához ragadni a szót -, ha már erről beszélünk, tagadhatatlan, hogy Mr. Frank Churchill talán... nem akarom állítani, hogy nem álmodhatta... hiszen magam is a legfurcsább dolgokat álmodom néhanapján, de ha engem kérdeznek, be kell vallanom, hogy tavasszal felmerült ez az ötlet; maga Mrs. Perry említette anyámnak, és Cole-ék ugyanúgy tudtak a dolgról, mint mi... de szigorú titok volt, más nem is tudott róla; aztán meg csak három napig gondoltak rá

komolyabban. Mrs. Perry mindig is azt akarta, hogy a férje kocsit tartson, és egy reggel nagy örömmel jött anyámhoz, mert azt hitte, hogy sikerült rábeszélnie. Emlékszel, Jane? Nagymama ezzel fogadott, mikor hazaértünk! Nem jut eszembe, merre jártunk akkor... valószínűleg Randallsban; igen, azt hiszem, Randallsban. Mrs. Perry mindig rendkívüli módon szerette anyámat... igaz, nem tudom, ki ne szeretné... és bizalmasan mesélte el neki; azt persze nem bánta, ha nekünk elmondja, de másoknak nem volt szabad tudniok; én nem is említettem attól fogva, egészen a mai napig egy teremtetett léleknek sem. Arra persze nem merném a fejemet tenni, hogy még célozni sem céloztam rá soha, mert tudom, hogy néha észre sem veszem, és máris kiböktem valamit. Tudják, fecsegő vagyok, bizony, fecsegő. Nem vagyok olyan, mint Jane; bár olyan lennék! A fejemet teszem rá, hogy ő még sosem árult el semmit. De hol van Jane? Ó, hisz itt jön mögöttünk. Pontosan emlékszem Mrs. Perry látogatására. Micsoda rendkívüli álom! Éppen beléptek a hallba. Mr. Knightley Jane-re pillantott, hamarabb, mint Miss Bates. Frank Churchill arcáról, melyen titkolt és nevetéssel leplezett zavart vélt látni, akaratlanul Jane-re fordította tekintetét; de a leány csakugyan hátramaradt, és elmerülten babrált a kendőjével. Mr. Weston közben belépett a házba. A másik két úr megállt az ajtóban, hogy előreengedje Jane-t. Mr. Knightley gyanította, hogy Frank Churchill el akarja majd kapni a leány tekintetét - úgy látszott, merően nézi -, de ha így volt is, hiába akarta. Jane közöttük lépett be a hallba, de nem nézett egyikükre sem.

További megjegyzésekre és magyarázkodásra nem maradt idő.
Bele kellett nyugodni
az álom históriájába, s Mr. Knightleynek is le kellett telepednie a
többiekkel
együtt a nagy, kerek, modern asztal mellé, amelyet Emma
állíttatott fel
Hartfieldben; rajta kívül senki más nem tehetett volna ilyet, más
nem tudta
volna rábeszélni apját, hogy ezt használja az apró, felcsapható
lapú
Pembroke-asztal helyett, amelynél negyven évig étkezett naponta
kétszer - nagyon
kényelmetlenül. Kellemesen teázgattak, és senki sem igyekezett
szedelőzködni.
- Miss Woodhouse - kérdezte Frank Churchill, miközben
szemügyre vett egy háta
mögött álló asztalkát, amelyet ültében is elérhetett -, unokaöccsei
magukkal
vitték az ábécéjüket... a betűjátékos dobozt? Azelőtt itt állt. Hol
van? Olyan
borongós ez a mai este, mintha nem is nyár lenne, hanem tél.
Egyszer egy
délelőtt olyan jól szórakoztunk azokkal a betűkkel. Szeretnék
most is feladni
magának valamilyen rejtvényt.
Emma kapott az ötleten, elővette a dobozt, s az asztalt hamarosan
ellepték a
betűk, a többiek azonban nem vetették magukat olyan lelkesen a
játékba, mint ők
ketten. Gyors egymásutánban formáltak szavakat egymásnak és
mindazoknak, akik
hajlandók voltak a fejüket törni. Mr. Woodhouse-nak nagyon
megfelelt ez a
csöndes játék, mert az olyan hangosabb szórakozások,
amilyeneket Mr. Weston
szervezett néhanapján, sokszor kellemetlenül érintették, de most
lelke
békéjében, gyöngéd búbánattal lamentálhatott karosszékében a
"szegény kisfiúk"
elutazása miatt, vagy felvett valami ott heverő lapot, és szeretettel
mutogatta,
milyen szépen írta rá Emma a betűket.

Frank Churchill Miss Fairfax elé rakott egy sor betűt. A leány lopva az asztal körül ülőkre sandított, aztán nekilátott a megfejtésnek. Frank Emma mellett állt, Jane szemben velük; Mr. Knightley pedig úgy helyezkedett el, hogy mindnyájukat láthatta; éppen, az volt a célja, hogy minél többet lásson, de ők ne vegyék észre, hogy figyel. Jane megfejtette a szót, s halvány mosollyal tolta el magától a betűket. Ha azt akarja, hogy azonnal összekeveredjék a többivel, és ne lássa más, az asztalra kellett volna figyelnie, nem pedig elnézni felette, mert a betűk bizony nem vegyültek a többi közé, és Harriet, aki örömmel kapott minden szón, bár egyet sem sikerült kitalálnia - azonnal felszedte, és munkához látott. Ő Mr. Knightley mellett ült, s hozzá fordult segítségért. A szó "baklövés" volt; s mikor Harriet túláradó örömmel kikiáltotta a megfejtést, Jane orcája égni kezdett, ami arra vallott, hogy a szó többet jelent, mint amennyi a nyilvánvaló értelme. Mr. Knightley az álommal hozta kapcsolatba a dolgot, de hogy miféle összefüggés lehet a kettő közt, nem tudta kitalálni. Hogy feledkezhetett meg kedvence ennyire a finomságról és a diszkrécióról? A dolog egyre titokzatosabbnak tűnt. Egyre inkább úgy látta, hogy valami zavaros, nem őszinte játék folyik. Ezek a betűk is csak arra valók, hogy bókók vagy tréfák eszközéül szolgáljanak. Gyermekeknek való játék, amelynek leple alatt most Frank Churchill a maga veszedelmesebb játékát űzi. Ettől kezdve felháborodva figyelte a fiút, két szédített társnőjét pedig egyre nagyobb aggodalommal és bizalmatlansággal. Látta, amint a fiatalember egy rövid

szót készít Emmának, s ravasz, negédes pillantással eléje teszi.
Látta, hogy
Emma hamar kitalálja, és jót mulat rajta, bár olyasvalami volt,
amit látszólag
illendőbbnek tartott helyteleníteni, mert annyit mondott rá: -
Szamárság!
Szégyellje magát! - Hallotta, hogy Frank Churchill azt mondja rá,
miközben egy
oldalpillantást vet Jane-re: - Odaadom neki is... odaadjam? - és
tisztán
hallotta, hogy Emma hevesen, bosszús nevetéssel tiltakozik: -
Nem, nem szabad,
igazán, meg ne tegye!
És mégis megtette. E gáláns fiatalember, aki, úgy látszik, szív
nélkül szeret,
és még azokra sem ad semmit, akiknek tetszeni akar, nyomban
odarakta a szót Miss
Fairfax elé, s keresett udvariassággal felszólította, legyen szíves
tanulmányozni. Mr. Knightley annyira szerette volna tudni, mi
lehet az a szó,
hogy egy percet sem vesztegetett, arra fordította tekintetét, s
rögtön látta,
hogy a szó: "Dixon". Jane szemmel láthatóan éppoly hamar
kitalálta, mint ő, de ő
bizonyára jobban értette az öt betű rejtett értelmét, mélyebb
jelentését.
Szemmel láthatólag rosszul esett neki, felnézett, s mikor látta,
hogy figyelik,
olyan mélyen elpirult, ahogy Mr. Knightley még sohasem látta, és
csak annyit
mondott: - Nem tudtam, hogy családneveket is fel lehet adni - s
szinte haragosan
tolta el magától a betűket. Látszott rajta az eltökéltség, hogy
többé nem fogad
el semmiféle feladványt. Elfordította az arcát támadóitól, s
nagynénje felé
fordult.
- Nagyon igazad van, kedvesem - kiáltotta Miss Bates, bár Jane
egy szót sem
szólt -, én is éppen azt akartam mondani. Csakugyan ideje lesz
indulnunk.

Mindjárt leszáll az este, és nagymama keresni fog. Drága uram, ön túlságosan kedves. De most már jó éjszakát kell kívánnunk. Jane egy percig sem késlekedett, ami arra vallott, hogy a néni jól sejtette; indulni szeretne. Már fel is állt, és ott akarta hagyni az asztalt, de rajta kívül még annyian kezdtek mozgolódni, hogy nem tudott rögtön elszabadulni; s Mr. Knightley látni vélte, amint a fiatalember nagy igyekezettel még egy utolsó betűcsoportot tol felé, de ő oda sem nézve odébbcsöpi. Aztán a kendőjét kezdte keresni; Frank Churchill is kereste; sötétedni kezdett, s a szobában teljes összevisszaság uralkodott; Mr. Knightley nem tudta volna megmondani, hogyan váltak el egymástól. Ő a többiek távozása után még Hartfieldben maradt, feje tele volt a látottakkal, olyannyira, hogy amikor behozták a gyertyákat, s jobb alkalma nyílt a megfigyelésre, úgy érezte, kötelessége - baráti kötelessége -, mint jóakaró barátának kötelessége valamiképpen Emma tudomására hozni a dolgot, és kérdezni tőle egyet-mást. Nem teheti meg, ha ilyen veszélyes helyzetben látja, hogy legalább ne próbálja megvédeni. Ez kötelessége. - Emma, kérem - mondta -, megkérdezhetem, mitől volt olyan mulatságos... azaz miféle csípős fullánk rejlett az utolsó szóban, amit magának és Miss Fairfaxnek feladtak? Láttam, mi volt a szó, és kíváncsi lennék, mitől lehetett egyiküknek olyan mulatságos, a másikuknak meg olyan bántó? Emma borzasztó zavarba jött. Nem tudta rászánni magát, hogy megadja az igazi magyarázatot, mert gyanúja ugyan egyáltalán nem szállt el, de nagyon szégyellte, hogy másokkal is közölte.

- Ó - kiáltotta látható zavarban -, az egész nem jelentett semmit; csak tréfáltunk egymással.

- Szemmel láthatóan csak maga és Mr. Churchill tartotta olyan tréfásnak a dolgot

- válaszolta komoran Mr. Knightley.

Remélte, hogy Emma újból megszólal, de nem így történt. A leánynak egyszeriben sok sürgős tennivalója akadt, csak hogy beszélnie ne kelljen. Mr. Knightley egy darabig tanácstalanul ült ott. Többféle rossz között választhatott. Szóljon? És ha semmit sem ér el vele? Emma zavara és szemmel látható cinkossága arra vallott, hogy érzelmileg érdekelt az ügyben. Mégis beszélni fog. Úgy érezte, tartozik neki azzal, hogy akár a kéretlen beavatkozás kockázatát is vállalja, inkább, mintsem a lány boldogsága forogjon kockán - mindent vállal, csak őt ne terhelje e téren semmi mulasztás.

- Kedves Emmám - mondta végül gyöngéd szigorral -, gondolja, hogy tökéletesen érti, miféle viszony van a fiatalúr és a hölgy között, akikről az előbb beszéltünk?

- Mr. Frank Churchill és Miss Fairfax között? Hát persze, tökéletesen. Magának talán kétségei vannak?

- Sose jutott még eszébe, hogy talán kölcsönösen tetszenek egymásnak?

- Soha, soha - kiáltotta Emma a legőszintébb meggyőződés hangján. - Soha, még a másodperc töredékéig sem támadt ilyen gondolatom. Ugyan hogy juthatott eszébe ilyesmi?

- Az utóbbi időben kölcsönös vonzalom jeleit véltem felfedezni közöttük; olyan sokatmondó pillantásokat, amelyek, úgy gondolom, nem a nyilvánosságnak szóltak.

- Nahát, igazán megnevettet. El vagyok ragadtatva, hogy maga is kegyeskedik

szabadjára engedni a fantáziáját, de nem, erről szó sincs; nagyon sajnálom, hogy már az első kísérletnél kedvét kell szegnem, de higgye el, szó sincs ilyesmiről.

Merem állítani, hogy semmiféle vonzalom nincs közöttük, s az a látszat, amely magának feltűnt, valamilyen különös körülményből adódhatott; sőt éppen ellenkező érzelmekből... egészen pontosan nem magyarázhatom meg... annyi értelmetlen csacsiság van benne; de az a része, amelyet közölhetek, s aminek értelme is van, annyi, hogy olyan távol vannak attól, hogy tessenek egymásnak, amilyen távol két halandó csak lehet. Legalábbis, gondolom, hogy a hölgy részéről ez a helyzet, mert hogy a fiatalembernél így van, azért felelhetek. Az ő közömbösségéért tűzbe teszem a kezem.

Emma magabiztossága megingatta, fölényessége elhallgattatta Mr. Knightleyt. A lány vidám hangulatban volt, és szerette volna folytatni a beszélgetést, hallani Mr. Knightley gyanújának részleteit, szerette volna, ha minden pillantást leír, hol és hogyan jutott el eddig a gyanúig, amelyet oly rendkívül mulatságosnak érzett, de a férfi nem volt olyan vidám, mint ő. Láttá, hogy nem segíthet Emmán, s ahhoz túlságosan nagy volt benne a feszültség, hogy beszélgetni tudjon. S hogy a kandalló mellett, amelynek melegét a fázós Mr. Woodhouse az évnek csaknem minden estéjén megkívánta, háborgó lelke tüzet ne fogjon, sürgősen elköszönt, és hazagyalogolt hűvös, magányos otthonába.

Negyvenkettedik fejezet

A highburybeli társaságnak, bár hosszú időn át kecsegtették Mr. és Mrs. Suckling közeli látogatásával, végül mégis bele kellett nyugodnia a gyász hírbe, hogy az

ősz beállta előtt aligha kerülhet rá sor. A highburybeliek szellemi tárházát egyelőre nem gazdagíthatták efféle kívülről hozott újdonságok.

Napi hírcseréjüknek megint csak olyan témákra kellett szorítkoznia - s egy ideig ezekkel együtt emlegették Sucklingék jövetelét -, mint a legfrissebb értesülések. Mrs. Churchill egészségi állapotáról (az ő hogyléte szinte naponta változó hírekkel látta el a falut), valamint a Mrs. Weston hogylétéről szóló tudósítások: úgy hírlett, az ő boldogságát nemsokára egy gyermek érkezése teszi teljessé - még a vele együtt örvendező jóbarátokénál is teljesebbé. Mrs. Elton nagyot csalódott. Mennyi szórakozást és parádézást kellett elhalasztania! Most aztán várhat egy darabig, míg lesz kinek beharangoznia és bemutatnia barátait, és azután is csak szóban készülhet a tervezett összejövetelekre. Legalábbis eleinte így gondolta, kis tanakodás után azonban úgy döntött, hogy azért nem kell mindent elhalasztania. Miért ne lehetne kirándulni Box Hillre, még ha Sucklingék nem jöttek is el? Ősszel majd újból elmehetnek, velük együtt. Úgy döntöttek tehát, hogy elmennek a Box Hillre.

Régóta tudta mindenki, hogy terveznek ilyen kirándulást, s a tervből megszületett egy másik kirándulás ötlete is. Emma még sosem járt a Box Hillen; szerette volna látni, milyen lehet, ha mindenki annyira érdekesnek tartja megnézni, s Mr. Westonnal együtt elhatározták, hogy egy szép reggelen odakocsiznak. Csak két-három kiválasztottat hívnak magukkal, és csendben, feltűnés nélkül, finoman rendezik meg a kirándulást: mindez toronymagasságban

förlülmúlja majd Eltonék és Sucklingék parádés és külsőségekben tobzódó,
elmaradhatatlan evés-ivással egybekötött szokványos piknikjeit. Mindebben olyan jól egyetértettek, hogy Emma tagadhatatlan meglepetést, sőt némi bosszúságot érzett, mikor Mr. Weston ezzel az ötlettel állt Mrs. Elton elé:
mivel nővére és sógora lemondott, csapják össze a két társaságot, és menjenek együtt; s mivel Mrs. Elton készségesen beleegyezett, meg is állapodtak, hacsak Emmának nem lesz ellene kifogása. Mivel pedig Emmának nem volt más kifogása, csak Mrs. Elton iránti mélységes ellenszenv - amivel viszont Mr. Weston régóta tökéletesen tisztában lehetett -, semmi értelmét sem látta, hogy ezt szóvá tegye. Nem is tehetne volna anélkül, hogy szemrehányásnak ne lássék, ami viszont Mrs. Westonnak fájt volna; így aztán mi egyebet tehetett, bele kellett egyeznie egy olyan megoldásba, amelyet boldogan elkerült volna - hiszen így még az a szégyen érheti, hogy az lesz a látszat, mintha őt is Mrs. Elton vitte volna magával a kirándulásra. A lelke legmélyéig bántotta a dolog, s kifelé mutatott engedékenysége mögött hegyes tűske maradt a szívében, és gondolatban szigorúan elítélte Mr. Weston mértéktelen jóakarátát.
- Örülök, hogy helyesli, amit tettem - mondta Mr. Weston nagy elégedetten -, de gondoltam, hogy így lesz. Az ilyesmi csak akkor ér valamit, ha sokan vesznek részt benne. Nem lehet elég népes a társaság. Egy népes társaság eleve nem unatkozhat. Meg aztán igazán kedves asszony. Nem lehetett kihagynunk őket. Emma hangosan nem tiltakozott, de lelke mélyén egyetlen szóval sem értett egyet. Már június közepe felé jártak, s szép idő volt; Mrs. Elton türelmetlenkedni

kezdett, hogy tűzzék ki végre a kirándulás napját, és állapotodjanak meg Mr.

Westonnal a galambpástétom és a hideg ürösült tekintetében, amikor egy parádés

ló lesántulása sajnálatos módon az egész tervet bizonytalanná tette. Talán

hetek, talán csak napok kérdése, és a ló megint használható lesz, de addig nem

lehetett folytatni a készülődést, az egész ügy sajnálatosan megakadt. Ilyen

csapással szemben Mrs. Elton szellemi tartalékai elégtelennek bizonyultak.

- Hát nem borzasztó, Knightley - kiáltotta -, pedig milyen pompás kirándulóidő

van! Ez a sok halogatás, ez a sok csalódás olyan rettenetes! Mit tehetnénk? Így

műlik el a nyár, és nem csináltunk semmit. Mondhatom magának, tavaly ilyenkor

már tettünk egy remek kirándulást Maple Grove-ból Kings Westonba.

- Hát ránduljanak ki Donwellbe - válaszolta Mr. Knightley -, oda lovak sem

kellenek. Jöjjenek el, egyék meg az epremet. Hamarosan beérik. Ha Mr. Knightley eleinte nem is gondolta komolyan, a

továbbiakban kénytelen volt

úgy folytatni, mert javaslata nagy sikert aratott, s a hölgy "Ó, be jó is

lenne!" - kiáltásának hangsúlya sem hazudtolta meg szavait.

Donwell híres volt

eperágyásairól, ezek szolgáltak a meghívás ürügyéül, de ürügyre nem is volt

szükség, a hölgyet a káposztaágyások éppúgy vonzották volna, hisz csak ki akart

ruccanni valahová. Újból és újból biztosította jöveteléről Mr.

Knightleyt -

többször, mint ahányszor a házigazda talán kételkedett benne -, s rendkívüli

megelegéssel vette tudomásul bizalmas kapcsolatuknak e jelét, mert hisz úgy

döntött, hogy a meghívás kizárólag neki szóló kitüntetés.

- Számíthat rám - mondta -, bizonyosan elmegyek. Mondja meg, melyik nap menjek,

s megyek. Megengedi, hogy magammal vigyem Jane Fairfaxet?
- A napot még nem tudom pontosan megmondani - válaszolta Mr. Knightley -, előbb
beszélnem kell másokkal is, akikkel szeretném, ha találkozna.
- Ó, azt bizza csak rám. Adjon nekem carte blanche-ot. Majd én
leszek a
fővédnök. Úgyis én vagyok az értelmi szerző. Majd én elhozom a
barátaimat.
- Remélem, magával hozza Elton - mondta Mr. Knightley -, de
mások meghívásával
nem terhelem.
- Ó, milyen huncut képet vág! De gondolja csak meg, nem kell
semmitől sem
tartania, ha rám ruházza a hatalmat. Nem vagyok fiatal lány, aki
csak a maga
mulatságát nézi. Tudja, férjes asszonyokra bátran rá lehet bízni
az ilyesmit.
Itt én leszek a rendező. Bizzon rám mindent. Majd én meghívom a
vendégeit.
- Nem - válaszolta Mr. Knightley nyugodtan -, egyetlen férjes
asszony van a
világon, aki azt hívhat meg Donwellbe, akit akar, ez pedig...
- Gondolom, Mrs. Weston - vágott a szavába Mrs. Elton kissé
sértődötten.
- Nem, hanem Mrs. Knightley, s míg ő nincs, magam intézem az
ilyen ügyeket.
- Nahát, de furcsa szerzet maga! - kiáltotta az asszony
elégedetten, hogy más
sincs nagyobb kegyben nála. - Mondhat, amit akar, maga igazán
nagy kópé! De
micsoda kópé! Hát jó, magammal hozom Jane-t, Jane-t meg a
nagynénjét. A
többiek magára bízom. Semmi kifogásom ellene, hogy a
hartfieldi családdal
találkozzam. Csak hívja meg őket nyugodtan. Tudom, mennyire
ragaszkodik
hozzájuk.
- Feltétlenül találkozni fog velük, ha sikerül rábeszélnem őket;
Miss Batesnek
pedig majd beszólok hazafelé menet.
- Erre semmi szükség, Jane-nel mindennap találkozom; de ahogy
tetszik. Tudja,

egész egyszerű délelőtti dolog legyen. Széles karimájú kalapot teszek majd a fejemre, és a karomon hozom egyik kosárkámot. Lehet, hogy éppen ezt a kosarat, rózsaszín szalaggal díszítve. Ennél egyszerűbb már semmi sem lehet. És Jane-nél is ugyanilyen kosár lesz. Csak semmi formáság; majd letanyázunk, mint a cigányok. Bejárjuk a kertjét, magunk szedjük az epret, leülünk a fák alá, és ha valami mással is meg akar bennünket kínálni, mindent kint a szabad ég alatt... tudja, a fák alatt legyen terítve az asztal! Mindent a lehető legegyszerűbben és legtermészetesebben. Ugye, maga is így gondolja?

- Nem egészen. Én úgy képzelem az egyszerűséget és a természetességet, hogy az ebédlőben terítették. Olyan uraknál és hölgyeknél, akik jól felszerelt házban, cselédekhez szokva élnek, az a természetes és egyszerű, ha szobában, terített asztalnál esznek. Ha megunták az eprészést odakint, a házban hideg sült várja majd a társaságot.

- Hát ahogy gondolja, csak ne legyen nagy hűhó. És ha már itt tartunk, nem lehetnék a segítségére valami tanáccsal, akár én, akár a házvezetőnőm? Knightley, kérem, legyen őszinte hozzám. Ha kívánja, hogy beszéljek Mrs. Hodgesszal, vagy ellenőrizzek valamit...

- Nagyon köszönöm, de a világért sem kívánok ilyesmit.

- Ha bármiféle nehézsége támad, a házvezetőnőm rendkívül ügyes.

- Nyugodtan állíthatom, hogy az enyém éppolyan ügyesnek tartja magát, és felhúzná az orrát, ha valaki segíteni akarna neki.

- Csak legalább egy szamarunk lenne! Az lenne az igazi, ha mind szamárháton érkeznenek, Jane, Miss Bates, meg én... az én caro sposóm pedig mellettünk

gyalogolna. Igazán szólok is már neki, hogy szerezzünk egy szamarat. Vidéken, úgy látom, ez valahogy elengedhetetlen, mert bármennyi szellemi tartaléka van is egy nőnek, nem bújhat el mindig otthon; a nagyon hosszú séták pedig... tudja, nyáron por van, télen meg sár.

- Donwell és Highbury között nincs. A donwelli út sohasem poros, most pedig tökéletesen száraz az idő. De ha úgy tetszik, azért csak jöjjön szamárháton.

Kölcsönkérheti a Mrs. Cole-ét. Szeretném, ha minden kedvére lenne, amennyire lehetséges.

- Ebben bizonyos vagyok. Ismerem én magát, kedves barátom. Tudom, hogy rideg, nyers modora mögött arany szív dobog. Ahogy mondani szoktam Mr. E.-nek, maga nagy kópé. Igen, higgye el nekem, Knightley, tökéletesen átérzem, mennyi figyelmesség van ebben a meghívásban. Pontosan eltalálta, ami leginkább kedvemre való.

Mr. Knightleynek más oka is volt rá, hogy ne a fák árnyékában terítettessen asztalt. Szerette volna rávenni Mr. Woodhouse-t, s vele együtt Emmát, hogy eljöjjenek; tudta, hogy az öregúr menthetetlenül belebetegednék, ha bármelyikük a szabadban ülne le ebédelni. Nem teheti szerencsétlenné Mr. Woodhouse-t a reggeli kocsikázás és egy-két Donwellben töltött kellemes óra ürügyén.

A meghívásban nem volt semmiféle csapda. Mr. Woodhouse hiszékeny természetére nem vártak rejtett szörnyűségek. Könnyen beleegyezett. Két éve nem járt Donwellben. "Egy tiszta délelőtt ő, Emma meg Harriet szépen elmehetnének; ő majd csöndben elüldögél Mrs. Westonnal, míg a kedves lánykák a kertben sétálnak.

Attól nem tart, hogy most a déli órákban nyirkos a kert. Nagyon örülne, hogy

viszontláthatná a régi házat, és szívesen találkozik Mr. és Mrs. Eltonnal, és bárki mással barátaik közül. Semmi kifogása, hogy ő maga, Emma és Harriet egy délelőtt - ha nagyon szép idő lesz - elmenjenek. Úgy érzi, nagyon szép Mr. Knightleytől, hogy meghívja őket, nagyon kedves, nagyon figyelmes - és sokkal okosabb, mint kint ebédelni a szabadban. Ő nem szeret szabadban ebédelni."

Mr. Knightley szerencsével járt: mindenki készségesen elfogadta a meghívást. Valamennyien annyira örültek neki, mintha Mrs. Eltonhoz hasonlóan úgy érezték volna, egyedül az ő tiszteletükre rendezte az egészet. Emma és Harriet meg is mondták, hogy nagyon sokat várnak ettől a látogatástól, Mr. Weston pedig felszólítás nélkül megígérte, hogy ráveszi Franket, jöjjön át, ha lehet; a hála és helyeslés e jeléről ugyan szívesen lemondott volna a házigazda, így azonban kénytelen volt azt mondani, hogy szívesen látja, és Mr. Weston haladéktalanul nekilátott a levélírásnak, és egyetlen érvet sem hagyott ki, csak hogy rávegye a fiát az eljövételre.

Időközben a sánta ló is gyors gyógyulásnak indult; ismét boldogan tervezgethették a Box Hill-i kirándulást, s végül - mivel az idő a legmegfelelőbbnek ígérkezett - egyik napra kitűzték a donwelli látogatást, másnap pedig a Box Hillre készültek kirándulni.

Mr. Woodhouse egy szép napon, valamikor június vége felé, ragyogó déli napsütésben biztonságban elkocsizott hintóján, melynek csak egyik ablakát eresztették le, hogy részt vegyen ezen a garden partyn. Szerencsésen letelepítették az Abbey egyik legkényelmesebb szobájában, melyet reggel alaposan

befűtöttek a számára, s itt egészen jól érezte magát, készségesen elbeszélgetett erről a nagy teljesítményről, és mindenkit biztatott, jöjjenek, üljenek le, és vigyázzanak, hogy ki ne melegedjenek. Mrs. Weston mellette maradt, és türelmes együttérzéssel hallgatta, míg a szép napsütés a többieket kicsalta a szabadba; mintha csak azért gyalogolt volna idáig, hogy fáradt legyen, és egész idő alatt mellette maradjon.

Emma oly régen járt az Abbeyben, hogy amint megnyugodott apja felől, örömet otthagytá, hogy körülnézzen egy kicsit; alig várta, hogy felfrissítse emlékeit, részletesebb megfigyelésekkel helyesbítse az emlékezetében élő képet; és jobban kiismerje magát a ház meg a kert körül, hisz mindehhez neki és családjának természetesen sok köze volt.

Büszkeséget és meglelégedést érzett a tisztes méretű és stílusú ház láttán, s amiatt, hogy jelenlegi és jövőendő tulajdonosával oly szoros kapcsolatban van; elnézte előnyös, védett fekvését, a tágas kerteket, melyek egészen a folyó által öntözött mezőkig terjedtek: igaz, az Abbeyből mindez rejtve maradt, mert a régi időben nem sokat törődtek a kilátással; gyönyörködött az utak mentén és a fasorokban látható hatalmas szálfákban, amelyeket nem áldoztak fel a divatnak és a különcködő ízlésnek. A ház nagyobb volt Hartfieldnél, és semmiben sem hasonlított hozzá; jókora területen fekvő, zezugos, szabálytalan épület, sok kényelmes és egy-két igazán szép szobával. Olyan volt, amilyennek lennie kellett, és annak látszott, ami volt; Emma pedig egyre növekvő tiszteletet érzett iránta, mint egy igazi nemes család rezidenciája iránt: a család

láthatólag megőrizte tiszta vérét, és egyetértés uralkodott benne.

John

Knightley természetében lehettek hibák, de Isabella kitűnően

ment férjhez; olyan

emberekkel kerültek rokonságba, akiknek neve és lakhelye miatt

nem kellett

pirulniok. Mindez kellemes érzés volt, s Emma csak sétálgatott,

magában

örvendezett, míg neki is követnie kellett a többiek példáját, akik

az

eperágysok körül gyülekeztek.

Az egész társaság összeverődött már, Frank Churchillt kivéve,

akit minden

pillanatban várhattak Richmondból. Mrs. Eltont - boldogságának

teljes

vértezetében: széles karimájú kalapban és kosárral a karján -

hamarosan nem

lehetett visszatartani, átvette a vezetést, szedte a gyümölcsöt,

elrakta, amit a

kezébe adtak, és csevegett. Eperről és csakis eperről folyt a szó -

gondolni sem

lehetett most másra. "Ez a legjobb gyümölcs Angliában -

mindenki kedvence -

mindig jólesik. - Ezek itt a legszebb ágyások és a legfinomabb

fajták. - Milyen

élvezet, ha maga szedheti az ember - csakis így lehet igazán

élvezni -

kétségkívül a délelőtt a legalkalmasabb idő - nem lehet

belefáradni - mindegyik

fajta jó - az ananászeper a legízletesebb - nem is lehet mással

összehasonlítani

- a többit alig lehet lenyelni - ananászeperből nagyon kevés van -

a chilei eper

még jobb - a szamóca a legzamatosabb mind között - az eper ára

Londonban -

Bristol környékén rengeteg terem - Maple Grove-ban - mikor kell

megújítani az

ágyásokat - minden kertésznek más a véleménye - nincs általános

szabály - a

kertészeket sose lehet meggyőzni másról, mint amit ők hisznek -

csodálatos

gyümölcs - csak túl édes, nem lehet sokat enni belőle - a
cseresznye talán még
jobb - a ribizli üdítőbb - az a baj az eperevéssel, hogy annyit kell
hajladozni
- vakít a nap - halálosan fáradt - nem lehet tovább bírni - le kell
ülni az
árnyékba" - így folyt a társalgás jó fél órán át; csak Mrs. Weston
szakította
félbe, aki mostohafia miatt aggódva kijött megkérdezni, ideért-e
már; kicsit
nyugtalankodott miatta. A lova aggasztotta.
Félig az árnyékba állított székek vártak a társaságra, s most
Emma is kénytelen
volt végighallgatni, miről beszél Mrs. Elton és Jane Fairfax.
Valami állásról,
mégpedig valami rendkívül kívánatos állásról volt szó. Mrs.
Eltonnak aznap
reggel jutott tudomására a hír, s magánkívül volt örömében. Nem
Mrs. Sucklingnál
és nem is Mrs. Bragge házában kínálkozott állás, de olyan előnyös
és pompás
helyen, amelyet csak a másik két ház múlhatott felül. Mrs. Bragge
egyik
unokatestvére, Mrs. Suckling ismerőse kínálta fel az állást, olyan
hölgy, akit
Maple Grove-ban is ismertek. Elragadó, bájos, előkelő, felsőbb
körök, szférák,
előkelő családja, társadalmi állás, minden, amit akar: Mrs. Elton
nem bírt
magával. Jane azonnal fogadja el az ajánlatot. A maga részéről
hevesen,
energikusan és lelkesen támogatta az ügyet: hallani sem akart
elutasításról, bár
Miss Fairfax továbbra is kitartott amellett, hogy egyelőre még nem
dönt; és
elismételte ugyanazokat az érveket, amelyekkel már korábban is
előhozakodott.
Mrs. Elton ragaszkodott a felhatalmazáshoz, hogy a reggeli
postával beleegyező
választ küldhessen. Emma csak azt csodálta, hogy Jane
egyáltalán kibírja az

egészet. Igaz, bosszúsnak látszott, szinte keményen beszélt, és végül tőle szokatlan határozottsággal indulást javasolt. "Nem sétálnánk egyet? Nem mutatná meg nekik Mr. Knightley a kertjét... az egész kertet. Szeretné megnézni egész háza táját." Úgy látszott, barátnőjének csökönyössége több, mint amit el bír viselni.

Nagy meleg volt; s miután egy ideig kisebb csoportokban sétálgattak a kertben, kettesével-hármasával, valamennyien egy széles, rövid hársfasor üdítő árnyékába tértek, amely a kert végében, félúton a folyóhoz, mintha a díszkert határát jelezte volna. Nem vezetett sehová, csak egy magas oszlopsorhoz, amely alacsony kőfalra épült, ahonnan szép kilátás nyílt, s mintha a kocsifeljáró látszatát akarta volna kelteni - pedig itt sose volt út. Bár ez az elrendezés vitatható ízlésre vallott, a sétaút kellemes volt, s a kilátás, mely onnan nyílt, rendkívül bájos. A tekintélyes dombhajlat, melynek lábánál az Abbey emelkedett, a kerteken túl fokozatosan meredekebb lett, majd fél mérföldnyi távolságra egy magas szikla következett, rajta sűrű erdő; ennek a sziklának a tövében, kedves, védett helyen feküdt az Abbey-Mill tanya; előtte széles legelő, s az egészet a folyó keskeny szép kanyarulata fogta körül.

Gyönyörködtető látvány volt - a szemnek és a léleknek egyaránt gyönyörködtető.

Zöld angol táj - megművelt angol föld - kényelmes angol otthon a ragyogó, de mégsem tikkasztó napsütésben.

E sétányon érte utol Emma és Mr. Weston a többieket, s pillantotta meg Mr. Knightleyt és Harrietet, amint a többiektől külön, nyugodtan haladtak az élen.

Mr. Knightley és Harriet! Furcsa tête- à-tête!
De Emma örömmel látta. Volt idő,
amikor a férfi lenézően elfordult volna a leánytól, s minden
teketória nélkül
faképnél hagyja. Most úgy látszott, kellemes beszélgetésbe
merültek. Volt olyan
idő is, amikor Emma nem örült volna, hogy Harriet ilyen vonzó
képét lássa az
Abbey-Mill tanyának. Most azonban nem aggódott miatta. Most
már nyugodtan
szemlélheti minden szépségével és gazdagságával, gazdag
mezőivel, szétszórt
nyájaival, virágzó gyümölcsöseivel és a felszálló könnyű
füstoszlopokkal együtt.
A falnál csatlakozott hozzájuk, s úgy látta, annyira elmerültek a
beszélgetésbe,
hogy nem is néztek körül. A férfi a gazdálkodásról meg
hasonlókról mesélt
Harrietnek, s úgy mosolygott Emmára, mintha ezt mondta volna:
"Csak a magam
dolgáról van szó. Jogom van ilyen témákról beszélni, anélkül,
hogy bárki arra
gyanakodhatnék, hogy Robert Martinra akarom terelni a szót."
Emma nem is
gyanakodott. Olyan régi história volt már az egész. Robert Martin
valószínűleg
rég nem törődik Harriettel. Együtt fordultak néhányat a sétányon.
Az árnyék
üdítő volt, s Emmának később úgy tűnt, ez volt a nap
legkellemesebb része.
Legközelebbi útjuk a házba vezetett, mindenkinek be kellett
mennie ebédelni,
mind letelepedtek, és nekiláttak, de Frank Churchill még mindig
nem jött meg.
Mrs. Weston újra és újra kinézett az útra, de hiába. Férje nem
akarta bevallani,
hogy aggódik, és csak nevetett az asszony aggodalmain, de az
nem tudott
megszabadulni a gondolattól, hogy jobb lenne, ha Frank
megválna a fekete
kancától. Több mint bizonyosra ígérte, hogy eljön. "Nagynénje
annyival jobban

van, hogy kétségtelenül átjöhet majd hozzájuk." Mrs. Churchill állapota azonban, többen is siettek emlékeztetni Mrs. Westont, gyakran olyan hirtelen változik, hogy unokaöccse legbiztosabbnak látszó terveit is felboríthatja. Végül sikerült meggyőzniük Mrs. Westont - vagy legalábbis rávenniök, hogy elhiggye -, hogy bizonyára Mrs. Churchillt érte valamiféle roham, s az akadályozta meg a fiú jövetelét. Emma Harrietre nézett, miközben erről folyt a szó; nagyon jól tartotta magát, nem árulta el érzelmeit. Véget ért a hideg ebéd, és a társaság újból elindult, hogy megnézzék, amit még nem látott, az Abbey régi halastavait - talán elmennek egészen a lóhereföldekig, amelyeket másnap reggel kezdenek majd kaszálni -, legalábbis megszerzik maguknak azt az örömet, hogy jól kimelegszenek, hogy aztán megint lehülhessenek. Mr. Woodhouse addig már megtette a maga kis körsétáját a kertnek abban a legmagasabban fekvő részében, ahol még az ő képzeletében sem szállt fel pára a folyó felől, nem is mozdult többet, s leánya elhatározta, mellette marad, hogy Mrs. Weston járhasson egyet a férje unszolására, mert láthatólag ráfért egy kis testmozgás és változatosság. Mr. Knightley mindent megtett, hogy szórakoztassa Mr. Woodhouse-t. Metszetalbumjait, fiókokban őrzött érmeit, kámeáit, koralljait, kagylóit, és a vitrinekben található összes családi gyűjteményeit előkészítette öreg barátja számára, hogy eltöltse velük a délelőttöt, s kedvessége teljes eredménnyel járt. Mr. Woodhouse remekül szórakozott. Mrs. Weston mindent megmutogatott neki, ő pedig majd mindent megmutogat Emmának; szerencsére másban nem hasonlított a

gyerekekhez, csak abban, hogy mindegy volt neki, mit néz, mert ezen túl lassú, kitartó és módszeres természet volt. Mielőtt azonban ezt a másodszori nézegetést megkezdték, Emma kisétált a hallba, hogy egypár pillanatig kedvére megnézzék a bejáratot és a ház közvetlen környékét. Alighogy kilépett az ajtón, Jane Fairfax bukkant fel, úgy sietett be a kertből, mintha menekülne. Nem számított rá, hogy Miss Woodhouse-ba ütközik, először szinte visszahökölt; pedig éppen vele akart beszélni.

- Ha keresnének, lesz szíves megmondani, hogy hazamentem? Máris indulok.

Nagynéném bizonyára nem is tudja, milyen későre jár, s milyen régóta itt

vagyunk; de biztos vagyok benne, hogy már várnak otthon, s elhatároztam, hogy

azonnal indulok. Senkinek sem szóltam róla. Csak zavart és kellemetlenséget

okoznék. Néhányan a halastavakhoz mentek, mások a hársfasétányhoz. Míg mind be

nem jönnek, senki sem keres, ha pedig keresnének, ugye megmondja, hogy elmentem?

- Természetesen, ha kívánja; de csak nem akar egyedül gyalogolni Highburyig?

- Dehogynem. Ugyan mi baj érhet? Majd jól kilépek. Húsz perc alatt otthon leszek.

- De túl messze van, igazán nagyon messze van ahhoz, hogy egyedül menjen.

Engedje meg, hogy apám inasa elkísérje. Hadd szólítsam elő a kocsit. Öt perc alatt itt lehet.

- Köszönöm, a világeért sem, inkább gyalog megyek. Még hogy én féljek a magányos

úttól... én, aki talán hamarosan, másokra vigyázok majd...

Nagy felindulással beszélt, s Emma együttérzéssel válaszolta:

- Az még nem lehet ok arra, hogy most veszélynek tegye ki magát. Feltétlenül

szólok, hogy a kocsi álljon elő. Még a hőség is veszélyes lehet.

Hisz máris

kimerült.

- Az vagyok - válaszolta Jane -, kimerültem, de ez nem testi

kimerültség; a

gyors járás majd felfrissít. Mindnyájan tudjuk, Miss Woodhouse,

mit jelent a

lelki kimerültség. Az én idegeim, bevallom, nem bírják tovább. A

legnagyobb

szívesség, amit tehet nekem, ha hagyja, hogy azt tegyem, amit

jónak látok, és ha

kérdezik, csak annyit mond, hogy hazamentem.

Emma nem ellenkezhetett tovább. Mindezt csakugyan látta rajta,

megérezte

érzelmeit, segített neki, hogy azonnal elhagyhassa a házat, s

baráti érzésekkel

nézett utána, míg útnak eredt. Jane búcsúpillantása hálát

sugárzott, s búcsúzó

szavai - "Ó, Miss Woodhouse, milyen boldogság néha egyedül

lenni!" - mintha egy

meggyötört szívből fakadtak volna, és elárultak valamit abból,

milyen sokat kell

állandóan elviselnie, még azok részéről is, akiknek ő a

legkedvesebb a világon.

"Micsoda otthon, Úristen, és micsoda nagynéni! - gondolta

magában Emma, amikor

visszatért a hallba. - Szívből sajnállak. És minél jobban elárulod,

mennyire

elborzasztanak, annál jobban kedvellek."

Negyed óra sem telt el Jane távozása óta, és még csak a velencei

Szent Márk tér

néhány képével végeztek, amikor Frank Churchill lépett a

szobába. Emma nem

gondolt rá, már egészen elfelejtett rágondolni, de nagyon megörült

neki. Most

majd Mrs. Weston is megnyugszik. Nem a fekete kanca volt a

hibás; azoknak lett

igazuk, akik Mrs. Churchillt okolták: az ő állapotának pillanatnyi

rosszabbodása

tartóztatta a fiatalembert - valami idegromféléjét kapott, ami

néhány óra

hosszat tartott, s Frank a legutolsó percekig már szinte minden reményt feladott, hogy eljöhet; ha tudta volna, milyen hőség lesz az úton, s hogy minden sietsége ellenére milyen későn érkeznek, talán el sem jött volna. Nyomasztó a forróság; így még nem szenvedett soha - szinte azt kívánja, bár otthon maradt volna - semmit sem bír olyan nehezen, mint a meleget - bármilyen nagy hideget el tud viselni stb. stb., de a forróság tűrhetetlen - s ezzel a lehető legtávolabb ült le a Mr. Woodhouse számára gyújtott tűz maradványaitól, és nagyon elgyötört arcot vágott.

- Hamarosan lehül, ha nyugodtan marad - mondta Emma.
- Amint lehültem, indulok is vissza. Nagyon nehezen nélkülözhetnek otthon, de itt meg annyira ragaszkodtak a jövetelemhez. Azt hiszem, mindnyájan hamarosan hazaindulnak, szétoszlik az egész társaság. Egyvalakivel már találkoztam az úton... örültség ilyen időben... tisztára örültség!
Emma csak hallgatta, nézte, s hamarosan megállapította, hogy Frank Churchill lelkiállapotát leginkább kedélytelennek lehetne mondani. Vannak, akik mindig mérgesek, ha melegük van. Lehet, hogy ilyen az alkata; s mivel tudta, hogy az ilyes másodlagos panaszoknak gyakran jót tesz az evés-ivás, azt ajánlotta, harapjon valamit; az ebédlőben mindent bőven talál, és humánus módon még az utat is megmutatta neki.
"Nem, nem kér enni. Egyáltalán nem éhes, csak még inkább melege lesz tőle." Két percen belül aztán mégis megkönyörült önmagán - motyogott valamit a borókasörről, és elvonult. Emma egész figyelmét újra apjának szentelte, s magában ezt gondolta:

"Örülök, hogy iránta érzett szerelmem már a múlté. Nem szeretnék olyan férjet, akit egy forró délelőtt nyűgössé tesz. Harriet simulékony, alkalmazkodó természete ezt is kibírja majd."

Frank sokáig odavolt, jócskán belakhatott azóta, s láthatólag vidámabb kedélyben tért vissza - a tőle megszokott jó modorral odahúzott egy széket, érdeklődött, mivel szórakoznak, és illendően sajnálkozott, amiért ennyire elkésett. Most sem volt jókedvű, de igyekezett összeszedni magát, s végül is nagyon kellemesen fecsegett erről-arról. Svájci tájképeket nézegettek.

- Amint a nagynéném jobban lesz, külföldre megyek - mondta. - Nem lesz addig nyugtom, míg e tájak közül legalább néhányat nem látok. Eljön az idő, amikor majd az én rajzaimat nézegetheti... vagy az útirajzomat olvashatja... esetleg a költeményemet. Valami olyat csinálok, amivel hírnevet szerezhetek.

- Az meglehet, de nem Svájcban készült rajzokkal. Nem jut maga soha Svájcba! Nagybátyja és nagynénje nem engedik meg, hogy elhagyja Angliát.

- Lehet, hogy őket is rá lehet beszélni az utazásra. Talán más klímát írnak elő a nagynénémnek. Igazán szinte bizonyosra veszem, hogy egyszer mindnyájan elmegyünk külföldre. Higgycs el, hogy így lesz. Ma egész délelőtt az a határozott meggyőződése, hogy hamarosan külföldön leszek. Utaznom kell. Belefáradtam a semmittevésbe. Változatosságra vágyom. Komolyan mondom, Miss Woodhouse, bármit sejt is vesékbe látó pillantása, elegendem van Angliából, és ha tehetném, már holnap elmennék innen.

- Igen, elege van a jólétekből és a kényeztetésből. Nem tud valami megpróbáltatást kitalálni magának, hogy aztán nyugton maradhasson?

- Nekem van elegendő a jóléte és a kényeztetésből!? Maga nagyon téved.

Egyáltalán nem úgy gondolok magamra, mint akit jólét és kényeztetés vesz körül.

Meghiúsul minden komolyabb reménységem. Egyáltalán nem tartom magam szerencsés embernek.

- De azért már nem olyan szerencsétlen, mint amikor megérkezett. Menjen, egyék-igyék még egy kicsit, s teljesen rendbe jön. Még egy szelet hideg sült, még egy korty vízzel kevert madeira, és olyan hangulatba kerül, mint a többiek.

- Nem, nem mozdulok. Itt ülök maga mellett. Számomra maga a legjobb gyógyszer.

- Holnap a Box Hillre megyünk; csatlakozzék hozzánk. Ha nem is Svájc, mégis jelenthet valamit egy fiatalembernek, akinek olyan nagy szüksége van a

változatosságra. Itt marad, és velünk jön?

- Nem, szó sem lehet róla. Az esti hűvösben indulok haza.

- De a holnap reggeli hűvösben újból eljöhet.

- Nem, nem éri meg. Ha eljövök is, csak rosszkedvű lennék.

- Akkor meg maradjon, kérem, csak Richmondban.

- De ha ott maradok, csak még rosszabb kedvem lesz. Nem bírom elviselni a

gondolatot, hogy maguk mind ott lesznek nélkülem.

- Ezeket a nehéz kérdéseket csakis önmagával intézheti el. Döntse el, melyik

rosszkedvet választja. Én nem kérlelem tovább.

Közben a többiek is befelé szállingóztak, s hamarosan mind összeverődtek.

Akadtak, akik nagy örömmel üdvözölték Frank Churchillt, mások kimért

udvariassággal fogadták; Miss Fairfax távozásának hírére azonban mindenki

sajnálattal és békétlenkedve vette tudomásul. A sok szónak az lett a vége, hogy

ideje elindulni, s miután a másnapi kirándulást illetően véglegesen

megállapodtak néhány apróságban, fel is kerekedtek. Frank Churchillnek - ha volt

is olyan szándéka, hogy távol marad - annyira elment tőle a kedve, hogy e szavakkal búcsúzott Emmától:

- Nos, ha maga kívánja, hogy maradjak, és csatlakozzam a társasághoz, megteszem.

Emma beleegyezően mosolygott; s a fiatalembert csakis egy richmondi parancs szólíthatta volna el körükből másnap este előtt.

Negyvenharmadik fejezet

A Box Hill-i kirándulás napján gyönyörű időre ébredtek, és az összes többi külső

körülmény - rendezés, kényelem és pontosság - is kellemes kirándulást ígért. Mr.

Weston, aki az egészet irányította, összekötőként szerepelt Hartfield és a

paplak között, s mindenki pontosan megérkezett. Emma és Harriet egy kocsiba ült;

Miss Bates az unokahúgával együtt Eltonékkal, az urak lóháton. Mrs. Weston Mr.

Woodhouse-zal maradt. Hét mérföldet tettek meg abban a reményben, hogy majd jól

mulatnak, s odaérve ki is tört mindenkiből a lelkes elragadtatás, de a nap

egészben véve úgy telt el, hogy valami hiányzott. Valami fásultság, kedélytelenség, az összhang hiánya jellemezte a társaságot: ezen nem tudtak úrrá

lenni. Túlságosan kis csoportokra szakadoztak. Eltonék külön sétáltak, Mr.

Knightley Miss Batest és Jane-t vette pártfogásba, Emma és Harriet pedig Frank

Churchillnek jutott. Mr. Weston hiába próbált összhangot teremteni. Eleinte

véletlennek tűnt a csoportok illetén alakulása, de lényegében később sem

változott semmi. Mr. és Mrs. Eltonnak ugyan nem lett volna ellenére, hogy jobban

összevegyüljenek a többiekkel, és - amennyire rajtuk múltott - igyekeztek

nyájasan viselkedni, de az alatt a két óra alatt, amit a dombon töltöttek, a

többi kis csoport láthatólag szándékosan nem óhajtott elvegyülni, annyira, hogy sem a szép kilátás, de még az örökvidám Mr. Weston sem tudta áthidalni az elkülönülést.

Emma eleinte nagyon unalmasnak érezte az egészet. Frank Churchill sosem volt még ilyen hallgató és ostoba. Semmit sem mondott, amire érdemes lett volna figyelnie - nézett, de mintha nem látott volna semmit - dicsért, de azt sem tudta, mit - hallgatta, hogy Emma beszél, de fogalma sem volt róla, hogy mit.

Mivel ő ilyen bután viselkedett, nem csoda, ha Harriet éppolyan butának látszott - mindketten elviselhetetlenek voltak.

Amikor mindenki letelepedett, kicsit javult a helyzet - Emma szerint sokat javult -, mert Frank Churchill beszédes és vidám lett, s őt tüntette ki

figyelmével. Mindent megtett, amit csak figyelmességnek lehet nevezni. Mintha

nem is lenne más célja, csak őt szórakoztatni, és az ő kedvét keresni. Emma

örült, hogy van, aki felvidítja, nem bánta, ha hízeleg neki, s maga is hamarosan

derűs és vidám lett; baráti módon bátorította, mintegy felhatalmazta, hogy

udvaroljon neki, mint ismeretségük első, legizgalmasabb periódusában. Saját

megítélése szerint az egész semmit sem jelentett, de a szemtanúk szerint a dolog

lényegét az "enyelgés" fejezte ki legpontosabban. "Mr. Frank Churchill és Miss

Woodhouse feltűnően enyelegtek." Nem is csoda, ha így ítélte róluk a világ, s ha

az egyik hölgy megírta ezt Maple Grove-ba, egy másik pedig Írországba. Nem

mintha Emma a boldogságtól lett volna vidám és szeleburdi; éppen ellenkezőleg,

azért, mert nem érezte magát olyan boldognak, mint remélte. Nevetett, mert

csalódást érzett, s bár a fiú figyelmisségei - akár barátságból, akár hódolatból
vagy játékos kedélyéből születtek - jólestek neki, szívét nem nyerte vissza.

Továbbra is csak barátnőjének, Harrietnek szánta Franket.

- Nagyon hálás vagyok magának - mondta Frank Churchill -, amiért rábeszélte, hogy

jöjjek magukkal. Csak magának köszönhetem, hogy nem maradtam le erről a

kirándulásról. Már-már úgy döntöttem, hogy hazamegyek.

- Annyi igaz, hogy nagyon morcos volt, csak azt nem tudom, mi oka volt rá,

legfeljebb, hogy megettük maga előtt a legszebb epreket. Jobb barátja voltam,

mint amelyet megérdemelt. De maga is töredelmet mutatott.

Annyira kérte,

parancsoljak magára, hogy eljöjjön...

- Ne mondja, hogy morcos voltam. Fáradt voltam. A meleg egészen letört.

- Ma melegebb van.

- Én nem érzem melegebbnek az időt. Ma teljesen jól vagyok.

- Ha így van, csak nagyobb önfegyelmének köszönheti.

- Pontosabban annak, hogy maga fegyelmez.

- Lehet, hogy ezt akartam hallani, de gondolni csakugyan önfegyelemre gondoltam.

Tegnap valahogy elengedte a gyepőt, és elvesztette az uralmat önmaga felett; de

ma megint összeszedte magát. Mivel pedig nem lehetek állandóan magával, inkább

vegyük úgy, hogy maga fegyelmezi magát, és ne nekem tulajdonítsuk az érdemet.

- Egyre megy. Nem lehet önuralmam, ha nincs célja. Maga parancsol nekem, akár

szavakkal, akár szavak nélkül. És mindig mellettem lehet.

Mellettem is van mindig.

- Tegnap délután háromtól kezdve. Örökké tartó hatásom nem kezdődhetett

hamarább, egyébként nem lett volna olyan rosszkedvű.

- Tegnap háromkor? Ezt maga mondja. Szerintem februárban láttam magát először.

- Erre a bókra nem tudok mit válaszolni - mondta halkabbra fogva a hangját -,
rajtunk kívül senki sem beszél, és kissé túlzás csacsiságokat beszélni hét némán
hallgató ember mulatságára.
- Nem mondtam semmi olyat, amiért szégyenkezni kellene -
válaszolta Frank
hetykén -, februárban láttam magát először. Hallja meg mindenki
ezen a helyen,
akinek füle van a hallásra. Szálljon szavam egyfelől Micklehamig,
másfelől
Dorkingig. Feb-ru-ár-ban lát-tam ma-gát elő-ször! - Suttogva
folytatta: -
Micsoda álmos társaság! Mivel lehetne felrázni őket? Bármilyen
szamárság
megteszi. Beszélni fognak, hölgyeim és uraim, Miss Woodhouse-
nak az a
rendelkezése... s ahol ő megjelenik, ott ő elnököl... tudni kívánja,
mire
gondolnak mindnyájan.
Akadtak néhányan, akik nevettek, és kedélyesen válaszoltak.
Miss Batesből ömlött
a szó, Mrs. Elton pukkad, amiért azt állították, hogy Miss
Woodhouse elnököl,
legtisztábban pedig Mr. Knightley szava csengett.
- Bizonyos benne, Miss Woodhouse, hogy szeretné hallani, mire
gondolunk?
- Ó, nem, nem, nem! - kiáltotta Emma, s iparkodott tőle telhetőleg
fesztelenül
nevetni. - A világért sem. Igazán csak ez hiányzik még nekem!
Akármit inkább,
csak azt ne halljam, mire gondolnak most. Nem mintha
mindnyájuktól tartanék.
Néhányan azért akadnak a társaságban (Mr. Westonra és
Harrietre pillantott),
akiknek a gondolatait nem félnék megtudni.
- Ami engem illet - kiáltotta Mrs. Elton erősen hangsúlyozva
szavait -, én nem
éreztem volna feljogosítva magam ilyen kérdésre. Bár talán, mint
a társaság
gardedámja... sohasem fordultam meg... kirándulások...
kisasszonyok... férjes

asszonyok...

Feldúlt szavai elsősorban férjének szóltak, s ő válaszul azt mormolta:

- Igazad van, szívem, teljesen igazad van. Pontosan így van... hallatlan... mit

meg nem engednek maguknak némelyek! Legjobb úgy tenni, mintha tréfa lenne.

Mindenki tudja, mivel tartozik neked.

- Így nem megyünk semmire - suttogta Frank Churchill Emmának -, többen

megsértődtek. Majd ügyesebben támadok. Hölgyeim és uraim. Miss Woodhouse

parancsára közlöm, lemond arról, hogy megtudja, mire gondolnak, s csak általában

kíván valami nagyon szórakoztatót hallani mindnyájuktól. Önök heten vannak, nem

is beszélve magamról, aki mint ahogy Miss Woodhouse örömmel kijelenti, eddig is

nagyon szórakoztató voltam... s ő nem kíván egyebet, mint mindenkitől valami

nagyon okos dolgot, lehet vers vagy próza, lehet eredeti bölcsesség vagy idézet,

vagy két közepesen okos dolgot, vagy három igazán nagy ostobaságot, s ígéri,

hogy mindenben szívből nevet majd.

- Ó, nagyszerű! - kiáltotta Miss Bates. - Akkor nem kell félnem.

"Három igazán

nagy ostobaságot." Hiszen ezt éppen nekem találták ki!

Bizonyosra veszem, hogy

csak ki kell nyitnom a számat, és máris mondtam három ostobaságot. - Jókedvűen

körülnézett, várta a többiek helyeslését. - Nem gondolják, hogy így van?

Emma nem állhatta meg, így replikázott:

- Ó, hölgyem, csak egy a baj. Bocsásson meg, de van egy komoly megszorítás:

egyszerre csak hármat mondhat.

Miss Batest megtévesztette a lány tréfás ünnepélyessége, nem fogta fel azonnal a

szavak értelmét, de amikor aztán megértette, nem haragudott, bár halvány

pirulása elárulta, hogy rosszul esett neki a dolog.

- Hát ami igaz, az igaz. Értem én, mit akar mondani - fordult Mr. Knightleyhez

-, meg is próbálom befogni a szám. Nagyon terhére lehettem, különben csak nem

mondott volna ilyet nekem, aki olyan régi barátjuk vagyok.

- Nekem tetszik a terv - kiáltotta Mr. Weston - helyes, helyes. Megteszem, ami

tőlem telik. Találós kérdést adok fel. Mennyit ér egy találós kérdés?

- Nem sokat, apám, bizony nem sokat - válaszolta a fia -, de elnézőek leszünk, különösen úttörőkkel.

- Nem, nem - kiáltotta Emma -, egyáltalán nem így van. Mr. Weston nemcsak

önmagáért, de legközelebbi szomszédjáért is eleget tesz egy találós kérdéssel.

Nos, uram, halljuk!

- Magam sem hiszem, hogy valami nagyon okos rejtvény - mondta Mr. Weston. -

Túlságosan egyszerű, de itt van: melyik az ábécének az a két betűje, amely tökéletességet fejez ki?

- Melyik két betű fejez ki tökéletességet? Hát ezt igazán nem tudom.

- Ohó, sosem találják ki. Abban bizonyos vagyok, hogy maga sosem jön rá.

Megmondom én: M és A. Em-ma. Értik már?

A megértéssel együtt járt a rejtvény méltánylása. Lehet, hogy nagyon gyöngé

szellemesség volt, de Emma sok nevetni- és szórakoznivalót talált benne, Frank

és Harriet úgyszintén. A társaság többi tagjára nem hatott ennyire; voltak, akik

nagyon ostoba képet vágtak hozzá, Mr. Knightley pedig komolyan mondta:

- Ebből láthatjuk, miféle okos dolgot kívánnak tőlünk. Mr. Weston megtette a

magáét, de mindenki előtt mindent letarolt. A tökéletességig nem lett volna

szabad ilyen hamar elérkeznünk.

- A magam nevében csak azt kérhetem, hogy engem mentsenek fel - mondta Mrs.

Elton -, én meg se próbálkozom. Egyáltalán nem szeretem az ilyesmit. Egyszer küldött nekem valaki egy akrosztikont, a saját nevem betűiből, amitől egyáltalán nem voltam elragadtatva. Tudtam, ki küldte. Elviselhetetlen pojáca volt. Maga tudja, kire gondolok - mondta a férje felé fordulva. - Az ilyesmi karácsonykor, amikor a kandalló körül üldögél az ember, még csak hagyján, de nyáron, amikor kirándulunk a zöldbe, egyáltalán nem helyénvaló. Miss Woodhouse bizonyára felment. Nem tartozom azok közé, akik mindig készen állnak felszólításra szellemeskedni. Nem is akarok szellemesnek látszani. A magam módján nagyon eleven vagyok, de engedjék meg nekem, hogy magam ítéljem meg, mikor beszélek és mikor nem. Minket lesz szíves kihagyni, Mr. Churchill. Hagyja ki Mr. Elton, Knightleyt, Jane-t és jómagamat. Nekünk nincs semmi okos mondanivalónk... egyikünknek sem.

- Igen... engem hagyjon ki, kérem - tette hozzá a férje zavarában nevetgélve -, nincs semmi olyan mondanivalóm, ami szórakoztathatná Miss Woodhouse-t, vagy bármely más kisasszonyt. Öreg férj vagyok én már... az ilyen nem való már semmire. Sétálhatnánk egyet, Augusta.

- Kész örömet. Igazán elegendem van már abból, hogy kiránduláson ennyit üljek egy helyben. Jöjjön, Jane, karoljon belém a másik oldalon. Jane azonban nem vágyott sétálni, s csak ketten vonultak el. - Boldog pár - mondta Frank Churchill, amint hallótávolon kívül jutottak -, milyen jól illenek egymáshoz. Milyen szerencsések, pedig csak fürdőhelyi ismeretség alapján házasodtak össze. Azt hiszem, csak pár hétig ismerték egymást Bathban. Rendkívül

szerencsések, mert ugyan mit lehet megismerni a másik fél természetéből Bathban, vagy akármelyik más fürdőhelyen? Semmit; az égvilágon semmit.

A nőkről csak

akkor lehet igazán véleményt alkotni, ha az ember saját

otthonukban, családjuk

körében látja őket, ahol hétköznapi mivoltukban mutatkoznak

meg. Ha erre nincs

mód, szerencse dolga az egész... azaz általában szerencsétlenség

dolga. Hányan

bánták egy életen keresztül, hogy rövid ismeretség alapján

elkötelezték magukat!

Miss Fairfax, aki addig alig szólalt meg - legfeljebb a maga kis

körében -, most

beszélni kezdett:

- Ilyesmi kétségtelenül előfordul... - itt köhögésbe fulladtak a szavai. Frank

Churchill feléje fordult, hogy jobban hallja.

- Mondani akart valamit - mondta komolyan. Jane újra tudott beszélni.

- Csak azt akartam megjegyezni, hogy bár ilyen szerencsétlen dolgok férfiakkal

és nőkkel egyaránt megeshetnek, nem hiszem, hogy nagyon gyakran előfordulnak.

Elsietett és esztelen vonzalmak születhetnek belőle... de általában később van

még idő a kigyógyulásra. Úgy értem, hogy csak határozatlan, gyöngye jellemek

nyugszanak bele (akiknek a boldogsága úgymint mindig a véletlenül múlik), hogy egy

szerencsétlen ismeretség életre szóló kényelmetlenséget, rabságot szerezzen

nekik.

A fiatalember nem válaszolt; csak nézett, és egyetértése jeléül meghajolt;

azután rögtön élénken beszélni kezdett:

- Hát én oly kevésbé bízom a saját ítéletemben, hogy ha valaha megnősülök,

remélem, lesz valaki, aki feleséget választ nekem. Megteszi? - fordult Emmához.

- Hajlandó nekem feleséget választani? Bizonyos vagyok benne, hogy akárki lesz

is az, ha maga választotta, nekem tetszeni fog. Hisz eddig is maga gondoskodott

a családról - mondta apjára mosolyogva.

- Találjon nekem is valakit. Nem sürgős. Vegye gondjaiba: nevelje meg.

- És tegyem olyanná, amilyen én vagyok.

- Ha tudja, feltétlenül.

- Nagyon helyes. Vállalom a megbízatást. Bájos felesége lesz.

- Nagyon eleven legyen és barna szemű. Különben nem kell. Most néhány évre

külföldre megyek, de amikor visszatérek, eljövök magához a feleségemért. Ne

felejtse el!

Attól nem kellett tartania, hogy Emma elfelejti. Olyan megbízatás volt ez, amely

legdédelgettebb terveit érintette. Nem éppen Harriet az, akit Frank leírt? A

barna szeműt kivéve, két éven belül éppen olyanná válhat, amilyenek a férfiak

kívánta. Lehet, hogy éppen Harriet járt az eszébe, ki tudhatja?

Erre vallott,

hogy őrá bízta felesége nevelését.

- Nos, nénikém - mondta Jane a nagynénjének -, ne menjünk Mrs. Eltonék után?

- Ahogy kívánod, kedvesem. Szívesen. Én kész vagyok rá. Én már az előbb is

szívesen velük mentem volna, de így is nagyon jó lesz. Hamarosan utolérjük őket.

Itt is van... nem, ez valaki más. Ez a hölgy a bricskán érkezett társaság egyik

tagja... nem is hasonlít Mrs. Eltonhoz. Node ilyet!

Elsétáltak, és fél perc múlva követte őket Mr. Knightley is. Csak Mr. Weston, a

fia, Emma és Harriet maradt ott, s a fiatalember oly harsányan vidám lett, hogy

már-már kellemetlennek érezték. Még Emma is megsokallta udvarlását és

dévajkodását, s jobban szeretett volna csöndben sétálni bárkivel a többiek

közül, vagy inkább egyedül üldögélni, és zavartalanul

gyönyörködni az alatta

elterülő csodaszép látványban. Örült, mikor az inasok megjelentek, és jelentették, hogy a kocsik előálltak; a nyugodt kocsikázás reményében a gyülekezés zaját és az indulás előkészületeit is szívesen elviselte - még Mrs. Elton igyekezetét is, aki mindenáron azon volt, hogy az ő kocsija legyen az első - , s alig várta, hogy lezáruljanak e szórakozásnak szentelt nap igen kétes értékű örömei. Szívből remélte, hogy többé sose kényszerül ennyi össze nem illő emberből álló társasággal kirándulni. Kocsijára várva egyszer csak Mr. Knightleyt találta maga mellett. A férfi körülnézett, nincs-e valaki a közelükben, s így szólt hozzá: - Emma, újból úgy kell magával beszélnem, ahogy azelőtt szoktam; lehet ugyan, hogy inkább csak eltűrte, mint engedélyezte ezt a kiváltságomat, de élnem kell vele. Nem nézhetem szó nélkül, hogy helytelenül viselkedik. Hogy lehetett olyan szívtelen Miss Batesszel? Hogyan feledkezhetett meg minden jóérzésről egy szellemes szóért, ilyen idős, szegény és derék nővel szemben? Nem hittem, hogy ilyesmire képes, Emma! Emmának eszébe jutott a jelenet, elpirult, bánta is már, de megpróbálta nevetéssel elütni rossz érzését. - Ugyan már, hogy állhattam volna meg, hogy ki ne mondjam, amit mondtam? Senki sem állta volna meg. Nem is volt olyan nagy ügy az egész. Higgye el, Miss Bates meg sem értette. - Bizonyosra veheti, hogy megértette. Tökéletesen értette, mire gondolt. Azóta is beszélt róla. Bárcsak hallotta volna, hogyan: milyen nemesen és nagylelkűen. Bárcsak hallotta volna, mit mondott: hogy maga meg az édesapja mindig olyan

figyelmesek hozzá, pedig biztosan terhes maguknak az ő társasága.

- Ó - kiáltotta Emma -, tudom én, hogy nincs nála jobb teremtés a földön, de be kell látnia, hogy a jó és a nevetséges szerencsétlen módon keveredik a lényében.

- Elismerem, hogy így van - mondta Mr. Knightley -, s ha jómódú lenne, azt is

megengedném, hogy sokszor a nevetséges győzi le a jót. Ha vagyonos nő lenne, nem

törődnék vele, mire vezetnek ártalmatlan csacsiságai, és magával sem

veszekednék, bármilyen viselkedést engedne meg vele szemben magának. De ha

legalább egyforma helyzetben lenne magával... És gondolja meg, Emma, milyen

távol van ő ettől! Szegény; lecsúszott abból a jómódból, amelyben született; ha

hosszú életű lesz, valószínűleg még alacsonyabb sorba jut. Csak a sorsa elég

lehetne, hogy együttérzését kivívja. Ezt csakugyan nagyon rosszul tette! Maga,

akit gyermekkor óta ismert, akit kisgyermek korától fogva látott felnőni,

amikor megtiszteltetésnek számított, ha szóba állt magával... most

meggondolatlanul, a pillanatnyi siker kedvéért kineveti, megalázza, méghozzá az

unokahúga előtt és mások előtt, akik közül sokan... legalábbis néhányan úgy

viselkednek majd vele, ahogy magától látják. Emma, tudom, hogy ez magának

rosszul esik, de nekem még sokkal rosszabbul esik, és meg kell... meg fogom...

mondani magának az igazat, míg csak tehetem; azzal a szilárd meggyőződéssel,

hogy hűséges tanácsadója és barátja vagyok, s bízom benne, eljön az idő, amikor

sokkal inkább igazat ad majd nekem, mint ahogy most képes rá.

Beszélgetés közben a kocsifelé lépkedtek, amely várt rájuk, s mielőtt Emma még

egyszer megszólalhatott, Mr. Knightley besegítette a kocsiba. A férfi félreértette az érzelmeket, melyek miatt Emma továbbra is elfordította az arcát, s melyektől a nyelve is megbénult. Pedig csak lelkifurdalást, haragot maga iránt és mélységes megrendülést érzett. Szólni nem bírt; s amikor beszállt a kocsiba, egy pillanatra annyira erőt vettek rajta érzései, hogy hátradőlt az ülésen, aztán bántani kezdte, hogy el sem búcsúzott, és semmi jelét sem adta töredelmének - úgy tűnhetett, mintha duzzogni akarna -, ezért kidugta a fejét, hogy kikiáltson vagy integessen Mr. Knightleynek, hogy "nem úgy van!" - de elkésett. A férfi elfordult, a lovak nekivágtak az útnak. Emma folyton hátranézegetett; hiába; hamarosan, szinte rendkívülinek tetsző gyorsasággal megtették a fele utat lefelé a dombról - minden elmaradt mögöttük. Kimondhatatlanul bántotta az eset - alig tudta palástolni érzéseit. Soha életében nem volt még ilyen zaklatott, ennyire nem bántotta, nem verte le még semmi. Úgy érezte, mintha fejbe verték volna. Mr. Knightley szavainak igazságát nem lehetett letagadni. Ezt szíve mélyén Emma is jól érezte. Hogy is lehetett Miss Batesszel olyan durva, olyan kegyetlen! Hogyan tehetné ki magát annak, hogy az, akit becsül, ilyen rossz véleménnyel lehessen róla! És miért hagyta, hogy egyetlen hálás, töredelmes vagy éppen csak kedves szó nélkül váljanak el egymástól! Az idő múlása sem tudta megnyugtatni. Mintha annál jobban sajnált volna az emlék, minél többet gondolkozott rajta. Ennyire lehangoltnak sosem érezte még magát. Szerencsére nem kellett beszélgetnie, csak Harriet ült mellette, aki maga

sem volt jókedvű: kimerültnek látszott, s szívesen szótlán maradt. Emma pedig szinte egész úton hazafelé érezte az arcán lecsorgó könnyeket, s bármilyen furcsa látványt nyújthatott, meg sem próbálta letörölni őket.

Negyvennegyedik fejezet

A szerencsétlen Box Hill-i kirándulás egész este nem ment ki Emma fejéből. Nem tudta, hogyan gondolnak rá vissza a többiek. Lehet, hogy - ki-ki a maga otthonában és a maga módján - szívesen felidézik az emlékét, Emma azonban úgy érezte, egyetlen délelőttöt sem töltött még el ennél értelmetlenebbül: közben sem érezte jól magát, visszagondolni meg éppen nem szeretett rá. Ehhez képest boldognak számított egy egész esti trikktrak-játék az apjával. Ebben igazán örömet lelhetett, mert a nap huszonnégy órája közül a legkellemesebbet áldozta az ő szórakoztatására, s érezhette, hogy ha talán nem is érdemli meg egészen apja meleg szeretetét és megtisztelő bizalmát, általában azonban nem találhat senki komoly kivetnivalót a viselkedésében. Leányi szerepében - remélte - senki sem tarthatja szívtelennek. Azt talán senki sem mondhatja: "Hogy lehetett olyan szívtelen az apjához? Meg kell... meg fogom mondani az igazat, amíg csak tehetem." Miss Bates se mondhatta többet... nem, soha! Ha a jövőbeli figyelmesség jóváteheti a múltat, talán remélheti, hogy bocsánatot nyer. Lelkiismerete azt súgta, hogy gyakran volt nemtörődöm, lenéző, barátságtalan, inkább csak gondolatban ugyan, mint a valóságban. De többé ilyesmi nem fordulhat elő! Igaz töredelmében másnap reggel meg fogja látogatni Miss Batest, s ez rendszeres, egyenletes baráti érintkezés kezdete lesz.

Elhatározása nem szállt el, mire felvirradt a reggel, s Emma korán elindult, hogy közbe ne jöjjön valami. Talán Mr. Knightleyvel is találkozhat útközben, vagy esetleg ő is betoppan a látogatás alatt. Nem bánta volna. Nem szégyelli kimutatni őszinte és jogos bűnbánatát. Útközben egyre Donwell felé nézegetett, de nem látott senkit.

"A hölgyek mind itthon vannak." Még sosem örült úgy e szavaknak, mint most, mert sose lépett eddig úgy a folyosóra, nem ment fel úgy a lépcsőn, hogy örömet akart volna szerezni, csupán kötelességének érezte a látogatást, amin túl kell esnie, s nem is várt tőle semmit, legfeljebb azt az örömet, hogy utána jót neveshet rajtuk.

Közeledésére mozgolódás támadt; járás-kelés és hangzavar. Hallotta Miss Bates hangját, hallotta, hogy odabent nagy a kapkodás; a szolgáló ijedten és zavartan jött ki; arra kérte, szíveskedjék várni egy pillanatig, aztán mégis túl korán bocsátotta be. Nagynéni és unokahúga menekülésszerűen tűnt el a szomszéd szobában. Jane, ahogy egy pillantás elárulta, rendkívül rossz színben volt; még mielőtt becsukódott mögöttük az ajtó, hallotta Miss Bates szavait: "Jó, drágám, majd azt mondom, hogy fekszel, igazán elég beteg vagy."

Szegény öreg Mrs. Bates a szokásos udvariasságával, alázatosan fogadta, s láthatóan maga sem értette, mi történik körülötte.

- Attól félek, Jane nincs valami jól - mondta -, de nem vagyok benne biztos, mert nekem azt mondják, jól érzi magát. A leányom bizonyára azonnal itt lesz, Miss Woodhouse. Remélem, talál magának megfelelő széket. Bár ne ment volna ki Hetty! Én nemigen tudok... talált széket magának, kisasszony? Kényelmesen ül? A

lányom mindjárt jön.
Emma remélte, hogy valóban így lesz. Egy pillanatig attól tartott,
hogy Miss
Bates kerülni akarja. De hamarosan belépett. "Nagyon boldog és
hálás..." - de
mégse, sűgta Emmának a rossz lelkiismeret, nem olyan vidám és
bőbeszédű, mint
lenni szokott. Mégis remélte, hogy ha nagyon kedvesen érdeklődik
Miss Fairfax
iránt, tán visszatérnek a régi érzelmek. A várt hatás rögtön
bekövetkezett.
- Ó, Miss Woodhouse, milyen kedves kegyed! Gondolom, hallotta
már, és azért
jött, hogy szerencsét kívánjon nekünk. Rajtam ugyan nem látszik
valami nagyon az
öröm (egy-két könnyet törölt ki a szeméből), de ugye igazán nagy
megpróbáltatás
lesz, ha el kell válnunk tőle azok után, hogy ilyen hosszú ideig
nálunk volt;
neki meg szegénykének rettenetesen fáj a feje, mert egész reggel
leveleket írt;
nagyon hosszú leveleket kellett írnia Campbell ezredesnek és Mrs.
Dixonnak.
"Kedvesem - mondtam -, tönkreteszed a szemed", ugyanis a
szeme mindig tele volt
könnyel. Nem csoda, ugye, nem csoda. Bizony, nagy változás; s
bár csodálatos
szerencséje van - ilyen állást, azt hiszem, egyetlen fiatal lány sem
kapott még
első próbálkozásra -, ne higgye, Miss Woodhouse, hogy
hálátlanok vagyunk ezért a
meglepő nagy szerencséért (megint letörölte könnyeit), de szegény
kis lelkem; ha
látná, mennyire fáj a feje! Ha valakinek nagyon fáj valamije, ugye
még az örömet
sem tudja annyira átérezni, ahogy illenék. Olyan levert, hogy
levertebb nem is
lehetne. Nem is hinné, aki ránéz, mennyire örül, hogy ilyen állást
kapott. Ugye
megbocsát, hogy nem jön ide kegyedhez, de nem tud kijönni,
bement a szobájába.

Ágyba akartam fektetni. "Kedvesem - mondtam -, majd azt mondom, hogy ágyba feküdtél", de nem fekszik, fel-alá járkal a szobájában. Most, hogy megírta a leveleit, azt mondja, hamarosan jobban lesz. Nagyon sajnálja, hogy nem találkozhat kegyeddal, Miss Woodhouse, de kegyed olyan jó, ugye, megbocsát neki.

Megvárattuk az ajtónál; igazán szégyellem magam; de valami kis zaj volt a szobában, azért nem hallottuk a kopogását; míg fel nem ért a lépcsőn, nem tudtuk, hogy jön valaki. "Csak Mrs. Cole lehet az - mondtam én -, legyetek nyugodtak, más nem jön ilyen korán." "No jó - mondta ő -, egyszer úgymint túl kell esnem rajta, akkor hát miért ne most?" De akkor bejött Patty, és mondta, hogy kegyed vár kint. "Ó - mondtam én -, Miss Woodhouse van itt; bizonyosra veszem, hogy vele szívesen eltársalogsz." "Senkivel sem vagyok képes társalogni" - mondta Jane, felkelt és ki akart menni; ezért váraoztattuk meg kegyedet, és annyira sajnáljuk és szégyelljük magunkat miatta. "Hát ha menned kell, kedvesem - mondtam -, akkor csak menj, majd azt mondom, hogy ágyba feküdtél."

Emma őszinte érdeklődéssel hallgatta. Szíve már régen megenyhült Jane iránt, és mostani szenvedésének képe minden korábbi alantas gyanújából kigyógyította, csak szánalom élt már a lelkében. Visszaemlékezve múltbeli, kevésbé igazságos és gyöngéd érzelmeire, kénytelen volt elismerni, hogy Jane teljes joggal dönt úgy, hogy Mrs. Cole-t vagy bármelyik hűségese barátját fogadja, de az ő látogatását nem tudja elviselni. Komoly sajnálattal és együttérzéssel beszélt, ahogy a szíve diktálta, őszintén remélte, hogy a döntés - amely, mint Miss Batestől hallotta,

megtörtént - a lehető legelőnyösebb és legkellemesebb lesz Miss Fairfax számára.

"Bizonyára nagy megpróbáltatás mindnyájuknak. Hisz eddig úgy tudta, hogy csak

Campbell ezredes hazatérése után kerül sor rá."

- Milyen kedves - válaszolta Miss Bates -, de kegyed mindig is olyan kedves.

Ezt a "mindig"-et Emma alig bírta elviselni, s hogy elejét vegye a hölgy

nyomasztó hálálkodásának, neki szegezte a kérdést:

- Szabadna tudnom, hová megy Miss Fairfax?

- Bizonyos Mrs. Smallridge-hez... elragadó asszony... nagyon előkelő... három

kisleányát fogja nevelni... aranyos gyermekek. Ennél

kényelmesebb állás el sem

képzeltető. Mrs. Suckling saját családját meg Mrs. Bragge-ét kivéve; de Mrs.

Smallridge mindkettőjükkel jóbarátságban van, és azon a környéken lakik; csak

négy mérföldnyire élnek Maple Grove-tól. Jane csak négy mérföldnyire lesz Maple

Grove-tól.

- Gondolom, Mrs. Eltonnak köszönheti Miss Fairfax...

- Igen, a mi jó Mrs. Eltonunknak. Nincs nála fáradhatatlanabb, igazabb barát.

Nem tűrt visszautasítást. Nem engedte, hogy Jane nemet mondjon, mert amikor

először hallott róla (tegnapelőtt történt, aznap, amikor

Donwellben voltunk,

szóval mikor Jane először hallott róla, egész határozottan az ajánlat

elutasítása mellett döntött, s épp a kegyed által említett okok miatt; ahogy

kegyed is mondta, úgy határozott, hogy semmit sem határoz Campbell ezredes

visszatéréséig, és egyelőre semmivel sem bírhatják rá, hogy lekösse magát... és

ezt nem is egyszer megmondta Mrs. Eltonnak... és bizony sose hittem volna, hogy

meggondolja magát... de a jó Mrs. Elton, aki sohasem téved a véleményében,

messzebb látott nálam. Nem mindenki lett volna olyan kedvesen kitartó, mint ő...

nem volt hajlandó elfogadni Jane válaszát; sőt határozottan kijelentette, hogy

nem írja meg tegnap az elutasítást, ahogy Jane kívánta tőle, ő vár... és lám,

tegnap estére csakugyan megszületett a döntés, hogy Jane elmegy. Számomra nagy

meglepetés volt. Nem is képzeltem volna! Jane félrehívta Mrs. Elton, és azt

mondta neki, hogy meggondolva a Mrs. Sucklingnál kínált állás előnyeit, arra az

elhatározásra jutott, hogy elfogadja. Én semmit sem tudtam az egésztől, csak

amikor már minden eldőlt.

- Mrs. Eltonnál töltötték az estét?

- Igen, mindnyájan; Mrs. Elton ragaszkodott hozzá. A dombon határozták el, mikor

Mr. Knightleyvel sétáltunk. "Mindnyájuknak nálam kell tölteniök az estét -

mondta Mrs. Elton -, ragaszkodom hozzá, hogy valamennyien eljöjjenek."

- Hát Mr. Knightley is ott volt?

- Nem, Mr. Knightley nem; ő rögtön lemondta, bár azt hittem, mégis eljön, de nem

úgy történt. Anyám, Jane meg én voltunk ott, és nagyon kellemes estét töltöttünk

náluk. Tudja, Miss Woodhouse, ilyen kedves barátokat csak kellemesnek találhat

az ember, bár a délelőtti kirándulás után mindenki eléggé kimerültnek látszott.

Tudja, még a szórakozás is fárasztó... és azt hiszem, senki sem mulatott valami

jól. Én mindenestre úgy gondolok majd vissza rá, hogy nagyon kellemes kirándulás

volt, és nagyon hálás vagyok kedves barátaimnak, amiért engem is elvittek.

- Miss Fairfax tehát egész nap erre a döntésre készült, csak ön nem tudott róla.

- Bizonyára így lehetett.

- Bármikor jön el a búcsú ideje, nem lesz nagy öröm neki és barátainak; de

remélem, hogy állása, amennyire csak lehet, kellemes lesz majd...
úgy értem,
hogy kifogástalan úri családhoz kerül.

- Köszönöm, kedves Miss Woodhouse. Igen, ez az állás a világon
mindent nyújt,
ami csak boldoggá teheti Jane-t. Mrs. Elton ismeretségi körében
Sucklingékat és

Bragge-éket kivéve nincs még egy ilyen jól felszerelt, elegáns és
nagystílú

gyermekszoba. Mrs. Smallridge... micsoda elragadó asszony! Az
életmódjuk szinte

vetekszik a Maple Grove-éval, és ami a gyermekeket illeti, a kis
Sucklingokat és

a kis Bragge-eket kivéve, képzelni sem lehet ilyen finom, kedves
gyermekeket.

Olyan megbecsüléssel és kedvességgel veszik majd körül Jane-t!
Csupa öröm lesz

az élete. És a fizetése... meg sem merem mondani kegyednek,
mennyi lesz a

fizetése! Kegyed igazán hozzá szokott a nagy összegekhez, de alig
fogja elhinni,

hogy olyan fiatal teremtés, mint Jane, ennyit kaphasson!

- Jaj, Miss Bates - kiáltotta Emma -, ha más gyerekek is olyanok,
amilyen,

emlékszem, én voltam annak idején, úgy érzem, a nevelőnők az
ötszörösét is

derekasán megiszolgálják a legnagyobb fizetésnek, amiről csak
hallottam!

- Milyen nemes elveket vall kegyed!

- És mikor készül itthagyni önöket Miss Fairfax?

- Nagyon hamar, igazán hamar; ez a legrosszabb az egészben. Két
héten belül.

Mrs. Smallridge-nek nagyon sietős a dolog. Szegény anyám nem
is tudja, hogy

fogja kibírni. Igyekszem kivenni a fejéből, és azt mondom: "Hagyja,
anyám, ne

gondoljunk rá többet."

- Miss Fairfax barátai is bizonyára nagyon sajnálják majd, hogy
elveszítik, nem

fogja-e sajnálni Campbell ezredes és Mrs. Campbell, ha
meghallják, hogy már

visszatérésük előtt lekötötte magát?

- De igen, Jane is azt mondja, hogy bizonyosan sajnálják majd; de ez az állás olyan, hogy úgy érzi, nem utasíthatja vissza. Nagyon meglepődtem, amikor megmondta, mit válaszolt Mrs. Eltonnak. Mrs. Elton meg rögtön odajött hozzám gratulálni az álláshoz. Teázás előtt történt... várjunk csak... nem lehetett teázás előtt, mert éppen kártyázni mentünk... de mégis teázás előtt volt, mert emlékszem, arra gondoltam... Ó, nem, megvan már, emlékszem, teázás előtt történt valami, de nem ez. Kihívták Mr. Eltont a szobából, az öreg John Abdy fia akart vele beszélni. Szegény öreg John, nagyon szeretem, huszonhét évig volt kántor szegény apám mellett; és most ágyhoz szegezve él a szerencsétlen, és nagyon gyöngén van, az ízületei csúzosak... még ma el kell mennem meglátogatni; bizonyosan Jane is velem jön, ha egyáltalán kiteszi a lábát ma a házból. Szegény John fia azért jött, hogy Mr. Eltonnal valami egyházi segélyről beszéljen; tudja, neki magának ugyan jól megy a sora, mivel ő az első ember a Koronában, lovász meg minden efféle, de ha nem kap valami segélyt, mégsem tudja eltartani az apját; és mikor Mr. Elton visszajött, elmondta, mit mesélt neki a lovász, és kiderült, hogy hintót küldtek Randallsba, hogy Mr. Frank Churchillt Richmondba vigye. Hát ez történt teázás előtt. Utána pedig Jane beszélt Mrs. Eltonnal. Emmának arra sem maradt ideje, hogy megmondja, mindez teljesen újdonság számára, de ez mit sem számított, minthogy a hölgy nem képzelte, hogy ne értesült volna Mr. Frank Churchill távozásának körülményeiről, és folytatta közléseit. Mr. Elton csak annyit tudott meg a lovásztól, amennyit az meg a randallsi

személyzet tudott a dolgról, azt tudniillik, hogy kevéssel azután, hogy a társaság hazaért a Box Hillről, küldönc érkezett Richmondból - de számítottak az érkezésére, nem váratlanul jött; Mr. Churchill küldött néhány sort unokaöccsének - alapjában véve nem hozott rossz híreket Mrs. Churchill állapotáról, csak arra kérte Mr. Churchillt, ne halogassa hazamenetelét, induljon legkésőbb másnap reggel. Mr. Frank Churchill azonban úgy döntött, hogy haladéktalanul hazamegy, és mivel úgy látszik, a lova meghűlt, rögtön elküldték Tomot a Koronába a kocsiórt - a lovász az utcán állt, mikor a kocsi arra ment -, a gyerek gyorsan hajtott, és keményen fogta a gyeplőt. Az egészben nem volt semmi meglepő vagy érdekes. Emma figyelmét csak az ragadta meg, ami kapcsolatban állt azzal, ami ügyis foglalkoztatta. Megdöbben, mennyire más Mrs. Churchill fontossága a világban, mint a Jane Fairfaxé, az egyik a legfőbb személyiségnek számít, a másik meg semminek sem - s ahogy ott ült, és azon tűnődött, milyen különbség lehet asszonyi sorsok között, észre sem vette, mire szegezi a tekintetét, csak mikor Miss Bates szavai felriasztották.

- Ahá, látom én, mire gondol kegyed: a zongorára. Mi legyen vele? Bizony igaza van. Szegény Jane is éppen az imént emlegette. "El kell mennem - mondta -, el kell válnunk egymástól. Itt nem lesz semmi keresnivalód. De hadd maradjon csak - mondta aztán -, hagyják itt állni, míg Campbell ezredes visszatér. Majd vele megbeszélem, ő majd elintézi helyettem; ő kiségit minden bajomból." Én azt hiszem, Jane mind a mai napig nem tudja, hogy az ő ajándéka volt-e vagy a leányáé.

Most már Emmának is a zongorára kellett gondolnia, és annyira rosszul esett visszaemlékeznie korábbi alaptalan és felelőtlen gyanúira, hogy hamarosan úgy érezte, elegendő ideje tart a látogatása, megismételte hát minden őszintén érzett jó kívánságát - legalábbis amennyit illendőnek tartott elmondani -, azzal elbúcsúzott Bateséktől.

Negyvenötödik fejezet

Útban hazafelé semmi sem zavarta meg Emma tűnődő gondolatait; de amikor otthon belépett a fogadószobába, olyan vendégeket talált, akik kiragadták elmerültségéből. Távolléte alatt Mr. Knightley és Harriet érkezett meg, és apjával beszélgettek. Beléptére Mr. Knightley rögtön felállt, és a szokottnál határozottan komolyabb modorban azt mondta:
- Nem akartam úgy elmenni, hogy ne is lássam, de nincs vesztegetni való időm, indulnom kell. Londonba megyek, Johnnál és Isabellánál töltök néhány napot. Van valami küldeni- és üzennivalója az üdvözlteken kívül, amelyeket úgysem szokás átadni?
- Semmi a világon. Nem nagyon hirtelen támadt ez az elhatározása?
- De igen, meglehetősen... bár egy idő óta gondoltam rá. Emma bizonyosra vette, hogy Mr. Knightley még nem bocsátott meg neki: úgy látta, egészen megváltozott. De arra gondolt, az idő múltával majd ő is rájön, hogy jobb, ha kibékülnek. A férfi ott állt indulásra készen, de nem indult még, s közben apja érdeklődni kezdett.
- Nos, kedvesem, épségben odaértél? És milyen egészségben találtad derék öreg barátnőmet és leányát? Bizonyára nagyon hálásak voltak a látogatásért. A kedves

Emma Mrs. és Miss Batest látogatta meg, ahogy már imént is mondtam magának, Mr. Knightley. Mindig olyan figyelmes hozzájuk. Emma arca lángba borult a meg nem érdemelt dicséretre, mosolyogva megrázta a fejét, és sokatmondóan nézett Mr. Knightleyre. A hatás azonnal bekövetkezett - a férfi mintha Emma szeméből olvasta volna ki az igazat -, és mintha rögtön felfogta és méltányolta volna mindazt a jót, ami a lány lelkében végbement. Meleg, szeretetteljes pillantást vetett rá, Emmát elöntötte a jóézés - s a következő pillanat még csak fokozta boldogságát, mert Mr. Knightley tőle szokatlanul baráttan viselkedett. Megfogta a kezét - Emma ugyan nem volt bizonyos benne, nem ő maga volt-e a kezdeményező, lehet, hogy szinte odanyújtotta neki -, a férfi mindenesetre megragadta, megszorította, és már-már ajkához emelte, amikor ki tudja, mi jutott eszébe, s hirtelen elengedte. Megfoghatatlan, miféle skrupulusa támadt egyszerre, miért változtatta meg a szándékát. Jobban tette volna - gondolta Emma -, ha nem torpan meg. Szándékát azonban kétségtelenül elárulta - akár azért torpant meg közben, mert általában nem volt gáláns természet, akár valami más történt - s Emma szerint igen jól állt neki. Önála ebben a mozdulatban egyszerűség, s mégis annyi méltóság volt. Ez az apróság mindenesetre igen jólesett neki, valahányszor eszébe jutott. Annyi szeretetről árulkodott! Mr. Knightley ezután rögtön elment - egy pillanat, s már ott sem volt. Mindig olyan gyorsan mozgott, mint aki nem tud határozatlan lenni vagy habozni, mostani távozása azonban még a szokottnál is gyorsabban történt.

Emma most sem bánta, hogy meglátogatta Miss Batest, de magában azt kívánta, bár tíz perccel korábban eljött volna tőle. Olyan jó lett volna megbeszélni Mr. Knightleyvel Jane sorsát. Azt nem bánta, hogy a férfi a Brunswick Square-re ment, mert tudta, milyen örömet szerez ott látogatásával, de jobbkor is tehetett volna - és neki is kellemesebb lett volna, ha hosszabb idő óta előre tudja tervét. De az a fontos, hogy a legjobb barátságban váltak el. Semmi kétsége sem lehetett afelől, mit jelentett Mr. Knightley arc kifejezése és félbemaradt gáláns mozdulata: azt bizonyította, hogy tökéletesen visszanyerte megbecsülését. Kiderült, hogy fél óra óta itt ült már nálunk. Milyen kár, hogy nem jött haza korábban!

Emma elmesélte apjának a Jane Fairfaxszal kapcsolatos újdonságokat, remélte, hogy ezzel el tudja terelni gondolatait Mr. Knightley londoni útjáról, meg arról, hogy olyan váratlanul utazik el, még hozzá lóháton, tudván, hogy az öregúr ezt nehezen viseli el. Joggal reménykedett az újdonság kedvező hatásában.

Érdekes hír volt, de nem nyugtalanító, és jótékonyan elterelte figyelmét előbbi gondolatairól. Mr. Woodhouse régen belenyugodott már, hogy Jane nevelőnőnek megy, s derűsen tudott róla beszélgetni, Mr. Knightley hirtelen londoni útja azonban váratlan csapásként érte és megzavarta.

- Nagyon örülök, kedvesem, hogy Jane olyan jó helyet kapott. Mrs. Elton nagyon derék, kedves asszony, és úgy látom, ismeretségi köre is megfelelő. Remélem, száraz fekvésű hely, és törődnek majd az egészségével. Ez lenne a legfontosabb, mint ahogy őszintén állíthatom, én mindig a szívemen viseltem Miss Taylor

egészségi állapotát. Tudod, kedvesem, annak a hölgynek ő lesz az,
aki nekünk
Miss Taylor volt. És remélem, egy tekintetben jobb sorsa lesz:
nem kell majd
otthagynia a házat, miután hosszú ideig az otthona volt.
A következő napon olyan hír érkezett Richmondból, amely mellett
minden más
eltörpült. Gyorsfutár hozta Mrs. Churchill halálhírét Randallsba.
Bár
unokaöccsének semmi oka sem volt, hogy miatta siessen haza,
Mrs. Churchill csak
harminchat órával élte túl hazaérkezését. Egy hirtelen roham -
egészen más, mint
az eddigiek - rövid szenvedés után elvitte. A nagy Mrs.
Churchillnek vége volt.
A hírt illendően fogadták. Mindenkiben valamiféle szomorúság és
komolyság
támadt, gyöngédség az elhunyt, együttérzés a hátramaradottak
iránt; később
pedig, kellő idő múltán, kíváncsiság, vajon hol temetik el.
Goldsmith azt
mondja, hogy "ha csábnak enged a gyöngéd leány", nincs más
hátra, mint
meghalnia; ha viszont életében kellemetlen természetének enged,
ugyanez
ajánlható neki, hogy rossz hírétől megszabaduljon. Mrs.
Churchillt - miután
legalább huszonöt évig ki nem állhatta senki - most csak elnéző
részvétellel
emlegették. Egy dologban teljes elégtételt kapott. Sohasem hitték
el róla, hogy
igazán beteg. Ez az esemény most bebizonyította, hogy nem
képzelődött, és nem
önzésből talált ki mindenféle panaszokat.
"Szegény Mrs. Churchill! Bizony sokat szenvedett; többet, mint
gondolni lehetett
volna. Az állandó fájdalom hatott a természetére is. Micsoda
szomorú eset,
mekkora megrázkódtatás - mert bármennyi hibája volt is, mit
csinál majd nélküle
Mr. Churchill? Rettenetes elgondolni, mit veszített Mr. Churchill!
Mr. Churchill

sosem fogja kiheverni." Még Mr. Weston is a fejét csóválta, ünnepeles arcot vágott, és azt mondta: "Ó, szegény asszony, ki hitte volna!" El is határozta, hogy illendően meggyászolja, felesége pedig igaz és mély együttérzéssel varrta fel a gyászszalagokat ruháira, nagyokat sóhajtott munkája felett, és levonta az erkölcsi tanulságokat. Mindkettőjük első gondolatai közé tartozott, hogyan érinti mindez Franket. Emma is hamarosan ezen kezdte törni a fejét. Mrs. Churchill jelleme, férjének gyásza: Emma gondolatai megilletődéssel és együttérzéssel siklottak át rajtuk, aztán megkönnyebbülten megpihentek azon, hogyan hat a haláleset Frank sorsára, milyen hasznot, milyen megkönnyebbülést jelent neki. Egy pillanat alatt átlátta, mi jó származhatik a dologból. Nem lesz már akadálya Harriet Smith iránti vonzalmának. Mr. Churchilltől - ha felesége nem volt mellette - senki sem tartott; szelíd, irányítható ember hírében állt, akinél unokaöccse mindent el tud érne. Nem is maradt más kívánnivaló, mint hogy az unokaöcsben feltámadjon ez a vonzalom - Emma azonban az ügy iránti buzgalmában bizonyosra vette, hogy ez már meg is történt. Harriet a gyászszalaggal kapcsolatban kitűnően uralkodott magán. Ha támadtak is remények a lelkében, kifelé semmit sem árult el belőlük. Viselkedését Emma örömmel könyvelte el a lelkierő jeleként, és a világeért sem tett volna semmiféle célzást, nehogy önuralmát veszélyeztesse. Így aztán kölcsönös tartózkodással beszéltek Mrs. Churchill haláláról. Franktól rövid levelek érkeztek Randallsba, mindenről beszámolt, amit helyzetükkel és terveikkel kapcsolatosan pillanatnyilag fontosnak tartott. Mr.

Churchill jobban bírta a csapást, mint ahogyan várták; úgy tervezték, hogy a yorkshire-i temetés után először is egy nagyon régi barátához utaznak Windsorba, akinek Mr. Churchill tíz év óta ígéri, hogy meglátogatja. Harriet érdekében egyelőre tehát nincs mit tenni, csak jövőjéhez kívánhatott Emma minden jót.

Sürgősebbnek érezte, hogy Jane Fairfax iránt mutasson figyelmességet, akinek reményei éppen akkor látszottak letűnni, amikor a Harriet reményei már-már kivirultak. Jane állást vállalt; aki tehát Highbury lakói közül ki akarta fejezni iránta érzett gyöngédségét, annak sürgősen cselekednie kellett, márpedig Emmának alig volt ennél forróbb óhaja. Ha valamit, hát múltbeli ridegségét sajnálta, és azon volt, hogy elárassza szeretetével és rokonszenvével Jane-t, akivel oly sok hónapon át mit sem törődött. Segíteni akart neki, meg akarta mutatni, mennyire értékeli társaságát, milyen megbecsülést és tiszteletet érez iránta. Elhatározta, hogy rábeszéli, töltsön egy napot Hartfieldben. Szíves hangú levélkében hívta meg. A meghívásra visszautasító választ kapott, azt is csak szóban. "Miss Fairfax nem érzi olyan jól magát, hogy írni tudna." És mikor aznap délelőtt Mr. Perry Hartfieldbe látogatott, megtudta tőle, hogy Jane olyan betegnek látszik, hogy tiltakozása ellenére elhívták hozzá a doktort. Erős fejfájás és ideges láz gyötri, és Mr. Perry nemigen hiszi, hogy a megbeszélte időpontban elutazhatnék Mrs. Smallridge-hez. Minden jel arra vall, hogy egészségi állapota nagyon megromlott - nincs étvágya -, bár ijesztő tünetek nem mutatkoznak, semmi se vall tudóbajra, ami a család aggodalmának állandó forrása

volt. Mr. Perry mégis nagyon aggódott miatta. Attól fél, többet vállalt magára, mint amit elbír, s most már maga is érzi, csak nem akarja beismerni. Úgy látszik, nem bírja tovább lelkierővel. Mostani otthona - ezt meg kell jegyeznie - nem valami megfelelő ideges bántalmak esetére (mindig egyetlen szobába zárva), jobban szeretné, ha nem ez lenne a helyzet - és jó nagynénjéről - bár régi, kedves barátjuk - meg kell mondani, hogy nem a legjobb társaság ilyen természetű betegség esetén. Nem mintha gondosságához és figyelmességéhez kétség férhetne, inkább az az igazság, hogy túlzásba viszi mindkettőt. Ő nagyon aggódik, hogy a néni többet árt Miss Fairfaxnek, mint amennyit használ. Emma a legmelegebb együttérzéssel hallgatta; egyre jobban elöntötte a sajnálkozás, és törte a fejét, milyen úton-módon tehetné magát valahogyan hasznossá. Talán jót tenne, ha kiragadná Jane-t a nagynéni társaságából legalább egy-két órára - a környezetváltozást és a nyugodt, értelmes társalgást talán szívesen fogadná. Másnap reggel újból írt neki, a lehető legmelegebb szavakkal megírta, hogy szívesen érte menne kocsival bármikor, amikor neki megfelel, s azt is megemlítette, hogy Mr. Perry a leghatározottabban javallotta betegének a kiruccanást. A válasz mindössze ennyiből állt: "Miss Fairfax hálásan köszöni, de úgy érzi, ennyi kiruccanás is sok volna neki." Emma úgy érezte, hogy üzenetére nem ezt a választ érdemelte, de nem haragudhatott olyan szavakért, melyeknek reszketős egyenlensége annyira nyilvánvalóan tanúsította a levélíró betegségét, s csak azon törte a fejét, hogyan győzhetné le a lány ellenkezését, hogyan érhetné el, hogy láthassa és

segíthessen rajta. Ezért aztán a lemondó válasz ellenére befogatott, és Mrs. Bates ajtajához hajtatott, azt remélve, hogy Jane mégiscsak elmegy vele; de hiába, csak Miss Bates jelent meg az ajtóban, csöpögött a hálától, és teljesen egyetértett azzal, hogy a levegőzés bizonyosan nagyon jót tenne húgának - mindent megpróbáltak, amit üzenetek útján lehetett, de hiába. Miss Bates eredmény nélkül tért vissza, Jane-t nem lehetett rábeszélni, már az ajánlat hallatára rosszabbul lett. Emma szeretett volna bejutni hozzá, hogy személyesen próbálja meg rábeszélni, de még jóformán célzást sem ejthetett kívánságáról, amikor Miss Bates kibökte: meg kellett ígérnie unokahúgának, hogy semmiképpen sem engedi be Miss Woodhouse-t. "Az az igazság, hogy szegény drága Jane nem bírja elviselni senkinek a látását - Mrs. Elton ugyan nem lehetett lerázni - és Mrs. Cole annyira ragaszkodott hozzá - Mrs. Perry meg addig beszélt... de rajtuk kívül Jane igazán nem akar látni senkit." Emma nem akarta, hogy együvé sorolják a Mrs. Eltonokkal, Mrs. Perrykkel és Mrs. Cole-okkal, akik mindenhová betolakszanak; ahhoz pedig, hogy vele kivételt tegyenek, úgy érezte, semmi jogcíme sincs, így hát belenyugodott, és ezután Miss Batestől már csak húga étvágya és diétája felől kérdezősködött, mert szeretett volna valamit hozni neki. Szegény Miss Bates, akinek ez nagyon fájó pontja volt, nagyon közlékeny lett. Jane alig akar engedni. Mr. Perry tápláló ételeket rendelt, de bármi kerül az asztalra (és ennyi jó embere nem volt soha senkinek), semmi sem ízlik neki. Mikor Emma hazaért, a házvezetőnő társaságában rögtön szemlét tartott a

kamrában, és kedves levélke kíséretében azonnal elküldött Miss Bates címére egy csomó kiváló minőségű rózsánadat. Félóra múlva Miss Bates hálás köszönettel visszaküldte: "A drága Jane hallani sem akar róla, hogy elfogadják, nem is tudna enni belőle - sőt kifejezetten kéri, hogy mondják meg, nincs szüksége semmire."
Amikor Emma később meghallotta, hogy éppen aznap, amikor Jane olyan határozottan visszautasította, hogy vele kikocsizzék - mondván, hogy nem bír a szabadba menni -, Highburytól nem messze a mezőn látták barangolni. Mindent egybevetve nem kételkedett tovább, hogy Jane tőle nem akar szívességet elfogadni. Nagyon, nagyon fájlalta. Megesett rajta a szíve, hogy ilyen zaklatott a kedélye, tetteiben ennyi kapkodás mutatkozik, s nincs annyi ereje, amennyire most szüksége lenne. Bántotta, hogy ennyire nem hízik az ő tiszta érzelmeiben, s így kevésre becsüli a barátságát, de megvolt a vigasza, hogy amit tett, jó szándékkal tette, s elmondhatta magának, hogy még Mr. Knightley sem találna benne semmi kivetnivalót, ha szívébe látna, és ha tudna próbálkozásáról, amellyel Jane Fairfax segítségére akart lenni.

Negyvenhatodik fejezet

Egy reggel, vagy tíz nappal Mrs. Churchill halála után, Mr. Weston lehívatta a szobájából Emmát, mert "csak öt perce van, és feltétlenül beszélnie kell velem".
A fogadószoba ajtajában találkoztak; a látogató a szokott hangon csak annyit kérdezett tőle, hogy s mint van, aztán azonnal suttogóra fogta a szavát, hogy apja ne hallja, mit mond.
- El tudna jönni Randallsba a délelőtti folyamán? Ha lehet, tegye meg. Mrs.

Weston szeretné látni. Feltétlenül látni akarja.

- Csak nincs rosszul?

- Nincs, nincs, csak egy kicsit izgatott. Ő jött volna magához kocsin, de

négyszemközt kell beszélnie magával, és ugyebár... - Mr.

Woodhouse felé intett -

hm... el tud jönni?

- Természetesen. Akár ebben a pillanatban is. Ha így kéri, lehetetlen

visszautasítanom. De mi baj lehet? Igazán nem beteg Mrs. Weston?

- Higgye el, ha mondom, de ne kérdezzen többet. Mindent idejében megtud. Egészen

különös dologról van szó. De csitt, csitt!

Még Emma sem tudta kitalálni, mit jelenthet mindez. Mr. Weston arckifejezése

arra vallott, hogy valami nagyon fontos úgról van szó, mivel azonban barátnője

jól érezte magát, Emma igyekezett nem aggodalmaskodni.

Megbeszélte apjával, hogy

most megy el sétálni, s Mr. Westonnal együtt hamarosan útnak indult. Gyors

léptekkel Randalls felé tartottak.

- Most pedig - mondta Emma, amint kiléptek a kertkapun -, most pedig kérem, Mr.

Weston, mondja el, mi történt.

- Nem, nem - válaszolta Mr. Weston komolyan -, ne kérdezzen.

Megigértem a

feleségemnek, hogy ráhagyom az egészszet. Könnyebb lesz

magának, ha tőle tudja

meg. Ne legyen türelmetlen, Emma, úgylis túl hamar megtud mindent.

- Megtudok mindent! - kiáltotta Emma kővé meredve a rémülettől.

- Szent Isten!

Mr. Weston, mondja meg azonnal. A Brunswick Square-en történt valami! Tudom,

erről van szó. Kérem, nagyon kérem, mondja meg azonnal, mi történt.

- Nem. Higgye el, téved.

- Mr. Weston, ne tréfáljon velem. Gondolja meg, hány kedves rokonom van a

Brunswick Square-en! Melyikükről van szó? Kérem, mindenre, ami szent, ne próbáljon titkolózni.

- De, Emma, szavamra mondom...

- Szavára! Miért nem becsületére? Miért nem mondja becsületére, ha nem róluk van szó? Szent egek? Mi lehet az, amit meg kell tudnom, ha nem annak a családnak valamelyik tagjára vonatkozik?

- Becsületemre mondom - mondta Mr. Weston nagyon komolyan - , hogy nem róluk van szó. A legkisebb mértékben sem függ össze egyetlen teremtett lényel sem, aki a Knightley nevet viseli.

Emma visszanyerte bátorságát, és továbbment.

- Hiba volt részemről - folytatta a férfi -, hogy azt mondtam, mindent meg fog

tudni. Nem lett volna szabad ezt a kifejezést használnom.

Igazában nem is magát

érinti, csak engem... legalábbis reméljük. Hm... Egyszóval, kedves Emmám, semmi

oka az aggodalomra. Nem mondom, hogy nem kellemetlen ügy, de hát sokkal

rosszabbul is állhatnának a dolgok. Ha jól kilépünk, hamarosan Randallsba érünk.

Emma belátta, hogy várnia kell, s most már nem is esett nehezére. Nem kérdezett

többet, csak fantáziáját engedte szabadjárá, s hamarosan oda lyukadt ki, hogy

valószínűleg anyagi vonatkozású dologról van szó: most derülhetett ki valami

kellemetlenség a család pénzügyi helyzetére vonatkozóan, valami, ami a

nemrégiben Richmondban történtek révén került napvilágra.

Képzelete nagyon

élénken működött. Talán előkerült egy fél tucat törvénytelen gyerek - és szegény

Frank hoppon marad. Ha ez történt, igaz, hogy nagyon kellemetlen, de neki nem

lenne fájdalmas. Az egész nem is keltett benne más érzést, csak egy kis üdítő

kíváncsiságot.

- Ki az az úr ott lóháton? - kérdezte, miközben az utat rótták, inkább csak azért, hogy segítsen Mr. Westonnak megőrizni a titkát, minden hátsó gondolat nélkül.

- Nem tudom. Talán Otwayéktól valaki. Nem Frank... azt bizonyosan mondhatom, hogy nem Frank. Vele nem fog találkozni. Azóta már félúton jár Windsor felé.

- Ezek szerint itt járt a fia?

- Igen. Hát nem tudta? No nem baj, nem szóltam semmit. Egy pillanatig hallgatott, majd sokkal tartózkodóbb és higgadtabb hangon hozzátette:

- Igen, Frank átjött ma reggel, éppen csak hogy megkérdezze, hogy vagyunk.

Továbbstiettek, és hamarosan Randallsba értek. - Nos, kedvesem - mondta Mr.

Weston, amint beléptek a szobába -, elhoztam, és remélem, hamarosan maga is jobban lesz; itt hagyom kettejüket magukra. Halogatásnak semmi értelme. Ha

szüksége lenne rám, itt vagyok a közelben. - S Emma tisztán hallotta, hogy

mielőtt kiment a szobából, halkabban hozzátette: - Megtartottam a szavam.

Sejtelve sincs semmiről.

Mrs. Weston olyan rossz színben volt, és olyan zaklatottnak látszott, hogy Emma

megint nyugtalanodni kezdett, s amint magukra maradtak, izgatottan így szólt

hozzá:

- Mi baj, drága barátnőm? Látom, valami nagyon kellemetlen dolog történt; hadd

tudjam meg azonnal, mi az. Egész úton olyan izgatott voltam. Mindketten irtózunk

a titkolózástól. Legyen most már vége ennek. Bármilyen baj történt, önnek is jól

tesz, ha beszélhet róla.

- Hát csakugyan sejtelled sincs semmiről? - kérdezte Mrs. Weston remegő hangon.

- Nem sejtetted, kedves Emmám, nem sejtetted, mit fogsz hallani?

- Annyit sejtek, hogy Mr. Frank Churchillról van szó.
- Igazad van. Róla van szó, és azonnal el is mondom. - Elővette kézimunkáját, és láthatólag eltökélte, hogy nem néz fel. - Itt járt a mai szent reggelen, mégpedig rendkívüli ügyben. Lehetetlen kifejeznem, mennyire meglepődtünk. Azért jött, hogy valamiről beszámoljon az apjának... azt jött bejelenteni, hogy szerelmes...
Abbahagyta, hogy lélegzethez jusson. Emma először önmagára gondolt, aztán Harriet jutott eszébe.
- Sőt nemcsak hogy szerelmes - folytatta Mrs. Weston -, de el is jegyezte magát... végérvényesen eljegyezte magát. Mit fogsz szólni, Emmám, és mit fognak szólni a többiek... ha kitudódik, hogy Frank Churchill és Miss Fairfax jegyesek... méghozzá hosszú idő óta.
Emma meglepetésében felugrott, és a rémülettől dermedten felkiáltott:
- Jane Fairfax! Szent Isten! Ugye, nem beszél komolyan? Ugye, nem gondolja komolyan?
- Bizony, megdöbbenhettél - válaszolta Mrs. Weston, s még mindig elfordította tekintetét, gyorsan tovább beszélt, hogy Emmának legyen ideje magához térni. -
Bizony, megdöbbenhettél. Pedig így van. Október óta ünnepélyes fogadalom köti őket egymáshoz. Weymouthban ígérkeztek el egymásnak, és mindenki előtt titokban tartották. Egy teremtett lélek sem tudott róla rajtuk kívül: sem Campbellék, sem a leány családja, sem a fiúé. Olyan csodálatos az egész, hogy bár bizonyosan tudom, hogy igaz, mégis szinte hihetetlen a számomra. Alig tudom elhinni. Azt hittem, jól ismerem.
Emma alig hallotta, mit beszél. Gondolatai két irányban száguldoztak - egyrészt

a fiúval Miss Fairfaxról folytatott korábbi beszélgetései jártak az eszében,
másképp meg szegény Harriet; s egy ideig csak fel-felkiáltott a meglepetéstől,
és újra meg újra megkérdezte, igaz-e az egész.

- Nahát - mondta végül, s megpróbálta összeszedni magát -,
legalább egy fél
napig kell majd gondolkozzom rajta, míg fel tudom fogni. Nahát!
Egész télen a

jegyese volt! Még mielőtt bármelyikük Highburybe jött!

- Október óta jegyesek... titkos jegyesek. Engem nagyon bánt,
Emma. Az apját is.

A viselkedése egy bizonyos ponton megbocsáthatatlan.

Emma habozott egy pillanattal, aztán így válaszolt:

- Nem teszek úgy, mintha nem érteném; s hogy megnyugtassam,
amennyire módomban

áll, annyit mondhatok, legyen nyugodt, mert irántam való
figyelmességével nem

ért el olyan hatást, amelyet ön gyanít.

Mrs. Weston felnézett rá, alig merte elhinni, amit hallott - de
Emma arcáról

ugyanolyan nyugalom sugárzott, mint a szavaiból.

- Még azt is elmondhatom... ne higgye, hogy csak dicsekszem
ezzel a mostani

közömbösséggel... - folytatta Emma - hogy ismeretségünk
elején volt egy

időszak, amikor tetszett nekem, és közel jártam ahhoz, hogy
gyöngéd érzelmeket

tápláljak iránta, sőt tápláltam is; talán az a csoda, hogy elmúlt.
De

szerencsére elmúlt. Higgye el, hogy a legutóbbi időben, legalább
három hónap óta

egyáltalában nem érdekel. Elhiheti nekem, Mrs. Weston. Ez a
színtiszta igazság.

Mrs. Weston örömkönnyei között csókolta meg; s mikor végre
képes volt

megszólalni, kijelentette, hogy Emmának ez a vallomása olyan jót
tett neki, mint

semmi más.

- Mr. Weston éppen úgy megkönnyebbül majd, mint én - mondta.

- Ezért voltunk

olyan szerencsétlenek. Szívünk mélyén azt a reményt dédelgettük, hogy ti ketten

összemelegedhettek, s meg voltunk győződve róla, hogy így is történt. Képzeld

el, mit éreztünk miattad.

- Ettől megmenekültem, s hogy megmenekültem, azért mindketten hálát és

csodálkozást érezhetünk. De ez nem menti fel őt, Mrs. Weston; s meg kell

mondanom, úgy érzem, Mr. Churchill viselkedését komolyan meg lehet róni. Hogyan

merhetett olyan kötetlenül viselkedni közöttünk, amikor érzésben és szóban rég

elkötelezte magát? Milyen joron akart tetszeni, márpedig kétségtelenül akart...

miért tüntetett ki valakit állandó figyelmével... mert ezt tette, mikor pedig

igazából régóta máshoz tartozott. Honnan tudhatta, nem okoz-e valami bajt?

Honnan tudhatta, nem fogok-e beleszeretni? Nagyon, igazán nagyon helytelenül

viselkedett.

- Egy szavából, drága Emmám, valahogy azt képzelem...

- És a lány! Ó hogyan tűrhette el ezt a viselkedést? Nyugodtan végignézte, hogy

a szeme láttára folytonosan más nőnek udvarol, és nem haragudott meg érte! Ez

olyan fokú elnézés, amelyet nem vagyok képes sem megérteni, sem tisztelni!

- Voltak közöttük nézeteltérések, Emma... ezt határozottan állította. Részletes

magyarázatra nem futotta az idejéből. Csak egy negyed órát töltött itt, és olyan

izgatott állapotban, hogy még azt az időt sem tudta kihasználni, de azt

határozottan állította, hogy voltak közöttük nézeteltérések. A mostani bajokat

is, úgy látszik, ezek okozták, s nagyon lehetséges, hogy a nézeteltérések a fiú

helytelen viselkedése miatt támadtak.

- Helytelen viselkedés! Ó, Mrs. Weston, ez nagyon enyhe kifejezés! Sokkal, de

sokkal több volt ez helytelen viselkedésnél! Nem is tudom,
megmondani, mennyivel
kisebb lett a szememben! Igazi férfi nem lehet ilyen! Hiányzik
belőle minden
becsületes őszinteség, szilárd kitartás az igazság és az elvei
mellett, minden
ravaszkodás és alacsonyság megvetése, amit az igazi férfinak élete
minden
cselekedetében tanúsítania kellene.

- Nem, drága Emmám, most kivételesen pártját kell fogynom, mert
bár ebben az
esetben hibázott, elég régen ismerem, hogy kezeskedjek érte: sok,
nagyon sok jó
tulajdonsága van, és...

- Szent Isten - kiáltotta Emma, oda sem figyelve -, hát Mrs.
Smallridge! Hiszen
Jane majdnem elment nevelőnőnek! Hogy is lehetett Frank ilyen
érzéketlen? Túrte,
hogy Jane állást vállaljon... túrte, hogy még csak eszébe is jusson
ilyesmi!

- Az egészről semmit sem tudott, Emma. Ebben, nyugodtan
mondhatom, teljesen
ártatlan. Ez a leány külön elhatározása volt, amit nem közölt
vele... legalábbis
világosan nem. Tegnapig... bizonyosan tudom, mert mondta...
fogalma sem volt
ezekről a tervekről. Véletlenül jött rá, nem is tudom, hogyan, tán
valami
levélből vagy üzenetből, s mikor felfedezte, mit akar csinálni Jane,
akkor
döntötte el, hogy azonnal cselekednie kell, hogy mindent be kell
vallania
nagybátyjának, az ő jóságától kell függővé tennie mindent,
egyszóval véget kell
vetnie e szerencsétlen, régóta tartó titkolózásnak.
Emma kezdett jobban odafigyelni.

- Hamarosan hírt kapok tőle - folytatta Mrs. Weston. -
Búcsúzásnál azt mondta,
hogy hamarosan írni fog, a szavaiból úgy vettem ki, hogy sok
olyan részletet fog
közölni velem, amire most nem keríthetett sort. Várjuk meg hát
ezt a levelet.

Lehet, hogy sok enyhítő körülményt találunk benne. Talán világossá és megbocsáthatóvá tesz sok olyasmit, ami most érthetetlen számunkra. Ne legyünk szigorúak, ne törjünk olyan hamar pálcát felette. Legyünk türelmesek. Nekem szeretnem kell; s most, hogy egy pontot illetőleg, az egyetlen lényeges pontot illetőleg megnyugodtam, őszintén kívánom, hogy minden jóra forduljon, s remélem is, hogy úgy lesz. Mindketten sokat szenvedhettek attól, hogy így belekeveredtek a titkolózásba és rejtőzködésbe.

- A fiatalúrnak nemigen ártott meg a szenvedés - válaszolta Emma szárazon. - No

és hogy fogadta a hírt Mr. Churchill?

- Öccse szempontjából a lehető legkedvezőbben: egy kicsit ellenkezett, aztán

beleegyezett. Gondold meg, mennyi változást hozott egyetlen hét a családban! Míg

szegény Mrs. Churchill élt, azt hiszem, semmi remény, semmi lehetőség nem lett

volna számukra, de alig pihen teste a családi kriptában, férje máris rávehető,

hogy éppen ellenkezőleg cselekedjék, mint ahogy felesége kívánta volna tőle.

Milyen áldás, ha a káros befolyás nem éli túl a halált! Egy kevéske rábeszélésre

már bele is egyezett.

"Ah - gondolta Emma -, talán Harrietet is elfogadta volna."

- Mindez tegnap dőlt el, s Frank ma hajnalok hajnalán útnak indult. Gondolom,

Highburyben megállt egy időre Bateséknél. Onnan jött ide, de annyira igyekezett

vissza nagybátyjához, akinek most sokkal nagyobb szüksége van rá, mint azelőtt,

hogy mint már mondtam neked, csak egy negyed órát töltött nálunk. Nagyon

feldűltnak látszott, igazán mondom, mintha nem is az az ember lett volna, akinek

eddig ismertem. S az egészhez az is hozzájárult még, hogy olyan betegnek találta

a leányt... mert mindeddig sejtelve sem volt a dologról, s szinte lerítt róla, mennyire szenved.

- És igazán azt hiszi, hogy az ügy teljes titokban maradt?

Campbellék, Dixonék, senki sem tudott az eljegyzésről?

Emma alig tudta pirulás nélkül kiejteni a Dixon nevet.

- Senki a világon! Frank határozottan állította, hogy kettejükön kívül senki a világon nem tudott róla.

- Hát - mondta Emma - azt hiszem, lassacskán majd megbékülünk a gondolattal, és azt kívánom, legyenek nagyon boldogok. De mindig nagyon alávalónak fogom tartani

Mr. Churchill viselkedését. Mi más volt az egész, mint

álszenteskedés és csalás, kémkedések és árulások valóságos láncolata? Ide jön közénk, őszinte és nyílt

embernek mutatja magát, s közben mindenféle fondorlattal eléri, hogy mindnyájan

kiszolgáltassuk magunkat. Lám, egész tavasszal bolonddá tartottak mindnyájunkat,

akik azt képzeltük, hogy valamennyien a becsület és a nyíltság alapján állunk, s

ketten közülünk abban a helyzetben voltak, hogy továbbadhassanak,

összehasonlíthassanak és megítéljenek olyan érzelmeket és szavakat, amelyek nem

mindkettejük fülének voltak szánva. Magukra vessenek, ha olyasmit hallottak

egymásról, ami nem volt egészen kellemes.

- E tekintetben én teljesen nyugodt vagyok - válaszolta Mrs. Weston. - Bizonyos

vagyok benne, hogy én sose mondtam olyat egyiküknek sem, amit a másik ne hallhatott volna.

- Szerencséje van. Egyetlen baklövését csak velem közölte, amikor úgy képzelte,

hogy egy bizonyos úr szerelmes a hölgybe.

- Igaz. Mivel azonban mindig igen jó véleménnyel voltam Miss Fairfaxról, soha,

még ha bakot lőttem, se mondhattam róla rosszat, a fiút illetően meg sose is forogtam ilyen veszélyben. Ebben a pillanatban megjelent az ablak közelében Mr. Weston, nyilvánvalóan hallgatózott. Felesége egy pillantással behívta; s mialatt körülment az ajtóig, még ennyit mondott: - Most pedig, drága Emmám, hadd kérjelek meg, hogy minden szavaddal és pillantásoddal igyekezz könnyebbé tenni a szívét, s rávenni, hogy nyugodjék bele a házasságba. Nézzük a dolgot a legjobb oldaláról. A lány ellen tulajdonképpen nem is lehet semmi komoly kifogás. Társadalmilag nem valami örvendetes kapcsolat, de ha Mr. Churchill nem törődik vele, miért törődnénk vele mi? Még szerencséje is lehet, már úgy értem, Franknek, hogy olyan szilárd jellemű és értelmes leányt választott, amilyenek én Jane-t mindig tartottam, és hajlandó vagyok még mindig tartani, annak ellenére, hogy ez egyszer nagyon is letért a helyes útról. És ha meggondoljuk a helyzetét, sok mentséget találhatunk a számára!

- Csakugyan sokat! - kiáltotta Emma melegen. - Ha valakinek, hát Jane Fairfaxnek megbocsátható, ha csak magára gondol. Az ilyenekről szinte elmondhatjuk: "mit neki a világ s törvényei".[6]

Mosolygó arccal fogadta a belépő Mr. Westont, s így kiáltott: - Mondhatom, jól megtréfált. Azt hiszem, csak a kíváncsiságomat akarta felcsigázni, és kipuhatolni, elég ötletesen tudok-e találgatni. De igazán megijesztett. Azt hittem, legalábbis elvesztette fele vagyonát. És lám, ahelyett, hogy részvétet kellene nyilvánítanom, kiderül, hogy a szerencsekívánataimra tarthat igényt. Mr. Weston, teljes szívemből gratulálok

önnek, hogy Anglia egyik legbájosabb és legműveltebb fiatal hölgye lesz a menyee.
Mr. Weston gyors pillantást váltott feleségével. Meggyőződött róla, hogy csakugyan minden olyan rendben van, ahogy e szavak tanúsítják, s kedélye azonnal felvidult. Arca és hangja visszanyerte szokott elevenességét, lelkesen és hálásan kezet rázott Emmával, s ahogy beszélni kezdett a témáról, arra vallott, hogy csak időre és rábeszélésre van szüksége, hogy ne tekintse olyan nagyon rossz valaminek ezt az eljegyzést. A két nő csak olyasmit hozott szóba, ami mentette a fiatal pár meggondolatlanságát, és sikerült elhallgattatniok Mr. Weston ellenvetéseit. Mire mindent megtárgyaltak, majd Mr. Weston még egyszer megbeszélte a dolgot Emmával útban haza, Hartfield felé, teljesen megbékélt, s majdhogynem ezt tartotta a lehető legjobbnak, amit Frank egyáltalán tehetett.

Negyvenhetedik fejezet

"Szegény, szegény Harriet"; csak ennyit sóhajtott Emma, de e néhány szóban benne csengett minden kínzó gondolata, melytől hiába próbált szabadulni, s minden, ami miatt az egész história bántotta. Frank Churchill nagyot vétkezett vele szemben - nagyot és többféleképpen -, de Emma nem az ő, hanem saját viselkedése miatt haragudott rá olyan nagyon. Legjobban az sértette, hogy olyan kellemetlen helyzetet teremtett közte és Harriet között. Szegény Harriet! Másodszor is az ő baklövésének és ámító hízelgésének lett az áldozata. Próféta szólt Mr. Knightleyből, mikor egyszer azt mondta: "Emma, maga nem jóbarátja Harriet Smithnek." Úgy érezte, hogy minden tekintetben csak ártott neki. Igaz, ezúttal

nem kellett azzal vádolnia magát, hogy egyedül ő okozta a bajt, mint hajdan, mikor olyan érzelmeket sugallt Harrietnek, amelyek egyébként nem jutottak volna eszébe, Harriet ugyanis már akkor bevallotta Frank Churchill iránti csodálatát, amikor ő még csak nem is célzott rá; de abban igenis bűnösnek érezte magát, hogy bátorította, holott le kellett volna beszélnie. Meg tudta volna előzni, hogy Harriet dédelgesse és szabadjára eressze érzelmeit. Elég befolyása lett volna hozzá. Most pedig tudván tudta, hogy meg kellett volna akadályoznia. Érezte, hogy nem volt semmi alapjuk azoknak a reményeknek, amelyek miatt barátnője boldogságát kockára tette. A józan ész is azt sugallta volna, hogy mondja meg Harrietnek: ne gondoljon rá, hiszen ezredrésznyi esélye sincs, hogy a férfi valaha is beleszeressen. "Csak hát sajnós - tette hozzá gondolatban -, józan eszem nekem nem sok volt." Borzasztóan haragudott magára. Ki sem bírta volna, ha ezenfelül nem haragudhatik Frank Churchillre is. Ami Jane Fairfaxet illeti, legalább miatta nem kell tovább aggódnia. Éppen eleget aggódhat majd Harrietért; Jane miatt nem kell tovább a fejét fájdtánia, hisz minden bűjének és betegségének azonos lévén a forrása, nyilvánvalóan máris a gyógyulás útjára lépett. Az ő hamupipókeségének napjai elmúltak. Hamarosan egészséges, boldog és vagyonos lesz. Emma most értette meg, miért nem fogadott el tőle semmilyen szívességet. Ez a felfedezés fényt derített több apró részletre. Viselkedését kétségtelenül a féltékenység okozta. Jane szemében Emma vetélytárs volt, s így joggal utasította vissza minden támogatását

és rokonszenvét. Gyötrelmem lett volna levegőznie a hartfieldi hintóban, s a hartfieldi kamarából küldött rózsánád méreggá vált volna a szájában. Emma mindezt jól megértette, s amennyire le tudta győzni igazságtalan és haragos gondolatait, el kellett ismernie, hogy Jane Fairfax felemelkedése és boldogsága nem több, mint amennyit megérdemel. De szegény Harriet egymagában is elég gondot jelent neki. Emma együttérzéséből rajta kívül senki másra nem telik. Nagyon aggódott, hogy ez a második csalódás komolyabb lesz az elsőnél. Ha arra gondol, hogy Harriet második választottja mennyivel többet ér az elsőnél, számíthat erre; s ha meggondolja, hogy ez a szerelem szemmel láthatóan nagyobb hatással volt Harriet lelkére, mert tartózkodásra és önuralomra tanította, akkor bizonyos, hogy úgy lesz. Mindenesetre közölnie kell vele a fájdalmas hírt, még hozzá minél előbb. Mr. Weston a búcsúzásnál titoktartást kért tőle. "Egyelőre az egész históriának teljes titokban kell maradnia. Mr. Churchill nemrég elhunyt felesége iránti tiszteletből ragaszkodik ehhez; s mindenki egyetért vele, hogy ez a legkevesebb, amit az illendőség megkíván." Emma megígérte, hogy hallgat, de Harriettel mégis kivételt kell tennie. Ez most legszentebb kötelessége. Bosszúsága ellenére nevetségesnek érezte, hogy ugyanaz a kínos és kényes feladat vár rá Harriet esetében, amelyen Mrs. Weston éppen most esett át övele kapcsolatban. Amit csak nemrég közölt vele Mrs. Weston oly sok aggodalom közepette, azt most ő ugyanolyan szorongással adja tovább. Torkában dobogott a szíve, amikor Harriet hangját és lépteit meghallotta - alighanem ugyanazt érezte

Mrs. Weston, mikor ő közeledett Randallshoz. Bárcsak ez a beszélgetés is úgy végződne, mint a másik! Erre azonban, sajnos, nincs remény.

- Nahát, Miss Woodhouse - kiáltotta Harriet szinte berontva a szobába -, hallott már ilyen furcsát?

- Mire gondol? - kérdezte Emma, aki Harriet hangját hallva és arckifejezését

látva nem tudta elképzelni, csakugyan hallott-e Harriet valamilyen elejtett célzást.

- Hát Jane Fairfaxre! Hallott valaha ilyen különöset? Ó, előttem nem kell

titkolóznia, magától Mr. Westontól tudom. Éppen most találkoztam vele. Mondta,

hogy titokban kell tartani, ezért másnak nem is mondanám, de mondta azt is, hogy maga már tud róla.

- Mit mondott Mr. Weston? - kérdezte Emma elképedve.

- Hát elmesélte, hogy Jane Fairfax és Mr. Frank Churchill összeházasodnak, és

hogy titokban már jó ideje jegyesek. Jaj, de furcsa!

Csakugyan furcsa volt; legalábbis Harriet viselkedése nagyon furcsának tűnt.

Emma nem tudta, mit gondoljon róla. Úgy látszik, Harriet egészen megváltozott;

nyilván elhatározta, hogy nem mutatja felindulását vagy csalódását, s nem árulja

el, hogy közelebbről érdekli a hír. Emma csak bámult rá, és nem jutott szóhoz.

- Gondolta valaha, hogy Mr. Churchill szerelmes belé? - kiáltotta Harriet. -

Maga talán igen, hisz maga - elpirult e szavak közben - mindenkinek a szívébe

lát, mint senki más.

- Szavamra mondom, kezdek kételkedni ebben a képességemben - mondta Emma. -

Komolyan kérdezi, Harriet, vajon gondoltam-e rá, hogy más tetszik neki, mikor ha

nem is nyíltan, de hallgatólagosan arra biztattam magát, hogy engedje szabadjára

iránta való érzelmeit. Néhány órája még csak nem is gyanakodtam, hogy Frank Churchill akár csak rá is néz Jane Fairfaxre. Bizonyos lehet benne, ha sejtek valamit, régen figyelmeztetem magát.

- Engem? - kiáltott Harriet elpirulva és csodálkozva. - Miért figyelmeztetett

volna engem? Csak nem hiszi, hogy érdekel Frank Churchill?

- Örömmel hallom, hogy ilyen erős lélekkel beszél róla - válaszolta Emma

mosolyogva -, de csak nem tagadja, hogy volt idő... nem is olyan rég... amikor

joggal hihettem, hogy igenis érdekli magát.

- Ő? Soha életemben. Kedves Miss Woodhouse, hogyan érthetett így félre? - S

szinte megbántódva fordult el Emmától.

- Harriet! - kiáltotta Emma pillanatnyi szünet után. - Hogy érti ezt? Szent

egek! Hogy érti ezt? Félreértettem? Azt gondoltam tehát, hogy...

Egy szót sem tudott többet kinyögni. Hangja elfulladt, leült, és rémülten várta

Harriet válaszát.

Harriet kissé távolabb állt tőle, elfordította arcát, és nem szólalt meg

azonnal; hangja, amikor beszélni kezdett, majdnem annyi izgalmat árult el, mint

Emmáé.

- Nem gondoltam volna - kezdte -, hogy félreérthet. Tudom, megegyeztünk, hogy

nem ejtjük ki a nevét... de ha meggondolom, mennyivel tökéletesebb mindenkinél,

nem hittem, hogy másra lehessen gondolni. Méghogy Mr. Frank Churchill! Azt

hiszem, rá se nézne senki, ha egymás mellett látja őket. Remélem, jobb ízlésem

van annál, hogysem Frank Churchillre gondoljak, aki őmellette egy nagy senki.

Megdöbönt, hogy maga így tévedhet! Hiszen komolyan mondom, eleinte túlságos

önhittségnek tartottam volna, hogy a szememet rávessem, ha azt nem gondolom,

hogy maga helyesli és bátorítja a vonzalmamat. Eleinte nem is mertem volna...

nem is tartottam lehetségesnek... ha maga azt nem mondja, hogy csodálatosabb

dolgok is történtek már, hogy egyenlőtlenebb házasságok is vannak a világon...

pontosan ezekkel a szavakkal mondta! De ha maga, aki világéletében ismerte...

- Harriet! - kiáltotta Emma nagy elhatározással összeszedve magát. - Értsük meg

már egymást, hogy újabb tévedésbe ne essünk... csak nem Mr. Knightleyről beszél?

- Persze hogy róla. Sohasem jutott eszembe más... azt hittem, maga is tudja.

Amikor beszéltünk róla, világos volt, mint a nap.

- Nem egészen - válaszolta Emma erőltetett nyugalommal -, mert én mindazt, amit

akkor mondott, másra vonatkoztattam. Megesküdtem volna, hogy nevén nevezte Mr.

Frank Churchillt. Úgy értettem, arról beszélünk, hogy milyen nagy szolgálatot

tett magának, amikor megmentette a cigányoktól.

- Ó, Miss Woodhouse, hogy is felejtette el?

- Kedves Harrietem, pontosan emlékszem akkori szavaim lényegére. Azt mondtam,

hogy nem csodálkozom a vonzalmán; egészen természetes, ha meggondoljuk, milyen

szolgálatot tett magának; maga is egyetértett velem, meleg szavakkal fejezte ki,

mennyire hálás a szolgálatáért... még azt is megemlítette, mit érzett, mikor

megmentőjét látta közeledni. Mindez mélyen belevésődött az emlékezetembe.

- Istenem - kiáltotta Harriet -, most már értem, mit akar mondani. De én akkor

egészen másra gondoltam. Nem a cigányokra... nem is Mr. Frank Churchillre. Nem,

sokkal fontosabb eseményre gondoltam (szinte magasztosan beszélt), arra, hogy

Mr. Knightley oda jött, és táncba vitt, amikor Mr. Elton nem akart felkérni, és

más táncos nem volt a szobában. Ez volt az a nemes cselekedet, az a kegyes jóakarát és nagylelkűség, az a szolgálat, amelynek nyomán kezdtem érezni, mennyivel tökéletesebb ő minden földi lélynél.

- Szent Isten! - kiáltotta Emma. - Ez aztán borzasztó, rettenetes tévedés. Hát most mitévők legyünk?

- Szóval ha akkor megért engem, nem biztatott volna. Semmi esetre sem vagyok rosszabb helyzetben, mintha a másiktól lett volna szó; most pedig... lehetséges...

Pár pillanatig hallgatott. Emma nem jutott szóhoz.

- Nem csodálkozom rajta, Miss Woodhouse - fejezte be végül szavait Harriet -, hogy maga is érzi a különbséget kettejük között; akár rólam, akár másról van szó. Magának is éreznie kell, hogy az egyik ötszázmilliószor többet ér, mint a másik. De remélem, Miss Woodhouse, hogy feltéve... azazhog... bár furcsának látszik... de tudja, szó szerint maga mondta, hogy sokkal csodálatosabb dolgok is történtek már, sokkal egyenlőtlenebb házasságok is létrejöttek, mint Frank Churchill és közöttem lett volna; ezért talán ilyesmi is előfordult már... és ha olyan szerencsés lennék, hogy... ha Mr. Knightley csakugyan... ha ő nem bánja, hogy nem vagyunk egyenlőek... remélem, Miss Woodhouse, maga sem fog ellenkezni, és nem próbál nehézségeket támasztani. De bizonyosra veszem, hogy maga sohasem tenne ilyet.

Harriet az egyik ablaknál állt, Emma megdöbbenve fordult oda, hogy jobban lássa, és sietve így szólt:

- Tehát úgy képzelem, hogy Mr. Knightley viszonzza a vonzalmát?

- Igen - válaszolta Harriet szerényen, de félelem nélkül -, meg kell mondanom, hogy úgy érzem.

Emma nyomban elkapta a tekintetét, néhány percig némán és mereven ült, gondolataiba mélyedve. Ez a pár perc elég volt hozzá, hogy végre rájöjjön, mi rejlik saját szíve mélyén. Akinek úgy vág az esze, mint neki, gyorsan végére jár a dolognak, ha a gyanú a lelkébe fészkei magát. Fontolóra vette - felismerte - és bevallotta magának a teljes igazságot. Miért rosszabb, hogy Harriet Mr. Knightleybe szerelmes, és nem Frank Churchillbe? Miért súlyosbítja a bajt, hogy Harriet halványan remélheti érzelmei viszonzását? Villámcsapásként futott át rajta a felismerés: Mr. Knightley csak őt veheti feleségül, senki mást. Ez alatt a néhány perc alatt nemcsak a szívét, hanem a viselkedését is tisztán látta. Olyan tisztán látott, mint még soha. Milyen rossz szolgálatot tett Harrietnek! Milyen meggondolatlanul, érzéketlenül és ostobán viselkedett! Micsoda vakság, micsoda örültség kalauzolta mindvégig! Ez az érzés rettenetes erővel támadt rá, és hajlandó volt a legsúlyosabb jelzőkkel illetni magát. Valami azonban erőt adott neki, hogy ülve maradjon, és nyugodtan, sőt látszólag kedvesen viseljen el mindent, ami vár rá - talán az önérzete vagy valamiféle igyekezet, hogy a látszatot megóvja, vagy talán az igazságérzete, mert hiszen együttérzésre nem szorul az a leány, aki úgy érzi, hogy Mr. Knightley szereti. Tulajdonképpen önmaga érdekében is minél alaposabban meg kell ismernie Harriet reményeit; a lány különben nem követett el semmit, amiért meg kellene vonnia tőle szeretetét és érdeklődését, amellyel önként ajándékozta meg, és amelyet ő ápolt elsősorban. Harriet nem érdemli meg, hogy éppen ő forduljon el tőle,

akinek tanácsa mindig csak bajba sodorta.
Így aztán összeszedte magát, leküzdötte érzelmeit, újra Harriethez fordult, és
nyájasabb hangon felvette a beszélgetés fonalát; Jane Fairfax csodálatos
története, amelynek kapcsán a téma szóba került, rég feledésbe merült.
Mindketten csak Mr. Knightleyre és önmagukra gondoltak.
Harriet kellemes ábrándok közepette álldogált mellette, de azért csöppet sem
bánta, ha ilyen bíró és ilyen barát, mint Miss Woodhouse, kiragadja belőlük, és
biztatóan szól hozzá, csak felszólításra várt, s nagy, bár remegő örömmel
előadta reményeinek történetét. Emma jobban tudta palástolni remegését, mialatt
kérdezősködött és figyelt, de igazából legalább annyira reszketett ő is. Hangja
nem árulta el nyugtalanságát, de a lelkében forrt minden, amit nyilvánvalóan
saját érzéseinek megvilágosodása, a fenyegető veszedelem és a hirtelen támadt,
zavarba ejtő érzések zűrzavara okozott. Harriet részletes közléseit nagy belső
szenvetések közepette hallgatta végig, bár kifelé nagy türelmet mutatott. Azt
persze nem várhatta, hogy valami rendszeres, értelmesen csoportosított vagy akár
csak világosan előadott beszámolót hall majd; de ha kirostálta a hallottakból az
előadás gyengéseit és a fölösleges szószaporítást, még mindig maradt elég, ami
elcsüggeszthette - különösen, ha még azokat a bizonyítékokat is figyelembe
vette, amelyeket tulajdon emlékezete szolgáltatott, s amelyek mind azt
tanúsították, hogy Mr. Knightley egyre jobb véleménnyel van Harrietről.
Harriet észrevette, hogy a férfi viselkedése ama bizonyos sorsdöntő tánc óta
megváltozott iránta. Emma jól tudta, hogy Mr. Knightley ugyancsak meglepődött,

mennyivel különb, jobb, mint amilyenek addig tartotta. Attól az estétől vagy legalábbis attól az időtől fogva, amikor Miss Woodhouse arra biztatta Harrietet, gondoljon csak rá nyugodtan, kezdte észrevenni, hogy sokkal többet beszélget vele, mint azelőtt, és a modora - mondhatni - egészen megváltozott vele szemben: gyöngéd és kedves lett. Később még inkább feltűnt neki mindez. Amikor együtt sétáltak valamennyien, hányszor odajött, és mellette ment tovább, és olyan elragadóan beszélgetett! Úgy látszott, hogy meg akarja ismerni. Emma tudta, hogy csakugyan erről volt szó - ő maga is gyakran észrevette, számára is nagyon feltűnő volt a változás. Harriet helyeslő és dicsérő kifejezéseket idézett tőle. Emma úgy látta, teljesen egybevág a férfinak Harrietről kialakított véleményével. Dicsérte, hogy nincs benne semmi mesterkéeltség és affektálás; hogy egyszerű, becsületes, emberséges érzelmek élnek benne. Emma is tudta, hogy ezeket a jó tulajdonságokat látja Harrietben; mindezt nemegyszer emlegette előtte is. Harriet emlékei közül sok minden előkerült. Knightley iránta való figyelmének sok-sok apró jele: pillantások, szavak, ahogy egyik székből átült a másikba; mindez elismerésre, megkülönböztetésre vallott, de Emma ebből semmit sem vett észre, mert nem gyanított semmit. Esetek, amelyeknek elbeszélése fél órába is beletellett; s melyek annak, aki látta őket, egyre több bizonyítékot jelentettek, de az ő figyelme, aki most hallott róluk először, annak idején átsiklott rajtuk. A két legutóbbi esetnek azonban - amelyek Harriet számára a legbiztosabb ígéretet jelentették - legalább részben Emma is tanúja volt. Az

első eset akkor történt, amikor Mr. Knightley külön sétált Harriettel a donwelli hársfasorban - mert jó ideje ott sétáltak már, mikor Emma odament; a férfi igyekezett a lányt elvonni a többiektől (Harriet szilárdan hitte ezt), s először ekkor beszélt vele egészen más hangon, másként, mint azelőtt bármikor, csakugyan egészen másképp! (Harriet elpirult, valahányszor eszébe jutott.) Szinte úgy, mintha azt akarta volna megtudni, szabad-e még a szíve. De mikor ő (mármint Miss Woodhouse) láthatóan azzal a szándékkal közeledett feléjük, hogy csatlakozik hozzájuk, témát változtatott, és a gazdálkodásról kezdett beszélni. A másik eset az utolsó reggel történt, amikor Hartfieldben járt, és majdnem fél órát beszélgetett vele, mielőtt Emma hazaért a látogatásból - pedig azzal lépett be, hogy csak öt percre jött -, és beszélgetés közben azt mondta neki, hogy Londonba kell mennie, pedig semmi kedve elmenni otthonról - ami sokkal több - (legalábbis Emma úgy érezte), mint amit neki bevallott. A Harriet iránti bizalomnak ez az ékesen szóló jele, amelyet ez az eset bizonyított, kínos fájdalmat keltett benne.

Kis gondolkozás után az első esetre vonatkozólag Emma megkockáztatott egy kérdést: - Nem gondolja-e... Nem lehetséges-e, hogy Mr. Martin járt az eszében, amikor... ahogy maga gondolta... az érzelmei iránt érdeklődött? Nem gondolhatott-e közben Mr. Martin érdekeire? - Harriet azonban hevesen visszautasította ezt a gyanúját.

- Mr. Martin! Dehogyan! Egyetlenegyszer sem célzott Mr. Martinra. Remélem, eléggé megjött az eszem, már nem érdekel Mr. Martin, és ennek még a gyanúja sem

érhet.

Amikor Harriet befejezte vallomását, kedves Miss Woodhouse-ához fordult, mondja meg ő, hogy nincs-e alapos oka a reményre. - Maga nélkül gondolni sem mertem volna rá. Maga mondta, hogy figyeljem alaposan, és az ő viselkedése legyen az irányítóm... s így is cselekedtem. De most már kezdem azt hinni, hogy talán megérdemlem... s ha engem választ, nem is lesz olyan nagy csoda.

Szavai annyi keserűséget keltettek Emmában, hogy a válaszhoz minden erejét össze kellett szednie.

- Csak annyit akarok mondani, Harriet, hogy ha valaki, hát Mr. Knightley nem az az ember, aki egy nővel el akarja hitetni, hogy többet érez iránta, mint amennyit valóban érez.

Harriet e nagyon kedvére való szavak hallatán szinte imádattal nézett

barátnőjére, s Emmát csak apja lépteinek zaja mentette meg az érzelmi

kitörésektől és kedveskedésektől, pedig súlyos büntetés lett volna számára

ilyesmit elviselni. Apja a hallon át közeledett. Harriet ilyen zaklatott

állapotban nem akart találkozni vele. "Nem tudja magát összeszedni - Mr.

Woodhouse csak megrémülne - jobb, ha elmegy" - s ezzel barátnője készséges

beleegyezésével már el is tűnt a másik ajtón - s amint eltűnt, Emma érzelmei

ellenállhatatlanul e szavakban törtek ki: "Ó, Istenem, bár sose láttam volna!"

A nap hátralevő része és a következő éjszaka alig volt elég hozzá, hogy mindent

végiggondoljon. Az utolsó néhány órában annyi minden tört rá, hogy egészen

belezavarodott. Minden pillanat új meglepetést hozott, s minden meglepetés

megalázást jelentett számára. Hogyan is foghatja fel az egészet!
Hogyan
csaphatta be magát ennyire, és ilyen hosszú ideig! Mennyi
baklövést követett el,
mennyire nem ismerte saját eszét és szívét! Hol csöndben ült, hol
fel-alá
járkált, bement a szobájába, aztán megint ki a parkba -
mindenütt, mindenhol
csak azt érezte, hogy nagyon ostobán viselkedett - szinte szégyen,
hogymások
így rászédhették, még nagyobb szégyen, hogy ő maga úgy
becsapta magát -
nyomorultan érezte magát, s úgy látta, hogy ez a nap minden
bizonyal csak a
kezdetét jelenti nyomorúságának.
Először is saját érzéseivel igyekezett tökéletesen tisztába jönni. Ez
töltötte
be minden szabad percét, amikor apja nem foglalta le figyelmét,
és akaratlanul
is elrévedezett.
Mióta olyan drága neki Mr. Knightley, amilyennek most minden
érezése vallja?
Mióta tart, s mióta ilyen nagy a hatása? Mikor foglalta el szívében
azt a
helyet, amelyet valamikor, rövid ideig, Frank Churchill töltött be?
Visszatekintett - összehasonlította kettejüket -, összehasonlította
őket úgy,
ahogyan azóta értékelte őket, amióta megismerte a fiút; úgy,
ahogy mindig össze
kellett volna hasonlítani, ha valamilyen áldott szerencse folytán
egyáltalán
eszébe jut az összehasonlítás. Rájött, hogy Mr. Knightleyt mindig
hasonlíthatatlanul különbnek tartotta, s hogy az ő ragaszkodása
mindig sokkal,
de sokkal kedvesebb volt számára. Felismerte, hogy tévúton járt,
amikor az
ellenkezőjéről igyekezett magát meggyőzni, és aszerint cselekedett,
mert nem
ismerte a saját szívét - egyszóval rájött, hogy Frank Churchillt
tulajdonképpen
soha, egy csöppet sem szerette.

Ezzel zárult elmélkedésének első szakasza. A vallatás első kérdése
kapcsán
tisztába jött önmagával - méghozzá elég gyorsan. Fájdalmat és
felháborodást
érezett, szégyellte minden érzelmét, kivéve egyet, amely most vált
világossá
előtte - Mr. Knightley iránti szerelmét. Minden mástól, ami
lelkében élt, csak
undorodott.
Micsoda elviselhetetlen hiúság hitette el vele, hogy belelát minden
szív
titkába; milyen megbocsáthatatlan önhittség vitte rá, hogy
mindenkinek a sorsát
el akarja igazítani? Kiderült, hogy mindenben tévedett; azt nem
lehet mondani,
hogy semmi következménye sem lett, mert bajt okozott. Bajt
hozott Harrietre,
önmagára, s félt, hogy Mr. Knightleyre is. Őt terheli minden
felelősség, ha Mr.
Knightley ennyire rangján aluli házasságot köt, hiszen ő indította
el az
egészet; nem tudta másképpen elképzelni, mint hogy a férfi akkor
kezdett
érdeklődni Harriet iránt, amikor észrevette a leány vonzalmát. De
ha nem így
történt, akkor is csak az ő ostobaságának köszönhető, hogy Mr.
Knightley
egyáltalán ismeri Harrietet.
Mr. Knightley és Harriet Smith! - Ez a házasság a maga nemében
a legelképezhetőbb
csoda, ami valaha is csodálkozást keltett. Frank Churchill és
Jane Fairfax
szerelme ehhez képest hétköznapi, elcsépett, unalmas história,
amely nem lep meg
senkit, nincs szó társadalmi különbségről, nincs róla mit gondolni
vagy mondani.
De Mr. Knightley és Harriet Smith! Micsoda felemelkedés a leány
számára! És
milyen lealacsonyodás Mr. Knightleynek! Emma elszörnyedt, ha
rágondolt, mennyire
lealacsonyítja majd a közvélemény előtt, előre látta, hogyan
mosolyognak rajta,

milyen gúnyos megjegyzéseket tesznek, hogyan mulatnak majd a rovasára; látta
öccsének haragját és megvetését, az ezernyi kellemetlenséget,
amely Mr.
Knightleyt éri majd. Megtörténhet ez? Nem, lehetetlen! S mégis,
egy csöppet sem
lehetetlen. Ez lenne talán az első eset, amikor egy kiváló
képességű férfit
megfog valaki, aki sokkal értéktelenebb nála? Újdonság, ha egy
embert, aki tán
rá sem ér, hogy valaki után járjon, az a lány kap meg, aki maga
jár utána?
Egyáltalán újdonság-e ebben a világban, hogy valami egyenlőtlen,
ellentmondó
vagy összeférhetetlen? Vagy hogy emberi sorsokat a véletlen
körülmények is
irányítsanak?
Ó, bárcsak ne emelte volna ki Harrietet a homályból sohasem!
Bár hagyta volna
ott, ahova tartozik, ahogy a férfi is megmondta, hogy odavaló. Ha
kimondhatatlan
ostobaságában nem akadályozza meg, hogy ahhoz a feddhetetlen
fiatalemberhez
menjen feleségül, aki mellett boldog és megbecsült asszonyként
élhetett volna,
abban a körben, ahová valójában tartozik is - most minden
rendben lenne, nem
következtek volna be ezek a szörnyűségek.
Honnan veszi Harriet a bátorságot, hogy Mr. Knightleyre emelje a
szemét? Hogyan
merészeli magát ilyen férfi választottjának tartani, mielőtt
csakugyan
megbizonyosodnék róla? De Harriet nem olyan alázatos már -
magabiztosabb, mint
azelőtt. Mintha nem érezné annyira szellemi és társadalmi
alacsonyrendűségét.
Annak idején mintha sokkal jobban érezte volna, mennyire
lehajlik hozzá Mr.
Elton, ha feleségül veszi, mint most, amikor Mr. Knightleyről van
szó. De jaj,
vajon nem az ő műve ez is? Ki törekedett arra, hogy Harriet
megtanulja értékelni

önmagát, ha nem ő? Ki tanította arra, hogy ha lehet, próbáljon csak felkapaszkodni, és hogy joga van magas társadalmi pozícióra, ha nem ő? Ha a hajdani alázatos Harriet hiú lett, az kizárólag az ő műve.

Negyvennyolcadik fejezet

Emma egészen mostanáig, amíg nem kellett attól tartania, hogy elveszítheti, nem is tudta, mennyire attól függ boldogsága, hogy őt illesse meg az első hely Mr. Knightley érdeklődésében és szívében. Tudomásul vette, hogy így van, úgy érezte, hogy jár is neki, s úgy sütkérezett ebben az érzésben, hogy nem is törődött vele; csak most jött rá, mikor félnie kellett, hogy elveszítheti, milyen kimondhatatlanul fontos a számára. Érezte, hogy régóta, nagyon régóta övé az első hely - Mr. Knightleynek nem lévén női rokona, csak Isabella jogai mérkőzhettek az övéivel -, azt pedig mindig pontosan tudta, mennyire szereti és becsüli Isabellát. Hosszú évek óta ő volt az első a férfi szívében. Nem érdemelte meg; sokszor nemtörődöm és csökönyös volt; fütyült a tanácsaira, sőt tudatosan szembeszegült velük, nem becsülte meg érdemeit, veszekedett vele, mert nem akarta elismerni az ő hamis és arcátlan önbecsülését. De ő mégis szokásból, a család iránti ragaszkodásból és nemes szíve sugallatára mindig szerette, kislány kora óta örködött felette, igyekezett nevelgetni, és annyira szívében viselte, hogy helyesen viselkedjék, pedig ebben senki sem támogatta. Emma tudta, hogy a férfi minden hibája ellenére kedveli, tán azt is mondhatná, hogy nagyon kedves neki? De amikor ennek nyomán megjelentek lelkében a remény sugarai, nem

merte hagyni, hogy megerősödjenek. Harriet Smith talán képes elhinni, hogy nem méltatlan Mr. Knightley állhatatos, kizárólagos és szenvedélyes szerelmére. Ő, Emma képtelen erre. Nem hízelgett magának azzal, hogy a férfi őt vakon szereti. Lám, hogy felháborította Miss Bates iránti viselkedése! Milyen egyenesen, határozottan mondta meg a véleményét róla! Nem szigorúbban, mint ahogy a sértés érdemelte, de sokkal, sokkal erőteljesebben, mint hogy más, szelídebb érzésből fakadhatna, mint szilárd igazságéretből és elfogulatlan jóakaratból. Semmi, de semmi néven nevezendő reménye se lehet, hogy a férfi olyasmit érez iránta, amire ő gondol, de arra talán van remény (néha csak egészen halványan, máskor sokkal erősebben), hogy Harriet csalódik, és többet képzel a férfi érzelmeiről, mint amennyi a valóság. Emma ezt kívánta - már csak Mr. Knightley miatt is -, akkor is, ha a maga számára semmi egyéb következménye nem lesz, mint hogy a férfi egész életére agglégény marad. Úgy érezte, teljesen megnyugodnék, ha legalább abban bizonyos lehetne, hogy sohasem nősül meg. Maradjon Mr. Knightley ugyanolyan, mint eddig volt, apja és az ő számára, az egész világ számára, ne szakadjon meg a bizalmas baráti kapcsolat Donwell és Hartfield között, az ő lelke nyugalmához ennyi is elég. Neki magának igazából nem is való a házasság. Nem egyeztetheti össze apja iránti kötelességeivel és érzéseivel. Apjától semmi sem választhatja el őt. Még ha Mr. Knightley megkérné, akkor sem menne férjhez. Most csak abban bízhatott, hogy Harriet talán mégis téved, s remélte, hogy legalább arról megbizonyosodhat, ha legközelebb együtt látja majd őket, van-e

remény rá, hogy valóban téved. Mostantól kezdve szemmel tartja őket, s bár eddig iszonyúan félreértette azokat, akiket figyelt, nem tudta elképzelni, hogy ebben az esetben nem lát majd tisztán. Mr. Knightleyt mindennap várták. Hamarosan lesz módja megfigyelni. Ha jól meggondolta, úgy érezte, ijesztően hamar. Elhatározta, hogy addig nem találkozik Harriettel. Egyiküknek sem válnék javára, meg a témának sem, ha tovább feszegetnék. Elhatározta, hogy amíg kételkedni tud, nem hiszi el az egészet, de arra nem volt semmi oka, hogy Harriet bizalmát visszautasítsa. Minden további beszélgetés csak fájdalmas lenne. Ezért kedvesen, de határozottan megírta neki, hogy egyelőre ne jöjjön Hartfieldbe; úgy érzi, jobb lesz, ha bizonyos témáról elkerülik a további bizalmas beszélgetést, s hogy reméli, ha néhány nap eltelik legközelebbi találkozásukig - négy szemközti találkozásukig, hiszen mások társaságában ezentúl is szívesen látja -, úgy tehetnek majd, mintha elfelejtették volna tegnapi beszélgetésüket. Harriet engedett, és hálásan egyetértett vele. Mikor éppen végzett az üggyel, látogatója érkezett, aki kissé elterelte gondolatait az egyetlen témáról, amely az elmúlt huszonnégy órában ébren és álmában is foglalkoztatta. Mrs. Weston volt a látogató, aki felkereste jövendő menyét, és hazafelé menet benézett Hartfieldbe, részben Emma iránti kötelességérből, részben a maga gyönyörűségére, hogy ennek az érdekes találkozásnak minden részletéről beszámoljon. Mr. Weston is elkísérte Batesékhez, és illendően kivette részét ebből a kötelező udvariassági aktusból, felesége azonban rávette Miss Fairfaxet, menjen el vele

kocsikázni, s több mondanivalóval - még hozzá meglegedésére szolgáló mondanivalóval - tért vissza, mint amennyit egy Miss Bates fogadószobájában töltött negyed óra nyújthatott volna, ahol mindenkit kínos érzések kötöttek gúzsba.

Emma érzett valamicske kíváncsiságot, s míg barátnője mesélt, igyekezett minél többet mutatni belőle. Mrs. Weston maga is jókora izgalommal indult el a látogatásra; eleinte nem is akart elmenni, jobban szerette volna, ha meglegszenek annyival, hogy ír Miss Fairfaxnek, s a szertartásos látogatást akkorra halasztja, amikor Mr. Churchill rábírható lesz, hogy nyilvánosságra hozzák az eljegyzést; mivel - mindent megfontolva - úgy gondolta, hogy az ilyen látogatás mindenféle pletykát indít el. Mr. Weston azonban másképp gondolkozott; alig várta, hogy kimutathassa helyeslését Miss Fairfaxnek és családjának, nem ismerte el, hogy látogatásuk bármiféle gyanút kelthetne, de ha mégis, az sem számít, mert, ahogyan megjegyezte: "az ilyesminek úgyis mindig híre megy". Emma mosolygott, és úgy érezte, Mr. Westonnak jó oka van rá, hogy így nyilatkozzék. Egyszóval elmentek; és a hölgy szemmel láthatóan igen zavartan és feszélyezetten fogadta őket. Alig tudott kinyögni egy-két szót, és minden pillantása és mozdulata elárulta, mennyire kínlódik zavarában. Annál jólesőbb, sőt meghatóbb volt az idős hölgy nyugodt, szívbeli boldogsága és leányának kitörő elragadtatása, aki örömeiben nem is tudott annyit beszélni, mint máskor. Mindketten olyan tiszteletreméltóak voltak boldogságukban, olyan önzetlenek

minden érzelmükben, annyira csak Jane-re gondoltak, igazán
mindenki másra
gondoltak, önmagukat kivéve, hogy a legmelegebb érzelmeket
keltették benne. Miss
Fairfaxet legutóbbi betegsége ürügyén hívta magával egy kis
levegőzésre Mrs.
Weston; a lány előbb elzárkózott és húzódozott, de mikor tovább
biztatta,
mégiscsak engedett, s kocsikázásuk alatt sikerült gyöngéd
bátorítással annyira
legyőznie zavarát, hogy szó esett még a legfontosabb témáról is.
Persze először is sűrű bocsánatkérések következtek a látszólagos
hideg
fogadtatásért, majd kifejezte háláját, amit Mr. És Mrs. Weston
iránt mindig is
érezett, de mikor túlestek ezeken az érzelmi megnyilvánulásokon,
alaposan
megbeszélték a jegyespár jelenlegi és jövőendő helyzetét. Mrs.
Weston szilárdan
hitte, hogy fiatal útitársnőjének ez a beszélgetés
megkönnyebbülést jelent,
hiszen olyan régóta mindent magába kellett zárnia, és minden
nagyon tetszett
neki, amit a leány erről a tárgyról mondott.
- Nagyon erős kifejezéseket használt, amikor sok hónapi
titkolózásuk okozta
szenvedéseiről beszélt - folytatta Mrs. Weston. - Egyik szava ez
volt: "Nem
állíthatom, hogy mióta eljegyeztem magam, nem voltak boldog
perceim, de annyit
mondhatok, hogy egyetlen áldott, nyugodt órát sem éltem át."
Tudod, Emma, olyan
remegő szájjal mondta, ami arra vallott, hogy szíve mélyéből
fakadnak a szavak.
- Szegény leány - mondta Emma. - Szóval úgy érzi, rosszul tette,
hogy belement a
titkos eljegyzésbe?
- Rosszul tette! Azt hiszem, senki sem hibáztathatja annyira, mint
amennyire ő
hajlamos hibáztatni magát. "Állandó szenvedést jelentett nekem -
mondta -, s ez

jó volt így. De ha a helytelen viselkedést büntetés követi is, attól azért nem lesz kevésbé helytelen. A szenvedés nem tesz jót semmit. Sosem leszek többé feddhetetlen. Az ellenkezőjét tettem mindannak, amit helyesnek tartok; és lelkiismeretem azt súgja, nincs jogom arra a szerencsés fordulatra, ami történt, sem arra a sok kedvességre, amiben most részem van. Ne képzelje, asszonyom - folytatta -, hogy rosszra tanítottak. Ne rólam ítélje meg azoknak az életelvéit és gondosságát, akik felneveltek. A tévedést csakis én követtem el; és mondhatom önnek, hogy bármilyen mentséget jelenthetnek látszólag a mostani fejlemények, mégis rettegek attól, hogy Campbell ezredessel közölnöm kell a történeteket."

- Szegény leány - mondta Emma ismét. - Úgy látszik, borzasztóan szereti. Csak a szerelem bírhatta rá, hogy beleegyezzék az eljegyzésbe. A szerelem elvette az eszét!

- Igen, semmi kétség, hogy nagyon szereti Franket.

- Attól félek - mondta Emma sóhajtva -, én is gyakran boldogtalanná tettem.

- Szívecském, te ebben igazán ártatlan voltál. De lelke mélyén valószínűleg ő is ilyesmire gondolt, amikor azokra a félreértésekre utalt, amelyekre Frank már korábban célzott. "Az lett egyik természetes következménye a rossznak, amibe belebonyolódott - mondta -, hogy esztelenül viselkedett." A tudat, hogy rossz úton jár, rengeteg nyugtalanságot okozott neki, és olyan akadékoskodóvá és ingerlékennyé tette, hogy Franknek nehéz lehetett - nehéz is volt - elviselnie.

- "Nem voltam elég engedékeny - mondta -, amilyennek lennem kellett volna, hisz oly aranyos kedélyű és vidám, játékos természetű, hogy más körülmények között,

tudom, éppen úgy megbabonázott volna, mint az első időkben."
És akkor rólad
kezdett mesélni, hogy mennyi jóságot tanúsítottál iránta
betegségében, és
pirulása elárulta, hogyan függ össze ez a mondottakkal. Megkért,
hogy ha
alkalmam lesz, köszönjem meg neked (nem is tudom eléggé
megköszönni) minden
igyekezetet és törekvéseidet, hogy könnyebbséget szerezz neki.
Jól tudja, hogy
még nem köszönte meg neked eléggé.
- Ha nem tudnám, milyen boldog most - mondta Emma komolyan
-, hiszen minden
túlzott lelkifurdalása ellenére is annak kell lennie, nem tudnám
elviselni a
köszönetét. Ó, Mrs. Weston, ha mérleget készítenénk, mennyi jót
és mennyi
rosszat tettem Miss Fairfaxszel! No de - elharapta a mondatot, és
megpróbált
vidámabb lenni - ezt most már mind el kell felejtünk. Nagyon
örülök, hogy
elmesélte nekem ezeket az érdekes részleteket. A legjobb színben
tüntetik fel
Miss Fairfaxet. Bizonyosra veszem, hogy igen derék leány;
remélem, nagyon boldog
lesz. Gratulálni persze csak a fiatalembernek lehet, hiszen nem
mondhatjuk, hogy
a másik felet olyan nagy szerencse éri, amit nem érdemelt meg.
Ezt a megállapítást Mrs. Weston nem hagyhatta szó nélkül.
Csaknem mindenben jó
véleménye volt Frank Churchillról, sőt mi több, nagyon szerette, s
így komolyan
a védelmébe vette. Nagyon józanul és legalább olyan melegen
beszélt - de Emma
figyelmét nemigen tudta lekötöni, az ő gondolatai már rég a
Brunswick Square-re
és Donwellbe szálltak; még arról is megfeledkezett, hogy figyelmet
tettessen; s
mikor Mrs. Weston így végezte szavait: - Tudod, még nem érkezett
meg a levél,
amelyet annyira várunk, de remélem, hamarosan itt lesz - beletelt
egy kis idő,

míg válaszolni tudott, s végül is csak találomra mondott valamit, mert hamarjában nem jutott eszébe, miféle levelet várnak annyira.

- Jól érzed magad, Emmám? - búcsúzott tőle Mrs. Weston.

- Ó, tökéletesen. Hisz tudja, én mindig jól érzem magam. De ne felejtsem el minél hamarabb értesíteni, ha megjön a levél.

Mrs. Weston hírei csak még több kellemetlen gondolatot keltettek Emmában, mert egyre jobban becsülte és sajnálta Miss Fairfaxet, s ezzel együtt még jobban érezte, milyen igazságtalan volt hozzá régebben. Keservesen bánta, hogy nem igyekezett közelebbi barátságba kerülni vele, s pirult miatta, hogy ennek - legalábbis részben - kétségtelenül irigység volt az oka. Ha megteszi, amit Mr. Knightley kívánt tőle, s annyi figyelmességet tanúsít Miss Fairfax iránt, amennyit a lány mindenképpen megérdemelt, ha megpróbálja jobban megismerni, ha tőle telhetőleg igyekezik bizalmas kapcsolatot teremteni vele, ha őbenne próbál barátnőt találni, nem pedig Harriet Smithben, minden valószínűség szerint megkíméli magát mindattól a fájdalomtól, ami most gyötri. Származás, tehetség, műveltség egyaránt Jane mellett szóltak, neki hálásan kellett volna fogadnia.

Mert ugyan kicsoda is az a másik? Még ha feltételezi is, hogy sohasem lettek volna bizalmas barátnők, és Miss Fairfax sohasem avatja bizalmába e fontos ügyben - ami igen valószínűnek látszott -, ha úgy ismeri, ahogy kellett és lehetett volna, mégiscsak megővta volna most magát attól, hogy csúf gyanúba keverje Mr. Dixon iránti titkos vonzalmával kapcsolatosan, amelyet nemcsak hogy ostoba módon kiagyalt és magában dédelgetett, de megbocsáthatatlanul ki is

fecsegett. Attól tartott, ez az ötlete Frank Churchill
meggondolatlansága és
felelőtlensége folytán nagyon megbántotta Jane érzékenységét.
Úgy érezte, hogy
minden baj és bánat között, amely Jane-t azóta érte, hogy
Highburybe jött, ő
okozta neki a legnagyobbat. Bizonyára állandóan ellenségének
érezte.
Nyilvánvalóan ezerszer feldúlta Jane Fairfax nyugalmát,
valahányszor hármában
voltak. A Box Hill-en pedig talán a végsőkig kétségbe ejtette, s
Jane számára
betelt a pohár.
Ez az este nagyon lassan és bánatosan telt el Hartfieldben. Emma
borús
kedélyállapotához még az időjárás is hozzájárult. Hideg, viharos
eső támadt,
csak a széláztatta fák és cserjék mutatták, hogy július van, meg a
hosszú
délután, amely mintha csak e zord látványt akarta volna minél
hosszabb ideig
láthatóvá tenni.
Az időjárás erősen hatott Mr. Woodhouse-ra, s leánya csak
állandó
figyelmességgel tudta úgy-ahogy megőrizni lelki nyugalmát, de ez
olyan
erőfeszítésébe került most, mint talán még soha. Első bánatos
tête-`-tête-jük
jutott róla eszébe, Mrs. Weston esküvőjének előestéjén, de akkor
rögtön tea után
eljött Mr. Knightley, és elűzte a bánatos gondolatokat. Ó, jaj,
talán hamarosan
vége szakad látogatásainak, amelyek olyan kedvesen
bizonyították Hartfield
vonzóerejét. A kép, amit Emma akkor a közelgő télről maga elé
festett, tévesnek
bizonyult, egyetlen barátjuktól sem szakadtak el, semmiféle
örömről sem kellett
lemondania. De attól tartott, hogy mostani élőérzetét nem cáfolja
meg így az
idő. Jövendője képét olyan fenyegetőnek érezte, hogy nem tudta
magától egészen

elűzni, még úgy-ahogy sem volt képes felvidulni. Ha baráti
körökben bekövetkezik
mindaz, amire számítani lehet, Hartfield bizony hamarosan
meglehetősen
elhagyatott lesz, s ő itt marad apja vigasztalójául - vesztett
boldogsága
romjain.

A Randallsban születendő gyermek nyilvánvalóan még nála is
kedvesebb lesz Mrs.

Westonnak, lefoglalja minden idejét és egész szívét. Elszakadnak
Mrs. Westontól,

s vele együtt valószínűleg nagymértékben a férjétől is. Frank
Churchill nem tér

vissza közéjük többé, és joggal feltételezhető, hogy Jane Fairfax
sem lesz

sokáig Highbury lakója. Összeházasodnak, és Enscombe-ban
vagy a környékén

telepednek le. Mindaz, ami egykor szép volt, elvész, s ha mindezek
után még

Donwellt is elveszítik, ugyan hol akad a környéken vidám és
értelmes társaságra?

Mi lesz, ha Mr. Knightley nem jön át többet kellemes, esti
beszélgetésekre? Ha

nem toppan be minduntalan a nap minden órájában, mint aki
mindig szívesen

tekinti otthonának házukat? Hogy lehet ezt kibírni? S ha Harriet
miatt kell

elveszteniök, ha ezentúl tudnia kell, hogy Harriet társaságában
találja meg

mindazt, amit kíván, ha Harriet lesz a kiválasztott, az első, a
legkedvesebb, az

egyetlen társ, a feleség, s Mr. Knightley nála keresi az élet minden
örömét -

lehet-e nyomorultabb Emma, mint ha arra gondol, amitől úgysem
szabadulhat

egészen, hogy mindez az ő műve?

Valahányszor idáig jutott gondolataiban, óhatatlanul

összerázkódott, mélyen

felsőhajtott, s néhány percig fel-alá járkált a szobában.

Vigasztalást és

megnyugvást csak abból az elhatározásból meríthetett, hogy
ezentúl okosabban

viselkedik, meg abból a reményből, hogy az előzőhöz képest bármennyivel kedélytelenebb és szomorúbb lesz is számára a következő és minden eljövendő tél, okosabban, nagyobb önismerettel néz elébe, s utána nem lesz annyi oka sajnálkozásra, mint most.

Negyvenkilencedik fejezet

Az idő másnap nagyjából ugyanolyan volt. Hartfieldben ugyanolyan magány, ugyanolyan búbanatos hangulat uralkodott. Délutánra azonban kiderült; megenyhült a szél, eloszlottak a felhők, előbújt a nap - visszatért a nyár. Ez a változás arra indította Emmát, hogy amilyen gyorsan csak tud, a szabadba siessen. A remek illat, a természet vihar utáni nyugalma, melegsége és ragyogása talán sosem vonzotta még ennyire. Vágyott a derűre, amelyet lassacskán majd meghoz a napsütés, s mikor rögtön ebéd után beállított Mr. Perry, hogy apjával töltsen egy szabad óráját, sietett a parkba. Felfrissült kedéllyel és kicsit vidámabb gondolatok közepette fordult egyet-kettőt, mikor a kertkapuban Mr. Knightleyt pillantotta meg, aki már be is lépett, és feléje tartott. Eddig nem is sejtette, hogy visszatért Londonból. Kevéssel azelőtt gondolt rá, de úgy, mint aki tizenhat mérföldnyire van tőle. Alig maradt ideje gyorsan összeszedni magát. Nyugodtnak és fegyelmezettnak kell mutatkoznia. Fél perc sem telt el, s Mr. Knightley odaért hozzá. A "jó napot" mindkét részről nyugodtan, bár erőltetetten hangzott. Emma közös rokonaik felől érdeklődött. - Mind jól vannak. - Mikor jött el tőlük? - Aznap reggel. - Rossz lehetett ilyen nedves időben lovagolni. -

Igen. - Mr. Knightley nyilvánvalóan Emmával akart beszélgetni.
"Éppen csak
benézett a nappaliba, s mivel úgy látta, ott nincs rá szükség,
inkább kijött a
szabad levegőre." Emma úgy látta, hogy a férfi arca és beszéde
nem valami vidám,
s aggodalma azt súgta neki, hogy talán közölte öccsével, és most
bánja, ahogyan
az a dolgot fogadta.
Együtt sétáltak tovább, Mr. Knightley hallgatott. Emmának úgy
tűnt, mintha
Knightley gyakran rápillantana, és többet akarna látni az arcából,
mint amennyit
ő mutatni kíván belőle. Ettől megint csak megijedt. Hátha Harriet
iránti
érzéseiről akar beszélni vele, talán csak bátorításra vár, hogy
belekezdjen.
Nem, ő nem képes rátérni erre a témára. Ezt Knightleynek
még magának kell megtennie.
De a csöndet sem tudta elviselni. Mr. Knightley társaságában
egészen
természetellenesnek érezte. Gondolkodott - elhatározta magát, s
mosolyt
erőltetve arcára, megszólalt:
- Olyan újságra jött haza, amely alaposan meglepi majd.
- Ugyan - kérdezte Mr. Knightley, nyugodt pillantást vetve rá -,
miféle újság
lehet az?
- A lehető legjobb: esküvő lesz.
Egy percnyi hallgatás után, mintha csak meg akart volna
bizonyosodni róla, hogy
Emmának nincs több mondanivalója, Mr. Knightley így válaszolt:
- Ha Miss Fairfax és Frank Churchill esküvőjére gondol, már
hallottam róla.
- Hogy lehet az? - kiáltotta Emma, égő arcát a férfi felé fordítva,
mert eszébe
jutott, hogy az útközben talán beszólt Mrs. Goddardékhoz.
- Ma reggel kaptam pár sort Mr. Westontól községtanácsi
ügyekben, s levele végén
röviden beszámolt az eseményről.
Emma egészen megkönnyebbült, és máris nyugodtabban tudott
beszélgetni.

- Maga talán nem lepődött meg annyira, mint mi, mert már régóta gyanakodott. Nem felejtettem el, hogy egyszer engem is figyelmeztetni próbált. Bárcsak hallgattam volna magára. De - ezt elcsukló hangon, mély sóhajtással mondta -, úgy látszik, teljesen vak voltam. Néhány pillanatig egyikük sem szólt, s Emma nem is sejtette, mennyire fontos a férfinak, amit mondott, míg egyszer csak azt nem érezte, hogy Mr. Knightley a karjába fűzi a karját, majd szívéhez szorítja, s halkán, érzelemmel teli hangon így szól:

- Az idő majd begyógyítja a sebet, drága Emmám... maga olyan okos... iparkodjék apja kedvéért... tudom, nem engedi, hogy... Még egyszer megszorította Emma karját, s közben elcsukló és tompa hangon hozzátette: - A legmelegebb baráti érzelmek... gyalázat... alávaló csirkefogó! - aztán hangosabban, nyugodtabban így végezte szavait: - Hamarosan úgyis elmegy majd. Hamarosan visszamegy Yorkshire-be. Csak a leányt sajnálom. Jobb sorsot érdemelne. Emma megértette, s amint magához tért öröméből, melyet ez az együttérző gyöngédség keltett benne, így válaszolt:

- Maga nagyon kedves... de téved... és valamit tisztáznom kell. Nem szorulok ilyesféle együttérzésre. Vak voltam, nem vettem észre, mi történik, s ez arra vitt, hogy úgy viselkedjem, hogy egész életemben szégyenkezniem kell majd miatta, s ostoba módon sok olyasmit tettem és mondtam, ami kényelmetlen gyanúsítások céltáblájává tett; más okom azonban nincs a sajnálkozásra, amiért nem voltam a titkukba korábban beavatva.

- Emma! - kiáltotta Mr. Knightley hevesen, és ránézett. - Igaz ez? - De

elharapta, ami még a nyelvén volt. - Nem, nem, értem én...
bocsásson meg,
örülök, hogy képes ennyit is mondani. Tehát nem fáj érte a
szíve... remélem,
hamarosan eljön az idő, amikor nemcsak az eszével ismeri majd
el. Milyen
szerencse, hogy nem keltett magában mélyebb érzelmeket!
Bevallom, a
viselkedéséből sosem tudtam megállapítani, mit érezhet... csak
annyit láttam
bizonyosan, hogy kitünteti... kitünteti, s mindig úgy éreztem,
hogy a
fiatalember ezt nem érdemli meg. Szégyent hoz a férfiúi nemre! És
ilyen bájos nő
a jutalma! Jane, Jane, szerencsétlen teremtés!
- Mr. Knightley - mondta Emma, és megpróbált fesztelen lenni,
pedig zavarban
volt -, nagyon különös helyzetbe kerültem. Nem engedhetem,
hogy továbbra is
tévedésben legyen, de ha a viselkedésem ilyen benyomást keltett,
jogos
szégyenérzettel vallhatom be, hogy az, akiről beszélünk, sosem
tetszett nekem,
pedig a nők általában az ilyesminek az ellenkezőjét szokták
pirulva bevallani.
De igazán sose szerettem.
Mr. Knightley néma csendben hallgatta. Emma szerette volna, ha
megszólal, de nem
tette. Úgy érezte, kell még valamit mondania, hogy a férfi ismét
kegyeibe
fogadja, bár nehezebbre esett még jobban lealacsonyítania magát a
szemében. Mégis
folytatta.
- Saját viselkedésemről nincs mit mondanom. Hízelt Mr.
Churchill
figyelmessége, és nem titkoltam, hogy jólesik. Gondolom, régi
história ez,
közönséges eset, ami sok ezer nővel megesett már, de mégsem
bocsátható meg
egykönnyen olyasvalakinek, aki annyit ad az értelemre, mint én.
Sok minden

kedvezett Mr. Churchillnek... Mr. Westonnak a fia... állandóan ide járt...

mindig nagyon kellemesnek tartottam... egyszóval - sóhajtott egyet -, bárhogyan

túlzom az okok jelentőségét, végül is csak azt mondhatom, hogy hízelgett a

hiúságomnak, s nem utasítottam el a figyelmisségét. Az utóbbi időben azonban...

legalábbis egy idő óta... nem jutott eszembe, hogy jelentőséget tulajdonítsak

neki. Szokásnak, modornak, tréfának véltem, semmi olyannak, amit komolyan

kellene vennem. Megtévesztett, de nem sértett meg. Sohasem szerettem. És most

már eléggé értem a viselkedését. Sosem akart vonzalmat kelteni bennem. Csak

ürügy voltam, hogy eltitkolhassa, hogyan áll a dolog a másik lánnyal. Az volt a

célja, hogy a környezetében mindenkit félrevezessen, és senkit sem lehetett

annyira félrevezetni, mint engem... csak éppen mégsem vezetett félre, mert olyan

szerencsés voltam... egyszóval, mert valahogyan biztonságban voltam tőle.

Itt választ remélt, néhány szót, hogy viselkedése legalábbis érthető, a férfi

azonban hallgatott; s amennyire megítélhette, gondolataiba merült. Végül majdnem

a szokott hangján szólalt meg:

- Sohasem voltam jó véleménnyel Frank Churchillről, de el tudom képzelni, hogy

esetleg lebecsültem. Igazában nagyon felületesen ismerem. S ha most talán nem is

ér többet, mint amennyire becsültem, még megjavulhat. Ilyen nő oldalán van rá

remény. Semmi okom, hogy rosszat kívánjak neki, s annak kedvéért, akinek

boldogsága az ő jó hírétől és viselkedésétől függ, inkább minden jót kívánok.

- Én bizonyosra veszem, hogy nagyon boldogok lesznek - mondta Emma. - Azt

hiszem, őszintén és mélyen szeretik egymást.

- Ritka szerencsés ember - mondta Mr. Knightley határozottan -,
ilyen korán,
huszonhárom évesen, olyan fiatalon, mikor a férfiak rendszerint
rosszul
választanak, ha feleséget választanak maguknak! Ilyen
főnyereményt kihúzni
huszonhárom éves korban! Emberi számítás szerint igen boldog
évek várnak erre a
fickóra! Ilyen nő szerelmében, sőt önzetlen szerelmében bízhat...
mert hiszen
Jane Fairfax jelleme garantálja önzetlenségét... minden úgy
alakul, ahogy neki a
legjobb; egyenlő a helyzetük, már ami a társadalmi helyzetet illeti,
a
szokásokat, a modort, mindazt, ami fontos, mindenben egyenlőek,
egyet kivéve, ez
pedig, mivel a leány tiszta szívéhez nem fér kétség, csak növelheti
Frank
boldogságát, hiszen módjában áll majd azt az egyetlen valamit
nyújtani neki,
amije hiányzik. Minden férfi szeretné a nőt jobb otthonhoz
juttatni, mint
amilyenből elviszi, s aki a nő szeretetét biztosítani tudja, és még
jobb
életkörülményeket is tud teremteni számára, boldognak
mondhatja magát. Frank
Churchill csakugyan a szerencse fia. Minden sikerül neki. Egy
fürdőhelyen
megismerkedik egy fiatal lánnyal, elnyeri a vonzalmát, s
bármennyire mellőzi is,
nem idegeníti el vele magától. Az egész világon nem akadhatna
párjára, ha maga
vagy a családja tökéletes feleséget keresne számára. Nagynénje az
útjukba áll: a
nagynéni meghal. Csak ki kell mondania, mit kíván: rokonai
versengve biztosítják
boldogságát. Mindenki méltatlanul bánik, s mindenki örömmel
megbocsát neki.
Igazán szerencsés fickó!
- Úgy beszél, mintha irigyelné.
- Irigylem is, Emma. Egyvalami miatt csakugyan irigykedem rá.

Emma nem tudott többet szólni. Úgy látszott, mindjárt Harriethez érnek, s az a kívánság támadt benne, hogy ha lehetséges, másra tereli a szót. Már el is készült a tervvel, valami egészen másról fog beszélni, a Brunswick Square-i gyerekekről; s csak lélegzethez akart jutni, hogy belekezdjen, amikor Mr. Knightley a következő szavakkal döbbsentette meg:

- Szóval nem akarja tudni, miért irigylem. Látom, elhatározta, hogy nem lesz kíváncsi. Emma, maga bölcs, de én nem tudok bölcs lenni, meg kell mondanom, amit maga nem akar megkérdezni, még ha a következő percben azt kívánom is, bár ne mondtam volna ki.

- Ó, akkor ne mondja! - kiáltotta Emma izgatottan. - Várjon még vele, gondolja meg, ne nyilatkozzék.

- Köszönöm - mondta hangjában mély fájdalommal, s többet egy szót sem szolt.

Emma nem tudta elviselni, hogy fájdalmat okozott neki. Mr. Knightley a bizalmába akarta avatni, talán tanácsot akart kérni: meg kell hallgatnia, bármilyen árat kell is fizetni érte. Talán segíthet a döntésben, vagy megnyugtathatja; talán csak dicséernie kell Harrietet, vagy hangsúlyoznia a férfi önállóságát, s ezzel kiségheti a bizonytalanság állapotából, ami ilyen lélek számára elviselhetlenebb lehet bármilyen döntésnél. Közben a házhoz értek.

- Gondolom, maga bemegy - mondta a férfi.

- Nem - válaszolta Emma, akinek gyanúját csak jobban megerősítette a férfi változatlanul fájdalmas hangja -, fordulnék még egyet. Mr. Perry még nem ment el. - S néhány lépés után hozzátette; - Az előbb ridegen félbeszakítottam, Mr. Knightley, és attól félek, fájdalmat okoztam magának. Ha nyíltan akar velem

beszélni, vagy bármiben a véleményemet kéri, ami foglalkoztatja, rendelkezék

velem mint barátnőjével. Mindent meghallgatok, amit csak akar.

Nyíltan megmondom

majd, amit gondolok.

- Mint barátnője - ismételte Mr. Knightley. - Emma, ez a szó, félek, azt... Nem,

nem akarok semmit. De igen, miért is haboznék. Túl messzire elmentem már,

semhogy titkolózhatnék. Emma, elfogadom az ajánlatát.

Bármilyen különösnek is

tűnik, elfogadom, és mint barátnőmhöz fordulok magához.

Mondja meg nekem, hát

nincs semmi reményem?

Itt megakadt, csak a pillantása kérdezett, s szemének kifejezése lenyűgözte a

leányt.

- Drága Emmám - mondta -, mert mindig maga lesz nekem a legdrágább, bármit hoz

is ez a beszélgetés; drága, szeretett Emmám, válaszoljon nekem azonnal. Mondjon

nemet, ha úgy kell lennie. - Emma szóhoz sem tudott jutni. - Hát hallgat! -

kiáltotta Mr. Knightley nagy felindulással. - Csak hallgat.

Egyelőre nem

kérdezek többet.

Emma szinte legyöngült, úgy felkavarta a pillanat. Legelevenebb érzése talán a

félelem volt, hogy felébresztik legboldogabb álmából.

- Én nem tudok szónokolni, Emma - folytatta a férfi hamarosan, őszinte,

határozott, tiszta gyöngédséggel, ami épp elég meggyőzően hangzott. - Ha kevésbé

szeretném, talán többet tudnék beszélni róla. De hisz tudja, ki vagyok. Tőlem

mindig csak az igazat hallotta. Mennyit leckéztettem, hányszor felhánytorgattam

hibáit! Maga meg tűrte, ahogy egyetlen más nő nem tűrte volna Angliában. Viselje

el most az igazságot, drága Emmám, ahogyan eddig is elviselte.

Ahogy mondom,

talán nem lesz valami jó ajánlólevél. Isten látja lelkemet, nem értek az udvarláshoz. De hisz maga úgyis megért. Igen, látja, érti érzéseimet, s viszonzza is, ha lehet. Egyelőre csak arra kérem, csak annyit kérek, hogy hallhassam a hangját.

Szavai hallatán egymást kergették a gondolatok Emma agyában, s gondolatainak csodálatos sebességével képes volt felfogni és egészen megérteni a pontos igazságot, anélkül, hogy csak egyet is elszalasztott volna a férfi szavaiból.

Tisztán látta, hogy Harriet reményei teljesen alaptalanok, éppoly tévedés, önámítás minden, amilyenek az ő tévedései voltak. Látta, hogy Harriet nem számít semmit: ő maga jelent mindent; mindazt, amit Emma Harrietre gondolva mondott neki, úgy fogadta a férfi, mint saját érzelmeinek kifejezését; kétségeit, húzódozását, a bátorítás hiányát mind úgy értelmezte, mintha önmaga nevében nem akart volna reményt nyújtani neki. És a jövő boldogság izzásában nemcsak arra jutott ideje, hogy minderről meggyőződjék, de annak is tudott örülni, hogy nem adta ki Harriet titkát, s elhatározta, hogy nem kell, nem szabad elárulnia.

Ennél több szolgálatot nem tehet szegény barátnőjének; mert Emmában nem volt semmi olyasféle hősiesség, hogy megpróbálja rábírní a férfit, ruházza át érzéseit Harrietre, aki végtelenül érdekesebb rá kettejük közül - vagy akár olyan egyszerű nemesség sem, amely úgy dönt, hogy minden indokolás nélkül egyszer s mindenkorra visszautasítja, pusztán azért, mert mindkettőjüket nem veheti el. Fájdalommal és büntudattal gondolt barátnőjére, de eszébe se jutott

semmiféle örült nagylelkűség, amely minden értelem és józanság ellen való viselkedésre készítette volna. Ő vitte tévútra Harrietet, és örökké szemrehányást fog tenni magának miatta, de józansága sem volt gyöngébb, mint érzelmei, s éppen annyira helytelenített minden ilyesfajta egyenlőtlen és lealacsonyító kapcsolatot a férfi számára, mint azelőtt. Útjából elhárult minden akadály, bár nem volt egészen sima. Ekkor - mivel hogy annyira kérte - beszélni kezdett. Hogy mit mondott? Természetesen, amit ilyenkor kell. A nők ezt mindig tudják. Eleget mondott ahhoz, hogy megmutassa, nincs ok a kétségbeesésre - hogy beszéljen még. Igenis volt idő, amikor a férfi kétségbeesett; olyan hangon intették óvatosságra és hallgatásra, ami egy időre minden reményét összetörte - hisz Emma azzal kezdte, hogy végig sem akarta hallgatni. A változás talán kissé hirtelen jött - furcsának tűnhetett a felszólítása, hogy tegyenek még egy fordulót, meg hogy újból felvette a beszélgetés fonalát, amit az imént ő szakított félbe. Emma látta következetlenségét, Mr. Knightley azonban ezt volt szíves szó nélkül tudomásul venni, és nem kért további magyarázatot. Ritkán, nagyon ritkán fordul elő, hogy valamely emberi vallomás a teljes igazságot tartalmazza; ritkán fordul elő az is, hogy valami nincs egy kicsit álcázva, vagy hogy nem lehet egy kissé félreérteni; de ha az érzelmek félreérthetetlenek, mint ebben az esetben, és csak a viselkedés érthető félre, talán nem is olyan fontos az egész. Mr. Knightley nem is remélhetett hajlandóbb szívet, mint amilyen Emma keblében dobogott, s amely készségesebben fogadta volna el az övét.

Igazából nem is sejtette, milyen hatalmas van a lány fölött. Amikor követte a parkba, eszébe sem jutott, hogy próbára tegye. Csak az aggodalom hozta ide, látni akarta, hogyan viseli el Frank Churchill eljegyzését. Nem önző célok vezették, nem vezette semmiféle cél, legfeljebb az, hogy ha Emma megengedi, hogy szóba hozza a dolgot, megpróbálja megnyugtatni, és tanácsával segítségére lesz. Minden más a pillanat műve volt. Az hatott érzelmeire, amit hallott: Emma jóleső bizonykodása, hogy Frank Churchill tökéletesen közömbös számára, hogy szíve szabad, ez ébresztette fel benne a reményt, hogy idővel talán maga is elnyerheti a lány vonzalmát. Abban nem reménykedett, hogy most rögtön, csak azt akarta hallani, amikor izgalma egy pillanatra legyőzte józanságát, hogy szabad a megnyerésére törekednie. A teljesebb reményeket, melyek fokozatosan nyíltak meg előtte, csak annál boldogítóbbnak érezte. Már is övé volt a szíve, pedig csak annyit akart kérni, hogy felkeltesse benne a szerelmet, ha képes rá. Rövid fél óra alatt a legfájdalmasabb lelkiállapotból olyasvalamibe jutott, amit nemigen lehetett másnak nevezni, mint a legteljesebb boldogságnak. Emma lelkében hasonló változás ment végbe. Ez a fél óra mindkettőjüknek meghozta a drága bizonyosságot, hogy szeretik egymást, és mindkettejükben egyformán eloszlatta a félreértéseket, a féltékenységet és a bizalmatlanságot. Mr. Knightley réges-régen féltékenykedett Frank Churchillre; amióta megérkezett, sőt amióta Highburybe várták. Körülbelül ugyanannyi ideje szerette Emmát, és féltékenykedett Frank Churchillre - valószínűleg egyik érzése döbbsentette rá a

másikra. A Frank Churchill iránt érzett féltékenység űzte el otthonról. A Box Hill-i kirándulás döntötte el, hogy utaznia kell. Megkíméli magát attól, hogy még egyszer tanúja legyen ilyen megengedett, sőt bátorított udvarlásnak. Azért ment el, hogy megtanuljon közömbös lenni. Rossz helyre ment. Öccse házában túlságosan nagy volt a családi boldogság; a nőt túlságosan vonzó alakban láthatta ott; Isabella túlságosan hasonlított Emmára, csak olyan apróságokban nem érte utol, amelyek mindig ragyogó fénykoszorútól övezve állították elé a másik leányt; így aztán még ha hosszabb időt töltött volna is náluk, nem sokra megy vele. Pedig nagy erőfeszítéssel maradt ott nap nap után, míg végre a posta meghozta Jane Fairfax históriájának hírét. Akkor aztán boldogságába - amelyet érezni kellett, sőt nem is szégyellt érezni, mivel sosem hitte, hogy Frank Churchill megérdemli Emmát - annyi féltő segíteni akarás, annyi sajnó aggodalom vegyült, hogy nem tudott tovább maradni. Hazalovagolt az esőben, s ebéd után azonnal átsétált, hogy lássa, hogyan fogadta a legédesebb, legjobb, minden hibája ellenére hibátlan teremtes a hírt. Először izgatottnak és kedvetlennek látta. Frank Churchill gazember. Majd azt hallotta Emmától, hogy sohasem szerette a fiatalembert. Frank Churchill talán mégsem egészen elvetemült. Mire visszatértek a házba, övé lett Emma keze és adott szava, s ha egyáltalán eszébe jut ekkor Frank Churchill, lehet, hogy nagyon derék fickónak nevezi.

Ötvenedik fejezet

Milyen más érzésekkel tért vissza Emma a házba, mint ahogyan kijött. Akkor csak

annyit mert remélni, hogy talán megkönnyebbül egy kicsit a szenvedések után - most pedig repesett a boldogságtól, ráadásul úgy érezte, ez a boldogsága csak növekedni fog, ha majd lecsillapodik. Leültek teázni. A megszokott társaság ülte körül a megszokott asztalt. Hányszor ültek már így együtt! Hányszor pihentette már tekintetét a füves tisztásokon bokrosodó cserjéken, hányszor gyönyörködött a lenyugvó nap csodás színpompájában! De ilyen vagy akárcsak hasonló lelkiállapotban még soha; nagyon nehezebb esett annyira összeszedni magát, hogy figyelmes háziasszony vagy akár figyelmes leány lehessen. Szegény Mr. Woodhouse nem sejtette, mit forral ellene az, akit oly szívesen fogadott, s akiért annyit aggodalmaskodott, nem fázott-e meg a hosszú lovaglás alatt. Pedig ha a szívébe lát, nem törődik annyit a tüdejével; de a leghalványabb sejtelve sem volt a fenyegető veszélyről, és egyikük arcáról vagy mozdulataiból sem vette észre, hogy valami rendkívüli történt. Így aztán nagy lelki nyugalommal számolhatott be nekik azokról az újdonságokról, amelyeket Mr. Perrytól hallott, s azután is jóízűen beszélgetett, nem is sejtve, mit mesélhettek volna neki viszonzásul ők ketten. Emma zaklatottsága nem csillapodott, ameddig Mr. Knightley velük maradt, de amint elment, kezdett megnyugodni, és visszanyerte lelki egyensúlyát. Álmatlansággal kellett fizetnie ezért az estéért, s éjszaka eszébe jutott néhány komolyan meggondolandó kérdés; úgy érezte, nincsen öröm üröm nélkül. Apja - és Harriet. Most, hogy egyedül maradt, nem tudott szabadulni attól a gondolattól, hogy sokkal tartozik mindkettőjüknek, s nem tudott feleletet találni, hogyan

tudná legjobban megkímélni őket a fájdalomtól. Apját illetően hamar megtalálta a választ. Azzal ugyan még nem volt tisztában, hogyan képzele a jövőjüket Mr. Knightley, de miután néhány percig a szívébe nézett, megérlelődött benne az elhatározás, hogy apját sohasem hagyja el. Még sírdogált is rajta egyet, mintha ennek már a gondolata is bűn lett volna. Míg apja él, csak eljegyzésről lehet szó - s szinte megvigasztalódott a gondolattól, hiszen ha apjának nem kell attól tartania, hogy elveszíti őt, talán még meg is nyugtatja majd a váratlan fordulat. Nehezebb volt elhatároznia, mi legyen Harriettel: hogyan kímélhetné meg a felesleges fájdalomtól, hogyan kárpótolhatná valamivel, mit tehetne, hogy ne érezze annyira ellenségének. Mindezek kapcsán igen nagy zavart és bánatot érzett - gondolatban újra meg újra feltámadt benne minden keserű szemrehányás és fájdalmas megbánás, amit érzett. Végül is arra az elhatározásra jutott, hogy egyelőre kerüli a vele való találkozást, csak levélben közli mondanivalóját; meg hogy a legjobb lenne, ha Harriet elmenne egy időre Highburyből; s hogy még egyszer és utoljára beavatkozik a lány sorsába. Szinte bizonyosra vette, hogy meg tudja hívatni a Brunswick Square-re. Isabella szerette Harrietet; és Harrietnek is szórakozást jelentene néhány Londonban töltött hét. Bizonyosan jó hatással lenne rá az a sok újdonság és változatosság, amit az utcák, az üzletek és a gyerekek nyújthatnak neki. Mindentől eltekintve, kedves figyelem lenne tőle, akitől mindent megérdemel Harriet - azonfelül távol lennének egymástól -, elhalasztódnék egy időre az a nehéz nap, amikor ismét találkozniuk kell.

Korán kelt, és megírta a levelet; s ettől úgy elkomolyodott, szinte elszomorodott, hogy Mr. Knightley, aki már reggelire átsétált Hartfieldbe, nem érhetett át elég korán - Emmának nagyon kellett az a félóra, amikor valóságosan és képletesen is még egyszer végiment vele ugyanazon az úton -, csak így zökkent vissza előző esti érthetően boldog állapotába.

Mr. Knightley jóformán el sem ment még - ahhoz semmi esetre sem elég ideje, hogy Emmának kedve lett volna bárki másra gondolni -, mikor levelet hoztak

Randallsból, jó vastag levelet; sejtette, mit tartalmazhat, de semmi kedve sem

volt elolvasni. Most már egészen megbocsátott Frank

Churchillnek; nem érdekelte

a magyarázkodása, csak arra vágyott, hogy a saját gondolataival foglalkozhassak

- azt is bizonyosra vette, hogy úgyse képes megérteni semmit, amit a fiatalember

írhat. Pedig akár tetszik, akár nem, túl kell esnie rajta. Kinyitotta a

küldeményt; úgy volt, ahogy gondolta: Mrs. Weston neki írt levélkéje harangozta

be Frank Mrs. Westonnak írt levelét.

"Drága Emmám, a legnagyobb örömmel továbbítom neked a mellékelt levelet.

Tudom, milyen alaposan áttanulmányozod majd, bizonyosra veszem azt is, hogy jó

hatással lesz rád. Azt hiszem, soha többé nem fog lényegesen eltérni

véleményünk az írójáról - de nem akarok hosszú bevezetéssel untatni. Mi

egészen jól megvagyunk. Ez a levél teljesen elmulasztotta azt a kis

idegességet, amely az utóbbi időben bántott. Kedden sehogyan sem tetszettél

nekem, de kellemetlen idő volt aznap délelőtt - és ha nem is akarod elismerni,

hogy rád is hat az időjárás, az északnyugati szél, azt hiszem, mindenkit

megvisel. Nagyon aggódtam a keddi vihar alatt, meg tegnap délelőtt is drága édesapáért, de este örömmel hallottam Mr. Perrytől, hogy nem betegedett bele.

Szerető

A. W-od"

(Levél Mrs. Westonnak)

"Windsor - Július

Drága Asszonyom, ha megértette, amit tegnap mondani akartam, számít a

levelemre - de akár számít, akár sem, tudom, hogy elfogulatlanul, engedelmesen

szívvel olvassa végig. Ön csupa jóság, és attól tartok, minden jóságára

szüksége lesz, hogy megbocsássa közelmúltbeli viselkedésem egyik-másik

mozzanatát. De hiszen valaki, akinek még több oka volna a haragra, már

megbocsátott nekem. Írás közben kezd megjönni a bátorságom. Akinek jól megy

sora, bajosan tud alázatos lenni. Már két ízben sikerrel kopogtattam

bocsánatért, s szinte úgy érzem, túlságosan is bizonyosra veszem az ön

megbocsátását, és barátai közül azokét, akiknek okuk lenne a megbántottságra.

Próbálják meg mindnyájan megérteni, milyen volt a helyzetem akkor, amikor

először mentem Randallsba; gondolják meg, hogy olyan titkot rejtettem, amit

ha török, ha szakad meg kellett őriznem. Így volt. Más kérdés, volt-e jogom

ilyen titkolózást megkövetelő helyzetet teremteni. Erről most nem akarok

beszélni. Nagy volt a kísértés, hogy úgy érezzem, igen, s csak azzal menthetem

magam, hogy mindenkit egy highburybeli piros téglás házhoz utasítok, amelynek

földszintjén tolóablakok, emeletén meg szárnyas ablakok láthatók. Nem mertem

nyíltan megkérni a kezét; akkori enscombe-beli helyzetem nehézségei annyira

közismertek, hogy nem szorulnak magyarázatra: de szerencsére
Weymouthban,
mielőtt elváltunk, sikerült rávennem a világ legtökéletesebb
teremtését, hogy
vállalja a titkos jegyességgel járó minden megaláztatást. Ha
visszautasított
volna, megbolondulok. Ön talán azt mondja erre: »Miben
reménykedett, amikor
így cselekedett - mire várt?« Bármire és mindenre - sikert
reméltem az idő
múlásától, a véletlenektől, a körülmények alakulásától, lassú
vagy hirtelen
változásoktól, kitartástól és csökönységétől, egészségtől és
betegségtől
egyaránt. Szemem előtt lebegett a jó mindenféle lehetősége, s a
legfontosabbat
elnyertem azzal, hogy ő hűséget fogadott, és megígérte, hogy
levelezni fog
velem. Ha további magyarázatot kíván, Asszonyom, gondoljon
arra a szerencsére,
hogy férjének fia lehetek, s örököltém az ő hajlamát, hogy csupa
jót reméljek,
ez pedig értékesebb örökség, mint a házak és a földek. Képzelve
el, hogy ilyen
körülmények között érkeztem első látogatásomra Randallsba; s
tudom, hogy hibát
követtem el, mert e látogatásomra hamarabb sort kellett volna
kerítenem. Ha
visszagondol, eszébe fog jutni, hogy addig nem mentem oda, míg
Miss Fairfax
Highburybe nem érkezett, s minthogy Önt érte sérelem, tudom,
rögtön megbocsát
nekem; de apám is megenyhül talán, ha arra gondol, hogy amíg
távol maradtam a
házától, megfosztottam magam attól az örömtől, hogy
megismerhessem Önt.
Remélem, az Önöknél töltött nagyon boldog két hét alatt nem
találtak
kivetnivalót viselkedésemben, egy pontot kivéve. S most érkezem
el akkori
viselkedésem leglényegesebb, egyetlen fontos pontjához, amely
engem magamat is

nyugtalanít, és részletesebb magyarázatra szorul. A legnagyobb tisztelettel és legmelegebb barátsággal hozom szóba Miss Woodhouse-t, lehet, hogy apám úgy gondolja, azt is hozzátehetném: a legmélyebb szégyenkezéssel. Néhány tegnap elejtett szavából megértettem a véleményét, és néminemű szemrehányást magam is jogosnak érzek. Azt hiszem, Miss Woodhouse iránti viselkedésem többet sejtetett, mint szabad lett volna. Hogy megőrizsem a számomra mindennél fontosabb titkot, talán a megengedettnél jobban kihasználtam a közöttünk azonnal kialakult bizalmas barátságot. Tagadhatatlanul úgy látszott, mintha Miss Woodhouse-nak udvarolnék - de bizonyára elhiszi azt az állításomat, hogy ha nem lettem volna szilárdan meggyőződve az ő irántam érzett közömbösségéről, semmiféle önző cél érdekében nem viselkedtem volna úgy. Miss Woodhouse igen szeretetreméltó és kedves, de soha egy pillanatig se keltette bennem azt az érzést, hogy egykönnyen odaadja a szívét valakinek; azt pedig, hogy esze ágában sincs nekem odaadni, éppen olyan szilárdan hittem, mint amennyire reméltem is. Olyan könnyed, baráti, vidám játékosággal fogadta közeledésemet, ami nekem is a legjobban megfelelt. Úgy láttam, jól megértjük egymást. Családi kapcsolatainkból következett, hogy a figyelem megillette őt, s ezt ő is így fogta fel. Nem tudnám megmondani, csakugyan kiismert-e engem Miss Woodhouse a két hét leforgása alatt; emlékszem; búcsúlátogatásom alkalmával már-már ott tartottam, hogy bevallom neki az igazságot - és már akkor úgy gondoltam, gyanakszik egy kicsit. Abban azonban bizonyos vagyok, hogy azóta megfejtette a

titkomat - legalábbis részben. Az egészet talán nem tudta kideríteni, de egy részét éles szemével kétségtelenül észrevette. Ebben bizonyos vagyok. Ha nem kell tovább titokban tartanunk a dolgot, ki fog derülni, hogy a hír nem érte egészen meglepetésként. Elöttem is gyakran tett rá célzásokat. Emlékszem, a bálban azt mondta, hogy hálás lehetek Mrs. Eltonnak a Miss Fairfax iránti figyelméért. Remélem, most, hogy elmondtam iránta való viselkedésem történetét, apámmal együtt elismerik, hogy eltúlozták, amit helytelennek tartottak benne. Amíg úgy gondolják, hogy vétkeztem Emma Woodhouse ellen, egyiküktől sem kérhetek semmit sem. Mentsenek fel e vád alól, s ha lehet, szerezzék meg számomra Emma Woodhouse bocsánatát és jó kívánságait is, akire annyi testvéri szeretettel gondolok, és csak azt kívánom neki, hogy éppen olyan forrón és boldogan szeressen majd valakit, ahogyan én szeretek. Itt van hát a kulcsa mindannak, ami furcsát e két hét alatt cselekedtem és mondtam. Szívem Highburybe húzott, s azon igyekeztem, hogy testi mivoltomban is minél gyakrabban ott lehessenek, még hozzá úgy, hogy ne keltsek gyanút. Ha bármiféle furcsaság jut eszébe, most mindenre megtalálja a helyes magyarázatot. A sokat emlegetett zongorát illetően csak annyi a mondanivalóm, hogy Miss Fairfax nem tudott róla, hogy megrendeltem a számára, s ha teheti, sose egyezett volna bele, hogy elküldessem neki. Az ő finomlelkűsége, drága Asszonyom, az egész eljegyzés alatt magasan fölötte állt annak, semhogy szavakkal kifejezhetném. A legőszintebben remélem, hogy hamarosan Ön is alaposan megismeri. Nincs szó,

amely leírhatná. Neki magának kell megmutatnia, ki ő; igaz,
hogy nem
szavakkal, mert nem volt még emberi lény a földön, aki olyan
igyekezzettel
titkolná érdemeit. Mióta megkezdtem ezt a levelet, mely
hosszabb lesz, mint
amilyennek indult, hírt kaptam tőle. Jó híreket ír az egészségi
állapotáról,
mivel azonban sose szokott panaszkodni, nem merek hinni neki.
Szeretném tudni,
milyen színben találja ön. Bizonyosra veszem, hogy
meglátogatja; szegényke
retteg ettől a látogatástól. Talán már túl is vannak rajta. Kérem,
írjon minél
előbb; minden apróságra kíváncsi vagyok. Jusson eszébe, milyen
kevés időt
töltöttem Randallsban, s azt is milyen zavart, milyen örült
lelkiállapotban;
most sem vagyok sokkal jobban; még mindig őrjögök - hol a
boldogságtól, hol a
kétségbeeséstől. Ha arra gondolok, mennyi szerencse, mennyi jó
jutott nekem
osztályrészül, meg arra, hogy ő milyen rendkívüli, milyen
türelmes teremtés,
majd megőrülök örömben; de ha eszembe jut, mennyi
bánatot okoztam neki, s
milyen kevéssé érdemlem meg a bocsánatát, őrjögök a dühtől.
Csak
viszontláthatnám legalább! De ezt egyelőre szóba sem hozhatom;
nagybátyám
úgyis túlságosan jó hozzám, ezzel most nem
alkalmatlankodhatom neki. Még
mindig folytatnom kell ezt a hosszúra nyúlt levelet. Még nem
írtam le mindent,
amit tudnia kell. Tegnap nem tudtam a részleteket összefüggően
elmondani; de a
hirtelenség, meg az a bizonyos értelemben alkalmatlan időpont,
amikor az egész
dolog kipattant, magyarázatra szorul; mert jöllehet a múlt hó
26-i esemény,
ahogy ön bizonyosan megállapítja, a legszebb reményekre
jogosított fel, nem

mertem volna ilyen hamar lépéseket tenni, ha nem úgy alakul a helyzet, hogy egyetlen veszteni való óráim sem marad. Magam is visszariadtam volna minden elszietett lépéstől, ő pedig sokszorosan, százszor érzékenyebben érezte volna át minden kétségemet. De nem volt más választásom. Az az elszietett megállapodás, amit Miss Fairfax azzal a nővel kötött... Drága Asszonyom, kénytelen voltam abbahagyni az írást, hogy lecsillapodjam, és összeszedjem magam. Jártam egyet a szabadban, s remélem, eléggé kijózanodtam, hogy illőképpen be tudjam fejezni leveletem. Bevallom, a visszatekintés nagyon fájdalmas számomra. Szégyenletesen viselkedtem, s azt is elismerem, hogy Miss Woodhouse iránt tanúsított viselkedésem - mivel Miss Fairfaxnek kellemetlen volt - nagyon hibáztatható. Ő helytelenítette, s ez elég lehetett volna számára. Nem tartotta elegendőnek azt a kifogásomat, hogy való helyzetünket akarom leplezni. Haragudott érte - szerintem nem volt rá oka; én nagyon sokszor fölöslegesen skrupulózusnak és óvatosnak tartottam, meg hidegséggel vádoltam. Pedig mindig igaza volt. Ha az ő véleményét követem, és annyira mérsékelem magam, amennyire ő helyesnek vélte, nem lettem volna később olyan boldogtalan, mint még soha életemben. Összevesztünk. Emlékszik a Donwellben töltött délelőtre? Minden korábban támadt kisebb ellentét miatt is akkor telt be a pohár. Elkéstem: találkoztam vele, amint magányosan gyalogolt hazafelé, vele akartam tartani, de nem egyezett bele. Határozottan elutasított, és én ezt akkor teljesen oktalannak éreztem. Most mindenesetre nagyon természetes és

indokolt óvatosságnak látom. Akkor, amikor egyik pillanatban
elégé nem
hibáztathatóan másnak udvarolok, hogy port hintsek a világ
szemébe,
beleegyezhetett volna-e ő a következő percben egy olyan
javaslatomba, amely
minden korábbi óvatosságot semmivé tesz? Ha valakivel
találkozunk a Donwell és
Highbury közötti úton, az illető bizonyára megsejti az igazságot.
De én,
amilyen bolond voltam, megharagudtam rá. Kétkelkedtem
szerelmében. Még jobban
kétségbe vontam másnap a Box Hillen, amikor teljesen érthető
szavakkal
tudomásomra hozta megbántottságát, amelyet én az ő
szégyenletes, szemtelen
mellőzésével és Miss Woodhouse-nak való udvarlásommal
idéztem elő, s amit
egyetlen jóézésű nő sem tűrt volna el. Egyszóval, drága
Asszonyom,
összeveszésünkben ő teljesen ártatlan, én viszont ocsmányul
viselkedtem. Bár
másnap reggelig Önöknél maradhattam volna, még aznap
visszatértem Richmondba,
csak azért, mert mindenképpen haragudni akartam rá. Olyan
ostoba akkor sem
voltam, hogy idővel ki ne akartam volna békülni vele; de úgy
éreztem, én
vagyok a sértett fél, sértett a hidegsége, s azzal az elhatározással
távoztam
el, hogy neki kell megtennie a kezdeményező lépést. Mindig
örülni fogok, hogy
ön nem volt ott a Box Hill-i kiránduláson. Ha tanúja lett volna
akkori
viselkedésemnek, alig hiszem, hogy valaha is jó szemmel tudna
rám nézni. Hogy
óra milyen hatást tett a dolog, látható abból, hogy miféle hirtelen
elhatározásra jutott; amint megtudta, hogy eltávoztam
Randallsból,
megállapodott azzal az erőszakos Mrs. Eltonnal, akinek
egyébként az iránta

tanúsított egész viselkedése felháborodással és gyűlölettel töltött el. Nem haragudhatok Miss Fairfaxre angyali türelméért, amelyben annyiszor részesített, egyébként hangosan tiltakoznék ellene, hogy annak a nőnek is jutott belőle. Még hogy »Jane«. Észreveszi tán, hogy én még Önnel szemben sem engedélyezem magamnak, hogy így nevezzem őt. Képzelve el, mit kellett elviselnem, amikor Eltonéktól egyebet sem hallottam, mint: »Jane így - Jane úgy« - méghozzá a legközönségesebb hangon és képzelt felsőbbrendűségük szemtelen fölényével. Legyen türelemmel, most már hamarosan befejezem. Ő tehát elfogadta az ajánlatot, elhatározta, hogy örökre szakít velem, s másnap megírta, hogy többé nem akar velem találkozni. Úgy érzi, ez a jegyesség mindkettőnknek csak bajt és keserűséget okoz, tehát felbontja. Ezt a levelet éppen szegény nagynéném halála reggelén kaptam meg. Egy órán belül válaszoltam, de zavarodottságomban - meg a rám háruló sokféle kötelesség miatt - ahelyett, hogy a sok-sok aznapi levéllel együtt postára adtam volna válaszomat, bezártam íróasztalomba, s megnyugodtam: kevés szóval ugyan, de eleget írtam ahhoz, hogy megnyugtassam. Még csalódást is éreztem, hogy nem kaptam tőle hamarosan újabb híradást; de találtam számára mentséget, meg túlságosan sok dolgom is volt - és hozzátehetem-e? -, olyan szép reményeim a jövőnkre, hogy nem akadtam fenn a dolgon. Elutaztunk Windsorba; két nap múlva kis csomagot kaptam tőle - a leveleimet küldte vissza! Ugyanakkor a posta is hozott egy levélkét, amelyben azt írta, nagyon meglepődött, hogy utolsó

levelére semmilyen választ sem kapott; hozzátette, hogy mivel ilyen esetben a hallgatás csak egyet jelenthet, mindkettőnknek az a legkívánatosabb, hogy minél hamarabb mindenestül lezárjuk az egész ügyet, ezért biztos úton visszaküldi minden leveletemet, és arra kér, hogy ha nincs módomban az övéit egy héten belül eljuttatni Highburybe, később már ...-be küldjem utána; egyszerűen Mrs. Smallridge pontos címe (Bristol mellett) nézett rám a papírról. Ismerem a nevet, a helységet, mindent tudok róla, és azonnal láttam, mit tett. Az egész tökéletesen egybevág azzal a határozott jellemmel, amilyenek ismerem, s az is csak finomságára vall, hogy előző levelében titokban tartotta szándékát. A világért sem akarta azt a látszatot, mintha fenyegetne. Képzeld el megdöbbenésemet; képzeld el, hogy örjögtem a posta balfogása miatt, míg rá nem jöttem, hogy magam vagyok a hibás. Mit tehettem? Csakis egyet. Beszéltem kellett nagybátyámmal. Az ő beleegyezése nélkül nem remélhettem, hogy Miss Fairfax még egyszer meghallgat. Beszéltem hát nagybátyámmal; a körülmények kedveztek nekem; az utóbbi események meglágyították büszkeségét, s a vártnál is hamarabb megbocsátott és beleegyezett; végül még képes volt azt mondani szegény, hogy reméli, én is annyi boldogságot találok majd a házasságban, mint amennyi neki jutott osztályrészül. Éreztem, hogy az én boldogságom egészen másféle lesz. Hajlandó sajnálni engem, Mrs. Weston, amiért annyit kellett szenvednem, míg feltártam nagybátyám előtt az ügyet? Amiért annyi izgalmat éreztem, míg minden kockán forgott? Nem, csak azért sajnáljon, amit akkor

éreztem, amikor Highburybe érve megláttam, milyen beteggé tettem őt. Csak attól kezdve sajnáljon, amikor megláttam megtört, beteges tekintetét. Olyankor értem Highburybe, amikor - tudván, milyen későn szoktak reggelizni - bizonyosan számíthattam a szerencsére, hogy egyedül találom. Nem csalódtam; végül utam célját is elértem. Sok-sok, nagyon is alapos és jogos neheztelését kellett legyőznöm. De sikerült; kibékültünk, és sokkal, de sokkal jobban szeretjük egymást, mint valaha, és soha, egyetlen pillanatnyi ellentét sem férközhet többé közénk. Most már abbahagyom, drága Asszonyom, de előbb nem tudtam befejezni. Ezer és ezer köszönet mindazért a kedvességért, amit valaha irántam tanúsított, és tízezer azért, amit majd őiránta diktál a szíve. Ha az a véleménye, hogy boldogabb vagyok, mint ahogy megérdemelném, teljesen egyetérték önnel. Miss Woodhouse a szerencse fiának nevezett. Remélem, igaza van. Egy tekintetben tagadhatatlan a szerencsém; abban, hogy így írhatom alá:
hálás és szerető fia
F. C. Weston Churchill"

Ötvenegyedik fejezet

A levél megtalálta az utat Emma szívéhez. Bár előzőleg az ellenkezőjét határozta, most akaratlanul is megértéssel fogadta, mint ahogy Mrs. Weston előre megjósolta. Mikor a saját nevéhez ért, ellenállhatatlanul hatott rá: Frank minden reá vonatkozó sora érdekes és csaknem mind kellemes is volt; s mikor tovább olvasta, a levél akkor is érdekes maradt, mert addigra természetes módon visszatért a levélíró iránt érzett korábbi szeretete, meg aztán ebben a

pillanatban minden szerelemről szóló mondatot nagyon szívesen olvasott. Meg sem állt, míg végig nem olvasta; s bár továbbra is úgy érezte, hogy Frank Churchill helytelenül viselkedett, annyira mégsem viselkedett helytelenül, mint gondolta; aztán meg szenvedett és megbánta; meg olyan hálás volt Mrs. Westonnak, és annyira szerelmes Miss Fairfaxbe, meg ő is olyan boldog volt, hogy nem lehetett szigorú hozzá; s ha a fiú most lépett volna a szobába, éppen olyan szíves kézszorítással fogadta volna, mint hajdanában. A levéllel nagyon meg volt elégedve, olyannyira, hogy amikor Mr. Knightley visszajött, vele is el akarta olvastatni. Bizonyosra vette, hogy Mrs. Weston is úgy kívánná, hozza nyilvánosságra, s különösen olyanokkal közölje, akik annyi kivetnivalót találtak a fiú viselkedésében, mint Mr. Knightley. - Nagyon szívesen átfutom - mondta ő -, hosszúnak látszik. Majd este hazaviszem magammal. - Nem lehet - mondta Emma -, Mr. Westont estére Hartfieldbe várják, s neki haza kell vele küldenie a levelet. - Szívesebben beszélgetnék magával - felelte Mr. Knightley -, de úgy látszik, az igazságosság így kívánja, tehát legyen. Hozzá is kezdett, de szinte azonnal abba is hagyta, és azt mondta: - Ha néhány hónappal ezelőtt ajánlotta volna fel a mostohaanya, hogy nézzek bele ennek az úrnak a leveleibe, nem ilyen közömbösen tettem volna. Egy darabig magában olvasott tovább, aztán mosolyogva megjegyezte: - Hm... szép, hízelgő beköszöntés; de hát ilyen az ő stílusa. Egyik ember stílusa nem lehet mércéje a másoknak. Ne legyünk szigorúak. - Az lenne természetes - tette hozzá kicsit később -, ha hangosan mondanék

véleményt, míg olvasok. Ha így teszek, érzem, hogy itt van mellettem. Nem

veszíték annyi időt, de ha magának nem tetszik...

- Dehogyanem, sőt kérem.

Mr. Knightley jobb kedvvel tért vissza olvasmányához.

- Itt, ahol a kísértésről beszél, nem gondolja komolyan. Tudja, hogy hibázott,

és nincs értelmes kifogása. Hiba. Egyáltalán nem lett volna szabad eljegyeznie

magát. "Apja természete" - igazságtalan az apjával. Mr. Weston szangvinikus

természete áldásosan befolyásolta minden helyes és tiszteletre méltó törekvését;

de Mr. Weston meg is szolgált minden jóért, nem csak úgy ingyen akart

hozzájutni. Az már igaz; csak akkor jött, amikor már Miss Fairfax itt volt.

- Én sem felejtettem el - mondta Emma -, maga milyen határozottan állította,

hogy eljöhett volna, ha akar. Szép, hogy így átsiklik rajta... de tökéletesen

igaza volt.

- Nem voltam egészen pártatlan a véleményemben, Emma; de azt hiszem, még ha

magáról nem is lett volna szó, akkor sem bíztam volna benne.

Amikor Miss Woodhouse nevéhez ért, hangosan fel kellett olvasnia az egészet -

mindazt, ami Emmáról szólt. Előbb mosolygott - sokatmondóan nézett a lányra -, a

fejét csóválta; egy-két helyeslő vagy helytelenítő szót ejtett; vagy csak

szerelmes szavakat, ahogy a téma hozta - majd végül mégis komolyan, alapos

megfontolás után így foglalta össze:

- Nagyon csúnya... bár éppenséggel rosszabb is lehetett volna. Veszélyes játékba

kezdett. Annyira hibás, hogy nem lehet csak úgy egyszerűen felmenteni. Azt ő nem

ítélheti meg, hogy magával szemben hogyan viselkedett. Az az igazság, hogy

mindig megcsalják a saját vágyai, és nemigen törődik egyébvel, mint azzal, ami

neki jó. Azt képzeli, hogy maga megsejtette a titkát. Természetes is! Annyira eltelet titkozatoskodással és cselszövással, hogy másokról is ugyanezt tételezi fel. Titkolózás, ravaszkodás: hogy megzavarja az értelmet! Hát nem azt bizonyítja minden, Emmám, milyen szép a mi kapcsolatunk igaz őszintesége? Emma egyetértett vele, de Harrietre gondolva elpirult, s nem tudott volna őszintén számot adni az okáról.

- Legjobb lesz, ha folytatja.

Mr. Knightley így is tett; de hamarosan megint megakadt, s csak annyit mondott:

- A zongora! Hát ez csakugyan nagyon fiatal emberre vall, aki túl éretlen belátni, hogy talán nagyobb kényelmetlenséget okoz az ajándékával, mint örömet.

Micsoda naiv elképzelés! Nem vagyok képes felfogni, hogyan akarhat egy férfi olyan bizonyítékot adni vonzalmáról, amelyről tudja, hogy a hölgy szívesen lemond róla; pedig ő igazán tudhatta, hogy Miss Fairfax, ha módja lett volna rá, megakadályozza a hangszer elküldését.

Ezek után egy ideig nem tartott szünetet. Csak Frank Churchill vallomása - melyben beismeri szégyenletes viselkedését - váltott ki belőle ismét egy odavetett szónál többet.

- Tökéletesen egyetértünk, uram - jegyezte meg ekkor. - Igenis, nagyon szégyenletesen viselkedett. Ennél igazabbat sohasem írt még le. - Majd átfutotta, ami ez után következett nézeteltérésük okairól, meg arról, hogy éppen az ellenkezőjét tette mindannak, amit Jane helyesnek tartott, majd hosszabb szünet után így szólt:

- Ez nagyon csúnya. Ő vette rá, hogy a kedvéért rendkívül nehéz és kényelmetlen

helyzetet vállaljon, tehát legfőbb kötelessége lett volna, hogy megmentse a felesleges szenvedésektől. Miss Fairfaxnek több oka lehetett haragra az egész ügy folyamán, mint a fiúnak. Respektálnia kellett volna még értelmetlen skrupulusait is, ha voltak ilyenek; de az övéinek mindnek volt értelme. Ha nem néznénk, hogy Jane is hibázott, amikor beleegyezett az eljegyzésbe, el sem bírhatnánk a gondolatot, hogy ilyen büntetést kellett elszenvednie.

Emma tudta, hogy Mr. Knightley most ér a Box Hill-i kiránduláshoz, s kezdte magát kényelmetlenül érezni. Mennyi kivetnivalót találhat az ő viselkedésében is! Nagyon szégyenkezett, s kissé tartott a férfi tekintetétől. De az szilárdan, figyelmesen, minden megjegyzés nélkül olvasta végig; egy röpké pillantást kivéve, amit azonnal elkapott az arcáról, hogy fájdalmat ne okozzon neki - mintha nem is emlékeznék rá, mi történt a Box Hill-en.

- Kedves barátaink, Eltonék finomságáról nincs mit mondanom - ennyi volt a

következő megállapítása. - Ezek az érzelmei érthetőek. Micsoda! Szilárdan

elhatározta, hogy végleg szakít vele! Úgy érzi, a jegyesség csak bajt és

keserűséget okoz mindkettejüknek: felbontja. Ebből látszik, hogyan ítélte meg a

lány viselkedését! Nahát, ez aztán rendkívül...

- Nem, nem, olvassa csak tovább. Majd meglátja, mennyit szenvedett.

- Remélem is - válaszolta Mr. Knightley hűvösen, és tovább olvasta a levelet. -

Smallridge! Hát ez meg mi?

- Miss Fairfax elszegődött nevelőnőnek Mrs. Smallridge, Mrs. Elton egyik kedves

barátnője gyermekeihez, Maple Grove környékén. No, azt azért szeretném látni,

hogyan viseli Mrs. Elton a csalódást.

- Drága Emmám, ha azt akarja, hogy olvassak, ne mondjon semmit még Mrs. Eltonról sem. Már csak egy oldal van hátra. Mindjárt megvagyok. Mennyit tud írni ez a fickó!

- Örülnék, ha elnézőbben olvasná.

- No, itt csakugyan mélyebb érzésről tesz bizonyosságot. Úgy látszik, fájt neki, amikor betegen találta. Annyi bizonyos, kétségtelenül szívből szereti a lányt.

"Sokkal, de sokkal jobban szeretjük egymást." Remélem is, hogy hosszú ideig

érezni fogja, mit ér neki ez a kibékülés. Nagyon bőkezűen osztogatja a

köszönetét: rögtön ezresével és tízezresével! "Boldogabb, mint érdemlem" -

nicsak, hiszen ismeri magát! "Miss Woodhouse a szerencse fiának nevezett..."

Csakugyan ezeket a szavakat használta? Még egy kacskaringós befejezés, s kész is

a levél. A szerencse fia! Hát így nevezte?

- Úgy látszik, magának nem tetszik annyira a levél, mint nekem; de legalább

ezentúl bizonyára jobb véleménnyel lesz róla... legalábbis remélem. Remélem,

mégiscsak jobb megvilágításban látja most, a levél után.

- Igen, kétségtelenül. Nagy hibákat követett el, meggondolatlan és könnyelmű

volt, és mindent egybevetve, igencsak boldogabbnak tartom, mint amennyire

megérdemli; de mégis, mert kétségtelenül nagyon ragaszkodik Miss Fairfaxhez, s

remélhetőleg hamarosan abba a szerencsés helyzetbe kerül, hogy állandóan vele

lehet, szívesen elhiszem, hogy jelleme megerősödik, átveszi a leány szilárdságát

és nemes elveit, amelyek belőle hiányzanak. És most beszéljünk másról.

Pillanatnyilag sokkal inkább a szívemen viselem valaki másnak az érdekeit,

semhogy továbbra is Frank Churchillre gondoljak. Mióta elmentem maguktól ma

reggel, Emma, állandóan csak egy dolgon töröm a fejem.

A következőkről volt szó: Mr. Knightley egyenes, úri angolsággal - még a

szeretett nőhöz sem szólt másképpen - arról kezdett beszélni, hogyan vehetné úgy feleségül, hogy apja boldogságát se zavarja meg vele. Emma már az első szónál

kész volt a felelettel. "Mindaddig, míg drága apja él, lehetetlen számára minden

változás. Sohasem hagyhatja el." A férfi azonban csak részben fogadta el a

válaszát. Az éppen úgy érezte, mint Emma, hogy apját nem hagyhatja el, de azzal

nem értett egyet, hogy semmiféle változásról ne lehetne szó.

Mindent nagyon

alaposan, higgadtan végiggondolt; először abban bízott, hogy talán ráveheti Mr.

Woodhouse-t, költözzék a leányával Donwellbe - szerette volna hinni, hogy

megoldható így a kérdés -, de ismervén Mr. Woodhouse-t, nem sokáig áltatta

magát. Most bevallotta meggyőződését, hogy az átköltöztetés kockáztatná Mr.

Woodhouse kényelmét, sőt talán életét is, tehát gondolni sem szabad rá.

Elszakítani Mr. Woodhouse-t Hartfieldtől! Nem, úgy érzi, erről szó sem lehet. De

bízik benne, hogy drága Emmája sem kifogásolhat semmit abban az elképzelésben,

ami akkor jutott eszébe, mikor lemondott az előbbiről: fogadják be őt

Hartfieldbe, s mindaddig, míg apja boldogsága - más szavakkal: élete - úgy

kívánja, hogy Emma Hartfieldben éljen, legyen ez az ő otthona is.

Futólag Emma is gondolt már rá, hogy mindnyájan Donwellbe költözhetnének; ő is

éppúgy felvetette ezt a lehetőséget, mint Mr. Knightley, aztán lemondott róla;

ez a változat azonban nem jutott eszébe. Mélyen érezte, milyen nagy szeretetről

tanúskodik ez a terv! Tudta, hogy ha Mr. Knightley otthagyja Donwellt, az egyet jelent azzal, hogy lemond önállósága és függetlensége nagy részéről, s tudta, mi minden jár együtt azzal, ha állandóan együtt kell majd élnie Mr. Woodhouse-zal, még hozzá nem is a saját fedele alatt. Megígérte, hogy gondolkodik a dolgon, s azt ajánlotta vőlegényének, gondolja meg ő is még egyszer; de Mr. Knightley kijelentette, hogy nincs az a gondolkozás, ami megváltoztathatná kívánságát és véleményét e tárggyal kapcsolatban. Biztosította Emmát, hogy mindent hosszan és nyugodtan megfontolt: egész délelőttre elbűjt William Larkins elől, hogy nyugodtan gondolkozhat. - Hajaj, van itt egy nehézség, amire nem is gondoltunk - kiáltotta Emma. - Bizonyos vagyok benne, hogy William Larkinsnak nem fog tetszeni a dolog. Előbb az ő beleegyezését kell kérnie, és csak aztán az enyémet. Mindenesetre megígérte, hogy gondolkozni fog rajta, sőt majdnem arra is ígéretet tett, hogy eleve nagyon kitűnő tervnek fogja tartani. Különös, hogy Emma, aki most sok-sok szempontból gondolt Donwell Abbeyre, egyetlenegyszer sem érezte, hogy méltánytalanság éri unokaöccsét, Henryt, akinek örökös jogait annak idején annyira szívében viselte. Pedig gondolnia kellett a szegény kisfiúra váró esetleges változásra, de egy hamiskás, zavart mosollyal elintézte magával, s jót nevetett rajta, hogy végre rájött, miért ellenezett olyan hevesen Mr. Knightley házasságát Jane Fairfaxszal, vagy bárkivel, amit annak idején csupán szerető testvéri és rokoni aggályainak számlájára írt. Minél többet gondolkozott rajta, annál jobban megtetszett neki Mr. Knightley

terve, hogy összeházasodnak, és Hartfieldben élnek tovább. Egyre kevesebb hátrányát látta Mr. Knightley, egyre több előnyét önmaga számára, s kettejük java mintha a terv minden lehetséges hátrányát kiegyensúlyozta volna. Hát ilyen társsal oszthatja meg az aggodalom és szomorúság előtte álló óráit! Ilyen segítsége lesz minden gondjában és kötelességében, amelyek idővel nyilván egyre búsítóbbá válnak!

Túl boldog lett volna, ha nem kell szegény Harrietre gondolnia - de mintha minden, ami neki jó, csak barátnője szenvedéseit növelte volna, akit most ráadásul ki kell rekesztenie Hartfieldből. Szegény Harrietet már csak gyöngéd óvatosságból is távol kell tartania attól az elragadó családi körtől, amelyet most teremt magának. Szegény Harriet mindenképpen csak veszíteni fog. Az ő majdani távolmaradását Emma nem érezte olyasminek, ami saját boldogságát csökkentené. Harriet úgyszólván inkább csak tehertételt jelentene; de a szegény leány szempontjából kegyetlen kényszernek érezte, hogy ilyen meg nem érdemelt büntetéssel sújtsák.

Idővel elfelejti majd Mr. Knightleyt, azaz hogy más foglalja el helyét a szívében, de nem várható, hogy ez egyhamar bekövetkezzék. Maga Mr. Knightley - Mr. Eltonnal ellentétben - semmivel sem mozdítja elő a gyógyulását. Mr. Knightley olyan kedves, olyan gyöngéd, olyan figyelmes mindenkivel, hogy mindig ugyanolyan imádatot fog érdemelni, mint most - azt pedig még Harriettől sem lehet elvárni, hogy egy év leforgása alatt háromnál több férfiba szeressen bele.

Ötvenkettedik fejezet

Emma, látva, hogy Harriet éppúgy igyekszik kerülni a találkozást, mint jómaga, nagy megkönnyebbülést érzett. Levélben is elég kínos volt vele az érintkezés.

Hát még ha találkozniuk is kellett volna!

Harriet - ahogy várni lehetett tőle - szemrehányások nélkül válaszolt, mintha

nem is érezné, hogy méltánytalanul bántak vele, Emma azonban megérezte, hogy van

valami a stílusában, ami neheztelésre vagy majdnem neheztelésre vall, s ez még

kívánatosabbá tette, hogy ne találkozzanak egymással. Lehet, hogy csak

képzeli, de igazán csak az angyalok nem neheztelnének, ha ilyen csapás érné

őket.

Isabella meghívását könnyen meg tudta szervezni - szerencsére még alapos okot is

talált rá, hogy meghívassa Harrietet, nem kellett attól tartania, hogy kitalálja

valaki, miről van szó. Egy lyukas fog szolgáltatta az ürügyet.

Harriet egy idő

óta csakugyan fogorvoshoz készült. Mrs. John Knightley örült, hogy segítségére

lehet - jó ajánlólevél volt nála minden, ami betegséggel

kapcsolatos -, s alig

várta, hogy pártfogásába vegye Harrietet, bár nem akadt olyan fogorvosa, mint

kedvenc doktora, Mr. Wingfield. Emma - miután megállapodott nővérével - átadta a

meghívást barátnőjének, akit könnyű volt rábeszélni. Harriet tehát Londonba

készült - a meghívás legalább két hétre szólt -, és Mr. Woodhouse kocsiján fogja

az utat megtenni. Mindent elintéztek, minden lebonyolódott, és Harriet jó

egészségben megérkezett a Brunswick Square-re.

Most végre Emma is élvezhette Mr. Knightley látogatásait; igaz boldogsággal

beszélgethetett vele, és figyelhetett rá; nem nehezedett rá

lidércnyomásként

igazságtalanságának, bűnösségének fájó tudata, valahányszor eszébe jutott, milyen csalódott szív él a közelében, mennyit kell valakinek szenvednie olyan érzések miatt, amelyeket ő vezetett tévútra. Lehet, hogy Emma okatlanul látott olyan nagy különbséget a Mrs. Goddard házában búsuló vagy a Londonban élő Harriet között, de valahányszor rá gondolt, úgy érezte, hogy ott rengeteg olyat lát és hall, ami felkeltheti kíváncsiságát, elfoglalhatja, s így bizonyára nem gondol annyit a múltira és saját szívügyeire. Nem akarta, hogy szívében azonnal valami más aggodalom foglalja el azt a helyet, amelyet korábban Harriet töltött be. Olyan bejelentés állt előtte, amit rajta kívül más nem tehetett meg - be kellett vallania eljegyzését apjának; egyelőre azonban gondolni sem akart rá. Elhatározta, hogy addig halasztja közlendőjét, míg Mrs. Weston mindenen szerencsésen túlesik és felépül. Addig ne érje szeretteit semmiféle újabb aggodalom - meg önmagát sem akarta előre izgatni vele. Tehát számíthatott rá, hogy minden egyéb forró és lelkesítő öröme mellé legalább két heti nyugalom és lelki béke is járul. Hamarosan elhatározta - kötelességének érezte, de ugyanakkor örömmel is készül rá -, hogy lelki vakációjából fél órát Miss Fairfax meglátogatására szán. Illett elmennie - de vágyott is látni őt; most, hogy hasonló lett a helyzetük, csak még nagyobb jóindulatot érzett iránta. Persze titkos lesz az öröme; mivel azonban mindkettejükre hasonló jövő vár, bizonyára fokozottabb érdeklődéssel hallgatja végig mindazt, amit Jane mesélhet neki. Elment hát - legutóbb akkor járt ott, amikor hiába hajtattott ajtajuk elé -, a

Box Hill-i kirándulás utáni reggel óta nem volt náluk, akkor szegény Jane nagyon rosszul érezte magát, és jöllehet Emma nem is sejtette, mitől szenved a leginkább, állapota mély együttérzést keltett benne. Mivel attól tartott, hogy esetleg még mindig nem látják szívesen, elhatározta, hogy a folyosón vár, és bejelenteti magát a lánnyal, holott biztosan tudta, hogy otthon vannak.

Hallotta, ahogy Patty bejelenti; most azonban nem követte a bejelentést olyan felfordulás, mint legutóbb, amit aztán szegény Miss Bates szerencsésen megmagyarázott neki. Nem, csak annyit hallott, hogy azt válaszolják: "Kérjük, fáradjon fel", s a következő pillanatban maga Jane sietett elé a lépcsőn - mintha másféle fogadtatást nem is tartana elegendőnek. Emma még sose látta ilyen viruló színben, ilyen bájosnak, elragadónak. Arcáról zavar, elevenség és melegség sugárzott; mindaz, ami valaha is hiányzott megjelenéséből és viselkedéséből. Kitárt karokkal jött eléje, és halk, de érzéssel teli hangon így szólt:

- Ez igazán nagyon, nagyon kedves! Miss Woodhouse, nem is tudom kifejezni... remélem, elhiszi... Kérem, bocsásson meg, hogy nem találok szavakat...

Emmának nagyon jólesett a fogadtatás, és ő bizonyára hamarosan talált volna szavakat, de Mrs. Eltonnak a szobából hallatszó hangja visszatartotta, s arra kényszerítette, hogy minden baráti érzését és jó kívánságát egy nagyon, nagyon komoly kézfogásba sűrítse.

Mrs. Bates és Mrs. Elton együtt üldögélt. Miss Bates valahol a faluban járt, ennek köszönhatték a viszonylagos nyugalmat. Emma ugyan oda kívánta Mrs. Eltont,

ahol a bors terem; de olyan kedvében volt, hogy elegendő türelmet érzett magában
mindenkihez, s mivel Mrs. Elton szokatlan kegyességgel üdvözölte, remélte, hogy
a találkozásból nem lesz semmi baj.
Hamarosan úgy érezte, belelát Mrs. Elton gondolataiba, s érti, miért éppen olyan
vidám, mint ő maga is: Miss Fairfax bizalmasának érezte magát, s azt hitte,
olyasmit tud, ami mások előtt még titok. Emma azonnal leolvasta arcáról e
jeleket, s mialatt Mrs. Batest üdvözölte, és látszólag a jó öreg hölgy válaszára
figyelt, észrevette, amint a vendég színlelt titokzatossággal összehajtogat egy
levelet, amelyet nyilván éppen felolvasott Miss Fairfaxnek, s visszadugja
mellette heverő bíborszínű és arany retiküljébe, s jelentőségteljesen bólogatva
így szól:
- Ezt ugyebár máskor is befejezhetjük. Majd csak lesz még rá alkalom; a lényegét
voltaképpen már hallották is. Csak be akartam bizonyítani, hogy Mrs. S.
elfogadja mentegetőzésünket, s nincs megsértve. Láthatták, milyen elragadóan ír.
Ó, igazán édes teremtés! Maga is rajongott volna érte, ha oda kerül. De egy szót
se többet! Legyünk diszkrétek, jól neveltek. Csitt! Emlékszik azokra a
sorokra... nem is tudom hirtelen, melyik költeményből valók:
 Ha hölgyről van szó valahol,
 ott minden háttérbe szorul.[7]
Tudja, drágám, a mi esetünkben a hölgyet helyettesítsük... hm...
de egy szót se többet! Ugye, milyen szárnyaló kedvemben vagyok? De szeretném,
ha megnyugodnának
Mrs. S. miatt. Látja, egészen lecsillapította a beszámolóm.
Később, amikor Emma éppen csak elfordította a fejét, és megnézte Mrs. Bates
kötését, félig suttogva hozzátette:

- Látja, neveket nem említettem. Ó, nem, óvatos vagyok, mint egy államférfi.

Remekül csinálom.

Emma nem kételkedett többet. Láthatólag színjátéknak szánta a jelenetet, és

minden lehető alkalommal megismételte. Miután kis ideig mindnyájan nyugodtan

beszélgettek az időjárásról meg Mrs. Westonról, egyszerre azon vette észre

magát, hogy Mrs. Elton így szól hozzá:

- Nem gondolja, Miss Woodhouse, hogy huncut kis barátnőnk pompásan meggyógyult?

Nem gondolja, hogy hirtelen gyógyulása dicsőségére válik Mr. Perrynek? - Sokat

jelentő oldalpillantást vetett Jane-re. - Szavamra mondom, Perry csodálatosan

rövid idő alatt talpra állította! Ó, ha látta volna, mint én, amikor a legrosszabbul volt! - És miközben Mrs. Bates mondott valamit Emmának, tovább

suttogott: - Egy szót sem arról, milyen segítséget kaphatott Perry,

egy szót se

bizonyos windsori csodadoktorról. Ó, nem, az érdem legyen egészen Perryé!

- Nemigen volt szerencsém önhöz, Miss Woodhouse - kezdte megint -, a Box Hill-i

kirándulás óta. Nagyon kedves kirándulás volt. De mégis, úgy érzem, hiányzott

valami. Úgy látszik... azazhogy úgy látszott, mintha egyesek kedélye kissé borús

lett volna. Nekem legalábbis úgy tűnt, de lehet, hogy tévedtem. Annyi haszna

azonban volt, hogy máskor is lesz majd kedvünk odamenni. Mit szólnak hozzá, ha

összegyűjtenénk ugyanazt a társaságot, és még egyszer kirándulnánk a Box Hillre,

amíg tart a szép idő? De ugyanaz a társaság legyen, pontosan ugyanaz, kivétel

nélkül.

Nemsokára hazajött Miss Bates, s Emma akaratlanul is jól mulatott első neki

szóló zavaros válaszán; ennek feltehetőleg az volt az oka, hogy nem tudta, mit

szabad mondania, s ugyanakkor alig várta, hogy mindent kitaláljon.

- Köszönöm, drága Miss Woodhouse... kegyed csupa kedvesség.

Ki sem tudom

mondani... igaz, persze, értem én... a drága Jane szerencséje...

azazhogy nem

úgy értem... de szerencsésen meggyógyult. Hogy van Mr.

Woodhouse? Ó, de örülök!

Ki sem tudom mondani. Olyan boldog kis családot talál ma itt.

Igen, persze -

Aranyos fiatalember... azazhogy... olyan barátságos; már úgy értem, a jó Mr.

Perry. Olyan gondosan kezelte Jane-t. - Abból pedig, amilyen hálás

elragadtatással Mrs. Elton ottlétét ünnepelte, Emma arra

következtetett, hogy a

papék kissé éreztették neheztelésüket Jane-nel, s most kegyesen túltették

magukat rajta. Némi suttogás után, amely már-már bizonyossá tette sejtelmeit,

Mrs. Elton hangosabban szólalt meg:

- Igen, itt vagyok, kedves barátnőm, s olyan régóta vagyok maguknál, hogy bárki

más elnézést kért volna már; de az az igazság, hogy uramat és parancsolómat

várom. Megígérte, hogy ide jön utánam, tiszteletét akarja tenni.

- Micsoda! Hát Mr. Elton is megtisztel a látogatásával? Ez igazán kitüntetés!

Tudom, az urak nem szívesen mennek délelőtt látogatóba, és Mr. Elton annyira

elfoglalt ember...

- Bizony úgy van, ahogy Miss Bates mondja. Csakugyan el van foglalva reggeltől

késő estig. Vége-hossza nincs nálunk a jövés-menésnek, ki ezért, ki azért

keresi. A békebírák, a felügyelők, az egyházi gondnok, mind tőle kérnek

tanácsot. Úgy látszik, nélküle nem mennek semmire. Mondom is neki gyakran:

"Nahát, Mr. E., szerencse, hogy mindez magának jut és nem nekem!" Nem tudom, mi

lenne a rajzkrétáimmal meg a zongorámmal, ha csak feleannyian jönnének énhozzám.

Így is épp elég baj, hogy megbocsáthatatlanul elhanyagolom mindkettőt. Azt

hiszem, van két hete, hogy egy hangot sem ütöttem le. De annyit mondhatok, hogy

csakugyan eljön, mégpedig azért, hogy tisztelegjen mindnyájuknál. - Felemelte a

kezét, hogy Emma ne olvashassa le ajkáról a szavakat: - Tudják, gratuláló

vizit... Ó, hát persze, hogy kötelező!

Miss Bates pedig olyan boldogan nézett körül!

- Megígérte, hogy amint el tud szabadulni Knightleytől, eljön; ő és Knightley

bezárkóztak haditanácsot tartani. Mr. E. a Knightley jobb keze.

Emma a viláért el nem mosolyodott volna, csak ennyit kérdezett:

- Gyalog ment Mr. Elton Donwellbe? Nem lesz könnyű séta ilyen melegben!

- Dehogy, a Koronában van gyűlés, a rendes gyűlésük. Weston és Cole is ott

lesznek, de az ember hajlamos csak a hangadókat említeni. Azt hiszem, Mr. E. és

Knightley mindent a saját szájuk íze szerint intéznek.

- Nem tévesztette el a napot? - kérdezte Emma. - Szinte bizonyos vagyok benne,

hogy a koronabeli gyűlés csak holnap lesz. Mr. Knightley tegnap este

Hartfieldben járt, és úgy beszélt róla, mintha szombaton lenne esedékes.

- Nem, a gyűlést egészen bizonyosan ma tartják - hangzott az ellentmondást nem

tűrő válasz, ami azt akarta jelenteni, hogy Mrs. Elton nem tévedhet. - Igazán

azt hiszem - folytatta -, hogy nincs még egy falu, ahol ennyi ügyes-bajos dolog

akadna. Maple Grove-ban sosem hallottam ilyesmikről.

- Az kicsi község - mondta Jane.

- Hát én igazán nem tudom, drágám... sose hallottam őket erről beszélni.

- Dehogynem, abból is látható, hogy milyen kicsi az ottani iskola, amit, mint

mondta, nővére és Mrs. Bragge patronál; több iskola nincs, és ebbe is csak huszonöt gyerek jár.

- Ó, de okos teremtés, csakugyan így van! Egyem azt az okos fejcskáját! Micsoda tökéletes lény jönne ki abból, ha magát, Jane, meg engem összekevernének! Az én elevenségem és a maga megbízhatósága együtt tökéletes lenne. Persze, nem mintha azt akarnám állítani, hogy nem akadhat olyasvalaki, aki így is tökéletesnek tartja! De csitt... erről egy szót se!

Óvatossága fölöslegesnek látszott, Jane nem Mrs. Eltonnal, hanem Miss Woodhouse-zal szeretett volna szót váltani; ezt az utóbbi is világosan láthatta. Nyilvánvalóan ki akarta tüntetni, amennyire az udvariasság megengedi, bár egy-egy pillantásnál többet nemigen vethetett feléje.

Megérkezett Mr. Elton. Hölgye szokott sziporkázó elevenségével fogadta.

- Szép dolog, uram, mondhatom! Ide küld engem, hogy terhére legyek barátainknak, amíg nem méltóztatik neki is eljönni! De tudta, milyen kötelességtudó teremtéssel van dolga. Tudta, hogy nem mozdulok, míg uram és parancsolóm ide nem ér. Itt ülök már egy órája, s bemutatom a fiatal hölgyeknek, milyen az igazi hitvesi engedelmesség; ki tudja, nem lesz-e rá hamarosan szükségük.

Mr. Elton annyira kimelegedett és elfáradt, hogy minden szellemeskedés falra hányt borsónak bizonyult. Először persze udvariasan üdvözölnie kellett a hölgyeket, de a következő percben már önmaga miatt lamentált: milyen hőséget kellett elviselnie, s még hozzá hiába tette meg az utat.

- Amikor Donwellbe értem - mondta -, Knightley nem volt sehol. Nagyon furcsa!

Szinte érthetetlen, azok után, hogy reggel írtam neki, ő meg válaszolt, hogy egy

óraig bizonyosan otthon lesz.

- Donwell! - kiáltotta a felesége. - Drága Mr. E., csak nem Donwellben járt?!

Bizonyosan a Koronát akarja mondani, a gyűlésről jön, a Koronából!

- Dehogyan, az holnap lesz; s éppen abban az ügyben akartam Knightleyvel

feltétlenül találkozni. Milyen szörnyű, tikkasztó délelőtt! Méghozzá a mezőn

vágtam át - érezni lehetett a hangján, mekkora

méltánytalanságnak érzi, hogy így

bántak vele -, és ez csak még rosszabbá tette a dolgot. És akkor még csak nem is

találom otthon. Mondhatom, cseppet sem voltam elragadtatva! És ki sem menti

magát, üzenetet sem hagy. A házvezetőnő kijelentette, hogy nem kallott róla,

hogy várt volna engem. Nagyon különös. És még azt sem tudja senki, hová ment.

Talán Hartfieldbe, talán az Abbey-Millbe, talán az erdőbe. Miss Woodhouse, ez

igazán nem vall Knightley barátunkra! Meg tudja talán magyarázni?

Emma azzal szórakozott, hogy nagy komolyan kijelentette, ez csakugyan nagyon

furcsa, s egyetlen szót sem hozhat fel Mr. Knightley mentségére.

- El sem tudom képzelni - kiáltotta Mrs. Elton, jó feleséghez illően átérezve a

méltánytalanságot -, el sem tudom képzelni, hogy tehetett ilyen magával, éppen

magával! Igazán maga az utolsó, akiről el lehet feledkezni! Drága Mr. E.,

bizonyosan hagyott magának valami üzenetet... bizonyosra veszem. Még Knightley

sem lehet olyan különc; csak a személyzet elfeledkezett róla.

Higgye el, így

volt; a donwelli személyzettel könnyen megeshet ilyesmi; már gyakran

megfigyeltem, hogy valamennyien kétbalkezesek, és nagyon hanyagok. Annyi

bizonyos, nem szeretném, ha olyan valaki állna a tálalómnál, mint az a Harry.

Mrs. Hodgest pedig Wright sem becsüli... ígért neki egy receptet, és azóta sem küldte el.

- A ház közelében találkoztam William Larkinsszal - folytatta Mr. Elton -, ő

megmondta, hogy nem találom otthon a gazdáját, de nem hittem neki. William elég

rosszkedvűnek látszott. Azt mondta, nem tudja, mi ütött a gazdájába újabban,

alig lehet szavát venni. Nekem semmi közöm William fájdalmaihoz, de nagyon

fontos, hogy még ma találkozzam Knightleyvel; így aztán igazán nagyon

kellemetlen, hogy hiába tettem meg ebben a hőségben a hosszú utat.

Emma érezte, legjobb lesz, ha azonnal hazamegy. Mr. Knightley valószínűleg már

otthon várja; talán attól megóvhatja legalább, hogy még mélyebbre süllyedjen Mr.

Elton szemében, bár William Larkinson már úgysem lehet segíteni.

Búcsúzkodás közben örömmel látta, hogy Miss Fairfax ki akarja kísélni a

szobából, sőt lekíséri a lépcsőn; így aztán volt alkalma s fel is használta,

hogy ezt mondja neki:

- Talán jó is, hogy nem tudtam önnel beszélgetni. Ha nem lettek volna itt mások

is, még kísértésbe jövök, hogy szóba hozzak bizonyos témát, kérdezősködjem, és

nyíltabban beszéljek, mint ahogy szigorúan véve illendő. Úgy érzem, feltétlenül

kíváncsiskodtam volna.

- Ó! - kiáltotta Jane, és elpirult, amit Emma sokkal vonzóbbnak tartott, mint

szokott előkelő nyugalmát. - Az nem lett volna baj. Inkább attól kellett volna

tartani, hogy untatni fogom. Nagyobb örömet nem szerezhetett volna nekem,

minthogy érdeklődést mutat. Igazán, Miss Woodhouse - mondta kissé nyugodtabban

- , tudom, milyen helytelenül viselkedtem, milyen nagyon helytelenül, és csak az vigasztal, hogy azok a barátaim, akiknek jó véleményére legtöbbet adok, nem irtóznak tőlem annyira, hogy... nincs időm, hogy csak a felét is elmondjam annak, amit szeretnék. Szeretnék bocsánatot, elnézést, megértést kérni. Úgy érzem, ez volna a kötelességem. De sajnós... egyszóval, ha nem tud megbocsátani a vőlegényemnek...

- Ó, ön igazán túlságosan érzékeny! - kiáltotta Emma melegen, és megragadta a kezét. - Tőlem nem kell bocsánatot kérnie, és mindazok, akiktől talán kellene, annyira elégedettek, sőt olyan boldogok...

- Ön nagyon kedves, de én tudom, hogyan viselkedtem önnel szemben. Hidegen és mesterkélten! Mindig alakoskodnom kellett. Csupa színlelés volt az életem.

Bizonyára utálatosnak talált.

- Erről egy szót se többet! Úgy érzem, csak én tartoznék bocsánatkéréssel.

Bocsássunk meg egymásnak, most rögtön. Tegyük a lehető leggyorsabban, amit tennünk kell, azt hiszem, érzéseink ebben úgylis megelőztek már bennünket.

Remélem, jó hírei vannak Windsorból?

- Nagyon.

- S a legközelebbi újdonság, gondolom, az lesz, hogy elveszítjük - éppen, amikor már kezdtem megismerni.

- Ó, ami azt illeti, még semmit sem lehet előre tudni. Addig maradok itt, míg

Campbell ezredesék üzennek értem.

- Lehet, hogy még semmi sincs végleg eldöntve - válaszolta Emma mosolyogva -, de bocsásson meg, gondolni csak kell rá.

Jane visszamosolygott, s közben így válaszolt:

- Teljesen igaza van, gondoltunk is rá. Önnek elmondhatom (tudom, nem adja

tovább), az már eldőlt, hogy Mr. Churchill-lel együtt Enscombe-ban fogunk lakni.

Legalább három hónapig mély gyászt kell tartanunk; de ha ezen túl leszünk, azt

hiszem, nincs mire várnunk.

- Köszönöm, köszönöm, csak ennyit akartam tudni. Ó, ha tudná, mennyire szeretem,

ha minden nyíltan, határozottan történik! És most isten önnel!

Ötvenharmadik fejezet

Mrs. Weston összes barátját megörvendeztette a hír, hogy minden a

legszerencsésebben zajlott le, s ha volt valami, aminek Emma még ennél is jobban

tudott örülni, hát az, hogy barátnőjét egy kislány mamájának tudhatta. Emma

mindig is Miss Westont kívánt. Azt a világot el nem ismerte, hogy azért

szeretne leányt, mert később majd összeboronálhatja Isabella valamelyik fiával,

de szilárdan hitte, hogy az apa és az anya egyaránt kislányt szeretne. Milyen jó

lesz Mr. Westonnak, ha megöregszik - márpedig tíz év múlva ő is öregember lesz

-, hogy egy gyermek tréfái és csacsckasága, jókedve és mókái vidítják fel a

házát, olyan gyermeké, akinek sosem kell elkerülnie otthonról!

Ami pedig Mrs.

Westont illeti, semmi kétség, mindene lesz a kislány. Szinte kár lenne, ha

valaki, akinek annyira vérében van a nevelés, nem

hasznosíthatná még egyszer e

képességeit.

- Tudja, szerencséje volt, hogy rajtam gyakorolhatta magát - folytatta Emma -,

mint d'Almane bárónő d'Ostalis grófnőn Madame de Genlis

Adelaïde és Théodore

című regényében: majd most meglátjuk az ő még tökéletesebben nevelt kis

Adelaïde-ját.

- Akit majd még jobban elkényeztet, mint magát - válaszolta Mr. Knightley -, és

azt hiszi, hogy egyáltalán nem kényezteti. Csak ennyi lesz a különbség.

- Szegény gyermek! - kiáltotta Emma. - Ha így igaz, mi lesz belőle?
- Nagy baj azért nem történik. Az lesz, ami ezer mással megtörtént már.

Kiskorában elviselhetetlen lesz, aztán ahogy felnő, megjön az esze.

Drága Emmám,

kezdek kibékülni az elkényeztetett gyermekekkel. Hogyan

lehetnék én, aki minden

boldogságomat magának köszönhetem, szigorú hozzájuk?

Emma nevetett, és így válaszolt: - De nekem ott volt maga, aki mindent megtett,

hogy ellensúlyozza mások kényeztetését. Nemigen hiszem, hogy csupán a saját

józan eszem helyrehozta volna hibáimat.

- Nem? Én hiszem. A természet megáldotta értelemmel; Miss Taylor megtanította a

jóra. Ebből csak jó jöhetett ki. Az én beavatkozásom éppúgy árthatott volna,

mint ahogy talán használt. Nagyon természetes lett volna, ha azt mondja: ugyan

micsoda jognak leckéztet engem? És attól félek, természetes is volt, ha úgy

érezte, hogy sokat kellemetlenkedem magának. Nem hiszem, hogy bármiféle jót

tettem volna. Jó csak nekem volt, hogy körülvehettem magát leggyöngédebb

érzelmeimmel. Nem gondolhattam volna annyit magára, ha minden hibájával együtt

nem rajongok annyira magáért; s míg annyi hibát beleképzeltem, szerelmes voltam

magába... legalább azóta, hogy betöltötte a tizenharmadik évét.

- Én bizonyos vagyok benne, hogy hasznomra vált - mondta

Emma. - Nagyon gyakran

jó irányba befolyásolt, gyakrabban, mint ahányszor annak idején beismertem.

Egészen bizonyosan javamra vált. És ha biztos, hogy szegény kis Anna Westont

elrontják, a humánus érzés azt követeli, hogy ugyanannyit megtegyen érte is,

mint értem tett, kivéve persze, hogy beleszeret, amikor majd betölti a

tizenharmadik évét.

- Hányszor mondta nekem kislány korában, jellegzetes huncut pillantásával: "Mr.

Knightley, ezt vagy azt fogom tenni; papa azt mondta, szabad, vagy: Miss Taylor

megengedte", olyasmire, amit nem helyeseltem. Ilyenkor kétszeresen is bánthatta a beavatkozásom.

- Milyen aranyos teremtség voltam! Nem csoda, hogy ilyen szeretettel megőrzi

emlékezetében a szavaimat!

- "Mr. Knightley!" Mindig Mr. Knightleynek szólított, és a megszokás

következtében már nem is tűnt olyan nagyon szertartásos megszólításnak. Pedig

az. Szeretném, ha másképpen szólítana, csak nem tudom, hogyan.

- Emlékszem, vagy tíz évvel ezelőtt egyik aranyos dührohamomban George-nak

neveztem. Azt hittem, megharagszik érte, de mivel nem ellenkezett, többször meg sem próbáltam.

- És nem szólíthatna most George-nak?

- Lehetetlen. Sohasem tudnám másképpen szólítani, mint Mr. Knightleynek. Még azt

sem ígérhetem, hogy Mrs. Elton finom modorát utánozva röviden csak Mr. K.-nak

hívom. De annyit ígérek - tette hozzá gyorsan nevetve, és elpirult - , hogy

egyszer a keresztnevéen szólítom. Nem mondom meg, mikor, de kitalálhatja, hogy

hol... abban az épületben, ahol a holtomiglant szokták kimondani.

Emma nagyon sajnálta, hogy nem ismerheti el nyíltabban Mr. Knightley igazát egy

olyan kérdésben, amelyben, ha rá hallgat, megmenekült volna a legrosszabbtól

minden elkövetett ostobasága között: Harriet Smithszel szántsándékkal

megteremtett bizalmas kapcsolatát illetően. Ezt azonban túl kényes témának

érezte. Ő nem tudta szóba hozni - Harrietet különben is ritkán emlegették egymás közt. Lehet, hogy Mr. Knightleynek egyszerűen eszébe sem jutott, de Emma szívesen sorolta ezt is gyöngédségének egyéb jelei közé, meg úgy gondolta, vőlegénye gyanítja, hogy barátságuk hanyatlóban van. Ő maga is világosan látta, hogy ha más körülmények között válnak el egymástól, akkor nemcsak Isabella leveleiből kapott volna híreket Harrietről - márpedig most ez volt a helyzet. Ezt ő is észrevette. A fájdalmat, hogy titkolóznia kell előtte, alig érezte kisebbnek annál, amit Harriet boldogtalansága okozott neki. Isabella a körülményekhez képest egészen jó híreket írt vendégéről; megérkezésekor kicsit letörtnek látszott, amit azonban - fogorvosi vizit állván előtte - egészen természetesnek tartott; de úgy látszik, mióta a műtéten túlestek, ugyanolyannak találja Harrietet, mint azelőtt. Igaz, hogy Isabella nem valami éles szemű megfigyelő, de ha Harrietnek nincs kedve annyit játszani a gyerekekkel, mint máskor, azt azért észrevette volna. Emma lelkiállapotának és reményeinek nagyon jól jött, hogy Harriet tovább marad Londonban, a jelek szerint a kétheti vendégeskedésből legalább egy hónap lesz. Mr. és Mrs. John Knightley augusztusban Hartfieldbe készültek, s meghívták, maradjon addig náluk, míg kocsin magukkal hozhatják.

- John még csak nem is említi barátnőjét - mondta Mr. Knightley.
- Itt a válasza, ha éppen látni akarja.

Arra a levélre jött válasz, amelyben házassági tervét jelentette be öccsének. Emma mohón kapott utána, alig várta, hogy láthassa, mit szól a dologhoz sógora - az nemigen érdekelte, hogy barátnőjéről nincs benne szó.

- John testvéri szívvel osztozik boldogságomban - folytatta Mr. Knightley -, de nem a bókok embere, s bár jól tudom, hogy igaz testvéri szeretettel szereti magát is, annyira idegen tőle a lelkesedés, hogy más lány hidegnek tartaná a dicséretét. De magának nem félek megmutatni, mit ír.

- Úgy ír, ahogy értelmes emberhez illik - válaszolta Emma, mikor elolvasta a levelet. - Becsülöm az őszinteségét. Nyilvánvalóan úgy érzi, számomra szerencse ez az eljegyzés, de bízunk benne, hogy idővel talán méltó leszek anyji vonzalomra, amennyire maga máris méltónak tart. Ha mást írt volna, úgyse hinnék neki.

- De, Emmám, ilyesmiről szó sincs! Csak azt akarja mondani...

- Mi ketten, ő meg én, igencsak egy véleményen lennénk a két fél megítélésében - vágott közbe Emma mosolyogva, bár komolyan beszélt. - Még sokkal inkább, mint amennyire talán ő maga sejti... ha nyíltan, minden ceremónia nélkül, őszintén beszélhetnénk róla.

- Emma, drága Emmám...

- Ó - kiáltotta erre Emma, most már csakugyan felvidulva -, ha úgy képzeled, hogy öccse nem ismeri el eléggé kiválóságaimat, csak várja meg, míg drága apám is megtudja a titkot, és hallgassa meg az ő véleményét. Legyen nyugodt, hogy ő még sokkal kevésbé fogja elismerni a magáét. Szerinte minden előny és boldogság magának jut ebben az esetben, az érdem meg egyedül az enyém. Remélem, nem süllyedek azonnal "szegény Emmá"-vá a szemében. Ennél tovább nem tud elmenni az elnyomott erény iránti gyöngéd együttérzésben.

- Ó - kiáltotta Mr. Knightley -, bárcsak fele olyan könnyen meggyőzhetnénk édesapját, mint Johnt, hogy minden reményünk megvan rá, hogy olyan boldogok

leszünk egymással, amilyen boldogságot az egyforma érdem csak biztosíthat! De John levelének egyik passzusa megneveltet... észrevette?... Amikor azt írja, hogy a közlésem nem érte egészen váratlanul, és szinte számított valami ilyesféltre.

- Ha jól értem öccsét, csak arra gondolt, hogy foglalkozik a házasság gondolatával. Azt nem sejtette, hogy rólam van szó. Úgy látszik, ez egészen váratlanul érte.

- Persze, persze, de mulattat, hogy ennyire belelátott az érzelmeimbe. Vajon miből gondolta? Nem emlékszem, hogy a hangulatomban vagy a viselkedésemben lett volna bármilyen változás, amiből arra következtethetett, hogy többet gondolok a házasságra, mint máskor. De gondolom, mégis így lehetett. Annyi bizonyos, hogy más voltam, amikor legutóbb náluk laktam. Azt hiszem, nem játszottam annyit a gyerekekkel, mint máskor. Emlékszem, egyik este szegény kisfiúk azt mondták: "A bácsi mostanában mindig fáradtnak látszik." Eljött az ideje, hogy másokkal is közöljék a hírt, s lássák, mit szólnak hozzá.

Amint Mrs. Weston annyira felépült, hogy fogadhatta Mr. Woodhouse látogatását, Emma - aki úgy tervezte, belekalkulálja az ő szelíd okoskodását is apja rábeszélésébe - elhatározta, hogy előbb otthon jelenti be a dolgot, azután pedig Randallsban. De hogyan közölje az apjával? Megígérte, hogy Mr. Knightley távollétében sort kerít rá, de amikor eljött az ideje, annyira inába szállt a bátorsága, hogy legszívesebben elhalasztotta volna az egészet. Mr. Knightley érkezését azonban úgy időzítették, hogy ő folytatja majd, amit Emma elkezdett.

Beszélnie kell hát, méghozzá vidáman. Nem szabad apja előtt még szomorúbbnak tüntetni fel a dolgot azzal, hogy maga is bánatos hangon beszél róla. Nem szabad olyan látszatot keltenie, mintha szerencsétlenségnek érezné, összeszedte tehát minden jókedvét, előkészítette apját, hogy valami furcsát fog hallani, aztán néhány szóval közölte, hogy ő és Mr. Knightley szeretnének összeházasodni, ha beleegyezését és helyeslését megkaphatnák - és bízik benne, hogy minden nehézség nélkül meg is fogja adni, mivel ez a terv csak növeli mindnyájuk boldogságát. Hartfield olyasvalaki állandó ottlétével gazdagodna, akit apja - jól tudja - leányain és Mrs. Westonon kívül a világon legjobban szeret. Szegény öregúr! Először nagyon megrázta a hír, és a legkomolyabban megpróbálta lebeszélni leányát. Nem is egyszer emlékeztette, hogy eddig mindig azt mondta, sohasem megy férjhez, és bizonygatta, hogy sokkal jobban tenné, ha megőrizné önállóságát; beszélt szegény Isabelláról és szegény Miss Taylorról. De semmire sem ment vele. Emma szerető hízélgéssel becézte, mosolygott, és azt hajtogatta, hogy ennek pedig meg kell lennie, meg hogy ne vegye egy kalap alá őt Isabellával és Mrs. Westonnal, akinek házassága csakugyan szomorú változást jelentett, minthogy elszakadtak otthonról; ő mindig itt lesz; ez a változás csak előnyére lesz a családnak, kellemesebbé teszi életüket; és egészen bizonyos benne, hogy ha apja egyszer megszokja a gondolatot, neki is jólesik majd, ha Mr. Knightley mindig velük lesz. Hát nem szereti Mr. Knightleyt? Csak nem tagadja le, mennyire szereti? Ki mástól szokott tanácsot kérni üzleti ügyeiben, ha nem tőle? Kit tud

olyan jól használni, ki írja meg olyan készségesen a leveleit, ki segít neki
olyan szívesen? Ki olyan vidám, olyan figyelmes, olyan ragaszkodó? Hát nem szeretné, ha mindig itt lenne a házban? De igen. Ez mind igaz, Mr. Knightley nem lehet náluk elég gyakran; Mr. Woodhouse nagyon örülne, ha akár mindennap láthatná; de hát így is mindennap látja. Miért nem maradhat minden a régiben?
Mr. Woodhouse nem tudott egyhamar megbékélni; de a dolog legrosszabb részén túlestek, a gondolat megfogamzott benne; a többit megteszi az idő és az állandó ismételtetés. Emma könyörgését és érvelését a Mr. Knightleyé követte, akinek meleg, dicsérő szavait az öregúr mintha szívesen is hallgatta volna; hamarosan hozzászokott, hogy mindketten minden lehető alkalommal erről beszélnek vele.
Isabella mindent megtett, amit a legmelegebben támogató levelek segítségével tehetett, s Mrs. Weston is már az első alkalommal készségesen a legkedvezőbb színben látta a dolgot, először is, mert már úgyis eldöntötték, másodszor pedig, mert nagyon jó megoldásnak tartotta. Tudta, hogy a két érv körülbelül egyforma súllyal esik a latba Mr. Woodhouse szemében. Abban mindenki egyetértett, hogy a házasságra sor kerül, s mindenki, akire Mr. Woodhouse hallgatni szokott, biztosította, hogy a változás csak javára szolgál majd; s minthogy ő maga is érzett valami olyasfélét, hogy nagyon jó lesz, kezdte úgy gondolni, hogy ha majd egyszer, talán egy-két év múlva létrejön ez a házasság, nem is lesz olyan nagy szerencsétlenség.
Mrs. Weston nem alakoskodott, nem tettette az érzelmeket, amikor a házasság

mellett érvelt Mr. Woodhouse előtt. Nagyon meglepte a hír, talán soha életében nem lepődött még meg annyira, mint amikor Emma beavatta a titokba; de úgy látta, ez a házasság csak növelni fogja mindnyájuk boldogságát, ezért habozás nélkül a legmelegebben rábeszélte Mr. Woodhouse-t. Mr. Knightleyt annyira respektálta, hogy úgy érezte, még az ő drága Emmáját is megérdemli, s ez a parti minden tekintetben megfelelőnek, előnyösnek és kivételesen szerencsésnek látszott; egy dologban, a legfontosabb szempontból pedig annyira kívánatos, olyan kivételesen szerencsés megoldást hozott, hogy Mrs. Weston úgy látta, Emma senki más mellett sem köthetett volna ki ilyen szerencsésen, ő pedig a világ legbutább teremtménye, hogy rég nem jutott eszébe ez a lehetőség, és nem kívánta teljes szívéből. Hány férfi akadna rangban Emmához illő, aki hajlandó volna lemondani saját otthonáról és Hartfieldbe költözni? És Mr. Knightleyt kívül ki ismeri annyira Mr. Woodhouse-t, ki tud annyira bánni vele, hogy ez a megoldás még kívánatos is lehessen? Amikor férjével Frank és Emma házasságáról beszélgettek, mindig érezték a lappangó problémát, mi lesz szegény Mr. Woodhouse-zal. Mindig érezték a megoldatlan kérdést, hogyan lehet Enscombe és Hartfield igényeit, egyaránt kielégíteni. Mr. Weston ugyan nem ismerte el annyira ennek a jelentőségét, mint a felesége, de még ő sem tudta mással lezárni a témát, mint hogy "az ilyesmi magától megoldódik, a fiatalok majd megtalálják a módját". Ebben az esetben azonban semmit sem kellett a jövőre bízni. Itt minden nyíltan, tisztán, egyenesen történt. Senki sem kényszerült olyasmire, amit áldozatnak lehetett

volna tekinteni. Ez a házasság a legnagyobb boldogságot ígérte, és nem szólt ellene egyetlen komoly érv sem. Amikor Mrs. Weston kisbabájával ölében ilyen gondolatokba merült, a világ legboldogabb asszonyának érezte magát. Boldogságát csak az növelhette még jobban, hogy észrevette: kicsikéje hamarosan kinövi első főkötőit. A hír mindenütt meglepetést keltett. Még Mr. Weston is meglepődött öt percre, ennyi azonban elég volt számára, hogy gyors észjárásával megszokja a gondolatot. Látta a dolog előnyeit, s éppúgy örvendezett, mint a felesége; de csodálkozása hamarosan elpárolgott, és nem telt bele egy óra, már-már úgy képzelte, hogy mindig is sejtette a dolgot. - Tudom, hogy titokban kell tartani - mondta -, az ilyesmi mindig titok, amíg egyszer csak kiderül, hogy mindenki tudja. Csak mondják meg, mikor beszélhetek róla. Kíváncsi vagyok, sejtí-e Jane? Másnap reggel átment Highburybe, és kielégítette kíváncsiságát. Elmesélte neki az újdonságot. Vagy nem olyan, mintha Jane a leánya volna? Az idősebbik leánya? Neki csak el kell mondania! Mivel Miss Bates is jelen volt, a hír azonnal tovább jutott Mrs. Cole-hoz, Mrs. Perryhez és Mrs. Eltonhoz. Az érdekeltek azonban előre felkészültek erre; kiszámították, milyen gyorsan terjed el a hír egész Highburyben, attól kezdve, hogy Randallsban megtudták, és nagy önuralommal úgy tekintettek magukra, mint akik jó néhány családnak témát szolgáltattak az esti tereferéhez. Általában mindenki nagyon helyeselte a tervezett házasságot. Akadtak, akik a vőlegényt, akadtak, akik a menyasszonyt tartották szerencsésebbnek; némelyek azt

ajánlották, költözzenek mind Donwellbe, és engedjék át Hartfieldet John Knightleyéknek; mások megjósolták, hogy vizály tör majd ki a személyzet körében; általában azonban komoly kifogása senkinek sem volt, a parókia lakóin kívül. Ők semmi örülnivalót sem találtak, ami enyhíthette volna meglepetésüket. Mr. Elton, feleségéhez képest, nem sokat törődött az egésszel; csak annyit remélt, hogy "most talán kielégül a kisasszony büszkesége", és feltételezte, hogy úgymint mindig meg akarta fogni Knightleyt - arra vonatkozólag pedig, hogy Hartfieldben élnek majd, volt mersze így kiáltani: "Inkább ő, mint én!" Mrs. Elton azonban igazán nagyon elkeseredett. "Szegény Knightley! Szegény fickó! Milyen szomorú história!" Nagyon vele érez, mert igaz ugyan, hogy excentrikus, de azért sok jó tulajdonsága van. Hogy tudták így lépre csalni? Nem is hiszi el, hogy szerelmes. Ugyan! Szegény Knightley! Most aztán vége minden kellemes kapcsolatnak. Milyen boldogan jött hozzájuk ebédre, valahányszor meghívták! Ennek most már vége! Szegény ördög! Nem lesz több kirándulás Donwellbe az ő tiszteletére! Nem bizony; ott lesz Mrs. Knightley, és mindent elront. Borzasztóan kellemetlen! De egy csöppet sem bánja, hogy a minap úgy leszólta a házvezetőnőt. Az együttlakás borzasztó ötlet! Semmi jó sem származhat belőle! Ismert egy családot Maple Grove környékén, azok is megpróbálták, és nem telt bele egy fél év, külön kellett költözniök.

Ötvennegyedik fejezet

Telt-múlt az idő. Még néhányat alusznak, és megérkeznek a londoniak. Riasztó

változás lesz; s Emma egy reggel éppen azon gondolkozott,
mennyi izgalmat és
bánatot jelent majd ez neki, amikor belépett Mr. Knightley, és
Emma minden bántó
gondolata elpárolgott. Egy ideig vidáman beszélgettek, aztán a
férfi
elhallgatott, majd komolyabb hangon így kezdte:
- El kell mondanom valamit magának, Emma... Híreket kaptam.
- Jókat vagy rosszakat? - kérdezte Emma gyorsan felnézve rá.
- Nem tudom, minek nevezzem őket.
- Ó, bizonyára jó hírek. Látom az arcán. Hisz alig tudja elfojtani a
mosolygását.
- Félek, drága Emmám - mondta erre a férfi fegyelmezve a
vonásait -, nagyon
félek, hogy ha meghallja, nem fog mosolyogni.
- Igazán? És miért nem? Nemigen tudok olyasmit elképzelni, ami
magának örömet
okoz vagy mulattatja, rám meg nem így hatna.
- Van egyvalami - válaszolta Mr. Knightley -, remélem, hogy csak
egyetlenegy,
amiről nem egyformán gondolkozunk. - Pillanatnyi szünetet
tartott, s a lány
arcára szegezve tekintetét megint mosolyogni kezdett. - Hát nem
jut eszébe? Nem
emlékszik rá? Harriet Smith!
A név hallatán Emma arca lángba borult, félelem fogta el, bár
maga sem tudta,
mitől fél.
- Ugye, maga is kapott tőle ma reggel levelet? - kiáltotta a férfi. -
Igen, azt
hiszem, csakis így lehet. Tehát mindent tud.
- Nem, nem kaptam semmiféle levelet... Kérem, mondja már el!
- Látom, elkészült a legrosszabbra; és csakugyan nagyon rossz
hír. Harriet Smith
férjhez megy Robert Martinhoz.
Emma összerezett, ami éppen nem arra vallott, hogy elkészült
erre a hírre;
szemének mohó pillantása ezt fejezte ki: "De hisz ez lehetetlen!",
ajka azonban
néma maradt.
- Pedig csakugyan így van - folytatta Mr. Knightley -, magától
Robert Martintól

tudom. Nincs fél órája, hogy elment tőlem.

Emma még mindig szemmel látható csodálkozással meredt rá.

- Úgy látom, Emmám, joggal tartottam tőle, hogy nem örül majd neki. Bárcsak

azonos lenne róla a véleményünk. De idővel majd az lesz. Az idő bizonyára jobb

belátásra bírja majd valamelyikünket. Addig meg nem kell róla sokat beszélnünk.

- Teljesen félreért - válaszolta Emma összeszedve magát -, nem arról van szó,

hogy elkésérít ez a fordulat, csak nem tudom elhinni.

Lehetetlennek tűnik. Csak

nem akarja azt mondani, hogy Harriet Smith igent mondott

Robert Martinnak? Csak

nem akarja azt mondani, hogy a fiatalember még egyszer megkérte a kezét? Máris?

Ugye, csak gondolja, hogy ez a szándéka?

- De igenis azt akarom mondani, hogy megtette - válaszolta Mr. Knightley

mosolyogva, de határozottan -, és ő igent mondott.

- Szent Isten! - kiáltotta Emma. - No de ilyet! - Aztán

kézimunkakosara felé

hajolt, hogy legyen ürüge lehajtani a fejét, és elrejthesse arcán az ujjongó

öröm kifejezését, mert bizonyosra vette, hogy rá van írva, majd hozzátette: -

Most pedig meséljen el mindent: hadd fogjam fel végre az egészet.

Mikor, hol,

hogyan? Hadd tudjak meg mindent. Így még életemben nem lepődtem meg... de annyit

mondhatok, hogy nem késérít el. Hogyan... hogyan történhetett?

- Nagyon egyszerűen. Robert Martin három nappal ezelőtt

Londonba ment üzleti

ügyben, és rábízta néhány írást, amit el akartam küldeni

Johnnak. A papírokat

átadta John irodájában, és meghívták, tartson velük aznap este az Astley

cirkuszba. Cirkuszba készültek a két nagyobbik fiúval. A társaság tagjai öcsém,

Isabella, Henry, John és Miss Smith voltak. Robert barátom nem bírt ellenállni.

Útközben beszóltak érte; mindnyájan remekül szórakoztak; öcsém aztán meghívta másnap ebédre, amit ő el is fogadott, és (ahogy szavaiból kivettem) látogatása során alkalmat talált rá, hogy Harriettel beszéljen; és nem beszélt hiába.

Igenlő válasza olyan boldoggá tette, amennyire meg is érdemli ez a derék fiú.

Tegnap jött haza a postakocsival, s ma rögtön reggeli után eljött hozzám, hogy

beszámoljon útja eredményeiről, először az én dolgomról, aztán a sajátjáról.

Ennyi az egész, amit a "mikor, hol és hogyan"-ra válaszolni tudok. Barátnője

majd sokkal hosszabb történetet kerekít belőle, ha együtt lesznek. Ó majd

elmondja azokat az apró részleteket, amelyek csak női megfogalmazásban

érdekesek. Mi csak nagy vonalakban foglalkozunk a dolgokkal.

Azt mindenesetre el

kell mondanom, hogy Robert Martin boldogságát túlaradónak láttam, legalábbis én,

és az ő természetéhez képest; még azt is megemlítette, ami nemigen tartozik a

tárgyhoz, hogy amikor Astleynél kiléptek a páholyukból, öcsém a feleségét és a

kicsi Johnt vette gondjaiba, neki pedig Miss Smith és Henry jutott, meg hogy

egyszer csak olyan tömegbe keveredtek, hogy Miss Smithnek szinte inába szállt a

bátorsága.

Szünetet tartott. Emma nem mert rögtön válaszolni. Bizonyos volt benne, hogy ha

most megszólal, egészen érthetetlenül nagy boldogságot árul el. Várnia kell

néhány pillanatig, különben vőlegénye még egészen bolondnak tartja. A férfit

azonban megzavarta a hallgatása, s miután egy darabig némán figyelte, így szólt:

- Emma, szerelmem, azt mondta az előbb, hogy nem keseríti el ez a fejlemény; de

attól félek, mégis jobban fáj, mint gondolta. Martin társadalmi helyzete bizony kellemetlen, de azt kell néznie, hogy barátnőjének megfelel; s én felelek róla, hogy ha jobban megismeri a fiút, egyre jobb véleménye lesz róla; tetszeni fog magának józan esze és tisztos elvei miatt is. Ami a fiú emberségét illeti, jobb kezekben nem is tudhatná a barátnőjét. Társadalmi helyzetén változtatnék, ha tudnék; ezzel sokat mondtam, Emmám. Mindig kinevet William Larkins miatt, de Robert Martin nélkül éppen olyan nehezen tudnék meglenni. Azt akarta elérni, hogy Emma felnézzen, és mosolyogjon, a lány pedig, miután nagy nehezen elfojtotta a túlságosan ragyogó mosolyt, vidáman így válaszolt:

- Nem kell annyira törnie magát, hogy kibékítsen a házasság gondolatával. Azt hiszem, Harriet nagyon jól teszi, ha hozzá megy Mr. Martinhoz. Az ő társadalmi helyzete talán még rosszabb, mint a fiúé; értékes tulajdonságok dolgában bizonyára a fiú áll magasabban. Csak a meglepetés némított el... annyira meglepődtem! Nem tudja elképzelni, milyen váratlanul ért a hír, mennyire nem készültem el rá. Jó okom volt azt hinni, hogy Harriet az utóbbi időben határozottabban Mr. Martin ellen döntött, mint azelőtt.

- Magának kell a legjobban ismernie a barátnőjét - válaszolta Mr. Knightley -, de én úgy gondolom, jó természetű, jóérezésű leány, és nem túlságosan keményszívű olyan fiatalemberrel, aki azt mondja neki, hogy szereti. Emma akaratlanul is elnevette magát, és így válaszolt:

- Szavamra mondom, azt hittem, maga legalább olyan jól ismeri, mint én. De mondja, Mr. Knightley, egészen bizonyos benne, hogy határozottan és véglegesen igent mondott? El tudom képzelni, hogy idővel megteszi, de máris? Nem értette

félre? Maguk ketten más dolgokról beszéltek; üzleti ügyekről, birkavásárról, meg új vetőgépekről; nem lehetséges, hogy ilyen zűrzavar közepette félreértette Mr.

Martint? Hogy nem Harriet kezét kapta meg most már végleg, hanem valami nevezetes ökörről beszélt?

Ebben a pillanatban olyan elevenen állt Emma előtt a Mr. Knightley és a Robert

Martin külseje és modora közötti különbség, olyan élesen jelent meg előtte, mi

történt nemrégiben Harriettel, olyan frissen csengtek fülében a leány világosan

hangsúlyozott szavai: "Remélem, okosabb vagyok, most már annál, hogy Robert

Martinon járjon az eszem", hogy csakugyan arra számított, a jegyesség híre

legalábbis kissé korainak bizonyul. Másképp nem is lehet.

- Hogy mer ilyet mondani? - kiáltotta Mr. Knightley. - Hogy mer olyan

tökfilkónak képzelni, aki nem érti, miről beszél neki valaki? Mit érdemel ezért?

- Ó, én mindig a legjobb bánásmódot érdelem, mert mással be sem érem; tehát

nyílt, egyenes választ kell adnia. Egész bizonyos, hogy jól látja, hogyan áll

most egymással Mr. Martin és Harriet?

- Egészen bizonyos - válaszolta Mr. Knightley, nagyon tagoltan ejtve a szót -,

hogy azt mondta, a leány igent mondott; hogy nem volt semmi homály, semmi kétség

szavaiban, és azt hiszem, be is tudom bizonyítani, hogy csakugyan így van.

Megkérdezte tőlem, mitévő legyen most. Mrs. Goddardon kívül nem ismer mást,

akihez Harriet rokonairól és családjáról információért fordulhatna. Tudok-e

okosabbat ajánlani neki, mint hogy Mrs. Goddardhoz forduljon?

Kijelentettem,

hogy nem. Akkor pedig, mondta, még a nap folyamán igyekszik felkeresni.

- Most tökéletesen megnyugtatott - válaszolta Emma legvidámabb mosolyával -, és a legőszintebben boldogságot kívánok nekik.

- Alapjában megváltozott a véleménye, amióta utoljára beszéltünk erről a témáról.

- Remélem is... mert akkoriban sült bolond voltam.

- Pedig az enyém is megváltozott, mert hajlandó vagyok elismerni Harriet jó tulajdonságait. A maga kedvéért, meg Robert Martinéért (akiről okkal hihettem, hogy még mindig fülig szerelmes belé) igyekeztem jobban megismerni. Gyakran hosszasan beszélgettünk. Maga is bizonyára látta. Néha szinte azt gondoltam, arra gyanakszik, hogy Martin ügyét patronálom, amiről pedig sose volt szó; de megfigyeléseim alapján meggyőződtem róla, hogy egyszerű, természetes leány, nagyon derék elvekkel, aki a családi érzelmekben és tevékenységben keresi boldogságát. Ennek jó részét kétségkívül magának köszönheti.

- Nekem! - kiáltotta Emma, megrázva a fejét. - Szegény Harriet! - De fegyelmezte magát, és csöndesen elfogadta ezt a kis meg nem érdemelt dicséretet.

Beszélgésüknek hamarosan véget vetett az apa belépése. Emma nem is bánta.

Szeretett volna egyedül maradni. Olyan feldúlt, izgatott lelkiállapotba került, hogy képtelen volt nyugodtan maradni. Táncolni, énekelni, kiabálni lett volna kedve, úgy érezte, előbb egy kicsit le-fel kell járkálnia, magában beszélnie, nevetgélnie és gondolkoznia, csak azután tudja majd megint valami értelmes dologra használni a fejét.

Apja jött bejelenteni, hogy James kiment befogni, mostanában mindennapossá vált randallsi útjukra; így aztán mentség sem kellett, azonnal eltűnhetett.

Elképzelhető, milyen hálás, elragadtatott érzések töltötték el Emma lelkét.
Most, hogy elmúlt feje fölül egyetlen bánata, hiszen Harriet jövője végre szerencsésen megoldódott, szinte az a veszély fenyegette, hogy túlságosan is boldog lesz. Mi egyebet kívánhat még? Semmit, csak hogy méltóbbá válják ahhoz, akinek életelvei és értelme annyival különbek az övéinél. Ezentúl csak múltbeli ostobaságának emléke intheti alázatosságra és óvatosságra. Elkomolyodott, elöntötte a hála, és nagy elhatározásokra jutott - de fogadkozásai közepette sem állhatta meg, hogy egyszer-egyszer nagyot ne kacagjon. Csak nevetni lehet azon, hogy íme, ez lett a vége az egésznek! Így végződött az öt hét előtti fájdalmas csalódás! Micsoda szív - nahát, ez a Harriet!
Most már örömmel láthatja újra itthon. Minden csupa öröm lesz. A legnagyobb örömmel ismerkedik meg Robert Martinnal. Nagy boldogságában az is szerepet játszott, hogy hamarosan semmit sem kell majd titkolnia Mr. Knightley előtt. Véget ér a titkolózás, leplezés, kétértelműség, amit annyira gyűlöletesnek érzett. Ezután olyan teljes és tökéletes bizalom lesz majd kettejük közt, amelyet hajlamai szerint legkedvesebb kötelességének érzett.
A lehető legvidámabb és legboldogabb hangulatban indult útnak apjával - mindig egyetértett minden szavával, bár nem mindig figyelt rá -, szavaival és hallgatásával egyformán támogatta apja jóleső meggyőződését, hogy mindennap el kell látogatnia Randallsba, különben csalódást okoz szegény Mrs. Westonnak.
Mikor odaértek, Mrs. Westont egyedül találták a nappaliban; de alighogy

elmesélte nekik, mi újság a kisbaba körül, s alighogy Mr. Woodhouse kiprovokálta köszönetét a látogatásért, a redőnyön keresztül két alakot pillantottak meg odakint, nem messze az ablaktól.

- Frank van itt, meg Miss Fairfax - mondta Mrs. Weston. - Éppen most akartam elmesélni, milyen kellemes meglepetés ért ma reggel: megérkezett Frank. Holnapig itt maradhat, s rábeszéljük Miss Fairfaxet, töltsen nálunk a napot. Remélem, bejönnek.

Fél perc múlva a szobában voltak. Emma nagyon örült a találkozásnak - bár egy kicsit zavarba jöttek -, mindkettejükben felébredt néhány zavart keltő emlék.

Mosolyogva és készségesen üdvözölték egymást, de zavarukban nemigen akaródzott megszólalniuk, s amikor letelepedtek, olyan hallgatás borult a kis társaságra,

hogy Emma kezdett kételkedni benne, lesz-e valami öröme a találkozásban, pedig

mostanában megint feltámadt az a régi vágya, hogy még egyszer lássa Frank

Churchillt, méghozzá Jane társaságában. De mikor Mr. Weston is bejött, és

behozták a kisbabát, bőven lett téma és elevenség, s Frank Churchill alkalmat

talált, és bátorságot merített, hogy közelebb húzódjék Emmához és megszólítsa:

- Szeretném megköszönni, Miss Woodhouse, nagyon kedves megbocsátó üzenetét Mrs.

Weston levelében. Remélem, azóta sem bánta meg, hogy megbocsátott. És remélem, nem vonja vissza, amit akkor mondott.

- Persze hogy nem - kiáltott Emma, aki megörült, hogy elmondhatja, amit akar -,

egyáltalán nem. Nagyon örülök, hogy láthatom, hogy kezet rázhatok magával, és

személyesen kívánhatok minden jót.

Frank tiszta szívből megköszönte, és néhány percig komoly érzéssel beszélt

hálájáról és boldogságáról.

- Ugye, milyen jó színben van? - kérdezte Jane felé fordulva. -
Ilyen jó színben

még sosem volt. Látja, hogy rajong érte apám és Mrs. Weston?
De hamarosan megint kitört belőle a vidámság, és Campbellék
tervezett

hazatérését említve, mosolygó szemmel ejtette ki a Dixon nevet.
Emma elpirult,

és megtiltotta, hogy előtte akár csak meg is említse.

- Ha erre gondolok, halálosan szégyenkezem! - kiáltotta.

- Szégyenkezésre csak nekem van okom... legalábbis így kellene
lennie -

válaszolta Frank Churchill. - De lehetséges, hogy nem
gyanakodott? Úgy értem, az

utóbbi időben? Eleinte, tudom, nem sejtett semmit.

- Higgye el, a legcsekélyebb gyanút sem éreztem.

- Hát ez szinte hihetetlen. Egyszer már ott tartottam... bárcsak
megtettem volna

akkor... jobb lett volna. Mert igaz ugyan, hogy mindig hibákat
követtem el,

még hozzá nagyon csúnya hibákat, nem válnak dicsőségemre, de
sokkal kisebb hiba

lett volna, ha megtöröm a titoktartást, és mindent elmondok
magának.

- Ezért most már kár búsulni - mondta Emma.

- Abban reménykedem - folytatta a fiatalember -, hogy rá tudom
venni

nagybátyámat, látogasson el Randallsba; szeretne megismerkedni
Miss Fairfaxszel.

Ha Campbellék hazajönnek, Londonban találkozunk majd velük,
s azt hiszem, ott is

maradunk, míg magunkkal vihetjük őt is északra. De most olyan
messze élek

tőle... hát nem rettenetes, Miss Woodhouse? Kibékülésünk napja
óta ma reggelig

nem is láttam. Ugye, sajnál?

Emma olyan kedvesen fejezte ki sajnálatát, hogy Frank hirtelen,
mint akinek

vidám gondolata támadt, felkiáltott:

- Ohó, ha már itt tartunk, - lehalkította hangját, és ártatlan képet
vágott -,

remélem, Mr. Knightley jól érzi magát? - Ezzel elhallgatott. Emma elpirult, és elnevette magát. - Tudom, látta a levelem, s azt hiszem, arra is emlékszik, mit kívántam magának. Engedje meg, hogy viszonzzam jó kívánságait. Mondhatom, a legnagyobb érdeklődéssel és örömmel hallottam az újságot. Ő igazán olyasvalaki, akit nem lehet eléggé dicsérni.

Emma el volt ragadtatva, s csak azt kívánta, bár ebben a modorban folytatná - de a fiatalember esze a következő pillanatban már a maga dolgán járt, a maga Jane-jénél, s következő szavai így hangzottak:

- Látott már valaha ilyen arcbőrt? Milyen bársonysima! Milyen finom, pedig nem is fehér bőrű! Nem, fehér bőrűnek nem lehet mondani. Egészen szokatlan ez az arcszín, sötét pilláival és hajával... egész különleges arcszíne van! Ez adja rendkívüli előkelőségét. Épp csak annyi pír van rajta, hogy szebb legyen tőle.

- Én mindig csodáltam a bőrét - mondta Emma huncutul -, de, ha jól emlékszem, volt idő, amikor kifogásolni méltóztatott, hogy olyan sápadt. Amikor először beszéltünk róla. Vagy már elfelejtette?

- Ó, milyen szemtelen kutya voltam... hogy is mertem... De annyira szívből kacagott az emléken, hogy Emma kénytelen volt azt mondani:

- Az a gyanúm, hogy akkori bajai közepette is nagyon jól mulatott rajtunk, hogy mindnyájunkat félrevezethet. Bizonyos vagyok benne. Bizonyosra veszem, hogy ezzel vigasztalódott.

- Ó, nem, nem, hogyan hihet ilyet rólam? Nem volt nálam szerencsétlenebb flótás.

- Azért annyira nem volt szerencsétlen, hogy a tréfa iránt érzéketlen lett volna. Biztosan sokat mulatott rajta, hogy mindnyájunkat becsap. Talán azért

tételezem ezt fel, mert az igazat megvallva, azt hiszem, hasonló helyzetben engem is mulattatott volna. Úgy érzem, egy kicsit hasonlítunk egymáshoz.

Frank Churchill meghajolt.

- Ha a természetünk nem is - tette hozzá Emma rögtön nyílt, őszinte pillantással

-, de a sorsunk hasonló; sorsunk, mely nálunk sokkal különb lényekkel kötötte össze életünket.

- Nagyon igaz - mondta Frank melegen. - De nem, magával kapcsolatosan nem igaz.

Magánál senki sem lehet különb, de rám teljesen áll, amit mond. Jane tökéletes

angyal. Nézzen rá. Hát nem angyali minden mozdulata? Figyelje csak a nyaka ívét!

Figyelje csak a szemét, amint felnéz apámra, örülni fog, ha meghallja - közelebb

hajolt, és komolyan suttozta -, hogy nagybátyám a néni minden ékszerét neki

akarja ajándékozni. Új foglalatokat csináltat. Elhatároztam, hogy néhány

darabból fejdíszet készíttetek neki. Ugye, jól fog állni a sötét hajához?

- Nagyon - válaszolta Emma, olyan kedvesen, hogy a fiúból hálásan törtek ki a

szavak:

- Úgy örülök a viszontlátásnak! És hogy ilyen kitűnő színben látom! A világon

semmiért le nem mondtam volna erről a találkozásról! Ha el nem jönnek,

mindenképpen elnéztem volna Hartfieldbe.

A többiek a gyerekről beszéltek, Mrs. Weston elmesélte, hogy előző este kicsit

megijedt, mert úgy látta, nincs egészen jól. Lehet, hogy csacsiság, de úgy

megrémült, hogy már-már hívatni akarta Mr. Perryt. Szégyen, nem szégyen, Mr.

Weston csaknem annyira nyugtalan lett, mint ő. A kicsi tíz perc múlva

mindenesetre tökéletesen rendbe jött. Ennyiből állt a történet, de Mr.

Woodhouse-ot nagyon érdekelte, s melegen biztatta, hogy csak hívassa el Mr.

Perryt, és sajnálta, hogy eddig nem tette meg. Csak hívassa el Perryt, ha a

gyerek a rosszullétnek csak a legkisebb jelét is mutatja. Nem lehet elég hamar

megijedni, és elég gyakran elhívatni Perryt. Talán kár is, hogy tegnap este nem

jött el, mert a gyerek ugyan szemmel láthatóan jól érzi magát, sőt nagyon is

jól, mégis valószínűleg jobb lett volna, ha Perry megvizsgálja. Frank Churchill meghallotta a nevet.

- Perry... - mondta Emmának, s beszéd közben megpróbálta elkapni Miss Fairfax

tekintetét. - Barátom, Mr. Perry! Mit mondtak Mr. Perryről? Itt járt talán ma

reggel? És hogy közlekedik mostanában? Megvan-e már a kocsija?

Emma rögtön megértette, s miközben mind a ketten nevettek, Jane arcáról lerítt,

hogy mindent hall, bár süketnek tetteti magát.

- Micsoda rendkívüli álmom volt - kiáltotta Frank -, nem tudok nevetés nélkül

rágondolni. Ő is hall ám bennünket, mindent hall, Miss Woodhouse. Látom az

arcán, a mosolyán, hiába próbálja a homlokát ráncolni. Nézzen csak oda. Hát nem

látja, hogy ebben a pillanatban ott lebeg a szeme előtt a saját levele, melyben

az ügyről tudósít... olyan világosan áll előtte az egész baklövés, hogy nem is

tud másra gondolni, hiába tesz úgy, mintha a többiekre figyelne. Egy pillanatra Jane-nek is el kellett mosolyodnia, s a mosoly még az arcán

tükröződött, mikor vőlegényéhez fordult, és zavart, halk, de erélyes hangon így

szólt:

- Nem értem, hogy tud valaki ilyen emlékeken mulatni! Néha persze feltörnek...

de szándékosan felidézni őket!

Franknek rengeteg válaszolnivalója akadt, méghozzá nagyon, mulatságosan beszélt,

Emma azonban mégis inkább Jane mellé állt a vitában; s amikor az úton hazafelé összehasonlította a két férfit, úgy érezte, bármennyire tetszik is neki Frank Churchill, s bármilyen őszinte barátságot érez is iránta, még sosem látta ilyen tisztán, mennyivel magasabbrendű jellem Mr. Knightley. Az összehasonlítás az ő értékeit hozta napvilágra, s Emma ezen fellelkessedve úgy érezte, így vált tökéletesen boldoggá ez a nagyon boldog nap.

Ötvenötödik fejezet

Ha Emmát időnként mégis elfogta az aggodalom Harrietért, ha voltak is pillanatnyi kétségei, hogy csakugyan kigyógyult-e Mr. Knightley iránti rajongásából, és csakugyan őszinte vonzalomból mondott-e igent másnak - bizonytalansága miatt nem sokáig kellett szenvednie. Rövid pár nap múlva megérkezett a társaság Londonból, s egy Harriettel kettesben eltöltött óra után máris teljesen megnyugodott. Bármennyire hihetetlennek látszott, Harriet szívében Robert Martin foglalta el Mr. Knightley helyét, s ez idő szerint csak tőle várta élete boldogságát. Harriet egy kicsit zavartnak látszott - eleinte meglehetősen ostoba arcot vágott, de mikor túlesett a vallomáson, hogy annak idején beképzelt, önhitt és csacsi volt, szavaival együtt fájdalma és zavara is elenyészett, nem törődött többé a múlttal, hanem ujjongva élvezte a jelent és a jövő kilátásait, mert ami barátnője helyeslését illeti, Emma azonnal minden ilyen természetű félelmének elejét vette azzal, hogy fenntartás nélküli jó kívánságokkal fogadta. Harriet nagy élvezettel számolt be az Astley cirkuszban töltött este meg a másnapi ebéd

részleteiről, s minden apróságra a legnagyobb örömmel tért ki. De ugyan mit magyaráztak meg ezek a részletek? Az igazság az volt - most már Emma is tudomásul vehette -, hogy Harriet mindig Robert Martint szerette, s minthogy az továbbra is szerelmes volt belé, nem állhatott ellen. Ezenkívül Emma számára minden más érthetetlen és felfoghatatlan maradt. Az eseményt mindenesetre igen örvendetesnek érezte, s mindennap újabb okokat talált az örvendezésre. Fény derült Harriet rokonságára. Kiderült, hogy apja kereskedő, aki elég gazdag hozzá, hogy Harriet számára az eddig kellemes életkörülményeket biztosíthassa, s elég finom érzésű, hogy mindig háttérben kívánjon maradni. Ez hát a nemes vér, melyet Emma valaha oly készségesen garantált! Lehet, hogy van olyan tiszta, mint nem is egy úriemberé, de miféle rokonságot szánt Mr. Knightleynek - vagy Churchilléknek - vagy akár Mr. Eltonnak! A törvénytelenesség foltja - ha nemesség vagy vagyon nem aranyozza meg - csakugyan szégyenfolt lett volna. Az apa nem kifogásolt semmit, bőkezűen egyezett meg a fiatalemberrel, minden úgy történt, ahogy történnie kell, s amikor Emma megismerkedett Robert Martinnal, akit végre bemutatott Hartfieldben, elismerte, hogy olyan derék és értelmes ember, amelyet csak kívánhat kis barátnőjének. Abban nem kételkedett, hogy Harriet boldog tudna lenni bármelyik jó természetű férfival, de Martin oldalán, abban az otthonban, melyet ő nyújthatott, ennél többet lehetett remélni a lány számára: biztonságot, kiegyensúlyozott életet és lelki gyarapodást. Olyanok közé kerül, akik szeretik, és akik értelmesebbek nála; elég nyugodt élete lesz, hogy

biztonságban érezze magát, s elég elfoglaltsága, hogy megőrizhesse derűs kedélyét. Sohasem kerül majd kísértésbe, s nem is engedik majd, hogy a kísértés ráataláljon. Tiszteletre méltó és boldog asszony lesz, s Emma elismerte, hogy csakugyan Harriet a világ legszerencsésebb teremtménye, mert ilyen férfiban keltett tartós és állhatatos érzéseket - legfeljebb azért nem ő a legszerencsésebb mégsem, mert ezt a címet önmagának tartotta fenn.

Harrietet lefoglalták Martinékkal kapcsolatos programjai, s így természetesen egyre kevesebb időt töltött Hartfieldben, amin nem is nagyon sajnálkoztak. Kapcsolata Emmával szükségszerűen megváltozik: bizalmas barátságuk helyét átveszi majd a kölcsönös jóindulat; s szerencséjére az, aminek ügyis be kell következnie, s ami várható is, hogy bekövetkezik, fokozatosan, a legtermészetesebb módon máris megkezdődött.

Egy szeptember végi napon aztán Emma templomba kísérte Harrietet, s olyan nagy örömmel látta Mr. Martinnal egybefűzött kezét, hogy semmiféle emlék, még az előttük álló Mr. Eltoné sem zavarhatta meg. Talán Mr. Eltonban sem látott ez idő tájt mást, mint a lelkészt, akinek áldása legközelebb talán az ő fejére száll.

Robert Martin és Harriet Smith, akik legkésőbb jegyezték el egymást a három pár közül, elsőnek kötöttek házasságot.

Jane Fairfax már elutazott Highburyből, visszatért Campbellékhez, szeretett, kényelmes otthonába. A két Mr. Churchill is Londonban volt, csak a novembert várták.

Emma és Mr. Knightley a közbeeső hónapra tűzték ki a maguk esküvőjét. Úgy gondolták, legjobb, ha azalatt tartják meg, míg John és Isabella Hartfieldben

lesz, hogy tervük szerint elutazhassanak két hétre a tengerpartra.
John és
Isabella meg minden barátjuk a legmelegebben helyeselte a
dolgát. Hát Mr.
Woodhouse? Hogyan lehetett rávenni Mr. Woodhouse-t, hogy
beleegyezzék? Ő, aki
mindig csak távoli eseményként emlegette az esküvőt!
Amikor először hozták szóba előtte, úgy elkeseredett, hogy szinte
reményüket
vesztették. A második alkalommal már kevésbé fájt neki. Kezdett
úgy gondolkodni,
hogy egyszer úgymint sor kerül rá, megakadályozni nem tudja, s már
ez is sokat
ígérő lépést jelentett a beleegyezés útján! Ennek ellenére nem volt
boldog, sőt
annyira nem látszott annak, hogy leánya már-már elvesztette
bátorságát. Nem
tudta elviselni, hogy apját szenvedni lássa, tudta, úgy érzi, hogy
elhanyagolják, s bár nagyjából egyetértett a két Mr. Knightley
biztatásával,
hogy ha túlesnek az esküvőn, az apa bánatának is hamarosan
vége lesz, mégis
habozott, s visszarettent a következő lépéstől.
Végül nem Mr. Woodhouse lelkének hirtelen megvilágosodása
vagy idegrendszerének
valami csodás változása segítette ki szorult helyzetéből, hanem
éppen ennek az
idegrendszernek egyik reakciója. Mrs. Weston baromfióljából egy
éjszaka eltűnt
az összes pulyka - s ebben nyilvánvalóan emberi kéz működött
közre. Hasonlóan
károsodott a környéken több más baromfiól is. Mr. Woodhouse
szemében ez egyet
jelentett a kirablással. Nagyon nyugtalan lett, s ha nem bízik veje
védelmében,
egész életére odalett volna az éjszakai nyugalma. A két Knightley
erejébe,
határozottságába és lélekjelenlétébe vetette minden bizalmát.
Amíg valamelyikük
védi őt és övéit, Hartfieldet nem érheti baj. Mr. John Knightleynek
azonban

november első hetére vissza kellett térnie Londonba. Ennek az aggodalomnak köszönhetően tehát, hogy sokkal szívesebben és vidámabban egyezett bele az esküvő megtartásába, mint ahogy leánya remélni merte, s kitűzték az esküvő napját. Alig egy hónappal Mr. és Mrs. Robert Martin esküvője után elhívták Mr. Eltont, hogy összekösse Mr. Knightley és Miss Woodhouse kezét. Az esküvő nemigen különbözött más esküvőktől, ahol az érdekelt felek nem sokat adnak a cicomára és külsőségekre, és Mrs. Elton a férje elbeszélése alapján roppant szegényesnek találta az egészet - nyomába sem érhet az ő lakodalmának. "Alig valamicske fehér brokát - meg csipkefátyol - számalmas lehetett - majd bámul Selina, ha meghallja." A fiatal pár boldog házassága azonban e hiányosságok ellenére is tökéletesen valóra váltotta a szertartáson részt vevő jóbarátok kis csoportjának jó kívánságait és reményeit.